

GEORGIAN
A READING GRAMMAR

HOWARD I. ARONSON

GEORGIAN
A READING GRAMMAR

Corrected Edition

Howard I. Aronson
University of Chicago

Slavica Publishers, Inc.

ISBN: 0-89357-207-1

This work was developed under a contract with the U.S. Office of Education under the provisions of Title VI, NDEA. The original book was published in July 1982; the corrected edition was published in January 1990.

Additions to corrected edition copyright © 1989 by Howard I. Aronson. All rights reserved.

All statements of fact or opinion are those of the authors and do not necessarily agree with those of the publisher, which takes no responsibility for them.

Slavica Publishers
Indiana University
2611 E. 10th St.
Bloomington, IN 47408-2603
USA

[Tel.] 1-812-856-4186
[Toll-free] 1-877-SLAVICA
[Fax] 1-812-856-4187
[Email] slavica@indiana.edu
[www] <http://www.slavica.com/>

PREFACE TO THE CORRECTED EDITION

The present edition of *Georgian: a Reading Grammar* is basically unchanged from the original edition, except for the correction of errors and a additions to vocabularies and grammatical explanations. Since it was not possible to retype the entire book, additions have added where space was available. Such additions are indicated by the symbols ● and ■: The symbol ● indicates additions to vocabularies, which are usually to be found at the end of the vocabulary. If there is no room there for additions, the location of additions is indicated at the head of the vocabulary. The symbol ■ indicates additions to grammatical explanations. The location of the addition is given immediately after the symbol.

New illustrations have been added to the book. Whenever possible, they have been chosen to illustrate material from the exercises and the reading passages.

I want to express my gratitude to those have pointed out errors, both typographical and substantive, indicated sections lacking in clarity, and suggested improvements. First and foremost, I must thank my students at the University of Chicago. Thanks are also due to Professors Dodona Kiziria of Indiana University and Victor A. Friedman of the University of North Carolina, who sent me suggestions and corrections based on their classroom use of the textbook. I am also grateful to the reviewers of the original edition of the textbook for their corrections and suggestions. I would like to particularly thank B. G. Hewitt of Hull University for his detailed review in *Lingua*.

I hope that this corrected edition will help to make the countless riches of Georgian culture and civilization more accessible to students of the Georgian language.

PREFACE TO THE THIRD PRINTING

This reprinting differs from the corrected edition only in the addition of an *Addenda and Corrigenda* to be found following page 526. I am greatly indebted to Lia Abesaje of the Linguistic Institute of the Georgian Academy of Sciences for a number of corrections and stylistic improvements. I again express my gratitude to Professor Dodona Kiziria of Indiana University and to my students at the University of Chicago who have pointed out weaknesses in this text and who have suggested improvements.

The past few years have inaugurated a new and exciting period in the millennia-long history of Georgia. Unfortunately, these new realities of Georgian life could not be reflected in the present text. Nonetheless, it is my hope that the present edition can help to introduce readers of English to the gloriously rich past of the Georgian nation and allow them to follow what we pray will be an equally glorious future.

Chicago, Illinois—October 1991

Please see *Addenda And Corrigenda* following page 526.

ACKNOWLEDGMENTS

I should like to express my gratitude to the U.S. Office of Education for the grant that made the writing of this book possible and in particular to Mrs. Julia A. Petrov for her patience and help during the project. My thanks go, too, to Charles E. Gribble of Slavica Publishers for his encouragement and advice.

My task in putting together this book was greatly facilitated by the help and cooperation of Givi Kobahidze Coby, Michael LaGaly, and Dee Ann Holisky. To Prof. Holisky I am especially indebted for several grammatical analyses of the Georgian material. I have been most fortunate in having received corrections, suggestions, and criticisms from many specialists in and students of the field. In particular I should like to acknowledge the assistance of Victor Friedman, Orin Gensler, Alice Harris, and Yakov Khanukovich in the United States and of Nia Abesaje and A. A. Ġlonġi in Tbilisi, Georgia.

My gratitude goes, too, to Anthony Bruck, who typed the first versions of this book and to David Birnbaum and Pamela Sue Worner, who typed the English of the final version, and to Tom Gally, who typed the Georgian.

I must express my sincerest thanks to my students in Georgian classes at the University of Chicago, who worked through this material in its various forms and whose reactions and criticisms were invaluable.

Finally, I must give very special thanks to Acad. Thomas Gamkrelidze of the Georgian Academy of Sciences in Tbilisi, to Docent Šukia Apridonije of the Department of Georgian Language, Tbilisi State University, and to Prof. Dodona Kiziria of Indiana University for having painstakingly gone over the entire manuscript and for their insights into the wonders of Georgian grammar. It is impossible for me to fully express the debt I owe them.

I dedicate this book to the memory of my father, Abe Aronson.

CONTENTS

	Preface and Acknowledgments 3
	Abbreviations and Symbols 8
	Introduction 11
Lesson 1. 15	Phonology. 1. Stops. 2. Continuants. 3. <i>q</i> . 4. Nasals. 5. <i>v</i> . 6. Liquids and glides. 7. Vowels. 8. Stress. 9. Assimilation. 10. The Georgian alphabet. 11. Alternations. Notes. Appendix (Georgian alphabets). Exercises.
Lesson 2. 40	Verb. 0. Conjugation. 1. Subject person and number. 2. First conjugation. Present, future, imperfect and conditional. 3. Nominal system. Nominative and dative. Adjectives. 4. Word order. 5. Wordbuilding. Verbal nouns. 6. Expression of 'and'. Notes. Exercises.
Lesson 3. 61	1. Second conjugation. 'Be'. 2. Noun. Genitive, instrumental, and adverbial. 3. Functions of the cases. 4. Adjectives. 5. Wordbuilding: Denominatives. Notes. Exercises.
Lesson 4. 86	0. Series. 1. Conjunctive. 2. Plural of nouns. 3. "Extended" case forms. 4. Postpositions. 5. Verb of motion. 6. Wordbuilding: Formation of adjectives from nouns. Notes. Exercises.
Lesson 5. 110	0. Regular verbs. 1. Aorist series. 2. Ergative. 3. Aorist. 4. Aorist of irregular verbs. 5. Demonstrative pronouns and adjectives. 6. Nouns. Stylistically marked plural. 7. Wordbuilding: Formation of <i>nomina agentis</i> . Notes. Exercises. 8. General note to the reading passages. Hints on reading Georgian. Reading: <i>მზიღობი</i> .
Lesson 6. 142	1. Optative of regular verbs. 2. Function of optative. 3. Imperative. 4. Negation. 5. Vocative. 6. Numerals and other quantifiers. 7. Wordbuilding: Abstract suffixes. Notes. Exercises. Reading: <i>კავკასიურნი ენები</i> .
Lesson 7. 169	1. Object markers. 2. Indirect object markers. 3. Absolute and relative verbs. 4. Reflexive possessives. Possessives. Reflexive pronouns. 5. Relative and interrogative pronouns. 6. Wordbuilding: Derivatives in <i>sa-</i> . Notes. Exercises. Reading: <i>ქუთაიბი</i> .
Lesson 8.	1. Third conjugation. 2. Relative forms

- 203 of third conjugation verbs. 3. Wordbuilding: Derived III. conjugation forms and derivatives of III. conjugation verbs. 4. Irregular verb 'say'. 5. Indirect speech. 6. Derivative declension. 7. Wordbuilding: Adjectives derived from expressions of time. Notes. Exercises. Reading: მობევეების ხაზახს ყოფა.
- Lesson 9. 239 1. Irregularities in conjugation. 2. Personal pronouns. 3. Comparison of adjectives and adverbs. 4. Wordbuilding: Circumfixes forming adjectives. Notes. Exercises. Reading: ხაქართველხს ხხრ მობახლეობა.
- Lesson 10. 267 1. Perfect series of I. and III. conjugation verbs. 2. Summary of case markings for I. and III. conjugation verbs. 3. Numerals. 4. Wordbuilding: Derivatives from numerals. Notes. Exercises. Reading: შაქარია ფაღიაშვილი.
- Lesson 11. 299 1. The perfect participle. 2. Perfect series of II. conjugation verbs. 3. Periphrastic passive. 4. Causative of I. conjugation verbs. 5. Wordbuilding: Participles. Reference chart for participles. Notes. Exercises. Reading: რეპორტაჟი ხაქართველოდან.
- Lesson 12. 332 1. IV. conjugation. 2. *Have* plus future participle. 3. Wordbuilding: Verb forms related to IV. conjugation verbs. 4. Summary chart of subject and object cases; summary of vocabulary entry forms for verbs. Notes. Exercises. Reading: ძველი ქართული თარღლეზი.
- Lesson 13. 370 1. Reflexive indirect objects. 2. Sequences of object marker plus *i*. 3. Superessive. 4. Passive of state. 5. Resultative. 6. Review: Functions of the preradical vowels. Notes. Exercises. Reading: ნიკო ფირხმანიშვილი.
- Lesson 14. 403 0. Peculiarities in the verbal system. 1. Semantic peculiarities: verbs of politeness; personal and nonpersonal verbs; singular and plural verbs; conjugation and voice. 2. Wordbuilding: Suffixed pronouns and adjectives. Notes. Exercises. Reading: ღაზაღეზის ღღე.
- Lesson 15. 433 1. Formal peculiarities. 2. Wordbuilding: Special functions of preverbs. Notes. Reading: ღაზაღეზის ღღე (continuation).

Appendixes:

- A. Noun suffixes 460
- B. Verbal affixes 462
- C. Summary of screeve endings 470
- D. Irregular verbs *be, go, come* 472
- E. Common phrases and expressions 474
- F. Bibliography 476
- G. Source of Readings 478

Georgian-English vocabulary 479

Indexes:

- 1. Grammatical terms 516
- 2. Affixes 521
- 3. Georgian words 522

ABBREVIATIONS

abs.	absolute
arch.	archaic
adv.	adverbial case
aor.	aorist
conj.	conjugation
D.	dative case
d.o.	direct object
dat.	dative case
E.	ergative case
erg.	ergative case
f.	woman's proper name
f.pr.n.	woman's proper name
fut.	future
G.	genitive case
gen.	genitive case
Geo.	Georgian
I.	instrumental case
id.o.	indirect object
imperf.	imperfect
instr.	instrumental case
intrans.	intransitive
irr.	irregular
lit.	literally
m.	man's proper name
m.pr.n.	man's proper name
N.	nominative case
nom.	nominative case
OGeo.	Old Georgian
opt.	optative
o.s.	oneself
perf.	perfect
P/FSF	present and future stem formant
pl.	plural
plupf.	pluperfect
pp.	postposition (without further specification, takes gen.)
pr.	present
pres.	present
PSF	present stem formant
pvb.	preverb
refl.	reflexive
rel.	relative
result.	resultative
Russ.	Russian
sec.	section
sg.	singular
sing.	singular
s.o.	someone
sthg.	something

sup.	superessive
vb.	verb
V.N.	verbal noun
w.o.	without

SYMBOLS

- (A) vowel *a* syncopates (See sec. 3.2.1.1.)
- (E) vowel *e* syncopates (See sec. 3.2.1.1.)
- E → I *e* in present series of root I conj. verbs alternates with *i* in the aorist series (See sec. 5.3.1.c, Lesson 6, vocabulary.)
- H *H*-series indirect object markers (See sec. 7.2.4, Lesson 7, vocabulary.)
- n- indicates nontruncating vocalic stem nouns ending in *i* (See Lesson 6, vocabulary.)
- (O) vowel *o* syncopates (See sec. 3.2.1.1.)
- ∅ (a) indicates the absence of a person-marker prefix or suffix (See sec. 2.2.1.)
- (b) indicates absence of a case ending in adjectives (See sec. 2.3.2.)
- ∅= indicates I. and II. conjugation verbs which have no preverb in the future series (See Lesson 8, vocabulary.)
- + indicates that the preverb is not dropped to form the present series forms (See sec. 2.2.2.)
- = indicates that the preverb is dropped to form the present series forms (See sec. 2.2.2.)
- indicates addenda to vocabularies; the missing words are generally found at the end of the vocabulary--if not, the page where they can be found is indicated at the beginning of the vocabulary.
- indicates additions to grammar sections; the page the additions can be found on is indicated after this symbol.

INTRODUCTION

Georgian, the only written member of the non-Indoeuropean Kartvelian (South Caucasian) linguistic family, is the official language of the Georgian Soviet Socialist Republic. Written Georgian goes back to the fifth century, and there is a rich and varied medieval Georgian literature. An extensive and significant scholarly literature exists in modern Georgian, covering all areas of knowledge from anatomy to zoology. Of particular importance is Georgian scholarly literature dealing with the Caucasus. No one can hope to be expert in fields such as the history, prehistory, ethnology, art, music, linguistics, folklore, etc. of the Caucasus without consulting the extensive scholarly literature on these topics written in Georgian. It is the purpose of this textbook to facilitate the acquisition of a reading knowledge of modern Georgian to enable the student to read such scholarly texts.

The textbook is designed to be used either for self-instruction or in a regular classroom. It is assumed that the student has already studied a foreign language (for instance French, Spanish, German, Russian, Greek, Latin) and is acquainted with the basic elementary terms of grammar. No other background is assumed.

The course is organized into fifteen lessons. The first lesson introduces the sound system and the Georgian alphabet. The exercises in this lesson should be repeated until the learner feels somewhat comfortable with the Georgian alphabet. (All Georgian forms in the grammar sections of Lessons 2 through 5 are given both in the Georgian alphabet and in transliteration to facilitate the learning of the alphabet.)

The remaining fourteen lessons contain grammar sections, Georgian sentences for translation into English, a vocabulary to these sentences, an English translation of the sentences, and, beginning with Lesson 5, a reading passage taken from Georgian sources and a vocabulary for that passage.

The *grammar sections* do not attempt to be exhaustive but rather are designed to cover the material of the exercises and the reading passages. Their main goal is to facilitate reading and therefore they are designed more for passive than for active mastery. In the last few lessons some grammatical material is introduced that is not drilled in the exercises or readings. This is to prepare the learner should he encounter similar forms in his later reading and also to give a better overview of Georgian grammar.

In several instances the presentation of the gram-

mar in this textbook differs from the standard analyses of Georgian. Although I believe that the presentation in this book is linguistically justifiable, the purpose of such analyses here is purely pedagogical. So, for example, the grammatical category of *version* found in almost all analyses of Georgian will not be found here; instead the notions of indirect object and reflexive indirect object will be used.

The *Georgian sentences* for translation into English have a twofold purpose: to drill the material presented in the grammar sections and to present the student with some brief bits of information about Georgian life, culture, and history. Note that a given sentence may not contain any of the grammatical material from the lesson in which it occurs, but may rather drill material from earlier lessons. This is to prevent the student from automatically anticipating that in a given sentence a given form will occur simply because it was introduced in that particular lesson.

Every effort has been made to insure that the Georgian sentences are good, grammatical, and stylistically acceptable. At times, however, somewhat awkward sentences have been allowed if the grammatical constructions necessary for a stylistically more acceptable sentence had not been previously introduced.

The *vocabulary* to the lessons may appear to be overwhelming in size. But it must be remembered that the goal is passive rather than active mastery of the vocabulary. Further, the goal of this course is the acquisition of reading ability in Georgian, and this cannot be achieved without exposure to a large and varied vocabulary. It is recommended that the student repeat the exercises enough times (both from Georgian to English and from English to Georgian) for the vocabulary items to become familiar. A very large number of Georgian proper names are included in the exercises and the vocabulary since the absence of capital letters in Georgian makes it difficult to distinguish between common and proper nouns.

The vocabulary as a rule does not contain words occurring in the exercises that are derived from other words using affixes discussed in the wordbuilding sections of the grammar. The vocabulary to the Georgian sentences is cumulative, i.e., words introduced in the vocabulary of one lesson are not repeated in the vocabularies to following lessons. In Lessons 2 through 4, verbs are listed separately in the vocabularies from all other words, whereas in the following lessons proper nouns are listed separately in addition. Proper nouns are not given in the Georgian-English vocabu-

lary at the end of the textbook.

The *English translation* of the Georgian sentences should be used for translating from English into Georgian. These English translations are as literal as possible and reflect the structure of the corresponding Georgian sentence. As a result, the English is often awkward or even ungrammatical! The student should pay special attention to those instances when the English of the translation differs from standard English usage; in such instances he should note how the Georgians express a comparable notion. Material in parentheses gives additional grammatical or lexical information. The material in square brackets gives, for the most part, a literal translation of the Georgian or indicates words present in English that are lacking in the Georgian.

The *reading passages* begin in Lesson 5. With the exception of the passages in Lessons 14 and 15, which are taken from a contemporary Georgian novel, they cover cultural or historical material. The vocabularies to the reading passages do not contain words that have already appeared in the vocabularies to the exercises. They also do not contain "international" words, found both in English and Georgian and common to most European languages. The vocabularies to the reading passages are not cumulative; words occurring in a given reading will be found in the vocabulary even if the words had occurred in earlier reading passages. Words from the reading passages are not included in the Georgian-English vocabulary at the end of the textbook. Entries in the vocabularies to the readings in square brackets are grammatical forms that have not yet been introduced in the grammar sections. With the exception of these, the student should be able to identify all grammatical forms occurring in the reading passages.

The reading passages should not present the student with too much difficulty if he remembers not to try to force a translation onto the grammar of the sentence. For a translation to be correct the sentence must make sense *grammatically*; one cannot simply rely on the meanings of the words and hope willy-nilly to string them together in some coherent manner.

Having completed this course, the student should be able to read most contemporary Georgian nonfiction with the aid of a good dictionary and a reference grammar. A selected listing of such works can be found in the appendixes.

The author would greatly appreciate any comments, criticisms, corrections, and suggestions for improve-

ments. Please send these to me at the following address: Howard I. Aronson, Department of Linguistics, University of Chicago, Chicago, Illinois 60637.

LESSON 1: Phonology

1.0. In the following sections the sounds of Georgian and the corresponding letters used to denote these sounds will be given. When learning the sounds one should also learn the corresponding letters. Formation of the letters can be found in section 1.9. For practice in the pronunciation of Georgian the student is advised to read exercises 1,3,5,6,7, and 8 in the Key to the Exercises.

1.1. Stops. The major difficulty in Georgian pronunciation lies in the stops. Georgian stops, unlike English, have a three-way opposition, between voiced, voiceless aspirate, and voiceless glottalized (abruptive). The voiced stops are pronounced generally as the corresponding English voiced stops in initial position (i.e., the degree of voicing is relatively weak). The stops are labial, dental, alveolar, alveopalatal, and velar.

	Transliteration	Georgian	Approximate English equivalent	IPA Phonetic symbol
(1)	b	ბ	box	[b]
(2)	d	დ	dot	[d]
(3)	j	ძ	dz	[dʒ]
(4)	ǰ	ჯ	jot	[dʒ]
(5)	g	გ	got	[g]

In word-final position voiced stops are generally pronounced as the corresponding aspirates. Extremely common are the so-called *harmonic clusters* consisting here of a prevelar stop followed immediately by [g] and with only one release for the whole cluster: *bg* (ბგ), *dg* (დგ), *ǰg* (ძგ), *ǰg* (ჯგ) (exercise 5).

The aspirated stops are pronounced quite similarly to the corresponding English voiceless stops in absolute initial position:

(6)	p	პ	pot	[pʰ]
(7)	t	თ	tot	[tʰ]
(8)	c	ც	tsar	[tsʰ]
(9)	č	ჩ	chop	[tʃʰ]
(10)	k	კ	cot	[kʰ]

The harmonic clusters here consist of a prevelar stop with following [kʰ] and with only one release: *pk* (გქ), *tk* (მქ), *ck* (ბქ), *čk* (ჩქ) (exercise 5).

The glottalized voiceless stops have no equivalent in English. (In fact, the acoustic impression one often gets from these stops is that of a voiced stop!) These sounds are produced by simultaneously pronouncing a glottal stop¹ [ʔ] and the corresponding stop:

(11)	p	ჰ	[pʰ]
(12)	t	ტ	[tʰ]
(13)	c	ჭ	[tsʰ]
(14)	č	ჭ	[tʃʰ]
(15)	k	კ	[kʰ]

Harmonic clusters here are: *pk* (ჰკ), *tk* (ტკ), *ek* (ეკ), *čk* (ჭკ).

1.2. Continuants (fricatives). Of the voiceless continuants, only *x* (ხ) might cause difficulty:

(16)	s	ბ	sob	[s]
(17)	š	შ	shot	[ʃ]
(18)	x	ხ		[χ]

The Georgian *x* (ხ) is similar to the German *ach-Laut* (as in *Bach*) or the oft-cited Scottish *ch* in *loch*, or the initial sound in some American pronunciations of *chutspah*. It differs from the latter, however, in being further back in the mouth, being a *postvelar* rather than *velar* fricative. *X* (ხ) also occurs as the second member of harmonic clusters the first member of which is a prevelar voiceless aspirated stop: *px* (ფხ), *tx* (მხ), *cx* (ცხ), *čx* (ჩხ).

The voiced fricatives correspond to the voiceless, differing from them only by the addition of voice. The *ž* is postvelar.²

(19)	z	ზ	zoo	[z]
(20)	ž	ჟ	measure	[ʒ]
(21)	ǰ	ღ		[ɟ]

ž occurs as the second member of harmonic clusters, the first member of which is a voiced prevelar stop: *bž* (ბღ), *dž* (დღ), *jž* (ძღ), *čž* (ჩღ).

1.3. (22) *q* (ყ). This sound is postvelar (pronounced in the same area as *x* and *ǰ*) and glottalized.³ It varies in pronunciation from a postvelar, glottalized stop [qʰ], through an affricate [qχʰ], to a postvelar glottalized fricative [χʰ]. *Q* (ყ) serves as the second member of harmonic clusters, the first member of

which is a voiceless glottalized prevelar stop: pq (ჰყ), tq (ტყ), $ʦq$ (ჭყ), $čq$ (ჭყ).

1.4. Nasals.

(23) m მ as in English [m]

(24) n ნ as in English [n]

Before velars k (ქ), $k̟$ (კ), g (გ), n (ნ) is pronounced as [ŋ] as in English *sing*.

1.5 (25) v ვ. Georgian v (ვ) shows fluctuation in its pronunciation from [w] to [v], i.e., from the sound of English *w* in *wan* to English *v* in *van*. [v] occurs most commonly initially and intervocalically, [w] after consonants and at the end of syllables. It can also be realized as a bilabial voiced fricative [β] and, before voiceless consonants, as [f], e.g., *vcer* (ვწერ) 'I write' [fçer]. Georgian v (ვ) in native words as a general rule does not occur before or after labial consonants [p (გ), $p̟$ (კ), b (ბ), m (მ)] or before rounded vowels [u (უ), o (ო); see 1.11.1]. It does occur quite commonly after simple stops, post-velars, and after harmonic clusters:

Single stop + v :

dv	ღვ	tv	თვ	ʦv	ჭვ
jv	ძვ	cv	ცვ	ʦ̟v	ჭ̟ვ
ʃv	ჩვ	čv	ჩ̟ვ	č̟v	ჭ̟ვ
gv	გვ	kv	ქვ	kv	კვ
ǰv	ღვ	xv	ხვ	qv	ყვ

Harmonic cluster + v :

	dǰv	ღღვ	tkv	თქვ	txv	თხვ	t̟kv	ტ̟კვ	t̟qv	ტ̟ყვ	
jgv	ძგვ	jǰv	ძღვ	ckv	ცქვ	cxv	ცხვ	č̟kv	ჭ̟კვ	č̟qv	ჭ̟ყვ
ǰgv	ღგვ			čkv	ჩ̟კვ	čxv	ჩ̟ხვ	č̟kv	ჭ̟კვ	č̟qv	ჭ̟ყვ

1.6. Liquids and glides.

(26) r რ. Georgian r (რ) is generally formed by a single flap of the tip of the tongue to the alveolar ridge [r]. It is very similar to the r in Spanish *pe/r/o* 'but' or the Russian r in *перерыв* 'break'. Between voiceless consonants it may become voiceless or drop completely.

(27) l ლ. Georgian l (ლ) is pronounced as the l of French, German, or Spanish before the front vowels i , e [l]. In other positions it is pronounced somewhat velarized (dark), similar to the American Eng-

lish ʒ before back vowels [ɔ]. Between voiceless consonants it may become voiceless or drop completely.

(28) h ჰ. As in English; occurs initially only in loanwords.⁴

1.7. Vowels. Georgian has five vowels:

Neutral:

(29) a ა low, open, slightly fronted
[a] (cf. French *patte* [pat]).

Front unrounded:

(30) i ი front, spread lips high, between close and half close
[i] (cf. English *bit*).

(31) e ე front, spread lips, between half close and half open [ɛ]
(cf. English *get*).

Back rounded:

(32) u უ same height as *i* [u] (cf. *book* with marked lip rounding).

(33) o ო same height as *e* [ɔ] (cf. German *Glocken*).

1.8 Stress and intonation. Stress in Georgian is extremely weak and has no effect on vowel quality. The stress is so weak that linguists have not been able to agree on exactly where it falls. In words of four or fewer syllables, the stress falls on either the initial syllable or the antepenultimate syllable (third from the end). In longer words, there is a double stress: on the initial syllable and on the antepenultimate. Note that a Georgian word has as many syllables as it has vowels; m (მ), n (ნ), l (ლ), and r (რ) never form syllables. Examples:

საქართველო	Georgia	Sákartvelo or Sakártvelo
მდგომარეობა	situation	mdgómareoba
მრგვალი	round	mrǵváli
გრძელი	long	grǵéli
ენათმეცნიერება	linguistics	énatmecniéreba or enatmecniéreba

There is no difference in quality between stressed and unstressed vowels. Georgian intonation is relatively even, without sharp rises or drops in tone, except in yes-no questions, where there is a sharp rise in into-

nation at the end of the sentence. In such yes-no questions the sentence-final vowel is often lengthened.

1.9. Assimilation. Georgian is characterized by rather long and complex consonant clusters, generally in (morpheme-) initial position. As a rule there is little or no assimilation for voicing, glottalization, or aspiration in such clusters. Harmonic clusters will have only one release, while nonharmonic clusters will have more than one release; cf. *bgera* (ბგერა) 'sound', where there is only one release for the harmonic cluster *bg*, and Tbilisi (თბილისი) 'Tbilisi' (Tiflis, capital of Georgia), which has an aspirated release for the initial *t* and a voiced release for the *b*: [tʰbɪlɪsɪ]. Examples of nonharmonic clusters:

კბილი	kbili	tooth
დოქტორი	doktori	doctor (e.g., of philosophy)
ტბა	tba	lake
ცდა	cda	attempt, wait
ყბა	qba	jaw

See table 1.1 on the following page, depicting the sound system of Georgian.

1.10. The Georgian alphabet. The contemporary Georgian alphabet does not distinguish upper and lower case letters; for every letter there is only one form. In distinguishing the thirty-three letters it is important to note the position of the letter with respect to the base lines. In print the following letters occur completely within the base lines:

ა ბ გ დ
 ა ბ გ დ

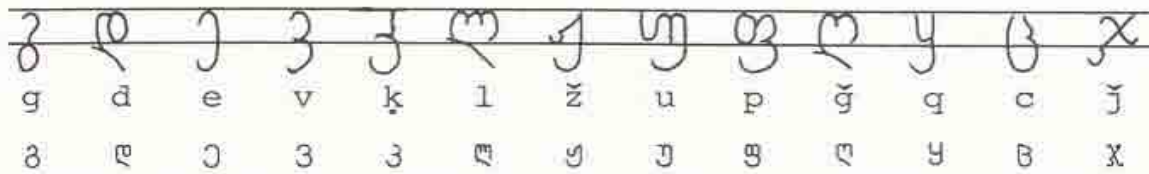
The following letters rise above the upper base line:

ბ ზ მ ნ პ რ ს ლ ე ჟ ხ დ ბ ზ
 ბ ზ მ ნ პ რ ს ლ ე ჟ ხ დ ბ ზ

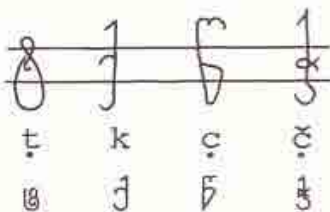
Table 1.1 Sound System of Georgian

	Bilabial	Dental	Alveolar	Palato-Alveolar	Velar
Stops and affricates:	vcd Ⴛ b [b] asp Ⴛ p [p'] glot Ⴛ p [p']	Ⴛ d [d] Ⴛ t [t'] Ⴛ Ⴛ [t']	Ⴛ j [dʒ] Ⴛ c [ts'] Ⴛ Ⴛ [ts']	Ⴛ Ⴛ [d] Ⴛ Ⴛ [tʃ'] Ⴛ Ⴛ [tʃ']	Ⴛ Ⴛ [g] Ⴛ Ⴛ [k'] Ⴛ Ⴛ [k']
Fricatives:	vcd vcʃs		Ⴛ z [z] Ⴛ s [s]	Ⴛ z [ʒ] Ⴛ Ⴛ [ʃ]	
Nasals:	Ⴛ m [m]	Ⴛ n [n]			
Liquids and glides:	Ⴛ v [v] Ⴛ β, w]		Ⴛ l [l, l'] Ⴛ r [r]		
	VOCALISM				
Stop	Postvelar	Vcls. Glott.	front	back rounded	
Affricate	Vcd. Vcls.	[q'] [qx'] [x']	high unr Ⴛ [i]	Ⴛ Ⴛ [u]	
Fricative	Ⴛ Ⴛ [ɣ] Ⴛ x [x]	Ⴛ Ⴛ	mid unr Ⴛ [e]	Ⴛ Ⴛ [ɔ]	mid rounded
			low Ⴛ Ⴛ [a]	Ⴛ Ⴛ [a]	

The following letters descend below the lower base line:

The following letters both rise above and descend below the base lines:

(In titles and headings it is common for all letters to be the same height; i.e., all fall between the same base lines.)

Variant shapes of letters: In some typefaces and in stylized writing, variant forms of letters are encountered:

For the older Georgian alphabets see the Appendix to this chapter, page 30.

1.10.1. Handwriting. To form the Georgian handwritten letters, see figure 1.1.

Fig. 1.1. Georgian Handwritten Letters.

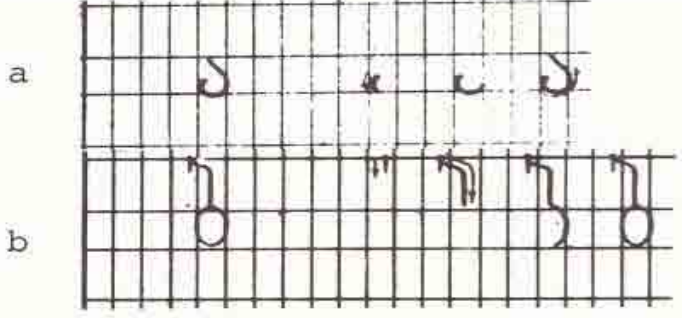

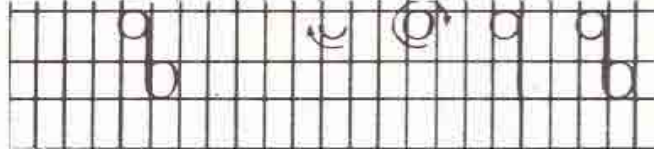
Fig. 1.1 continued:

g

d or

e

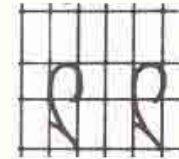
v

z

t

i

k

l or

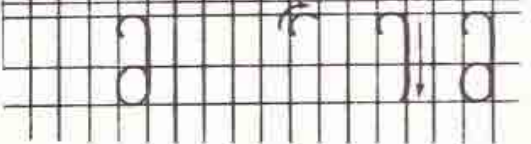
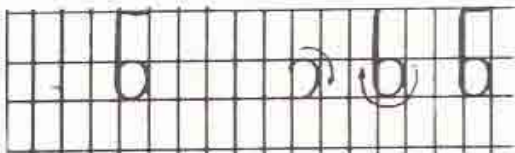

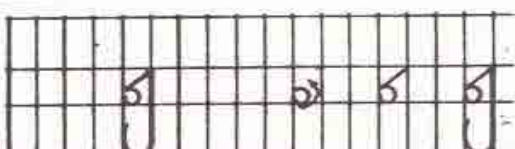
m

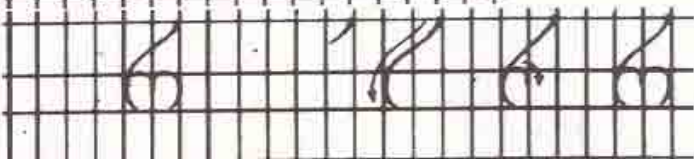

Fig. 1.1 continued:

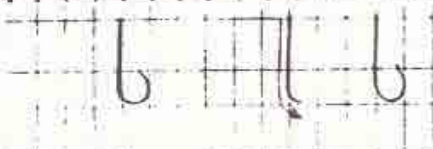
n

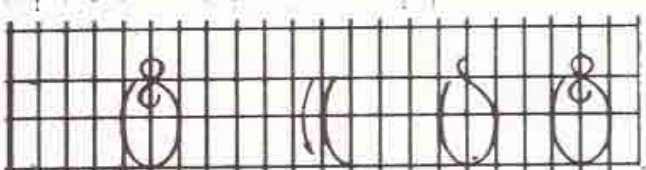
o or

p

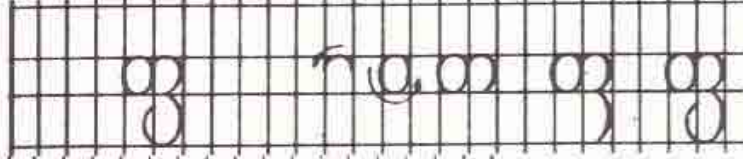
ř

r or

s

t

u

ř

k

Fig. 1.1 continued:

The figure displays ten rows of handwriting practice on a grid. Each row is labeled with a letter on the left and contains several examples of the letter in cursive script. Row 1: 'g' with four examples. Row 2: 'q' with four examples. Row 3: 'x' with four examples. Row 4: 'a' with four examples. Row 5: 'c' with four examples. Row 6: 'u' with two examples. Row 7: 'o' with four examples. Row 8: 's' with four examples. Row 9: 'k' with two examples. Row 10: 'l' with four examples.

Codna sinatlea

Codna simdidrea, mere imistana madliani simdidrea, rom, rac unda bevrs daurigo, bevrs gaunaçilo, ŝen ara dagaqldeba ra, tu ar mogemaṭeba. Am ŝemtxvevaŝi codna antebul santels hgavs: ert santelze rom atas sxva santels mouḳido, santels imit arc ali daaqldeba, arc sinatle, arc sicxovele, pirikit, imaṭebs ḳidec, radganac ertis magier atasi sxva santeli imāstan ertad daiçqebs laplaps.

Santels ḳidev imaŝi hgavs codna, rom tundac coṭad bḷuṭavdes ŝors sadme bnelaŝi, kurds, mparavs, mṭers aprixobs: ik sinatlea -- çans, ḡvijavto, dagvianebul moqvares ḳi imit axarebs, rom ik mḡvijarebi damxvdebi-ano.

1.10.2. The order of the Georgian alphabet. The order of letters of the Georgian alphabet follows in general that of Greek for the first twenty-two letters:

1.	ა	a	A	17.	რ	r	P
2.	ბ	b	B	18.	ს	s	Σ
3.	გ	g	Γ	19.	თ	t	T
4.	დ	d	Δ	20.	უ	u	Υ
5.	ე	e	E	21.	ფ	p	Φ
6.	ვ	v	-	22.	ქ	k	X
7.	ზ	z	Z*	23.	ღ	ḡ	
8.	თ	t	Θ	24.	ყ	q	
9.	ი	i	I	25.	შ	ŝ	
10.	კ	ḳ	K	26.	ჩ	ç	
11.	ლ	l	Λ	27.	ც	c	
12.	მ	m	M	28.	ძ	j	
13.	ნ	n	N**	29.	წ	ç	
14.	ო	o	O	30.	ჭ	ç	
15.	პ	p	Π	31.	ხ	x	
16.	ჯ	ḷ	-	32.	ღ	ḡ	
				33.	ჰ	h	

*no equivalent of Greek Η

**no equivalent of Greek Ε

Notes.

Note that foreign *f* is often transcribed by Geor-

gian Ⴃ.

Foreign *th* is often transcribed by Georgian თ .

Greek *ch* is generally transcribed by Georgian ქ .

In general, voiceless stops from European languages are transcribed in Georgian by the corresponding glottalized stops. Examples:

kaḫiḫani	captain	კაპიტანი
piziḫa	physics	ფიზიკა
pilosopia	philosophy	ფილოსოფია
teoria	theory	თეორია
aritmehiḫa	arithmetic	არითმეტიკა
arkihetḫori	architect	არქიტექტორი
kimia	chemistry	ქიმია
kronometri	chronometer	ქრონომეტრი
polihihika	policy	პოლიტიკა
kaḫiḫalizmi	capitalism	კაპიტალიზმი

Note that foreign *ch* (as in English *cherry*) and *ts* (as in *Tsar*, *tsetse*) are taken over into Georgian as ჩ and ც respectively:

čexi	Czech	ჩეხი
čeki	(bank) check	ჩეკი
čempioni	champion	ჩემპიონი
ciḫaḫa	citation	ციტატა
procesi	trial	პროცესი
nacia	nation	ნაცია

Foreign *et* is generally taken over as ქც :

subieḫti	subject	სუბიექტი
direḫtori	director	დირექტორი

1.11. Alternations

1.11.1. *V*-loss. *V* (3) is generally lost when it occurs before or after a labial consonant [i.e., *b* (ბ), *p* (გ), *p* (3), *m* (მ)] as a result of vowel loss. *V* (3) is also generally lost when it would otherwise occur before rounded vowels, i.e., *o* (ო), *u* (უ).

1.11.2. Metathesis. Sequences involving a stop or fricative followed by a nasal or liquid [*m* (მ), *n* (ნ), *r* (რ), *l* (ლ)] followed by *v* (ვ) will generally have the *v* (ვ) shift its position to before the nasal or liquid.

Examples:

t '10' + *rva* '8' gives in the word for eighteen *tvrameti* (თვრამეტი) instead of the expected **trvameti*.

In the formation of the verbal noun of the verb *kl-av-s* (კლავს) 'kills', the vowel *a* is lost, which would normally result in **kl-v-a* [cf. *ker-av-s* (კერავს) 'sews', verbal noun *ker-v-a*]; but, as a result of this metathesis, we get the form *kvla* (კვლა).

This alternation can be formalized as follows:

$$\dots C \begin{pmatrix} r \\ l \\ m \\ n \end{pmatrix} v \dots \rightarrow \dots C v \begin{pmatrix} r \\ l \\ m \\ n \end{pmatrix} \dots$$

(*C* represents a stop or fricative consonant.)

Note that application of this rule can result in *v* (ვ) occurring before *m* (მ), in which case it will be lost by the *v*-loss rule above.

Examples of the operation of these rules will be given in the following lessons.

LESSON 1: Notes

1. Most speakers of American English will have a glottal stop [ʔ] in such words as *cotton*, *button*, *mit-ten*, where instead of a *t*-sound the glottal stop is heard. Some speakers will have a vague approximation of the Georgian glottalized stops in such words as *pum/p/kin*, *cat* (with released *t*), *pi/ck/pocket*.
2. A somewhat similar sound, although not pronounced as far back, is encountered in Spanish *la/g/o* 'lake', modern Greek *αγάπη* [*agápi*] 'love'.
3. Since there is no contrast in modern literary Georgian between a glottalized [q'] and an aspirated [q^h], for the sake of simplicity the dot under the letter marking glottalization will not be placed on this letter in transliterations in this textbook; i.e., we shall write *q*, not *q̣*.
4. *h* (ჰ) occurs in spelling before *p* (პ), *k* (კ), *q* (ყ), *g* (გ) in certain grammatical forms (generally marking a third person dative object), but is generally not pronounced except in very careful speech. See below, section 7.2.4.

APPENDIX: The Georgian Alphabets

The contemporary Georgian alphabet, called *mædruli* ('military', from *mædari*, 'knight', 'warrior') came into use in the eleventh century. It replaced the earlier *xucuri* alphabet ('ecclesiastic', from *xucesi*, 'elder', 'priest') which, unlike the *mædruli*, distinguished upper case ('majuscule', Georgian *asomtavruli*, 'capital') and lower case ('miniscule', Georgian *nusxuri* from *nusxa*, 'cursive hand'). *Xucuri* is first attested in the fifth century (inscriptions from the Monastery of the Cross in Jerusalem, Israel and from the Sioni cathedral in Bolnisi, Georgia). The Georgian alphabet as shown by the distinguished Georgian linguist Thomas Gamkrelidze (Tamaz Gamqrelije) is derived in its basic system from the Greek alphabet although the exact details of its creation are still unclear. Most scholars link the creation of this Georgian alphabet with the christianization of Georgia (approximately 330).

The accompanying chart, adapted from N. Marr and M. Brière, *La langue géorgienne* (Paris, 1931, p. 594), illustrates all three forms of Georgian alphabets along with the names of the letters and their numerical values. In order to show the close correspondance between the system of the Georgian alphabets and that of Greek, the corresponding Greek letters are also given. Note the identity of numerical values between the two languages.

The contemporary Georgian alphabet of thirty-three letters lacks the *he* (8), *hie* (15), *vie* (22), *qar* (35), *hoe* (38), and *fi* (39). Note that the Old Georgian *y* (*q*), then, as now, a post-velar glottalized voiceless consonant was opposed to *႔* (*q*), a post-velar aspirated voiceless stop. (This sound is still found in some Georgian dialects.) As a result, for Old Georgian, the transcription of *y* must contain an indication of glottalization, i.e., *q* with a dot underneath; the aspirated *႔* is for Old Georgian simply transcribed *q*.

Table 1.2 gives the following: 1. Order of letters; 2. *Mædruli*; 3. *Xucuri*: a. *Asomtavruli*, b. *Nusxuri*; 4. Names of the letters; 5. Transliteration; 6. Greek alphabet; 7. Numerical value (for both Georgian and Greek alphabets).

Table 1.2. The Georgian Alphabets

1	2	3		4	5	6	7
		a.	b.				
1.	ა	Ⴀ	Ⴁ	ან an	a	A	1
2.	ბ	Ⴂ	Ⴃ	ბან ban	b	B	2
3.	გ	Ⴃ	Ⴃ	გან gan	g	Γ	3
4.	დ	Ⴃ	Ⴃ	დონ don	d	Δ	4
5.	ე	Ⴃ	Ⴃ	ენ en	e	E	5
6.	ვ	Ⴃ	Ⴃ	ვინ vin	v	(1)	6
7.	ზ	Ⴃ	Ⴃ	ზენ zen	z	Z	7
8.	ყ	Ⴃ	Ⴃ	ჲე he	[ey]	H	8
9.	თ	Ⴃ	Ⴃ	თან tan	t	Θ	9
10.	ი	Ⴃ	Ⴃ	ინ in	i	I	10
11.	კ	Ⴃ	Ⴃ	კან kan	k	K	20
12.	ლ	Ⴃ	Ⴃ	ლას las	l	Λ	30
13.	მ	Ⴃ	Ⴃ	მან man	m	M	40
14.	ნ	Ⴃ	Ⴃ	ნარ nar	n	N	50
15.	ო	Ⴃ	Ⴃ	ჲიე hie	[y]	Ξ	60
16.	პ	Ⴃ	Ⴃ	ონ on	o	O	70
17.	ჟ	Ⴃ	Ⴃ	პარ par	p	Π	80
18.	რ	Ⴃ	Ⴃ	ჟან z'an	z	{2)	90
19.	ს	Ⴃ	Ⴃ	რაე rae	r	P	100
20.	ტ	Ⴃ	Ⴃ	სან san	s	Σ	200
21.	ც	Ⴃ	Ⴃ	ტარ tar	t	T	300
22.	ძ	Ⴃ	Ⴃ	ჲიე vie	[vi]	T	--
23.	წ	Ⴃ	Ⴃ	უნ un	u	[OT]	400
24.	ჭ	Ⴃ	Ⴃ	ჟარ par	p	ϕ	500
25.	ყ	Ⴃ	Ⴃ	კან kan	k	X	600
26.	ღ	Ⴃ	Ⴃ	ღან gan	g		700
27.	ვ	Ⴃ	Ⴃ	გარ gar	g		800
28.	ზ	Ⴃ	Ⴃ	ვინ zin	z		900
29.	წ	Ⴃ	Ⴃ	ვინ zin	z		1000
30.	ძ	Ⴃ	Ⴃ	ცან can	c		2000
31.	წ	Ⴃ	Ⴃ	ძილ jil	j		3000
32.	ჭ	Ⴃ	Ⴃ	წილ cil	c		4000
33.	ხ	Ⴃ	Ⴃ	ჲარ gar	g		5000
34.	ც	Ⴃ	Ⴃ	ხან xan	x		6000
35.	ძ	Ⴃ	Ⴃ	გარ gar	[q]		7000
36.	წ	Ⴃ	Ⴃ	ჯან jan	j		8000
37.	ჭ	Ⴃ	Ⴃ	ჲაე hae	h		9000
38.	ღ	Ⴃ	Ⴃ	ჲიე hoe	[oy]	Ω	10000
39.	ყ	Ⴃ	Ⴃ	ფი fi	[f]		

- 1. Older Greek Ϝ (digamma)
- 2. Older Greek Ϙ (koppa)

LESSON 1: Exercises

1. Cities in Georgia. Copy in Georgian, pronounce, and transliterate the following. Identify harmonic clusters.

თბილისი	ბათუმი	ცხინვალი	ჭიათურა
მცხეთა	ცხაკაია	გეგეჭკორი	ქუთაისი
ბოლნისი	სოხუმი	მახარაძე	გორი
რუსთავი	ახალციხე	ფოთი	გაგრა
ფყიბული	ღუშეთი	თელავი	ყვარელი
გარდაბანი	გურჯაანი	შესტაფონი	ხაჩხუტი

2. World cities. Copy, pronounce, transliterate, and identify the following cities.

ჩიკაგო	სან-ფრანცისკო	დეტროიტი	გლაზგო
ლონდონი	რომი	ბუდაპეშტი	ჰამბურგი
პარიზი	ნიუ-იორკი	მოსკოვი	ჯაკარტა
ბერლინი	რიო-დე-ჟანეირო	ლენინგრადი	ფილადელფია
ტოკიო	შელხინკი	პეკინი	ათენი

3. Famous Georgian writers. Copy, pronounce, and transliterate. Identify any harmonic clusters.

შოთა რუსთაველი	ნიკოლოზ ბარათაშვილი
აკაკი წერეთელი	კონსტანტინე გამსახურდია
ვაჟა-ფშაველა	ნოდარ დუმბაძე
ილია ჭავჭავაძე	ხუტხან-საბა ორბელიანი
მიხეილ ჯავახიშვილი	ნიკო ლორთქიფანიძე
ხერგო კლდიაშვილი	გალაკტიონ ტაბიძე
დავით გურამიშვილი	ალექსანდრე ყაზბეგი

4. Famous European and American writers. Copy, pronounce, transliterate, and identify.

შექსპირი	შილერი	მარკ-ტვენი	ლონგფელო
დოსტოევსკი	დანტე	ჰემინგუეი	ჰიუგო
ტოლსტოი	იბსენი	ლიკენსი	არისტოფანე
გოეთე	ხერვანტეხი	ფლობერი	ხვიფცი
ბოლა	მოლიერი	თეკერეი	პუშკინი

5. Harmonic clusters. Copy, pronounce, and transliterate.

a. voiced:

ბგერა	sound
ღვახ	stands
ჯგუფი	group
ღღე	day
მიძღვნა	dedication

b. aspirated:

ფხიშელი	sober
ფქვილი	flour
თხოვნა	request
თქვენ	you (pl.)
თქვა	he said
ცხოვრება	life
ცქერა	looking
ცხადი	clear
ცხვირი	nose
ჩქარი	fast
ჩხუბი	fight

c. glottalized:

პყრობილი	conquered
ფყე	forest
ხიფყვა	word
ფკბილი	sweet
ფკივილი	pain, ache
ჩყალი	water
გაღაჩყვეტა	solution
ჩყება	series, row
ჭყუა	reason, intelligence
ჭყვიანი	intelligent

6. Copy, pronounce, and transliterate.

საქართველო	Georgia
ვეფხისტყაოსანი	<i>The Knight in the Tiger's Skin</i> (greatest work of Georgian literature, by Sota Rustaveli, ca. 1200)
საბერძნეთი	Greece
საფრანგეთი	France
სპარსეთი	Persia (Iran)
სომხეთი	Armenia
საბჭოთა კავშირი	Soviet Union

ჩრდილოეთი	north
ხამხრეთი	south
აღმოსავლეთი	east
დასავლეთი	west
გამარჯობათ	hello (polite or plural)
გაგიმარჯოთ	hello (response to გამარჯობათ, polite or plural)
ნახვამდის	good-bye
მწვადი	shish-kabob (shashlik)
ღვინო	wine
პური	bread
წყალი	water
თავი	head
ხელი	hand, arm
ფეხი	foot, leg
გული	heart
პირი	mouth
მამა	father [sic!]
დედა	mother [sic!]
გოგონა	girl
ბიჭი	boy

7. Copy in Georgian, pronounce, and transliterate the following. (These are the first three stanzas of Sota Rustaveli's *Vepxistqaosani The Knight in the Tiger's Skin*).

1 ომელმან შექმნა სასუარო ძალითა მით ძლიერითა,
 ზეკარდმო არსნი სულითა უვნა ზეცით მონაბერიითა,
 ჩვენ, კაცთა, მოგვცა ქვეუანა, კვაქვს უთვალავი ფერითა,
 და მისკან არს უოვლი ხელმჭიფუ სასითა მის მიერითა.

2 ჰე, ღმერთო ერთო, შენ შექქემნ სახე უოვლისა ტანისა,
 შენ დაძიფარე, ძლევა მეც დათრგუნვად მე სატანისა,
 მომეც მიჯნურთა სურვილი, სიკვდიდმდე გასატანისა,
 და ცოდვათა შესუბუქება, მუნ თანა წასატანისა.

3 ვის ჰშვენის, — ლომსა, — ხმარება შუბისა, ფარ-შიმშერისა,
— მეფისა მზის თამარისა, ღაწვ-ბადახშ, თმა-გიშერისა, —
მას, არა ვიცი, შევჰკადრო შესხმა ხოტბისა, შე, რისა,
და მისთა მჭვრეტელთა უანდისა მირთმა ხამს მართ, მი, შერისა.

8. Copy, pronounce, and transliterate the following opening lines of Longfellow's *Song of Hiawatha* in Georgian translation.

შესავალი

მე თუ მკითხავენ, საიდან მოდის
ეს ლეგენდები და სიმღერები,
გაჟღენთილები ტყეთა სურნელით
და მდინარეთა სინოტივეთი,
წყნარი სოფლების ცახცახა კვამლით
და ჩანჩქერების აურზაურით...
მე ვუბასუხებ, რომ ტყეებიდან,
პრერიებიდან და მინდვრებიდან,
ოჯიბუების თბილი მიწიდან
და ჩრდილოეთის დიდი ტბებიდან,
ქაობებიდან და ტუნდრებიდან, —
იქ სადაც ყანჩა და ყანჩის ჩრდილი
გარინდებული დგას ლერწმებს შორის.

მე ამ სიმღერებს ისევე ვმღერი,
ვით ნავადაჰა მღეროდა ადრე.
და თუ იკითხავენ, თვით ნავადაჰამ
საღლა იპოვა ეს სიმღერები:
ისე თავნება და მშვენიერი.
მე გიპასუხებთ, რომ ნავადაჰამ
ისინი ნახა ჩიტის ბუდეში,
ისინი ნახა დათვის ბუნაგში
და ბიზონების ნაფეხურებში.

9. Copy, pronounce, and transliterate the following, taken from *Romeo and Juliet*, act 2, scene 2 in the translation of Vaxtang Čeliġe and beginning with "But soft! what light through yonder window breaks?" up to "O! that I were a glove upon that hand, that I might touch that cheek."

ეს რა ნათელი აელვარდა იმის სარკმელში?
აღმოსავლეთი არის იგი, მზე — ჯულიეტა.
ამოდი, მზეო, დაიბნელე მოშურნე მთვარე,
ისედიც მკრთალი და სნეული მწუხარებისგან,
რადგან მის ქალწულს ელვარება მეტი გაქვს უფრო.
ნულარ მსახურებ იმ შურიანს; ქალწულთ სამოსი
მწვანეა მეტად, უფერული — სჯობს გაიხადო
და გადააგდო, — ის მასხარებს აცვიათ მხოლოდ.

ო, ჩემო ტკბილო დედოფალო, ო, სიყვარულო!
 მან რომ იცოდეს, როგორ მიყვარს!
 ის ლაპარაკობს. თუმცა არა, სდუმს. სულ ერთია,
 მისი თვალები მეტყველებენ, მათ ვუპასუხებ.
 მაგრამ რას ვბედავ! განა ჩემთან ლაპარაკობენ!
 ორ ნათელ ვარსკვლავს განუზრახავს ზეციდან წასვლა,
 და ახლა სთხოვენ ჯულიეტას თვალებს ისინი—
 იციმციმეთო ჩვენს ადგილზე, დაბრუნებამდე.
 რა იქნებოდა, ეს თვალები ზეცას ამკობდნენ,
 ხოლო ვარსკვლავნი ჩამოვიდნენ თვალების ნაცვლად!
 იმისი სახის ელვარება ჩააბნელებდა
 ვარსკვლავთა ციმციმს, ვით დღის შუქი ჩააქრობს
 ლამპარს,
 თვალნი კი ზეცას დააფრქვევდნენ ისეთ სინათლეს,
 რომ ფრინველები დაიწყებდნენ დილის სიმღერას.
 აჰა, ეყრდნობა სახით ხელებს! ნეტავ მაქცია
 ხელთათმანებად იმ ხელებზე, რომ ტურფა ღაწვებს
 შევებო მიინც!

10. Convert the transliterations in the Key to exercises 7, 8, and 9 into the Georgian alphabet. Check yourself against the Georgian in the exercises.

Key to the Exercises

1. Tbilisi Batumi Cxinvali Čiatura
 Moxeta Cxaqaia Gegečkori Kutaisi
 Bolnisi Soxumi Maxaraje Gori
 Rustavi Axalcixe Poti Gagra
 Tqibuli Dušeti Telavi Qvareli
 Gardabani Gurjaani Zestaponi Sačxere
2. Čikago San-Prancisko Detroiți Glazgo
 Londoni Romi Budapești (Glasgow)
 Parizi Niu-Iorki Moskovi Hamburgi
 Berlini Rio-de-Žaneiro (Moscow) Jačarta
 Točio Helsinči Leningradi Piladelpia
 Pečini Ateni (Athens)
 (Peking)
3. Šota Rustaveli Ničoloz Baratašvili
 Akači Čereteli Konstantine Gamsaxurdia
 Važa-Pšavela Paolo Iašvili
 Ilia Čavčavaje Nodar Dumbaje
 Mixeil Javaxišvili Sulxan-Saba Orbeliani
 Sergo Kldiašvili Ničo Lortkipanije
 Davit Guramišvili Galačtion Tabije
 Aleksandre Qazbegi
4. Šekspiri Šileri Mark-Tveni Longpelo
 Doštšovski (Schiller) Heminguei Hiugo
 Tolstoi Dante Dičensi Aristopane
 Goete Ibseni Ploberi Svipti
 (Goethe) Servantesi (Flaubert) (Swift)
 Zola Molieri Tekerei Puškini
 (Thackeray)
5. a. b. c.
 bgera pxizeli pğrobili
 dgas pkvili tqe
 Jgupi txovna sičqva
 dže tkven tkbili
 mijčvna tkva tkivili
 cxovreba čqali
 ckera gadačqveša
 cxadi cgeba
 cxviri čkua
 čkari čkviani
 čxubi
6. Sakartvelo, Vepxistqaosani, Saberjneti, Saprangeti, Sparseti, Somxeti, Sabčota kavširi, črdiloeti,

samxreti, aḡmosavleti, dasavleti, gamarjobat, gagimar-
jot, naxvamdis, mčvadi, ḡvino, puri, çqali, tavi, xeli,
pexi, guli, piri, mama, deda, gogona, biçi.

7.

Romelman šekmna samqaro jalita mit jlierita,
zegardmo arsnı sulita qvna, zecit monaberita,
čven, kaçta, mogvca kveqana, gvakvs utvalavi perita,
misgan ars qovli xelmçipe saxita mis mierita.

He, Ćmerto erto, Šen šekmen saxe qovlisa řanisa,
šen damipare, jleva mec datrgunvad me Sařanisa,
momec miřnurta survili, siřvdidmde gasařanisa,
codvata řesubukeba, mun tana řasařanisa.

Vis hřvenis, -- lomsa, -- xmareba řubisa, par-řimřerisa,
-- mepisa mziř Tamarisa, řačv-badaxř, tma-giřerisa, --
mas, ara vici, řevhřadro řesxma xořbisa, ře, risa,
mista mčvreřelta qandisa mirtma xams mart, mi řerisa.

He who created the firmament, by that mighty power made
beings inspired from on high with souls celestial; to
us men He has given the world, infinite in variety we
possess it; from Him is every monarch in His likeness.

O one God! Thou didst create the face of every form!
Shield me, give me mastery to trample on Satan, give me
the longing of lovers lasting even unto death, lightening
the sins I must bear thither with me.

Of that lion whom the use of lance, shield, and sword
adorns, of the king, the sun Tamar, the ruby-cheeked,
the jet-haired, of her I know not how I shall dare
to sing the manifold praise; they who look upon her
cannot but taste choice sweets.

(From the translation by
Marjory Scott Wardrop)

8. řesavali

Me tu mķitxaven, saidan modis
es legendebi da simğerebi,
gažğentilebi řqeta surnelit
da mdinareta sinořiveti
çqnari sopelebis caxcaxa kvamlit
da řančkerebis aurzaurit...
Me vupasuxeb, rom řqeebidan
preriėbidan da mindvrebidan,
ořibuebis tbili miçidan
da řrdiloetis didi řbebidan,
çaobebidan da řundrebidan, --
ik sadac qanča da qančis řrdili

garindebuli dgas lerçmebs šoris.
 Me am simğerebs isevé vmğeri,
 vit Navadaha mğeroda adre.
 Da tu iķitxavt, tvit Navadaham
 sadğa ipova es simğerebi:
 ase tavneba da mšvenieri.
 Me gipasuxebt, rom Navadaham
 isini naxa čiṭis budeši,
 isini naxa datvis bunagši,
 da bizonebis napexurebši.

Henri Longpelo, *Simğera*
Haiavataze, Targmani inglisu-
 ridan Otar Çilajisa

9.

Es ra nateli aelvarda imis sarķmelši?
 Ağmosavleti aris igi, mze Ĵulieta.
 Amodi, mzeo, daabnele mošurne mṭvare,
 isedac mķrtali da sneuli mçuxarebisgan,
 radgan mis kalçuls elvareba meṭi gakvs upro.
 Nuğar msaxureb im šurians; kalçult samosi
 mçvanea meṭad, uperuli -- sĵobs gaixado
 da gadaagdo, -- is masxarebs acviat mxolod.
 O, čemo ṭķbilo dedopalo, o, siqvarulo!
 Man rom icodes, rogor miqvars!
 Is laparaķobs. Tumca ara, sdums. Sul ertia,
 Misi tvalebi meṭqveleben, mat vupasuxeb.
 Magram ras vbedāv! Gana čemtān laparaķoben!
 Or natel varşķvlavs ganuzraxavs zecidañ çasvla,
 da axla stxoven Ĵulietaş tvalebs isini --
 icimcimeto čvens adgilze, dabrunebamde.
 Ra ikneboda, es tvalebi zecas amķobdnen,
 xolo varşķvlavni čamovidnen tvalebis nacvlad!
 Imisi saxis elvareba čaabnelebda
 varşķvlavta cimcims, vit dğis šuki čaakrobs lampars,
 tvalni ķi zecas daaprķvevdnen iset sinatles,
 rom prinvelebi daiçqebdnen dilis simğeras.
 Aha, egrdnoba saxit xeleys! Neṭav makcia
 xeltatmanebad im xelebze, rom ṭurpa ğaçvebs
 ševexo mainc!

Romeo da Ĵulieta, II.2

LESSON 2: A General Introduction to The Georgian Verb

2.0. Conjugation. In Georgian there are four major patterns according to which the various tense and mood forms of a given verb are conjugated. These four patterns will be called *conjugations*. Unlike the conjugations of Latin, Russian, or French, verbs belonging to the same conjugation in Georgian usually also share certain grammatical or semantic features in common. Furthermore, it is often possible to derive forms of one conjugation from a verb belonging to another conjugation (e.g., see Lesson 3).

Series. Within each conjugation we find sets of tense and mood forms which are based on the same stem and share certain syntactic features in common. These will be called *series*. There are three series. The first consists of two subseries, the *future* and the *present*. The second series is called the aorist series, and the third is called the perfect series.

Parts of the verbal form. A Georgian verbal form may consist of a relatively large number of constituent parts. All verbal forms will have a *root*, which may be followed by a *present/future stem formant* (P/FSF):

çer-	write	(no P/FSF)
xed-av-	see	(P/FSF -av)
targmn-i-	translate	(P/FSF -i)
sv-am-	drink	(P/FSF -am)
kl-av-	kill	(P/FSF -av)

The root may be immediately preceded by the *preradical vowel* (PV) which may have various functions depending upon the form with which it is found. The preradical vowels are *a, e, i, u*.

a-çet-eb-	make	(PV a-, P/FSF -eb)
i-çq-eb	begin	(PV i-, P/FSF -eb)
a-ib-ob-	warm	(PV a-, P/FSF -ob)

The preradical vowel (if present) or the root (if there is no preradical vowel) may be immediately preceded by the person markers. In this lesson we shall learn the 1st person subject marker *v-*. The above forms, with the first person marker, would be *v-çer* (ვწერ) 'I write'; *v-xed-av* (ვხედავ) 'I see'; *v-targmni* (ვთარგმნი) 'I translate'; *v-sv-am* (ვსვამ) 'I drink'; *v-kl-av* (ვკლავ) 'I kill'; *v-a-çet-eb* (ვაკეთებ) 'I make'; *v-i-çq-eb* (ვიწყებ) 'I begin'.

The person marker (or, if there is none, the preradical vowel or the root) may be preceded by the *pre-*

verb (Pvb). These preverbs, which function somewhat similarly to the prefixes of German or Russian verbs, are listed in sec. 2.2.1. Examples of the verbs with preverbs will be found below.

Following the root and/or present/future stem formant may be (in addition to other markers) markers of the particular tense or mood forms (*screeves*, see below), the subject markers of the third person, and the markers of the plurality of subjects and objects. All of these will be discussed during the course of the lessons.

A final term must be introduced here, the *screeve* (coined by the Georgian linguist Aḡaḡi Šanije from the Georgian word *mḡkrivi* 'row'). A screeve is what is traditionally called a tense, i.e., a set of six forms of a given verb differing only in person and number, as in Latin *amo, amas, amat, amamus, amatis, amant*. But since the various "tenses" do not always have temporal meaning, but may have modal or aspectual meanings instead, we prefer the more unusual but less misleading term of *screeve*.

2.1. Subject person and number. The Georgian verb generally marks subject person in the first person by means of the prefix *v-* (3-). Second person is generally marked by the absence of both prefix and suffix; we shall note it here by a zero-prefix, \emptyset -. Plurality of both the first and second person is marked by a final suffix *-t* (-ᄁ). Third person singular and plural are both marked by suffixes which will vary from screeve to screeve and conjugation to conjugation.

Subject person prefixes occur immediately after the preverb (see sec. 2.0.) or, if there is no preverb, in absolute initial position.

Subject Markers

Singular	Plural
1. <i>v-</i>	<i>v-.....-t</i>
2. \emptyset -	\emptyset -.....-t
3. -suffix	-suffix

2.2. First conjugation. Verbs of the first conjugation are generally transitive, and by themselves mark both the subject and object persons. Thus a single Georgian verbal form, such as *xed-av-t*, means not simply 'you all see' but rather 'you all see him, her, it, or them'.

A third person *direct* object, independent of gender or number, i.e., corresponding to English *him, her, it, them*, is marked in Georgian by the absence of any affix.

2.2.1. Future tense of first conjugation verbs. The forms of verbs given in the vocabulary will be third person singular future tense. Most first conjugation verbs are characterized in the future tense by the presence of a *preverb*. Among the functions of the preverb is to distinguish between the *future* and *present subseries*. The preverbs can be divided into two groups, those ending in *-mo-* and those without *-mo-*. The preverbs are:

(*-mo-* group)

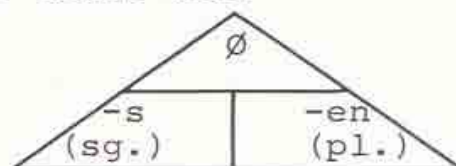
a- ა-	(აგ- ალ-)	'up'	a-mo- ამო-	(აგ-mo- ალმო-)
ga- გა-	(გან- გან-	'out, away'	ga-mo- გამო-	
gada- გადა-	(გარდა- გარდა-	'across'	gad-mo- გადმო-	
da- და-	(without specific direction, or sometimes 'down')			
mi- მი-	'away from speaker'		mo- მო-	'toward speaker'
še- შე-	'in, into'		še-mo- შემო-	
ča- ჩა-	(šta- შთა-)	'down'	ča-mo- ჩამო-	
ča- ჩა-	(čar- ჩარ-)	'away'	ča-mo- ჩამო-	(čar-mo- ჩარმო-)
			mimo- მიმო-	'back and forth'

The directional meanings given for the preverbs occur almost exclusively with verbs of motion (see sec. 4.5.). The forms with *-mo-* generally indicate that the action is performed in the direction of the speaker or his addressee; forms without *-mo-* denote the direction of the action away from the speaker or his addressee. The forms in parentheses are variants of the preverbs found in "higher style" words, words somewhat equivalent to the latinate vocabulary in English.

Each screeve is marked by its characteristic set of *suffixes*, which serve to mark the screeve in the first and second persons and to mark the screeve, person, and number of the third subject person. The markers of the future tense are:

1., 2.

3.

We give the characteristic suffixes of each screeve in the form of a triangle, the top of which represents the suffix of the first and second persons (both singular and plural) and the bottom of which denotes the suffixes of the third person singular and the third person plural. In the given instance, there is no suffix for the first and second persons, while the third person singular has the suffix *-s* (-ბ) and the third person plural has the suffix *-en* (-ებ) [-*an* (-ან) after P/FSF *-i* (-ი)].

Verbs whose P/FSF formant ends in *-i* have *-an* in the third person plural future. These endings are added after the present/future stem formant (or, if there is none, after the root). They may be followed by the plural marker *-t* (-თ). Examples:

da = *-çer-s* 'he (she) will write it (them)'

Singular

1. <i>da</i> = <i>v-çer-∅</i>	I will write it/them	დავწერ
2. <i>da</i> = <i>∅-çer-∅</i>	You will write it/them	დაწერ
3. <i>da</i> = <i>-çer-s</i>	He (she, it) will
write it/them	დაწერს

Plural

1. <i>da</i> = <i>v-çer-∅-t</i>	We will write it/them	დავწერთ
2. <i>da</i> = <i>∅-çer-∅-t</i>	You all will write
it/them	დაწერთ ¹
3. <i>da</i> = <i>-çer-en</i>	They will write it/them	დაწერენ

gada = *-targmn-i-s* 'he will translate it, them'

<i>gada</i> = <i>v-targmn-i-∅</i>	გადავთარგმნი
<i>gada</i> = <i>∅-targmn-i-∅</i>	გადათარგმნი
<i>gada</i> = <i>-targmn-i-s</i>	გადათარგმნის
<i>gada</i> = <i>v-targmn-i-∅-t</i>	გადავთარგმნით
<i>gada</i> = <i>∅-targmn-i-∅-t</i>	გადათარგმნით
<i>gada</i> = <i>-targmn-i-an</i>	გადათარგმნიან

mo = *-kl-av-s* 'he (she, it) will kill him (her, it, them)'

<i>mo</i> = <i>v-kl-av-∅</i>	მოვკლავ	<i>mo</i> = <i>v-kl-av-∅-t</i>	მოვკლავთ
<i>mo</i> = <i>∅-kl-av-∅</i>	მოკლავ	<i>mo</i> = <i>∅-kl-av-∅-t</i>	მოკლავთ
<i>mo</i> = <i>-kl-av-s</i>	მოკლავს	<i>mo</i> = <i>-kl-av-en</i>	მოკლავენ

As can be seen from the above examples, the first per-

son plural differs from the first person singular only by the presence of the plural suffix *-t*. Similarly the second person plural differs from the second person singular only by the presence of the same suffix. Note also that Georgian distinguishes neither gender nor natural sex so that a third person singular subject person can correspond to English *he*, *she*, or *it*. The third person object person not only does not distinguish gender, it also does not distinguish number, so that it can be translated (depending on context) by English *him*, *her*, *it*, *them*. Henceforth in the examples we shall indicate the first person singular and plural and the second person singular and plural as follows:

Vocabulary entry form: a=a-šen-eb-s 'he will build it'

1. a=v-a-šen-eb-∅- (t)
2. a=∅-a-šen-eb-∅- (t)
3. sg. a= -a-šen-eb-s 3. pl. a= -a-šen-eb-en

2.2.2. Present tense. The present tense of first conjugation verbs is normally formed by dropping the preverb. Examples:

da=v-çer-∅-t	we will write it	დავწერთ
v-çer-∅-t	we are writing it	წერთ
a=∅-a-šen-eb	you will build it	ააშენებ
∅-a-šen-eb	you are building it	აშენებ

The difference between the future and present tenses of I. conjugation verbs, as well as that between the remaining screeves of the future and present subseries, is basically aspectual: the future subseries is perfective and the present is imperfective. Cf. Georgian *daçers* (დაწერს) and *çers* (წერს) with Russian напишет and пишет.

Certain verbs which are inherently perfective in meaning, i.e., which by their very nature denote completed acts, do not have separate present tenses. Either one uses the future tense with present meaning or a paraphrase is used. In the vocabularies such verbs will be noted by a plus (+) after the preverb; verbs distinguishing future and present will have the preverb separated from the rest of the verb by an =; e.g.,

ga=a-çet-eb-s	he will make something
ağ+çer-s	he will describe something

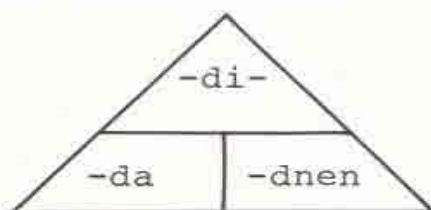
The above implies that to say 'he is making something' one must drop the preverb: a-çet-eb-s (აჯემაბს). But

to say 'he describes it' one uses the same form as the future: *aḡ+çer-s* (აḡწერს). In a few instances the future and present differ by a feature other than the presence versus absence of a preverb. In such instances the vocabulary will give both the future and present forms, e.g.:

nax-av-s	he will see it	pres. xed-av-s
i-sçavl-i-s	he will study it	pres. sçavl-ob-s ²

2.2.3. Conditional and imperfect. The Georgian conditional is used to express what *would happen* as a consequence of some other hypothetical action (the English conditional; see Lesson 4). The imperfect denotes ongoing (progressive) past actions, usually corresponding to English constructions of the type 'he was writing', 'he was studying', 'he was making something', etc. The imperfect is also used to express past *iterativity*, i.e., habitual actions in the past, corresponding to English 'used to' or 'would'. In this use the imperfect can be accompanied by the adverb *xolme* (ხოლმე³) which emphasizes the iterative use of the imperfect. Inherently perfective verbs (i.e., those which do not lose the preverb in the present tense) use the form of the conditional for the imperfect as well.

The conditional is formed from the same stem as the future and the imperfect is formed from the same stem as the present. The subject markers of the first and second persons are the same as for the future and present tenses; the suffixes are:

Examples:

da=v-çer-di(-t)	დავწერდი(თ)	I (we)	{ would used to }	write it
da=∅-çer-di(-t)	დაწერდი(თ)	you (all)	{ would used to }	write it
da= -çer-da	დაწერდა	he	{ would used to }	write it
da= -çer-dnen	დაწერდნენ	they	{ would used to }	write it

The imperfect is generally formed by dropping the preverb from the conditional:

v- <i>çer-di</i> (-t)	ვწერდი(თ)	I (we) was writing it
∅- <i>çer-di</i> (-t)	წერდი(თ)	you (all) were writing it
<i>çer-da</i>	წერდა	he was writing it
<i>çer-dnen</i>	წერდნენ	they were writing it

Note that if the present tense is formed other than by just dropping a preverb, the conditional is formed from the future stem (i.e., the 3 sg. future minus the subject person ending *-s*) and the imperfect is formed from the present stem (i.e., the 3 sg. present minus the subject person *-s*):

*i-*kitx-av-s** he will read it; pres.: *kitxulob-s*

This implies the following:

Conditional

v- <i>i-<i>kitx-av-di</i></i> (-t)	ვიკითხავდი(თ)
∅- <i>i-<i>kitx-av-di</i></i> (-t)	იკითხავდი(თ)
<i>i-<i>kitx-av-da</i></i>	იკითხავდა
<i>i-<i>kitx-av-dnen</i></i>	იკითხავდნენ

Imperfect

v- <i>kitxulob-di</i> (-t)	ვკითხულობდი(თ)
∅- <i>kitxulob-di</i> (-t)	კითხულობდი(თ)
<i>kitxulob-da</i>	კითხულობდა
<i>kitxulob-dnen</i>	კითხულობდნენ

(It should be noted that verbs of the type of *naxavs* (ნახავს), pres. *xedavs* (ხედავს); *isçavlis* (იხწავლის), pres. *sçavlobs* (ხწავლობს); *ikitxavs* (იკითხავს), pres. *kitxulobs* (კითხულობს) are quite atypical.)

2.3. Nominal system

2.3.1. Nominative and dative cases of nouns. The subject of a first conjugation verb in the screeves based on the future and present tenses is in the nominative case, i.e., the vocabulary entry form. The nominative case has the ending *-i* if the stem of the noun ends in a consonant. If the stem ends in a vowel there is no ending. The objects in these screeves, both direct and indirect, are in the dative case, which has the ending *-s*. This *-s* replaces the nominative ending *-i* of nouns whose stems end in a consonant.

N.	ena-	ენა	language	çign-i	წიგნი	book
D.	ena-s	ენას		çign-s	წიგნს	

N. *ḥeril-i* წერილი letter

D. *ḥeril-s* წერილს

Expressions of time and measure such as 'every year', 'all day', 'three weeks', 'three miles', etc. can be in both the nominative and dative cases.⁴

2.3.2. Adjectives. Adjectives whose stems end in a vowel are always uninflected when they precede the noun they modify, no matter what case or number the noun is in. Adjectives whose stems end in a consonant have the ending *-i* for the nominative and no ending (\emptyset) for the dative when they precede the noun they modify:

N. <i>kartul-i</i> ena-	ქართული ენა	Georgian
D. <i>kartul-\emptyset</i> ena-s	ქართულ ენას	language

N. <i>axal-i</i> mepe	ახალი მეფე	new king
D. <i>axal-\emptyset</i> mepe-s	ახალ მეფეს	

N. <i>saintereso ḥign-i</i>	ხაინცყერებო წიგნი	interesting
D. <i>saintereso ḥign-s</i>	ხაინცყერებო წიგნს	book

N. <i>ḥarg-i</i> propesor-i	კარგი პროფესორი	good pro-
D. <i>ḥarg-\emptyset</i> propesor-s	კარგ პროფესორს	fessor

When an adjective is not followed by a noun it is declined as if it were a noun:

N. <i>axal-i</i>	ახალი	the new one
------------------	-------	-------------

D. <i>axal-s</i>	ახალს	
------------------	-------	--

N. <i>ḥarg-i</i>	კარგი	the good one
------------------	-------	--------------

D. <i>ḥarg-s</i>	კარგს	
------------------	-------	--

N. <i>saintereso</i>	ხაინცყერებო	the interesting one
----------------------	-------------	---------------------

D. <i>saintereso-s</i>	ხაინცყერებობს	
------------------------	---------------	--

2.4. Word order. Although Georgian word order tends to be quite "free," in normal word order the verb is in sentence final position. The subject generally precedes the objects. Negatives and interrogative words and phrases *must* immediately precede the verb.

2.5. Word building. The verbal noun (masdar): The verbal noun in Georgian generally corresponds in meaning to English deverbal nouns (gerunds) in *-ing*, e.g., Georgian *dacera* (დაწერა), English '(the) writing'. It

is important to note that the Georgian verbal noun is basically a nominal form and, unlike English, cannot take a direct object, so that constructions such as English 'reading the book (is difficult)' are impossible in Georgian and only the equivalent of English 'the reading of the book' (genitive case in Georgian, see Lesson 3) is possible in this construction.

The verbal noun of first conjugation verbs is usually formed from both the future and the present stems. To form the verbal noun all person and number markers are dropped as well as the preradical vowel. The P/FSF's *-av-* (-ავ-) and *-am-* (-ამ-) lose the vowel *a* (ა), a loss which we shall call syncope.⁵ The P/FSF *-i* is dropped. To the resulting stems the masdar ending *-a* (ა) is added.

Future/ Present	Verbal noun stem	Verbal noun	
da=çer-s	da=çer-	da=çer-a	writing
		(დაწერა)	
çer-s	çer-	çer-a	writing ⁶
		(წერა)	
da=xat-av-s	da=xat-av-	da=xat-v-a	painting
		(დახატვა)	
(Similarly <i>xat-v-a</i> ხატვა [from <i>xat-av-s</i>] 'painting'.)			
a=a-šen-eb-s	a=-šen-eb-	a=šen-eb-a	building
		(აშენება)	
i-kitx-av-s	kitx-av-	kitx-v-a	reading
		(კითხვა)	

Note that no masdar is formed from the present stem *kitxulob-s* (კითხულობს).

gada=targmn-i-s	gada=targmn-	gada=targmn-a	translating
		(გადართარგმნა)	
mo=kl-av-s	mo=kl-av-	mo=kl-v-a	killing
	mo=kl-v- →	(მოკვლა)	
	(1.11.2)		
gamo+tkv-am-s	gamo+tkv-	gamo+tk-m-a	pronunciation
	am- → gamo+	(გამოთქმა)	
	tkv-m-		
	(1.11.1)		

ağ+nišn-av-s	ağ+nišn-av-	→	ağ+nišvn-a	meaning,
	ağ+nišn-v-	→	(აღნიშვნა)	definition
	ağ+nišvn-			
	(1.11.2)			
da=i-çq-eb-s	da=çq-eb-		da=çq-eb-a	beginning,
			(დაწყება)	commence-
				ment

The verbal noun is declined just as any other regular noun ending in *a* (ა), although it often does not have plural forms. It should be noted that although the verbal noun is basically a nominal form, most Georgian dictionaries regard it as the equivalent of the infinitive of European languages and list verbs under the form of the verbal noun. This is, unfortunately, the equivalent of an English dictionary not giving the verb 'pronounce' but only the noun 'pronunciation'.

2.6. Expressions of 'and' in Georgian. The Georgian conjunction *da* (და) means 'and' in most environments. But when two contrastive clauses are joined, the conjunction *ki* (კი) must be used. *Ki* (კი) is always the *second* element in the clause. Example:

Šota çerils çers, Ivane *ki* çigns kitxulobs.

შოთა წერის წერს, ივანე კი წიგნს კითხულობს.

Šota is writing a letter and John is reading a book.

In the exercises this use of *ki* (კი) generally will be translated as 'however', e.g., the sentence above would read 'Šota is writing a letter; John, however, is reading a book'.

LESSON 2: Notes

1. For the sake of distinguishing between 2d person singular and plural, we shall consistently translate the 2d singular by English 'you' and the 2d plural by English 'you all'. Note that the use of 2d singular and plural in Georgian parallels their use in French or Russian, the singular form being familiar and the plural form being the polite form to one person in addition to being used to address more than one person.
2. Note that the *i-* with which *i-sqavl-i-s* begins is not a preverb but a preradical vowel, and thus the first person will be *v-i-sqavl-i* 'I shall study'.
3. *Xolme* (ხოლმე) is also used with other screeves as well to indicate habitual actions; see, e.g., sentence 31 in the exercises.
4. According to the norm, these expressions should be in the dative when the grammatical subject of the sentences is nominative and in the nominative when the grammatical subject is in a case other than nominative. But the tendency now is to use the nominative in both instances.
5. As a result of this syncope, both the *v-loss rule* (1.11.1.) and the *metathesis rule* (1.11.2.) may become operative. See the examples of *mo=kl-av-s* (მოკლავს) 'kill', verbal noun *mo=kvl-a* (მოკვლა) and *gamotkv-am-s* (გამოთქვამს) 'pronounce', verbal noun *gamotkv-m-a* (გამოთქმა) below.
6. The difference in meaning between *qera* (წერა) and *daqera* (დაწერა) is one of aspect, the former being imperfective and the latter perfective.

LESSON 2: Exercises

1. რას აკეთებ?
ინგლისურ წიგნს ვკითხულობ.
2. დავითი რას აკეთებს?
ქართულ წიგნს ვკითხულობს.
3. წერილს წერ?
არა, არ ვწერ.
4. მასწავლებელს ხედავ?
დიახ, ვხედავ. ხვადციას წერს.
5. რას აკეთებენ დავითი და ელისაბედი?
წიგნს ვკითხულობენ.
6. რას აკეთებდა შენი მამა გუშინ?
გუშინ ხაინჯერებსო წიგნს ვკითხულობდა. დღეს ვი
წერილს წერს. ხვალ ჩემი ძმა წერილს დაწერს.
7. ხვალ რას გააკეთებთ? ხვალ გაზეთს წავიკითხავთ.
დღეს წერილს დაწერს, მარიამი ვი რუხულ ლექსს
იხწავლის.
8. რას ხწავლობ? ქართულ გრამატიკას ვხწავლობ.
9. რას ხედავ? მასწავლებელს ვხედავ. მოწაფეს ხედავ?
დიახ, ქართულ გაკვეთილს თარგმნის. ელისაბედი
გაკვეთილს ხვალ გადათარგმნის.
10. გუშინ რა ენას ხწავლობდი? გუშინ რუხულ ენას
ვხწავლობდი. ინგლისურ გაკვეთილს გადავწერ ხვალ.
ახლა ქართულ გაზეთს ვკითხულობ.
11. მარიამი ქართულ ანბანს ხწავლობს. სიყვას
გადაწერს და შემდეგ წარმოთქვამს. ქართულ სიყვას
კარგად წარმოთქვამს.
12. რას აღნიშნავს სიყვა „მამა“? „მამა“ აღნიშნავს
„father“-ს. ქართული სიყვა „დედა“ აღნიშნავს
„mother“-ს.
13. ხვალ მარიამს ვნახავ. მარიამი და ელისაბედი
საქართველოს აღწერენ. შემდეგ ქართულ გაკვეთილს
წავიკითხავენ.
14. კონცერტს იხმენთ? არა, ქართულ სავარჯიშოს ვწერო.

- ხალამოს კინოფილმს ვნახავთ, შემდეგ კი გავკეთოლს ვიხწავლით.
15. მასწავლებელს ხედავთ? ახლა წერილს წერს. გუშინ ხაინცერებს ხვდაციას კითხულობდა.
 16. რას აკეთებდით გუშინ? ქართულ ლექსს ვიხილავდით.
 17. გუშინ წითელ წიგნს ვკითხულობდი. ვანო კი თეთრს კითხულობდა.
 18. რას იხმენთ? ახლა ქართულ ოპერას ვიხმენთ. ხვალ რუსულს მოვიხმენთ.
 19. ზურაბი რადიოგადაცემას იხმენს? არა, ყურნალს კითხულობს. შოთა და შალვა იხმენენ რადიოგადაცემას.
 20. მასწავლებელი ხავარჯიშოს იხილავს? დიახ, ხავარჯიშოს იხილავს. ხვალ ახალ ხავარჯიშოს განიხილავს.
 21. დღეს ქართულ ზმნას ხწავლობენ, ხვალ კი დიდ ქართულ ლექსს წაიკითხავენ.
 22. გუშინ ქართულ გრამატიკას ხწავლობდით? არა, ქართულ გრამატიკას არ ვხწავლობდით. რუსულ პიესას ვთარგმნიდით.
 23. ხვალ რას გავაკეთებთ? ქართულ ხვდაციას წავიკითხავთ, შემდეგ კი განვიხილავთ. თბილისს აღვწერთ.
 24. რას აკეთებდნენ შოთა და შალვა? შოთა ინგლისურ წიგნს კითხულობდა, შალვა კი ქართულს.
 25. რას იხილავდი გუშინ? „ანა კარენინას“ ვიხილავდი.
 26. მასწავლებელი დაიწყებს თარგმნას, მოწაფე კი გააგრძელებს.
 27. ხვალ ელისაბედი და შალვა მნიშვნელოვან ხვდაციას გადათარგმნიან. შემდეგ ქართულ ენას განიხილავენ.
 28. ქართულ ხვდაციას კითხულობდი? არა, ინგლისურს ვკითხულობდი.
 29. ხვალ რუსულ ხავარჯიშოს გადაწერთ? არა, ქართულს გადავწერთ.
 30. რას აკეთებდნენ შოთა და შალვა გუშინ? შოთა და

- შალვა ქართულ გაზეთს ვითხოვდნენ. ზურაბი და მარიამი კი ლინგვისტიკას სწავლობდნენ. ხვალ ხელივო ქართულ ანბანს გადაწერს.
31. როცა ქართულ ენას ვსწავლობთ, მასწავლებელი ხიფყვას დაწერს ხოლმე, ვანო და მარიკო კი გადაწერენ. მასწავლებელი ხიფყვას წარმოთქვამს, და შემდეგ ვანო გაიმეორებს. ხვალ ვანო და მარიკო განიხილავენ ქართულ რომანს.
32. ვიქტორი ლექსს ისმენს. შემდეგ ხავარჯიშოს გადაწერს.
33. როცა მამა წერას დაიწყებს, დედა ვითხვას დაიწყებს, მარიკო კი გაზეთს წაიკითხავს.
34. ვიქტორი კლასიკურ მუსიკას ისმენდა ხოლმე. ახლა კი, როცა ქართულ გრამატიკას სწავლობს, ქართულ ხალხურ მუსიკას ისმენს.
35. როცა ქართულ გრამატიკას ვსწავლობდით, მასწავლებელი ხშირად აღწერდა ხოლმე ქართულ წარმოთქმას. ყოველ ახალ ქართულ ხიფყვას წარმოთქვამდა ხოლმე. შემდეგ ხიფყვას გადავწერდი ხოლმე. ვიმეორებდი ხოლმე, როცა ვვითხოვდით ქართულ გრამატიკას.
36. დღეს ვიქტორი ხიმფონიას ისმენს. გუშინ კვარცეცხს ისმენდა.
37. როცა ვანო და თამარი რუხულ ენას სწავლობდნენ, რუხულ ლექსს ხშირად თარგმნიდნენ ხოლმე.
38. ფიზიკას როდის ისწავლით? ფიზიკას ხვალ ხალამოს ვისწავლით.
39. შენს ქართულ ლექსს როდის დაწერ? ჩემს ქართულ ლექსს ხალამოს დავწერ.
40. რას აკეთებდით გუშინ ხალამოს? გუშინ ხალამოს ქართულ გავკეთილს ვწერდით და ლინგვისტიკას ვსწავლობდით. დღეს ხალამოს ჩვენს ახალ ოპერას მოვიხმენთ.
41. ახალ ხავარჯიშოს როდის გადათარგმნი? ახალს დღეს ხალამოს გადავთარგმნი, შემდეგ კი ვისწავლი ქიმიას.

42. როცა მახწავლებელი ხიფყვას დაწერს, გადავწერთ. შემდეგ წარმოვთქვამთ.
43. წითელ წიგნს ხედავ? არა, მხოლოდ თეთრს ვხედავ.
44. ახალ გავკვეთილს ხვალ გადათარგმნიან? არა, ხვალ ძველს გადათარგმნიან.
45. ვიქტორი კითხვას სწავლობს, მარიამი კი წერას.
46. ელისაბედი გუშინ სწავლობდა ქართულ წარმოთქმას, დღეს კი ქართულ ლექსს ვარგად წარმოთქვამს.
47. ვიქტორი და ზურაბი ქართულ ზმნას იხწავლიან.
48. ძველ ქართულს სწავლობთ? არა, ახალს.
49. როცა შოთა წერილს წერდა, ვანო და ხელიკო თარგმნას იწყებდნენ.
50. ახლა „ვფრექვნი“-ს წარმოვთქვამ. „ვფრექვნი“ „I'm peeling it“-ს აღნიშნავს. ვარგად წარმოვთქვამ!

Vocabulary

ანბანი	alphabet		[f.pr.n.]
არ	not [has the form არა when not immedi- ately before the verb]	თარგმანი	translation [i.e., book, article, etc.]
არა	no	თბილისი	Tbilisi
ახალი	new	თეთრი	white
ახლა	now	თქვენი	your, yours**
გაზეთი	newspaper	ინგლისური	English [adj.]*
გაკვეთილი	lesson	კარგად	well [adverb]
გრამატიკა	grammar	კინოფილმი	movie, cinema film
გუშინ	yesterday	კვარტეტი	quartet
და	and	კი	however, and [see sec. 2.6]
დავითი	David [m.pr.n.]	კლასიკური	classical
დედა	mother	კონცერტი	concert
დიახ	yes	ლექსი	poem
დიდი	great, big, large	ლინგვისტიკა	linguistics
დღეს	today [D. of დღე 'day']	მამა	father
ელიზაბედი	Elizabeth	მარიამი	Mary [f.pr.n.]
ენა	language	მარიკო	Mary [dimin. of მარიამი]
ვანო	Vano [m.pr.n. from ივანე 'John']	მასწავლებელი	teacher
ვიქტორი	Victor	მნიშვნელოვანი	important
შენა	verb	მოწაფე	pupil
ზურაბი	Zurab [m.pr.n.]	მუსიკა	music
თამარი	Tamar	მხოლოდ	only
		ოპერა	opera
		პიესა	[theater] play
		ყურნალი	magazine

რა	what? [interr.]	ქიმია	chemistry
რადიოგადაცემა	radio broadcast	ყოველი	every
როდის	when? [interr.]	შალვა	Šalva [m.pr.n.]
რომანი	novel	შემდეგ	then
როცა	when [relative]		[=afterwards]
or როდესაც		შენი	your, yours
რუსული	Russian* [adj.]		[sg.]**
ხავარჯიში	exercise	შოთა	Šota [m.pr.n.]
ხაინტერესო	interesting	ჩემი	my, mine**
ხაქართველო	Georgia	ჩვენი	our, ours**
ხალამოხ	in the evening [D. of ხალამო 'evening']	ძველი	old [of things]
		ძმა	brother
ხიმფონია	symphony	წერილი	letter; article
ხიფყვა	word	წიგნი	book
ხვატია	article	წითელი	red
ხულიკო	Suliḳo [f. or m.pr.n.]	ხალხური	folk [adj.]
ფიზიკა	physics	ხოლმე	[indicates iter- ativity; see sec. 2.2.3]
ფილმი	film	ხვალ	tomorrow
ქართული	Georgian* [adj.]	ხშირად	often

Verbs.

Verbs will be listed alphabetically by root. (Roots will be italicized.) If several verbs have the same root, they will be alphabetized by prefix.

გააგრძელებს	ga=a- <i>grjel</i> -eb-s	continue
გადათარგმნის	gada= <i>targmn</i> -i-s	translate
წარმოთქვამს	ḟarmo+ <i>tkv</i> -am-s:pr=fut. [VN წარმოთქმა (1.11.1)]	pronounce
გააკეთებს	ga=a- <i>ket</i> -eb-s	do, make
(წა)იკითხავს:	(ḟa+)i- <i>kitx</i> -av-s: pr.	read
კითხულობს	<i>kitxulob</i> -s [both forms of future used]	
გაიმეორებს	ga=i- <i>meor</i> -eb-s	repeat

ნახავს: ხედავს	<i>nax-av-s: pr. xed-av-s</i>	see
აღნიშნავს	<i>ağ=/ağ+nišn-av-s</i> [VN აღნიშვნა (1.11.2)]	mean
მონიშნებს	<i>mo=i-smen-s</i>	listen to
იხსავლის:	<i>i-sçavl-i-s:</i>	study,
ხსავლობს	<i>pr. sçavlob-s</i>	learn
აღწერს	<i>ağ+çer-s</i>	describe
გადაწერს	<i>gada+çer-s</i>	copy
დაწერს	<i>da=çer-s</i>	write
დაიწყებს	<i>da=i-çq-eb-s</i>	begin
ხედავს	[see ნახავს]	
განიხილავს	<i>gan=i-xil-av-s</i>	discuss, ex- amine

*Not used of persons; see sec. 4.6.3.

**The possessive adjectives *čemi* (ჩემი) 'my', *čveni* (ჩვენის) 'our', *šeni* (შენის) 'your', and *tkveni* (თქვენის) 'you all's' generally take the dative ending *-s* when modifying a noun in the dative. *Mati* (მათი) 'their' (sec. 7.4.) also takes this dative ending.

Key to the Exercises

1. What are you doing?
I am reading an English book.
2. What is David doing?
He is reading a Georgian book.
3. Are you writing a letter?
No, I am not writing.
4. Do you see the teacher?
Yes, I see him. He is writing an article.
5. What are David and Elizabeth doing?
They are reading a book.
6. What was your father doing yesterday?
Yesterday he was reading an interesting book.
Today, however, he is writing a letter. Tomorrow my brother will write a letter.
7. What will you all do tomorrow? Tomorrow we will read the newspaper. Mother will write a letter, Mary however will learn a Russian poem.
8. What are you studying?
I am studying Georgian grammar.
9. What do you see?
I see the teacher.
Do you see the pupil?
Yes, he is translating the Georgian lesson.
Elizabeth will translate the lesson tomorrow.
10. What language were you studying yesterday?
Yesterday I was studying the Russian language. I will copy the English lesson tomorrow. Now I am reading a Georgian newspaper.
11. Mary is studying the Georgian alphabet. She will copy a word and then will pronounce it. She will pronounce the Georgian word well.
12. What does the word *mama* mean?
Mama means 'father'. The Georgian word *deda* means 'mother'.
13. I shall see Mary tomorrow. Mary and Elizabeth will describe Georgia. Then they will read the Georgian lesson.
14. Are you all listening to the concert?
No, we are writing the Georgian exercises. In the evening we will see a film, then however we will learn the lesson.
15. Do you all see the teacher?
Now he is writing a letter. Yesterday he was reading an interesting article.
16. What were you all doing yesterday?
We were discussing a Georgian poem.
17. Yesterday I was reading a red book. Vano, however, was reading a white one.
18. What are you all listening to?

Now we are listening to a Georgian opera. Tomorrow we will listen to a Russian one.

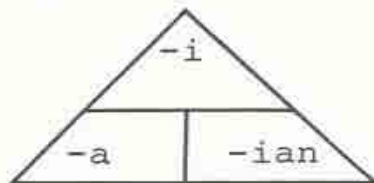
19. Is Zurab listening to the radio broadcast?
No, he is reading a magazine. Šota and Šalva are listening to the radio broadcast.
20. Is the teacher discussing the exercise?
Yes, he is discussing the exercise. Tomorrow he will discuss the new exercise.
21. Today they are studying the Georgian verb; tomorrow, however, they will read a great Georgian poem.
22. Were you all studying Georgian grammar yesterday?
No, we were not studying Georgian grammar. We were translating a Russian play.
23. What will we do tomorrow?
We will read a Georgian article; then, however, we will discuss it. We will describe Tbilisi.
24. What were Šota and Šalva doing?
Šota was reading an English book; Šalva, however, a Georgian one.
25. What were you discussing yesterday?
I was discussing *Anna Karenina*.
26. The teacher will start the translating [verbal noun]; the student, however, will continue it.
27. Tomorrow Elizabeth and Šalva will translate an important article. Then they will discuss the Georgian language.
28. Were you reading a Georgian article?
No, I was reading an English one.
29. Will you all copy the Russian exercise tomorrow?
No, we will copy the Georgian one.
30. What were Šota and Šalva doing yesterday?
Šota and Šalva were reading a Georgian newspaper. Zurab and Mary, however, were studying linguistics. Tomorrow Suliko will copy the Georgian alphabet.
31. When we study Georgian the teacher writes [use ბრძანება] a word; Vano and Mariko, however, will copy it. The teacher will pronounce the word, and then Vano will repeat it. Tomorrow Vano and Mariko will discuss a Georgian novel.
32. Victor is listening to the poem. Then he will copy the exercise.
33. When father will begin the writing, mother will begin the reading; Mariko, however, will read the newspaper.
34. Victor used to listen to classical music. Now, however, when he studies Georgian grammar he listens to Georgian folk music.
35. When we were studying Georgian grammar, the teacher often would describe the Georgian pronuncia-

- tion. He would pronounce every new Georgian word. Then I would copy the word. I would repeat it when I was reading a Georgian grammar.
36. Today Victor is listening to a symphony. Yesterday he was listening to a quartet.
 37. When Vano and Tamar were studying the Russian language, they would often translate a Russian poem.
 38. When will you all study physics?
We will study physics tomorrow evening.
 39. When will you write your Georgian poem?
I will write my Georgian poem in the evening.
 40. What were you all doing yesterday in the evening?
Yesterday in the evening we were writing the Georgian lesson and studying linguistics. Today in the evening we will listen to our new opera.
 41. When will you translate the new exercise?
Today I will translate the new one in the evening; then, however, I will study chemistry.
 42. When the teacher will write the word, we will copy it.
Then we will pronounce it.
 43. Do you see the red book? No, I see only the white one.
 44. Will they translate the new lesson tomorrow?
No, tomorrow they will translate the old one.
 45. Victor is studying reading, Mary, however, writing.
 46. Elizabeth was studying Georgian pronunciation yesterday; today, however, she will pronounce the Georgian poem well.
 47. Victor and Zurab will study the Georgian verb.
 48. Are you all studying old Georgian? No, new!
 49. When Šota was writing a letter, Vano and Suliko were beginning the translating [use verbal noun].
 50. Now I will pronounce ჰგრებქვნი. ჰგრებქვნი means 'I am peeling it'. I will pronounce it well!

LESSON 3

3.1. Second conjugation. The second conjugation, generally derived from verbs of the first conjugation, is usually (though not always) intransitive in meaning with respect to the meaning of the first conjugation forms. This intransitivity can be manifested as a simple intransitive, e.g., *v-mal-av* (ვმალავ) 'I hide something', II. conjugation form *v-i-mal-eb-i* (ვიმალები) 'I am hiding' (i.e., myself), cf. French *je me cache*. Most commonly II. conjugation forms correspond to English passives, e.g., *daçers* (დაჩერს) 'he will write it', II. conjugation form *daiçereba* (დაიჩერება) 'it will be written', or to *inceptives* or *inchoatives*, forms indicating 'becoming', e.g., *gaalamazeb* (გაალამაზებს) 'he will beautify it', II. conjugation form *gal-amazdeba* (გალამაზდება) 'it will become beautiful'.

3.1.1. The endings of the future and present screeves of II. conjugation verbs are:

There are two productive ways of deriving II. conjugation forms from I. conjugation forms, depending on the present stem formant of the I. conjugation forms.

3.1.2. II. conj. in *d* (ღ) (ღმნობნი ვნებოთი).

I. conjugation verbs that have the following three features:

- (1) Preradical vowel *-a-* (-ა-), sometimes *-i-* (-ი-),
- (2) Syllabic root (i.e., root contains a vowel),
- (3) Present/future stem formant *-eb-* (-ებ-)

form their II. conjugation forms in *-d-* (-ღ-). This is a highly productive class consisting largely of verbs derived from nouns or adjectives (see wordbuilding, this lesson). II. conjugation forms in *d* most commonly have the *inceptive* or *inchoative* meanings mentioned above, i.e., they denote a change of state, a "becoming."

The II. conjugation stem of these verbs is formed by dropping the preradical vowel [*-a-* (-ა-) or *-i-* (-ი-)] and the suffixes of the present or future screeve and adding the II. conjugation marker *-d-* (-ღ-) immediately before the present/future stem marker *-eb-* (-ებ-). The personal endings of the second conjugation (see above) are then added to this stem. Examples:

Vocabulary entry form: *ga=a-çitl-eb-s* 'he will make s.o. blush' (I. conjugation)

- (a) drop preradical vowel: *ga= -çitl-eb-*
 (b) insert *-d-*: *ga= -çitl-d-eb-*
 (c) add suffixes:

გავწითლდები (-თ)	<i>ga=v-çitl-d-eb-i (-t)</i>	I/we shall blush
გაწითლდები (-თ)	<i>ga= -çitl-d-eb-i (-t)</i>	you (all) will blush
გაწითლდება	<i>ga= -çitl-d-eb-a</i>	
გაწითლდებიან	<i>ga= -çitl-d-eb-ian</i>	

The present tense is formed by dropping the preverb.

Vocabulary entry form: *a=a-šen-eb-s* (ააშენებს) 'he will build it' (I. conjugation)

- (a) drop preradical vowel: *a= -šen-eb-*
 (b) insert *-d-*: *a= -šen-d-eb-*
 (c) add suffixes:

აშენდება	<i>a=šen-d-eb-a</i>	it will be built
აშენდებიან	<i>a=šen-d-eb-ian</i>	they will be built
შენდება	<i>šen-d-eb-a</i>	it is being built
შენდებიან	<i>šen-d-eb-ian</i>	they are being built

3.1.3. II. conj. in *-i* (-ი) (ინიანი ვნებოთი). Most remaining I. conjugation forms form their II. conjugation with *-i-* (-ი-) as preradical vowel, replacing any other preradical vowel that there may be in the I. conjugation form. The present/future stem formant is dropped and replaced by *-eb-* (-ებ-). The personal suffixes are then added. Examples: *da=xaṭ-av-s* (I) 'he will paint it'.

დავიახდები (-თ)	<i>da=v-i-xaṭ-eb-i (-t)</i>	I/we shall be painted
დაიახდები (-თ)	<i>da= -i-xaṭ-eb-i (-t)</i>	you (all) will be painted
დაიახდება	<i>da= -i-xaṭ-eb-a</i>	he will be painted
დაიახდებიან	<i>da= -i-xaṭ-eb-i-an</i>	they will be painted

I. conjugation verbs with F/PSF *-ob* with a root *not* containing a vowel, and with a preradical vowel (generally *-a-* or *-i-*) form the II. conjugation irregular-

ly; see sec. 9.1.2.1.

Other types of irregularities are discussed below or will be given in the vocabularies to the exercises or the reading passages.

3.1.4. Irregularities.

3.1.4.1. Root verbs with vowel *e*. A *root verb* is a verb which has no present/future stem formant. In some of the root verbs which have the root vowel *e*, this *e* changes to *i* in the II. conjugation. These will be indicated in the vocabularies. Examples:

I. conj.

da=i- <u>č</u> er-s	ըսոճըրս	catch
še= <u>k</u> reš-s	ժեյքրեժս	collect, gather
mo=i-smen-s	մտոնժեմս	listen to

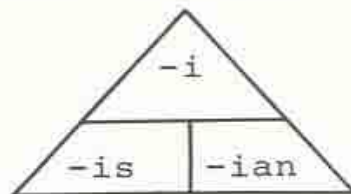
II. conj.

da=i- <u>č</u> ir-eb-a	ըսոճորեմ
še=i- <u>k</u> rib-eb-a	ժեյքրոնեմ
mo=i-smin-eb-a	մտոնմոնեմ

Note that some root verbs with *e* do not have this alternation: da=čer-s ըսոճըրս (I.), II. conjugation da=i-čer-eb-a (ըսոճըրեմ).

3.1.4.2. Root verbs ending in *-ev*. Such verbs tend to be irregular in the formation of the II. conjugation forms. See sec. 15.1.4.

3.1.4.3. Verbs in *-am*. The small number of verbs in *-am* (all of which are members of an irregular class) can form their II. conjugation forms with the preradical vowel *-i-*, and with the loss of the *a* from the P/FSF *-am*. The endings in the present/future then are:

Example: čarmo+tkv-am-s (ճարմտոյցամս) 'pronounce'

3 sg. čarmo+i-tk-m-is ճարմտոյցմոն

3 pl. čarmo+i-tk-m-ian ճարմտոյցմոնս՛

Normally, though, they take the regular endings added to the stem ending in *m*: *ḡarmot+i-tk-m-eb-a* (3 sg.) (წარმოთქმება).

3.1.4.4. Verbs in *-av* with no root vowel and ending in *l*, *r*, *n*. These verbs keep the present/future stem formant *-av* in II. conjugation forms, but with loss of the vowel *a*. The syncopated *-v-* (from *-av*) precedes the II. conjugational *-eb-*. These forms generally undergo metathesis (1.11.2): *mo=kḡl-av-s* (მკვლავს) 'kill'.

II. conj.:

mo=i-kḡl-āv-eb-a →

mo=i-kḡl-v-eb-a →

mo=i-kḡvl-eb-a მოიკვლება

3.1.4.4.1. One may occasionally encounter an older form of the II. conjugation of verbs in *-av* which is formed analogously to sec. 3.1.4.3. The preradical vowel is *-i-*, and the P/FSF loses the vowel *-a*. Example: *da=mal-av-s* (დამალავს) 'hide'

II. conj. forms:

Regular

დავიმალევი (-თ) *da=v-i-mal-eb-i* (-t)

დამალევი (-თ) *da=-i-mal-eb-i* (-t)

დამალევა *da=-i-mal-eb-a*

დამალევიან *da=-i-mal-eb-ian*

Old

დავიმალვი (-თ) *da=v-i-mal-v-i* (-t)

დამალვი (-თ) *da=-i-mal-v-i* (-t)

დამალვიხ *da=-i-mal-v-is*

დამალვიან *da=-i-mal-v-ian*

3.1.4.5. Verbs in *-eb* with nonsyllabic roots. The small number of verbs in *-eb* with roots that do not contain any vowel form the II. conjugation forms as in 3.1.3., i.e., with the II. conjugation in *-i-*. Examples:

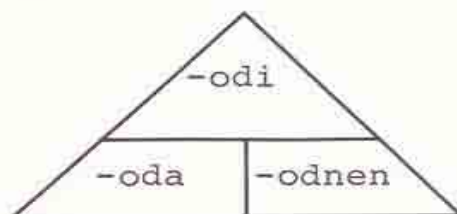
გააღებს *ga=a-ǰ-eb-s* open გაიღება *ga=i-ǰ-eb-a*

დაიწყებს *da=i-ḡq-eb-s* begin დაიწყება *da=i-ḡq-eb-a*

3.1.4.6. Verbs in *-ob*. Most verbs in *-ob* without preradical vowel form the II. conjugation by adding the preradical vowel *i-* and the II. conjugation endings to the stem; e.g., *mo=sp-ob-s* (მხვობს) 'destroy', II.

conjugation *mo=i-sp-ob-a* (მობჰობა) 'be destroyed'. I. conjugation verbs in *-ob* which have a preradical vowel form the II. conjugation irregularly; see sec. 9.1.2.

3.1.5. Conditional and imperfect of II. conj. verbs.
The conditional and the imperfect of II. conjugation verbs are formed basically the same way as the corresponding screeves of the I. conjugation. The endings of these screeves are the same as for the I. conjugation except that the II. conjugation forms begin with *-od* instead of just *-d*:

Examples:

Imperfect II. conj. of *da=mal-av-s* დამალავს 'hide':

II. conj. future (3 sg) *da=i-mal-eb-a* დაიმალება

1.	<i>v-i-mal-eb-odi</i> (-t)	ვიმალებოდი (-თ)
2.	<i>-i-mal-eb-odi</i> (-t)	იმალებოდი (-თ)
3.	<i>-i-mal-eb-oda</i>	იმალებოდა
	<i>-i-mal-eb-odnen</i>	იმალებოდნენ

(The corresponding conditional would have the preverb *da=* in all forms.)

Imperfect II. conj. of *a=a-šen-eb-s* ააშენებს 'build':

II. conj. future (3sg) *a=šen-d-eb-a* აშენდება

1.	<i>v-šen-d-eb-odi</i> (-t)	ვშენდებოდი (-თ)
2.	<i>-šen-d-eb-odi</i> (-t)	შენდებოდი (-თ)
3.	<i>-šen-d-eb-oda</i>	შენდებოდა
	<i>-šen-d-eb-odnen</i>	შენდებოდნენ

(The corresponding conditional would have the preverb *a=* in all forms.)

3.1.6. The verbal noun of II. conj. verbs. The verbal noun of II. conjugation verbs is the same as the verbal noun of the corresponding I. conjugation verb.

3.1.7. The verb 'to be' [verbal noun *qopn-a* (ყოვნა) 'being']. As in many other languages, the Georgian verb 'to be' is quite irregular. In this lesson we

shall learn the present tense, the future, and the conditional. This verb does not have any imperfect forms.

Present:	sg.		pl.	
1. v-ar	I am	v-ar-t	we are	ვარ ვართ
2. x-ar	you are	x-ar-t	you all are	ხარ ხართ
3. ar-i-s	is	ar-i-an	they are	არის არიან

Note that in this verb the marker of the second person is x-.

The marker of the third person singular of 'to be' can also be the enclitic -a which can be added to another word in the sentence. If such a word ends in a consonant the enclitic is -aa. Examples:

Bavšvebi ik arian. ბავშვები იქ არიან.

The children are there.

Çigni ik aris (ikaa). წიგნი იქ არის (იქაა).

The book is there.

Daviti kartveli aris. დავითი ქართველი არის.

Daviti kartvelia. დავითი ქართველია.

David is a Georgian.

Elisabedi ak aris. ელიზაბედი აქ არის.

Elisabedi akaa. ელიზაბედი აქაა.

Elizabeth is here.

Future: The future tense of 'to be' is a second conjugation verb *i-kn-eb-a*:

v-i-kn-eb-i (-t) ვიქნები (-თ)

i-kn-eb-i (-t) იქნები (-თ)

i-kn-eb-a იქნება

i-kn-eb-i-an იქნებიან

Conditional: This is formed regularly from the future:

v-i-kn-eb-odi (-t) ვიქნებოდი (-თ)

i-kn-eb-odi (-t) იქნებოდი (-თ)

i-kn-eb-oda იქნებოდა

i-kn-eb-odnen იქნებოდნენ

3.2.0. Noun.

3.2.1. Genitive, instrumental, and adverbial cases.

Note the following examples:

	man	writer	street
N.	ḡac-i ვახი	mḡeral-i მწერალი	kuḡa- ქუჩა
G.	ḡac-is ვახის	mḡerl-is მწერლის	kuḡ-is ქუჩის
I.	ḡac-it ვახით	mḡerl-it მწერლით	kuḡ-it ქუჩით
A.	ḡac-ad ვახად	mḡerl-ad მწერლად	kuḡ-ad ქუჩად
	window	month	Peru
N.	panḡara- ფანჯარა	tve- თვე	ḡeru- პერუ
G.	panḡr-is ფანჯარის	tv-is თვის	ḡeru-s პერუს
I.	panḡr-it ფანჯარით	tv-it თვით	ḡeru-ti პერუთი
A.	panḡr-ad ფანჯარად	tve-d თვედ	ḡeru-d პერუდ
	Georgia		
N.	Sakartvelo- საქართველო		
G.	Sakartvelo-s საქართველოს		
I.	Sakartvelo-ti საქართველოთი		
A.	Sakartvelo-d საქართველოდ		

The endings of the genitive *-is* and the instrumental *-it* are added to (a) the stem of nouns ending in a consonant, (b) the *truncated stem* of nouns endings in *-a* and *-e*. The truncated stem is the stem minus the vowel in absolute final position; see *kuḡa* (ქუჩა), *panḡara* (ფანჯარა), *tve* (თვე) above.

The endings genitive *-s* and instrumental *-ti* are added to the stems of nouns ending in *o* and *u*. These are nontruncating stems; see *Sakartvelo* საქართველო and *ḡeru* პერუ above. (Note that with nontruncating stems, the dative and genitive forms are identical: N. *Sakartvelo*, D. *Sakartvelo-s*, G. *Sakartvelo-s*; N. *ḡeru*, D. *ḡeru-s*, G. *ḡeru-s*.²)

The ending of the adverbial case is *-ad* after consonantal stems and stems in *-a* (with truncation of stem-final *a*). Stems in *e* and nontruncating stems (in *o*, *u*) take the ending *-d*.

3.2.1.1. Syncope. In many words the last vowel in the stem of a noun is lost before the endings of the genitive, instrumental, and adverbial. This is particularly common before stem-final consonants *r*, *l*, *n*, and *m*. This *syncope* is most common in consonantal stems and the larger the resulting consonant cluster would be, the more likely is syncopation to occur. The vowels affected by syncopation are *a*, *e*, and, less commonly, *o*.³ Note, in addition to *mḡerali* მწერალი and

panjara (ფანჯარა) above, the following examples:

N.	generAl-i	გენერალი	mǔvdEl-i	მღვდელი
D.	generAl-s	გენერალს	mǔvdEl-s	მღვდელს
G.	generl- is	გენერლის	mǔvdl- is	მღვდლის
I.	generl- it	გენერლით	mǔvdl- it	მღვდლით
A.	generl- ad	გენერლად	mǔvdl- ad	მღვდლად
	general		priest	
N.	obOl-i	ობოლი		
D.	obOl-s	ობოლს		
G.	obl- is	ობლის		
I.	obl- it	ობლით		
A.	obl- ad	ობლად		
	orphan			

Note also the irregular noun *ǔmErti* (ღმერთი) 'God', which, in the singular has the syncopated stem *ǔvt-*, e.g., G. *ǔvt-is* ღვთის I. *ǔvt-it* ღვთით: the plural is regular. In the vocabularies, alternating vowels will be indicated by capital letters *A, E, O*.

3.3. Functions of the cases.

3.3.1. Genitive. The Georgian genitive case functions similarly to the genitive of Greek, Latin, or Russian. It is used to indicate possession as well as in general corresponding to the English preposition *of*. English constructions of two nouns like *stone house, university professor*, etc., correspond to Georgian constructions, the first member of which is a genitive, e.g. *kvis saxli* 'stone (gen.) house', *universitētis propesori* 'university professor'.

Left branching: Georgian is a so-called "left branching" language. This means that modifying words precede the word modified. More specifically, both adjectives and genitives precede the nouns that they modify. Note the following:

Amerikis Ŗeertebuli Ŗtaṭebi

ამერიკის შეერთებული შტატები

America's United States (USA)

Sabṭota kavŖiris ṭomunisturi partiiŖ centraluri

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური

Soviet Union's Communist Party's Central

komitēti
კომიტეტი
Committee

(= Central Committee of the Communist Party of the Soviet Union; *kaṣiris* and *parṭiis* are genitives.)

Čikagos universitētis ištōriis katedris gamocema
ჩიკაგოს უნივერსიტეტის ისტორიის კათედრის გამომცემა
Chicago's University's History Department's publication

(= A publication of the Department of History of the University of Chicago; all genitives are italicized.)

3.3.1.2. Genitive with verbal nouns. The genitive case with a verbal noun marks the *direct object* of the corresponding I. conj. verb and the *subject* of the corresponding II. conj. verb. Examples:

Viktori čerils dačers.
ვიქტორი წერილს დაწერს.
Victor will write the letter.

moulodnel-i 'unexpected':

Čeril-is dačera moulodnelia.
წერილის დაწერა მოულოდნელია.
The writing of the letter is unexpected.

3.2.2. Instrumental. The most common function of the instrumental is to indicate the instrument *with which* an action is performed, e.g., *kalmit vcerdi* (კალმით ვწერდი) 'I was writing with a pen', *danit purs črian* (დანით პურს ჭრიან) 'with a knife they are cutting the bread', etc. The instrumental is not normally used to express accompaniment as in 'I went there with my friend'; it often corresponds to the Russian instrumental case without preposition.

3.3.3. Adverbial. The adverbial case is the least common of the Georgian cases. Its main function is to form adverbs from adjectives. Adverbs in Georgian are derived from adjectives by putting the adjective into

the adverbial case, declining the adjective as a noun:

ღრმა	ǧrma	deep	→		
		ღრმად	ǧrmad	deeply	
აშკარა	ašqara	clear	→		
		აშკარად	aškarad	clearly	
ხშირი	xširi	frequent	→		
		ხშირად	xširad	frequently	
იშვიათი	išviati	rare	→		
		იშვიათად	išviatad ⁴	rarely	

The adverbial case is also used with certain verbs. These uses will be indicated in the vocabulary. An example is the verb *ǧa=tvli-i-s* (ჩათვლიბ) 'consider s.o., sthg. (D.) as sthg. (adv.)': *Davits ǧarg megobrad tvlidit* (დავითს ვარგ მეგობრად თვლილით) 'You all used to consider David (d.) a good friend (adv.)'.

3.4. Adjectives. As was mentioned above (2.3.2), adjectives ending in a vowel are uninflected in all cases when they precede the noun they modify. Consonantal stem adjectives have the ending *-i* in the genitive and instrumental (i.e., in those cases which have an *i* in the ending) and have no ending in the adverbial. Examples:

N.	sainṭereso teoria	ǧarg-i amindi
	ხაინცერეხმ თეორია	ვარგი ამინდი
D.	sainṭereso teorias	ǧarg- aminds
	ხაინცერეხმ თეორიას	ვარგ ამინდს
G.	sainṭereso teoriis	ǧarg-i amindis
	ხაინცერეხმ თეორიის	ვარგი ამინდის
I.	sainṭereso teoriit	ǧarg-i amindit
	ხაინცერეხმ თეორიით	ვარგი ამინდით
A.	sainṭereso teoriad	ǧarg- amindad
	ხაინცერეხმ თეორიად	ვარგ ამინდად
	interesting theory	good weather
N.	axAl-i Sakartvelo	
	ახალ საქართველო	
D.	axAl- Sakartvelos	
	ახალ საქართველოს	

G.	axAl-i	Sakartvelos
	ახალი	საქართველს
I.	axAl-i	Sakartveloti
	ახალი	საქართველთი
A.	axAl-	Sakartvelod
	ახალ	საქართველად
		new Georgia

When the adjective is not followed by a noun, it is declined as if it were a noun. Adjectives so declined can have syncope. Examples:

N.	maḡAl-i	çitEl-i	mçvane-	parto-
	მაღალი	წითელი	მწვანე	ფართო
D.	maḡAl-s	çitEl-s	mçvane-s	parto-s
	მაღალს	წითელს	მწვანეს	ფართოს
G.	maḡl- is	çitl- is	mçvan- is	parto-s
	მაღლის	წითლის	მწვანის	ფართოს
I.	maḡl- it	çitl- it	mçvan- it	parto-ti
	მაღლით	წითლით	მწვანით	ფართოთი
A.	maḡl- ad	çitl- ad	mçvane-d	parto-d
	მაღლად	წითლად	მწვანედ	ფართოდ
	the high one	the red one	the green one	the wide one

3.5. Wordbuilding.

3.5.1. Denominatives: I. conjugation verb forms can be formed from most nouns, adjectives, and adverbs with the preradical vowel *a-* and the P/F stem formant *-eb*.⁵ Such verbs generally have the meaning 'to make something X', where X stands for the noun or adjective from which the verb is derived. The preverb with denominatives is usually *ga=*, less frequently, *da=*. These verbs all form their second conjugation forms with *d-*; these forms have the meaning 'to become X'. Examples:

Nominal form	I. conj.	II. conj.
grjeli	ga=a-grjel-eb-s	ga=grjel-d-eb-a
გრძელი	გააგრძელებს	გაგრძელდება
long	lengthen, contin-	become longer,

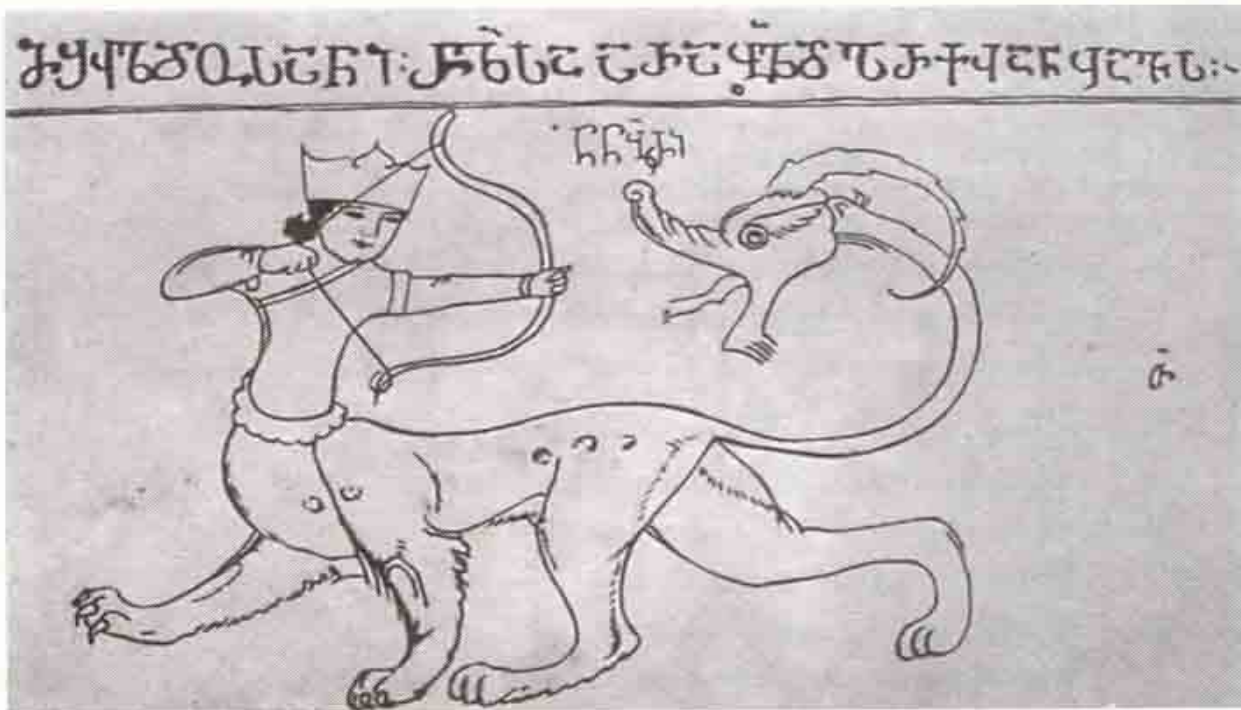
	ue	be continued
mzad	da=a-mzad-eb-s	da=mzad-d-eb-a
მზად	დაამზადებს	დამზადდება
ready (adverb)	prepare	be (come) prepared
lamazi	ga=a-lamaz-eb-s	ga=lamaz-d-eb-a
ლამაზი	გაალამაზებს	გალამაზდება
beautiful	beautify	become beautiful
rigi	ga=a-rig-eb-s	ga=rig-d-eb-a
რიგი	გაარიგებს	გარიგდება
order	put into order, arrange	become arranged
ǧmerti	ga=a-ǧmert-eb-s	ga=ǧmert-d-eb-a
ღმერთი	გააღმერთებს	გაღმერთდება
God	deify s.o.	become deified
inṭeresi	da=a-inṭeres-eb-s	da=inṭeres-d-eb-a
ინტერესი	დააინტერესებს	დაინტერესდება
interest	to interest s.o.	to become inter- ested

In the following lessons, denominative verbs which are formed regularly from nouns or adjectives and the meanings of which are predictable in terms of the nouns or adjectives from which they are derived will not be listed in the vocabularies. Rather, only the relevant noun or adjective will be given.

3.5.2. Syncope and truncation in wordbuilding. As a general rule, those nouns and adjectives which have truncation or syncope in their declension (see secs. 3.2.1. and 3.2.1.1.) also have truncation or syncope before derivational suffixes beginning with a vowel. So, for example, the following denominatives:⁶

წითელი (E)	red	გააწითლებს	make red
ახალი (A)	new	გააახლებს	make new
მაგარი (A)	strong	გაამაგრებს	make strong
მწვანე	green	გამწვანებს	make green
ფორმა	form	გააფორმებს	form, give form to

Examples of syncope and truncation before other suffixes will be seen in the wordbuilding sections of the remaining lessons.

Old Georgian astronomy treatise

LESSON 3: Notes

1. For the loss of the *v*, see *v*-loss rule, sec. 1.11.1.

2. First names and last names (except for last names ending in *švil-i*, *-je*, or an adjectival ending, which are declined regularly) ending in a vowel are declined according to the nontruncating pattern; e.g., შალვა *Šalva*, D. შალვას *Šalva-s*, G. შალვას *Šalva-s*, etc.;

პავლე *Pavle* (Paul), D., G. პავლეს *Pavle-s*. In certain names the final *i* is not the N. ending but part of the stem. Such names are also declined without truncation: გიორგი *Giorgi-* (George), D., G. გიორგის *Giorgi-s*, I. გიორგით *Giorgi-t*, A. გიორგიდ *Giorgi-d*. (Note that with such names the I. ending is *-t* and not *-ti*.)

When a first name and last name are used together, the first name is not declined; e.g.,

N. ტიციან ცაბიძე	Ṭician- Ṭabije-	
D. ტიციან ცაბიძეს	Ṭician- Ṭabije-s	
G. ტიციან ცაბიძის	Ṭician- Ṭabij-is	etc.

N. კონსტანტინე გამსახურდია	Ḳonstantine Gamsaxurdia	
D. კონსტანტინე გამსახურდიას	Ḳonstantine Gamsaxurdia-s	
G. კონსტანტინე გამსახურდიას	Ḳonstantine Gamsaxurdia-s	etc.

Combinations of names with titles are treated similarly; only the last member of the name is declined. So, in the following combinations of names only the last word is declined:

თამარ მეფე	Tamar mepe	Queen Tamara
მეფე ალექსანდრე	Mepe Aleksandre	Tsar Alexander
მესამე	mesame	III
დავით მეოთხე	Davit meotxe	David IV, the
აღმაშენებელი	ašmašenebeli	Rebuilder

The words *მამა* (*mama*) 'father' and *დედა* (*deda*) 'mother' are generally declined without truncation when used to refer to one's own parents.

Monosyllabic nontruncating stems can take in the genitive and instrumental cases either the endings *-is*

and *-it* or the endings *-s* and *-ti*; e.g., *dro-* (დრო) 'time', Gen. *dro-is* დროის or *dro-s* დროს; Instr. *dro-it* დროით or *dro-ti* დროთი.

3. Syncopation of *o* often results in an environment allowing a *v* lost due to the labialized vowel to reappear; e.g., N. *mindOri* (მინდორი) 'field', G. *mindvris* (მინდვრის); *pamidOri* (პამიდორი) 'tomato', G. *pamidvris* (პამიდვრის); N. *nigOzi* (ნიგოზი) 'walnut', G. *nigvzis* (ნიგვზის). Forms in which this *v* reappears will be indicated in the vocabularies.

4. Some adverbs are formed from adjectives by the addition of only *-a* (instead of *-ad*) to the stem. Such forms will be indicated in the vocabulary, e.g. *škari* (ჩქარი) 'fast, rapid', adverb: *škara* (ჩქარა) 'quickly, rapidly'. Note that *škara* (ჩქარა) is the adverb derived from *škari* (ჩქარი); it is not the adverbial case, which is still *škarad* (ჩქარად).

5. In a few instances the denominative is formed with a preradical vowel other than *-a-*; e.g., from *meore* (მეორე) 'second' (2nd) the denominative has the preradical vowel *-i-*: *ga=i-meor-eb-s* (გაიმეორებ) 'repeat'. The II conjugation forms are regular: *ga=meor-d-eb-a* (გამეორდება) 'be repeated'.

6. Although truncation of final *a* is usual before most derivational suffixes, such truncation often does not occur in the formation of denominatives; e.g., *ხეცთა* 'clean' but *გაახეცთავებს* 'make clean', *ღრმა* 'deep' but *გააღრმავებს* 'make deep'.

LESSON 3: Exercises

1. ლურჯი რვეული აქაა, წითელი კი იქაა. მხოლოდ წითელია ჩემი.
2. ხვალ კლასი ქართული სახელის ხწავლას გააგრძელებს. ზეგ ქართული ზმნის ხწავლას დავიწყებთ.
3. ქართული სიტყვა აღვილად იწერება. ქართული გრამატიკის ხწავლა კი ხშირად მნელია.
4. ვანოს კალამი მწვანეა, ჩემი კი თეთრია. მწვანეს ხედავ? — არა, თუთრს ვხედავ.
5. ხვალ დავიწყებთ ჩვენი მოთხრობის წერას. ხუთიკო აღბათ გაწითლდება, როცა ხოსოს ახალი მოთხრობა გადაითარგმნება.
6. კალმით ვწერ. ვანო ფანქრით წერს. ვანო შავი მელნით წერს, ხუთიკო კი ლურჯით.
7. როდის დამთავრდება პროფესორის ლექცია? — ხვალ დამთავრდება ლექცია. ახლა მეორე ნაწილს წერს, ხვალ კი მესამე ნაწილი დაიწერება. ზეგ ლექციას წაიკითხავს.
8. პროფესორი დღეს დიდ ხიას ამზადებს. ხია ხვალ იქნება მზად. ზეგ ხია გადიდდება.
9. რას წერს ბავშვი? — ბავშვი საქართველოს აღწერის პირველ ნაწილს წერს.
10. პროფესორი ნიკოლოზ ორჯონიკიძე წიგნს დაწერს. ქართულ სინტაქსს გამოიკვლევს. წიგნი გამოქვეყნდება და მაშინ პროფესორი ორჯონიკიძე ცნობილი იქნება.
11. რუხული გრამატიკის მეორე თავის წერა მნელი იქნება, მესამე თავის წერა კი — აღვილი.
12. ხვალ აქ ვიქნები. — ხვალ აქ იქნებით? — არა, ხვალ მხოლოდ ვანო იქნება აქ. შინ ვიქნები. ზეგ აქ ვიქნები.
13. ივანე ქართული ენის წრის წევრია, პავლე კი მათემატიკის წრის წევრია.
14. ხვალ მოწაფე ხელით გადაწერს გავკეთილს. გავკეთილი

- ნელა და ფრთხილად გადაიწერება.
15. შინაიდა გიორგამე ახალ გამოკვლევას წერს. ძველი ქართული ზმნის მორფოლოგიას იკვლევს. მალე ხელნაწერი გახწორდება, შემდეგ კი დაიბეჭდება.
 16. ივანე ამერიკის ხაენათმეცნიერო საზოგადოების წევრია? — დიახ, ივანე საზოგადოების მთავარი საბჭოს წევრია.
 17. როცა დაიწყება კლასის კრება, მახწავლებელი ახალი გაკვეთილის განხილვას დაიწყებს. როცა დაბნელდება, კლასის კრება დამთავრდება.
 18. როცა რუსული კლასის კრება დამთავრდება, ხაშინაო დავალების შედგენას დავიწყებ. ხაშინაო დავალებას დავამთავრებ, შემდეგ კი მახწავლებელი გუშინდელი სავარჯიშოს გახწორებას დაიწყებს. როცა სავარჯიშოს გახწორება დამთავრდება, ხვალინდელ სავარჯიშოს დავამზადებთ.
 19. როცა ავტორი ახალი ხელოვნების წერას იწყებდა, რელაქციური უკვე ამთავრებდა ძველის გახწორებას.
 20. მახწავლებელი თეკლეს მუდ სხუდენჭად თვლის, თუმცა თეკლე მუდამ ბეჯითად ხწავლობს ეკონომიკის გაკვეთილს. აკაკი კი ძალიან კარგ ხსუდენჭად ითვლება.
 21. მახწავლებელი კმაყოფილია ვანოთი? — დიახ, მახწავლებელი კმაყოფილია ვანოთი. ვანო ქართულ გაკვეთილს მუდამ ბეჯითად ხწავლობს და ქართულ სიწყვას მუდამ კარგად წარმოთქვამს.
 22. ქართული სიწყვა «გვფრცქვნის» ძნელად წარმოითქმება/წარმოითქმის.
 23. მათემატიკის კლასის კრება როდის დამთავრდება? — კლასის კრება მალე დამთავრდება. შემდეგ ფიზიკის კლასის კრება დაიწყება.
 24. რაფომ ჭრის ღელა პურს დანით? პურის ჭრა კოვზით ძალიან ძნელია.
 25. საბჭოს ხხლომა გვიან მთავრდებოდა.

26. მალე ვიქცორის ხეცაგია გამოქვეყნდება. თბილისის უნივერსიფიციის ახალი იხეცორიის ყურნალის რედაქცორი ხეცაგიას გამოაქვეყნებს.
27. როცა გარეთ დაბნელდება, შინ ვიქნებით. ქართულ გრამაფიკას ვიხეცავლით. ხვალ გამოცდა იქნება. იქ იქნებით? — დიახ, როცა გამოცდა დაიწყება, იქ ვიქნებით.
28. წუხელ რახ აკეთებდი? — წუხელ შინ ფიზიკას ვხეცავლობდი. დღეს გამოცდა იქნება.
29. ხვალ მეორე გაკვეთილის კითხვა გაგრძელდება. შემდეგ ხავარჯიშო გახეცორდება და ვიქცორი და შოთა ახალი გაკვეთილის წერას დაიწყებენ.
30. ივანე ხად იმალება? — ივანე აქ იმალება. ვხედავ. — ივანე წიგნს ხად დამალავს? — აქ დამალავს.
31. როცა ვავლე ყიფშიძე ახალ წიგნს გაათავებს, შინაილა ხელნაწერს გაახეცორებს. შემდეგ ხაქართველოს აკადემიის ხეცამბა წიგნს დაბეჭდავს და აკადემია წიგნს გამოაქვეყნებს.
32. ჩვენი უნივერსიფიციის გამომცემლობა მხოლოდ მეცნიერულ მახალას ბეჭდავდა ხოლმე, მაგრამ გამოაქვეყნებს ლიდა ბარათაშვილის ახალ რომანს, როცა რომანი გადაითარგმნება.
33. ივანე „მზიან დამეს“ დიდ რომანად თვლის. მალე ავცორის ბიოგრაფიის წერას დაამთავრებს. როცა ხელნაწერის გახეცორებას გაათავებს, წიგნი გამოქვეყნდება.
34. როდის გამოქვეყნდება მწერლის ბიოგრაფია? როცა ავცორი პირველი თავის გახეცორებას დაამთავრებს, წიგნი დაიბეჭდება.
35. გუშინ, როცა ბნელდებოდა, ქიმიის გაკვეთილს ვხეცავლობდი.
36. ხოხო დღეს მოთხრობას წერს. — რა აღიწერება? — იქ ხაქართველო აღიწერება.
37. როცა რუხული ლიფერაფურის კლასის ვრება დაიწყება,

- „ზორის გოდუნოვის“ კითხვა გაგრძელდება. შემდეგ ილია ჭავჭავაძის ლექსის გადაწერას გავათავებთ.
38. ხვალინდელი გაკვეთილი როდის დამზადდება?
— ხვალინდელი გაკვეთილი დღეს დამზადდება.
39. ხალა ხარ ახლა? — ახლა გარეთ ვარ, გარეთ ვხელობ.
40. ქართული ანბანის კითხვა გაადვილდება, თუ ბეჯითად იხწავლი. ბეჯითი ხწავლა გაადვილებს ქართული ანბანის კითხვას.
41. როცა დაბნელდება, ქალაქი გალამაზდება.
42. ქართული სიფყვის წარმოთქმა გამძნელდება, თუ ხშირად არ გაიმეორებ.
43. გუშინდელი ქართული ფილმი ხვალ გამეორდება.
44. წერილს როდის წერდნენ? წერილი გუშინ იწერებოდა.
45. მალე დაბნელდება.
46. შინაიდას ლამაზად თვლი? ივანე შინაიდას ლამაზად თვლის.

Street in the Old City of Tbilisi

Vocabulary

ადვილი [Vb. გაადვილებს]	easy	შევ	day after tomorrow
ავტორი	author	ზინაიდა	Zinaida [f.pr.n.]
აკადემია	academy		
აკაკი	Akaki [m.pr. n.] (dat. აკაკის)	თავი	head, chapter
		თეკლე	Teke [f.pr.n.]
ალბათ	probably	თუ	if
ამერიკა	America	თუმცა	although
აქ	here	იხსორია	history
ახალი	(A) new	იქ	there
ბავშვი	child, baby	კალამი	(A) pen
ბეჯითი	diligent	კარგი	good
ბიოგრაფია	biography	კითხვა [cf. იკითხავს]	reading (VN); question
ბნელი [Vb. დაბნელებს]	dark	კლასი	class
ბორის	Boris	კმაყოფილი	satisfied [+instr.]
გოდუნოვი	Godunov		
გამომცემლობა	publishing house	კოვში	spoon
		კრება	meeting, gathering
გამოცდა	examination		
გარეთ	outside	ლამაზი [Vb. გააღამაშებს]	beautiful
გვიან	late (adverb)		
გიორგაძე	Giorgaje [surname]	ლექცია	lecture
		ლიდა	Lida [f.pr.n.]
გუშინდელი	(E) yes- terday's (adj.) [cf. გუშინ]	ლიტერატურა	literature
		ლურჯი	blue
		მაგრამ	but
დანა	knife	მათემატიკა	mathematics
დიდი [Vb. გაადიდებს]	large, great	მალე	soon
ეკონომიკა	economics	მასალა	material
		მასწავლებელი	(E) teacher

მაშინ	then, at that time	before mono- syllables]	
მელანი	(A) ink	ხაენათმეცნიერო	linguistic (cf.
მეორე	second		ენათმეცნიერი
მესამე	third		'linguist')
მეცნიერული	scientific	ხაზოგადლება	society
	[მეცნიერი = ხაშინაო 'scientist']	ღავაღება	homework
მზად	ready	ხახელი	name, noun
მზიანი	sunny [cf. მზე 'sun']	ხახელოვანი [cf. ხახელი]	(A) famous
მთავარი	(A) main	ხია	list
მოთხრობა	story	ხინცაქხი	syntax
მორფოლოგია	morphology	ხონხ	[m.pr.n. from ონხეზი 'Joseph']
მუღამ	always		printing house
მწერალი	(A) writer	ხცამზა	[university]
მწვანე	green	ხცუღენცი	student
ნაწილი	part, section	ხწავლა	[VN] learning
ნელი	slow (adverb= ნელა)	ხხღმზა	session, meeting
ნიკოლოზი	Nicholas [m.pr.n.]	უკვე	already
ორჯონიკიძე	Orjoniķije [surname]	უნივერხიციეცი	university
პავლე	Paul [m.pr.n.]	ფანქარი	(A) pencil
		ფრთხილი	careful
პირველი	first	ქალაქი	city
პროფესორი	professor	ყიფშიძე	Qipšije [surname]
პური	bread		night
რაცომ	why?	ღამე	black
რედაქციორი	editor	შავი	[VN] composing, composition
რვეული	notebook	შეღგენა	[adverb] in,
ხაბჭო	council		
ხად [ხადა	where?	შინ	

	(at) home		make blush']
ცნობილი	well-known,	წრე	circle, club
	famous	წეხელ	yesterday
ცუდი	bad		evening
ძალიან	very	ჭავჭავაძე	Ilia Čavčavaje
ძნელი [Vb. გააძნელებს]	difficult	ილია	(Geo. writer, 1837-1907)
წევრი	member	ხელი	hand
წითელი	(E) red [Vb. გააწითლებს 'make red,	ხელნაწერი ხვალინდელი (E)	manuscript tomorrow's [adj.]

Verbs. Verbs will be listed alphabetically by root. (Roots will be italicized.) If several verbs have the same root, they will be alphabetized by prefix, etc. N.B. For denominative verbs (sec. 3.5) not listed below, see the relevant nominal form in the vocabulary above.

დაბეჭდავს	da= <i>bečd</i> -av-s	print
გაათავებს	ga=a- <i>tav</i> -eb-s	finish
ჩათვლის	ča= <i>tvl</i> -i-s	consider (as = adv.)
გამოიკვლევს	gamo=i- <i>kvlev</i> -s	investigate
დამალავს	da= <i>mal</i> -av-s	hide
დაამზადებს	da=a- <i>mzad</i> -eb-s	prepare
დაამთავრებს	da=a- <i>mtavr</i> -eb-s	finish, end
გაახწორებს	ga=a- <i>sčor</i> -eb-s	correct
გამოაქვეყნებს	gamo=a- <i>kveqn</i> -eb-s	publish
მოჭრის	mo= <i>čr</i> -i-s	cut, cut off

Key to the Exercises

1. The blue notebook is here, the red one however is there. Only the red one is mine.
2. Tomorrow the class will continue the studying of the Georgian noun. The day after tomorrow we will begin the studying of the Georgian verb.
3. A Georgian word is easily written. The studying of Georgian grammar, however, is often difficult.
4. Vano's pen is green, mine however is white. Do you see the green one? No, I see the white one.
5. Tomorrow we will begin the writing of our story. Suliko probably will blush when Soso's new story will be translated.
6. I am writing with a pen. Vano is writing with a pencil. Vano is writing with black ink; Suliko, however, [is writing] with blue.
7. When will the professor's lecture be finished? The lecture will be finished tomorrow. Now he is writing the second part; tomorrow, however, the third part will be written. The day after tomorrow he will read the lecture.
8. The professor is preparing a big list today. The list will be ready tomorrow. The day after tomorrow the list will be enlarged.
9. What is the child writing? The child is writing the first part of a description of Georgia.
10. Professor Nikoloz Orjonikije will write a book. He will investigate Georgian syntax. The book will be published and then Professor Orjonikije will be famous.
11. The writing of the second chapter of the Russian grammar will be difficult; the writing of the third chapter, however, [will be] easy.
12. I will be here tomorrow. Will you all be here tomorrow? No, only Vano will be here tomorrow. I will be at home. I will be here the day after tomorrow.
13. John is a member of the Georgian Language Circle; Paul, however, is a member of the Mathematics Circle.
14. Tomorrow the pupil will copy the lesson by hand. The lesson will be copied slowly and carefully.
15. Zinaida Giorgadze is writing a new investigation. She is investigating the morphology of the Old Georgian verb. Soon the manuscript will be corrected; then, however, it will be printed.
16. Is John a member of the Linguistic Society of America? Yes, John is a member of the Society's main council.
17. When the class meeting [gathering] will begin,

- the teacher will begin the discussion of the new lesson. When it will get dark, the class meeting will end.
18. When the Russian class meeting will end, I will begin the composition of the homework. I will finish the homework, and then the teacher will begin the correction of yesterday's exercise. When the correcting of the exercise will be finished, we will prepare tomorrow's exercise.
 19. When the author was beginning the writing of the new article, the editor was already finishing the correcting of the old one.
 20. The teacher considers Tekle a poor student although Tekle always studies the economics lesson diligently. Aḳaḳi, however, is considered a very good student.
 21. Is the teacher satisfied with Vano? Yes, the teacher is satisfied with Vano. Vano studies the Georgian lesson always diligently, and he always pronounces the Georgian word well.
 22. The Georgian word *gvprckvnis* ['He is peeling us'] is difficult to pronounce [= is pronounced difficultly].
 23. When will the mathematics class meeting be finished? The class meeting will be finished soon. Then the physics class meeting will begin.
 24. Why does mother cut bread with a knife? The cutting of bread with a spoon is very difficult.
 25. The council session was ending late.
 26. Soon Victor's article will be published. The Tbilisi University's Journal of Modern [= new] History's editor will publish the article.
 27. When it will get dark outside we will be at home. We will study Georgian grammar. There will be an examination tomorrow. Will you all be there? Yes, when the examination will begin, we will be there.
 28. What were you doing yesterday evening? Yesterday evening I was studying physics at home. Today there will be a test.
 29. Tomorrow the reading of the second lesson will be continued. Then the exercise will be corrected, and Victor and Šota will begin the writing of the new lesson.
 30. Where is John hiding? John is hiding here. I see him. Where will John hide the book? He will hide it here.
 31. When Paul Qipšije will finish the new book, Zinaida will correct the manuscript. Then the Georgian Academy [= Georgia's Academy] printing house will print the book and the Academy will publish

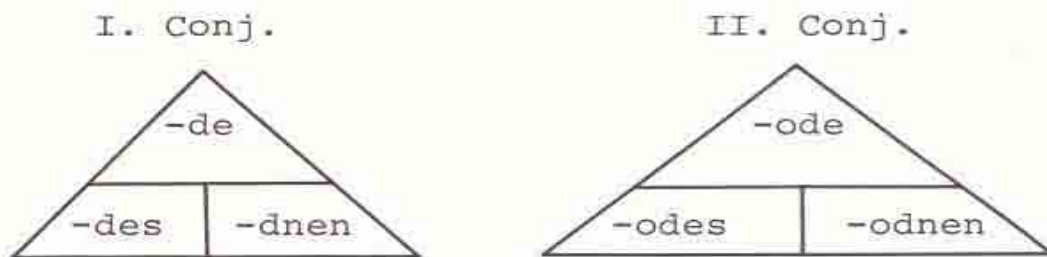
- the book.
32. Our university publishing house used to print only scientific material, but it will publish Lida Baratashvili's new novel when the novel will be translated.
 33. John considers *Sunny Night* a great novel. Soon he will finish the writing of the author's biography. When he will finish the correcting of the manuscript, the book will be published.
 34. When will the author's biography be published? When the author will finish the correcting of the first chapter, the book will be printed.
 35. Yesterday when it was getting dark, we were studying the chemistry lesson.
 36. Soso is writing a story today. What will be described? Georgia will be described there.
 37. When the Russian literature class meeting will begin, the reading of *Boris Godunov* will [be] continue[d]. Then we will finish the copying of Ilia Čavčavaje's poem.
 38. When will tomorrow's lesson be prepared? Tomorrow's lesson will be prepared today.
 39. Where are you now? I am outside now. It is getting dark outside.
 40. The reading of the Georgian alphabet will become easy if you will study it diligently. Diligent study will make the reading of the Georgian alphabet easy.
 41. When it becomes dark, the city will become beautiful.
 42. The pronunciation of a Georgian word will become difficult if you don't repeat it often.
 43. Yesterday's Georgian film will be repeated tomorrow.
 44. When were they writing the letter? The letter was being written yesterday.
 45. It will soon become dark.
 46. Do you consider Zinaida beautiful? John considers Zinaida beautiful.

LESSON 4

4.0. Series. The screeves of the Georgian verb are divided into a number of *series*, groups of screeves built upon the same stem. For I. conjugation verbs the first series consists of two subseries, the *future (perfective) subseries* and the *present (imperfective) subseries*. Of the screeves covered thus far, the future and the conditional belong to the future subseries and the present and imperfect belong to the present subseries.

4.1. The conjunctive. The conjunctive is the final screeve of the future and present series. Conjunctives formed from the future stem are *perfective* in meaning, i.e., they denote completed actions while conjunctives formed from the present stem do not focus on the completion of the action.¹

4.1.1. The conjunctive is formed from the future or present stems of I. and II. conjugation verbs. The endings are:²

Note that the 3 pl. of the conjunctive is formally identical to the 3 pl. of the corresponding imperfect or conditional. Examples of the conjunctive:

Vocabulary entry form:

დამალავს da=mal-av-s 'hide' (I. conj.)

Conjunctive (perfective):

დავმალავდე (-თ) da=v-mal-av-d-e (-t)

დამალავდე (-თ) da= -mal-av-d-e (-t)

დამალავდეს da= -mal-av-d-es

დამალავდნენ da= -mal-av-d-nen

II. Conjugation future:

დაიმალება da=i-mal-eb-a

Conjunctive (perfective):

დავიმალებოდე (-თ) da=v-i-mal-eb-od-e (-t)

დაიმალებოდე (-თ)	da= -i-mal-eb-od-e (-t)
დაიმალებოდეს	da= -i-mal-eb-od-es
დაიმალებოდნენ	da= -i-mal-eb-od-nen

To form the corresponding conjunctive imperfective simply drop the preverb *da=*.

Vocabulary entry form:

გაიმეორებს	ga=i-meor-eb-s 'repeat' (I.)
------------	------------------------------

Conjunctive (perfective):

გავიმეორებდე (-თ)	ga=v-i-meor-eb-d-e (-t)
გაიმეორებდე (-თ)	ga= -i-meor-eb-d-e (-t)
გაიმეორებდეს	ga= i-meor-eb-d-es
გაიმეორებდნენ	ga= i-meor-eb-d-nen

II. Conjugation future

გამეორდება	ga=meor-d-eb-a
------------	----------------

Conjunctive (perfective):

გავმეორებდობდე (-თ)	ga=v-meor-d-eb-od-e (-t)
გამეორებდობდე (-თ)	ga= -meor-d-eb-od-e (-t)
გამეორებდობდეს	ga= meor-d-eb-od-es
გამეორებდობდნენ	ga= meor-d-eb-od-nen

Again, the conjunctive imperfective is formed by dropping the preverb.

4.1.2. Function of the conjunctive. The Georgian conjunctive is a modal screeve very similar in its function to the French subjunctive present. It is most commonly used with the conditional in sentences containing a condition counter to fact and what the result would be if the counterfactual were or were to be realized, e.g.,

If Victor pronounced the Georgian word well [counterfactual condition; he doesn't; Georgian conjunctive], Elizabeth would understand. [result; Georgian conditional].

In Georgian: ვიქტორი რომ ქართულ სიტყვას კარგად წარმოთქვამდეს [conj.] ელიზაბელი გაიგებდა [conditional]

Viktori rom kartul sitqvas kargad çarmo+tkv-am-d-es, 'Elisabedi ga=i-g-eb-d-a.

გზას რომ ააშენებდნენ [conj.], კარგი იქნებოდა
[conditional]

Gzas rom a=a-šen-eb-d-nen, kargi ikneboda. 'If they were to build a road [they won't], it would be good.'

სტატია რომ დაიწერებოდა [conj.], ნესტორი
წაიკითხავდა [conditional]

Statia rom daiçerebodes, Nestori çaiķitxavda. 'If the article were to be written, Nestor would read it.'

The conjunctive denotes counterfactual conditions which are valid either at the present moment or for the future. For conditions valid in the past, see sec. 10.1.3.2. Note that 'if' in such constructions is *რომ rom*, which occurs immediately before the verb, generally as the second element in the clause.

Potential conditions. If a condition is *potential*, but not counterfactual, both the condition and the result are often expressed by the future tense; English 'if' is expressed by Georgian *თუ tu*, which may occupy first or second position in its clause. Example:

ვარიელს თუ ვნახავ [fut.], მოვკლავ [fut.].

Tariels tu v-nax-av, mo-v-kl-av. 'If I [will] see Taniel, I'll kill him.'

4.2. Plural of nouns. The marker of the plural is *-eb-*, which comes immediately after the stem and immediately before the case endings. The case endings are the same in the plural as in the singular. In vocalic stems, *a* truncates before the *-eb-*; *e*, *o*, and *u* do not. If there is syncope in the G., I., and A. of the singular there will be syncope throughout the plural. Examples:

	çign-i	mçerAl-i	muša	moçape
	წიგნი	მწერალი	მუშა	მოწაფე
	book	writer	worker	pupil
N.	çign-eb-i	mçerl-eb-i	muš-eb-i	moçape-eb-i
	წიგნები	მწერლები	მუშები	მოწაფეები
D.	çign-eb-s	mçerl-eb-s	muš-eb-s	moçape-eb-s
	წიგნებს	მწერლებს	მუშებს	მოწაფეებს

- G. *ḥign-eb-is mḥerl-eb-is muš-eb-is moḥape-eb-is*
 ჩიგნების მწერლების მუშების მოწაფეების
- I. *ḥign-eb-it mḥerl-eb-it muš-eb-it moḥape-eb-it*
 ჩიგნებით მწერლებით მუშებით მოწაფეებით
- A. *ḥign-eb-ad mḥerl-eb-ad muš-eb-ad moḥape-eb-ad*
 ჩიგნებად მწერლებად მუშებად მოწაფეებად

savarḥišo ხავარჩიშო exercise

- N. *savarḥišo-eb-i* ხავარჩიშოები
- D. *savarḥišo-eb-s* ხავარჩიშოებს
- G. *savarḥišo-eb-is* ხავარჩიშოების
- I. *savarḥišo-eb-it* ხავარჩიშოებით
- A. *savarḥišo-eb-ad* ხავარჩიშოებად

Adjectives which precede the noun they modify do not change for number. Adjectives used independently are declined in the plural exactly as nouns: *კარგი მუშები* (*kargi mušebi*) 'good workers', gen. *კარგი მუშების* (*kargi mušebis*), dat. *კარგ მუშებს* (*karg mušebis*), etc.; *საინტერესო წიგნები* (*saintereso ḥignebi*) 'interesting books', gen. *საინტერესო წიგნების* (*saintereso ḥignebis*), etc.

Number agreement with verbs. When the subject of a third person verb is a *plural* noun denoting inanimate things (or two or more singular inanimate nouns) the verb is generally 3d person *singular*; when the subject is a plural noun (or more than one singular noun) denoting persons or animals, the verb is generally 3d person *plural*. Examples: *სტუდენტები* (დავიდი და მარიამი) *ჩიგნის წერას ხვალ დაიწყებენ*.

Studentebi (Davidi da Mariami) *ḥignis ḥeras xval da=i-ḥq-eb-en*. 'The students (David and Mary) will begin the writing of the book tomorrow.'

გაკვეთილები *მალე მომზადდება*.

Gakvetilebi male mo=mzad-d-eb-a.
 'The lessons will soon be ready.'

4.3. "Extended" case forms. The vowel *a* can be added to the endings of the dative, genitive, instrumental, and adverbial cases. These extended case forms are used before certain postpositions (see below, sec. 4.4.), before the short form of *არის*, *-a aris*, *-a* (sec. 3.1.7.) and immediately before *და da* 'and' (and other conjunctions) when two or more nouns

are conjoined by the conjunction, e.g., *სოფიონ, ანტონსა და ელენეს ვხედავ* (*Sopio-s, Anton-s-a da Elene-s v-xed-av*) 'I see Sophie, Anthony, and Helen.' When a genitive is not followed by the noun to which it refers, it takes the extended ending, e.g.: *საქართველს დედაქალაქი თბილისია და ამერიკისა — ვაშინგტონი* (*Sakartvelo-s dedakalak-i Tbilis-i-a da Amerik-is-a — Vashington-i.*) 'Georgia's capital is Tbilisi and America's — Washington.' For other conditions for this use of the extended form of the genitive, see sec. 8.6.

4.4. Postpositions. Instead of the prepositions of English and many other European languages, Georgian has postpositions, i.e., forms which follow (rather than precede) the noun phrase. As in other languages the Georgian postpositions can govern various cases. A few postpositions are written together with the noun that they follow:

4.4.1. Postpositions with the dative case. *-ში* 'into', 'to', 'in'. This postposition is attached to the bare stem of the noun. This is, however, a variant form of the dative case, and adjectival agreement, etc., is as with the dative. Examples: *ქალაქი* (*kalaki*) 'city'; *ქალაქში* (*kalakši*) 'to, in the city'; *საქართველო* (*Sakartvelo*) 'Georgia'; *საქართველოში* (*Sakartveloši*) 'in, to Georgia'; *ახალი ხახლი* (*axali saxli*) 'new house'; *ახალ ხახლში* (*axal saxlši*) 'in, to the new house'. When two nouns conjoined by *და* (*da*) 'and' are both governed by the same postposition *-ში*, the first noun takes the extended dative ending: *მოსკოვსა და ლენინგრადში* (*Moskov-s-a da Leningrad-ši*) 'in, to Moscow and Leningrad'.

-ზე 'on, onto'. As with *-ში*, this postposition is added on to the bare stem variant of the dative case: *მაგიდა* (*magida*) 'table'; *მაგიდაზე* (*magidaze*) 'on, onto the table'; *კედელი* (*kedeli*) 'wall'; *კედელზე* (*kedelze*) 'on the wall'. Note also *იატაკსა და კედელზე* (*iatak-s-a da kedel-ze*) 'on, onto the floor and wall'; *ქართულ ენაზე* (*kartul ena-ze*) 'into Georgian [language]'. As in English, *-ზე* can mean 'on' in the sense of

'about': *ცხოვრებაზე* (*cxovreba-ze*) 'on [= about] life'.

-თან 'near, at'. This is the equivalent of French *chez*, German *bei*, Russian *у* or *в*. It is added to the bare stem of consonantal stem nouns and to the dative of vocalic stem nouns. As with *-ში* and *-ზე*, the noun is syntactically dative. Examples: *ფანჯარა* (*panjara*) 'window'; *ფანჯარასთან* (*panjara-s-tan*) 'near the window'; *დავითი* (*Davit-i*) 'David'; *დავითთან* (*Davit-tan*) 'at David's'; *ვანო* (*Vano*) 'Jack'; *ვანოსთან* (*Vano-s-tan*) 'at Jack's'.

Note the forms *ჩემთან* (*čem-tan*) 'at my place';

ჩვენთან (*čven-tan*) 'at our place'. Similarly: შენთან (*šen-tan*) 'at your place'; თქვენთან (*tkven-tan*) 'at your (pl.) place'.

-vit 'like'. This postposition is attached to the extended ending of the dative case: კაცსავით (*kae-s-a-vit*) 'like a man'; მუშასავით (*muša-s-a-vit*) 'like a worker'; სავარჯიშოსავით (*savarjīšo-s-a-vit*) 'like an exercise'.³

4.4.2. Postpositions with the genitive. *-tvis* 'for'. This is added either directly to the genitive or to the extended genitive form. Examples: პროფესორობისთვის (*propesor-is-tvis*) or პროფესორისათვის (*propesor-is-a-tvis*) 'for the professor'; მწერლებისთვის (*mčerl-eb-is-tvis*) or მწერლებისათვის (*mčerl-eb-is-a-tvis*) 'for the writers'; მუშის(ა)თვის (*muš-is(-a)-tvis*) 'for the worker' (from *მუშა muša* 'worker'), საქართველოს(ა)თვის (*Sakartvelo-s(-a)-tvis*) 'for Georgia'.

-gan 'from'. This postposition has the meaning of 'made from', 'made out of', or 'for' (a given reason). It is also used to mark 'from' or 'by' whom, i.e., with personal nouns, but does not denote 'from where'. This postposition is added to the genitive or to the extended genitive form. Examples: რკინა (*rķina*) 'iron'; რკინის(ა)გან (*rķin-is(-a)-gan*) 'made out of iron'; სტუდენტი (*studenți*) 'student'; სტუდენტების(ა)გან (*studenť-eb-is(-a)-gan*) 'from the students'.

-ken 'toward'. Added to the genitive or extended genitive. Examples: სკოლა (*skola*) 'school'; სკოლის(ა)კენ (*skol-is(-a)-ken*) 'toward the school'; კედელი (*kedel-i*) 'wall'; კედლის(ა)კენ (*kedl-is(-a)-ken*) 'toward the wall'.

-dan 'from'. This is in answer to the question 'from where'. It is added to the unextended genitive with loss of the final *s* of the genitive ending.* Examples: თბილისიდან (*Tbilis-iš-dan* → *Tbilis-i-dan*) 'from Tbilisi'; საქართველოდან (*Sakartvelo-š-dan* → *Sakartvelo--dan*) 'from Georgia'.

4.4.2.1. When two nouns joined by a conjunction, such as *და (da)* 'and', are both governed by the same postposition, either the postposition is repeated on both nouns or else the first noun is placed in the proper case with the extended case form and the second noun takes the postposition regularly; e.g., 'in Europe and America' can be expressed either *ევროპაში და ამერიკაში*

*Historically this postposition is derived from *-gan* added to the ending of the instrumental: *Tbilis-it-gan* → *Tbilis-idan*.

Evropaši da Amerikaši or *ევროპაშა და ამერიკაშა* *Evropa-sa da Amerikaši*.

4.4.3. Postposition with the adverbial. *-mdis* or *-mde* 'up to', 'until'. This is added to the adverbial with loss of the final *d* of the case ending, e.g., *ხახლამდე* (*saxl-aḍ-mde* → *saxl-a-mde*) 'up to the house'; *წყარომდის* (*q̄qaro-ḍ-mdis* → *q̄qaro- -mdis*) 'up to the spring'; *შუადღემდის* (*švadḡe-ḍ-mdis* → *švadḡe- -mdis*) 'until noon'.

4.4.4. The remaining postpositions are written separately after the noun that forms the head of the postpositional phrase. With the exception of *შუა* (*šua*) 'between' and *შორის* (*šoris*) 'between', 'among', which take the dative, *all remaining postpositions take the genitive*. These 'independent' postpositions will be listed in the vocabularies of the various lessons.

4.4.5. Circumfix *u-.....-o*. This circumfix corresponds to the English suffix *-less* but also to the English preposition *without*.⁴ Examples:

კბილი	tooth	უკბილო	toothless, without teeth
კბილი		უკბილო	
სიტყვა	word	უსიტყვო	wordless, without a word
სიტყვა		უსიტყვო	
ნიშანი	sign	უნიშნო	signless, without a sign
ნიშანი		უნიშნო	

4.4.6. Suffix *-ian-*. This suffix corresponds to the English preposition *with* in the meaning of having as a possession, attribute, or characteristic.⁵ Examples:

სურათები	pictures	სურათებიანი	with pictures,
სურათები		სურათებიანი	illustrated
შვილი	child	შვილიანი	having a child
შვილი		შვილიანი	
ცოლი	wife	ცოლიანი	having a wife,
ცოლი		ცოლიანი	married (of a man)
ცხენი	horse	ცხენიანი	having a horse,
ცხენი		ცხენიანი	with a horse
სუფიქსი	suffix	სუფიქსიანი	having a suffix,
სუფიქსი		სუფიქსიანი	suffixed

4.5. Verb of motion *svla* ხვლა.4.5.1. მოდის *modis* (verbal noun მობვლა *mosvla*)
'come'.

Present

mo+v-di-var(-t) მოვლივარ(თ)

mo+ -di-xar(-t) მოდინარ(თ)

mo+ -di-s მოდის

mo+ -di-an მოდინან

Imperfect

mo+v-di-od-i(-t) მოვლიოდნი(თ)

mo+ -di-od-i(-t) მოდიოდნი(თ)

mo+ -di-od-a მოდიოდა

mo+ -di-od-nen მოდიოდნენ

Future

mo+v-val(-t) → mo+ -val(-t) მოვალ(თ)

mo+x-val(-t) მობვალ(თ)

mo+va მოვა

mo+v1-en მოვლენ

Conditional

mo+v-vid-od-i(-t) → mo+ -vid-od-i(-t) მოვიდოდნი(თ)

mo+x-vid-od-i(-t) მობვიდოდნი(თ)

mo+ -vid-od-a მოვიოდა

mo+ -vid-od-nen მოვიოდნენ

The conjunctives are formed similarly from the imperfect and conditional.

Note that the present screeve has as endings in the 1st and 2d persons forms of the verb 'to be'. In the future screeve and the screeves formed from it the *v* of the first person is dropped before the *v* beginning the root of the verb. Note also that *all* forms based on the future screeve have as marker of 2d person the prefix *x-*; *svla* ხვლა and *xar* ხარ (2d person present of *qopna* ყოფნა 'be') are the only verbs with this person prefix.

4.5.2. go. The verb 'go' is conjugated exactly as the verb 'come' above, except that the preverb in the screeves based on the present is მი- *mi-* and the preverb in the future series of screeves is წა- *ca-*. Pres. 3sg. *mi+di-s* მიდის, Fut. 3sg. *ca+va* წავა.⁶

4.5.3. The remaining verbs of motion are also con-

jugated as the verb 'come', differing only in preverb. These are (forms given are 3 sg. present and future):

a+di-s / a+va	a-mo+di-s / a-mo+va
აღიბ ავა	ამოღიბ ამოვა
go up	come up
ga+di-s / ga+va	ga-mo+di-s / ga-mo+va
გაღიბ გავა	გამოღიბ გამოვა
go away	come out
gada+di-s / gada+va	gad-mo+di-s / gad-mo+va
გადაღიბ გადავა	გადმოღიბ გადმოვა
go across	come across
še+di-s / še+va	še-mo+di-s / še-mo+va
შეღიბ შევა	შემოღიბ შემოვა
go in	come in
ča+di-s / ča+va	ča-mo+di-s / ča-mo+va
ჩაღიბ ჩავა	ჩამოღიბ ჩამოვა
go down	come down, arrive

4.5.4. The verbal nouns of these verbs are formed by adding the relevant preverb to *-svl-a*, e.g., *mi+svl-a* მიხვლა, *mo+svl-a* მოხვლა, *a+svl-a* ახვლა, *a-mo+svl-a* ამოხვლა, etc.

4.6. Wordbuilding: formation of adjectives from nouns.

4.6.1. Circumfix *sa-.....-o*. Examples:

inṭeresi	sainṭereso
ინტერესი	საინტერესო
interest	interesting
quradḡeba	saquradḡebo
ყურადღება	საყურადღებო
attention	important (worthy of attention)
liṭeraṭura	saliṭeraṭuro
ლიტერატურა	სალიტერატურო
literature	literary

enatmecnieri	saenatmecniero
ენათმეცნიერი	საენათმეცნიერო
linguist	linguistic
sḡola	sasḡolo
სკოლა	სასკოლო
school	school-
paḡivi	sapaḡio (see sec. 1.11.1)
პატივი	საპატიო
respect, honor	respected, honorable

4.6.2. Suffix *-ur-/-ul-*. The variant form *-ul-* occurs when the stem of the noun contains an *r*.

kimia	kimiuri
ქიმია	ქიმიური
chemistry	chemical
xalxi	xalxuri
ხალხი	ხალხური
people, folk	popular, folk-
ḡomunisti	ḡomunisturi
კომუნისტი	კომუნისტური
communist	communist (adj.)
jaḡli	jaḡluri
ძაღლი	ძაღლური
dog	canine
gmiri	gmiruli
გმირი	გმირული
hero	heroic
liḡeraḡura	liḡeraḡuruli
ლიტერატურა	ლიტერატურული
literature	literary
gramatiḡa	gramatiḡuli
გრამატიკა	გრამატიკული
grammar	grammatical

mxatvAri	mxatvruli
მხატვარი	მხატვრული
artist	artistic

4.6.3. Formation of adjectives from place names. The names of many countries end in *-et-*; this suffix is dropped in the formation of adjectives. Two distinct types of adjectives can be formed from the names of countries, cities, and other place names. The first takes the suffix *-ur-/-ul-* (distribution as above, sec. 4.6.2.) and refers to nonpersonal nouns. The second takes the suffix *-el-* and refers to persons. The adjective in *-el-* also forms the noun of nationality.

Poloneti	Poland	poloneli	polonuri
პოლონეთი		პოლონელი	პოლონური
Bulgareti	Bulgaria	bulgareli	bulgaruli
ბულგარეთი		ბულგარელი	ბულგარული
Espaneti	Spain	espaneli	espanuri
ესპანეთი		ესპანელი	ესპანური
Ungreti	Hungary	ungreli	ungruli
უნგრეთი		უნგრელი	უნგრული
Indoeti	India	indoeli	induri
ინდოეთი		ინდოელი	ინდური
Čineti	China	činelī	činuri
ჩინეთი		ჩინელი	ჩინური
Ameriḡa	America	ameriḡeli	ameriḡuli
ამერიკა		ამერიკელი	ამერიკული
Germania	Germany	germaneli	germanuli
გერმანია		გერმანელი	გერმანული
Iḡalia	Italy	iḡalieli	iḡaliuri
იტალია		იტალიელი	იტალიური
Evropa	Europe	evropeli	evropuli
ევროპა		ევროპელი	ევროპული
Inglisi	England	ingliseli	inglisuri
ინგლისი		ინგლისელი	ინგლისური
Tbilisi	Tbilisi	tbiliseli	tbilisuri
თბილისი		თბილისელი	თბილისური

Moskovi	Moscow	moskoveli	moskovuri
მოსკოვი		მოსკოველი	მოსკოვერი

Note also:

ucxoeti		ucxoeli	ucxo
უცხოეთი		უცხოელი	უცხო
abroad, foreign countries		an alien, foreigner	or ucxouri უცხოური foreign

In many instances the (personal) noun/adjective of nationality serves as the starting point from which the name of the country (or region) and the impersonal adjective are derived. Such formations are common for locations in the Caucasus. Examples:

rusi	Russian	Ruseti	Russia	rusuli
რუხი		რუხეთი		რუხული
somExi	Armenian	Somxeti	Armenia	somxuri
სომეხი		სომხეთი		სომხური
osi	Ossetian	Oseti	Ossetia	osuri
ოხი		ოხეთი		ოხური
svani	Svan	Svaneti	Svanetia	svanuri
ხვანი		ხვანეთი		ხვანური

Irregular formations include:

kartveli	Georgian	Sakartvelo	Georgia	kartuli
ქართველი		საქართველო		ქართული
prangi	French(man)	Saprangeti	France	pranguli
ფრანგი		საფრანგეთი		ფრანგული
berjEni	Greek	Saberjneti	Greece	berjnuli
ბერძენი		საბერძნეთი		ბერძნული
megreli	Mingrelian	Samegrelo	Mingrelia	megruli
მეგრელი		სამეგრელო		მეგრული

Examples:

kartveli poeti	a Georgian poet
ქართველი პოეტი	

kartuli poezia

Georgian poetry

ქართული პოეზია

ingliseli romanisti

English novelist

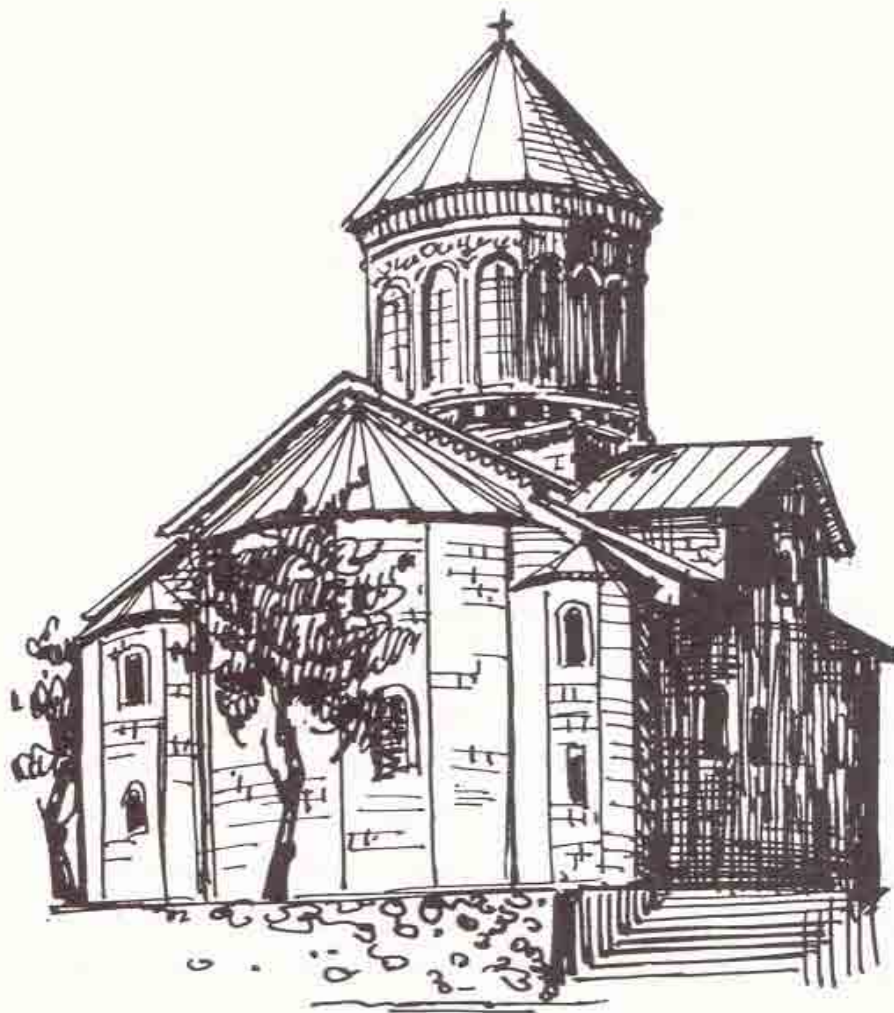
ინგლისელი რომანიზტი

inglisuri romani

English novel

ინგლისური რომანი

Note also: ამერიკელი ვარ (Amerikeli var) 'I am (an) American'.

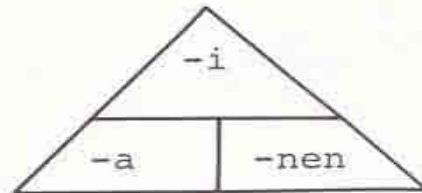

Sioni Cathedral in Tbilisi

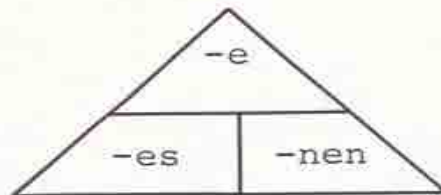
LESSON 4: Notes

1. In general the distinction between the future and present stem forms in Georgian is analogous to the distinction between the perfective and imperfective forms of the Russian verb; *წერ-ს* *cer-s* is to Russian *пишет* as *დაწერ-ს* *da-çer-s* is to Russian *напишет*.

2. It should be clear that the suffix *-d-* (I. conj.) or *-od-* (II. conj.) serves to distinguish the conjunctive, imperfect, and conditional from the present and future. Thus, the actual screeve suffixes for the imperfect or conditional would be:

and those for the conjunctive would be:

We shall henceforth mark them this way.

3. *-vit* can also occur with the nominative case, but only with consonantal stems; e.g., *კაც-ი-ვიტ* *კაცვიტოთ* alongside *კაც-ს-ა-ვიტ* *კაცხავიტოთ*, *ვარდ-ი-ვიტ* (*ვარდვიტოთ*) 'like a rose' alongside *ვარდ-ს-ა-ვიტ* *ვარდხავიტოთ*.

4. Note that this circumfix can be used with phrases as well as with individual words; e.g. *უამაპიქს-ო* (*u-am-apiks-o*) 'without this (*am*) affix (*აპიქსი* *apiks-i*),' *უთავკიდურ-ბგერ-ო-დ* (*u-tavkidur=bger-o-d*) 'without the initial (*თავკიდური* *tavkiduri*) sound' (*ბგერა* *bgera*) (adverbial case). Truncation and syncope generally occur with this circumfix.

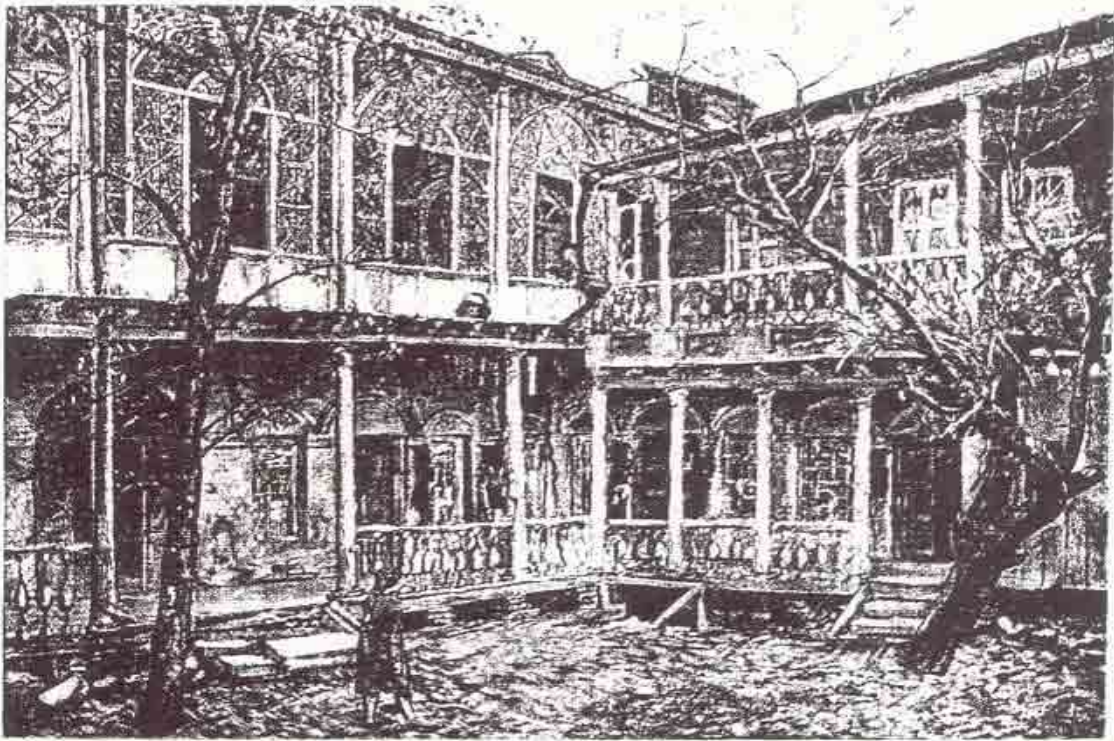
5. "With" in the sense of accompaniment is expressed by the postposition *-თან* *-tan* followed immediately by *ერთად* (*ertad*) 'together'; e.g.,

თბილისში ვიქნებოთ მარიამთან ერთად.

Tbilisši viknebit Mariamtan ertad.

We shall be in Tbilisi [together] with Mary.

6. Forms with the preverb *mi+* (i.e., *mi+va*) also occur, though less frequently. The preverb *ca+* usually conveys here the meaning of setting out for a given destination, while the preverb *mi+* usually underlines the actual reaching of the destination.

Courtyard in Old Tbilisi
(Artist: A. Cimağurije)

LESSON 4: Exercises

1. კარგი იქნებოდა, რომ ვკითხულობდეთ წიგნებს ქართული ცხოვრების შესახებ.
2. ბიბლიის პირველი თარგმანი ძველ ქართულზე ბერძნულიდანაა.
3. დავითი მოხკოველია? — არა, უკრაინიდანაა.
4. ჩემს ქართულ წიგნებს შორის ფრანგული ტექსტის ფონეტიკური ანალიზია. უნივერსიტეტში რომ ვკითხულობდე, ფრანგულ ბგერებს უფრო ხწორედ წარმოვთქვამდი.
5. შურაბი თუ მხოლოდ ქართულ, ეხპანურ და იტალიურ რომანებს კითხულობს, გერმანულ და შოლანდიურ რომანებს მაგიდაზე რაჯომ ვხედავ? — იმიტომ, რომ ხვალ აქ შურაბის და სოფიკო მოვა. ბათუმის სამუალო სკოლაში შოლანდიურ და გერმანულ ლიტერატურას ასწავლის.
6. ხად მიღიხართ? — ეღიხაბედთან მივდივართ. — კითხვას რომ ვამთავრებდე, წავიდოდი, მაგრამ ხვალ ვანოსთან წავალ.
7. მასწავლებელი თუ ოთახიდან გავა, ჩინურ ენაში გავკეთილს არ ვიხწავლით.
8. შენი სომხურ-რუსული ლექსიკონი ხად არის? — მაგიდაზეა ფანჯარასთან. — იქ არ არის. — იქ თუ არ არის, უჯრაში ჩემი კალმებისა და ფანქრების უკან იქნება.
9. თამარისაგან ვასუხს რომ მივიღებდე, თამარის ძმასთან ერთად თეატრში წავიდოდი.
10. მზე აღმოსავლეთიდან ამოდის და დასავლეთით ჩადის.
11. ქართული ენის ხწავლის შემდეგ ნიკო და ოლა ქუჩაზე გადავლენ და ანტონთან წავლენ. ანტონი ერევნიდან მეგობრებისაგან კლასიკური მუხიკის ახალ ფირფიცებს მიიღებს.
12. თუ ვარიზიდან წერილს მივიღებ, შენთან მოვალ.
13. წიგნს ვაფოსაგან თუ მიიღებ, ჩვენთან მოხვალ.

14. ვინაა (ვინ არის) შოთა რუსთაველის «ვეფხისტყაოსნის» პირველი ინგლისური თარგმანის ავტორი? — მარჯორი უორდროპია. საქართველოში «ვეფხისტყაოსანი» ახლა სხვა ენებზეც ითარგმნება.
15. ხაენათმეცნიერო წრის წევრები ქართულ ენაზე რომ კითხულობდნენ, ქართული ზმნის სტრუქტურას აღვწერდი.
16. მოხკოვში კრემლის წინ წითელ მოედანზე ლენინის მავზოლეუმი.
17. ომის გამო ჯარისკაცები ფრონტზე არიან და სამწუხაროდ დედაქალაქში საჭმელი ცოცხაა. ომის დროს ცხოვრება დიდ ქალაქებში ძალიან ძნელია, მაგრამ ომის შემდეგ ყველაფერი გაუმჯობესდება.
18. არდადეგების დროს ყოველთვის მთაში ავდივარ. ივლისშიც იქ ავალ, როცა ჩემი ცოლი ჩემს დასთან ერთად ევროპაში წავა.
19. ზურაბი რომ ახალ ფრანგულ-ქართულ ლექსიკონს დაამთავრებდეს სოფიკოს მოხვლამდის, მთელ მოთხრობას გადათარგმნილით.
20. ნოდარ დუმბაძე ცნობილი ქართველი მწერალია. მაიაკოვსკი საქართველოდანაა. მაიაკოვსკი ქართველი კი არ არის, არამედ რუსი პოეტი.
21. უცხო ენების ინსტიტუტის მახწავლებლები ქართველი სტუდენტებისათვის წერენ ძველი ბერძნული ენის გრამატიკას.
22. ანტონი ახალი რომანისათვის ჯილდოს მიიღებს. ჯილდოს წყალობით გამდიდრდება.
23. სახლში შევდიოდით, როცა ექიმი გამოდიოდა.
24. ცუდი ამინდის გამო გივიხთან სტუმრად დღეს არ წავალთ.
25. ჩვენი პროფესორის წიგნები რომ უფრო გარკვეულად იწერებოდეს, სტუდენტები უფრო ადვილად გაიგებდნენ.
26. გამოცდის გამო ვკითხულობთ წიგნებს საქართველოს ისტორიის შესახებ.
27. რომელი ქალაქია უფრო ძველი, თბილისი თუ მოხკოვი?

—თბილისი უფრო ძველი ქალაქია.

28. კანცხათვის კარგი ღვინო და კარგი ყველი ძალიან მნიშვნელოვანია.
29. კლასის კრება რომ უფრო ადრე იწყებოდეს, დროზე მოვიდოდი.
30. საქართველოს აკადემია გამოაქვეყნებს ახალ წიგნს ქართული ლიტერატურული ენის ისტორიის შესახებ.
31. გივი ინგლისურ ხიფყვებს უაქცენტოდ წარმოთქვამს.
32. ქართული ტექსტის კითხვა ულექსიკონოდ ძალიან მნელია.
33. დიდ ქართულ ქალაქებს შორის არის თბილისი, ქუთაისი და ბათუმი.
34. წიგნს თუ ბოლომდე წავიკითხავ, ყველაფერს გავიგებ.
35. ხოფიო რადიოგადაცემას უხიფყვოდ ისმენს. ვენერა და მედეა მოისმენდნენ, პროგრამა რომ უფრო ხაინტურებს იქნებოდეს?!
36. გზაზე თბილისსა და მცხეთას შორის ძველი ხაინტურებსო ეკლესიებია.
37. ქართველურ ენებს შორის წერილობითი ენა მხოლოდ ერთია — ქართული
38. ადრე რომ არ დაბნელდებოდეს, დღეს ხალამოს რესტორანში წავიდოდით.

Vocabulary

ადრე	early	დრო	time; დროზე
ამინდი	weather		on time
ანალიზი	analysis	დროს	during [pp.]
ანტონი	Anthony		(cf. დრო
	[m.pr.n.]		time)
არამედ	but rather (cf. <i>sondern</i> , Russ. <i>a</i>)	დღემზადე ნოდარი	(contemporary Soviet Geor- gian writer)
არდადეგები	vacation [pl.]	ევროპა	Europe
აქცენტი	accent	ეკლესია	church
აღმოსავლეთი	east (ern)	ელენე	Helen
ბათუმი	(city in Georgia)	ერევანი	[f.pr.n.]* (A) Yerevan (capital of Armenia)
ბგერა	sound		
ბერძენი	(E) Greek (person)	ერთად	together (see note 5)
ბიბლია	Bible		
ბოლო	end, conclusion	ერთი	one
		ექიმი	doctor (M.D.)
გამო	because of, on account of	ვენერა	Venera, Venus
	[pp.]	ვეფხისტყაოსანი	[f.pr.n.]* (A) <i>The Hero in the Tiger Skin</i> , poem of Šota Rusta- veli; lit. tiger (ვეფხ- (ვ)ი) skin (წყავი) wear- ing-one (-მანი)
გარკვეული	clear, ex- plicit, (a) certain		
გზა	road, way		
გივი	Givi		
	[m.pr.n.]*		
და	sister		
დასავლეთი	west (ern)		
დედაქალაქი	capital city (lit. 'moth- er city')	ვინ	who? [Dat. and Gen. ვინ?]

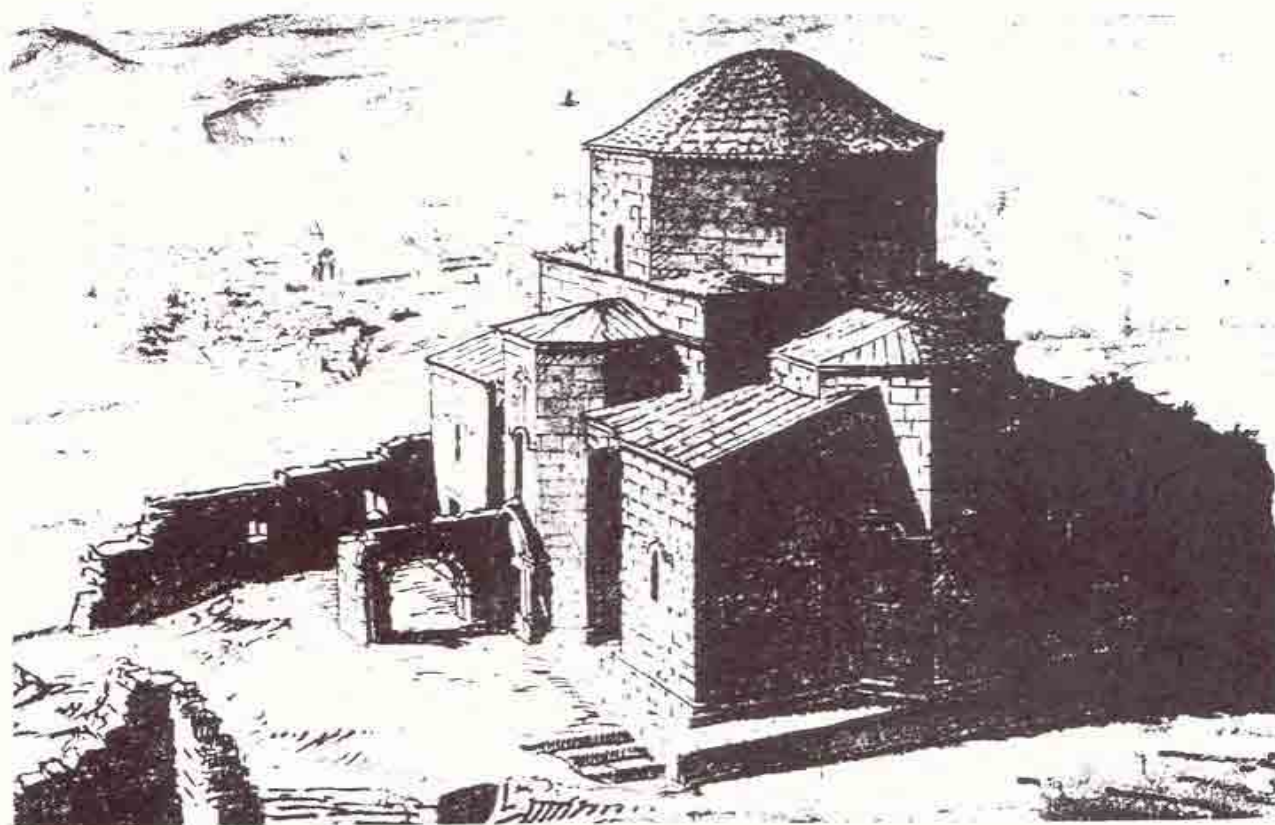
ვინაიდან	because	ნიკო	Nick [m.pr.n.; from ნიკოლოზი]
თეატრი	theater		
თუ	(a) if [with fut.; see sec. 4.1.2.]	ოთახი	room
	(b) or [in ques- tions]	ოლღა	Olga [f.pr.n.]*
		ომი	war
		პარიზი	Paris
		პასუხი	answer
ივლისი	July	პირველი	first
იმიტომ	for that reason	პოეტი	poet
იმიტომ, რომ	because	რესტორანი	(A) restaurant (also without syncope)
ინსტიტუტი	institute		
კატო	Kate [f.pr.n.; from ეკატერინე]	რომ	if [in condi- tionals; see sec. 4.1.2.]
კრემლი	Kremlin		
ლენინი	Lenin		
ლექსიკონი	dictionary	რომელი	(E) which? what?
მაგიდა	table	რესტაველი	(Georgia's greatest poet, ca. 1172-1216)
მავშოლეთში	mausoleum	შოთა	
მაიაკოვსკი*	Mayakovsky (20th century Russian writer)	რუსი	Russian (person)
		სამწუხარო	unfortunate
მდიდარი	(A) rich	საშუალო	middle, average;
მეგობარი	(A) friend		საშუალო სკოლა
მედეა	Medea [f.pr.n.]*		middle school (equivalent of U.S. high school)
მზე	sun		
მთა	mountain(s)		
მთელი	whole, entire		
მიერ	by [pp.]	საჭმელი	(E) food (cf. ჭამს 'eat')
მოედანი	(A) (public) square	სახლი	house
მოსკოვი	Moscow	სომეხი	(E) Armenian (person)
მცხეთა	Mtskheta (first capital of Georgia)	სოფიო	Sophia [f.pr.n.]
		სოფიკო	diminutive of

	ბოლო [f.pr.n.]	ყველაფერი	(E) everything
ბტრუქტურა	structure	ყველი	cheese
ბტუმარი	(A) guest	ყოველთვის	always
ბწორი, ბწორე	precise, cor- rect	შემდეგ	after [pp.]; then (adverb)
ბხვა	(an)other	შესახებ	about [pp.]
ტექსტი	text	შორის	among [pp. with Dat.; sec. 4.4.3.]
უკან	behind [pp.]		
უკრაინა	the Ukraine		
უორდროპი მარჯორი	Marjorie Wardrop (1869-1909)	შუა	between [pp. with Dat.; sec. 4.4.3.]
უფრო	more		
უცხო, უცხოური	foreign	-ც (-აც after	(written togeth- er with the preceding word)
უჯრა	drawer	conso- nants)	also; უ ... და -ც both ... and
ფანჯარა	(A) window		
ფირფიცა	(phonograph) record	ცოლი	wife
ფონეტიკა	phonetics	ცოცა	little [quanti- fier]*
ფრანგი	French (person)		
ფრონტი	front (here: military)	ცხოვრება	life
ქართველური	Kartvelian (the linguistic fam- ily to which Georgian be- longs)	ქერილობით	written (of a language)
ქუთაისი	(city in Georgia)	წინ	in front of, be- fore [pp.]; be- fore (adverb)
ქუჩა	street	წყალობით	thanks to [pp.]
ღვინო	wine [Gen. and Instr. irreg.: Gen. ღვინის Instr. ღვინით]	ჯარისკაცი	soldier (cf. ჯარი army, კაცი man)
		ჯილდო	prize
		ჰოლანდიური	Dutch

*Nontruncating

Verbs.

გაიგებს	ga=i-g-eb-s	understand, learn, find out; hear
გაამღიღრებს see მღიღარი		
ახწავლობ	a-sgav-l-i-s (present = future)	teach
გააუმჯობესებს	ga=a-umj-obs-eb-s	improve
მიიღებს	mi=i-g-eb-s	receive, get

Jvari Cathedral
(Mtskheta; end of VI-beginning of VII
centuries)
ჯვარი

Key to the Exercises

1. It would be good if we read books about Georgian life.
2. The first translation of the Bible into Old Georgian is from Greek.
3. Is David a Moscovite? No, he is from the Ukraine.
4. Among my Georgian books is a phonetic analysis of a French text. Were I to read it in the university, I would pronounce French sounds more accurately.
5. If Zurab reads only Georgian, Spanish, and Italian novels, why do I see German and Dutch novels on the table? Because Zurab's sister Sopiko will come here tomorrow. She teaches Dutch and German literature in a Batumi high school (literally 'middle school').
6. Where are you all going? We are going to Elizabeth's. If I were finishing the reading, I would go. But tomorrow I shall go to Vano's.
7. If the teacher will go out from the room, we will not study the lesson in the Chinese language.
8. Where is your Armenian-Russian [*Armenian* has no case ending; only *Russian* is declined] dictionary? It is on the table near the window. It isn't there. If it isn't there, it will be in the drawer behind my pens and pencils.
9. Were I to receive an answer from Tamar, I would go to the theatre with Tamar's brother.
10. The sun rises from the east and sets in the west (instr.).
11. After studying Georgian Nick and Olga will go across on the street and go to Anthony's. Anthony will receive new records of classical music from friends from Erevan.
12. If I receive a letter from Paris, I will come to your place.
13. If you receive a book from Kate, you will come to our place.
14. Who is the author of the first English translation of Šota Rustaveli's *The Knight in the Tiger's Skin* (ჰოტა რუსთაველის *გმობილი ტიგრის კანი*)? It is Marjorie Wardop. In Georgia now *The Knight in the Tiger's Skin* is being translated into other languages also.
15. If the members of the linguistic circle read [on] Georgian, I would describe the structure of the Georgian verb.
16. In front of the Kremlin on Red Square in Moscow is Lenin's mausoleum.
17. Because of the war the soldiers are on the front and unfortunately there is little food in the capital city. During the war life in the big cities

- is very difficult but after the war everything will improve.
18. I always go up to the mountains [= in mountain] during vacation. I will go up there in July also when my wife will go to Europe with my sister.
 19. If Zurab would finish the new French-Georgian dictionary before Sopiḡo's coming, you all would translate the whole story.
 20. Nodar Dumbaje is a well-known Georgian writer. Mayakovsky is from Georgia. Mayakovsky, however, is not a Georgian but is a Russian poet.
 21. The teachers of the Institute of Foreign Languages are writing a grammar of ancient Greek for Georgian students.
 22. Anthony will receive a prize for [his] new novel. Thanks to the prize he will become rich.
 23. We were entering into the house when the doctor was coming out.
 24. Because of the bad weather we will not visit Givi today (= go to Givi's as guest).
 25. If our professor's books were being written more clearly, the students would understand them more easily.
 26. Because of the examination we are reading books about Georgia's history.
 27. Which city is older (= more old), Tbilisi or Moscow? Tbilisi is the older city.
 28. For a man, good wine and good cheese are very important.
 29. If the class meeting began [use conjunctive imperfective] earlier (= more early) I would come on time.
 30. The Georgian Academy will publish a new book about the history of the Georgian literary language.
 31. Givi pronounces English words without an accent.
 32. Reading a Georgian text is very difficult without a dictionary.
 33. Among the large Georgian cities are Tbilisi, Kutaisi, and Batumi.
 34. If I read the book up to the end, I will understand everything.
 35. Sophie is listening to the radio broadcast without a word. Would Venera and Medea listen if the program were more interesting?
 36. On the road between Tbilisi and Mtskheta there are interesting old churches.
 37. Among the Kartvelian languages there is only one written language -- Georgian.
 38. If it didn't become dark [so] early, we would go to the restaurant this evening (= today in the evening).

LESSON 5

5.0. Regular verbs. In this course verbs are considered regular if the root in the present or future tenses contains a vowel. Verbs such as დაწერს (*da=-çer-s*) [root *çer*] 'write'; გადათარგმნის (*gada=-targmn-i-s*) [root *targmn*] 'translate'; ააშენებს (*a=a-šen-eb-s*) [root *šen*] 'build'; აღნიშნავს (*ağ+ -nišn-av-s*) [root *nišn*] 'mean'; etc. are regular. Verbs such as მკვლავს (*mo=-kḷ-av-s*) 'kill'; წარმოთქვამს (*çarmot-ḱv-am-s*) 'pronounce'; ჩაიკვლი (*ça=tvḷ-i-s*) 'consider'; მანადობს (*mo=sp-ob-s*) 'destroy'; etc. are considered irregular since their roots (*-kḷ-*, *-ḱv-*, *-tvḷ-*, *-sp-*) contain no vowels in the future or present series.

5.1. The aorist series. The second series of Georgian verbs is the aorist series. Whereas the future and present subseries consist of three screeves each (future subseries: future, conditional, conjunctive perfective; present subseries: present, imperfect, conjunctive imperfective), the aorist series consists of only two screeves, the aorist and the optative. In general, the aorist screeves are formed most frequently from future (i.e., perfective) series stems.

I. conjugation forms have a special case for the subject of aorist series screeves. This case could well be called the I.-conjugation-aorist-series-subject case, but it is traditionally called the *ergative* case (*მთარობითი* [*motarobiti*] 'narrative case'). The direct object is in the nominative case (the same case which marks the subject in the present and future series). Indirect objects continue to be marked by the dative case. II. conjugation verbs have the same subject marker in the aorist series as in the present and future series, i.e., the nominative case. This can be summarized by the following table:

	I. Conj.			II. Conj.
	Subject	D.O.	Id.O.	Subject
Future and Present Series	Nominative	Dative		Nominative
Aorist Series	Ergative	Nominative	Dative	Nominative

Please note that the choice of subject case for I. conjugation verbs is purely mechanical. If the screeve is present, future, imperfect, conditional or conjunctive, the subject will be in the nominative case (and the direct and indirect objects in the da-

tive); if the screeve is aorist or optative, the subject will be in the ergative, the direct object in the nominative, and the indirect object in the dative.¹

5.2. The ergative case. The ergative case has the ending *-ma* which is added to consonantal stem nouns and the ending *-m* which is added to vocalic stem nouns (i.e., nouns ending in *a, e, o, i, u*).² Examples:

N.	ḡac-i	generAl-i	mindOr-i
	კაცი	გენერალი	მინდორი
E.	ḡac-ma	generAl-ma	mindOr-ma
	კაცმა	გენერალმა	მინდორმა
	man	general	field
N.	gramatḡka	moḡape	gogo
	გრამატიკა	მოწაფე	გოგო
E.	gramatḡka-m	moḡape-m	gogo-m
	გრამატიკამ	მოწაფემ	გოგომ
	grammar	pupil	girl

Plural forms are regular: კაცებმა *ḡac-eb-ma*, გენერლებმა *generl-eb-ma*, მინდვრებმა *mindvr-eb-ma*, გრამატიკებმა *gramatḡk-eb-ma*, მოწაფეებმა *moḡape-eb-ma*, გოგოებმა *gogo-eb-ma*. Note that there is no syncope in the singular ergative forms.

The ergative case of ვინ (*vin*) 'who' is exceptional in that it is identical to the nominative, i.e., nom. and erg. = ვინ.

5.2.1. As noted in sec. 2.3.2 and sec. 3.4, adjectives ending in a vowel have no endings when preceding the noun they modify. Adjectives whose stems end in a consonant have the same endings as nouns in the ergative case when they precede the noun they modify:

N.	kartuli ena	meore gaḡvetili
	ქართული ენა	მეორე გაკვეთილი
E.	kartul-ma ena-m	meore gaḡvetil-ma
	ქართულმა ენამ	მეორე გაკვეთილმა
	Georgian language	second lesson
N.	maḡAl-i mta	
	მალალი მთა	

E. maḡal-ma mta-m მაღალმა მთამ
high mountain

5.3. The aorist. The Georgian aorist of I. and II. conjugation verbs is almost always formed from the future (perfective) stem.³ It is a past tense which lacks the durative, ongoing meaning of the imperfect. Nor is it generally iterative in meaning, unlike the imperfect or the conditional with *ხოლმე ხოლმე*. A vague notion of its meaning can be gotten from approximate counterparts in other languages:

Georgian

Aorist		Imperfect	
დაწერა	da-ḡer-a	წერდა	ḡer-da
დაიწერა	da-i-ḡer-a	იწერებოდა	i-ḡer-eb-od-a
დამალა	da-mal-a	მალავდა	mal-av-d-a
დაიმალა	da-i-mal-a	იმალებოდა	i-mal-eb-od-a

English

Simple past	Past progressive
wrote	was writing
was written	was being written
hid something	was hiding (something)
hid (oneself)	was hiding (oneself)

French

<i>passé composé</i> or <i>passé défini</i>	<i>imparfait</i>
il a écrit, il écrivit	il écrivait
il a été écrit, il fut écrit	il s'écrivait
il l'a caché, il le cacha	il le cachait
il s'est caché, il se cacha	il se cachait

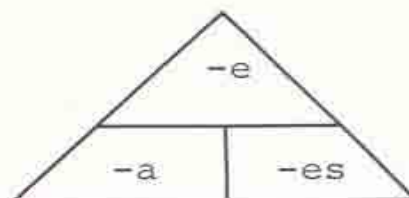
Russian

past perfective	past imperfective
он написал	он писал
он был написан	он писался
он скрыл	он скрывал
он скрылся	он скрывался

5.3.1. Aorist of regular verbs: I. conjugation.

Regular verbs of the I. conjugation form the aorist from the future stem by:

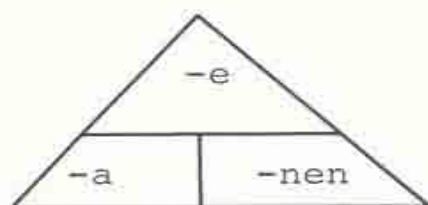
- a. dropping the future stem formant, if any, and
- b. adding the aorist endings:

c. Some, though not all, root verbs (i.e., verbs without a present/future stem formant) having root vowel *e* alternate that vowel with *i* in the aorist series. Root verbs ending in *-ev* have the alternation but also lose the root-final *v* throughout the aorist. (Note the similar alternation in forming II. conjugation forms of these root verbs [sec. 3.1.4.1]). For examples, see sec. 5.3.2.2 below.

5.3.2. Aorist of regular verbs: II. conjugation. Remember that the subject of II. conjugation verbs in the aorist series is in the *nominative*.

5.3.2.1. II. conjugation in *-i-*. The aorist of II. conjugation verbs with *-i-* derived from regular I. conjugation verbs is formed in exactly the same manner as for I. conjugation verbs, except that the 3pl. ending differs:

The only differences between I. conjugation aorists and the corresponding II. conjugation in *-i-* aorist will be in the ending of the 3pl. (I. conjugation *-es*, II. conjugation *-nen*) and the presence of the preradical vowel *-i-* in the II. conjugation form. The I. conjugation aorists usually do not have the preradical vowel *-i-*.⁴ Root verbs in *-ev* form the II. conjugation aorist irregularly (see sec. 15.1.4). For examples see sec. 5.3.2.2 below.

5.3.2.2. Examples:

I. conj.

Root verbs:

da= -gřex-s 'twist'

da=v-gřix-e(-t)

da= -gřix-e(-t)

da= -gřix-a da=gřix-es

დავგრბე(თ)

დაგრბე(თ)

დაგრბა დაგრბებ

a=a-rčev-s 'choose'

a=v-a-rčĭ-e(-t)

a= -a-rčĭ-e(-t)

a= -a-rčĭ-a a= -a-rčĭ-es

აავრჩე(თ)

ავრჩე(თ)

ავრჩა აავრჩებ

da= -çer-s 'write'

da=v-çer-e(-t)

da= -çer-e(-t)

da= -çer-a da= -çer-es

დავწერე(თ)

დაწერე(თ)

დაწერა დაწერებ

a= -çon-i-s 'weigh'

a=v-çon-e(-t)

a= -çon-e(-t)

a= -çon-a a= -çon-es

ავწმნე(თ)

აწმნე(თ)

აწმნა აავწმნებ

II. conj. in i-

da= -i-gřix-eb-a
'become twisted'

da=v-i-gřix-e(-t)

da= -i-gřix-e(-t)

da= -i-gřix-a da= -i-gřix-nen

დავიგრბე(თ)

დაიგრბე(თ)

დავიგრბა დაიგრბნენ

(see sec. 15.1.4)

da= -i-çer-eb-a 'be written'

da= -i-çer-a

da= -i-çer-nen

a= -i-çon-eb-a 'be weighed'

a=v-i-çon-e(-t)

a= -i-çon-e(-t)

a= -i-çon-a

a= -i-çon-nen

ავიწმნე(თ)

აიწმნე(თ)

ავიწმნა

აიწმნნენ

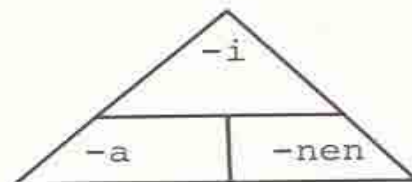
da= -mal-av-s 'hide (something)'
 da= -i-mal-eb-a 'hide oneself'

da=v-mal-e(-t) da=v-i-mal-e(-t)
 da= -mal-e(-t) da= -i-mal-e(-t)
 da= -mal-a da= -mal-es da= -i-mal-a da= -i-mal-nen

დავმალე(თ) დავიმალე(თ)
 დამალე(თ) დამალე(თ)
 დამალა დამალეს დამალა დამალნენ

5.3.2.3. II. conjugation in -d-. The aorist of II. conjugation verbs in -d- is formed from the future stem by:

- a. dropping the future stem formant
- b. adding the aorist endings:

(Note that these are the same endings as for the imperfect and conditional; these two screeves differ from the aorist in having both the P/FSF (-eb) and the suffix -od-.) Example:

I. conj.

ga= -a-çitl-eb-s 'make red'
 ga=v-a-çitl-e(-t)
 ga= -a-çitl-e(-t)
 ga= -a-çitl-a
 ga= -a-çitl-es

გავაწითლე(თ)
 გააწითლე(თ)
 გააწითლა
 გააწითლეს

II. conj. in -d-

ga= -çitl-d-eb-a 'blush'
 ga=v-çitl-d-i(-t)
 ga= -çitl-d-i(-t)
 ga= -çitl-d-a
 ga= -çitl-d-nen

გავწითლდი(თ)
 გაწითლდი(თ)
 გაწითლდა
 გაწითლდნენ

Other examples (all forms are third person singular):

Noun	I. conj. fut.	II. conj. fut.	Aor. II. conj.
meore	ga=i-meor-eb-s	ga=meor-d-eb-a	ga=meor-d-a
მეორე	გაიმეორებს	გამეორდება	გამეორდა
second	repeat	be repeated	

tavi	ga=a-tav-eb-s	ga=tav-d-eb-a	ga=tav-d-a
თავი	გათავებებს	გათავდება	გათავდა
head	end	end (intr.)	
---	a=a-šen-eb-s	a=šen-d-eb-a	a=šen-d-a
	ააშენებს	აშენდება	აშენდა
	build	be built	

5.3.3. Examples:

I.

დაწერს	write	აღმოაჩენს	discover
დავწერე(თ)		აღმოვაჩინე(თ)	
დაწერე(თ)		აღმოაჩინე(თ)	
დაწერა	დაწერეს	აღმოაჩინა	აღმოაჩინეს
ნახავს	see	ააშენებს	build
ვნახე(თ)		ავაშენე(თ)	
ნახე(თ)		ააშენე(თ)	
ნახა	ნახეს	ააშენა	ააშენეს
შერევს	mix	გადათარგმნის	translate
შევრიე(თ)		გადავთარგმნე(თ)	
შერიე(თ)		გადათარგმნე(თ)	
შერიო	შერიეს	გადათარგმნა	გადათარგმნეს

II. -i-.

დამალავს	
დაიმალება	hide
დავიმალე(თ)	
დაიმალე(თ)	
დაიმალა	დაიმალნენ

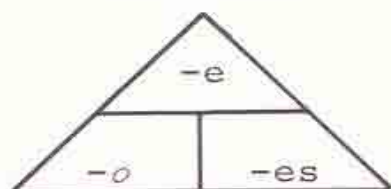
II. -d-.

გააწითლებს	
გაწითლდება	blush
გავწითლდი(თ)	
გაწითლდი(თ)	
გაწითლდა	გაწითლდნენ

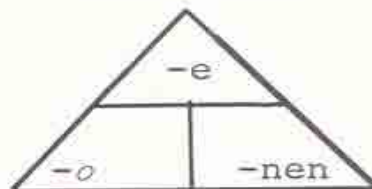
5.4. Aorist of irregular verbs.

5.4.1. Verbs in *-eb* and *-ob* with nonsyllabic roots form the aorist of both the I. and II. conjugation forms from the future stem in the normal manner, i.e., by dropping any future stem formant and by adding the aorist endings. These aorist endings, however, are irregular in the 3sg. in that they take *-o* instead of *-a*; i.e.,

I. conj.

II. conj.

Examples:

Fut. I.	Aorist I.	Fut. II.	Aorist II.
ga=a-ჭ-eb-s	ga=a-ჭ-o	ga=i-ჭ-eb-a	ga=i-ჭ-o
გააღებს	გააღო	გაიღება	გაიღო
open			
da=i-წყ-eb-s	da=i-წყ-o	da=i-წყ-eb-a	da=i-წყ-o ⁵
დაიწყებს	დაიწყო	დაიწყება	დაიწყო
begin			
mi=i-ღ-eb-s	mi=i-ღ-o	mi=i-ღ-eb-a	mi=i-ღ-o ⁵
მიიღებს	მიიღო	მიიღება	მიიღო
receive			

5.4.2. Aorist/Imperfect of ყმუნა. Subj. is nom.

	3sg. ყმუნ(-თ)		v-i-qav-i(-t)
	1sg. ყმუნ(-თ)		i-qav-i(-t)
nym	ყმუნენ	i-q-o	i-qv-nen

5.4.3. Aorist of ბვლა svla. (Subject in nominative)

- [Pvb+v-ved-i(-t) →] 1. Pvb+ved-i(-t)
2. Pvb+x-ved-i(-t)

3sg. Pvb+vid-a 3pl. Pvb+vid-nen

Pvb stands for the preverb found in the future series of screeves. So, from pres. მიღობ *mi+di-s*, fut. წავა *ca+va* we get aorist 3sg. წავიდა *ca+vid-a*. Note that as in the future screeves, the 2d person has the marker x-. Note also the vowel alternation between the 1st and 2d person and the 3d person forms. Example:

მიღობ comes	მავდი(-თ)	
	მხვდი(-თ)	
მავიდა		მვიდნენ

5.5. Demonstrative pronouns and adjectives.

5.5.1. The demonstrative *adjectives* N. ებ (*es*) 'this', 'these' and იბ (*is*) 'that', 'those' have one form for all the remaining cases. Note that these forms modify both singular and plural nouns.

	N.	es	ᵑბ	is	ნბ
	E.D.G.I.A.	am	ამ	im	იმ

5.5.2. The demonstrative *pronouns* N. sg. ᵑბ (*es*) 'this (one)' and ნბ (*is*) or იგი (*igi*) 'that (one)' form all remaining singular case forms from the stems *ama-* and *ima-* respectively. These are declined like a regular noun stem in *a*, except for the E., which takes the ending *-n*:⁶

	this:	that:
Nom.	es ᵑბ	is ნბ or იგი იგი
Erg.	ama-n ამან	ima-n იმან
Dat.	ama-s ამას	ima-s იმას
Gen.	am- ისამი	im- ის იმი
Inst.	am- იტამით	im- იტიმით
Adv.	am- ადამად	im- ადიმად

In the plural only two forms are found, a nominative and an ergative-dative-genitive:

	these:	those:
Nom.	ese-ni ესენი	isi-ni ისინი or იგინი იგინი
E.D.G.	ama-t ამათ	ima-t იმათ

5.6. Nouns: the stylistically marked plural. In addition to the plural formation described in sec. 4.2 there is a less frequent plural formation of nouns (which was typical of the older Georgian literary language). This system opposes a nominative to an ergative-dative-genitive plural, much as in the plural of the demonstrative pronoun. In the stylistically marked plural there is neither syncope nor truncation; the endings are added directly to the stem of the noun. These endings are:

Nom.	-ni
E.D.G.	-t(a)

Examples:

	სახელი	saxel-i	ძმა	jma
N.pl.	სახელები	saxel-ni	ძმანი	jma-ni
E.D.G.pl.	სახელები(ა)	saxel-t(a)	ძმათ(ა)	jma-t(a)
		name		brother

	კალამი	kaLAM-i	კაცნი	kaC-i
N.pl.	კალამნი	kaLAM-ni	კაცნი	kaC-ni
E.D.G.pl.	კალამთ(ა)	kaLAM-t(a)	კაცთ(ა)	kaC-t(a)
		pen		man

It should be noted that the ending *-ta* is commonly used to form adjectives from nouns; cf. *საბჭო* (*sabč'o*) 'council, Soviet' (noun), *საბჭოთა* (*sabč'ota*) 'councils', 'Soviets' (g.pl.), and 'Soviet' (adj.) as in *საბჭოთა კავშირი* (*Sabč'ota kavširi*) 'Soviets' Union, i.e., Soviet Union.⁷

5.7. Wordbuilding: formation of *nomina agentis*. Nouns generally denoting persons in terms of profession or actions they perform can be derived from nouns and from verbs.

5.7.1. Denominals with circumfix *me-.....-e*.

ბაღი	bađi	garden	მეზაღე	me-bađ-e	gardener
პური	puri	bread	მეპურე	me-pur-e	baker
დუქანი	dukAni	shop	მედუქნე	me-dukn-e	shopowner
საათი	saati	watch, clock	მეხაათე	me-saat-e	watchmaker
ცხვარი	cxvAri	sheep	მეცხვარე	me-cxvar-e	shepherd

5.7.2. Deverbals with prefix *m-*. *Nomina agentis* are generally formed from the *present* stem of verbs, minus any preradical vowel. Often there is a suffix *-el-* (*-El-*), or, less commonly, *-Ar-* (*-Al-* when the verbal root contains an *r*). The present stem formants *-av-* and *-am-* undergo syncope before these suffixes, and PSF *-i* is dropped. Examples:

(a) with *-el-*

gada=targmn-i-s	m-targmn-el-i
გადათარგმნის	მთარგმნელი
translate	translator
mo=kl-av-s	m-kvl-el-i
მოკლავს	მკვლელი
kill	killer (see sec. 1.11.2)
∅=mart-av-s ⁸	m-mart-v-el-i
მართავს	მმართველი
manage	manager

mo=i-smen-s	m-smen-el-i
მოიხმენს	მხმენელი
listen	listener
a=a-šen-eb-s	m-šen-eb-El-i
ააშენებს	მშენებელი
build	builder

Note the following formed from the future stem:

i-ḵitx-av-s	m-ḵitx-v-el-i
იკითხავს	მკითხველი
read	reader
še=a-pas-eb-s	še-m-pas-eb-El-i
შეაფასებს	შემფასებელი
estimate	estimator

(Note that the prefix *m-* follows any preverb.)

(b) with no suffix. (This group is less common than the group with *-el-*.)

še=ḵer-av-s	m-ḵer-av-i
შეკერავს	მკერავი
sew	tailor, sewer
ağ-mo+a-čen-s	ağ-mo+m-čen-i
აღმოაჩენს	აღმომჩენი
discover	discoverer

These forms are also known as the *present active participle* (see sec. 11.5).

LESSON 5: Notes

1. If one noun is the subject of two or more verbs governing different subject cases, the noun takes the case demanded by the *nearest* verb to it. Example:

ნიკო კართან მივიდა და გააღო.

Nick went up to the door and opened it.

ნიკომ კარი გააღო და გავიდა.

Nick opened the door and went out.

In the first sentence the subject, ნიკო, is in the nominative because the nearest verb, მივიდა, always takes a nominative subject, this despite the fact that გააღო demands a subject in the ergative, being a I. conjugation verb in the aorist. In the second sentence, the situation is reversed.

2. The ending *-m* also occurs with proper names with stems ending in *i* (see Lesson 3, note 3); e.g. გიორგიმ, ვივიმ. The ending *-m* also occurs with the small number of loanwords with stems ending in *i* such as ჩაი tea, ტრამვაი streetcar, ტაქსი taxicab. Such nouns are declined the same as names like გიორგი. Note also that the erg. of ვინ who? is irregular, being identical to the nom. The full declension of this interrogative pronoun is nom., erg. ვინ; dat., gen. ვინ.

3. Much less common is the *imperfective* aorist, formed from the present stem (i.e., generally without preverb). It can indicate that the action ended without achieving the desired result: კარი ვაღე I tried to open the door (unsuccessfully) as opposed to კარი გავაღე I opened the door (perfective aorist). Note that the use of the imperfect, კარს ვაღებდი I was opening the door generally implies that the door will be opened. The imperfective aorist (often repeated) can also indicate a series of such unsuccessful attempts: კარი ვაღე ვაღე და ძლივს გავაღე I tried and tried to open the door and just barely (ძლივს) opened (perfective aorist) it.

4. For an example of a I. conjugation verb with pre-radical vowel *-i-*, see the examples of დაიწყებს (*da=i-čq-eb-s*) 'begin', below.

5. Note that for these particular verbs the aorist forms of the I. and II. conjugation are formally identical, particularly in the 3sg., where both are *da=i-čq-o* დაიწყო. The semantic distinction between the two

conjugations can be determined by either context or by the case of the subject in the third person; cf. *მეორემ დაიწყო* (*meorem (E.) daiçqo*) 'the second (one) began it'; and *მეორე დაიწყო* (*meore (N.) daiçqo*) 'the second (one) began'. In the first example (with the E.) the verb is transitive, cf. French *le deuxième l'a commencé*, Russian *второй начал*. The second example (with the N.) has an intransitive verb; cf. French *le deuxième s'est commencé*, Russian *второй начался*. (There is a difference in endings in the 3pl.: I. conjugation *-es*, II. conjugation *-nen*, but since the subjects of II. conjugation verbs are generally inanimate, this latter ending is rather rare in occurrence (see sec. 4.2).

6. Georgian has a third, less common demonstrative: adjective N. *eg ეგ*, E.D.G.I.Adv. *mag მაგ* and pronoun N. *eg ეგ*, stem of other cases *maga-*, pl. N. *egeni ეგენი* E.D.G. *magat მაგათ*. *Eg ეგ* indicates a distance intermediate between that of *es ებ* and *is იბ*, somewhat similar to Latin *iste, ista, istud*.

It should be noted that before the particle *-c* 'also' the nominative forms *es ებ* and *is იბ* add *e* and *i* respectively: *esec (ეხეც)* 'this too', *isic (იხიცი)* 'that too'.

7. Consonantal stem adjectives modifying nouns in the stylistically marked plural generally take *-i* in the nominative and no ending in the E.D.G. Adjectives ending in a vowel take no ending in either form. Compare the adjective endings in the stylistically marked plural of *sxva saxelovan-i ოცნა-ი* 'another famous man':

N. *sxva- saxelovan-i ოცნა-ი ხევა ხეველოვანი ხევენი*
E.D.G. *sxva- saxelovan- ოცნა-ი ხევა ხეველოვან ხევეთა*

8. This verb has no preverb in the future series; as a result there is no formal difference between it and the present series.

LESSON 5: Exercises

1. ვინ აღმოაჩინა ამერიკა? —ქრისტეფორე კოლუმბმა.
2. შოთა რუსთაველის დიდი პოემა ინგლისურად პირველად ვინ გადათარგმნა? —მარჯორი უორდროპმა.
3. გუშინ რადიოთი ხალხური მუსიკის პროგრამა მოვისმინეთ. იმ დროს, როდესაც ვისმენდით, შალვა გაბეთს ვითხულობდა.
4. გუშინ მეღვა ხად წავიდა? —გუშინ მეღვა უნივერსიტეტში წავიდა და შემდეგ მნიშვნელოვანი სტადიის ვითხვა დაიწყო.
5. შალვამ ვი სავარჯიშოები დაამზადა და შემდეგ მარიამთან წავიდა.
6. ჯორჯ ვაშინგტონი ხად დაიბადა? —ვაშინგტონი ვირჯინიაში დაიბადა. —ხად დაიბადე? —ჩიკაგოში დავიბადე.
7. მცხეთა საქართველოს პირველი დელაქალაქი იყო. მეექვსე საუკუნეში დელაქალაქი მცხეთიდან თბილისში გადავიდა.
8. ივანემ პროფესორის სიყვებე მოისმინა და წავიდა.
9. როცა ომი დაიწყო, მეცხვარეები მთაში დაიმალნენ. ომის შემდეგ ბარში ჩამოვიდნენ.
10. საინტერესო წერილი მივიღე პეტრეხაგან, ჩემმა ძმამ ვი ბათუმიდან მიიღო პაკეტი.
11. შექსპირის პირველი მთარგმნელი ქართულ ენაზე იყო დიმიტრი ყიფიანი.
12. ყველაფერს რომ იხწავლი, ყველაფერს კარგად გაიგებ. —ხომ ვიხწავლე ყველაფერი!
13. იმ ვაჟმა ყველაფერი გაიგო, რაც წაიკითხა. ამან ვი მხოლოდ ცოცხა წაიკითხა და ახლა ძალიან ცოცხას გაიგებს ამ საქმეების შესახებ.
14. მედუქნის მამა ომის წინ გამდიდრდა.
15. «ვეფხისტყაოსანი» პირველად 1712 (ათას შვიდას თორმეტ) წელს გამოქვეყნდა. გაიგე? მეფე ვახტანგ VI (მეექვსემ) «ვეფხისტყაოსანი» 1712 (ათას შვიდას

- თორმეც) წელს გამოაქვეყნა. იგი ამ პოემის პირველი გამომქვეყნებელი იყო.
16. როცა ლადომ პარიზული გაზეთის კითხვა დაამთავრა, ივანე ჯავახიშვილის ბიოგრაფიის კითხვა დაიწყო. — ივანე ჯავახიშვილი ვინ იყო? — დიდი ქართველი ისტორიკოსი და თბილისის უნივერსიტეტის მამა იყო. დაწერა ცნობილი «ქართველი ერის ისტორია.»
17. როცა ამ კითხვაზე ვახუხი აღმოვაჩინე, გავმდიდრდი.
18. საქართველო, ხომხეთი და აშერბაიჯანი ამიერკავკასიის საბჭოთა რესპუბლიკებია. საქართველოს დედაქალაქი თბილისია, ხომხეთის დედაქალაქი ერევანია, აშერბაიჯანისა კი ბაქოა.
19. გუშინ ის სტუდენტი ნახე? — არა, ეს ვნახე. იმას ხვალ ვნახავ.
20. პროფესორმა ლექცია დღეს ადრე დაიწყო. ლექცია გუშინაც ადრე დაიწყო.
21. როცა გავდიოდი, თამარმა კარი გააღო და შემოვიდა.
22. წერილი მივიღეთ შენი ძმისაგანაც და ანტონის დისაგანაც. ანტონმა კი წერილი ჩემი დისაგან მიიღო.
23. ომის შემდეგ ცხოვრება ამ ქვეყანაში დიდად გაუმჯობესდა. ხაუკუნის ბოლომდე უმჯობესდებოდა. ახალი ომი თუ დაიწყება, მდგომარეობა ცუდი იქნება.
24. ამას წინათ იერუსალიმის ქართულ ეკლესიაში შოთა რუსთაველის ხურათი აღმოაჩინეს. ის ქართულ მონასტერში ზერად იყო.
25. რევამმა ლექცია მოიხმინა, შემდეგ კი ეს მველი ხავარჯიშოები გაიმეორა. ლექციებს თუ მოიხმენთ და შემდეგ ამ ხავარჯიშოებს გაიმეორებთ, რევამივით (= რევამხავით) ყველაფერს გაიგებთ.
26. გახული ხაუკუნის დიდმა ქართველმა პოეტმა, ავაკი წერეთელმა, დაწერა ცნობილი ლექსი «ხულიკო.»
27. ქართული ენის პირველი გრამატიკა ვინ დაწერა? — პირველი გრამატიკა რომში გამოქვეყნდა (1643).

ავტორი იყო იტალიელი ბერი მაჯო. ანტონ პირველმა ამ ენის პირველი ქართული გრამატიკა დაწერა (1753).

— ანტონ პირველი ვინ იყო? — საქართველოს კათალიკოსი იყო. — კათალიკოსი რას ნიშნავს? ეკლესიის მეთაურს ნიშნავს.

28. «ვეფხისტყაოსანი» რუსულ ენაზე პირველად გახულ ხაუკუნეში გადაითარგმნა. მთარგმნელი იყო სახელოვანი რუსი პოეტი ბალმონცი.
29. ის წიგნები ბერძნულიდან ითარგმნა,* ესენი კი, ძველი სომხურიდან. ის გუშინ წავიკითხე, ამას კი, ახლა ვკითხულობ.
30. პასუხი თემოსაგან გუშინ მივიღეთ. იმ წერილში თემომ აღწერა ცხოვრება კავკასიაში. ომის შემდეგ თემო და ლადო სტუდენტები იყვნენ თბილისში. იმ დროს ჩემი დებიც თბილისში იყვნენ.
31. იმ დროს, როდესაც ჩემი მეგობრები პოემას კითხულობდნენ, რევაზმა და ლადომ კარი გააღეს და შემოვიდნენ.
32. გუშინ როდის გახვედით? — გუშინ გვიან გავედი, ვინაიდან ჩვენთან ძალიან გვიან მოხვედით. — დაღიგვიანეთ, ვინაიდან ლექციები გვიან დამთავრდა.
33. ეს პური ვინ გამოაცხო? — მეპურემ. მეპურე გუშინ პურს აცხოზდა.
34. გუშინ პური გამოაცხვეთ? — დიას, პური გამოვა-ცხვეთ.
35. პირველი დამოწმებული ქართული ტექსტები მეხუთე ხაუკუნეში დაიწერა. ეს ტექსტები პირველი ქართული ანბანით დაიწერა. ამ ანბანის სახელი «ხუცური» იყო. ახალი ქართული ანბანის სახელი «მხედრულია.»
36. როცა მოხკოვში ვიყავი, წითელი მოედანი და კრემლი ვნახე. მოხკოვში თუ წახვალთ, წითელ მოედანსა და კრემლს ნახავთ.
37. მასხალით ძალიან კმაყოფილი ვიყავით. იმ მასხალით

- ივანეს კმაყოფილი იყო.
38. ეს წიგნიც წავიკითხე და იხიე. იმას ვკითხულობდი, როცა თემო შემოვიდა ხახლში.
39. მწერალთა კავშირის წევრი ხარ? — არა, მახწავლე-ბელთა კავშირის წევრი ვარ.
40. ლაღო ამ ლურჯი ვალშით დაწერხ, რევაში ვი — იმით. — იხ ლურჯი არ არიხ, წითელია. ჩემიც წითელია.
41. საქართველოს რუსეთთან შეერთების შემდეგ (1801) საქართველოს იხცორიაში ახალი პერიოდი დაიწყო.
42. ეს წიგნები პროფესორისათვისაა, იხინი ვი — სტუდენტებისათვის.
43. პირველი ქართული წიგნები მეფე ვახტანგ მეექვსის ხელმძღვანელობით დაიბეჭდა.
44. ავტორმა ხელნაწერი ფრთხილად გაახწორა. როცა ხელნაწერი გახწორდა, რედაქტორები კმაყოფილნი იყვნენ.
45. როცა ყველაფერი დამზადდა, მამამ კარი გააღო და ხახლში შემოვიდა.
46. რუსი პოეტი მაიაკოვსკი საქართველოში დაიბადა.
47. გახულ ხატუკენში თბილისი იყო კულტურის ცენტრი არა მხოლოდ ქართველებისათვის, არამედ ხომხებისათვისაც. საქართველოს ქალაქებში ხომხებს დღესაც ვხედავთ.
48. როცა დავიბადე, აღმოსავლეთში ომი ჯერ კიდევ გრძელდებოდა. ომი გათავდა იმ დროს, როცა სკოლაში ვხწავლობდი.
49. წუხელ ზურაბმა არაყი და ღვინო დალია და დღეს ძალიან ავადაა. ღვინოხა და არაყხ თუ დალევეხ, ვახტანგიც ავად იქნება.
50. სკოლაში რომ არ ვხწავლობდე, ამ ხულეულურ გაკვეთილს არ ვიხწავლიდი!

*Note the use of the imperfective (nonprefixed) form of the aorist here to mark a series of independent past completed actions.

Vocabulary •131

ავად	sick	მეფე	king
ამას წინათ	recently	მეცხვარე	shepherd (cf. მცხვარი [A])
ამიერკავკასია	Transcaucasia		sheep)
არ	not		
არაყი	vodka (A)	მთარგმნელი	translator
ბარი	valley (no pl.)	მონახცერი	monastery (E)
ბერი	monk	პაკეტი	package
გამომქვეყნებელი	publisher (E)	პერიოდი	period
გახული	last (previous)	პოემა	[longer] poem
		პროგრამა	program
დამოწმებული	attested	რადიო	radio
ერი •	people, nation	რაც	what, which, that (rel.)
იმ დროს,	while		
როდესაც (როცა)		რესპუბლიკა	republic
იხსორიკოსი	historian	საუკუნე	century
კავშირი	union	საქმე	matter, affair, job
კათალიკოსი	catholicos (Georgian patriarch)	სახელოვანი	famous (A) (only of persons)
კარი	door, gate	სკოლა	school
კაცი	man	სულელური	silly (non-person)
კითხვა	question		
კულტურა	culture	სურათი	picture
მდგომარეობა	situation	ქვეყანა	country, world (A)
მელექნე	shopowner (cf. მუქანი [A] shop)	შეერთება	unification, union
მეექვსე •	sixth (cf. ექვსი six)	შეკითხვა	question
		ცენტრი	center
მეპურე	baker (cf. პური bread)	წელი	year (E)
		ხომ	but, however (German)
მეხუთე	fifth (cf. ხუთი five)		

	<i>doch</i> , Rus-		
	sian <i>ведь</i>)		
ჯერ კიდევ	still, yet		
Verbs.			
დაბადებს	da= <i>bad</i> -eb-s	bear, bring into the	
		world ([II] დაიბადება be	
		born)	
დაგვიანებს	da= <i>i-gvian</i> -eb-s	be late (intransitive)	
დალევს	da+ <i>lev</i> -s: pr.	drink (aor. დალია)	
	ხვამს sv-am-s		
ხვამს	see დალევს		
მოიხმენს	mo= <i>i-smen</i> -s	listen to (aor. მოიხმინა)	
გააღებს	ga= <i>a-ǵ</i> -eb-s	open	
აღმოაჩენს	aǵmo+ <i>a-ǵen</i> -s	discover (aor. აღმოაჩინა)	
გამოაცხობს	gamo= <i>a-cxv</i> -ob-s*	bake	
*Although the root of this verb is <i>cxv</i> , the <i>v</i> disappears before a following <i>o</i> (see sec. 1.11.1). As a consequence the future, გამოაცხობს, lacks the <i>v</i> , which reappears in the aorist: გამოაცხებე, გამოაცხებე, 3pl. გამოაცხებენ (but 3sg. გამოაცხებო).			
Proper nouns.			
აზერბაიჯანი	Azerbaijan	იტალია	Italy
ბაქო	Baku	კავკასია	The Caucasus
გერმანია	Germany	რომი	Rome
ვირჯინია	Virginia (state)	ჩიკაგო	Chicago
იერუსალიმი	Jerusalem		
ბალმონტი კონსტანტინე	Konstantin Bal'mont (1867-1942)		
ვაშინგტონი ჯორჯი	George Washington		
კოლუმბი ქრისტოფორე	Christopher Columbus		
მაჯო	Maggio (Francesco Mario)		
შექსპირი	Shakespeare		
ყიფიანი დიმიტრი	(1814-1887)		
წერეთელი ავაკი	(1840-1915)		
ვახტანგი [მ.]	პეტრე [მ.] Peter	რევაზი [მ.]	
თემო [მ. from თეიმურაზი]	ლადო [მ. from ვლადიმერი]		

Key to the Exercises

1. Who discovered America? Christopher Columbus.
2. Who first translated Shota Rustaveli's great poem into English (adv.)? Marjory Wardrop.
3. Yesterday we listened to the program of folk music on the radio (instr.). While we were listening, Šalva was reading the newspaper.
4. Where did Medea go yesterday? Yesterday Medea went to the university and then began the reading of an important article.
5. Šalva however prepared the exercises and then went to Mary's (place).
6. Where was George Washington born? Washington was born in Virginia. Where were you born? I was born in Chicago.
7. Moxeta was the first capital of Georgia. In the sixth century the capital moved [went across] from Moxeta to Tbilisi.
8. John listened to the professor's words and went away.
9. When the war began shepherds hid in the mountains. After the war they came down into the valley(s).
10. I received an interesting letter from Peter; my brother however received a package from Batumi.
11. The first translator of Shakespeare into Georgian was Dimitri Qipiani.
12. If you will study everything you will understand everything well. But [however] I studied everything!
13. That man understood everything that he read. This (one), however, read only a little and now will understand very little about these matters.
14. The shopowner's father became rich before the war.
15. "The Knight in the Tiger Skin" was first published in 1712 (ათას მკვირვებ თორმეც წელს). Did you understand? King Vaxtang VI published "The Knight in the Tiger Skin" in 1/12. He [that one] was the first publisher of this poem.
16. When Lado finished the reading of the Paris newspaper he began the reading of Ivane Javaxišvili's biography. Who was Ivane Javaxišvili? He was a great Georgian historian and the father of Tbilisi University. He wrote the famous *History of the Georgian People* (ქრონიკა).
17. When I discovered the answer to [on] this question I became rich.
18. Georgia, Armenia, and Azerbaidjan are the Transcaucasus's Soviet republics. Georgia's capital is Tbilisi, Armenia's capital is Yerevan, and Azerbaid-

- jan's is Baku.
19. Did you see that student yesterday? No, I saw this (one). That one I shall see tomorrow.
 20. The professor began the lecture early today. Yesterday the lecture began early too.
 21. When I was going out, Tamar opened the door and came in.
 22. We received a letter from both your brother and from Anthony's sister. Anthony, however, received a letter from my sister.
 23. After the war life in this country greatly improved. It was improving until the end of the century. If a new war will begin, the situation will be bad.
 24. Recently they discovered Shota Rustaveli's picture in Jerusalem's Georgian church. He [that one] was a monk (adv.) in the Georgian monastery.
 25. Revaz listened to the lecture, then, however, repeated these old exercises. If you all listen to the lectures and then repeat these exercises, like Revaz you all will understand everything.
 26. The great Georgian poet of the last century, Akaki Cereteli, wrote the famous poem "Suliko".
 27. Who wrote the first grammar of the Georgian language? The first grammar was published in Rome (1643). The author was the Italian monk Maggio. Anthony I wrote the first Georgian grammar of this language (1753). Who was Anthony I? He was the Catholicos (Patriarch) of Georgia. What does "catholicos" mean? It means head of the church.
 28. "The Hero in the Tiger Skin" was first translated into Russian in the last century. The translator was a famous Russian poet, Balmont.
 29. Those books were translated from Greek, these, however, from Old Armenian. I read that one yesterday and I am now reading this one.
 30. We received an answer from Temo yesterday. In that letter Temo described life in the Caucasus. Temo and Lado were students in Tbilisi after the war. At that time (dat. without preposition) my sisters too were in Tbilisi.
 31. While my friends were reading the (longer) poem, Revaz and Lado opened the door and came in.
 32. When did you all go out yesterday? Yesterday we went out late because you all came to our place very late. We were late because the lectures ended late.
 33. Who baked this bread? The baker. The baker was baking bread yesterday.
 34. Did you all bake bread yesterday? Yes, we baked bread.

35. The first attested Georgian texts were written in the fifth century. These texts were written with the first Georgian alphabet. The name of this alphabet was *xucuri*. The name of the new Georgian alphabet is *mxedruli*.
36. When I was in Moscow I saw Red Square and the Kremlin. If you all go to Moscow, you all will see Red Square and the Kremlin.
37. We were very satisfied with the material. John, too, was satisfied with that material.
38. I read both this book and that one. I was reading that one when Temo came into the house.
39. Are you a member of the writers' union? No, I am a member of the teachers' union.
40. Lado will write with this blue pen, Revaz, however, will write with that one. That one is not blue; it is red. Mine, too, is red.
41. After the union of Georgia with (-თავ) Russia (1801) a new period in Georgia's history began.
42. These books are for the professor, those, however, for the students.
43. The first Georgian books were printed in King Vaxtang VI's printing house.
44. The author carefully corrected the manuscript. When the manuscript was corrected, the editors were satisfied (use stylistically marked plural).
45. When everything was prepared, father opened the door and came into the house.
46. The Russian poet Mayakovsky was born in Georgia.
47. In the past century Tbilisi was the center of culture not only for the Georgians but for the Armenians also. Today, too, we see Armenians in Georgia's cities.
48. When I was born, the war was still continuing in the east. The war ended at that time, when I was studying in school.
49. Last night Zurab drank vodka and wine and today he is very sick. If he drinks wine and vodka, Vakhtang, too, will be sick.
50. If I weren't studying in school, I wouldn't study this silly lesson.

•ADDENDA TO VOCABULARY

იმ დროს

at that time

მეთაური

head (of an organization)

5.8.0. General Note to the Reading Passages. Beginning with this lesson, each lesson will contain an unedited reading passage taken from Georgian sources. The vocabularies to these reading passages, as a general rule, will contain all words *except* (a) those which have previously occurred in the vocabularies to the exercises, (b) derivatives of words which have already occurred in the exercises and whose formation and meaning should be easily predictable, (c) easily recognizable proper names (both of persons and places), and (d) internationalisms and other words which are identical or similar in both English and Georgian.

Constructions which have not yet been introduced in the grammar sections of the lessons will be enclosed in square brackets. Except for such forms, all other grammatical constructions occurring in the reading passages should be identifiable.

5.8.1. Hints on reading Georgian. Reading Georgian texts presents the learner with some problems not usually encountered in most other European languages. Many of these problems are due to left branching (see sec. 3.3.1 and below) and to the variation in the case marking of the subject and direct object, both of which characterize Georgian. A phenomenon found in other European languages, embedding of participial phrases (see below) can also cause difficulty, especially when combined with left-branching. The following hints should facilitate the reading of Georgian texts.

5.8.1.1. Breaking the sentence down into phrases. In reading Georgian it is very important to be able to break a sentence down into its constituent phrases. The ends of noun phrases are usually marked by nouns in the *nominative*, *dative*, or *ergative* cases. The end of a phrase can also be marked by nouns in the instrumental or adverbial cases or nouns followed by postpositions, although these can form a part of a larger phrase (see embedding, below). As a rule, nouns in the genitive case or nouns with "extended" case forms (sec. 4.3), which usually occur before *და* or another conjunction do not mark the end of a phrase. Adjectives, of course, except when declined as nouns, usually do not mark the end of a phrase. Note the following example of an analysis of a sentence into constituent phrases:

1	2	3	4
თბილისის	ვიმნაზიის	დაამთავრების	შემდეგ
Tbilisi G.	gymnasium G.	finishing G.	after (pp.)

5.8.1.3. Embedding. In English we can often replace a relative clause by a participial construction, which will follow the noun phrase it refers to; e.g.:

Relative clause: Have you seen Tbilisi University, which was founded by Ivane Javakhišvili in 1918?

Participial construction: Have you seen Tbilisi University, founded by Ivane Javakhišvili in 1918?

In Georgian, such participial constructions often precede the noun phrase they modify; they are said to be embedded within the sentence. Embedded participial constructions are also found in German and Russian.

Examples:

German: Die noch heute im Gottesdienst verwandte altgeorgische Bibelübersetzung ist schwer verständlich. 'The Old Georgian Bible translation still used today in church services is difficult to understand' (lit.: The still-today-used-in-church-services Old Georgian Bible translation).

Russian: Наряду с известиями о прикованном к горным вершинам Прометее ... ходили легенды и о необычайном многоязычии кавказских гор. 'Alongside reports about Prometheus (who was) chained to the mountain peaks there circulated also legends about the unusual polyglossy of the Caucasus mountains' (lit.: Alongside reports about-the-fettered-to-the-mountain-peaks Prometheus).

Georgian has similar participial constructions. The formation of Georgian participles will be discussed in greater detail in Lesson 11 (particularly sec. 11.1). For purposes of reading at this stage, however, it is sufficient to mention that the Georgian perfect participle, corresponding in general to the English past participle, consists of the preverb, the verbal root, usually (though not always) the P/FSF followed by a suffix, most commonly *-il-* (root verbs and verbs with P/FSF *-i*) or *-ul-* (with most other verbs). (For examples, see sec. 11.1.) The present active participle, usually corresponding to English participles in *-ing* also occurs in embedded constructions. Its formation was described in sec. 5.7.2. Note that if the verb from which the participle is formed has a preverb, that preverb will occur in the participle before the formant *m-*.

In the vocabularies to the reading passages in Lessons 5 through 10 participles will be listed. Georgian words translated by English participles (i.e., in *-ed*, *-en*, *-ing*, etc., e.g., 'broken, built, prepared, living, writing,' etc.) give warning of poten-

John began *to read the book.*

ივანემ დაიწყო წიგნის კითხვა (lit.: John began the reading of the book.)

5.8.1.5. Word order and case. As in many other languages with relatively free word order, in reading Georgian one cannot rely on word order to determine the subject and objects of the verb. But unlike many other languages with case systems (e.g., Latin, Russian), in Georgian one cannot rely solely on case to determine what is subject, what is direct object, and what is indirect object. This is because in Georgian the subject can be marked by the nominative or ergative case, as well as the dative (see Lessons 10 and 12), and the direct object can be marked by the dative or nominative. To find the subject and objects of a Georgian sentence, it is necessary first to determine the structure of the verb (i.e., what conjugation it belongs to, and, if it is I. conjugation, then what series it is). The structure of the verb should allow determination of the proper cases for subject and objects. Example:

შავშვიი დაშაღა Verb is I. conjugation aorist.
Therefore the nominative case marks the *direct object*. He hid the child.

შავშვიი დაიშაღა Verb is II. conjugation (aorist).
Therefore the nominative marks the *subject*. The child hid.

Reading Passage

თ ბ ი ლ ი ს ი

თბილისი უძველესი ქალაქია. ის ძალიან დაწინაურდა მეოთხე-მეხუთე საუკუნეებში. მეექვსე საუკუნეში თბილისი ქართლის დედაქალაქად გადაიქცა, მანამდის კი დედაქალაქად მცხეთა ითვლებოდა.

თბილისის ზრდას მისმა მდებარეობამაც შეუწყო ხელი. აქ გადიოდა სამხედრო და სავაჭრო გზები.

ბევრი მტერი ჰყავდა თბილისს, ყველა ცდილობდა მის ხელში ჩაგდებას.

მეშვიდე საუკუნეში არაბებმა¹ დაიპყრეს ქართლი და თბილისიც აიღეს.

მერვე საუკუნეში ქართველები აუჯანყდნენ არაბებს, მაგრამ ვერაფერს გახდნენ. არაბთა სარდალმა მურვან ყრუმ² ააოხრა საქართველო და მთელი კავკასია დაიპყრო. 853 წელს ბულათურქმა³ დაწვა თბილისი და 50 ათასი კაცი გაჟლიტა.

თბილისი უცხოელი დამპყრობლების ხელში დიდხანს იტანჯებოდა და მხოლოდ მეთორმეტე საუკუნეში გათავისუფლდა მტრებისაგან.

მეცამეტე საუკუნეში ხვარაზმელებმა⁴ აიღეს თბილისი. ერთი წლის შემდეგ ქართველებმა განდევნეს ხვარაზმელები, მაგრამ ისინი 1227 წელს კვლავ წამოვიდნენ თბილისზე. ქართველებმა დაცალეს თავიანთი დედაქალაქი და დაწვეს.

ხვარაზმელების შემდეგ მონღოლებმა⁵ აიკლეს თბილისი, მერე სპარსელებმა⁶ ააოხრეს — ჯერ შაჰ-აბასისა⁷ და შემდეგ ალაშაჰ-მად-ხანის⁸ მეთაურობით. ქართველი ხალხი მდგრად ებრძოდა სპარსელებს.

¹ არაბები — არაბეთის ნახევარკუნძულზე მოსახლე ხალხი.

² მურვან ყრუ — არაბების სარდალი, რომელმაც 736 — 8 წლებში გამოაღწია საქართველოს წინააღმდეგ და სასტიკად ააოხრა იგი.

³ ბულათურქი — მონღოლების სარდალი, რომელიც 853 წელს თავს დაესხა საქართველოს.

⁴ ხვარაზმელები — ხვარაზმი უძველესი სახელმწიფო შუა აზიაში.

⁵ მონღოლები — ეხლანდელი მონღოლეთის ტერიტორიაზე მცხოვრები ძველი მომთაბარე ტომები.

⁶ სპარსელები — (ირანელები) აზიის ცენტრალურ ნაწილში მცხოვრებნი.

⁷ შაჰ-აბასი — ირანის მეფე, საქართველოს დაუძინებელი მტერი, რომელმაც 1616 წელს კახეთი ააოხრა.

⁸ ალაშაჰ-მად-ხანი — ირანის მეფე, რომელიც 1795 წელს თავს დაესხა საქართველოს.

Vocabulary

უძველესი	very old, oldest (cf. ძველი old)
იხ	here: it
ძალიან	here: very much
ღა=წინაურდება	progress (II. conj. -d-)
მეოთხე	fourth (cf. ოთხი four)
ქართლი	Kartli (province in central Georgia)
[გარდა = იქცა]	became (3sg. aorist + adv.)
მანამდე	until then
ზრდა	growth
მისი	his; her; its (not referring to the subject)
მდებარეობა	location
[შეუწყობს ხელს]	lend (s.o. [dat.]) a hand, help (s.o. [dat.]) (შე=u-ცq-ob-s)
ხამხედრო	military
ხავაჭრო	commercial (cf. ვაჭარი (A) merchant)
ბევრი	much; many (followed by singular)
ყველა	all; everybody (non-truncating)
მტერი	enemy (E)
[შეაჯდა]	he (dat.) had s.o. (nom.) (imperf. 3sg.)
[ცდილობდა]	attempt; try to
[ხელში ჩაგდება]	capture (VN)
მეშვიდე	seventh (cf. შვიდი seven)
არაბი	Arab (person)
ღა=იპყრობს	conquer (aor. irreg.)
აიღებს	take, capture (ა=i-ჭ-eb-s)
მერვე	eighth (cf. რვა eight)
[აუჯანყდება]	revolt against s.o. [dat.] (II. conj.)
[ვერაფერს გახდნენ]	they couldn't accomplish anything (aor. 3sg.)
ხარდალი	general (A)
ყრუ	deaf

ააოხრებს	lay waste; destroy (a=a-oxr-eb-s)
853 წელს = რვაას	
ორმოცდაცამეც	
წელს	
მთელი	whole, entire
თურქი	Turk (person)
და=წვავს	burn (aor. irr.)
50 = ორმოცდაათი	
ათასი	thousand (followed by singular)
კაცი	man
გა=ყლევს	annihilate; slaughter (aorist root: -ჰლიტ-)
დამპყრობელი	conqueror (E) (cf. დაიპყრობს conquer)
ხელი	hand; arm
დიდხანს	for a long time
და=ცანჯავს	cause to suffer
მეთორმეცე	twelfth (cf. თორმეცე twelve)
თავისუფალი	free (A)
მეცამეცე	thirteenth (cf. ცამეცე thirteen)
ხვარაზმი	Khorezm (khanate in what is present-day Uzbekistan)
გან=დევნის	drive out; exile
1227 = ათას	
ორას ოცდაშვიდ	
კვლავ	again
წამოვა	come (fut. of მოდის, sec. 4.5.3)
-ზე	here: against
და=ცლის	evacuate
თავიანთი	their own
ა=იკლებს	destroy (aor. irr.)
მერე	then; later; afterwards
სპარსელი	Persian (person)
ჯერ	at first
მეთაურობა	leadership, command

მედგარი	steadfast, resolute (A)
[ეზრძოდა]	he was fighting s.o. (dat.) (imperfect 3sg.)

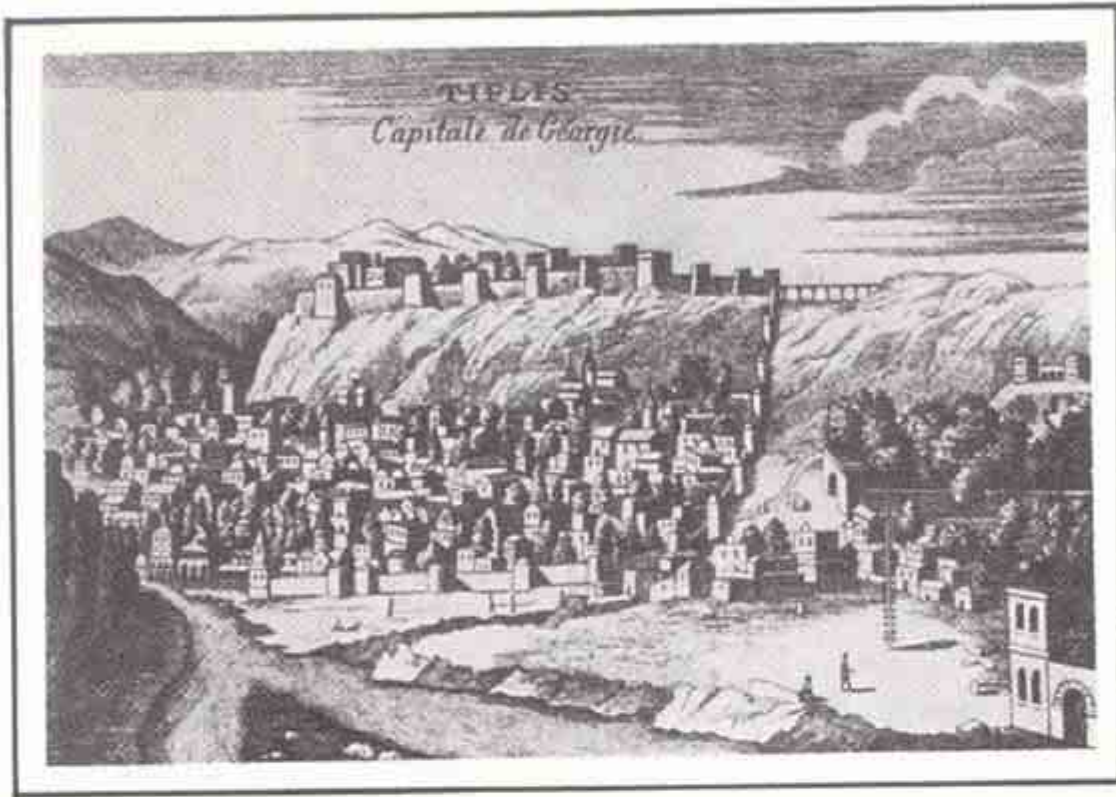
Vocabulary to footnotes

ნახევარკუნძული	peninsula (cf. ნახევარი half, კუნძული island)
მოსახლე	inhabitant; living; inhabiting
ხალხი	people; folk
რომელიც (erg. რომელმაც)	which, that, who (rel. pronoun) (E)
736-8 = შვიდას ოცდათექვსმეტი-ოცდათვრამეტი	
გამო=ილაშქრებს	fight
წინააღმდეგ	against (pp.)
ხახვივი	cruel; merciless
მონღოლი	Mongol (person)
[დაეხსა თავს]	he overran s.o. (dat.) (aor. 3sg.)
ხახელმწიფო	[national] state
შუა	here: middle; central (adj.)
აზია	Asia
ეხლანდელი	present-day (cf. ეხლა, ახლა now) (E)
ტერიტორია	territory
მცხოვრები	inhabitant; living; inhabiting
მომთაბარე	nomad; nomadic
ტომი	tribe
ირანი	Iran
ცენტრალური	central
მეფე	king
ღაუძინებელი	unsleeping; sleepless (E)
1616 = ათას ექვსას თექვსმეტი	
კახეთი	Kakhetia (province in Eastern Georgia)

1795 = ათას

შვიდას

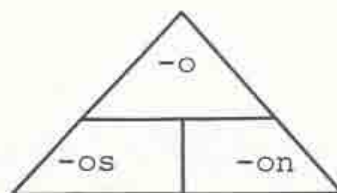
ათხმოცდათხუთმეც

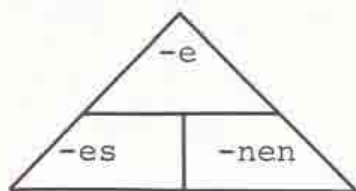
LESSON 6

6.1. Optative of regular verbs. The optative of regular verbs is formed from the same stem as the aorist. It takes the same cases as the corresponding aorist. The screeve endings are:

Regular I. conjugation verbs and regular II. conjugation verbs in *i-*:

Regular II. conjugation verbs in *-d-*:¹

Examples:²

I. conjugation

ღა(ვ)წერო(თ), ღაწერობ, ღაწერობნ	write
გა(ვ)აკეთო(თ), გააკეთობ, გააკეთობნ	make
გა(ვ)აღო(თ), გააღობ, გააღობნ	open

II. conjugation in *i-*:

ღა(ვ)იზადო(თ), ღაიზადობ, ღაიზადობნ	be born
ღა(ვ)იხაფო(თ), ღაიხაფობ, ღაიხაფობნ	be painted

II. conjugation in *-d-*:

გა(ვ)წითლდე(თ), გაწითლდებ, გაწითლდებნ	blush
გა(ვ)ღამაზდე(თ), გაღამაზდებ,	become
გაღამაზდებნ	beautiful

The optative forms of the verbs 'be' and 'go' are:

ყოფნა be	(ვ)იყო(თ), იყობ, იყობნ
ხვლა go 1.	Pvb+ვიდე(თ), 2. Pvb+ხვიდე(თ)
	3sg. Pvb.+ვიდებ 3pl. Pvb.+ვიდებნ

(e.g. 1. წავიდე(თ), 2. წახვიდე(თ), 3sg. წავიდებ, 3pl.

წავიღებენ 'go'³

Verbs in the optative have the subject and objects in the same cases as in the aorist (see sec. 5.0).

6.2. Function of the optative. The optative, like the conjunctive, is modal. It is used after present- or future-tense-form verbs indicating desire, intention, necessity, possibility, and in such uses often corresponds to the English infinitive (and to the French subjunctive or the Russian conditional).⁴ Examples of the Georgian optative corresponding to such English infinitives are:

ვაპირებ ეხ წიგნი ხვალ ვიკითხო.

I intend *to read* this book tomorrow.

მზექალა უბრძანებს შალვას, კარი გააღოს.

Mzekala will order Šalva *to open* the door (lit.: Mzekala will order to Šalva that he open the door).

ეგნაფე ბრძანებს წერილები დაიწეროს.

Egnate will order the letters *to be written*.

The Georgian optative also corresponds to English subordinate clauses introduced by *that* and indicating the same modal notions as mentioned above; in both English and Georgian the subordinating conjunction (რომ in Georgian) can be omitted:

შესაძლებელია (რომ) ნიკო გვიან მოვიდეს.

It is probable (that) Nick might come late.

საჭიროა (რომ) ეხ წიგნი წავიკითხოთ.

It is necessary that we read this book.⁵

ღროა (რომ) შინ წავიდეთ.

It is time (that) we went home.

შეუძლებელია (რომ) პიესის კითხვა დროზე დაამთავრონ.

It is impossible (that) they'll finish the reading of the play in time.

The optative is regularly used after the following forms:

უნდა have to, must, should (not conjugated; cf.

შეიძლება⁶ Russian должен, надо)
 be possible, can, may (has only 3sg.
 forms in the present, imperfect,
 შეიძლება and conjunctive, შეიძლებოდ-
 ეს; cf. Russian можно.)
 იქნებ(ა)⁷ perhaps

Examples:

ჩემი ახალი კოსტიუმი უნდა ნახოთ.

You all have to see my new suit.

შეიძლება შემოვიდე?

May I come in?

ეს ორ დღეში შეიძლება გაკეთდეს.

This can be done in two days.

იქნებ(ა) ვიქცორი ხვალ მოვიდეს.

Perhaps Victor will come tomorrow.

The optative with the conjunction რომ can be used to form a purpose clause, translatable by English 'in order to':

თბილისში მივდივარ, რომ ქართული ენა ვიხეავლო.

I am going to Tbilisi in order to study Georgian.

(რომ can introduce most other subordinate clauses containing an optative, but it is generally omitted.)

The optative is used in questions where it corresponds to English 'to be to', 'to be supposed to'; e.g., ხვალ აქ მოვიდე? Am I to come here tomorrow?

The optative can often be replaced by the verbal noun. In such uses the Georgian verbal noun corresponds to the use of infinitive in English. Examples:

ვაპირებ ამ წიგნის კითხვას.

I intend to read this book (lit., the reading of this book).

საჭიროა ამ წიგნის წაკითხვა.

It is necessary to read this book (lit.: the reading of this book is necessary).

6.3. Imperative. The Georgian positive imperative (2d person) is identical in form to the second person aorist; e.g. *დაწერე(თ)* write!; *დაბრუნდი(თ)* return!; *იყავი(თ)* be!; *ააშენე(თ)* build!, etc. The imperative of *ხვლა* is irregular: *მოდი(თ)*, *წადი(თ)*, *გადი(თ)* etc. Any direct objects will be in the nominative (i.e., the syntax is as for the aorist). The "imperative" of other persons is formed with the optative. Most common is the use of the 1pl. optative with the meaning of 'let's'; e.g., *წავიდეთ!* let's go!; *ეს წიგნები წავიკითხოთ!* let's read these books!; *განვიხილოთ!* let's discuss it. Examples of the third person "imperative" use of the optative are: *ივანემ დაამთავრობ!* let John finish it!; *გაკვეთილი გაიმეორონ!* let them repeat the lesson!, etc.

Negative imperatives are generally formed with the negative particle *ნუ* 'don't' plus the present or future tense. *ნუ* can occur with all persons (most commonly, of course, with the second person). Examples are *ნუ წარმოთქვამ(თ)* don't pronounce it!; *ნუ კითხულობ(თ)* don't read it!; *ნუ (და)წერ(თ)* don't write it!; *ნუ განვიხილავთ* let's not discuss it!; *ნუ ნახავს* he is not to see it!; *ნუ ხარ(თ)* don't be!; *ნუ მიიღიანო(თ)* don't go!; etc. A less polite form of the negative imperative is formed with *არ* and the optative: *არ იკითხო* don't read it.

The use of cases with the imperative is the same as for the corresponding screeve, i.e., aorist, present or future, optative.

6.4. Negation. Georgian has three negating particles, *ნუ*, *ვერ*, and *არ*. The use of *ნუ* 'don't' has been explained above, sec. 6.3. *ვერ* is the equivalent of English *can't* and is followed by a personal form of the verb: *ვერ ვწერ* I can't write; *ვერ დავწერ* I won't be able to write; *ვერ გადათარგმნე* you couldn't translate; *ვერ დაბრუნდებიან* they won't be able to return, etc. In all other instances *არ* is used.⁸

Corresponding to *არა* 'no' is the form *ვერა* 'no', (I, you, etc. can't): *ხანდრო ხვალ თეატრში წავა? ვერა, ვერ წავა. თბილისში არ იქნება.* Will Sandro go to the theater tomorrow? No, he won't be able to go. He won't be in Tbilisi.

6.4.1. With the addition of the affix *-ჯა(r)-* we get *აღარ* 'no longer', 'no more'; *ვეღარ* 'can't any longer', 'can't any more'; and *ნუღარ* 'don't ... any longer', 'don't ... any more'. Examples:

პავლე გერმანულ ენას აღარ სწავლობს.

Paul no longer studies German.

ღავითი ქართულ სიტყვებს უაქცენტოდ ვეღარ
წარმოთქვამს.

David no longer can pronounce the Georgian words
without an accent.

ნუღარ იმეორებ ამ სიტყვებს!

Don't repeat these words any more!

6.4.2. With the same three negators the following
negative pronouns and adverbs are formed:

არავინ	ვერავინ	ნურავინ	no one (de- clined as ვინ, Lesson 2, note 5)
არაფერი (E)	ვერაფერი (E)	ნურაფერი (E)	nothing
არხად	ვერხად	ნურხად	nowhere
არახოდეს	ვერახოდეს	ნურახოდეს	never

"Double negatives" can occur but this is not obligatory
unless a form containing a negator is not immediately
before the verb. Examples:

არავინ არაფერს (არ) აკეთებდა.	Nobody was doing anything.
ნურაფერს (ნუ) ჭამ!	Don't eat any- thing.
ნუ გაგზავნით ნურხად!	Don't send it anywhere.
შენი წიგნი ვერხად (ვერ) ვნახე.	I couldn't see your book any- where.

The infix *-ḡa(r)-* (sec. 6.4.1 above) can be added to
these forms; e.g., აღარაფერი nothing ... any more;
ნუღარხად don't ... anywhere any more; etc.

6.5. Vocative form. The vocative form of *proper
names* is identical to the bare stem without any end-
ings; e.g., ღავით! from ღავითი; შოთა! from შოთა;
ილიკო! from ილიკო; გიორგი! from გიორგი (the *i* is not
the nominative ending but part of the stem; cf. dat.
გიორგის, erg. გიორგიმ).

Consonantal stem common nouns and adjectives form
the vocative with the ending *-o*, e.g., ქართველი 'Geor-
gian' voc. ქართველო; ბატონი 'Mr.' voc. ბატონო; ძვი-

რფახი ამხანაგი 'dear comrade' voc. ძვირფახო ამხანაგი.

Polysyllabic vocalic stems form the vocative in common nouns with either the ending *-v* or with no ending whatsoever, e.g., the bare stem. Examples: საქართველო 'Georgia' voc. საქართველოვ or საქართველო; კოლმეურნე 'kolkhoznik' (collective farmer) voc. კოლმეურნევ or კოლმეურნე; მამა 'father' voc. მამა or მამავ.

Monosyllabic vocalic stems form the vocative in common nouns with either the ending *-o* or with the ending *-v*. Examples: და 'sister' voc. დაო or დავ; ძე 'son' voc. ძეო or ძევ. (It should be noted that in the plural all common nouns take the vocative ending *-o*, since the plural declension is always a consonantal stem declension.)

Vocalic stem adjectives do not take any endings when modifying a noun. When used independently they follow the same rules as for nouns.

In the stylistically marked plural (sec. 5.6) the vocative form has the ending *-no*: ქართველნო, ბავონნო, ამხანაგნო, კოლმეურნენო, მამანო, დანო, ძენო.

6.6 Numerals and other quantifiers. In Georgian numerals and other quantifiers are always followed by the *singular* form of the noun and, in verb agreement, by singular forms of the verb. Such forms include:

ყველა all; ბევრი, მრავალი much, many; ზოგი, ზოგიერთი, რამდენიმე some, several; ცოცა few, a few; რამდენი how much?, how many?; and all cardinal numbers.

In this lesson we shall learn the numerals from one to twenty-nine. Numerals are declined just like any other adjectives.

1. ერთი	11. თერთმეტი	21. ოცდაერთი
2. ორი	12. თორმეტი	22. ოცდაორი
3. სამი	13. ცამეტი	23. ოცდასამი
4. ოთხი	14. თოთხმეტი	24. ოცდაოთხი
5. ხუთი	15. თხუთმეტი	25. ოცდახუთი
6. ექვსი	16. თექვსმეტი	26. ოცდაექვსი
7. შვიდი	17. ჩვიდმეტი	27. ოცდაშვიდი
8. რვა	18. თვრამეტი	28. ოცდარვა
9. ცხრა	19. ცხრამეტი	29. ოცდაცხრა
10. ათი	20. ოცი	

The initial *t-* in the teens is from ათი 10; მეტი means 'more'.

t-sam-met-i is simplified in spelling to *cameṭi* '13'.

t-švid-met-i is simplified in spelling to *švid-met-i* '17'.

For თვრამეტი '18' from *t-rva-met-i*, see sec. 1.11.2.

t-cxra-met-i is simplified in spelling to *cxra-met-i* '19'.

Examples:

ჩემი ხამი ძმა ქართულ ენას სწავლობს.

My three brothers are studying Georgian.

ზაფხულში ბევრი რუსი სვეტმარად ჩამოდის საქართველოში.

Many Russians visit [come as guest] Georgia in the summer.

რამდენი ინგლისური რომანი უნდა წაიკითხო?

How many English novels do you have to read?

6.6.1. Ordinals are formed with the circumfix *me-...-e* which is added to the truncated stem of the cardinal for 2 to 20 and to the unit in numerals from 21 to 29. First is პირველი. Examples:

2d მეორე; 8th მერვე; 10th მათე; 15th მეთხუთმეტი;
20th მეოცი; 21st ოცდაპირველი or ოცდამეერთე; 25th
ოცდამეხუთე; 29th ოცდამეცხრე.

6.7 Wordbuilding: abstract suffixes.

6.7.1 Derivation of (abstract) nouns from adjectives.

Circumfix *si-.....-e*. Examples:

ხშირი	frequent	ხიხშირე	frequency
მაღალი	high, tall (A)	ხიმაღლე	height
ლამაზი	beautiful	ხილამაზე	beauty
ახალი	new (A)	ხიახლე	newness
ბრძენი	wise (E)	ხიბრძნე	wisdom
ნათელი	light, clear (E)	ხინათლე	light
დიდი	big, large	ხიდიდე	bigness, size

Suffix *-ob-a* / *-eb-a*. Examples:

სამუალო	mediocre	სამუალოობა	mediocrity
რეალური	real	რეალობა	reality
თავაზიანი	courteous	თავაზიანობა	courtesy
ინერციული	inert	ინერციულობა	inertia
ხერიოზული	serious	ხერიოზულობა	seriousness
თავისუფალი	free (A)	თავისუფლება	freedom
ბედნიერი	happy	ბედნიერება	happiness
დამოუკიდებელი	independent (E)	დამოუკიდებლობა	independence

6.7.2. Derivation of abstract nouns from nouns (denoting human agents). Suffix *-ob-a* / *-eb-a*.

Examples:

მხეცატი	artisan, craftsman	მხეცალობა	skill, craftsman- ship
ძმა	brother	ძმობა	fraternity
მეგობარი	friend (A)	მეგობრობა	friendship
ბავშვი	child	ბავშვობა	childhood
მეურნე	farmer	მეურნეობა	farm, farming
ქურდი	thief	ქურდობა	theft
მეცნიერი	scientist	მეცნიერება	science
მწერალი	writer (A)	მწერლობა	literature

6.7.3. Derivation of abstract nouns from verbs. The verbal noun (or masdar) with the suffix *-a* is the deverbal abstract noun; for rules of formation see sec. 2.5. Examples:

შეადარებს	compare	შედარება	comparison
წარმოადგენს	perform	წარმოდგენა	performance
ბრძანებს	command	ბრძანება	command
დააბრუნებს	return	დაბრუნება	return

LESSON 6: Notes

1. Note that these are the same endings as those of the conjunctive screeves of the present and future series.

2. Henceforth examples will be abbreviated so that the 1st and 2d persons, singular and plural, will be indicated by one form, e.g., *ღა(ვ)წერო(თ)*, which is to be interpreted as:

1sg. <i>ღავწერო</i>	1pl. <i>ღავწეროთ</i>
2sg. <i>ღაწერო</i>	2pl. <i>ღაწეროთ</i>

The forms of the 3sg. and 3pl. are given separately.

3. As is true in general of irregular verbs (see Lesson 9), the optative is based on the 3sg. of the aorist, *ოყმ*, and *Pvb + ვიღა* respectively. The optative of 'be' follows the pattern of a II. conjugation verb in *i-* and that of 'go', 'come' resembles a II. conjugation verb in *-d-*. Note that the latter shares two features of other screeves of this verb: (1) in the 1st person *Pvb+v-vid-e(-t)* is simplified to *Pvb+vid-e(-t)* and (2) the 2d person has the subject person marker *x-*.

4. If the verb in the principal clause is a past tense, the optative is generally not used but rather is replaced by the pluperfect (see Lesson 10).

5. Note that many of these constructions can be paraphrased with 'for' plus infinitive: It is necessary for us to read this book. It is time for us to go home.

6. *შეიძლება* does not denote physical ability (for which the verb *შემიძლია* is used; see sec. 11.1.2.3). It corresponds to Russian *можно, возможно* and expresses possibility or permission. In the spoken language it is usually pronounced *შეილება*.

7. Note that the form *იქნება* is homophonous with the 3sg. future of *ყოფნა* be: *იქნება* he will be.

8. A less common synonym of *არ* is *რღი* which is somewhat less categorical in meaning. Note, too, that *არ* and *ვერ* can be replaced by *არა* and *ვერა* in some circumstances, particularly before monosyllabic verbal forms.

9. The nouns *ბაყონი* 'Mr.' and *ქალბაყონი* 'Ms.', 'Miss',

'Mrs.' followed by the first (given) name is the usual *formal* way of addressing people in Georgian, corresponding to the English *Mr.*, *Ms.* plus last name or to the Russian use of first name and patronymic. So, a Georgian named კიგა დოლიძე would be addressed formally as ბაყონი კიგა, corresponding to the formal English *Mr. Dolidze*. Remember, too, that the second person *plural* is used to address one person formally.

ბაყონი and ქალბაყონი used with proper names behave somewhat differently from other titles (Lesson 3, note 2). They behave like regular adjectives in the nominative, ergative, and vocative: ბაყონი რავითი, ბაყონმა რავითმა, ბაყონო რავითო! In the remaining cases they generally have no ending: ბაყონ რავითხ, რავითხ, etc.

LESSON 6: Exercises

1. განვიხილოთ საქართველოს იხტორია! —ახეთი განხილვისათვის საჭიროა წავიკითხოთ ივანე ჯავახიშვილის იხტორია.
2. მეექვსე საუკუნეში ჩვენს ერამდე, პირველი ორი ქართული სახელმწიფო ჩამოყალიბდა: კოლხეთი — დასავლეთ საქართველოში და იბერია აღმოსავლეთში. ესენი ბერძნული სახელებია და ქართულ ენაზე შეიძლება ასე გადაითარგმნოს: ეგრისი და ქართლი.
3. გაიმეორე ეს სახელები! —ეგრისი და ქართლი. კოლხეთის შესახებ გუშინ ვკითხულობდი. ეს ის ადგილი უნდა იყოს, სადაც ბერძენი გმირი იასონი წავიდა.
4. მცხეთაში უნდა დავბრუნდე, რომ მეთერთმეცე საუკუნის ცნობილი ეკლესია, სვეტიცხოველი, ვვლავ ვნახო.
5. ნუ დაივიწყებთ, რომ ყველა ქართული ტერიტორია გაერთიანდა მეთორმეცე საუკუნის ოცდამეორე წელს, როდესაც მეფე იყო დავით აღმაშენებელი. საქართველოს გაერთიანება ძალიან მნიშვნელოვანი თარიღია ამიერკავკასიის იხტორიაში.
6. თბილისში შეიძლება ნახო მეათე, მეთერთმეცე და მეთორმეცე საუკუნეების ლამაზი ქართული ხატები.
7. შეიძლება ნახო საქართველოს უღიდესი მმართველის, თამარ მეფის პორტრეტებიც. თამარი გიორგი მეხამის ქალიშვილი იყო.
8. საქართველოს იხტორიის გაგებისათვის ძველი ქართული წყაროები და ხელნაწერები უნდა წავიკითხოთ. —სამწუხაროდ, ძველ ქართულ ანბანს, ხუცურს, ვერ ვკითხულობ; მხოლოდ ახალს, მხედრულს, ვკითხულობ.
9. სტუდენტებო, ქართველურ ენათა სახელები გადაწერეთ! —აქ კალამი არ არის. ლაღომ სახელები გადაწეროს! კალამი ლაღოსთან არის ახლოს. —არ დავივიწყოთ ეს ენები: სვანური, მეგრული, ლაზური ანუ ჭანური და, რასაკვირველია, ქართული.

10. ქალბაფონო მარია, რამდენი საბჭოთა რესპუბლიკაა?
— ბაფონო გივი, თხუთმეტი. საქართველოს საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკაში ორი ავტონომიური საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკაა (ახსრ): აფხაზეთის ახსრ და აჭარის ახსრ. ერთი ავტონომიური ოლქიცაა: სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი.
11. დავით, ბიბლიის ძველ ქართულ თარგმანებს ვითხულობ?
— ვერა, ბაფონო გივი, ვერ ვკითხულობ. სამწუხაროდ, ჩვენს კლასში ვერავინ (ვერ) ვითხულობს. — იქნებ ელისაბედმა წაიკითხოს ძველი ქართული ტექსტები.
— არა, ბაფონო გივი, ვერ ვკითხულობ.
12. სტუდენტებო, მეშვიდე გაკვეთილს ნუ მოამზადებთ; მეექვსე მოამზადეთ! — მეექვსე გაკვეთილიც მოვამზადოთ და მეშვიდეც!
13. საჭიროა ყველა კავკასიური ენა შეიხწავლოს, რომ შეადარო. ბევრი ლინგვისტი ამტკიცებს, რომ შეუძლებელია გენეტიკური ურთიერთობა ქართველურ ენებსა და ჩრდილო კავკასიის ენებს შორის. სხვა ლინგვისტები კი ამტკიცებენ, რომ უნდა იყოს ასეთი ურთიერთობა ამ ენებს შორის. მაგრამ თითქმის ყველა ლინგვისტის მიხედვით, ბასკურ ენასა და ქართულს შორის გენეტიკური ურთიერთობის დამამტკიცებელ საბუთს ვერავინ (ვერ) წარმოადგენს.
14. ქალბაფონო ლილი, ნურაფერს ნუ წერთ ახლა. წერილი დაწერეთ ქალბაფონ ელისაბედის მოხვლის შემდეგ.
15. ბაფონო თამაზ, აღწერეთ საქართველო თამარის მეფობის დროს. — სამწუხაროდ, ვერ აღვწერ, ვინაიდან თამარი მეფედ იყო მეთორმეტე საუკუნეში, გუშინ კი ვკითხულობდი საქართველოს შესახებ გიორგი მეორის მეფობის დროს. არ უნდა დაივიწყოთ, რომ ეს „დიდი თურქობის“ პერიოდი იყო, როცა თურქებმა საქართველო ააოხრეს.
16. გიორგი მეორის ვაჟიშვილი იყო დავით მეორე, ე.ი. (ეხე იგი) დავით აღმაშენებელი, თამარ მეფის პაპის

მამა.

17. ქალბაფონო დიანა, რამდენი ქართველური ენაა?
— ზოგის მიხედვით, ოთხია: ქართული, სვანური, ლაზური (ანუ ჭანური) და მეგრული. ზოგი ლინგვისტი კი ამტკიცებს, რომ მხოლოდ სამი ენაა: ქართული, სვანური და ზანური. ამ ლინგვისტების მიხედვით, ზანური ერთი ენაა; ზანურის ორი მთავარი კილო მეგრული და ლაზურია.
18. საქართველო მეფის რუხეთთან რომელ საუკუნეში გაერთიანდა? ქალბაფონო ლილი, ეს იყო მეცხრამეტი საუკუნის პირველ წელს.
19. აფხაზები ქართველური ერი არაა. ქართველებსავე მრავალი აფხაზი ქრისტიანი არის, მაგრამ უმეტესი მუსლიმანები არიან. აჭარლები ქართულ ენაზე მოლაპარაკენი არიან, მაგრამ მუსლიმანები არიან.
20. დედა, მოდი ნახე ქართული ხალხური ხელოვნების ეს საინტერესო გამოფენა!
21. საბჭოთა კავშირიდან ნიუ-იორკში აგვისტოში დავბრუნდები. ჩემი დაბრუნების შემდეგ ვაპირებ რამდენიმე სტატია დავწერო საბჭოთა საქართველოს ცხოვრებაზე.
22. სპარსული ენა უნდა შევისწავლო, ვინაიდან ბევრი ქართული სიტყვა სპარსულიდან მოდის. ქართველები სიტყვებს ბევრი უცხო ენიდან სესხულობენ. სიტყვები „ვარდი“, „ამხანაგი“, „თამაში“, „ბალი“ ქართველებმა საშუალო სპარსულიდან იხეხეს.
23. ამ ცნობების წყარო უნდა აღმოვაჩინოთ.
24. ძვირფასო მეგობრებო, ეს წიგნები დავაბრუნოთ ბიბლიოთეკაში! ისინი რამდენიმე კვირის წინათ მივიღეთ ბიბლიოთეკიდან. ახლა მეცხრამეტი საუკუნის ქართველი მწერლების რამდენიმე წიგნი უნდა წავიკითხოთ.
25. ამხანაგებო, სტუდენტები ლექციაზე მოვიდნენ, რომ

- მეოცე საუკუნის ქართული ხელოვნების განხილვა მოისმინონ.
26. საენათმეცნიერო საზოგადოების ხელშეწყობით მოხსენება უნდა წარმოვადგინო. ამ მოხსენებაში წარმოვადგენ ბევრ ფაქტს ქართული კილოების შესახებ. აღმოსავლური და დასავლური კილოები უნდა შევადარო.
27. შინ ნუ დაბრუნდები ექვს საათამდე! შინ დაბრუნდი რვა საათის შემდეგ!
28. რამდენი წლის წინათ დაიბადე? — ოცდარვა წლის წინათ დავიბადე. მალე ოცდაცხრა წლისა ვიქნები.
29. რამდენია ქართულ ენაზე მოლაპარაკე? — თითქმის ოთხი მილიონი.
30. შეხადებელია, რომ ხვალ თამაში ბიბლიოთეკაში დაბრუნდეს, რომ დაამთავროს სტადია ქართული ფოლკლორის შესახებ.
31. ფრანგულ ენას აღარ ვსწავლობ. ფრანგულს ვეღარ ვსწავლობ, ვინაიდან ჩემი ფრანგული ენის მასწავლებელი ჩიკაგოში აღარ არის.
32. ბაგონო გივი, პროფესორმა ბრძანა, რომ სტუდენტები უნივერსიტეტში ხვალ დილით ადრე მოვიდნენ? ვინაიდან ადრე უნდა ვიყოთ უნივერსიტეტში, საშინაო დავალება ამ საღამოს უნდა გავაკეთო.
33. მცხეთა საქართველოს დედაქალაქი აღარაა. როცა იქნები მცხეთაში, შედი სვეტიცხოვლის ეკლესიაში. ქართული საეკლესიო არქიტექტურის მნიშვნელოვანი ნიმუშია.
34. ჩვენს უნივერსიტეტში სწავლა ჩვეულებრივ დღის ცხრა საათზე იწყება და საღამოს ხუთ საათზე მთავრდება.
35. ჩვენი უნივერსიტეტის თეატრი წარმოადგენს აკაკი წერეთლის ერთ პიესათაგანს.* მეგობრებო, მოდით წარმოადგენაზე ამ საღამოს ექვს საათზე.
36. შემოდით, ბაგონო იოსებ! მოვიხმინოთ ათი საათის რადიოპროგრამა, ოპერა „დაიხი“. — ეს ოპერა ვინ დაწერა? ქართველმა კომპოზიტორმა შაქარია ფალიაშვილმა.

*See sec. 8.6.1.

Vocabulary

აგვისტო	August	ვაჟიშვილი	son
ადგილი	place	ვარდი	rose
ავტონომიური	autonomous	ზანური	Zan
ამხანაგი	comrade	ზოგი	some
ანუ	or (in other words)	თამაში	game
არქიტექტურა	architecture	თარიღი	date
ასე	so	თითქმის	almost
ასეთი	such (a)	თურქი	a Turk
აფხაზი	an Abkhaz	იქნებ(ა)	perhaps(+opt.)
აღმამენებელი	builder; restorer (E)	კვირა	week; Sunday
	(cf. ააშენებს build)	კვლავ	again
აჭარელი	an Adjar (E)	კილო	dialect
ახლოს	near (adverb), (cf. ახლო near)	კომპოზიტორი	composer
ბასკი	a Basque	ლაზი	a Laz
ბაგონი	Mr.	ლინგვისტი	linguist
ბაღი	garden	მაგალითი	example
ბევრი	much; many	მეგრული	Mingrelian
ბიბლიოთეკა	library	მეფე: მეფის	tsarist (gen. used as adjective)
გაერთიანება	unification	მეფობა	reign
გამოფენა	exhibit(ion)	მილიონი	million
გენეტიკა	genetics	მიხედვით	according to (pp.)
გმირი	hero	მმართველი	ruler; administrator
დაახლოებით	approximately (adverb)	მოლაპარაკე	speaker
დილა	morning	მოხსენება	report
ერა	era (ჩვენს ერა-მდე B.C.)	მუსლიმანი	a Muslim
ესე იგი (ე.ი.)	i.e.	ნიმუში	model; specimens
		ოლქი	region
		პაპა	grandfather

პორტრეტი	portrait	ფოლკლორი	folklore
რამდენი	how many? how much?	ქალბატონი	Ms.; Mrs.; Miss
რამდენიმე	several	ქალიშვილი	daughter
რასაკვირველია	of course	ქრისტიანი	a Christian
რომ	that (con- junct.)	ყველა	all; everybody (nontruncat- ing)
ხაათი	hour; watch; clock;	შეერთება	union
	o'clock	შეიძლება	be permitted, be possible, may (+opt.)
ხაბუთი	document; proof		
ღამამცვი- ცებელი	evidence	შესაძლებელია	it is proba- ble (+opt.)
ხაბუთი		შეუძლებელია	it is impos- sible (+opt.)
ხადაც	where (rel.) pron.)	ჩვეულებრივი	usual, ordi- nary (adverb: ჩვეულებრივ)
ხაჭირთა	it is neces- sary (+opt.)	ჩრდილო	north(ern)
ხახელმწიფო	state (na- tional)	ცნობები	information (pl.)
ხვანი	a Svan		
ხოციალიხცი	a socialist	ძვირფასი	dear
ხპარს(ელ)ი	a Persian	წარმოდგენა	performance; representa- tion (see -dgen-)
ცერიცორია	territory		
უდიდესი	greatest (cf. დიდი)		
უმეტესი	most (great- est number)	წინათ	ago (pp.)
		წყარო	source; spring (water)
უნდა	must (+opt.) (sec. 6.2)	ჭანი	a Chan (Laz)
ურთიერთობა	relationship	ხაფი	icon
ფაქტი	fact	ხელოვნება	art

Verbs.

დაბრუნებს	da=a-brun-eb-s	return sthg. (II. conj. დაბრუნდება return, go back)
ბრძანებს	brjan-eb-s	order, command (pres. = fut.)
შედარებს	še=a-dar-eb-s	compare sthg. (d.o.) to sthg. (id.o.)
წარმოადგენს	čarmo+a-dgen-s	perform; present (aor. E → I) ¹
გააერთიანებს	ga=a-ertian-eb-s	unite; join
დაივიწყებს	da=i-vičq-eb-s	forget
მომზადებს	mo=a-mzad-eb-s	prepare (= დაამზადებს)
დაამტკიცებს	da=a-mtkic-eb-s	maintain; prove
ააოხრებს	a=a-oxr-eb-s	overrun; ravage; devas- tate
დააპირებს	da=a-pir-eb-s	intend (to)
იხეხებს:	i-sesx-eb-s;	borrow
ხეხულობს	pres. sesxulob-s	
შეიწავლის	še+i-sčavl-i-s	learn
ჩამოაყალიბებს	čamo=a-qalib-eb-s	form

Proper nouns.

აჭარა	Adjaria
ეგრისი	Colchis (West Georgia)
იბერია	Iberia (East Georgia)
კავკასია	the Caucasus (region of USSR; the Caucasus mountain chain itself is called კავკასი- ონი in Georgian)
კოლხეთი	Colchis
ნიუ-იორკი	New York
სამხრეთ ოსეთი	South Ossetia
ხვეციცხოველი	XI. cent. church in Mcxeta (lit.: 'Liv- ing column' from ხვეცი column, ცხოველი living) (E)

ქართლი Kartli

იასონი Jason შაქარია ფალაშვილი composer, 1871-1933

დიანა Diana (f.) იოსებო Joseph (m.)

თამაზი (m.) ლილი⁻² Lily (f.)

Notes to the vocabulary.

1. The notation (aor. E → I) will indicate root verbs which alternate the vowel *e* in the present series and the vowel *i* in the aorist series (see sec. 5.3.1). Such I. conjugation verbs will also have *i* in the II. conjugation forms (see sec. 3.1.4.1).

2. A hyphen after a proper name ending in *i* indicates that the *i* is a part of the stem and not the nominative case ending. So, the dative of ლილი will be ლილიბ and the ergative ლილიმ.

Svetitskhoveli
(Mtskheta)

სვეტიცხოველი

Key to the Exercises

1. Let's discuss Georgia's history! For such a discussion it is necessary that we read Ivane Javakhišvili's history.
2. In the sixth century B.C. [up to our era] the first two Georgian states were formed: Colchis in Western Georgia and Iberia in Eastern. These are Greek names and they can be so translated into Georgian: Egrisi and Kartli.
3. Repeat these names! Egrisi and Kartli. I was reading about Colchis yesterday. This must be that place where the Greek hero Jason went.
4. I must return to Mxeta in order to again see the famous church of the eleventh century, Sveṭi-cxoveli [living pillar].
5. Don't forget (pl.) that all the Georgian territories were united in the twenty-second year of the twelfth century, when the king was David the Builder. The unification of Georgia is a very important date in Transcaucasia's history.
6. In Tbilisi you can see beautiful Georgian icons of the tenth, eleventh, and twelfth centuries.
7. You can also see portraits of Georgia's greatest ruler, Queen Tamara [Tamara King]. Tamara was the daughter of George III.
8. For an understanding of Georgia's history you all must read the old Georgian sources and manuscripts. Unfortunately I cannot read the old Georgian alphabet, the *xucuri*; I only read the new one, the *mxedruli*.
9. Students, copy the names of the Kartvelian languages! There is no pen here. Let Lado copy the names. There is a pen near to Lado (+ *-tan*). Let's not forget these languages: Svan, Mingrelian, Laz or *Çan*, and, of course, Georgian.
10. Ms. Mary, how many Soviet Republics are there? Mr. Givi, fifteen. In the Georgian Soviet Socialist Republic there are two Autonomous Soviet Socialist Republics (ASSR): the Abkhaz ASSR and the Adjar ASSR. There is also one autonomous region, the South Ossetian Autonomous Region.
11. David, do you read the old Georgian Bible translations? No, Mr. Givi, I cannot read them. Unfortunately no one can read them in our class. Perhaps Elizabeth reads old Georgian texts. No, Mr. Givi, I cannot read them.
12. Students, don't prepare the seventh lesson; prepare the sixth! Let's prepare both the sixth lesson and the seventh also!
13. It is necessary that you learn all the Caucasian

- languages in order to compare them [that you (may) compare them]. Many linguists maintain that a genetic relationship between the Kartvelian languages and the languages of the North Caucasus is impossible. Other linguists however maintain that there must be such a relationship between these languages. But according to almost all linguists no one can present evidence of a genetic relationship between the Basque language and Georgian.
14. Ms. Lily, don't write anything now. Write the letter after Ms. Elizabeth comes (use VN).
 15. Mr. Tamaz, describe Georgia during Tamara's reign! Unfortunately, I cannot describe it because Tamara was queen (adv.) in the twelfth century, and yesterday I was reading about Georgia during the reign of George II (1072-1089). You must not forget that this was the period of the *Didi Turkoba* [Great Turkish Conquests], when the Turks overran Georgia.
 16. George II's son was David II, i.e., David the Builder, Tamara King's great-grandfather [grandfather's father].
 17. Ms. Diana, how many Kartvelian languages are there? According to some, there are four: Georgian, Svan, Laz (or *Čan*), and Mingrelian. Some linguists, however, maintain that there are only three languages: Georgian, Svan, and Zan. Zan, according to these linguists, is one language; Zan's two main dialects are Mingrelian and Laz (or *Čan*).
 18. In which century was Georgia united with (-tan) Tsarist [King's] Russia? Ms. Lily, this union was in the first year (dat.) of the nineteenth century (1801).
 19. The Abkhaz are not a Kartvelian people. Like the Georgians, many Abkhazians are Christians, but most are Muslims. The Adjarians are speakers of [on] the Georgian language, but they are Muslims.
 20. Mother, come [and] see this interesting exhibit of Georgian folk art!
 21. I shall return to New York from the Soviet Union in August. After my return I intend to write several articles on life in Soviet Georgia [Soviet Georgia's life].
 22. I must learn Persian, because many Georgian words come from Persian. Georgians borrow words from many foreign languages. The Georgians borrowed the words *vardi* 'rose', *amxanagi* 'comrade', *tamaš'i* 'game', *bađi* 'garden' from Middle Persian.
 23. We must discover the source of this information.

24. Dear friends, let us return these books to the library! Several weeks ago we got those from the library. Now we must read several books of nineteenth century Georgian writers.
25. Comrades, let the students come to the lecture in order that they may listen to the discussion of twentieth century Georgian art!
26. I have to present a report at the session of the linguistic society. In this report I shall present many facts about Georgian dialects. I must compare the eastern and western dialects.
27. Don't return home until six o'clock! Return home after eight o'clock!
28. How many years ago were you born? I was born twenty-eight years ago. Soon I shall be twenty-nine years old [of 29 year (gen.)].
29. How many speakers of [on] the Georgian language are there? Almost four million.
30. It is probable that Tamaz may return to the library tomorrow in order to finish the article about Georgian folklore.
31. I am not studying French any more. I can no longer study French because my French teacher is no longer in Chicago.
32. Mr. Givi, did the professor order the students to come to the university early tomorrow morning [instr.]? Because we must be at the university early, I must do the homework this evening.
33. The capital of Georgia is no longer Mcxeta. When you will be in Mcxeta go into the Sveṭicxoveli church. It is an important model of Georgian ecclesiastic architecture.
34. In our university, learning usually begins at [on] 9 o'clock in the morning (gen.) and ends at five o'clock in the evening (gen.).
35. Our university theatre will perform one of the plays* of Aḳaḳi Çereteli. Friends, come to the performance, this evening at six o'clock.
36. Come in, Mr. Joseph! Let's listen to the ten o'clock radio program, the opera "Daisi." Who wrote this opera? The Georgian composer, Zachary Paliašvili.

*See sec. 8.6.1.

- 1 **კავკასიური ენები.** ცალკე უნდა შევჩერდეთ ე. წ. „კავკასიურ ენებზე“. ასე იწოდება ენათა წყება, რომელთაც ამჟამად კავკასიაში ვხვდებით და რომელთა მონათესავე ენები სხვაგან თითქმის არ დარჩენილა. კავკასიაში გვხვდება აზერბეიჯანული, ყუმიკური, ოსური, ქურთული, სომხური, ბერძნულიც, მაგრამ მათგან პირველი ორი ურალურ-ალტაური ოჯახის თურქულ ჯგუფს ეკუთვნის, უკანასკნელი ოთხი ინდო-ევროპულ ენებს უკავშირდება გენეალოგიურად.
- 2 ამიტომ: ყველა ენა, რომელიც კი გვხვდება კავკასიაში, როდით იწოდება „კავკასიურად“; „კავკასიური“ ეწოდება კავკასიის ენათა გარკვეულ წყებას.
- 3 კავკასიურ ენებში ოთხი ჯგუფი გაირჩევა: I. ქართველურ ენათა ჯგუფი, II. აფხაზურ-ადიღურ ჯგუფი, III. ჩაჩუბი ჯგუფი და IV. დაღესტნურ ენათა ჯგუფი.
- 4 I. ქართველურ ენათა ჯგუფი სამი წევრისაგან შედგება; ესენია: 1. ქართული თავისი კილოებით (როგორცაა: ქართლური, კახური, ქიზიყური, ინგილოური, თუშური, ფშაური, ხევსურული, მთიულური; მესხურ-ჯავახური, იმერული, რაჭულ-ლეჩხუმური, გურული, აჭარული); 2. შანური ანუ ჭანურ-მეგრული — კილოკავებიტურთ; ჭანურის კილოკავებია: ათინური, ვიწურ-არქაბული და ხოფური; მეგრულის კილოკავებია: ზუგდიდურ-სამურზაყანული და სენაკური; 3. ხვანური. პროფ. ა. შანიძის კლასიფიკაციით სვანური ოთხი კილოსაგან შედგება; ესენია: ბალს-ზემოური, ბალს-ქვემოური, ლაშხური და ლენტეხური; პირველი ორი ინგურის ხეობაშია, დანარჩენი ორი — ცხენისწყლისაში.
- 5 ხშირად ჭანური და მეგრული ცალკე ენებად მიაჩნიათ, შეცდომაა. ჭანური და მეგრული ისე ახლოს დგას ერთმანეთთან, როგორც, მაგალითად, ხევსურული და გურული; როგორც ეს ორი უკანასკნელი ვერ ჩაითვლება ცალკე ენებად, ისე ჭანური და მეგრული. ჭანური და მეგრული ისეთივე ორი კილოა ერთი ენისა, როგორც ხევსურული და გურულია ქართული ენის კილო. საერთო სახელად ჭანურისა და მეგრულისათვის პირობით ნახმარი გვაქვს შანური („კოლხური“ არარეალური იქნებოდა, „ლაზური“ უხერხულია, რადგანაც „ჭანურის“ სინონიმს წარმოადგენს).
- 6 ტერმინი „ქართველური ენები“ შემოღებულია ცნობილი ავსტრიელი ენათმეცნიერის ჰუგო შუბარდტის მიერ.
- 7 II. აფხაზურ-ადიღურ ჯგუფში შედის: აფხაზური ენა, უბიხური ენა და ადიღური (ჩერქეზული) ქვეჯგუფი — ყაბარდული, კიახურისა (ანუ ქვემო-ადიღურის) და ბასლინეურის შემადგენლობით. ყაბარდულ-ბალყარული ავტონომიური რესპუბლიკის ცენტრია ნალჩიკი, ადიღური ავტონ. ოლქისა — ქ. მაიკოპი (1936 წ.). უბიხური ამჟამად კავკასიაში არა გვხვდება: გასული საუკუნის მესამოცე წლებში მეფის რუსეთმა რომ დაიპყრო კავკასიის მთიანეთი, უბიხები გადასახლდნენ თურქეთში; იქ მათი მოსახლეობის მთავარი მასა ქალ. იზმიდის მიდამოებშია.

Vocabulary

(See note at end of vocabulary.)

1.

ცალკე	individual(ly); separate(ly)
შეაჩერებს	stop (for a moment) + -ze = on
ე.წ. =	so-called
ეგრეთ წოდებული	
იწოდება	be called sthg. (II. conj., + adv.) (only present series)
წყება	group, series
რომელთან	which (erg., dat., gen. pl.) (relative)
ამჟამად	at present; now (cf. ეს, ამ this, უამი time)
[ვხვდებით]	we encounter s.o., sthg. (dat.)(II. conj.)
რომელთა •	which (relative) (here = gen. pl.)
მონათესავე	related; cognate
ხვაგან	elsewhere
თითქმის არ	here: barely
[ღარჩენილა]	it (nom.) has remained; survived
[გვხვდება]	we (dat.) find; come across s.o., sthg. (nom.)
აზერბეიჯანი	now: აზერბაიჯანი
ყუმიკური	Kumyk
ოსი	an Ossetian (person)
ქურთი	a Kurd (person)
[მათგან]	of them
ურალურ-ალტაური	Ural-Altaiic
ოჯახი	family
ჯგუფი	group
[ეკუთვნის]	s.o., sthg. (nom.) belongs to s.o., sthg. (dat.)
უკანასკნელი	last
ინდო-ევროპული	Indo-European
[უკავშირდება]	it (nom.) is linked, connected to s.o.,

	sthg. (dat.) (II. conj.)
გენეალოგიური	genealogical (here: genetically)
2.	
ამიցომ	for this reason; therefore (cf. რაცომ)
რომელიც	which (relative); რომელიც კი: here: even though
როღი	in no way; not at all
[ეწოდება]	it (dat.) is called sthg. (nom.)
გარკვეული	(a) certain
3.	
ადიღე	an Adyghe (person)
გა=არჩევს	distinguish (II. conj. = გაიჩრევა, aor. irr., 3sg. გაიჩრა)
ჩაჩანი	a Chechen (person) (A)
დაღიხცანი	Daghestan (A) (now: დაღესტანი)
4.	
[შე+დგება]	consist (II. conj.) (only present series)
თავისი	its (own) (See sec. 7.4.)
კილოებით	(Note use of instr. with meaning of 'with'.)
როგორც	such as
ქართლური	adj. from ქართლი province of East Georgia; (distinguish ქართლური Kartlian from ქართული Georgian)
კილოვაპი	sub-dialect
-ურთ	with (pp. + instr.)
პროფ.	პროფესორი
შანიძე ავაკი	leading Georgian linguist (1887-)
კლასიფიკაცია	classification (კლასიფიკაციით according to the classification)
ინგური	Ingur (river) (now: ენგური)
ხეობა	mountain valley
დანარჩენი	remaining
ცხენისწყალი	Cxeniscqali (A) (lit.: Horsewater) (river in W. Georgia; ცხენისწყლისაში=ცხენისწყლის

ხეობაში; see sec. 8.6.)

5.

[მიაჩნიათ] they (dat.) consider sthg. (nom.) as
sthg. (adv.)

შეცომა = შეცდომა mistake; error

იხე... როგორც... as..., as...

[დგახ] stand(s) (irr.)

ერთმანეთი each other

მაგალითი example; მაგალითად for example, e.g.

როგორც... იხე... as..., so...

იხეთივე... just as much... as...

როგორც...

ერთი ენიხა (Note the long form of the gen. when
it is postposed.)

ხაერთო common; general

პირობითი arbitrary; პირობით conditionally

[ნახმარი გვაქვს] we(dat.) have used sthg. (nom.)

კოლხური Colchidian (from Colchis)

არარეალური unreal; unrealistic

უხერხული awkward

რადგანაც for; since; because

ხინონიმი synonym

წარმოადგენს represent (aor. E + I)

6.

ტერმინი term

შემოღებული introduced

ავსტრია Austria

ენათმეცნიერი linguist

მუხარდტი შუგო Hugo Schuchardt (1842-1928)

7.

ჩერქეზი a Circassian (person)

ქვეჯგუფი subgroup (ქვე = under, sub)

ქვემო lower

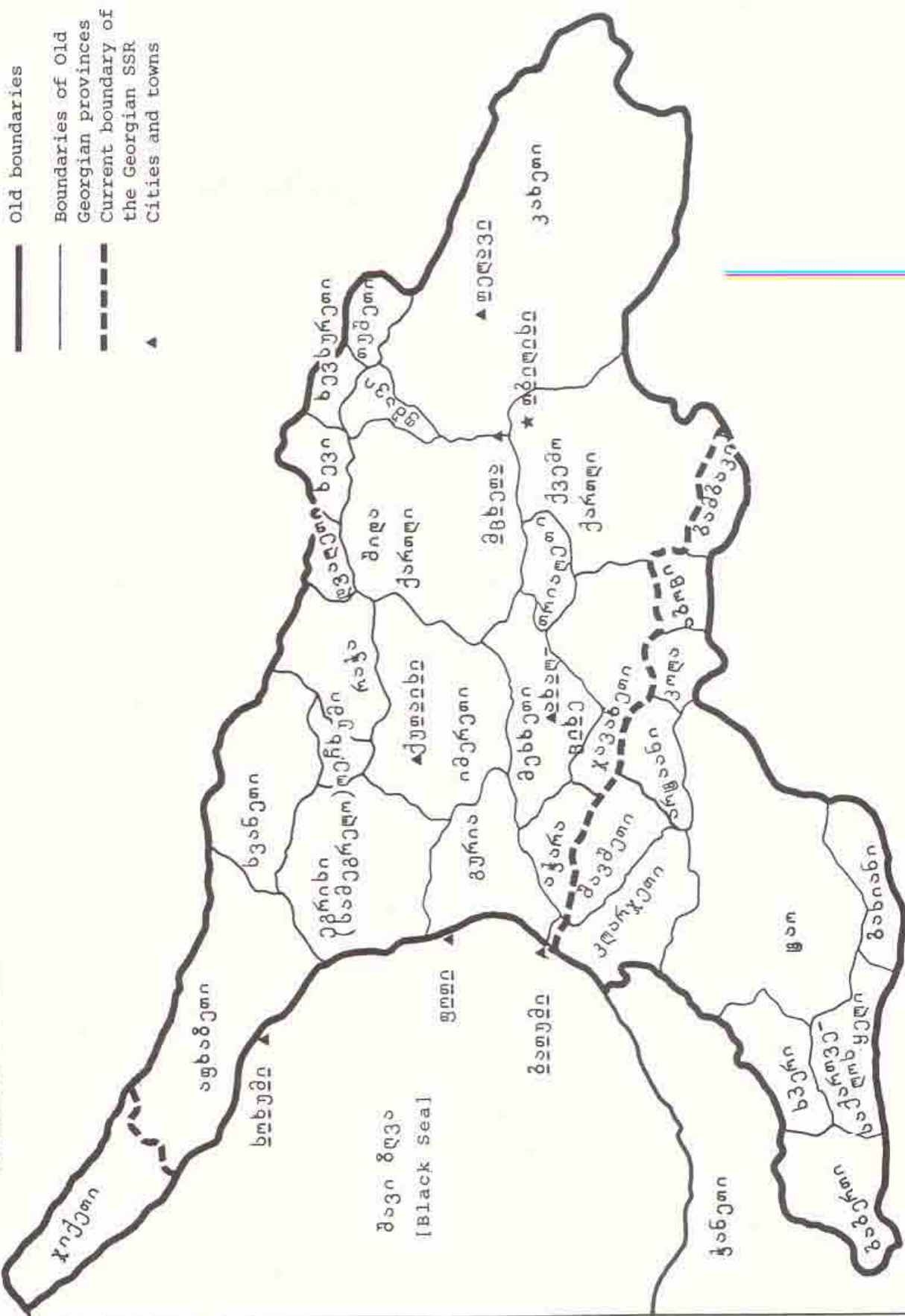
შემადგენლობა composition (შემადგენლობით with a

	composition, i.e., composed of)
ნალჩიკი	Nalchik (city)
ავღონ.	ავღონომიური
ოლქისა	ოლქის ცენტრი; see sec. 8.6.
ქ.	ქალაქი
მაიკოპი	Maikop (city)
1936 წ.	ათას ცხრაას ოცდათექვსმეც წელს
არა	არ
მეხამოცე	sixtieth; here: the 60s
რომ	here: when; დაიპყრობს conquer
მთიანეთი	mountain region (cf. მთიანი mountainous)
გადა=ახახლებს	move; exile; გადაახახლენ = გადაახახლდენ
მათი	their
მახახლეობა	population
მასა	mass
ქალ.	ქალაქი
მიდამო	environs, neighborhood; suburb

Note: Place names and derivatives of place names generally are not given in the vocabulary if there are no special equivalents in English. Locations of some of the regions of Georgia mentioned in the reading can be found on the attached map (fig. 6.1).

• რომელთა მონათესავე ენები languages related to which

Fig. 6.1. GEORGIA IN THE TENTH TO THIRTEENTH CENTURIES

LESSON 7

7.1. Object markers. The Georgian verb, in addition to marking the subject of the sentence also marks the direct and indirect objects. These are marked by prefixes which occur immediately before the preradical vowel, or, if there is none, immediately before the root of the verb. Number is distinguished for objects of the first and second persons; number is not distinguished for third person objects (but see p. 345■).

It must be noted that, in general, indirect objects denote human beings (and therefore can be first, second, and third persons) while direct objects tend to denote things (and therefore are most commonly third person only). Although the concept of the indirect object in Georgian is broader than in English, nonetheless not all verbs can take indirect objects. As a rule, indirect objects are found more commonly with I. conjugation verbs than with II. conjugation verbs. In fact, there are many I. conjugation verbs that occur with indirect objects while their corresponding II. conjugation forms do not. In normal word order the indirect object precedes the direct object, e.g.: *ივანემ ექიმს წერილი გაუგზავნა* John sent the doctor (id.o.) a letter (d.o.).

7.1.1. Direct object markers. The direct object markers are:

	Singular	Plural
1st	m-	gv-
2d	g-	g-.....-t
3d		∅

Note that the plural marker of the second person is the same as the plural marker of the first and second person subject markers and it occupies the same position.

7.1.2. Rules for the object marker.

- Rule 1 A first person object cannot occur with a first person subject, nor can a second person object occur with a second person subject (see sec. 7.4.3).
- Rule 2 The *v-* marking first person subject is always dropped before the *g-* marking second person object. (The *presence* of a second person object marker *g-* and the *absence* of a third person subject marker suffix is generally sufficient to indicate a first person subject; e.g., *გხედავ* I see you; *გნახე* I saw you. In both

forms the presence of the prefix *g-* indicates that the subject cannot be second person; the absence of a suffix *-s* or *-en* in the first form, *-a* or *-es* in the second, indicates that the subject cannot be third person. Therefore, the subject must be first person, and this despite the absence of the subject prefix *v-*.)

Rule 3 When the subject of a verb is first person plural and the object is second person plural, only one plural marker *-t* can occur; e.g.,

გავიგებთ $ga=g-i-g-eb-t$ can mean:

- a. I (*v-*; rule 2) will understand you all (*g-.....-t*).
- b. We (*v-.....-t*; rule 2) will understand you (*g-*).
- c. We (*v-.....-t*; rule 2) will understand you all (*g-.....-t*).

The determination of the meaning of such a form is either through context or by the use of personal pronouns (see section 9.2).

Rule 4 When a 3sg. subject marker ending in *s* occurs with a second person plural object (*g-.....-t*) the *-s* is lost. Thus the form გავიგებთ above can also have the meaning:

- d. He (*-s*) will understand you all (*g-.....-t*).

Again, context or pronouns will eliminate ambiguity.

Rule 5 When a third pl. subject ending occurs with a second pl. object (*g-.....-t*), the object plural marker *-t* is dropped. Thus, a form such as გავიგებენ can mean:

- a. They (*-en*) will understand you (*g-*).
- b. They (*-en*) will understand you all (*g-.....-t*).

A similar loss of the plural marker *-t* of the second person object marker occurs in the third person plural of the remaining screeves:

imperfect, conditional, conjunctive

(ending *-nen*), aorist (ending *-es*), and optative (ending *-on*); e.g., (ვა)ვიგებდნენ ($ga=$)*g-i-g-eb-d-nen* can refer to a plural object as well as a singular. გავიგებს $ga=g-i-g-es$, the aorist, can also refer to both singular and plural second person objects. Similarly, in the optative, გავიგონ $ga=g-i-g-on$.

7.1.3. Examples: მოკლავს ($mo=kl-av-s$) 'kill'.

Future/Present:

Subject	1sg. obj.	2sg. obj.
1sg.	—	(მ)გკლავ
2sg.	(მ)მკლავ	—
3sg.	(მ)მკლავს	(მ)გკლავს ^a
1pl.	—	(მ)გკლავთ ^a
2pl.	(მ)მკლავთ	—
3pl.	(მ)მკლავენ	(მ)გკლავენ ^c
	1pl. obj.	2pl. obj.
1sg.	—	(მ)გკლავთ ^a
2sg.	(მ)გკვლავ	—
3sg.	(მ)გკვლავს	(მ)გკლავთ ^b
1pl.	—	(მ)გკლავთ ^a
2pl.	(მ)გკვლავთ	—
3pl.	(მ)გკვლავენ	(მ)გკლავენ ^c

Imperfect/Conditional:

	1 sg. obj.	2sg. obj.
1sg.	—	(მ)გკლავდი
2sg.	(მ)მკლავდი	—
3sg.	(მ)მკლავდა	(მ)გკლავდა
1pl.	—	(მ)გკლავდით ^a
2pl.	(მ)მკლავდით	—
3pl.	(მ)მკლავდნენ	(მ)გკლავდნენ ^c
	1pl. obj.	2pl. obj.
1sg.	—	(მ)გკლავდით ^a
2sg.	(მ)გკვლავდი	—
3sg.	(მ)გკვლავდა	(მ)გკლავდათ ^a
1pl.	—	(მ)გკლავდით ^a
2pl.	(მ)გკვლავდით	—
3pl.	(მ)გკვლავდნენ	(მ)გკლავდნენ ^c

The *conjunctive* patterns analogously to the imperfect/iterative-conditional and presents special patterns only with a 3sg. subject and 2pl. object, e.g. (მ-)გკლავდეთ (rule 4).

ხახავს (nax-av-s) 'see'.

Aorist:

	1sg. obj.	2sg. obj.	1pl. obj.	2pl. obj.
1sg.	—	გხახე	—	გხახეთ ^a
2sg.	გხახე	—	გგხახე	—
3sg.	გხახა	გხახა	გგხახა	გხახათ
1pl.	—	გხახეთ ^a	—	გხახეთ ^a
2pl.	გხახეთ	—	გგხახეთ	—
3pl.	გხახეხ	გხახეხ ^c	გგხახეხ	გხახეხ ^c

Optative:

1sg.	—	გხახმ	—	გხახმთ ^a
2sg.	გხახმ	—	გგხახმ	—
3sg.	გხახმხ	გხახმხ	გგხახმხ	გხახმთ ^b
1pl.	—	გხახმთ ^a	—	გხახმთ ^a
2pl.	გხახმთ	—	გგხახმთ	—
3pl.	გხახმხ	გხახმხ ^c	გგხახმხ	გხახმხ ^c

- a. See sec. 7.1.2, rule 3.
 b. See sec. 7.1.2, rule 4.
 c. See sec. 7.1.2, rule 5.

(Forms with direct object in the third person were already presented in section 2.2.)

As a general rule, only I. conjugation verbs may take both direct and indirect object markers; II. conjugation verbs as a rule can take only indirect object markers.

7.2. Indirect object markers. Both I. and II. conjugation verbs may take an indirect object. The notion of "indirect object" in Georgian is significantly broader than the same notion in English (see 7.2.3, below), particularly for II. conjugation verbs. It should be noted that certain verbs (both I. and II. conjugation) occur only with indirect object markers; absolute (i.e., objectless) forms of such verbs do not occur. For all verbs, nominal and pronominal indirect objects are always in the dative case.

7.2.1. Indirect object markers with I. conjugation verbs. I. conjugation verbs can mark an indirect object in two ways, either with the special preradical vowels *i-/u-* or without the addition of special pre-

radical vowels. Although one must learn which verb takes which type of indirect object marking, by far the more common type of marking is that with the preradical vowels *i-/u-*.

7.2.2. The *u-series* of indirect object markers. We shall call the series of indirect object markers with preradical vowels *i-/u-* the *u-series*.¹ Before adding these markers to a given screeve form, any preradical vowel (*a-* or *i-*) must be dropped. Then the *u-series* markers are inserted immediately before the root.

These markers are:

	Singular	Plural
1st.	mi-	gvi-
2d.	gi-	gi-.....-t
3d.	u-	

[See also ■, p. 345.]

Note that the *u-series* markers in the first and second persons consist simply of the (direct) object markers plus the preradical vowel *i-*. In the third person (both sg. and pl.) we find the vowel *u-*.² Note also that the rules for object markers (sec. 7.1.2) apply also to *u-series* markers. The first person marker *v-* is kept before the third person object marker *-u-*.

7.2.3. Meanings of indirect objects. As mentioned above, the notion of indirect object in Georgian is broader than in English. The indirect object of a I. conjugation verb can correspond to the English indirect object (with or without the preposition *to*), to the English preposition *for*, and to English possessives. Examples are:

ძმას წეროლბ ვაუვგზავნობ	He will send (his) brother a letter.
ძმას ხარეუქარი უყიდა	He bought a gift for (his) brother.
შვილბ თავა დაუვარცხნა	She combed (her) child's hair. ³

The meanings of the indirect object can cover an even greater range with II. conjugation verbs. These meanings will be pointed out in the vocabularies.

7.2.4. Less common is the *h-series* of indirect object markers. This series is identical in the first and second persons to the direct object markers (sec. 7.1.1); in the third person the marker can be *h-*, or *s-*, or nothing, depending on the following sound:

h-	before g, k, q, p
s-	before d, t, ṭ, j, č, ç, ħ, č, č̣
(∅-)	before all remaining consonants and all vow-

els.⁴

s- and *h-* are added immediately before the verbal root. The markers *s-* and *h-* do not cause the loss of the first person marker *v-*: *մոցեմբիցի* I shall write him; *զիցնոմեցի* I (shall) ask him (sthg.).

Just as all other object markers, the h-series markers are subject to the rules in 7.1.2.

The *h-series* indirect object markers occur most commonly with verbs with the preverbs *mi-* (with third person id.o.) and *mo-* (with first and second person id.o.'s), i.e., when the focus is on the direction of the action, toward the speaker and addressee or toward the person spoken about. Also, *h-series* markers occur with causatives of transitive verbs (see section 11.4). An example will be *mi=s-ցերս* and *mo=m-ցերս* both meaning 'write someone'. Note the following (aorist) forms:

<i>մամբիցի</i>	He wrote me
<i>մոցիցի</i>	He wrote you
<i>մոնբիցի</i>	He wrote him/them

Verbs taking the *h-series* markers will be indicated in the vocabularies.

7.2.5. A number of verbs with preverbs *not* of the *mo-*group (see sec. 2.2.1) add *mo-* when the id.o. is first or second person. Note the following:

<i>զամմոցծեցն</i>	He sent it to me
<i>զամցոցծեցն</i>	He sent it to you
<i>զայցծեցն</i>	He sent it to him/them

Verbs which add *mo-* to the preverb when there is a first or second person object will be indicated in the vocabularies.⁵

7.3. Absolute and relative verbs. Verbs having an indirect object marker will be called *relative* verbs while verbs without such an indirect object marking will be called *absolute*. In the relative form of II. conjugation verbs the id.o. markers differ depending on how the II. conjugation forms are derived from base I. conjugation forms.

7.3.1. Relative forms of the II. conjugation in *i-*. II. conjugation forms in *i-* become relative by (a) changing the preradical vowel from *i-* to *e-*; (b) adding the *h-series* markers before the new preradical vowel *e-*. (Note that since the markers always precede the vowel *e-* the marker of a third person id.o. is always \emptyset , and therefore the *h-series* markers become identical

to the direct object markers.) *These object person markers are subject to the rules in 7.1.2. Examples:*

გაიგზავნება	be sent	გაეგზავნება	be sent to s.o.
ღაიმალება	hide (o.s.)	ღაემალება	hide (o.s.) from s.o.

7.3.2. Relative forms of the II. conjugation in *-d-*. II. conjugation forms in *-d-* become relative by the addition of the *u*-series of indirect object markers. These *u*-series markers are subject to the rules in 7.1.2. Examples are:

მომზადდება	be prepared	მოუმზადდება	be prepared for s.o.
აშენდება	be built	აუშენდება	be built for s.o.
შეერთდება	be united	შეუერთდება	be united to sthg.

(In some instances one encounters relative II. conjugation in *-d-* forms with *h*-series markers or with *a*-series markers [the superessive; see sec. 13.3]. Most commonly such forms have no absolute [i.e., non-relative] forms.)

It must be noted that in general II. conjugation in *-d-* forms with indirect objects are quite infrequent. In place of such forms, Georgians tend to prefer the corresponding I. conjugation form in the third person plural (without personal pronoun; see sec. 9.2) or the II. conjugation absolute form with a postpositional phrase with *-tvis* 'for'. So in the following examples instead of *a* one would prefer *b* or *c*.

(a) ეხ სახლი ივანეს აუშენდა.

This house was built for John (indirect object).

(b) ეხ სახლი ივანეს აუშენეს.

They (French *on*, German *man*) built this house for John (indirect object).

(c) ეხ სახლი ივანესათვის აშენდა.

This house was built for John (postpositional phrase).

7.3.3. Meaning of relative II. conjugation forms. Relative II. conjugation forms have an indirect object which can correspond to a number of constructions in

English, most commonly to constructions with 'to' or 'for'. When the II. form is derived from a relative I. conjugation form with id.o., it generally preserves the meaning of the I. conjugation id.o. (although it should be noted that a very large number of verbs cannot form relative II. conjugation forms). Examples:

დაემაღავს da=u-mal-av-s hide something *from* someone

დაემაღება da=e-mal-eb-a hide (oneself) *from* someone

შეადარებს še=a-dar-eb-s compare s.o./sthg. to s.o./sthg. (*h*-series)

შეეადარება še=e-dar-eb-a be compared to s.o./sthg.

There are a number of relative II. conjugation verbs which are not derived from corresponding I. conjugation verbs and which do not have absolute (i.e., objectless) II. conjugation forms. Such verbs and their meanings will be given in the vocabulary.⁶ Examples are:

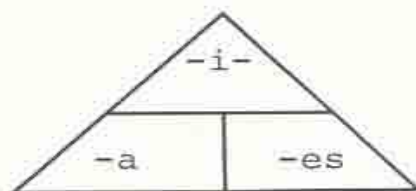
დაეხმარება da=e-xmar-eb-a help someone

შეეხება še=e-x-eb-a concern s.o./sthg.

ელოდება ø=e-lod-eb-a wait for s.o./sthg.

7.3.4. The irregular verb მიხედა 'give sthg. to s.o.'. The stem of this verb changes depending upon the series. In the present series, forms are based on 3sg. present აძლევს *a-jlev-s* (with *h*-series indirect object markers). In the future series the forms are based on 3sg. future მიხედავს *mi+s-cem-s*. With first or second person indirect objects the preverb is *mo+*, e.g., მომიხედა 'you will give it to me'.

In the aorist the screeve endings are:

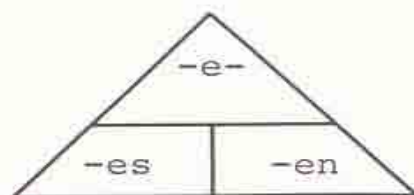

The root varies according to the person of the *subject*. If the subject is third person, the root is *-e-*; if the subject is first or second person, the root is *-ec-*. The preverb is *mi+* with a third person indirect object and *mo+* with a first or second person:

Subject:	3 singular	3 plural
Object: 1sg.	ამამბა	ამამბეხ
1pl.	ამამბვა	ამამბვეხ
2sg.	ამამბა	ამამბეხ
2pl.	ამამბათ	ამამბეხ
3d.	ამამბა	ამამბეხ

Subject:	1sg.	1pl.	2sg.	2pl.
Object: 1sg.	-	-	ამამბეხი	ამამბეხით
1pl.	-	-	ამამბეხი	ამამბეხით
2sg.	ამამბეხი	ამამბეხით	-	-
2pl.	ამამბეხით	ამამბეხით	-	-
3d.	ამამბეხი	ამამბეხით	ამამბეხი	ამამბეხით

The optative has the endings in the following figure, which are added to the stem of the 3sg. aorist (-e-).

As in other screeves, the optative takes the *h*-series id. o. markers and has the preverb *mi+* with a 3d person id. o. and *mo+* with 1st and 2d. Example: ამამბეხ let him give it to her.

Summary

Present	ამამბეხ
Imperfect	ამამბეხდა
Conjunctive	ამამბეხდებ

Object

	3d.	1sg.
Future	ამამბეხებს	ამამბეხებს
Conditional	ამამბეხებდა	ამამბეხებდა
Conjunctive	ამამბეხებდებ	ამამბეხებდებ
Aorist	ამამბა	ამამბა
Optative	ამამბეხ	ამამბეხ

7.4. Reflexive possessives. The third person possessives may be distinguished according to whether

the possessive's antecedent is the subject of the sentence (reflexive possessive) or whether it is not:

	3d. singular	3d. plural
<i>reflexive</i>	տացոնո his own, her own its own	տացոնեա their own
<i>nonreflexive</i>	մոնո his, her(s), it(s)	մաաո their(s)

տացոնո and տացոնեա are similar to Russian *свой* (3d person) or Latin *suus*; մոնո and մաաո are the equivalents of Russian *его, её, их* or Latin *eius, eorum*.

Examples:

Ես տացոնեա ըսեա ետրոյնի զարեւոյնը.

Soso sent *his* sister a gift.

Ետրոյնի մոն յարեւոյնը զարեւոյնը.

He also sent *her* husband a gift.

7.4.1. The emphatic pronoun, corresponding to Russian *сам* or Latin *ipse* is տրոտոն; e.g., յղեղեմ տրոտոն ըսեա ինքեա ինքեա Հելեն ինքեա յարեւոյնը Helen herself wrote the letter. տրոտոն is not declined.

7.4.2. Possessives. These are declined like adjectives when used attributively (adjectivally) and like nouns when used pronominally. Note however that when used adjectivally, the datives of the first and second person possessives take the full dative ending *-s* as does the third person plural: հըմե, հըցենե, մըցե, տըցըցե, մաաե.

	Singular	Plural
1st.	հըմո	հըցեո
2d.	մըցեո	տըցըցեո
3d.	մոնո	մաաո
Reflexive	տացոնո	տացոնեա

7.4.3. Reflexive pronouns. When the subject and object of a sentence are one and the same person, the object is marked by a reflexive pronoun.⁷ These are:

	Singular	Plural
1st.	հըմո տացո myself	հըցեո տացո ourselves
2d.	մըցեո տացո yourself	տըցըցեո տացո yourselves

3d. თავიანი თავი

himself

(herself, itself)

თავიანთი თავი

themselves

These are all declined regularly; note that grammatically these are all third person forms consisting of the possessive pronoun + თავი 'head' and therefore take third person object markers. Examples:

ელგუჯამ თავიანი თავი ხარკეში ნახა.

Elguja saw himself in the mirror.

ჩემს თავს ბეჯით ხეუღენცად ვთვლი.

I consider myself a diligent student.

Reflexive indirect objects can be paraphrased by the pronoun plus postposition *-tvis*; e.g., ჩემთვის ვიყიდე I bought it for myself. See also sec. 13.1.

7.4.4. Reciprocal pronoun. The reciprocal pronoun, meaning 'each other' (Russian *друг друга*, French *l'un l'autre*, German *einander*) is ერთმანეთი, which is regularly declined.

7.5. Relative and interrogative pronouns. Relative pronouns are derived from interrogatives by adding the particle *-c* to the interrogative. The *-c* is added to the extended case forms (sec. 4.3), if the relative is declined. In nondeclinable forms ending in a consonant, the vowel *-a-* is usually inserted before the *-c* (but note ვინც and როგორც). Examples:

Interrogative		Relative	
რომელი?(E)		which	რომელიც ⁸
ვინ?		who	ვინც ⁹
რა?		what	რაც
ხად?		where	ხადაც
როგორ?	how?	როგორც	as
რამდენი?	how many?	რამდენიც	as many, so many

Note როდის? when?; but relative როდესაც or როცა when. Of the first three relatives, რომელიც is by far the most common, corresponding to English *who, which, what, that*. Examples of რომელიც:

კაცი, რომელიც ვნახე

The man whom (that) I saw

წიგნი, რომელსაც ვკითხულობდი
 The book that (which) I was reading
 ექიმი, რომელმაც გნახა
 The doctor who saw you

When the relative pronoun is used with a postposition, the *-e* is added to the postposition. If the postposition ends in a consonant, *-a-* is added before the *-e*. Examples:

რომელშიც (also რომელშიდაც)	in which
რომელზეც (also რომელზედაც)	on which
რომლის შესახებაც	about which

7.6. Wordbuilding: derivatives in *sa-*.

7.6.1. Denominal derivatives in *sa-.....-o*. In sec. 4.6.1 the use of the circumfix *sa-.....-o* in forming adjectives was presented. The same circumfix is also used to form nouns derived from other nouns. The meaning of such derivatives can be "place where":

ბაჟი	customs duty	ბაბაჟო	custom house
აგენტი	agent	ბააგენტი	agency
ელჩი	ambassador	ბაელჩი	embassy
მზარეული	cook	ბამზარეული	kitchen
ხაფლავი	grave	ხახაფლავი	cemetery (sec. 1.11.1)
ავადმყოფი person	patient, sick person	ხაავადმყოფი	hospital
სტუმარი	guest (A)	ხახსტუმარი	hotel, inn

7.6.2. Other denominatives in *sa-.....-o* and *sa-... ..-e* can mean 'to be used for', 'designated for':

შეთი	oil	ხაშეთი	oiler, lubricator
თვალი	eye	ხათვალი	eyeglasses
თამაში	game, playing	ხათამაში	toy
ზრდა	growth	ხაზრდა	food

7.6.3. Deverbal derivatives in *sa-*. These forms, traditionally called the future passive participle, generally have a meaning paraphrasable as 'for ...ing', 'to be + past participle'. Examples:

ბეჭდავს	print	ხაბეჭდელი მანქანა	typewriter (lit., machine)
---------	-------	----------------------	-------------------------------

			for printing)
წერს	write	საწერი მაგიდა	writing table (lit., table for writing)
კერავს	sew	საკერავი მანქანა	sewing machine (lit., machine for sewing)
გააღებს	open	გახაღები	key (lit., something for opening)
დალევს	drink (fut.)	დახაღევი	beverage
აღნიშნავს	denote, mark	აღხანიშნავი	notable
იცვამს	dress s.o.	ფეხსაცმელი	shoes (sec. 1.11.1; ფეხი =foot)
		ცხანსაცმელი	clothes (ცხანი= body)
ჭამს	eat	საჭმელი	food

Note that the prefix *sa-* follows the preverb (if any) and any preradical vowel is dropped. Some of these derivatives take the suffix *-el-* before which the P/FSFs *-am*, *-av* undergo syncope (cf. საჭმელი). The P/FSF *-i* is dropped. The suffix *-el-* is particularly common with verbs in P/FSF *-eb-*. Note too that verbs in *-av* in certain instances lose the P/FSF (e.g., ბეჭდავს → საბეჭდი print).

Since these derivatives are nominal they cannot take objects in the dative or nominative but instead take the genitive. Compare:

წიგნების საბეჭდი ოთახი

a press for printing books

ავადმყოფების მიხაღები ოთახი

a room for receiving patients

The deverbal derivatives in *sa-* in the adverbial case correspond to the English use of the infinitive with 'in order to'. Examples:

in order to write a letter წერილის დასაწერად

in order to open the door კარის გახაღებად

LESSON 7: Notes

1. More traditionally these markers are called the *objective version markers* (Tschenkéli: *OVZ -- Personalzeichen der Objektiven Version*; Vogt: *préfixe de VO (version objective)*; Rudenko: *pokazatel' tret'ej porody*). The term *objective version* comes from Šanije, who regards these markers as denoting the person (other than the subject) for whose benefit the action is performed, ბაბბგონბმ ჯბგგა 'the designated-for-someone-else version'.

2. Note that the sequences *mi-*, *gvi-*, *gi-* do not necessarily indicate the *u*-series of indirect object markers. In rare instances they may represent direct object markers followed by the preradical vowel *i-*. Compare the following (examples are with third person singular subject):

Direct Object	Obj. Person	<i>u</i> -series indirect object
'he will receive s.o.'		'he will build it for s.o.'
მომიღებ	1st.	ამომებებ
mi=m-i-ǧ-eb-s		a=mi-šen-eb-s
მიგიღებ	2d.	აგიებებ
mi=g-i-ǧ-eb-s		a=gi-šen-eb-s
მიღებ	3d.	აუებებ
mi=-i-ǧ-eb-s		a=u-šen-eb-s

Note the differences between third person direct and indirect objects.

3. Note that these correspond to datives in other languages: cf. Russian *Он купил брату подарок* 'He bought a gift for his brother'; French *Il lui a lavé le visage (à son fils)*, German *Sie hat ihrem Sohne das Haar gekämmt* 'She combed her son's hair'.

4. These are the normative rules. In actual practice, however, many modern Georgian writers have no marker for the third person indirect object marker; for them the *h*-series has merged completely with the direct object markers and the student should be aware that a form without *h-* or *s-* where the grammar calls for them can still refer to a third person indirect object, even when there is no indirect object noun or pronoun in the sentence. For most writers *s-* or *h-* are

dropped after the *v-* of the first person, e.g. ვკითხავ for ვკითხავ 'I shall ask him'.

5. The addition of the prefix *-mo-* is possible also with a third person id.o. in circumstances such as the following, where the speaker and the recipient are both together in Tbilisi: ამერიკიდან თბილისში გამოუგზავნეს. 'They sent it to him [here] from America to Tbilisi'.

6. The verb შედარება is irregular in that its relative II. conjugation form has *-e-* rather than *-d-* as an id.o. marker: შეედარება. Some relative II. conjugation verbs are not derived either from corresponding I. conjugation verbs or II. conjugation absolute verbs, but are themselves base forms. Examples include: დაეხმარება 'help s.o.', დაეთანხმება 'agree with s.o.' Such verbs form the verbal noun in *-eb-a*: დახმარება, დათანხმება.

7. In some cases when one might expect an indirect object reflexive in the dative, e.g., ჩემს თავს, a special construction of the verb, the (dative) reflexive, is used. See section 13.1.

8. With the genitive, the *-e* is not added to რომლისა but rather to the noun which forms the head of the phrase or to the end of a following postposition taking the genitive, for example:

საქართველო, რომლის დედაქალაქიც თბილისია,
საბჭოთა კავშირშია.

Georgia, the capital of which is Tbilisi, is in
the Soviet Union.

ვანომ გადათარგმნა წიგნი, რომლის შესახებაც
მოგწერეთ.

Vano translated the book about which I wrote you
all.

In both instances, the noun phrase can also occur without *-e*: რომლის დედაქალაქი..., რომლის შესახებ....

9. The declension is as for ვინ: nom., erg. ვინც, gen., dat. ვინც.

LESSON 7: Exercises

1. ხვალ უნივერსიტეტში გნახავ.
2. ქეთევანი გიცნობს? — დიახ, ძალიან კარგად მიცნობს. დღემ გახულ წელს სოჭში გაგვაცნო ერთმანეთი.
3. მიხო! ხადა ხარ? ამ ხალხში ვერ გხედავ.
4. ჩვენმა პროფესორმა შეგვაქო, ვინაიდან ძალიან ვრცელი წერილი მივხწერეთ.
5. მოგვწერეთ უფრო ხშირად და არ დაგივიწყებთ!
6. ქალბატონო რუხუდან, შემოდით! ექიმი ახლა მიგიღებთ.
7. ბავშვებო, ნუ დაივიწყებთ ჩვენი ქვეყნის ომის გმირებს!
8. ამ ახალი რომანის მოკლე რეცენზია ჩვენს ინგლისური ლიტერატურის პროფესორს უნდა გავუგზავნოთ.
9. მეგობრებო, დამეხმარეთ, გთხოვთ! — დიდი სიამოვნებით დაგეხმარებით.
10. ფულს გამოგიგზავნი. წადი მაღაზიაში და, გთხოვ, რამდენიმე ახალი პერანგი მიყიდე.
11. როცა ქართულ ენას ვხწავლობთ, ჩვენი კარგი ქართველი მეგობრები ძალიან გვეხმარებიან.
12. მამას ქართულ-ინგლისური ლექსიკონი უნდა ვუყიდო, ვინაიდან მალე ინგლისში სვდურად წავა.
13. როცა ლონდონში იქნება, ჩვენს კარგ მეგობრებს მიხეილსა და ვერას უნდა დაურევოს.
14. შეიძლება დაგეხმაროთ? — დიახ, გთხოვთ. ჩემს ცოლს კაბა უნდა ვუყიდო.
15. ჩემმა ცოლმა ჰალსტუკი მიყიდა.
16. ხარკეში ვის ხედავ? — ჩემს თავს ვხედავ!
17. ივანე თავის კარგ მეგობარს ერევანში ხარუქარს უგზავნის.
18. ქურდებს ფული დაუმალე! ქურდებს დაემალე!
19. ვაწი, რომელსაც წერილი გავუგზავნე, ხადგურში მელოდებოდა.

20. კაცმა, რომელმაც ხადგურში გნახა, გუშინ დამირეკა.
21. კაცი, რომელიც ხადგურზე ნახე, ხვალ დაგირეკავს.
22. პაპაჩემმა* თავისი ხახლი თვითონ ააშენა. ხახლი, ხაღაც დავიბადე, თავის ვაყიშვილს აუშენა.
23. ჩვენმა მშობლებმა რამდენიმე ხაინჭერესო წიგნი და ყურნალი გამოგვიგზავნეს. — მაშინ თქვენს მშობლებს ვრცელი წერილი უნდა მიხწეროთ.
24. ვის ელოდებით? — ელგუჯახა და რუსუდანს ველოდებით.
25. ხად იყავით? ხადგურში გელოდებოდით!
26. როდესაც დამირეკავ, ჩემს თავს ისე აგიწერ, რომ, როცა ხადგურზე მნახავ, მიცნობ, ვინცა ვარ. [When it occurs before a monosyllabic word, the pronoun ვინც usually adds -a: ვინცა.]
27. ჩემმა დამ გამომიგზავნა ეს ლურჯი კალამი, რომლითაც გწერ. ხაჩუქარი უნდა გავუგზავნო, ვინაიდან მალე იქნება მისი დაბადების დღე.
28. ჩემს თავს ვერ ვეხმარები. სხვები უნდა დაეხმარონ იმას, ვინც თავის თავს ვერ ეხმარება.
29. ივანემ დაურეკა თავის ძმებს? — არა, მათს მეზობელს დაურეკა, ვინაიდან ხახლში არ იყვნენ.
30. გენერალმა თავის ჯარს საზღვარზე გადახვლა უბრძანა.
31. უხათვალოდ ვერ გხედავთ, ჩემო ძვირფასო მეგობრებო.
32. როცა ხაბჭოთა კავშირის ხაელჩოში ვიყავი, ელჩს ხაქმე განვუმარჯე. თავის მთავრობას მიხწერა მეფიცნობების მისაღებად.
33. ერთმანეთს იცნობთ? — რახაკვირველია, ვანოს ვიცნობ და ვანო მიცნობს. ძალიან კარგი მეგობრები ვართ და ერთმანეთთან ხშირად ვართ ხფუმრად.
34. ძველი ქართული ჭექხჭების წახაკითხავად ხაჭიროა ხუცურის ცოდნა.
35. აეროპორტში შეხადლებელია შენს მვილიშვილებს უბაყოდ უყილო ხაჩუქრები.
36. თბილისის მთავარ ხადგურზე პაპიროსები ძალიან იაფად შეიძლება იყილო.

37. ნულარ გველოდები. ქალაქში უნდა წავიდე ახალი ჰალსტუკის საყიდლად.
38. შენმა ვაჟამ შემაშინა, როცა უცებ ოთახში შემოვიდა. მაგრამ ახლა აღარაფერი მაშინებს.
39. როდესაც მეხაზღვრემ თურქეთის ხაზღვარზე გაგვაჩერა, ეს ჩვენთვის ხომარა იყო.
40. გავაჩერებ ამ ახალგაზრდა ვაჟს ქუჩაზე. იქნებ ეს ქართული სიწყვა განმიმარცხოს. მაგრამ უცხოელია და სიწყვას ვერ განმარცხავს.
41. პაპა და ბებია ღამამ ქართულ ნოხს გამოგიგზავნიან.
42. სიწყვა „პაპა“ განმიმარცხე! — „პაპა“ მამის მამას ან დედის მამას ნიშნავს.
43. შენი სახლი ამიწერე! ვაჟარა სახლია, რომელშიც ოთხი ოთახია: სამზარეულო, სახუტმრო, სახადილო და საწოლი ოთახი.
44. ბაფონმა აკაკიმ სახლი ვის აუშენა? თავის შვილებს აუშენა.
45. გენერალმა გვიბრძანა, რომ ხაზღვარზე ღამით გადავიდეთ, რომ მცრის ჯარს მოულოდნელად შევეუფიოთ.
46. ეს წერილი წამიკითხე, გთხოვ. — დიდი სიამოვნებით წაგიკითხავ.
47. რამდენი წიგნი გამოგიგზავნა შენმა ბიძამ? ექვსი წიგნი გამოგიგზავნა. ახლა უნდა მივხწერო წერილი.
48. ომის დროს მეცხვარეები მცერს მთაში დაემაღლენ.
49. პროფესორი: მესამე გავკეთილის ხავარჯიშოები უნდა მომიმზადოთ. ხუტუნეები: დიას, ბაფონო, ამ ხავარჯიშოებს მოგიმზადებთ.
50. ამ ხაკითხის გასაგებად ჩემი ახალი წიგნი უნდა წაიკითხოთ.
51. ეს წერილი ვის გაეგზავნება? ეს ქალაქის საბჭოს გაეგზავნება.
52. ეს სასახლე მეფეს აუშენდა.
53. მამა შვილს პირს ხვალ დაბანს, დღეს კი პირი დედამ დაბანა.

54. მღვდელმა ვინ შეაქო? თავისი ეპისკოპოსი აქო.
ეპისკოპოსმა კი მღვდელს ვაყიშვილები უქო.
55. ეს ბოთლი არაყი ვის უყიდე? ჩემთვის ვიყიდე.
გამყიდველმა მომყიდა. ივანესაც ერთი ბოთლი არაყი
მიჰყიდა.
56. ფულს თუ მომცემთ, ქართული ხაესცრადო მუხიკის ამ
ახალ ფირფიცას გიყიდიო.
57. ხაესცრადო მუხიკის ფირფიცას ნუ მიყიდიო. — ფულს
მოგცემთ; ქართული ხალხური მუხიკის ფირფიცა
მიყიდეო! — გამყიდველი დიდი ხიამოვნეებით
მომყიდის. მის მალაშიაში ხაესცრადო და ხალხური
მუხიკის ფირფიცებს ყიდიან.
58. ფულს ახლა ნუ მაძლევთ. როცა ფირფიცას მოგცემთ,
ფული მაშინ მომეცით. ახე უფრო ადვილი იქნება.
59. გივის მიეცით ფული! — თხუთმეტი მანეთი უკვე
მივები! — რამდენი?! — თხუთმეტი მანეთი და ოცი
კაპიკი!
60. ამ ხაწყალ ხალხს ფული მივხვეო! — რამდენი?
— უნდა მისხეთ იმდენი, რამდენიც შეიძლება.
61. ვანომ იმ ხტუდენცს ცხრა მანეთი და ათი კაპიკი
მიხცა. ამ ხტუდენცსაც ფული უნდა მიხცე!
62. მამაჩემს* უნდა დავეხმარო; მისწერს თავის ბიძას,
რომელმაც ლენინგრადიდან დიდი პაკეტი
გამოგვიგზავნა.
63. ხაქართველო მეფის რუხეთს 1801 (ათას რვაას ერთ)
წელს შეუერთდა.
64. ერთმანეთს ხვალ კრებაზე ვნახავთ. რომელ კრებაზე?
იმ კრებაზე, რომლის შესახებ (შესახებაც) მოგწერე.
65. შენი შარვალი მეფისმეტყაღ მოკლეა; ფეხები
დაგიგრძელდა!
66. გახალეები, რომლებიც დელაშენმა მოგცა, მოგვეცი,
გთხოვ!
67. ეს ხუფრა ვისთვის მომზადდა? ხტუდენცებმა თავიანთ
პროფესორს მოუმზადეს.

68. ეს სკამი ჩემს პეპიას ლონღონში გაუკეთეს.

*For certain kinship terms the most common form in Georgian is with the possessive adjective following the kinship term and the possessive adjective alone being declined. Such forms are written as one word. Examples: დედაჩემი, Erg. დედაჩემმა, Gen. დედაჩემის etc. 'my mother'; დედაშენი 'your mother'; დედამისი 'his/her mother,' etc.

Georgian national costumes

Vocabulary

აეროპორტი	airport	მალაზია	store
ან	or (noninter- rogative; cf. თუ)	მემობელი	neighbor, neigh- boring (E)
აღარაფერი	nothing any more (see sec. 6.4.2) (E)	მეხაზღვრე	border guard (cf. ხაზღვარი)
ახალგაზრდა	young; youth (person)	მეტი	more
ბაყი	[customs] duty	მეცისმეცად	too (overly)
ბებია	grandmother	მთავრობა	government
ბიძა	uncle	მოკლე	short
ბოთლი	bottle	მოულოდნელი	unexpected
გამყიდველი	salesperson (cf. ყიღიხ)	მტერი	enemy (E)
გახალები	key (cf. გაალებს)	მღვდელი	priest (E)
გენერალი	general (mili- tary) (A)	მშობლები	parents (pl.)
გთხოვ(თ)	please (with -t = polite or plural)	ნახი	carpet; rug
ელჩი	ambassador	ოხვატი	master; crafts- man
ეპისკოპოსი	bishop	პაპირი	cigarette
ერთმანეთი	each other	პატარა	small; little (nontruncating)
ვრცელი	long (extensive)	პერანგი	shirt
შოგიერთი	several	პირი	face; mouth
იაფი	cheap; inexpen- sive	რამდენიც	as much (rel.)
იმდენი	that much	რევენზია	review; critique
კაბა	dress	ხაღგური	station
კაპიკი	copeck	ხაელჩო	embassy (cf. ელჩი)
კატა	cat	ხაეხვრადო	pertaining to the stage (ეხვრადო); "popular"
მანეთი	ruble	ხაზღვარი	border; fron- tier; limit (A)
		ხათვალე	[eye]glasses

საკითხი	question	შვილიშვილი	grandchild
სამზარეულო	kitchen	ჩვენთვის	for us
საოცარი	surprising (A)	ცოდნა	knowledge
სარკე	mirror	ხალხი	people; folk
სახადილი	dining room	ჯარი	army
საყიდელი, საყიდი	(E), (cf. <i>qid-</i> 'buy' and sec. 7.6.3)	შალხცუკი	necktie
		ინგლისი	England
სახახლე	palace	ლენინგრადი	Leningrad
საჩუქარი	gift (A)	ლონდონი	London
საწოლი	bed; bedroom	სოჭი	Sochi (popular Black Sea re- sort in the RSFSR)
საწყალი	poor (pitiabile) (A)		
სიამოვნება	pleasure	დიტო	from დიმიტრი Dmitri [m.]
სკამი	chair		[m.]
სუფრა	table; table- cloth; banquet	ელგუჯა ვერა	Vera [f.]
უცებ	suddenly	მიხეილი	Michael [m.]
ფეხი	foot; leg	მიხო	from მიხეილი Mike [m.]
ფული	money		[f.]
ქურდი	thief	რუხუდანი	[f.]
შარვალი	trousers (A)	ქეთევანი	[f.]
Verbs			
დაბანს	da= <i>ban-s</i>		wash sthg.
დაბანს	da=(H-) <i>ban-s*</i>		wash s.o.'s sthg.
ბრძანებს	<i>brjan-eb-s</i> : pr.=fut.		order
უ-ბრძან-ებ-ს			order s.o. (to do something)
გაგზავნის	ga= <i>gzavn-i-s</i>		send
გა(მ)უ- გზავნის			send s.o. sthg. (see sec. 7.2.5)
დააგრძელებს	da= <i>a-grjel-eb-s</i>		lengthen
შეაერთებს	še= <i>a-ert-eb-s</i>		unite
-(e)c-	see <i>-cem-</i>		
უკითხავს	u- <i>kitx-avs</i> : pr.=fut.		(rel. form of <i>კითხ-</i>

		ავხ, pr. ვიხეულობხ) read s.o. sthg.
ელოდება	e- <i>lod</i> -eb-a: pr.=fut.	wait (for s.o./sthg.), expect (s.o./sthg.)
დაუმაღავხ	da=u- <i>mal</i> -av-s	hide from s.o.
განმარწავხ	gan- <i>marṭ</i> -av-s	explain
ხიწყვას განმარწავხ		define (a word)
ღარეკავხ	da= <i>rek</i> -av-s	ring
ღაურეკავხ		telephone s.o. (id.o.) (NB: this verb occurs without a direct object.)
განხაზღვრავხ	gan+ <i>sazṣur</i> -av-s	define
შეუტევხ	ṣe=u- <i>tev</i> -s	attack (only id.o.; no d.o.)
აქებხ	a- <i>k</i> -eb-s: pr.=fut. (fut. შე=აქებხ also used)	
უქებხ	pr.=fut. (fut. შე=უქებხ also used)	
	praise s.o.'s (dat.).	
იყილხ:	ყიდულობხ i- <i>qid</i> -i-s: qidulob-s	buy (conditional იყილდა or იყილდა; conjunctive იყილდებ or იყილიდებ)
უყილხ (rel. form of იყილხ, pr. ყიდულობხ)	u- <i>qid</i> -i-s	(pr.=fut.) buy sthg. for s.o.
მიშყილხ	mi=h- <i>qid</i> -i-s (mo-: see sec. 7.2.4)	sell to s.o. (impf./cond. (მი)შყილდა or (მი)შყილიდა; conj. (მი)ყილდებ or (მი)შყილიდებ)
გაყილხ	ga= <i>qid</i> -i-s	sell (impf./cond. (გა)ყილდა or (გა)ყილიდა; conj. (გა)ყილდებ or (გა)ყილიდებ)
გააჩერებხ	ga=a- <i>ṣer</i> -eb-s	stop
ააშენებხ	a=a- <i>ṣen</i> -eb-s	build
შეაშინებხ	ṣe=a- <i>šin</i> -eb-s	frighten
-ც-, -ცემ-	see sec. 7.3.4.	give
იგნობხ	∅=i- <i>cn</i> -ob-s	1: know, be ac- quainted with, Fr. <i>connaître</i> Ger. <i>kennen</i> . (Pr. series only) 2: recognize (aor. (ვ)იგანო(თ), იგნო, იგ(ვ)ნებ)

გააგნობებს *ga=a-on-ob-s* introduce s.o. to s.o. (make acquainted) (aor. irr. *გა(ვ)აგნობი(თ)*, *გააგნო, გააგნ(ვ)ებ*).

<i>a-jlev-s</i>	see <i>-cem-</i>	
მისწერს:ამისწერს	<i>mi=s-çer-s</i> (mo-: write to s.o. see sec. 7.2.4)	
აუწერს	<i>a+u-çer-s**</i>	describe to s.o.
დაეხმარება	<i>da=e-xmar-eb-a</i>	help s.o. (dat.); relative II. conj. only.

*Henceforth (H-) will indicate that indirect objects are marked by the *h*-series of markers.

**Note that with *u*-series markers the preverb is *a+*, not *ač+*.

Key to the Exercises

1. I shall see you tomorrow at the university.
2. Does Ketevan know you? Yes, she knows me very well. Dito introduced us (to) each other (d.o.) last year in Sochi.
3. Mike, where are you? I can't see you among [in] these people.
4. Our professor praised us because we wrote him a very long letter.
5. [You all] write us more often and we won't forget you!
6. Ms. Rusudan, come in. The doctor will receive you now.
7. Children, don't forget our country's war heroes!
8. We have to send a short review of this new novel to our professor of English literature.
9. Friends, help me, please! We shall help you with great pleasure.

10. I will send you money. Go to the store and please buy me several new shirts.
11. When we study Georgian language our good Georgian friends help us very [much].
12. I have to buy father a Georgian-English dictionary, because he soon will go to visit England.
13. When he will be in London he must telephone our good friends Michael and Vera.
14. Can I help you all? Yes, please. I have to buy a dress for my wife.
15. My wife bought me a necktie.
16. Whom do you see in the mirror? I see myself!
17. John is sending a gift to his good friend in Yerevan.
18. Hide the money from the thieves! Hide [yourself] from the thieves.
19. The man to whom I sent the letter was waiting for me at [in] the station.
20. The man who saw you at the station telephoned me yesterday.
21. The man whom you saw at the station will telephone you tomorrow.
22. My grandfather himself built his own house. He built the house where I was born for his son (id. o.).
23. Our parents sent us several interesting books and magazines. Then you must write your parents a long letter.
24. For whom are you all waiting? We are waiting for Elguja and Rusudan.
25. Where were you all? I was waiting for you all at the station.

26. When you will telephone me I shall describe myself to you so that when you see me at the station you will know [will know me] who I am.
27. My sister sent me this blue pen with which I am writing you. I must send her a gift, because soon it will be her birthday [birth's day].
28. I cannot help myself. Others must help that one who cannot help himself.
29. Did John telephone his brothers? No, he telephoned their neighbor, because they were not at home.
30. The general ordered his army to cross [go across] (use VN) the border (+ -ze).
31. I cannot see you all without glasses, my dear friends.
32. When I was at the embassy of the Soviet Union, I explained the matter to the ambassador. He wrote to his government in order to get more information.
33. Do you know each other? Of course, I know Vano and Vano knows me! We are very good friends and we often visit each other [are often at each other's place as guest (adv.)].
34. In order to read old Georgian texts knowledge of *xucuri* is necessary.
35. At the airport it is possible for you to buy presents for your grandchildren without duty.
36. At Tbilisi main station you can buy cigarettes very cheaply.
37. Don't wait for us any longer! I must go to the city in order to buy a new necktie.
38. Your cat frightened me when it suddenly entered the room. But now, nothing astonishes me any more.
39. When a border guard stopped us at the Turkish border [Turkey's border], this was surprising for us.
40. I shall stop this young man on the street. Perhaps he might define this Georgian word for me. But he is a foreigner and can't define the word.
41. Grandfather and grandmother will send you all a beautiful Georgian rug. (Note that there is no formal distinction between *they will send you* and *they will send you all*.)
42. Define the word grandfather for me! Grandfather means father's father or mother's father.
43. Describe your house to me! It is a small house in which there are four rooms: a kitchen, a living room (lit., guest, adj. form with *sa-.....-o*), a dining room and a bedroom.
44. For whom did Mr. Akaçi build a house? He built

- it for his children.
45. The general ordered us to cross the border at night in order to unexpectedly attack the enemy's army.
 46. Read this letter to me please. I shall read it to you with great pleasure.
 47. How many books did your uncle send you? He sent me six books. I must write him a letter now.
 48. The shepherds hid from the enemy in the mountains during the war.
 49. Professor: You all must prepare the third lesson's exercises for me. Students: Yes, sir [mister] we shall prepare these exercises for you.
 50. In order to understand this question, you all must read my new book.
 51. To whom will this letter be sent? This one will be sent to the city council.
 52. This palace was built for the king.
 53. Father will wash the child's (id.o.) face tomorrow, today however mother washed his [to him] (id.o.) face.
 54. Whom did the priest praise? He praised his bishop. The bishop however praised the priest's (id.o.) sons.
 55. For whom did you buy this bottle [of] vodka? I bought it for myself. The salesman sold it to me. He also sold John a [one] bottle [of] vodka. (In this construction ზმთარს is treated like an adjective modifying ანბანი. The construction is somewhat reminiscent of German *eine Flasche Schnapps*.)
 56. If you all will give me money, I shall buy you all this new record of Georgian popular [stage] music.
 57. Don't buy (pl.) me the record of popular music. I will give you all the money; buy me a record of Georgian folk music. The salesman will sell it to me with great pleasure. In his store they sell popular and folk music records.
 58. Don't give me the money now. When I give you all the record, then give me the money. So it will be easier [more easy].
 59. Give Givi (dat.) the money! I already gave him 15 rubles. How much? Fifteen rubles and 20 copecks.
 60. Let's give these poor people money! How much? You must give them as much as [that much as much] is possible.
 61. Vano gave that student 9 rubles and 10 copecks. You must give this student money, too.
 62. I must help my father; he will write his uncle,

- who sent us a large package from Leningrad.
63. Georgia was united to tsarist Russia (id.o.) in 1801.
 64. We shall see each other at the meeting tomorrow. At which meeting? At that meeting about which I wrote you.
 65. Your trousers are too short; your legs have become longer.
 66. The keys which your mother gave you, give to us please.
 67. For whom (зачем) was this banquet prepared? The students prepared it for their professor.
 68. This chair was made for my grandmother in London.

Reading Passage

- ქუთაისი 1 საქართველოს სს რესპუბლიკის მეორე ინდუსტრიულ ცენტრს წარმოადგენს ქალაქი ქუთაისი. იგი ერთ-ერთი უძველესი ქალაქია არა მარტო ამიერკავკასიაში, არამედ მთელ მსოფლიოშიც. ქალაქის წარმოშობის ისტორიის ზოგიერთი მკვლევარის აზრით, თანამედროვე ქუთაისის ქვეშ 3500 წლის წინათ არსებულ ქალაქს სძინავს.
- 2 ერთ-ერთი უძველესი წერილობითი ცნობა ქუთაისის შესახებ მოცემულია აქვს ბიზანტიელ ისტორიკოს პროკოფი კესარიელს ახ. წ. VI ს. შუა წლებში. VII—VIII სს. ქუთაისში მოთავსებული ყოფილა მეფეთა განძთსაცავი. XI ს. დასაწყისიდან ქუთაისი საქართველოს სამეფო ქალაქს წარმოადგენდა. ქუთაისიდან სამეფო ტახტი ქალაქ თბილისში დავით აღმაშენებელმა გადმოიტანა. სამეფო ტახტის თბილისში გადმოტანა გამოწყეული იყო იმით, რომ ამ უკანასკნელს ახალი ვითარებისათვის უკეთესი სტრატეგიული მნიშვნელობა ჰქონდა, ვიდრე ქუთაისს.
- 3 XI—XII სს. პირველ მეოთხედში ქუთაისი წარმოადგენდა მძლავრი ფეოდალური სახელმწიფოს პოლიტიკურ-ეკონომიკურ და კულტურულ ცენტრს. ამ პერიოდში შეიქმნა აქ ქართული კლასიკური არქიტექტურის თვალწარმტაცი ძეგლი — ბაგრატის ტაძარი, რომელიც ამჟამად ნანგრევების სახით არსებობს; გელათის მონასტერი, რომელიც ასევე ქართული არქიტექტურისა და ხელოვნების უშესანიშნავესი ძეგლია, გელათის აკადემია და სხვ.
- 4 სამეფო ტახტის ქუთაისიდან თბილისში გადატანის შემდეგაც, ვაჭრობისა და ხელოსნობის განვითარების დონის მიხედვით, ქუთაისი მაინც ფეოდალური ეპოქის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ქალაქად რჩება. ქ. ქუთაისის მნიშვნელობას ფეოდალური საქართველოსათვის აძლიერებდა, ჯერ ერთი, მისი ხელსაყრელი მდებარეობა დასავლეთ საქართველოს ცალკეული კუთხეებისადმი და, მეორეც, ის, რომ ქუთაისი შედარებით უკეთესად იყო დაცული აღმოსავლეთიდან შემოსეული მტრებისაგან. XV ს. 70 წლებში ვენეციის ელჩი ამბროზი კონტარინი წერდა: „9 ივლისს მივედი პატარა ქალაქ ქუთაისს. აქ მცირე გორაზე არის ციხე სულ ქვეითკირისა. შიგ ციხეში ეკლესია არის, როგორც ეტყობა, ძლიერ ძველი“. ამ პერიოდისათვის ქუთაისი მცირე ქალაქს წარმოადგენდა, რადგან იგი მტრების გამუდმებულმა შემოსევებმა, განსაკუთრებით კი თემურლენგის ურდოებმა, დაქვეითების გზაზე დააყენეს.
- 5 რუსეთის ელჩების ს. ტოლოჩანოვისა და დ. იევლევის მიერ მოწოდებულ ცნობებით, XVII ს. მეორე ნახევარში ქუთაისში 1000 კომლი ცხოვრობდა. მიუხედავად იმისა, რომ ამ დროს ქუთაისი ეკონომიკურად დაქვეითებული იყო, ადგილობრივი ვაჭრები ეკონომიკურ ურთიერთობას არ წყვეტდნენ საქართველოს დანარჩენ სამთავროებთან და მეზობელ ქვეყნებთანაც კი.
- 6 1668 წლიდან დაწყებული 1770 წლამდე ქუთაისის ერთი ნაწილი — ეგრეთ წოდებული „დიდი ქუთაისი“ („დიდი ქუთაისი“ ეწოდებოდა მაღალ გორაზე, მდ. რიონის მარჯვენა მხარეზე, გაშენებულ ქალაქს, ხოლო „პატარა ქუთაისი“ დაბლობ ვაკეზე, მდ. რიონის მარცხენა ნაპირზე, განლაგებულ ქალაქს) თურქების ბატონობის მძიმე უღლის ქვეშ გმინავდა. მათ გაანადგურეს ქალაქის მოსახლეობა, ეკონომიკა. ი. ა. გვილდენშტეტის ცნობით, 1772 წ. ქუთაისში 50 კომლილა ცხოვრობდა.

Vocabulary

1

ქუთაისი

Kutaisi (city in Western Georgia)

ხხ

ხაზჭოთა ხმციალიხცური

წარმო+ადგენს

be; represent (present series only)

ერთ-ერთი

one (of several) (+ sing.)

უძველესი

very old; ancient; oldest

მარცო

only

მოელი

whole; entire [usually (E)]

მსოფლიო

world

წარმოშობა

origin

მკვლევარი

investigator (A)

აზრით

in the opinion of (pp) (cf. აზრი thought, idea, opinion)

თანამედროვე

contemporary

ქვეშ

under (pp)

3500

ხამი ათას ხუთასი

არსებული

existing; here: 'a city which existed 3500 years ago'

[ხძინავს]

it (dat.) sleeps

2

[ცნობა]

here: report

[მოცემული აქვს]

he (dat.) has given something (nom.)

ბიზანტიელი

Byzantine

პროკოფი-

Procopius

კესარიელი

from Caesaria

ახ. წ.

ახალი წელთაღრიცხვით, A.D.

ხ.

ხაუკუნის

შუა

middle

VII-VIII ხხ.

მეშვიდე-მერვე ხაუკუნეების

[მოთავსებული ყოფილა]

had been located

განძობხავი

treasury

დასაწყისი	beginning
ხამეფო	royal (cf. მეფე king)
ჯახტი	throne
გადმოიტანს	move; transfer (present tense irregular; see 12.1.3)
გამოწვეული	caused
იმით რომ	here: by the fact that
უკანასკნელი	last; here: the latter
ვითარება	circumstance
უკეთესი	better
ხვრადეგიული	strategic
მნიშვნელობა	significance
[ჰქონდა]	it (dat.) had it (nom.)
ვიღრე ქუთაისს	than Kutaisi (ქუთაისს is in the dative because the verb ჰქონდა [see above] is understood)
3	
მეოთხედი	quarter
მძლავრი	powerful
ფეოდალური	feudal
შექმნის	create (aor. შე(ვ)ქმენი(თ), შექმნა, შექმნეს, opt. შე(ვ)ქმნა(თ), შექმნას, შექმნან)
თვალწარმცანი	beautiful, charming
ძეგლი	monument
ბაგრატი	(a king of Georgia)
კათარა	cathedral
ამჟამად	at present
ნანგრევები	ruins [pl.]
ხაზით	in the form of [pp.]
[არსებობს]	exists
გელათი	(town in Georgia)
ახევე	just such
უშესანიშნავესი	(a) most notable

და სხვ. = და სხვა etc.

4

გადაცანა	transfer [VN]	შემდეგაც	even after
ვაჭრობა	trade		
ხელოსნობა	craft(s)		
განვითარება	development		
ღონე	level		
მაინც	still		
ეპოქა	epoch		
უმნიშვნელოვანესი [რჩება]	most important remains (+ adv.)		
ქ.	ქალაქ		
მნიშვნელობას	here: = d.o. of	აძლიერებდა	
გა= აძლიერებს	strengthen (Note: subjects follow this verb; see below.)		
ჯერ ერთი	in the first place		
ხელსაყრელი	advantageous		
მდებარეობა	situation (NB: subject of აძლიერებდა)		
დასავლეთ	Western Georgia (დასავლეთ is not de- clined)		
საქართველო			
ცალკეული	separate, isolated; various (i.e., various other)		
კუთხე	region; district; corner		
-ღმი	with relation to [pp.]		
ის, რომ	here: the fact that (NB: subject of აძლიერებდა)		
შედარებით	comparatively		
დაცული	defended		
შემოსული	invading		
70	სამოცდაათ(იან)		
ვენეცია	Venice		
ქუთაისს	ქუთაისში		
პატარა	little (nontruncating)		
მცირე	small		

გორა	hill
ციხე	fortress
ხელ	here: entirely; completely
ქვიტვიტი	stone-and-mortar
შიგ	inside
[როგორც ეფყობა]	to all appearances
ძლიერ	very
რადგან	because
იგი	it; here = d.o. of დააყენებ
გამუდმებული	constant
შემოსევა	invasion [VN]
განსაკუთრებით	particularly
თემურლენგი	Tamerlane
ურდო	horde
დაქვეითება	decline [VN]
დააყენებ	here: bring to
5	
მოწოდებული	communicated (მიერ by)
ნახევარი	half (A)
1000	ათასი
კომლი	household; farm
[ცხოვრობდა]	was/were living
მიუხედავად ამისა	in spite of this (Note that მიუხედავად 'in spite of' occurs as both preposition and postposition.)
ამ დროს	at this time
[დაქვეითებული იყო]	had declined
ადგილობრივი	local
ვაჭარი	merchant (A)
ურთიერთობა	relation
გაწყვეტს	interrupt; break off (aor. E → I)
დანარჩენი	remaining
სამთავრო	principality
მეზობელი	neighbor(ing) (E)

-ც კი 6	even ... too
1668	ათახ ექვხახ სამოცდარვა
...-იდან დაწყებული	from ... on
1770	ათახ შვიდახ სამოცდაათ
ეგრეთ წოდებული [ეწოდება]	so called s.o./sthg. (dat.) is named/called sthg. (nom.) (only present series)
მაღალი	high; tall (A)
მდ.	მდინარე river
ჩიონი	(river in West Georgia)
მარჯვენა	right (E) (as opposed to left)
მხარე	side
გაშენებული	built
ხოლო	but; while; and (ეწოდებოდა [see above] is the understood verb in this clause)
დაბლობი	lowland
ვაკე	plain
მარცხენა	left (as opposed to right)
ნაპირი	shore; bank
განლაგებული	laid out; placed
ბატონობა	domination
მძიმე	heavy; harsh
უღელი	yoke (E)
[გმინავს]	groan
მათ	they; them (erg., dat., gen. pl.)
გაანადგურებს	destroy
მოსახლეობა	population ეკონომიკა economy
ი. ა. გვილდენშტადტი	J.A. Güldenstädt (1745-1781)
ცნობით	by means of a report
1772 წ.	ათახ შვიდახ სამოცდაათორმეც წელს
50	ორმოცდაათი
-ღა	only

LESSON 8

8.1. Third conjugation. The third conjugation¹ contains mainly intransitive verbs (although a not insignificant number can take direct objects) which denote *ongoing activities*.² Since the focus is on the activity itself and not on its start, end, or results, III. conjugation verbs do not distinguish aspect as do I. and II. conjugation verbs. III. conjugation verbs most commonly denote denominal activities (see sec. 8.3.1), motion, emission of light or noise, and phenomena of weather.

In their formation and in their syntax III. conjugation verbs pattern almost identically to I. conjugation verbs except that they do not form their future series screeves (and, consequently, their aorist series screeves, based, as in the I. and II. conjugations, on the future stem) by means of preverbs. They use rather a circumfix *i-.....-eb-*.

8.1.1. Formation of III. conjugation screeves. Unlike I. and II. conjugation verbs, where our dictionary entry form is the 3sg. *future* (from which the present series screeves are derived by dropping the preverb), the dictionary entry form for III. conjugation forms will be the 3sg. *present* tense. III. conjugation verbs can have no present stem formant (root verbs) or can have the PSFs *-i*, *-av*, *-eb*, or *-ob* (the last mentioned, *-ob*, is the most common; see sec. 8.3.1).

8.1.2. Present series screeves. The present, imperfect, and conjunctive present series screeves are formed identically to I. conjugation verbs for all III. conjugation verbs except those with PSF *-i*. This means that the screeve endings are:

Verbs with PSF *-i* take the 3pl. ending *-an* in the present (just as in I. conjugation verbs). In the imperfect and conjunctive present these verbs (*unlike* I. conjugation verbs in *-i*) lose the PSF *-i* and take the II. conjugation screeve endings, i.e., with *-od-* instead of *-d-*. For examples, see sec. 8.1.6.

8.1.3. Future series screeves. The future, conditional, and conjunctive future are formed by:

- (a) dropping any PSF,
- (b) adding the circumfix *i-.....-eb*,
- (c) adding the regular I. conjugation screeve endings.

The future screeve series of III. conjugation verbs are conjugated exactly as regular I. conjugation verbs in *-eb*. For examples, see below, sec. 8.1.6.³

8.1.4. Aorist series screeves. The aorist and optative of III. conjugation verbs are formed from the *future stem* according to exactly the same rules as for the formation of the aorist series screeves of regular I. conjugation verbs (with P/FSF *-eb*); these rules were given in sec. 5.3.1.

8.1.5. The subject case of III. conjugation verbs is the same as for I. conjugation verbs. In the present and future series the subject is in the *nominative* (and any direct object is in the *dative*); in the aorist series the subject is in the *ergative* (and any direct objects are in the *nominative*).

8.1.6. Examples. Forms given for each screeve are: (a) 1-2 sing. and pl., (b) 3 sing., and (c) 3 pl.

	Root	-av
Present	(ვ)ყეფ(თ) ყეფხ ყეფენ	(ვ)გორავ(თ) გორავხ გორავენ
Imperfect	(ვ)ყეფდი(თ) ყეფდა ყეფდნენ	(ვ)გორავდი(თ) გორავდა გორავდნენ
Conj. Pres	(ვ)ყეფლე(თ) ყეფლახ ყეფლენ	(ვ)გორავლე(თ) გორავლახ გორავლენ
Future	(ვ)იყეფებ(თ) იყეფებხ იყეფებენ	(ვ)იგორებ(თ) იგორებხ იგორებენ
Conditional	(ვ)იყეფებდი(თ) იყეფებდა იყეფებდნენ	(ვ)იგორებდი(თ) იგორებდა იგორებდნენ
Conj. Fut.	(ვ)იყეფებლე(თ) იყეფებლახ იყეფებლენ	(ვ)იგორებლე(თ) იგორებლახ იგორებლენ
Aorist	(ვ)იყეფე(თ) იყეფა იყეფებ	(ვ)იგორე(თ) იგორა იგორებ
Optative	(ვ)იყეფო(თ)	(ვ)იგორო(თ)

	იყეფობ იყეფონ qep-s 'bark'	იგორობ იგორონ gor-av-s 'roll' intrans.
	-eb	-i
Present	(3)წრიალებ(თ) წრიალებს <u>წრიალებენ</u>	(3)ცირი(თ) ცირის <u>ცირიან</u>
Imperfect	(3)წრიალებდი(თ) წრიალებდა <u>წრიალებდნენ</u>	(3)ციროდი(თ) ციროდა <u>ციროდნენ</u>
Conj. Pres.	(3)წრიალებდე(თ) წრიალებდეს წრიალებდნენ	(3)ციროდე(თ) ციროდეს ციროდნენ
Future	(3)იწრიალებ(თ) იწრიალებს <u>იწრიალებენ</u>	(3)იცირებ(თ) იცირებს <u>იცირებენ</u>
Conditional	(3)იწრიალებდი(თ) იწრიალებდა <u>იწრიალებდნენ</u>	(3)იცირებდი(თ) იცირებდა <u>იცირებდნენ</u>
Conj. Fut.	(3)იწრიალებდე(თ) იწრიალებდეს იწრიალებდნენ	(3)იცირებდე(თ) იცირებდეს იცირებდნენ
Aorist	(3)იწრიალე(თ) იწრიალა <u>იწრიალეს</u>	(3)იცირე(თ) იცირა <u>იცირეს</u>
Optative	(3)იწრიალო(თ) იწრიალოს იწრიალონ t'rial-eb-s 'turn' intrans.	(3)იცირო(თ) იციროს იცირონ tir-i-s 'cry'
	-ob	
Present	(3)ცხოვრობ(თ) ცხოვრობს ცხოვრობენ	

Imperfect	(ვ)ცხოვრობდი(თ) ცხოვრობდა ცხოვრობდნენ
Conj. Pres.	(ვ)ცხოვრობდე(თ) ცხოვრობდეს ცხოვრობდნენ
Future	(ვ)იცხოვრებ(თ) იცხოვრებს იცხოვრებენ
Conditional	(ვ)იცხოვრებდი(თ) იცხოვრებდა იცხოვრებდნენ
Conj. Fut.	(ვ)იცხოვრებდე(თ) იცხოვრებდეს იცხოვრებდნენ
Aorist	(ვ)იცხოვრე(თ) იცხოვრა იცხოვრეს
Optative	(ვ)იცხოვრო(თ) იცხოვროს იცხოვრონ cxovr-ob-s 'live'

8.1.7. Verbal nouns of III. conjugation verbs. As a rule, most III. conjugation verbs in *-av*, *-ob*, and root verbs form the verbal noun regularly, as in sec. 2.5. But verbs of these classes may have irregular verbal nouns. Such irregular formations will be indicated in the vocabularies. Examples:

ბერავს	swim	ბერვა	swimming
ყეფს	bark	ყეფა	barking
მუშაობს	work	მუშაობა	work
მეფობს	reign	მეფობა	reign
ბეკვავს	dance	ბეკვა	dance; dancing (sec. 1.11.1)

ყარაულობს stand watch ყარაულობა watch

Examples of irregular formations are:

ღუღბს	boil	ღუღილი	boiling
ლაპარაკობს	speak	ლაპარაკი	speaking
თამაშობს	play	თამაში, თამაშობა	playing
ცხოვრობს	live	ცხოვრება	life

III. conjugation verbs with PSF *-i* are often irregular although there is a tendency to form the ver-

bal noun with the suffix *-il-i* (or, less commonly, *-ol-a*). Some such verbs will take an *-l-* in the future; such verbs will be indicated in the vocabulary.

Examples:

ცირის	cry	ცირილი	crying
ყვირის	shout	ყვირილი	shouting
მღერის	sing	მღერა	singing
იხინის	laugh	გახინება or ხიხილი	laughing
იბრძვის	fight	ბრძოლა	battle;
fut. იბრძოლებს			fighting
ყივის	crow	ყივილი	crowing
fut. იყივლებს			

III. conjugation verbs with PSF *-eb* (which usually denote movement or noises) generally form the verbal noun by dropping the PSF *-eb* and simply adding the regular case endings to the resultant stem. Examples are:

ფრიალებს	turn, whirl	ფრიალი
ზუზუნებს	hum, buzz	ზუზუნი
ხიხინებს	speak hoarsely	ხიხინი

8.2. Relative forms of III. conjugation verbs. Just as I. and II. conjugation verbs, so III. conjugation verbs can take indirect objects. Such will be called *relative III. conjugation verbs*. Generally, if the relative form is derived from an absolute (i.e., objectless) III. conjugation verb, the *u*-series object markers are used. Examples:

მეზობლის ძაღლი ყოველთვის ყეფს.	The neighbor's dog always barks.
მეზობლის ძაღლი ხშირად მიყეფს.	The neighbor's dog often barks at me.
სოპრანო მშვენივრად მღერის.	The soprano sings beautifully.
დედა ქალიშვილს უმღეროდა.	Mother was singing to her daughter.

In the future and aorist series the preradical vowel *i-* of the absolute forms is replaced by *u*-series object markers: მიყეფებს, მიყეფა; უმღერებს, უმღერა.

Another, smaller group of III. conjugation verbs

takes the *h*-series object markers in the present series and the *u*-series in the future and aorist series. Such verbs by their very meaning generally imply the presence of someone in addition to the subject and as a rule occur only rarely as absolute III. conjugation verbs (and then only in the present series). Examples:

მამანემს ყოველთვის	I always answer my father
თავაზიანად ვპასუხობ.	politely.
თავის მეგობარს უპასუხა.	He answered his friend.
გივი წიხებს ჰყარაულობს.	Givi is guarding the fortress.
გივი წიხებს უყარაულებს.	Givi will guard the fortress.

8.3.0. Wordbuilding. Derived III. conjugation forms and derivatives of III. conjugation verbs.

8.3.1. III. conjugation denominatives. Just as I. conjugation verbs can be derived from nouns and adjectives by means of the circumfix *a-.....-eb* (sec. 3.5), so III. conjugation verbs can be derived from nominal forms by means of the suffix (PSF) *-ob*. Such denominatives generally have the meaning of 'doing the activities of the noun', 'be doing the things that such a person normally does', 'be behaving like such a person', etc. In certain instances the meaning can be 'pretending to be such a person'. Examples are:

რეჟისორი	director	რეჟისორობს	work as a director
ექიმი	doctor (medical)	ექიმობს	work as a doctor
მეცხიარა	obnoxious (A)	მეცხიარობს	be acting obnoxiously
ფრთხილი	careful	ფრთხილობს	be careful
ფილოსოფოსი	philosopher	ფილოსოფოსობს	philosophize (derogatory)
ბიჭი	boy	ბიჭობს	be a tomboy

8.3.2. Causatives formed from III. conjugation verbs. Transitive I. conjugation verbs can be derived from III. conjugation verbs by changing the preradical vowel *i-* of the *future* tense of the III. conjugation to *a-*. This change will result in the *present and future* tenses of the I. conjugation verb, which does not normally have a preverb in the future.⁴ These I. con-

jugation forms are conjugated exactly as regular I. conjugation verbs with circumfix *a-.....-eb*; i.e., they pattern exactly as denominatives (sec. 3.5). Examples:

III. conj.		I. conj. (Fut. and pres.)	
მღერობს:	sing	ამღერებს	have s.o. sing
იმღერებს		a-mǧer-eb-s	
ლაპარაკობს:	speak	ალაპარაკებს	have, let s.o.
ილაპარაკებს			speak
ღუღს:	boil	აღუღებს	boil sthg.
იღუღებს			
ფირობს:	cry	აფირებს	make s.o. cry
იფირებს			

8.3.3. Causatives of I. conjugation verbs prefixed with *a+* (see note 4 above) can have II. conjugation derivatives (II. conjugation in *-d-*; see 3.1.2) which have the meaning of a change of state, normally equivalent to English 'begin to ...', 'start ...-ing'. The regular II. conjugation in *-d-* forms corresponding to the transitive I. conjugation forms above (8.3.2) are:

ამღერდება	will begin to sing (a+mǧer-d-eb-a)
ალაპარაკდება	will start speaking
აღუღდება	will start boiling
აფირდება	will start to cry; burst into tears

8.3.4. The comitative. A number of III. conjugation verbs have relative II. conjugation forms in *e-* (see sec. 7.3.1), where the indirect object generally corresponds to English prepositional phrases with 'with'. To form such comitatives:

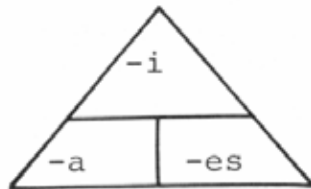
1. Change the preradical vowel of the *future* of the III. conjugation verb from *i-* to *e-*;
2. Add the endings of the II. conjugation to the future stem of the III. conjugation verb;
3. Add the *h*-series indirect object markers.

Such derived relative II. conjugation forms have identical future and present series (i.e., they do not form the future from the present by means of a preverb).⁵ The aorist series is formed from the future (=present) by the same rules as for any other II. conjugation verbs. Examples are:

ლაპარაკობს:	speak	ელაპარაკება	speak to s.o.
ილაპარაკებს			

მამობს:	war	ემაძეება	war with
იამძეებს			(against) s.o.
თამაშობს:	play	ეტამაშეება	play with
იეთამაშებს			(against) s.o.
მუხაბიფობს:	converse	ემუხაბიფეება	converse with
იმუხაბიფებს			s.o.
ხაუბრობს:	converse	ეხაუბრეება	converse with
იხაუბრებს			s.o.

8.4. Irregular verb *say* (verbal noun:) თქმა. The Georgian verb meaning *say* has different stems depending upon the series the verb is in. Present series forms are based on the present tense form აძმობს. Future series forms are based on the future იფყვიბ. (იფყვიბ is conjugated like უირობ; in the conditional the form is იფყოდა and in the conjunctive, იფყოდე[see sec. 1.11.1]). The aorist series is based on the aorist form თქვა. The aorist endings, however, are

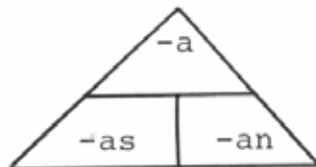

i.e.,

(3)თქვი(თ)

თქვა თქვებ

The optative has the endings

i.e.,

(3)თქვა(თ)

თქვან თქვან

Relative forms of this verb, with the meaning of 'say to someone', 'tell someone' also show irregularities. In addition to the expected ეამძმობს there is a present series based on the form ეუბნება (II. conjugation with *e*-series markers); the future series is based on ეფყვიბ (conjugated as იფყვიბ above, with *e*-series markers).

The aorist is:

(3)უთხარი(თ)

უთხრა უთხრებ

The optative is:

(3)უთხრა(თ)

უთხრან უთხრან

(The aorist series forms take *u*-series markers; note

the syncope in the third person aorist forms and throughout the optative.) The subject of aorist series forms of these verbs is in the ergative, the direct object in the nominative, and (for უთხრა) the indirect object in the dative. ■ [p. 215]

Summary of forms:	say	tell someone; say to someone
Present series	ამბობს	ეუბნება, უამბობს
Future series	იწყვიტს	ეწყვიტს
Aorist series	თქვა	უთხრა

8.5. Indirect speech. When someone's words are being reported in Georgian the tense of the original words is preserved *as well as the person markings*. Thus, if John says "I will come tomorrow" in English both the tense and the person are changed: John said that *he would* come tomorrow. In Georgian, however, the tense and person remain unchanged: John said that *I will* come tomorrow (*I* referring to John). The last word of the reported speech has the particle *მ* attached to it. So, if John says ხვალ მოვალ, then the reported sentence would be: ივანემ თქვა, ხვალ მოვალ^მ. -*მ* is used with all persons except the first person singular, which uses the marker მეტჟი, attached with a hyphen to the end of the reported sentence. Examples:

ილიკომ თქვა, ხომამ ყველაფერი გაიგო^მ.

Iliko said that Soso understood everything.

ხომ მითხარი, ხვალ წერილი გამოქვეყნდება^მ?

You told me, didn't you, that the letter will be published tomorrow?

ვთქვი, ადრე მოვბრუნდები-მეტჟი.

I said that I would return early.

ქალაქში მიდიხარ-მეტჟი? არა, ახლა ხოფელში მივდივარ^მ.

Are you going to town? (said I); No, now I'm going to the country (said he).

The particle -*მ* is also used with printed reports, thoughts, and especially commonly, at the end of proverbs (and sections of proverbs). Examples:

ყველა ხაქმე ქვეყანაზე რიგდება, ცოლ-ქმრობა კი

გეცაშიო.

All affairs are arranged on earth, marriage, however, in heaven.

ხხვა გგეგნიხ არხეგმგხ.

Other ways also exist (literal), i.e., There's more than one way to skin a cat.

The conjunction *რომ* is usually not used with *-o*. When it is used after verbs of speaking, there is often, as in English, both a change in pronouns and a change in tense (*sequence of tenses*). (Sentences without sequence of tenses are also found.) Examples:

Direct speech:

მან თქვა, „ხვალ კინოში წავალ.“

He said, "I shall go to the movies tomorrow."

Indirect speech:

a. with *-o*

მან თქვა, ხვალ კინოში წავალო.

He said he (1st person) would go (future) to the movies tomorrow.

b. with *რომ*

მან თქვა, რომ მომდევნო დღეს კინოში წავიდლოდა.

He said that he (3d person) would go (conditional) to the movies on the following day.

-o can also be used to ask about or relate a third person's words. In such instances, the verb of saying (usually *თქვა*) is deleted but its subject (in the ergative) remains in the sentence. So, for example:

გულიამ რა მინდაო?

What did Gulia [say] she wants?

რეგომ აქედან არ წაიღოთ ეს წიგნიო?

[Did] Rezo [say] we shouldn't take this book from here?

მანანამ ჩემი წიგნი მომეცო.

Manana [said] you should give her her [sic!] book.

Note that in the above sentences the verb of saying is deleted but its subject in the ergative remains. Note that here, too, the pronouns that would occur in *direct* speech are used.

8.6. Derivative declension. Note the following: Givi painted Arčil's picture and Zurab painted Vano's picture გივიმ არჩილის ხურათი დახატა და ზურაბმა ვანოს ხურათი დახატა. But both in English and in Georgian it would be more natural to say 'Givi painted Arčil's picture and Zurab (painted) Vano's'. In the latter sentence the form *Vano's* serves a double function: it is both a possessive (Geo. gen. ვანოს) and the direct object of the verb *painted* (which in Georgian would be in the nominative, ვანო).⁶ In such instances Georgian uses a declined form of the genitive, the so-called derivative declension. In the example above, the nominative of the genitive would be used: გივიმ არჩილის ხურათი დახატა, ზურაბმა კი ვანოსი (დახატა). The derivative declension of the genitive varies according to whether the genitive is added to a truncating stem (ending *-is*) or a nontruncating stem (ending *-s*). The following cases are found:

	truncating stems			nontruncating	
Genitive	ბიჭის	მეფის	ფანჯრის	ბრძოს	ვერას
derived:					
nominative	ბიჭისა	მეფისა	ფანჯრისა	ბრძოსი	ვერასი
ergative	ბიჭისამ	მეფისამ	ფანჯრისამ	ბრძოსმა	ვერასმა
dative	ბიჭისას	მეფისას	ფანჯრისას	ბრძოსას	ვერასას
	ბიჭი	მეფე	ფანჯარა	ბრძო	ვერა
	boy	king	window	mob	Vera

Examples:

ჩვენმა პროფესორმა საქართველოს ისტორია განიხილა, დავითისამ კი პოლიტიკონომია განიხილა.

Our professor discussed Georgia's history and David's discussed political economy.

საქართველოს დედაქალაქი თბილისია, აზერბაიჯანისა კი ბაქო.

Georgia's capital is Tbilisi and Azerbaidjan's (is) Baku.

ჩიგნები ვის მშობლებს მიეცე? გივისასა და მარიამისასაც მივეცი.

To whose parents did you give the books? I gave them to Givi's and Mary's also.

With verbal nouns the derivative declension dative has the meaning of 'during', 'while'.⁷ Examples are:

შეხველა: შეხველობას while entering
ხატვა: ხატვობას while painting

8.6.1. In a sentence such as 'Tbilisi is one of the oldest cities in Europe', *one of the oldest cities* will be expressed by the stylistically marked gen. pl. (sec. 5.6) with the postposition *-gan*; ქალაქთაგან. *One*, as the subject of the sentence, should be in the nominative, but, as an adjective it should be in agreement with the phrase it modifies. This dilemma is simply resolved by declining the whole postpositional phrase, in this instance by making it nominative: თბილისი ერთი უძველესი ქალაქთაგანია. Such phrases as ერთი ქალაქთაგანი are declined like any regular consonantal stem adjective plus noun. Examples:

ერთ თქვენს მეგობართაგანს გავუგზავნე.
I sent it to one of your friends.

ორმა მისმა ძმთაგანმა იხ მშვენიერი ლექსი დაწერა.
Two of his brothers wrote that beautiful poem.

8.7. Wordbuilding.

8.7.1. Derivation of adjectives from expressions of time. The suffixes *-indel-*, *-(ev)andel-*, or (if the time expression ends in *in* or *an*) *-del-* are added to expressions of time (adverbs and nouns) to form adjectives. Examples:

ხვალ	tomorrow	ხვალინდელი	tomorrow's
ღამე	night	ღამინდელი	nocturnal
შეგ	day after tomorrow	შეგინდელი	pertaining to the day after tomorrow
დილა	morning	დილანდელი	morning's
კვირა	Sunday	კვირანდელი	pertaining to Sunday
დღეს	today (cf. დღე day)	დღევანდელი	today's
წლეულს	this year (cf. წელი year)	წლევანდელი	this year's

გუშინ yesterday	გუშინდელი yesterday's
შარშან last year	შარშანდელი last year's

8.7.2. Derivation of adverbs from expressions of time. The suffix *-obit* added to nouns denoting periods of time forms adverbs. If the suffix is added to the days of the week, the resultant meaning is equivalent to English 'on Sundays', 'on Mondays', etc. Examples:

კვირა Sunday	კვირათობით on Sundays ⁸
ორშაბათი Monday	ორშაბათობით on Mondays
სამშაბათი Tuesday	სამშაბათობით on Tuesdays
ოთხშაბათი Wednesday	ოთხშაბათობით on Wednesdays
ხუთშაბათი Thursday	ხუთშაბათობით on Thursdays
პარასკევი Friday	პარასკევობით on Fridays
შაბათი Saturday	შაბათობით on Saturdays

With other nouns denoting periods of time the meaning of the suffix *-obit* is similar, denoting a plurality of that period of time. Examples:

ზაფხული summer	ზაფხულობით in summer, summers
თვე month	თვეობით for months
საღამო evening	საღამოობით in the evening, every evening
წელი year (E)	წლობით for years, year after year
დღე day	დღეობით for days, several days

■ (From p. 211)

The II. conjugation form of this verb is: present and future ითქმება or ითქმის 'it is said,' aorist ითქვა.

LESSON 8: Notes

1. III. conjugation verbs are traditionally called middle verbs (Geo. ხაშუალი ზმნები) or (Vogt) "neuter verbs."

2. It should be noted that as a result of this basic meaning, III. conjugation verbs most commonly occur in the screeves of the present series; screeves of the future and aorist series occur less commonly.

3. Root III. conjugation verbs ending in *en* have a different pattern; these form the future series without the FSF *-eb*, taking only the preradical vowel *i*- (*u*- in relative forms). In the aorist series the *e* of the root alternates with *i*. Examples:

Present		Future	Aorist
ჰკებენს	bite s.o., sthg.	უკებენს	უკებინა
ფრენს	fly	იფრენს	იფრინა

(ფრენს also has the present series based on the form ფრინავს. The future and aorist series are as for ფრენს.)

ხტკენს	hurt s.o.	ახტკენს	ახტკინა
(s-tken-s)			

(Future and aorist series take the preradical vowel *a*-.)

Note also:

ღის	flow	იღენს	იღინა
ღბინობს	have a good time	იღბენს	იღბინა

Irregular is the verb 'to run' which patterns in the present series similarly to the verb 'to go'; like the verb 'to go', it occurs with the directional prefixes: present: 1. -ვრბივარ(-თ), 2. -რბიხარ(-თ), 3sg. -რბის, 3pl. -რბიან; imperfect: -რბოდა, etc. The future is -ირბენს and the aorist -ირბინა. The verbal noun is რბენა or ხირბილი. Examples include: მორბის 'run here', მირბის 'run there', შერბის 'run into', გაღარბის 'run across', დარბის 'run around', etc.

4. Causatives of III. conjugation verbs often may take a preverb (usually *a*+) in the future and in screeves derived from the future to mark the meaning of 'cause someone/something to begin to...'. Examples are:

მღერის:	sing	ამღერებს	have s.o. sing (pr.
იმღერებს			and fut.)

აამღერებს have s.o. start sing-
 a+a-mḡer-eb-s ing
 დუღს: boil ადუღებს boil sthg.
 იდუღებს
 აადუღებს bring sthg. to a boil
 a+a-duḡ-eb-s

(See also sec. 8.3.3)

5. In a few instances the comitative present series is formed by adding the preradical vowel *e-* to the present tense of the III. conjugation verb; the future and aorist series of the comitative are derived from the future of the III. conjugation verb:

pr. იბრძვის fut. იბრძოლებს fight
 pr. ებრძვის fut. ებრძობება fight with s.o.

6. Note how other languages cope with this problem:
 French: *Guivi a peint le tableau d'Artchil et Zourab (a peint) celui de Vano.*
 German: *Giwi hat Artschils Bild gemalt und Surab (hat) das von Wano (gemalt).*

7. These forms are to be interpreted as resulting from the deletion of the postposition *დროს* 'during' which is the dat. case of *დრო* 'time'. So *შეხველობას* 'while entering' can be explained as coming from *შეხველ-ის დროს* with deletion of *დროს*. It should be noted that adjectives modifying a noun in the derivative declension are treated as in agreement with a genitive; e.g. *ჩვენს ლაპარაკისას გივი შემოვიდა*: 'While we were talking Givi entered.'

8. *კვირა* (which comes from the Greek *kyrios* 'lord') also means 'week'. With this meaning the derivative *კვირათმდომ* means 'for weeks', 'week after week'.

LESSON 8: Exercises

1. მოხუცმა იცირა, როცა ვუთხარი, რომ თქვენი ვაჟიშვილი ჯარში უნდა წავიდეს-მეთქი.
2. რა თქვი? — არაფერი. ამ ახალგაზრდა ქალს ველაპარაკებოდი.
3. ხვალ არ ვიმუშავებთ, ვინაიდან ღლესახაწაულია.
4. ხად ცხოვრობ? — ბათუმში ვცხოვრობდი, მაგრამ ახლა გორში ვცხოვრობ.
5. ხაწოლ ოთახში შესვლისას ძაღლმა ბავშვი აცირა. ღიღხანს ციროდა, რადგანაც დედამისი ხახლში კი არ იყო, არამედ მალაზიაში მუშაობდა.
6. როცა ძაღლი დაინახა, ბავშვი უცებ აცირდა.
7. წყალი აადუღეთ, გთხოვთ. მითხარით, როდესაც წყალი ადუღდება და ჩაის მოვამზადებ.
8. წყალი ღულს? დიახ, რამდენიმე წუთის წინ ადუღდა.
9. აფხაზეთში ქართულად უნდა ილაპარაკო. — ქართულად ვლაპარაკობ, მაგრამ აფხაზურად ვერ ვლაპარაკობ. — აფხაზურ ენას თუ ბეჯითად იხწავლი, უშეცდომოდ ილაპარაკებ.
10. როცა საქართველოში თამარი მეფობდა, ინგლისის მეფეები იყვნენ რიჩარდ პირველი და ჯონი, ხაფრანგეთისა კი — ფილიპე მეორე.
11. საქართველოს უკანასკნელი მეფე ვინ იყო? გიორგი მეორემეფე, რომელმაც მარჯო ხამ წელს იმეფა.
12. საქართველოში რომ ვცხოვრობდე, ქართულად უფრო კარგად ვილაპარაკებდი.
13. რადგანაც ხვალ ღლესახაწაულია, მთელ ღლეს კალათბურთს ვითამაშებ.
14. ფეხბურთი ვითამაშოთ! — ვის ვითამაშოთ?
15. როცა ჭადრაკის თამაში დავიწყეთ, ყველა ღუმდა, მაგრამ როცა ვითამაშობდით (= ჩვენი თამაშისას), ზოგიერთი ლაპარაკობდა.
16. არჩილმა მითხრა, ევროპის ყველაზე მაღალი მთა იალბოზიანო. — ხად არის ეს მთა? — ჩრდილო

კავკასიაში.

17. კაცები კნავიან და ძაღლები ყეფენ. რა უცნაური იქნებოდა, კაცა რომ ყეფდეს და ძაღლი კნაოდეს (sec. 1.11.1)!
18. როცა ძაღლი აყეფდა, ბავშვი აჭირდა. დედას ვეცყვი, ჭირის-მეთქი.
19. როცა ხატმელი აღარ იქნება, კაცა ხმამაღლა აკნავლდება.
20. როცა გუშინ გელაპარაკებოდი, მიტხარი, თამარმა ოცდაცხრა წელიწადს იმეფათ. იმ დროს, როდესაც თამარი მეფობდა, შოთა რუსთაველმა «ვეფხისტყაოსანი» დაწერა.
21. ნუ იცინით, როცა ქართულად ვლაპარაკობ. შეუძლებელია ვილაპარაკო, როცა იცინით. —აღარ ვიცინებთ. სინამდვილეში ძალიან კარგად ლაპარაკობ!
22. ვიცურათო! —ხამჩუხაროდ აქ ვერ ვიცურავებთ. აქ ცურვა აკრძალულია, ვინაიდან ეს მდინარე ძალიან ხაშიშია.
23. იაღბუში ევროპის ყველაზე მაღალი მთაა. ხაქართველოსი რომელია? ხაქართველოს ყველაზე მაღალი მთა ყაზბეგია.
24. ბავშვებმა იცინეს და იყვირეს, როცა მახხარები ნახეს. ნახეს დათვებიც, რომლებიც ცეკვავდნენ.
25. «ცერულს» იცნობთ? —კი, ამ ცნობილ ქართულ ცეკვას ვიცნობ. ქართველები, რომლებიც მთაში ცხოვრობენ, ცერულს ცეკვავენ.
26. ხამი ქართული ანდაზა:
 ვინც «ანი» თქვა, იმან «ბანიც» უნდა თქვასო.
 ძაღლი ყეფს, ქარავანი მიდისო.
 კაცისთვის თამაშობაა, თავისთვის ხელთა
 ბრძოლააო.
27. ასე ნუ ყვირით! ასე თუ იყვირებთ, უთუოდ ბავშვს გამოაღვიძებთ.
28. დღეს კონცერტზე გუნდი ქართულ ხალხურ სიმღერებს

იმღერებს. სამწუხაროდ, ვერ წავალ, რადგანაც სხვა კონცერტზე უნდა წავიდე: იმღერებენ არიებს ფალიაშვილის ცნობილი ოპერა „აბესალომ და ეთერი“-დან.*

29. მითხარი, სიყვავა „ცერული“ რას ნიშნავს?
— განგიმარცავ. ეს სიყვავა „ცერი“-დან მოდის. „ცერი“ ადამიანის ხელისა და ფეხის პირველი, ყველაზე მსხვილი თითია. ცერული სვანური ხალხური ნექვაა ფეხის ცერებზე. მარცო მამაკაცები ნექვავენ.
30. უცნაურია, რადგანაც ბაღეშში ფეხის თითებზე შეიძლება იცეკვონ მარცო ქალებმა.
31. სამი ქართული ანდაზა:
თეთრი ძაღლი და შავი ძაღლი ორივე ძაღლიაო.
მამალმა თქვა: ყივილი ჩემი საქმეა და გათენება—ღვთისაო.
კარგი დედა მომეცო, კარგი მამაც ვიქნებო.
32. ივანე თუ მკითხავს, ხად მიღიხარო, ვუპასუხებ, არხად არ მივდივარ—მეთქი.
33. არჩილს ვინ ელაპარაკებოდა? — რუხუდანს ვჰკითხავ, რადგანაც რუხუდანი კარგად იცნობს.
34. რუხუდანმა რა გიპასუხა? — მიპასუხა, ორშაბათს დაგირეკავო.
35. რომელი ხაათია? — როცა ზარი აწკრიალდება, გუხცად სამი ხაათი იქნება.
36. ხაენათმეცნიერო წრის სხდომა როდის იქნება?
— მითხრეს, ოთხშაბათს ოთხ ხაათზე იქნებაო.
37. აგვისტოში კვირაობით ამ მდინარეში ხშირად ვცურავთ.
38. უფრო ბეჯითად რომ მუშაობდე, მეც ფულს მიიღებდი.
39. როგორც სხვა ქვეყნებში, საბჭოთა კავშირშიც შაბათობით და კვირაობით არ მუშაობენ.
40. ნულარ ცყუი. მუდამ სიმართლე უნდა თქვა.
41. კავკასიაში გევრი ლეგენდა არხებობს ამირანის შესახებ. ამბობენ, გერძენი ლეგენდარული გმირი

- პრომეთე კავკასიური წარმოშობისაა და მისი პროტოტიპი ამირანიაო.
42. 1921 წ. (ათას ცხრაას ოცდაერთ წელს) ბოლშევიკებმა საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლება დაამყარეს.
 43. როცა ფიკინა პინოკიო ფყუის, ცხვირი უგრძელდება.
 44. ოცდახუთი მანეთი მომეცით, გთხოვთ. — აი ოცდახუთი მანეთი. გმადლობთ.
 45. როცა ამბობენ, ქართველები საბჭოთა კავშირის ყველაზე ღამაზ რესპუბლიკაში ცხოვრობენო, არ ფყუიან!
 46. გიორგი და ელენე პაპაშვილებს იცნობ? — დიახ, ვიცნობ. ამ მწერლებმა დაწერეს იუმორისტული რომანი „Anything Can Happen.“ ამ რომანში აღწერენ, როგორ ჩამოვიდა გიორგი პაპაშვილი საქართველოდან ამერიკაში და მის თავგადასავალს შეერთებულ შტატებში.
 47. ამას წინათ გიორგი და ელენე პაპაშვილები საქართველოში დაბრუნდნენ. წიგნში „Home and Home-Again“ ეს ორი ავტორი გვიამბობს თავიანთ თავგადასავალს გიორგის სამშობლოში.
 48. დღევანდელ გაზეთში რა წაიკითხე? — წავიკითხე, თვეობით იქნება წყლის ნაკლებობაო.
 49. ხვალინდელი ამინდი როგორი იქნება? — ამბობენ, ხვალ კვლავ იწვიმებსო. გუშინწინ და გუშინ მთელ დღეს წვიმდა. დღეს ათ საათზე უცებ გაწვიმდა.
 50. როცა წვიმს, ხშირად ელავს და ქუხს.
 51. შარშან ზამთარში ყოველდღე თოვდა.
 52. ფრინველების უმრავლესობა ფრინავს, ხირაქლემა კი არა.
 53. მოხკოვიდან თბილისში ხვალ გავფრინდებით.
 54. ფრინველები ფრთებით ფრინავენ.
 55. მრავალი ფრინველი ზამთარში სამხრეთისაკენ გაფრინდება.
 56. ეს თვითმფრინავი ხად გაფრინდა? ლენინგრადისაკენ

გაფრინდა.

57. იმ კაცმა რაფომ მიყვირა? ის გიყი ყველას უყვირის.
58. ჩემი მეზობელი ყოველთვის ძალიან ხმამაღლა მღერის.
ამ მღერას თუ გააგრძელებს მილიციაში ვუჩივლებ.
59. დიანა, ქართული სიმღერა მიმღერე, გთხოვ! აკაკი
წერეთლის „სულიკოს“ გიმღერებ.
60. როდესაც საქართველოში ვიყავით, საქართველოს
მეცნიერებათა აკადემიამ გვიმასპინძლა. როცა
ქართველი აკადემიკოსები ამერიკაში ჩამოვლენ, ჩვენი
უნივერსიტეტი უმასპინძლებს. ახლა ათ რუს
პროფესორს ვმასპინძლობთ.

*In this construction, *ოპერა* is declined like an adjective. In a title, such as *აბეხალომ და ეთერი*, only the final member is declined.

Vocabulary

ადამიანი	human being; person	გარი	bell
აი	here/there is/are (cf. Fr. <i>voici</i> , <i>voilà</i> ; Rus. BOT)	გუხვი	exact
აკადემიკოსი	academician [member of an academy]	თავი	mouse
აკრძალული	forbidden	თავგადასავალი	adventure (A)
ამას წინათ	a short time ago; recently	თავიანთი	their own (re- flexive; see sec. 7.4.2.)
ანი	name of the letter ა	თვითმფრინავი	airplane
ანდაზა	proverb	თითი	finger (ფეხის თითი toe)
არია	aria	იუმორისტული	humorous
ბალეტი	ballet	კალათბურთი	basketball
ბანი	name of the letter ბ	კი	yes; however; and
ბოლშევიკი	Bolshevik	ლეგენდარული	legendary
ბრძოლა	struggle; battle	ლეგენდა	legend
გათენება	dawn(ing) (VN)	მამაკაცი	man (male hu- man being)
გიჟი	crazy	მამალი	rooster (A)
გუნდი	team; choir	მარცო	only; alone
გუშინწინ	day before yesterday	მახარა	clown
დათვი	bear	მაღალი	high; tall (A)
დიღბანს	for a long time	მდინარე	river
ღვებახაული	holiday	მეცნიერება	science
გამთარი	winter (A)	მილიცია	police
		მობუცი	old man
		მრავალი	many (A)
		მხვილი	thick
		ნაკლებობა	lack; shortage
		ოთხშაბათი	Wednesday (ოთხშაბათს on Wednesday)
		ორივე	both (+ sing.)

ორშაბათი	Monday (ორშაბათს on Monday)	ფრთა	leg; ბურთი(ball) wing
პროტოტიპი	prototype	ფრინველი	bird
რადგანაც	for; because	ქალი	woman
როგორ?	how?	ქარავანი	caravan (A)
როგორი?	of what kind? how? (adjective)	ღმერთი	God (irr.: see sec. 3.2.1.1)
საათი	hour; watch (ორ საათზე at 2 o'clock; ორ საათს for two hours)	ყველაზე	most (see sec. 9.3.2)
სამშობლო	homeland (cf. მშობლები par- ents)	ყოველდღე	every day
სამხრეთი	south; southern	შარშან	last year
საშიში	dangerous	შერთებული	united
სიმართლე	truth (cf. მართალი true [A])	შეცდომა	mistake
სიმღერა	song	შტატი	state (in USA)
სინამდვილე	reality (cf. ნამდვილი real; true)	ჩაი	tea (dat.= ჩაის; see Lesson 5, note 2)
სირაქლემა	ostrich	ჩრდილო	north(ern)
სული	soul	ცერი	thumb; big toe
ციკინა	puppet; doll	ცერული	Georgian folk dance
უთუო	doubtless; sure	ცხვირი	nose
უკანასკნელი	last; the latter	ძალი	dog
უმრავლესობა	majority	წარმოშობა	origin
უცნაური	strange; unknown	წელიწადი	year (A)(French <i>année</i> cf. წელი [French <i>an</i>])
ფეხბურთი	soccer; football (cf. ფეხი foot,	წუთი	minute
		წყალი	water (A)
		ჭადრაკი	chess
		ხელისუფლება	power (politi- cal
		ხმამალალი	loud (A) (cf. ხმა voice); ad-

	verb = ხმამაღლა	ამირანი [m.]
გორი	city in Eastern Georgia	პინოკიო Pinocchio [m.]
იალბუზი	Mt. Elbrus	პრომეთე Prometheus [m.]
ყაზბეგი	Mt. Kazbek	რიჩარდი Richard [m.]
		ფილიპე Philip [m.]

Verbs

დააარსებს	da=a-ars-eb-s	establish
არსებობს	arseb-ob-s	be; exist
მიბრუნდება	mi=brun-d-eb-a (II. conj.)	return (intrans.)
ჩამოდის	čamo+d-i-s (irr.: sec. 4.5, 5.4.3)	arrive; come down; come (from a distance)
დუღს	duğ-s	boil (VN დუღილი)
დუმს	dum-s (irr. 1. 3დუმვარ(-თ), 2. დუმხარ(-თ), 3pl. დუმან; only present series forms)	be silent (VN დუმილი)
ელავს: იელვებს	el-av-s: fut. i-elv-eb-s	(be) lightning
თამაშობს	tamaš-ob-s	play [games; roles] (VN თამაში, თამაშობა)
თოვს	tov-s	snow
tkv	see tqv	
txr	see tqv	
ჰკითხავს	*∅=h-kiťx-av-s	ask s.o. sthg.
კნავის:	ķnav-i-s: fut.	meow (VN კნავილი)
იკნავლებს	i-ķnavl-eb-s	
ლაპარაკობს	laparak-ob-s	speak (VN ლაპარაკი (+ adv.))
[მადლობს]	(H-)madl-ob-s used only in: გმადლობ(-თ)	thank you
მასპინძლობს	maspinjľ-ob-s	act as host

(H-) მასპინძლობს:		act as host to s.o.
fut. უმასპინძლებს		
(sec. 8.2)		
<i>mb</i>	see <i>tqv</i>	
მეფობს	<i>mep-ob-s</i>	reign
მუშაობს	<i>muša(v)-ob-s,</i>	work (VN მუშაობა)
	fut. იმუშავებს	
მღერის	<i>mǧer-i-s</i>	sing
უმღერის		sing s.o. sthg.
დაამყარებს	<i>da=a-mqar-eb-s</i>	establish; found
დაინახავს	<i>da+i-nax-av-s</i>	catch sight of; see
პასუხობს:	<i>h-pasux-ob-s: fut.</i>	answer s.o. (dat.)
უპასუხებს	<i>u-pasux-eb-s</i>	
ღირობს	<i>tir-i-s</i>	cry
იყვინძვება	<i>i-tqv-i-s</i> (irr.;	say
	sec. 8.4) pres.	
	ამბობს (<i>a-mb-ob-</i>	
	<i>s</i>), aor. თქვა	
	(<i>tkv-a</i>)	
უყვინძვობს	<i>e-tqv-i-s</i> (irr.;	say sthg. to s.o.
	sec. 8.4) pres.	
	უბნება (<i>e-ubn-</i>	
	<i>eb-a</i>), aor. უთხრა	
	(<i>u-txr-a</i>) **	
უყუთობს	<i>tqu(v)-i-s</i>	lie (tell untruths)
		(VN უყუთობ)
<i>ubn</i>	see <i>tqv</i>	
ფრინავს, იფრენს,	<i>prin-av-s</i> (irr.):	fly
იფრინა	fut. <i>i-pren-s</i>	
	aor. <i>i-prin-a</i>	
	(pres. also ფრენს	
	[see note 3])	
გაფრინდება	<i>ga+prin-d-eb-a</i>	fly off
ჩაფრინდება	<i>ča+prin-d-eb-a</i>	fly down; fly to

ქუხს	<i>kux-s</i>	thunder (VN ქუხილი)
გამოაღვიძებს	<i>gamo=a-ǰvij-eb-s</i>	wake s.o. up
ყეფს	<i>qep-s</i>	bark
ყვირობს	<i>qvir-i-s</i>	shout (VN ყვირილი)
უყვირობს		scream at s.o.
ყივის:	<i>qiv-i-s: fut.</i>	crow (VN ყივილი)
იყივლებს	<i>i-qivl-eb-s</i>	
შეაჩერებს	<i>še=a-čer-eb-s</i>	stop (for a moment)
ჩივის:	<i>čiv-i-s: fut.</i>	make a complaint, com-
იჩივლებს	<i>i-čivl-eb-s</i>	plain (VN ჩივილი)
უჩივის:		complain about s.o.
უჩივლებს		
ბეკვავს	<i>cekv-av-s</i>	dance
იხინის	<i>i-cin-i-s</i>	laugh
ბურავს	<i>cur-av-s</i>	swim
ბურამბს:	<i>cura(v)-ob-s:</i>	swim around
იბურავებს	<i>i-curav-eb-s</i>	
ცხოვრობს	<i>cxovr-ob-s</i>	live (VN ცხოვრება)
წვიმს	<i>čvim-s</i> (II. conj.	rain
	derivative [sec.	
	8.3.3] has pre-	
	verb <i>gat:</i> გა+	
	წვიმდება)	
წკრიალებს	<i>čkrial-eb-s</i>	ring (of bell) (VN წკრიალი)

*I. and II. conjugation verbs which do not have a pre-verb in the future series will be marked with \emptyset . This symbol indicates that there is no preverb in the future and that consequently the present series forms are identical to those of the future series.

**Alongside these forms, the III. conj. verb უამბობს \emptyset =*u-amb-ob-s* 'tell s.o. sthg.' is also found. Note the aorist: უამბო.

Key to the Exercises

1. The old man cried when I told him that his son had to enter the army [that your son has to enter the army].
2. What did you say? Nothing. I was speaking with this young woman.
3. We shall not work tomorrow, because it is a holiday.
4. Where do you live? I was living in Batumi but now I live in Gori.
5. While entering into the bedroom the dog caused the baby to cry. It cried for a long time because its mother wasn't at home [in the house] but rather was working in the store.
6. When it caught sight of the dog, the baby suddenly began to cry.
7. Boil the water please. Tell me when the water will begin boiling and I will prepare tea.
8. Is the water boiling? Yes, it began boiling a few minutes ago [before a few minutes].
9. In Abkhazia you must speak Georgian (adv. case). I speak Georgian but I cannot speak Abkhaz. If you will study the Abkhaz language diligently you will speak it without mistake.
10. When Tamar was reigning in Georgia England's kings were Richard [the] first and John; France's, however -- Phillip [the] second.
11. Who was Georgia's last king? George XII, who reigned only three years (1798-1800).
12. If I were living in Georgia, I would speak Georgian better [more well].
13. Because tomorrow is a holiday, I shall play basketball the whole day.
14. Let's play football! With whom are we to play (opt.)?
15. When we began playing (use verbal noun) chess everybody was silent but when we were playing [during our playing] several [people] were speaking.
16. Arčil told me Europe's highest [most high] mountain is Elbrus. Where is this mountain? In the North Caucasus.
17. Cats meow and dogs bark. How [what?] strange it would be if a cat barked and a dog meowed.
18. When the dog began to bark, the baby began to cry. I will tell [his] mother he is crying.
19. When there will no longer be food the cat will loudly begin to meow.
20. When I was speaking with you yesterday you told me Tamar reigned twenty-nine years. In that time

- (dat.) while Tamar was reigning Šota Rustaveli wrote "The Hero in the Tiger's Skin."
21. Don't [you all] laugh when I speak Georgian. It is impossible that I speak when you all laugh. We won't laugh any more. In fact [in reality] you speak very well!
 22. Let's swim! Unfortunately here we can't swim. Swimming here is forbidden because this river is very dangerous.
 23. Elbrus is Europe's highest [most high] mountain. What is Georgia's? Kazbek is Georgia's highest mountain.
 24. The children laughed and shouted when they saw the clowns. They also saw bears which were dancing.
 25. Are you acquainted with the *ceruli*? Yes, I am acquainted with this well-known Georgian dance. Georgians who live in the mountains dance the *ceruli*.
 26. Three Georgian proverbs:

Who said *A*, that one must say *B* also.
 The dog barks but the caravan goes [on anyway].
 For the cat it is play, for the mouse it is a struggle of souls (old gen. pl).
 27. Don't shout so (pl.)! If you will shout so you all will surely wake the baby.
 28. Today at the concert a choir will sing Georgian folk songs. Unfortunately I cannot go because I must go to another concert; they will sing arias from Paliašvili's well known opera *Abesalom and Eter* (აბესალომისა და ეთერის is declined adjectivally here; აბესალომისა has no ending and is not declined).
 29. Tell me: what does the word *ceruli* mean? I shall explain it to you. This word comes from *ceri*. *Ceri* is the first, most thick finger/toe of a human being's hand or foot. The *ceruli* is a Svan folk dance on the (big) toes. Only men dance it.
 30. It is strange, because in ballet only women can dance on toes.
 31. Three Georgian proverbs:

A white dog and a black dog are both dogs.
 The rooster said: Crowing is my business and daybreak is God's.

Give me a good mother, I will also be a good father.
 32. If John will ask me where I'm going, I'll answer him [that] I'm not going anywhere.
 33. Who was speaking with Arčil? I shall ask Rusudan, because Rusudan knows him well.
 34. What did Rusudan answer you? She answered me

- [that] she will call me Monday (dat.).
35. What time [which hour] is it? When the bell begins to ring it will be exactly three o'clock [three hour].
 36. When will the session of the linguistic circle be? They told me [that] it will be Wednesday (dat.) at (+ postposition -se) 4 o'clock.
 37. In August on Sundays we often swim in this river.
 38. If you were working more diligently, you would receive more money.
 39. As in other countries, in the Soviet Union, too, they don't work on Saturdays and Sundays.
 40. Don't lie anymore. You must always tell the truth.
 41. In the Caucasus many legends exist about Amirani. They say the Greek legendary hero Prometheus is of Caucasian origin and his prototype is Amirani.
 42. In 1921 the Bolsheviks established Soviet power in Georgia.
 43. When the puppet Pinocchio lies, his (id.o.) nose becomes longer.
 44. Give me 25 rubles, please. Here are 25 rubles. Thank you.
 45. When they say Georgians live in the most beautiful republic of the Soviet Union, they are not lying.
 46. Do you know George and Helen Papashvily (pl.)? Yes, I know them. These writers wrote the humorous novel *Anything Can Happen*. In this novel they describe how George Papashvily came from Georgia to America and his adventure(s) in the United States.
 47. A short time ago George and Helen Papashvily returned to Georgia. In the book *Home and Home Again* these two authors tell us their adventure(s) in George's native land.
 48. What did you read in today's paper? I read [that] for months there will be a shortage of water.
 49. How [of what kind] will tomorrow's weather be? They say tomorrow it will rain again. The day before yesterday and yesterday it was raining all day long. Today at 10 o'clock it suddenly began raining.
 50. When it rains it often lightnings and thunders.
 51. Last year in winter it snowed every day.
 52. Most birds [the majority of birds] fly; the ostrich however [does] not (არა).
 53. We shall fly from Moscow to Tbilisi tomorrow.
 54. Birds fly with wings (instr.).
 55. Many birds fly off toward the south in winter.
 56. Where did this airplane fly off to? It flew off

- to (-*ken*) Leningrad.
57. Why did that man scream at me? That crazy [man] screams at everyone.
58. My neighbor always sings very loud. If he continues this singing, I shall complain about him to the police (pp. -*ši*).
59. Diana, sing me a Georgian song, please. I shall sing you Akaçi Çereteli's (E) 'Suliço'.
60. When we were in Georgia, the Georgian Academy of Sciences hosted us. When the Georgian academicians will arrive in America, our university will host them. Now we are hosting ten Russian professors.

Georgian Folk Dancer

Reading Passage მობევეების საოჯახო ყოფა

- 1 საოჯახო ურთიერთობის მეცნიერული შესწავლა, საზოგადოებრივი ყოფის სხვა ძირითად საკითხებთან ერთად, დაიწყო XIX საუკუნის მეორე ნახევრიდან, როდესაც დასავლეთის ქვეყნებსა და რუსეთში ეთნოგრაფია დამოუკიდებელ სამეცნიერო დისციპლინად ყალიბდებოდა.
- 2 ამჟვე პერიოდიდან მიიქცია მკვლევართა ყურადღება კავკასიელ ხალხთა საოჯახო ყოფამ. ოჯახის ფორმების შესწავლისადმი მკვლევართა ესოდენ დიდი ინტერესი განაპირობა აქ ხანგრძლივად შემონახულმა მდიდარმა ფაქტობრივმა მასალამ, რაც საფუძვლად დაედო არაერთ ეთნოგრაფიულ აღწერილობას და გამოკვლევას. ეს მასალა მისი გამოშუქურებისთანავე გასცდა კავკასიის ფარგლებს და ზოგადი ეთნოგრაფიის კუთვნილებად იქცა.
- 3 საოჯახო ურთიერთობის შესწავლის თვალსაზრისით საქართველოს ერთ-ერთი საყურადღებო კუთხეა ხევი, სადაც დიდხანს იყო შემონახული ისტორიულად არსებული სოციალური ინსტიტუტების გადმონაშთები. XIX საუკუნის ბოლომდე გადმონაშთის სახით შემორჩენილ ერთ-ერთ ასეთ სოციალურ ერთეულს წარმოადგენდა საოჯახო თემი, ანუ დიდი ოჯახი, რომელიც არსებობას განაგრძობდა ოჯახის გაბატონებული ფორმის — ინდივიდუალური ოჯახის, ანუ პატარა ოჯახის გვერდით. მოხვეურ დიდ ოჯახში რელიგიური სიციხადით იყო წარმოდგენილი გადმონაშთური ფორმით შემორჩენილი საოჯახო თემის ძირითადი კომპონენტები: რამდენიმე თაობისა და საქორწინო წყვილის ერთად ცხოვრება, ქონებაზე საერთო საკუთრება, კოლექტიური შრომის ორგანიზაცია, დოვლათის კოლექტიური მოხმარება და სოლიდარული მმართველობის სისტემა. ამ ნიშნების მიხედვით, მოხვეური დიდი ოჯახი დემოკრატიული, ანუ სოლიდარული ბუნებისა იყო და არსებითად განსხვავდებოდა ქართველთა ყოფისათვის უცნობი და ზოგიერთი სხვა ხალხისათვის დამახასიათებელი დესპოტური ოჯახისაგან, რომლის ქონებაზე და მმართველობაში განუსაზღვრელი უფლებებით სარგებლობდა ოჯახის უფროსი მაჰაჯატი.
- 4 მოხვევების საოჯახო ყოფის შესწავლის ძირითად წყაროდ გამოვიყენეთ ჩვენ მიერ ხევში შეკრებილ ეთნოგრაფიული მასალები, XVIII—XIX სს. სტატისტიკური მონაცემები და სხვადასხვაგვარი ლიტერატურული წყაროები. წინასწარ გვინდა აღვნიშნოთ, რომ XIX საუკუნის ავტორთაგან მოხვევების საოჯახო ყოფას ყველაზე ახლოს იცნობდა ხევში აღზრდილი დიდი ქართველი მწერალი ალ. ყაზბეგი, ხოლო საბჭოთა მკვლევართაგან ამ საკითხის შესწავლაში განსაკუთრებით დიდი წვლილი შეიტანა რუსუდან ხარაძემ.

- 5 1960—1961 წლებში რუსულ ენაზე ორ წიგნად გამოქვეყნებულ მონოგრაფიაში — „ქართული საოჯახო თემი“, რ. ხარაძემ, საქართველოს სხვა კუთხეებთან ერთად, მოგვცა ხევში გადმონაშთის სახით შემონახული საოჯახო თემის დახასიათებაც. მის მიერ გამოშუქებული მასალა ასახავს XIX საუკუნის ბოლოსა და XX საუკუნის დასაწყისის ვითარებას, როდესაც ხევში მეცხვარეობა უკვე მეურნეობის წამყვან დარგს წარმოადგენდა და, ამდენად, ის იყო საოჯახო თემის ძირითადი ეკონომიური საფუძველი. ამის გამო რ. ხარაძის მსჯელობა ეხება უმთავრესად მეცხვარეობაზე ლამყარებული საოჯახო თემის სტრუქტურას, მის სპეციფიკას.
- 6 ეთნოგრაფიული ძიების შედეგად ხევში დადასტურდა ორი სხვადასხვა ტიპის ოჯახის თანაარსებობა; XIX საუკუნის ბოლომდე ინდივიდუალური ოჯახის გვერდით არსებობდა საოჯახო თემი. ფეოდალიზმისა და კაპიტალიზმის ხანაში ოჯახის ეს ფორმა განიცდიდა თვისებრივ ცვლილებებს და მისი ხვედრითი წონა თანდათანობით მცირდებოდა, ხოლო მათი რღვევის ბაზაზე იზრდებოდა ინდივიდუალური ოჯახების რიცხვი. XX საუკუნის კარიბჭესთან საბოლოოდ დაიმსხვრა საოჯახო თემის უკანასკნელი ნაშთები ხევში და სრული მონოპოლია მოიპოვა თანამედროვე ტიპის ინდივიდუალურმა ოჯახმა.
- 7 ეს პროცესი რომ თვალნათლივ წარმოვიდგინოთ და ოჯახის არსებულ ტიპებს შორის განსხვავება დავინახოთ, საჭიროა ვიცოდეთ, როგორი იყო ოჯახის შემადგენლობა, მისი ეკონომიური საფუძველები, მმართველობის სისტემა, შრომის ორგანიზაცია და საკუთრების ხასიათი.

Vocabulary

1

მობევე	Mokheve (s.o. from N. Georgian mountain valleys)
ოჯახი: საოჯახო	family: domestic
ყოფა	life(style) (Russ. быт)
ურთიერთობა	relation(ship)
საზოგადოებრივი	social
ძირითადი	fundamental
ნახევარი	half (A)
დამოუკიდებელი	independent (E)

2

ამავე	(this) same; nom. ეგვე; oblique (attributive) ამავე (used as N. ეს, oblique ამ, see sec. 5.5.)
[მი=იქცევს ყურადღებას]	draw (lit., turn) attention to oneself
მკვლევარი	investigator (A)
ხალხი	people
ფორმა	form; ფორმით in the form of
-დმი	[pp.] to(wards); here: in
ესოდენ	such
ინტერესი	interest
გან=აპირობებს	condition; cause (cf. პირობა condition)
ხანგრძლივი	long (of time)
შემონახული	preserved
ფაქტობრივი	factual
რაც	here: which
საფუძველი	basis; foundation (E)
[დაედო საფუძველად]	served as the basis for (dat.)
არაერთი	more than one; many a
აღწერილობა	description
გამომხვეურება	elucidation

-თანავე	[pp.] simultaneously with
[გახცდა]	went beyond sthg. (dat.)
ფარგალი	border (A)
ზოგადი	general
კუთვნილება	possession, property
[იქცა]	became (aor.) (II. conj. + adv.)
3	
თვალსაზრისით	[pp.] from the point of view of
ერთ-ერთი	one (of several)
საყურადღებო	important
კუთხე	corner; here: region
ხევი	region of N. Georgia (see map, Lesson 6, fig. 6.1)
არსებული	existing
ინსტიტუცი	institution; institute
გადმონაშთი	remnant
სახით	[pp.] in the form of
შემორჩენილი	remaining
ერთეული	unit
თემი	clan
დიდი ოჯახი	extended family
გან+აგრძობს	continue
გაბატონებული	(pre)dominant
პატარა	small; little (nontruncating); here: nu- clear
გვერდით	[pp.] alongside
რელიეფური	vivid; graphic (cf. რელიეფი relief)
ხიცხადე	clarity
წარმოდგენილი	represented
თაობა	generation
საქორწინო	married; wedding (adj.)
წყვილი	pair; couple
ერთად	together (Note that VNs can be modified by adverbs; ერთად ცხოვრება = living to-

	gether)
ქონება	property; estate
ხაერთო	common
ხაკუთრება	ownership (-ზე of), property
კოლექტივი	collective
შრომა	work
ღოვლათი	wealth
მომხმარება	use
ხოლიდარული	solidary
მმართველობა	government
ხიხტემა	system
ნიშანი	sign; feature (A)
ბუნება	nature
არსებითი	essential
გან+ახხვავეებს	distinguish (also გან=)
-თვის ... უცნობი	unknown to
ღამახახიათებელი	characteristic (-თვის of) (E)
ღეხპოღი	despot
განუხაზღვრელი	unlimited
უფლება	power
ხარგებლობს	(+inst.) profit from; make use of; take advantage of; enjoy
უფროხი	elder; chief
4	
გამო=იყენებს	use
ჩვენ მიერ	by us
შეკრებილი	gathered
მონაცემი	datum
ხხვადახხვაგვარი	of various sorts
ჩინახჩარ	first (of all)
[გვინღა]	we (dat.) want
აღ=ნიშნავს	note; remark
იღნობს	know s.o. (pr. series only)
აოზროილი	raised; educated

აღ. = ალექსანდრე

ხოლო	while; however
-გან	[pp.] here: by
განსაკუთრებით	particularly
წვლილი	contribution
შეიყვანს	bring in (pres. series irr.; see sec. 12.1.3)

5

1960-1961 ათას ცხრაას ხამოც-ათას ცხრაას ხამოცდაერთი

ორ წიგნად	in two volumes
გამოქვეყნებული	published
მონოგრაფია	monograph
და=ახასიათებს	characterize
გამომჟღერებული	exposed; brought to light
ა+ახასავს	represent; portray
დასაწყისი	beginning
ვითარება	circumstance; case
მეცხვარეობა	shepherding
უკვე	already
მეურნეობა	agriculture
წამყვანი	leading
დარგი	branch
ამდენად	to this extent
მსჯელობს	discuss; consider
შე=ეხება	concern (+ dat.) (VN შეხება)
მთავარი	chief (A)
დამყარებული	based
სპეციფიკა	specific character

6

ძიება	investigation
შედეგი	result (შედეგად[pp.] as a result of)
და=ადასტურებს	confirm
სხვადასხვა	different

ტიპი	type
თანაარსებობა	coexistence
ფეოდალიზმი	feudalism
ხანა	period
გან+იცდის	undergo (aor. irr.; see sec. 9.1.1)
თვისებრივი	qualitative
ცვლილება	change
ხვედრითი წონა	specific weight; relative importance
თანდათანობით	gradually
მცირე	little
რღვევა	disintegration
ბაზა	base
გა=ზრდის	grow; raise sthg.; გა=იზრდება (II.) grow (intransitive)
რიცხვი	number
კარიბჭე	threshold
საბოლოო	final
და=ამხსვრევს	destroy: II. conj. irr.: და=იმხსვრევა, aor. და(ვ)იმხსვერი(-თ), დაიმხსვრა.
უკანასკნელი	last
ნაშთი	remnant
სრული	entire; complete
მო=იპოვებს	achieve
თანამედროვე	contemporary
7	
პროცესი	process
რომ	here: in order to (+ opt.)
თვალნათლივ	clearly
წარმო=იდგენს	conceive of; imagine
განსხვავება	difference
[ვიცოდეთ]	here: to know (see sec. 9.1.4) (conj. pres. = opt.)
როგორი	(of) what kind?
შემადგენლობა	composition
ხასიათი	character

LESSON 9

9.1. Irregularities in conjugation.

9.1.1. Irregularities in I. conjugation verbs. The number of *irregular* I. conjugation verbs is quite limited but some such roots are extremely common. (Irregular verbs are those verbs whose roots are vowelless; see sec. 5.0.)

Most irregular I. conjugation verbs take the so-called strong aorist series endings:¹

Verbs taking the strong aorist endings are those with present/future stem formant *-am*, *-av*, and some in *-i*.²

Verbs in *-am*. There are about nine such roots. These form the aorist as for regular I. conjugation verbs, except that they take the strong endings. Examples:

Future	Aorist	Optative	
მიაბამბ	მი(ვ)აბი(თ)	მი(ვ)აბა(თ)	tie
	მიაბა მიაბებს	მიაბახ მიაბან	
ღაღვამბ	ღა(ვ)ღვი(თ)	ღა(ვ)ღვა(თ)	put
	ღაღვა ღაღვებს	ღაღვახ ღაღვან	
ღაახხამბ	ღა(ვ)ახხი(თ)	ღა(ვ)ახხა(თ)	pour
	ღაახხა ღაახხებს	ღაახხახ ღაახხან	
ჩაიხვამბ	ჩა(ვ)იხვი(თ)	ჩა(ვ)იხვა(თ)	dress o.s.
	ჩაიხვა ჩაიხვებს	ჩაიხვახ ჩაიხვან	

Verbs in *-av*. There are about twelve such roots. The majority of them form the aorist by dropping the present/future stem formant and inserting *-a-* in the first and second persons of the aorist. Strong endings are added. The optative is formed (with strong endings) from the stem of the 3sg. aorist (which does not have the inserted vowel). Examples:

Future	Aorist	Optative	
შაკლავბ	შა(ვ)კალი(თ)	შა(ვ)კლა(თ)	kill

	მოკლა	მოკლეს	მოკლას	მოკლან	
ჩაფლავს	ჩა(ვ)ფალი(თ)		ჩა(ვ)ფლა(თ)		bury
	ჩაფლა	ჩაფლეს	ჩაფლას	ჩაფლან	

Verbs in *-i*. There are about fifteen irregular roots in *-i*, all but about three of which end in *n*, which take the *strong* endings in the aorist series. The aorist is formed by dropping the P/FSF and inserting *-e-* before the root final consonant in the first and second persons only. The optative is formed from the 3sg. aorist (which does not have the inserted *-e-*). Examples:

Future	Aorist	Optative	
შექმნის	შე(ვ)ქმენი(თ)	შე(ვ)ქმნა(თ)	create
	შექმნა	შექმნეს	შექმნას
მოჭრის	მო(ვ)ჭერი(თ)	მო(ვ)ჭრა(თ)	cut
	მოჭრა	მოჭრეს	მოჭრას

(Note that მოჭრის is the only common root following this pattern which does not end in *n*.)

There are about twenty roots with present/future stem formant *-i* which take the *regular* aorist and optative endings. These forms are irregular in that the vowel *-a-* is inserted *after* the initial consonant, harmonic cluster, or consonant + *v* in all forms of both the aorist and the optative. An example would be:

Future	Aorist	Optative	
ჩათვლის	ჩა(ვ)თვალე(თ)	ჩა(ვ)თვალო(თ)	con-
	ჩათვალა	ჩათვალეს	ჩათვალოს
			ჩათვალონ
აღზრდის	აღ(ვ)ზარდე(თ)	აღ(ვ)ზარდო(თ)	edu-
	აღზარდა	აღზარდეს	აღზარდოს
			აღზარდონ
			cate, raise

Similarly,

დახუცის	punish
გამლის	unwrap; spread out
გამოცდის	test
გამოცვლის	change
გადაიხდის	pay

9.1.2. Irregularities in II. conjugation verbs.

II. conjugation verbs derived from *irregular* I. conjugation verbs. II. conjugation verbs derived from

irregular I. conjugation verbs form their aorist series screeves exactly as the corresponding I. conjugation verbs, except that they have the II. conjugation marker *i-* and in the 3pl. aorist have the ending *-nen* instead of *-es* (cf. sec. 5.4.1). Examples:

I. conj.

Aorist		Optative		
ღა(ვ)აბი(თ)	ღააბა	ღა(ვ)აბა(თ)	ღააბან	tie
ღა(ვ)თვალე(თ)	ღათვალა	ღა(ვ)თვალო(თ)	ღათვალონ	consider

II. conj.

Aorist		Optative		
ღა(ვ)იბი(თ)	ღაიბა	ღა(ვ)იბა(თ)	ღაიბან	tie
ღა(ვ)იოთვალე(თ)	ღაიოთვალა	ღა(ვ)იოთვალო(თ)	ღაიოთვალონ	consider

(The optative may also take the *e*-endings shown below.)

9.1.2.1. "Root" II. conj. verbs. This class of II. conjugation verbs is called "root" because in the aorist series there are no affixes marking the form as II. conjugation; i.e., there is neither a preradical vowel *i-* (see sec. 3.1.3) nor a suffix *-d-* (sec. 3.1.2). Most (a little over twenty) root II. conjugation verbs have no corresponding I. conjugation forms. Their vocabulary entry forms will be the 3sg. future. They are conjugated like all other II. conjugation verbs in all the screeves of the future and present series. In the aorist series they take the same endings as the II. conjugation verbs in *-d-*:

Examples of such verbs are: მოკვდება (mo=kvd-eb-a)³ die; შეცდება (še=cd-eb-a) err, be mistaken; შეხვდება (še=xvd-eb-a) encounter, meet; გახდება (ga=xd-eb-a) become; დარჩება (da=rč-eb-a) remain. An example of the conjugation in the aorist and optative:

Aorist		Optative	
მ(ვ)კვლი(თ)		მ(ვ)კვლე(თ)	
მოკვლა	მოკვდნენ	მოკვლეს	მოკვდნენ

Such verbs usually form the verbal noun by adding *-oma* to the aorist stem: მოკვდომა, შეცდომა, გახდომა, but დარჩენა, შეხვედრა. To this class also belong the II. conjugation forms derived from some I. conjugation verbs with preradical vowel *a-* and P/FSF *-ob*. Examples:

I. conj.

II. conj.

	Future (3sg.)	Aorist (3sg.)	
გათბობს	→ გათბება	გათბა	heat, warm
გააშრობს	→ გააშრება	გააშრა	dry
გამოაფხობს	→ გამოაფხვება	გამოაფხვა	bake (root <i>აფხ-</i> [sec. 1.11.1])

Relative forms of root II. conjugation verbs. Relative forms of root II. conjugation verbs are infrequent and are generally formed from the absolute forms by means of the *u-*series indirect object markers. The meaning of such indirect objects often corresponds to the use of possessive adjectives in English. Examples:

გახულ წელს ბებია მოკვდა.

Last year grandmother died.

გახულ წელს ბებია მომიკვდა.

Last year my grandmother died (lit.: grandmother died to/on me)

Verbs denoting *change* of position. Four verbs denoting change of position follow the root II. conjugation in all forms except for the first and second persons in the aorist. These are

დადგება	da=dg-eb-a	stand up
დაწვება	da=čv-eb-a	lie down
დაჯდება	da=jd-eb-a	sit down (sg.)
დასხდებიან	da=sxd-eb-ian	sit down (pl.)

1, 2 aorist	aorist 3sg.	optative 3sg.
ღა(ვ)ღეჭი(თ) ⁴	ღაღვა	ღაღვებ
ღა(ვ)წეჭი(თ)	ღაწვა	ღაწვებ
ღა(ვ)ჯეჭი	ღაჯღა	ღაჯღებ
ღა(ვ)ხხედით	ღახხედნენ (pl.)	

Note that the verb *ღაჯღება* normally takes only a singular subject referring to only one person. When the subject of the verb is plural, *ღახხედნენ* must be used.⁵ When a grammatically singular third person subject refers to more than one being (i.e., the subject noun is a collective or is modified by a quantifier) then a special third person singular form *ღახხედბა* is used. Examples:

ივანე შემოვიდა და დაჯდა.

John came in and sat down.

ივანე და მარიამი შემოვიდნენ და დახხედნენ.

John and Mary came in and sat down.

ჩემი მშობლები შემოვიდნენ და დახხედნენ.

My parents came in and sat down.

ჩემი ხამი მეგობარი შემოვიდა და დახხდა.

My three friends came in and sat down.

ახალგაზრდა წყვილი შემოვიდა და დახხდა.

The young couple came in and sat down.

These four verbs form the verbal noun in *-oma* (აღვამა, დაჯღამა, დახხედამა) or *-ola* (დაწოლა; sec. 1.11.1).

9.1.3. Verbs denoting *position*. Corresponding to the four verbs denoting *change of position* there are four verbs denoting *position*. These verbs show considerable irregularity. In the present tense the endings of the first and second persons are the corresponding forms of the verb 'be'; in the third plural present the ending is *-an* or *-anan*. These verbs lack both the imperfect and the present stem conjunctive, substituting the aorist and optative for these. The present tense forms are:

	be standing	be lying down
1.	ვდგავარ(თ)	ვწევარ(თ)
2.	დგახარ(თ)	წევხარ(თ)

3. ღვას ღვანან	წევს წვანან
be sitting ⁶	
sing.	pl.
1. ვზივარ	ვხედვართ
2. ზიხარ	ხედხართ
3. ზიხ (ხედხ)	ხედან

In the future and aorist series these verbs are conjugated like *root II. conjugation forms* except that they do not take any preverbs and they have the preradical vowel *i-*. In the aorist screeve they have the same alternations as the verbs of change of position. Examples:⁷

Future	იღგება	იწვება
Aorist	(ვ)იღექი(თ)	(ვ)იწექი(თ)
	იღვა იღვნენ	იწვა იწვნენ
Future	იჯღება	იხხედნიან
Aorist	(ვ)იჯექი	(ვ)იხხედით
	იჯღა (იხხდა)	იხხედნენ

These verbs pattern syntactically as II. conjugation forms; i.e., the grammatical subject is always in the nominative case. The verbal nouns are the same as for the corresponding verbs of change of position.

9.1.4. Irregular verb იცი. The verb იცი, verbal noun ცოდნა, means 'know something', 'know how'. It corresponds in meaning to French *savoir* or German *wissen*. In the present series იცი is conjugated like უნის (see sec. 8.1.6). This verb's irregularity lies in the fact that the subject is in the ergative case in the present series and any direct object is in the nominative. This is the only verb in modern Georgian with such syntax in the present series. For the future series of this verb, see sec. 12.1.3e. This verb has no aorist series; in place of the aorist the imperfect (იციდა) is used and in place of the optative the conjunctive present (იცოდეს) is used.

9.2. Personal pronouns. As a general rule personal pronouns are used in Georgian only for emphasis or contrast; otherwise the verbal form itself is generally capable of marking person. The pronouns of the first and second persons are:

N.E.D. მე	} lsg. I, me	ჩვენ	} lpl. we, us
G. ჩემ			

შენ 2sg. you^a თქვენ 2pl. you all^a

Note that with the exception of the personal pronoun of the first person singular, these are not declined; instr. and adv. forms do not occur.

In the third person singular and plural the demonstrative pronoun *ის* or *ისი*, pl. *ისინი* is used (see sec. 5.5.2). In cases other than the nominative the initial *i-* is lost:

3sg.	he, she, it	3pl.	they
N.	ის, ისი	N.	ისინი, ისინი
E.	მას	E.D.G.	მათ
D.	მას		
G.	მის		
I.	მით		

When the postpositions *-ში* and *-ზე* are added to the dative form of the personal pronoun the final *s* of *მას* is not lost; i.e., the rule given in sec. 4.4.1 does not apply to *მას*. Compare the personal pronouns *მასში* 'in it', *მასზე* 'on it' with the demonstrative pronouns *ისაში* 'in that', *ისაზე* 'on that'. Other examples of personal pronouns with postpositions are:

- tvis* ჩემთვის, შენთვის, მისთვის; ჩვენთვის, თქვენთვის, მათთვის
 - gan* ჩემგან, შენგან, მისგან; ჩვენგან, თქვენგან, მათგან
 - tan* ჩემთან, შენთან, მასთან; ჩვენთან, თქვენთან, მათთან
- etc. [■ p. 247]

As in Russian, the third person plural *without personal pronoun* is often used to give an indefinite meaning, e.g., *ამბობენ* 'they (without antecedent) say'. This function is similar to that of French *on* or German *man*.

9.3. Comparison of adjectives and adverbs.

9.3.1. Comparative. The comparative is formed either (a) with *უფრო* 'more' followed by the adjective or adverb; 'than' is expressed by the conjunction *ვიღრე*; or (b) a noun + postposition *-ზე*, corresponding to English 'than' clauses, followed by the adjective or adverb in the positive degree. Examples:

The Georgian alphabet is older than the Slavic.

- (a) ქართული ანბანი უფრო ძველია, ვიდრე სლავური.

(b) ქართული ანზანი ხლავურზე ძველია.

9.3.2. Superlative. The superlative is generally formed by ყველაზე 'most' (= ყველა 'all' + -ზე, i.e., 'than all') followed by the positive degree of the adjective or adverb:

ყველაზე დიდი მთა ევროპაში იაღბუზია.

The highest mountain in Europe is Elbrus.

A few adjectives and adverbs can also have simple forms for the comparative and superlative. These include:

	Positive		Comparative
(a)	კარგი good		უკეთესი better
(b)	ცუდი bad		უარესი worse
(c)	ცოტა a little		ნაკლები less
(d)	ბევრი much, many		მეტი more
	Superlative		
(a)		საუკეთესო	best
(b)	ყველაზე ცუდი, ყველაზე უარესი		worst
(c)	ყველაზე ცოტა, ყველაზე ნაკლები		least
(d)	ყველაზე ბევრი, ყველაზე მეტი		most

9.4. Wordbuilding.

9.4.1. The intensive circumfix *u-.....-es*. The circumfix *u-.....-es* added to adjectives gives the meaning 'very', 'exceedingly', 'a most'. In addition, it can serve to form a simple superlative ('the most'). Examples:

ლამაზი		beautiful	ულამაზესი
ულამაზესი სურათი	=	{ a very an exceedingly a/the most }	beautiful picture
ძველი		old	უძველესი
ახალი		new (A)	უახლესი
მოკლე		short	უმოკლესი
ღრმა		deep	უღრმესი
ფართო		wide	უფართოესი

9.4.2. The circumfix *mo-.....-o*. This circumfix is added to adjectives and corresponds in meaning to the

English suffix *-ish*:

ლურჯი	blue	მოლურჯო	bluish
-------	------	---------	--------

დიდი	large	მოდიდო	largish
------	-------	--------	---------

Many adjectives ending in *-el-* or *-il-* drop the *-el-*, *-il-* when adding the circumfix *mo-.....-o*. Examples:

გრძელი	long	მოგრძო	longish
--------	------	--------	---------

შვებელი	sweet	მოშვებო	sweetish
---------	-------	---------	----------

Irregular forms are:

წითელი	red (E)	მოწითალო	reddish
--------	---------	----------	---------

ყვითელი	yellow (E)	მოყვითალო	yellowish
---------	------------	-----------	-----------

■ (to sec. 9.2, p. 245.) With *masdars* (sec. 3.3.1.2) (and the present active participle; see sec. 5.7.2; 11.5) the *possessive adjective* replaces the genitive of the personal pronouns:

თქვენ განახეთ 'I saw you' > თქვენი ნახვა 'seeing you'

ის ნახე 'you saw her' > მისი ნახვა 'seeing her'

LESSON 9: Notes

1. Note that these endings are the same as those of the aorist series screeves of *თქმა* 'say, tell' (sec. 8.4) and the aorist endings of *ბემა* 'give' (sec. 7.4). This latter verb is the only I. conjugation verb in Georgian which takes the *-e*, *-es*, *-en* endings in the optative. Note too, that the strong aorist endings are identical to the endings of the aorist of the II. conjugation in *-d-* except for the 3pl.

2. Two irregular verbs in *-av* form the aorist series with the strong aorist endings, but without the insertion of a vowel: *დაფქვა* 'mill, grind', aor. *და(ვ)ფქვი(თ)*, *დაფქვა*, and *დაწვა* 'burn', aor. *და(ვ)წვი(თ)*, *დაწვა*.

Note also that the verb *დაიბავ* 'defend' which has *c* as its root in the present and future series (*da=i-c-av-s*) but has the root *cav* (alternating with *ev*) in the aorist: *და(ვ)იბავი(თ)*; *დაიბავ*.

3. Note that although many of these verbs have a *d* before the P/FSF, this is part of the root and not a marker of the II. conjugation.

4. Originally the strong aorist had no ending in the first and second persons and thus the aorist 2sg. of *დაღებ* was *დაღე*. The final *g* was devoiced to *k* resulting in *დაღექ*, to which the ending *-i* was added. *და(ვ)იღექი(თ)* and *და(ვ)იღექი* have been explained as due to analogy with *და(ვ)იღექი(თ)*.

5. A formal imperative to *one* person uses the form *დაიქი*.

6. The distribution of *ზიბ* and *ბებ* is the same as for *დაღებ* and *დაბებ*; see sec. 9.1.2. above. With a quantified singular subject or with a collective subject the 3sg. forms present *ბებ*, future *იბებ*, aorist *იბებ* are found.

There is a strong tendency in the spoken language to use *ზიბ* in the plural also: *ვიზიბათ*, *ზიბათ*, *ზიბან*, etc.

7. Note that the verbs of position differ from the corresponding verbs of change of position in the future and aorist screeves only by the absence of a preverb and by the presence of the preradical vowel *i-*.

8. *შენ* and *თქვენ* normally serve also in a vocative function. When followed immediately by a noun or ad-

jective in the vocative, however, the special forms შე and თქვე occur; e.g., შე გიყო! 'you lunatic you!', თქვე ხელეღებო! 'you fools you!'.

Remember that თქვენ is used speaking to more than one person or to a single person with whom one is on formal terms. შენ is used speaking to a single person with whom one is on familiar terms. თქვენ and შენ pattern analogously to French *vous* and *tu* or Russian *вы* and *ты*.

Illustration from *Vepxistqaosani*
(Artist: Irakli Toije)

LESSON 9: Exercises

1. ვინ იცის, როგორ გახდა თბილისი საქართველოს დედაქალაქი? ილიკომ იცის. გვითხარი, ილიკო!
2. ძველი ლეგენდა არსებობს, რომლის მიხედვითაც მეფე ვახტანგ გორგასალი ერთ ღღეს ნადირობდა. ირემი დაინახა და სცადა მისი მოკვლა.
3. მან ირემი ვერ მოკლა, არამედ მარცო დაჭრა. ირემმა ცყეში შეირბინა. იმ ცყეში ირემმა იპოვა თბილი წყარო და იქ მორჩა. იმ წყაროს თბილმა წყლებმა ირემი მოარჩინა.
4. როცა ვახტანგ გორგასალმა ნახა, რომ ირემი ჯერ კიდევ ცოცხალია, მან ეს სასწაულად ჩათვალა და გადაწყვიტა თავისი ახალი დედაქალაქის იქ აშენება.
5. თუმცა ამბავი ირმის შესახებ აღბათ ლეგენდაა, ვახტანგ გორგასალი ნამდვილად არსებობდა (446-510) და უნდა ჩავთვალოთ სიწყვა „თბილისი“ „თბობა“ ზმნის ნაწარმოებად.
6. იმის შემდეგ, როცა ანგარიში გადავიხადეთ, რესტორნიდან გავვლით და ქუჩაზე შენ მოულოდნელად შეგხვდით.
7. ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ (1917) რამდენიმე თვეში თბილისში შეიქმნა ამიერკავკასიური ხეიმი (ანუ ვარლამენცი). მასში ქართველი, აზერბაიჯანელი და სომეხი წარმომადგენლები მონაწილეობდნენ.
8. 28 აპრილს 1918 წ. (ათას ცხრაას თვრამეც წელს) ხეიმმა ამიერკავკასიის დემოკრატიული ფედერაციული რესპუბლიკა გამოაცხადა, მაგრამ ერთი თვის შემდეგ ეს ამიერკავკასიური კავშირი დაიშალა.
9. საბჭოთა ხელისუფლება საქართველოში 1921 (ათას ცხრაას ოცდაერთ) წელს დამყარდა. საქართველო ამიერკავკასიის საბჭოთა ფედერაციული სოციალისტური რესპუბლიკის ნაწილი გახდა. ის ამ ფედერაციულ რესპუბლიკაში დარჩა 1936 (ათას ცხრაას ოცდათექვსმეც) წლამდე, როცა საქართველოს საბჭოთა

- სოციალისტური რესპუბლიკა შეიქმნა.
10. შოთა რუსთაველი იერუსალიმში გარდაიცვალა. ის ალბათ იერუსალიმის ჯვრის მონასტერში დამარხეს.
 11. ვენერა ურუშაძემ შოთა რუსთაველის "ვეფხისტყაოსანი" ინგლისურად გადათარგმნა და თავისი თარგმანი მარჯორი უორდროპის ხსოვნას მიუძღვნა.
 12. ხვალ ხალოქცორო დიხერცაგია უნდა დავიცვა. პროფესორების კომისიის წინაშე უნდა წარვდგე და ამ პროფესორებმა უნდა გამომცადონ.
 13. საქართველოში ბევრი ხილი და მწვანელი იზრდება. საქართველოს შავა იხეთია, რომ კოლმეურნეობებში შეიძლება წლიდან წლამდე გაიზარდოს ციფრუხების, ყურძნის, ჩაის, კომპოსტოსა და მწვანე ლობიოს მოხაველი.
 14. შენი ქალიშვილი და ვაჟიშვილი ისე უნდა აღზარდო, რომ თავაზიანები გამოვიდნენ.
 15. კომპოსტო და ლობიო ან მაგიდაზე დადგი და დაჯექი!
 16. უძველესი ქართული წარწერები მოიპოვება ქართულ მონასტერში ბეთლემის ახლოს ისრაელში. ისინი ბოლნისის ტაძრის წარწერებზე ძველია.
 17. კონცერტზე ხად იხხედით? მე სცენის ახლოს, მესამე რიგში ვიჯექი, ხოლო გივი და მისი ცოლი აივნის უკანასკნელ რიგში იხხდნენ.
 18. ჩვეულებრივ, ჩემსკმაზე აღრე ვწვები, მაგრამ გუშინ მასზე გვიან დავწექი.
 19. გუშინ ორი უცნობი კაცი ჩემს კანცორაში შემოვიდა და დახხდა. ერთი მეორეზე სქელი და მაღალი იყო.
 20. სასამართლოში დღეს იყავით? დიახ, სასამართლოში ვიხხედით, როცა მოსამართლემ ბრძანა, რომ ბრალდებული სიკვდილით დაიხაჯოს.
 21. ეს ანგარიში ხად გადავიხადო? — იქ გადაიხადე, ხალაროში.
 22. თქვენ რევამ ჯაფარიძე უნდა იყოთ! — არა ბაცონო, მას არ ვიცნობ. — ბოლიშს ვიხდი! შევცდი! რევამ

- ჯაფარიძეს მარცო ერთხელ შევხვდი, და თქვენ და მას შორის დიდი მსგავსებაა.
23. საზოგადოებრივი პირობები საქართველოში მნიშვნელოვნად შეიცვალა კოლექტივიზაციის შემდეგ.
24. პოლიტიკაზე თუ ილაპარაკებენ, შენ ხატუბრის საგანი უნდა შეცვალო.
25. საქართველო ერთ-ერთი უძველესი ქრისტიანული სახელმწიფოთაგანია. ქართველი მეფე მირიანი 330 წ. (სამას ოხლათ წელს) გაქრისტიანდა, ე.ი., ქრისტიანი გახდა.
26. ყველამ იცის, რომ რუხებისა და ბერძნების მსგავსად, ქართველებიც მართლმადიდებლები არიან.
27. წყალი ჩვენი ქალაქის მდინარეში გაზაფხულოვით მოთბობა, შემოდგომით კი მოცივობა.
28. რიგში რაჯომ დგახარ? რიგში ვდგავარ ხილის საყიდლად. ხილს აქ ნუ ყიდულობ! საუკეთესო ხილს საკოლმეურნეო ბაზარში ყიდიან.
29. თუ უნდა მოვკვდეთ, სამშობლოსათვის მოვკვდეთ!
30. ლეკემბერში დიხერჯანია დავიჯავი. ხუთმა პროფესორმა გამომცადა.
31. სამწუხაროდ, როცა მკითხეს, ილია ჭავჭავაძე როდის დაიბადა და როდის გარდაიცვალაო, პასუხი არ ვიცოდი.
32. ახლა უნდა ჩავიცვა, რადგანაც ხეუმრები მალე მოვლენ. ოთარ, თუ შეიძლება, ღვინო დაახსი! ჩვენს ხუფრაზე ყველამ ბევრი უნდა დალიოს.
33. თქვენს ხუფრაზე თამადა ვინ იქნება? — ბოდიშს ვიხდი, ვერ გავიგე. „თამადა“ რას ნიშნავს?
34. ხუფრის თამადა იხაა, ვინც ხალღეგრძელოები უნდა წარმოთქვას. ის არის ხუფრის ხელმძღვანელი, მაგრამ ის მასპინძელი ყოველთვის არ არის.
35. იცით, საიდან მოდის სიწყვა „ხალღეგრძელო“? — დიახ, ეს სიწყვა მოდის ხურვილიდან, რომ თქვენი დღეები გრძელი იყოს.

36. ეს ქართული წინადადება წარმოთქვი! „ბაყაყი წყალში ყიყინებს.“ ვვლილობ, რომ წარმოვთქვა, მაგრამ ვერ წარმოვთქვამ.
37. თამარ, გთხოვ, აქ დაჯექი! პავლე და მედეა აქ დასხდებიან, ამ რიგში, ხალხს ჩვენ ვსხედვართ.
38. როცა თეატრში მოხვალთ, ჩვენ მეხუთე რიგში ვისხდებით.
39. მე აღბათ ვიჩქეი, როდესაც შენ შინ დაბრუნდი.
40. ჩემი მეგობრები აივანზე სხედან, მაგრამ არ ვიცი, ხად ზის ნოე.

Portrait of Queen Tamar
I. Toije

Vocabulary

აივანი	balcony (A)		at Georgian
ამბავი	story; news;		banquet)
	information;	თბილი	warm
	thing; (gen.	თვე	month
	ამბის; sec.	თუ შეიძლება	if possible
	1.11.1)		(= please)
ანგარიში	bill; account;	ირემი	deer (E)
	calculation	იხე	so, thus;
	(A)		იხე ... რომ
აპრილი	April		so ... that
ახლოს	near [pp.]	კანცორა	office
ბაზარი	market (A)	კოლექტივი-	collectiviza-
ბაყაყი	frog	ზაცია	tion
ბოდიში	excuse; apology	კოლმეურნე	collective
	(ბოდიშს ვიხდი		farmer (kol-
	excuse me)		khoznik)
ბრალდებული	accused	კოლმეურნე-	collective
გაზაფხული	spring	ობა	farm (kol-
გრძელი	long (adv.		khoz)
	irr.: გრძლად)	კომპოზიცია	cabbage
დეკემბერი	December (E)	კომისია	commission
დემოკრატიული	democratic	ლობი	beans (collec-
დისერტაცია	dissertation		tive)
დოქტორი	doctor (Ph.D.)	მაინც	still; howev-
ე.ი. =	i.e., that is		er; at least
ეხე იგი		მაისი	May
ერთ-ერთი	one (of sever-	მართლმად-	Orthodox (per-
	al) (see sec.	ღიდებელი	son) (cf.
	10.4.3)		მართალი (A)
ერთხელ	one time; once		true and
თავაზიანი	polite		ღიდება glory,
თამადა	toastmaster		praise) (E)
	(especially	მასპინძელი	host (E)

მოსავალი	harvest, yield	სასამართლო სახაულო	court miracle
მოსამართლე	judge	ხაუბარი	conversation
მსგავსი	similar; მსგავსად [pp.] sim- ilar to, like;	სეიმი სიკვდილი	(A) diet (= par- liament); seim death
	მსგავსება	სურვილი	wish
	similarity, resem- blance	სქელი სცენა ფადარი	fat stage cathedral; temple (A)
მწვანელი	greens (veg- etables)	ფყე	forest
ნამდვილი	real; actual	უცნობი	unknown
ნაწარმოები	derivative; work	ფედერაციული ყურძენი	federated grape(s) (collec- tive) (E)
ოქტომბერი	October (E)	შემოდგომა	autumn
პარლამენტი	parliament	ცივი	cold (adj.)
პირობა	condition	ციფრები	citrus fruit
პოლიტიკა	politics	წინადადება	sentence; clause
რევოლუცია	revolution	ცოცხალი	living; alive, lively (A)
რიგი	row; order; series; line	წარმომადგენელი	representa- tive (E)
საგანი	subject; ob- ject (= Ger. <i>Gegenstand</i> , Russ. пред- мет) (A)	წარწერა	inscription
საღვთაობა	toast	წინაშე	[pp.] in front of;
საზოგადოებრივი	social		opposite
საიდან	whence	ხელმძღვანელი	leader
საღარი	cashier's [booth]		

ხილი	fruit	ვახუანგ	[m.]
ხოლო	and; but; however	გორგახალი	
	(cf. Russ. <i>a</i>)	ვენერა	[f.]
ხსოვნა	memory	ურეშაძე	
ჯვარი	cross (A)	ილიკო	[m.; from ილია]
ჰავა	climate	მირიანი	[m.]
ბეთლემი	Bethlehem	ნოე	Noah [m.]
ბოლნისი		ოთარი	[m.]
იხრაველი	Israel	ჯაფარიძე	(surname)

Verbs

იღვება:	ღვას	<i>i-dg-eb-a</i> : pr.	be standing (see sec. 9.1.3)
		<i>dga-s</i>	
ღადგება		<i>da=dg-eb-a</i>	stand up (sec. 9.1.2)
წარღვება		<i>čar+dg-eb-a</i>	appear before (+წინაშე) (sec. 9.1.2)
ღადგამს		<i>da=dg-am-s</i>	put down
<i>dga-</i> , <i>dek-</i>		see <i>dg-</i>	
<i>zi-</i>		see <i>žd-</i>	
აღზრდის		<i>ağ=zrd-i-s</i>	raise; bring (s.o.) up
გაზრდის		<i>ga=zrd-i-s</i>	raise (s.o., sthg.); grow (sthg.)
მოკვდება		<i>mo=kvd-eb-a</i> (VN მოკვლამა)	die
მოკლავს		<i>mo=kl-av-s</i>	kill
ღამარხავს		<i>da=marx-avs</i>	bury
მონაწილეობს		<i>monačile-ob-s</i>	participate (only pres. series)
ნადირობს		<i>nadir-ob-s</i>	hunt
იპოვ(ნ)ის:		<i>i=pov(n)-i-s</i> ; pres.	find
პოულობს		<i>poulobs</i> (VN პოვნა)	
მოიპოვება		<i>mo+i-pov-eb-a</i>	be found (only pres. series)
შერბის:		<i>še+rb-i-s</i> : fut.	run into (see Lesson 8, note 3)
შეირბენს		<i>še+i-rben-s</i>	

ღარჩება	da=rč-eb-a (VN ღარჩენა)	remain
მორჩება	mo=rč-eb-a (VN მორჩენა)	be healed
მოარჩენს	mo=a-rč-en-s (aor. E + I)	heal, cure
ღაახხამს	da=a-sx-am-s	pour
იხსდებიან:	i-sxd-eb-ian:	be sitting (of more than
ხედავს	pr. sxed-an	one) (see sec. 9.1.3)
დაიხსდებიან	da=sxd-eb-ian	sit down (of more than one) (for aorist see sec. 9.1.2)
sxed-	see sxd-	
დასჯის	da=sj-i-s	punish; condemn
შექმნის	še+kmn-i-s	create
ყიყინებს	qiqin-eb-s (VN ყიყინი)	croak
დაშლის	da=šl-i-s	dissolve; take apart; dissect
იცნობს	i-c-i-s	know (sthg.) (see sec. 9.1.4)
დაიცავს	da=i-c-av-s (aor. defend; protect და(ვ)იცავი(თ), დაცვა)	
გამოცდის	gamo=cd-i-s	test, examine (s.o.)
შეცდება	še=cd-eb-a	err, make a mistake
ცდილობს	cdil-ob-s: (a) imperfective: fut. ეცდება e-cd-eb-a, aorist (ვ)ეცადე(თ), ეცადა; (b.) perfec- tive: fut. (ბ)ცდის (s-)cd-i-s, aor. (ვ)(ბ)ცადე(თ), (ბ)ცადა (may take id.o. marker s- without any id.o.)	try
ჩაიცვამს	ča=i-cv-am-s	(get) dress(ed); dress (o.s.)
შეცვლის	še=cvl-i-s	change
გარდაიხვდება	garda+i-cvl-eb-a	pass away (=die)

aor. -(ვ)იხვამლე(თ),

-იხვამლა

გამოაცხადებს	gamo=a-cxad-eb-s	proclaim
მიუძღვნის	mi-u-jšvn-i-s	dedicate sthg. to s.o./ sthg.
ღევ	see ღვ-	
ღეკ-	see ღვ-	
იწვევა:წევს	i-ღვ-eba: pr. ღევ-s	be lying down (see sec. 9.1.3)
ღაწვევა	da=ღვ-eb-a	lie down; go to bed (see sec. 9.1.2)
გადაწყვეტს	gada=ღqvət-s (aor. E + I)	decide
დაჭრის	da=ჭr-i-s	wound; cut (bread, etc.) (aor. irr.: see sec. 9.1.1)
გახდება	ga=xđ-eb-a	become (+ Nom.); be transformed into (+ Adv.)
გადაიხდის	gada=i-xđ-i-s	pay
შეხვედება	še=(H-)xvd-eb-a	encounter, meet (s.o.)
იჯდება:ზის	i-žd-eb-a: pr. zi-s	be sitting (of one) (see sec. 9.1.3)
დაჯდება	da=žd-eb-a	sit down (of one) (see sec. 9.1.2)
ჟეკ-	see ჟდ-	

Key to the Exercises

1. Who knows how Tbilisi became Georgia's capital? Iliḱo knows. Tell us, Iliḱo!
2. An old legend exists, according to which King Vaxṭang Gorgasali was hunting one day. He saw a deer and tried to kill it [its killing].
3. He couldn't kill the deer, but rather only wounded it. The deer ran into the forest. In that forest the deer found a warm spring, and there it was healed. The warm waters of that spring cured the deer.
4. When Vaxṭang Gorgasali saw that the deer still is alive, he considered it a miracle and decided to build (VN) his new capital there.
5. Although the story about the deer probably is a legend, Vaxṭang Gorgasali really existed, and we must consider the word 'Tbilisi' as a derivative of the verb *tboba*.
6. After [after that, when] we paid the bill we went out of the restaurant and we unexpectedly encountered you on the street.
7. [In] several months after the October Revolution (1917), the Transcaucasian Diet [seim] (or Parliament) was created in Tbilisi. In it Georgian, Azerbaijani, and Armenian representatives participated.
8. On 28 April 1918 the Diet proclaimed the Transcaucasian [Transcaucasus's] Democratic Federative Republic, but after one month this Transcaucasian union was dissolved.
9. Soviet power was established in Georgia in 1921. Georgia became a part of the Transcaucasian Soviet Federated Socialist Republic. It remained in this federated republic until 1936 when the Georgian SSR was created.
10. Šota Rustaveli passed away in Jerusalem. They probably buried him there in Jerusalem's Monastery of the Cross.
11. Venera Urušaje translated Šota Rustaveli's *Vepxistqaosani* into English (adv.), and she dedicated her translation to Marjory Wardrop's memory.
12. I must defend (my) doctoral dissertation tomorrow. I must appear before a commission of professors and these professors must examine me.
13. In Georgia many fruits and greens grow. Georgia's climate is such that in collective farms the harvest of citrus fruits, grapes, tea, cabbage and green beans can grow from year to year (-*mde*).
14. You must raise your daughter and son so that they grow up [come out] polite (nom.).

15. Put down the cabbage and beans on this table and sit down.
16. The oldest Georgian inscriptions are found in a Georgian monastery in Israel near Bethlehem. They are older than the inscriptions of the Bolnisi cathedral.
17. Where were you sitting at (-ze) the concert? I was sitting near the stage, in the third row, and Givi and his wife were sitting in the last row of the balcony.
18. Ordinarily I go to bed earlier than my brother, but yesterday I went to bed later than he.
19. Yesterday two unknown men came into my office and sat down. One was fatter and taller than the other [the second].
20. Were you all in the court today? Yes, we were sitting in court when the judge ordered that the accused be executed [punished by death].
21. Where am I to pay this bill? Pay it there, at the cashier's.
22. You must be Revaz Ĵaparije! -No, sir, I don't know him. -Excuse me! I erred! I met Revaz Ĵaparije only once, and between you and him there is a great resemblance.
23. Social conditions in Georgia significantly changed after collectivization.
24. If they will speak about (-ze) politics, you must change the subject of the conversation.
25. Georgia is one of the oldest Christian states. The Georgian king Mirian was Christianized, i.e., became a Christian, in 330.
26. Everybody knows that, similar to the Russians and the Greeks, the Georgians, too, are Orthodox.
27. The water in our city's river is warmish in the spring; in the autumn, however, it is coldish.
28. Why are you standing in line? I am standing in line to buy [some] fruit. Don't buy fruit here! They sell the best fruit at the collective farmers' market.
29. If we must die, let us die for (our) native land!
30. In December I defended my dissertation. Five professors examined me.
31. Unfortunately, when they asked me when Ilia Ĵav-Ĵavaje was born and when he passed away, I didn't know the answer.
32. I must get dressed now, because the guests will soon come. Otar, if possible, pour the wine. At (-ze) our banquet everyone must drink a lot.
33. Who will be *tamada* at your banquet? Excuse me, I couldn't understand. What does *tamada* mean?
34. The *tamada* [toastmaster] of a banquet is that one

- who must propose [pronounce] the toasts. He is the leader of the banquet, but he is not always the host.
35. Do you know whence the word *sadžegrjelo* [toast] comes? Yes, this word comes from the wish that your days may be long.
 36. Pronounce this Georgian sentence! 'The frog croaks in the water.' I am trying to pronounce it [that I pronounce it], but I can't pronounce it.
 37. Tamara, please sit down here. Paul and Medea will sit down here in this row where we are sitting.
 38. When you will come to the theater, we will be sitting in the fifth row.
 39. I probably was in bed [was lying down] when you returned home.
 40. My friends are sitting in (-se) the balcony, but I do not know where Noah is sitting.
-

Reading Passage

საქართველოს სსრ მოსახლეობა

- 1 საქართველოს სსრ რესპუბლიკა დასავლეთით შავ ზღვას ესაზღვრება, ჩრდილოეთით — რუსეთის სფს რესპუბლიკას (კრასნოდარის მხარე, ყარაჩაი-ჩერქეზეთის ა. ო., ყაბარდო-ბალყარეთის ასსრ, ჩრდილოეთ ოსეთის ასსრ, ჩაჩნეთ-ინგუშეთის ასსრ და დაღისტნის ასს), აღმოსავლეთით და აღმოსავლეთ-სამხრეთით — აზერბაიჯანის სსრ, ხოლო სამხრეთით — სომხეთის სსრ და თურქეთს.
- 2 საქართველოს სსრ ტერიტორიის ფართობი 1911 წ. იანვრისათვის 70 ათ. კვ. კილომეტრს უდრდა.
- 3 საქართველოს სსრ ტერიტორიის საზღვრების მეხუთედამდე შავი ზღვის ნაპირებს გასდევს, ხოლო ოთხ მეხუთედამდე — ხმელეთს.
- 4 საქართველოს რუსეთთან შეერთებამდე ჩვენი ქვეყნის მტრებთან სამშობლოს დამოუკიდებლობისათვის წარმოებული თავდადებული ბრძოლები ქართველ ხალხში დიდ მსხვერპლს იწვევდა და ოდესღაც მრავალრიცხოვანი მოსახლეობა თანდათან მცირდებოდა ხალხის ხშირი დარბევის, გასახლებისა და სახელმწიფოს ტერიტორიის ნაწილის მტრის მიერ მიტაცების შედეგად.
- 5 XIII საუკუნის პირველ ნახევარში საქართველოს მოსახლეობას მილიონობით ითვლიდნენ, ხოლო XIX საუკუნის დამდეგს, ე. ი. საქართველოს რუსეთთან შეერთების მომენტისათვის, იგი ექვსასი ათას სულს ოდნავ აღემატებოდა.
- 6 საქართველოს რუსეთთან შეერთებამ იხსნა ქართველი ხალხი ფიზიკური მოსპობისაგან, უზრუნველყო მტრის მიერ მიტაცებული ტერიტორიების ნაწილის უკან დაბრუნება, ხელი შეუწყო ეკონომიკისა და კულტურის განვითარებას, მოსახლეობის რიცხვის ზრდას.
- 7 საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ ქვეყნის ეკონომიკური და კულტურული აღმავლობა სწრაფად გაძლიერდა და მოსახლეობის რაოდენობაც მნიშვნელოვნად გაიზარდა.
- 8 საქართველოს სსრ მოსახლეობას საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების დროს 2,4 მილიონი სულის რაოდენობით ანგარიშობდნენ, ხოლო 1959 წლის 15 იანვრისათვის 4 მილიონ სულს აღემატებოდა, ე. ი. 67% გაიზარდა. მოსახლეობის ზრდა მოხდა როგორც მისი ბუნებრივი მატების, ისე მექანიკური ზრდის შედეგად.
- 9 მოკავშირე რესპუბლიკებს შორის საქართველო ერთ-ერთი ყველაზე მკიდროდ დასახლებული ქვეყანაა. ერთ კვადრატულ კილომეტრზე საქართველოში საშუალოდ 6-ჯერ მეტი მცხოვრები მოდის (58 სული), ვიდრე სსრ კავშირში მთლიანად.

Vocabulary

1

სსრ	= საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის
მოსახლეობა	population
დასავლეთით	on the west (cf. დასავლეთი 'west')
ზღვა	sea
ეხამდვრება	(sthg.) adjoins/borders on (sthg.) (dat.)
ჩრდილოეთით	on the north (cf. ჩრდილოეთი 'north')
ხვს	= საბჭოთა ფედერაციული სოციალისტური
კრასნოდარი	Krasnodar
მხარე	region, area; side (A) (Russ. <i>krai</i>)
ჩერქეზეთი	Circassia
ა.ო.	= ავტონომიური ოლქი
ყაბარდო-ბალყარეთი	Kabardo-Balkaria
ასსრ	= ავტონომიური საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა
ჩაჩნეთ-ინგუშეთი	land of Chechens and Ingush
დაღისტანი	Daghestan (A); ასს, misprint, =ასსრ
სამხრეთი	south

2

ფართობი	area
1911 წ.	= ათას ცხრაას თერთმეტი წლის
იანვარი	January (A)
70 ათ.	= სამოცდაათ ათას (70,000)
33•	= კვადრატული square
უდრის imperf.	is equal to (dat.) (Pres. ser. only)
უდრიდა	

3

მეხუთედი	fifth (fraction)
ნაპირი	shore
გახდევს	follow; run along (sthg.) (dat.)
[gats-dev-s]	(only pres.)
ხმელეთი	dry land

4

მტრებთან ... ბრძოლები	struggles with the enemies
დამოუკიდებლობა	independence
წარმოებულ	here: undertaken
თავდადებული	self-sacrificing
ხალხი	people
მსხვერპლი	sacrifice
გამოიწვევს	evoke; cause
ოდესღაც	at one time; once
მრავალრიცხოვანი	numerous (cf. მრავალი 'many', რიცხვი 'number')
თანდათან	gradually; by degrees
მცირე	small
ხშირი	frequent
და=არბევს	destroy; devastate
გა=ახახლებს	expel
მი=იტაცებს	capture
შედეგად [pp.]	as a result (cf. შედეგი 'result, consequence')

5

XIII	= მეცამეტე
ნახევარი	half (A)
მილიონობით	in millions
და=ითვლის	count
XIX	= მეცხრამეტე
დამდეგი	beginning (of a time-period); დამდეგს at the beginning
მომენტი	moment
ექვსახი ათასი	[600,000]
ხული	soul (here: person; cf. Russian душа)
ოდნავ	hardly; scarcely
აღ+ემატება	surpass; exceed [rel. II. conj.]

6

∅=იხსნის	set free; save
მო=ბპობს	annihilate; destroy
უზრუნველყო	[secured (3sg. aor.)] (see sec. 15.1.6)
მიცაგებული	captured
და=უბრუნებს	return (sthg.) to (s.o.) (უკან დაბრუნება 'return' VN)
შე=უწყობს ხელს	help (s.o.) (dat.); give (s.o.) a hand
განვითარება	development
რიცხვი	number; amount; quantity

7

აღმავლობა	rise; progress
ხწრაფი	fast; quick
გა=აძლიერებს	make strong; increase
რაოდენობა	quantity; amount
მნიშვნელოვნად	considerably

8

ღრმს	here: at the time (of)
2,4 მილიონი	= ორი მილიონი ოთხასი ათასი
რაოდენობით	here: at (a quantity)
ანგარიშობს	<i>angariš-ob-s</i> count; here: reckon = ათას ცხრაას ორმოცდაცხრამეტი
აღ=ემატება	exceed
67%	ხამოცდაშვიდი პროცენტით
მო=ხდება	occur (root II. conj.)
როგორც ... იხე ...	both ... and ...
ბუნებრივი	natural
მატება	addition; increase
მექანიკური	mechanical

9

მოკავშირე	here: Union (i.e., of the Soviet Union)
ერთ-ერთი	one (among a number)
მჭიდრო	compact; dense

LESSON 10

10.1 The perfect series of I. and III. conjugation verbs. The third series of Georgian verbs is traditionally called the *perfect* series in Western grammatical literature. This name, unfortunately, is not very appropriate since there is not much equivalence between the Georgian perfect series screeves and English forms with similar names, such as the present perfect and pluperfect (or past perfect). As will be seen below (sec. 10.1.3), the main nuance of the present perfect is the inference of an event having occurred in the past, while the pluperfect is used mainly to denote unreal (counter-factual) events in the past.

The perfect series of I. and III. conjugation verbs is characterized by a phenomenon called *inversion*, in which the grammatical subject is in the dative case (and marked in the verb by formants which mark indirect objects in the other series of the verb). Direct objects (mainly with I. conjugation verbs) are in the nominative case. Unlike the present-future and aorist series, the verb by itself *cannot* mark an indirect object: indirect objects are paraphrased, generally by a noun in the genitive plus the postposition *-tvis*.

In contemporary Georgian only two screeves are generally encountered in the perfect series. These are called the present perfect and the pluperfect.¹ The present perfect is based upon a stem generally derived from the future stem, while the stem of the pluperfect is identical to the stem of the aorist.

Since perfect series forms occur most commonly with a third person direct object, we shall present the conjugation of perfect series forms first with such an object (or, as in the case of most III. conjugation verbs, with no direct object at all).

10.1.1. Perfect series with third person direct object or with no direct object. The *subject* markers of the *present perfect* are:

	sing.	pl.
1.	mi-	gvi-
2.	gi-	gi-.....-t
3.	u-	u-.....-t

Note that these are identical to the *u*-series indirect object markers of present, future, and aorist series forms, except that there is a formal difference between the third person singular (*u*-) and the third person plural (*u*-.....-t), a distinction not found in the

u-series indirect object markers (cf. sec. 7.2.2).

If the *subject* in the *dative* shows number agreement in the 3d person, the *direct object* in the *nominative* does not show 3d person number agreement.

The marker of a third person *direct object* (singular or plural) is: -i-a, consisting of a suffix *-i-* and the short form of the 3sg. of the verb 'be': *-a*. With verbs with P/FSF *-am* or *-av*, the marker is officially -s, although colloquially other forms (e.g., with loss of P/FSF and object ending *-i-a*) are also found. The ending *-i-a* also occurs with all III. conjugation verbs in the present perfect; i.e., all I. and III. conjugation verbs have such a marker if there is *no* direct object or if there is a third person direct object.

10.1.1.1. The present perfect stem. The stem of the present perfect is based on the future stem for both I. and III. conjugation verbs. All preradical vowels and all person and number markers are dropped. The P/FSF is dropped in the following verb types:

- a. All III. conj. verbs²
- b. Verbs with both P/FSF *-eb* or *-ob* and nonsyllabic (vowelless) roots
- c. Verbs with P/FSF *-i*.

The direct object marker *-s* is added to I. conjugation verbs with P/FSF *-av* or *-am*. To all other verbs the ending *-i-a* (*-n-i-a* with some III. conjugation verbs³) is added. The subject markers appear immediately before the root. Examples:

I. conj.

Future		Present perfect (subj. = 1sg.)
დაწერს	write	დამიწერია
აღმოაჩენს	discover	აღმომიჩენია
მოჭრის	cut	მომიჭრია
გაგზავნის	send	გამიგზავნია
გაიმეორებს	repeat	გამიმეორებია
დაიწყებს	begin	დამიწყია
გააღებს	open	გამიღია
ნახავს	see	მინახავს, მინახია
დახაფავს	paint	დამიხაფავს
დადგამს	put	დამიდგამს
ჩაივლის	consider	ჩამიოვლია

მომზადებს	prepare	მომიმზადებია	
III. conj.			
Present	Future	Present Perfect	
	(3sg.)	(subj. = 1sg.)	
ყეფხ	bark	იყეფებს	მიყეფ(ნ)ია
კივიხ	scream	იკივილებს	მიკივილია
გორავხ	roll	იგორებს	მიგორია
თამაშობხ	play	ითამაშებს	მითამაშ(ნ)ია
ღრიალებხ	turn	იღრიალებს	მიღრიალ(ნ)ია

Note: The irregular verb მიხეცემს 'give' (sec. 7.4) forms the perfect with the root *ე* instead of the future stem in *ემ*:

1. მიმიცია 2. მიციცია 3. მიუცია

Examples of the conjugation of present perfect forms with third person direct object:

I. conj.

ამიმშენებია მინახავხ
I have built, seen it/them

აგიმშენებია გინახავხ
You have built, seen it/them

აუშენებია უნახავხ
He, she, it has built, seen it/them

ავვიმშენებია გვინახავხ
We have built, seen it/them

ავგიმშენებიათ გინახავთ
You all have built, seen it/them

აუშენებიათ უნახავთ
They have built, seen it/them

III. conj.

მიღვირია	I have cried
გიღვირია	You have cried
უღვირია	He, she, it has cried
გვიღვირია	We have cried
გიღვირიათ	You all have cried
უღვირიათ	They have cried

10.1.1.2. The pluperfect with third person direct object or without direct object. All III. conjugation verbs and all I. conjugation verbs (except those with preradical vowel *a-* and P/FSF *-eb*) have as the stem of the pluperfect the 3sg. aorist minus any preradical vowel and/or person markers. When the direct object is third person or when there is no direct object, the marker is the same as the 3sg. *subject* marker of the (corresponding) aorist. Some III. conjugation verbs (in general, those inserting *-n-* in the perfect) insert *-n-* before the *-a*.⁴

I. conjugation verbs with preradical vowel *a-* and P/FSF *-eb*⁵ form the pluperfect stem from the future stem by dropping the preradical vowel and any person markers, but keeping the P/FSF *-eb* and adding *-in-* to the stem before the object marker:

-in-a

The *subject* markers of the pluperfect are the *e-* series markers; note the contrast between 3sg. and 3pl.:

	Singular	Plural
1.	me-	gve-
2.	ge-	ge-.....-t
3.	e-	e-.....-t

Examples: (Objects in all forms are third person.)⁶

I. conj.

Future (subject 3sg.)		Aorist (subject 3sg.)	Pluperfect (subject 1sg.)
დაწერს	write	დაწერა	დამეწერა
აღმოაჩენს	discover	აღმოაჩინა	აღმომეჩინა
მოჭრის	cut	მოჭრა	მომეჭრა
დაიწყებს	begin	დაიწყო	დამეწყო
გააღებს	open	გააღო	გამეღო
ნახავს	see	ნახა	მენახა
დახატავს	paint	დახატა	დამეხატა
დადგამს	put	დადგა	დამედგა
ჩათვლის	consider	ჩათვალა	ჩამეთვალა
გაამზადებს	prepare	(გაამზადა)	გამემზადებინა
გააგრძელებს	continue	(გააგრძელა)	გამეგრძელებინა

III. conj.

Present (3sg.)		Future (3sg.)	Aorist (3sg.)	Pluperfect (1sg.)
ყეფხ	bark	იყეფებს	იყეფა	მეყეფ(ნ)ა
კივიხ	scream	იკივილებს	იკივილა	მეკივილა
გორავხ	roll	იგორებს	იგორა	მეგორა
თამაშობხ	play	ითამაშებს	ითამაშა	მეთამაშ(ნ)ა
ფრიალებხ	turn	იფრიალებს	იფრიალა	მეფრიალ(ნ)ა

Examples of the conjugation of pluperfect forms with third person direct objects:

I. conj.

	had sent it/them		had prepared it/them
1.	გამეგზავნა	1.	გამემზადებინა
2.	გაგეგზავნა	2.	გაგემზადებინა
3.	გაეგზავნა	3.	გაემზადებინა
1.	გაგვეგზავნა	1.	გაგვემზადებინა
2.	გაგეგზავნათ	2.	გაგემზადებინათ
3.	გაეგზავნათ	3.	გაემზადებინათ

III. conj.

	had played		
1.	მეთამაშა	1.	გვეთამაშა
2.	გეთამაშა	2.	გეთამაშათ
3.	ეთამაშა	3.	ეთამაშათ

10.1.2. Perfect series with first or second person direct object.

10.1.2.1. Present perfect with direct object in the first or second person. The number of verbs which can normally take a direct object in the first or second person is limited. In these forms the direct object is marked by the vowel *-i-* following the perfect stem and followed by the appropriate present tense form of the verb 'be' marking the direct object. In the first person the form of the verb 'be', *-var*, occurs with the first person prefix, *v-*. According to the norm, verbs with P/FSF *-av* and *-am* add the forms of the verb 'be' directly to the perfect stem. But one also finds the perfect screeve of such verbs formed with either complete loss of the P/FSF or with syncope of the P/FSF and with regular formation (i.e., with the vowel *-i-*

following the perfect stem). Examples:

Ձո՞ղոնեմ(տ) mi-k-i-xar(-t)

I (mi-) have praised you (-xar)/you all (-xart)

Ձո՞ղոցեմ(տ)՞ gi-k-i-var(-t)

You (gi-) have praised me (-var)/us (-vart)

Յո՞ղոցեմ(տ) v-u-k-i-var(-t)

He (u-) has praised me (v-.....-var)/us (v-.....-vart)

Յո՞ղեմ(տ) u-k-i-xar(-t)

He (u-) has praised you (-xar)/you all (-xart)

Ձո՞ղոնեմ(տ) gvi-k-i-xar(-t)

We (gvi-) have praised you (-xar)/you all (-xart)

Ձո՞ղոցեմ(տ)՞ gi-k-i-var-t

You all (gi-.....-t) have praised me (-var)/us (-vart)

When the subject is third person *plural* and the direct object is first or second person *singular* the verb takes no plural marker:

Յո՞ղոցեմ They (u-) have praised me (v-.....
-var) (= also 'He has praised me.')

Յո՞ղեմ They (u-) have praised you (-xar) (= also 'He has praised you.')

When both the subject and the direct object are plural the plural marker *-t* occurs:

Յո՞ղոցեմ(տ) They (u-.....-t) have praised us (v-..
...-var-t) (= also 'He (u-) has praised us.')

Յո՞ղեմ(տ) They (u-.....-t) have praised you all
(-xar-t) (= also 'He (u-) has praised you all.')

Examples with a verb in *-av*: *nax-av-s* 'see'

Standard

Nonstandard

Ձոնեմեցեմ(տ)

Ձոնեմ(ց)ոնեմ(տ)

I have seen you/you all

Ձոնեմեցցեմ(տ)՞

Ձոնեմ(ց)ոցեմ(տ)՞

You have seen me/us

Յոնեմեցցեմ(տ)

Յոնեմ(ց)ոցեմ(տ)

He has seen me/us

უნახავხარ(-თ)	უნახ(ვ)იხარ(-თ)
He has seen you/you all	
გვინახავხარ(-თ)	გვინახ(ვ)იხარ(-თ)
We have seen you/you all	
გინახავვარ(-თ) ⁷	გინახ(ვ)ივარ(-თ) ⁷
You have seen me/us	
ვინახავვარ	ვინახ(ვ)ივარ
They have seen me (see above)	
ვინახავვართ	ვინახ(ვ)ივართ
They have seen us	
უნახავხარ	უნახ(ვ)იხარ
They have seen you (see above)	
უნახავხართ	უნახ(ვ)იხართ
They have seen you all	

10.1.2.2. Pluperfect with direct object in the first or second persons. In the formation of the pluperfect the direct object markers are identical to the *subject* markers of the aorist of the verb. If the aorist takes the regular ending *-e* in the first and second persons, so does the pluperfect; if the aorist takes the strong ending *-i*, so does the pluperfect.

Examples:

(a) regular endings	
I had seen you/you all	მეუნახე(-თ)
You had seen me/us	გეუნახე(-თ) ⁷
He had seen me/us	ვეუნახე(-თ)
He had seen you/you all	ენახე(-თ)
We had seen you/you all	გვეუნახე(-თ)
You all had seen me/us	გეუნახეთ ⁷
They had seen me	ვეუნახე
They had seen us	ვეუნახეთ
They had seen you	ენახე
They had seen you all	ენახეთ
(b) strong endings	
I had killed you/you all	მომეკვალე(-თ)
You had killed me/us	მოგეკვალე(-თ) ⁷

He had killed me/us	მოვეკალი(-თ)
He had killed you/you all	მოეკალი(-თ)
We had killed you/you all	მოგვეკალი(-თ)
You all had killed me/us	მოგვეკალით ⁷
They had killed me	მოვეკალი
They had killed us	მოვეკალით
They had killed you	მოეკალი
They had killed you all	მოეკალით

10.1.3. Function of the perfect series screeves.⁸

10.1.3.1. Present perfect. Of the present perfect's wide range of meanings, perhaps the two most important are its use to mark "inferred actions" and its use in negation.

a. Inferred action. The speaker may deduce or infer the occurrence in the past of a given action on the basis of its results. In such uses the Georgian present perfect often can be paraphrased in English by constructions containing *must have* or *apparently* (თურმე in Georgian; this adverb occurs commonly with the present perfect)⁹. Compare the following two sentences:

ვანომ წერილი მიიღო.

Vano received the letter. (simple statement)

ვანომ მხაწვევი ბარათი მიუღია; ლექციაზე მოვიდა.

Vano received [must have received] the invitation; he came to the lecture.

Note also:

ეს ხურათი დაუხატავს ლადო გუდიაშვილს; მის სტილს ვიცნობ.

Lado Gudiašvili painted [i.e., must have painted] this picture; I recognize his style.

თუ არ ვცდები, მე თქვენ ხაღვანე მინახავხარო.

If I am not mistaken, I have seen [i.e., must have, apparently have] seen you all somewhere.

The use of the aorist in such sentences might imply that the speaker actually saw the event being narrated; e.g., ლადო გუდიაშვილმა ეს ხურათი დახატა; see c. below. Most commonly, though, the aorist in affirmative sentences simply states a fact while the present perfect will have the nuance of supposition, deduction, inference.

Fig. 10.1. Formation of the Perfect and the Pluperfect Perfect

Direct Object (nominative)	Subject (dative)		
	1sg	2sg	3sg
1sg	---	gi-...-var	v-u-...-var
2sg	mi-...-xar	---	u-...-xar
1pl	---	gi-...-var-t	v-u-...-var-t
2pl	mi-...-xar-t	---	u-...-xar-t
3 ^{sg} pl	mi-...-a*	gi-...-a*	u-...-a*
	1pl	2pl	3pl
1sg	---	gi-...-var-t	v-u-...-var(!)
2sg	gvi-...-xar	---	u-...-xar(!)
1pl	---	gi-...-var-t	v-u-...-var-t
2pl	gvi-...-xar-t	---	u-...-xar-t
3 ^{sg} pl	gvi-...-a*	gi-...-a*-t	{ u-...-a-t u-...-t }
Pluperfect			
	1sg	2sg	3sg
1sg	---	ge-...-e**	v-e-...-e**
2sg	me-...-e**	---	e-...-e**
1pl	---	ge-...-e**-t	v-e-...-e**-t
2pl	me-...-e**-t	---	e-...-e**-t
3 ^{sg} pl	me-...-a***	ge-...-a***	e-...-a***
	1pl	2pl	3pl
1sg	---	ge-...-e**-t	v-e-...-e**(!)
2sg	gve-...-e**	---	e-...-e**(!)
1pl	---	ge-...-e**-t	v-e-...-e**-t
2pl	gve-...-e**-t	---	e-...-e**-t
3 ^{sg} pl	gve-...-a***	ge-...-a***-t	e-...-a***-t

*Or -s with verbs with P/FSF -av, -am.

**Or -i (sec. 9.1.1).

***Or -o (sec. 5.4.1).

b. The perfect with negation. The use of the perfect is particularly common with negation in the past.¹⁰ The negated present perfect differs in meaning from the negated aorist in that the latter generally connotes an unwillingness to perform the action while the former does not; compare:

Perfect: *იხ პერანგი არ მიყილია.*

I didn't buy that shirt.

Aorist: *იხ პერანგი არ ვიყიდე.*

I didn't buy that shirt [because I didn't feel like it].

c. Reported action. The present perfect is often used instead of the aorist when the action described was not witnessed by the speaker but rather the speaker learned of it from someone else's words. Examples:

ვიღაცამ მეფე მოკლა! ქუჩაში ვიდექი და ვნახე.

Someone killed [aorist] the king! I was standing in the street and saw it!

ვიღაცას მეფე მოუკლავს! ხაიღან იგი? ვიღაცამ მიიხრა.

"Someone killed [present perfect] the king!"

"From where do you know?" "Someone told me."

d. The present perfect with present meaning. In a limited number of instances, the present perfect can have a present meaning.

ეს არ შეიძლება, გალაქციონ, არ შეიძლება, მიიქვამს შენთვის.

This isn't possible, Galaktion, it isn't possible, I tell you.

e. Questions in the present perfect. Some questions referring to the past can be put in the present perfect; the response can be in the perfect or in the aorist. Examples:

*ეს ფილმი გინახავს?
ვნახე.*

Have you seen this film?
I have seen it.

*იას ხომ არ გამოუგზავნია
თქვენთვის წერილი?*

Didn't Violet send the
letter to you?

(ა) (ჩვენთვის) გამოუგზავნია

She sent it to us. (present perfect)

(b) გამოგვიგზავნა. She sent it to us. (aorist)
 (For the difference in meaning between the present perfect and the aorist in the reply, see a. and c. above.)

10.1.3.2. Pluperfect. The major function of the pluperfect is to denote past modality.¹¹ It serves as a *past tense* to both the conjunctive (present and future) and the optative. In conditional sentences the past condition is pluperfect, the result clause conditional. Compare:

Conjunctive present:

ახლა რომ საქართველოში ვცხოვრობდე, ქართულად უფრო
 კარგად ვილაპარაკებდი.

If I were living in Georgia now, I would speak
 Georgian better.

Pluperfect:

საქართველოში დიდხანს რომ მეცხოვრა, ქართულად უფრო
 კარგად ვილაპარაკებდი.

If I had lived in Georgia for a long time, I
 would speak Georgian better.

Optative:

გამოხდა კალმით უნდა დაწერო, ფანქრით კი არა!
 You must write the examination with a pen, not
 with pencil!

Pluperfect:

გამოხდა კალმით უნდა დაგეწერა, და არა ფანქრით!
 You should have written the examination with a
 pen, not with pencil!

As can be seen from the examples, the pluperfect is used to express *past* conditions which are counter to fact.

Expressions of past anteriority in Georgian. The English past perfect is often used to denote an action which occurred prior to another past action, e.g., 'John *had* (already) *spoken* to his lawyer when he sent me the letter.' In Georgian, such past anteriority is usually expressed not by the pluperfect but rather by the aorist or present perfect, often with the adverb უკვე 'already'. Examples:

ივანეს თავის აღმოკაცებთან უკვე ულაპარაკებია, როცა
 წერილი გამომიგზავნა.

John [apparently] had already spoken to his lawyer when he sent me the letter.

თქვენ უკვე გნახეთ, როცა ადვოკატი მოვიდა.

I had already seen you all when the lawyer came.

(The resultative past can also be used in this function; see sec. 13.5.)

10.1.4. Expression of indirect objects in the perfect series. Since a I. or III. conjugation verb in the perfect series cannot express an indirect object by itself, what were indirect objects (in the dative) in the present, future, and aorist series are usually marked in the perfect series with the postposition *-tvis* (+ genitive). Examples:

Future:	ლიდას მივხწერ	I shall write to Lida.
Pres. perf.:	ლიდასთვის მიმიწერია	I have written to Lida.
Aorist:	ფული გამომიგზავნა	He sent me money.
Pluperfect:	ფული ჩემთვის გამოუგზავნა	He had sent me money.
Future:	ხახლს ავიშენებთ	We will build you a house.
Pres. perf.:	ხახლი შენთვის ავიშენებთ	We have built you a house.

The absence of marking for indirect objects in the perfect series means that there is no contrast between verbs which in other series have a formal distinction between absolute and relative forms:

absolute:	ააშენებს	}	perfect: აუშენებია
	he will build it		
relative:	ამიშენებს	}	
	he will build it for me		

Verbs which take *mo-* with first and second person indirect objects keep this *mo-* in the perfect series:

absolute:	გაგზავნის	}	perfect: გაუგზავნია
	He will send it		
relative:	გაუგზავნის	}	

	He will send it to him	}	Perfect: გამოუგზავნის
relative:	გამამიგზავნის		
	He will send it to me		
relative:	გამამიგზავნის		
	He will send it to you	}	

Note that verbs which regularly have markings for indirect objects in the future, present, and aorist series lose that marking in the perfect series:

მამწერს	he will write me	perfect:	მოუწერია
მინცემ	you will give him	perfect:	მიცემია

Since there is no marking of indirect objects in the perfect series, there is no opposition between relative and absolute forms of the verb 'say', 'tell' in that series. Note that the perfect is irregular, based on the absolute aorist stem:

	Absolute	Relative
Pres.	ამბობს	უბნება
Fut.	იყვინ	უყვინ
Aor.	თქვა	უთხრა
Perfect		უთქვამს

10.2. Summary of case markings for I. and III. conjugation verbs:

Series	Subject	Direct Object	Indirect Object
Present, Future	Nominative	Dative	
Aorist	Ergative	Nominative	Dative
Perfect	Dative	Nominative	---

10.3. Numerals. From 30 to 99 Georgian numerals are based on the vigesimal system, i.e., a system to base 20, unlike our decimal system to base 10. This system is similar to the French system from 80 to 99. Compare:

	<i>Georgian</i>	<i>French</i>
80	otx-m-oc-i	quatre-vingts
	4 X 20	4 20's

81	otx-m-oc-da-ert-i	quatre-vingt-et-un
	4 X 20 & 1	4 20 & 1
82	otx-m-oc-da-or-i	quatre-vingt-deux
	4 X 20 & 2	4 20 2
90	otx-m-oc-da-at-i	quatre-vingt-dix
	4 X 20 & 10	4 20 10
99	otx-m-oc-da-cxrამეჟ-i	quatre-vingt-dix-neuf
	4 X 20 & 19	4 20 19

Examples:

30	ოცდაათი (= 20 + 10)	The hundreds are:
31	ოცდათერთმეტი	100 ახი
32	ოცდათორმეტი	200 ორასი
33	ოცდაცამეტი	300 სამასი, etc.
34	ოცდაათობმეტი	The thousands are:
35	ოცდაათხუთმეტი	1000 ათასი
36	ოცდათექვსმეტი	2000 ორი ათასი
37	ოცდაჩვიდმეტი	3000 სამი ათასი, etc.
38	ოცდათვრამეტი	
39	ოცდაცხრამეტი	
40	ორმოცი (= 2 X 20)	
50	ორმოცდაათი	
60	სამოცი (<sam-m-oc-i)	
70	სამოცდაათი	
80	ათხმოცი	
90	ათხმოცდაათი	

1,000,000 is ერთი მილიონი. In numbers below 2000 only the last number is declined. So: 1979 = ათას ცხრას სამოცდაცხრამეტი. In the thousands and millions any numeral modifying the words ათასი or მილიონი is declined, for example, 25,657 = ოცდახუთი ათას ექვსას ორმოცდაჩვიდმეტი.

10.3.1. Ordinals. The ordinal circumfix *me-.....-e* is added immediately after the *-da-* in numerals containing this form, for example:

1347th, 347th, 47th:

(ათას) (სამას) ორმოცდამეშვიდე

1357th, 357th, 57th:

(ათას) (ხამას) ორმოცდამეჩვიდმეცე

Note:

61st: ხამოცდამეერთე (rare: ხამოცდაპირველი)

101st: ასმეერთე or ასპირველი

Elsewhere the circumfix is placed around the last full numeral, for example, 40th მეორმოცე; 840th რვაას მეორმოცე; 100th მეთასე; 1000th მეთათასე.

10.4. Wordbuilding: Derivatives from numerals.

10.4.1. Fractions. Fractional numerals are derived from the adverbial case of the ordinals. This adverbial form is the base to which case endings are added, for example, 1/3 მეხამელი, 1/4 მეოთხელი, 1/5 მეხუთელი, 1/10 მეთათელი, etc. 1/2 is ნახევარი (A).

10.4.2. Approximatives. The suffix *-iode* is added to the stem of numerals. These derivatives have the meaning 'approximately'; for example, ორიოდე 'approximately two', ხამიოდე 'about three', ათიოდე 'about ten', ასიოდე 'about one hundred', etc. Note that the final *e* is nontruncating: ოციოდე 'about twenty', gen. ოციოდეს.

10.4.3. Distributives. When the stem of a numeral is reduplicated, the resultant meaning is equivalent to English 'apiece', for example, ორ-ორი 'two apiece', ექვს-ექვსი 'six apiece'. Compare თავის შვილებს ას-ასი მანეთი გაუგზავნა. 'He sent his children one hundred rubles apiece; he sent each of his children one hundred rubles.' Note however the adjective ერთ-ერთი 'one of two', 'one of many'; compare პრესის თავისუფლებათა ერთ-ერთი ჩვენი ძირითადი თავისუფლებათაგანი. 'Freedom of the press is one of our basic freedoms.'

10.4.4. Derivatives with *-ive*. Note the following: ორივე 'both', ხამივე 'all three', ათივე 'all ten', etc. Note that the final *e* of this suffix is nontruncating, for example ოცივე 'all twenty', gen. ოცივეს.¹²

10.4.5. Derivatives with *-eul-*. The suffix *-eul-* added to numerals results in the meaning 'a unit composed of the given number of individual members'. Examples: ხამეული 'a commission consisting of three members'; ოთხეული 'a team of four members', etc. In many instances these forms take on an unpredictable meaning, for example, ორეული 'double (someone resembling some-

one else completely)', რვეული 'notebook' (originally consisting of eight pages), etc. Note particularly ერთეული 'unit'.

10.4.6. Suffix *-jer*. This suffix added to the stem of the numeral corresponds to English 'times' (French *fois*, German *-mal*, Russian *раз*); for example, ორჯერ 'twice', სამჯერ 'three times', ათჯერ 'ten times'. 'Once' is normally ერთხელ. The suffix *-xel* can also be found from time to time with the meaning of *-jer*.

Monument to Vaxtang Gorgasali (l.) and
Metexi Fortress (r.) in Tbilisi

LESSON 10: Notes

1. The functions of a third screeve of the perfect series, the conjunctive perfect, obsolescent in the contemporary language, have been taken over by the pluperfect. For the forms of the conjunctive perfect, see below, note 11.

2. Since the present perfect of III. conjugation verbs is based on the future stem, the FSF that is dropped is always *-eb*.

3. There is much oscillation as to which III. conjugation verbs take *-n-i-a* instead of *-i-a* in the perfect. So, from ყეცხ 'bark' the present perfect is according to some sources *ყეცხნია* while other sources give the form *ყეცხია* without *n*. The 1970 *თანამედროვე ქართული ხალიცერაფერო ენის ნორმები*, vol. I [Norms of the contemporary Georgian literary language, vol. I] recognizes only the forms without *n*. Nonetheless, the student should be prepared to recognize forms with *n* encountered in contemporary Georgian texts. In the exercises, forms with and without *n* will be given.

4. Verbs of the III. conjugation taking *-n-* in the perfect tend also to take infixed *-n-* before the final *-a* of the pluperfect. Thus, both *ეთამამა* and *ეთამამნა* can be found. The *თანამედროვე ქართული ხალიცერაფერო ენის ნორმები*, vol. I, 1970, recognizes only the forms without *n*. Nonetheless, the student should be prepared to encounter the forms with *n* in contemporary Georgian writing.

5. This is the productive group of denominatives (see sec. 3.5), verbs which form the II. conjugation in *-d-* (sec. 3.1.2).

6. For many I. conjugation verbs the pluperfect is formally identical to the corresponding II. conjugation *relative* aorist forms, although, generally speaking, the pluperfect is encountered more commonly than relative II. conjugation aorists. Compare:

ივანეს წერილი უნდა გაეგზავნა.

John should have sent the letter.

(I. conj. pluperfect)

წერილი ივანეს გაეგზავნა.

The letter was sent to John.

(relative II. conj. aorist)

Note the differences in person marked by the various verbal affixes:

I. conj. pluperfect:

ga= e -gzavn- a

subject (3d person) direct object (3d person)

Relative II. conj. aorist:

ga= e -gzavn- a

indirect object (3d person) subject (3 sing.)

7. For the loss of the *-v-* (i.e., why the form is not **v-gi-k-i-var(-t)*, etc., see sec. 7.1.2, rule 2.

8. The various descriptions of the functions of the Georgian perfect series do not fully explain why in one given context a Georgian speaker will use a perfect series form while in a superficially analogous context he will choose an aorist or other form. Unfortunately, our presentation must share this shortcoming.

9. The Georgian name of the perfect series, თურმე-მზითი, comes from the common occurrence of the adverb თურმე with these forms.

10. Note that some instances of the use of the aorist with negation in the exercises to past lessons would have indicated an unwillingness by the subject to perform the action. In such instances the use of the present perfect would often have been more appropriate.

11. In its modal uses, the pluperfect replaces the now obsolescent *conjunctive perfect*, a screeve formed on the same stem as the pluperfect. As in the pluperfect, the grammatical subject is marked by *e*-series markers, but the direct object is marked by the endings of the optative of the given verb. Examples (subject 1sg., object 3d person) corresponding to the pluperfect forms given in sec. 10.1.1.2:

ღამეწერობ, აღმომეჩინობ, მომეჭრას, გამეგზავნობ,
 ღამეწყობ, გამელობ, მომეკლას, ღამეხაფობ,
 ღამედგას, ჩამეთვალობ გამემზადებინობ,
 გამეგრძელებინობ, მეყეფობ, მეკვივლობ, მეგორობ,

მეცრიალს.

Important! The pluperfect in its modal use replaces the optative after a main verb that is in a past screeve (imperfect, conditional, aorist). This is because the optative cannot occur after such screeves; it occurs after non-past screeves (present, future).

12. The eight volume ქართული ენის განმარცებითი ლექსიკონი does not attest such forms for რვა 'eight' and ცხრა 'nine'. In older styles, the case endings can precede the -*ve*: N. ორივე, E. ორმავე, D. ორხავე, G. ორიხავე, etc.

LESSON 10: Exercises

1. პეფრე თუ გინახავს ღლეს? —ღიახ, ვნახე.
2. ქართული ენა თურმე მრავალი წლის განმავლობაში გიხწავლია, რადგანაც ქართულად უშეცდომოდ ლაპარაკობ. —ღიახ, ექვსი წელი ვხწავლობდი.
3. პროფესორს მეცხრამეტე საუკუნის ქართული ლიტერატურის განვითარება განუხილავს? —ღიახ, განუხილავს. მე კი არ ვიყავი კლასში, მაგრამ თამაშმა მითხრა.
4. გივიხათვის ანგარიში ხომ არ გაგიგზავნია? არა, ჯერ კიდევ არ გამიგზავნია.
5. პეფრეხათვის თქვენი ოქროს საათი არ მიგიყიდიათ? არა, ვინაიდან მას საათი უკვე ეყიდა, მიხთვის არ მიმიყიდა.
6. ფეხბურთი გუშინ არ გითამაშნია (გითამაშია)? არა, არ ვითამაშე, ვინაიდან ხვორცხმენი არა ვარ. (არ becomes არა before monosyllables.)
7. (a) ახლა რომ საქართველოში ვხვობობდე, ქართულად უფრო ვარგად ვილაპარაკებდი. (b) საქართველოში რომ მეხწავლა, ახლა ქართულად უფრო ვარგად ვილაპარაკებდი.
8. (a) ხვალ თუ არ იწვიმებს, ხოფელში წავალთ. (b) ახლა რომ არ წვიმდეს, ხოფელში წავიდოდით. (c) გუშინ რომ არ ეწვიმა, ხოფელში წავიდოდით.
9. თქვენთან უფრო ვარგად რომ მელაპარაკა ქართულად, გამიგებდით!
10. ივანეს თქვენთვის არ უთქვამს, რაც მოხდა? ღიახ, მითხრა.
11. ოთარს ახალი სახლი თავიხთვის აუშენებია. ხაიდან იგი? მისმა ძმამ მითხრა.
12. ექიმისათვის ფული არ მიგიციია? ღიახ, მივიცი.
13. ფული რომ ჩემთვის მოგეცა, წიგნს ვიყიდი.
14. (a) ივანეს თუ ნახავ, უთხარი, რომ წერილს მალე გავუგზავნი. (b) ივანე რომ მენახა, წერილს

გავუგზავნიდი.

15. (a) ეს წიგნი უნდა წაიკითხო, ძალიან ხაინცერებსო.
(b) ეს წიგნი ალბათ წაგიკითხავს, ვინაიდან მთელი მასალა უკვე იცი.
16. როცა უნივერსიტეტში ხვეუდენცები ვიყავით, პოლიტეკონომია უნდა შეგვეხწავლა.
17. თამარ მეფემ უკვე ოცდაათი წელი იმეფა, როცა ათასობის წამეფე წელს გარდაიცვალა.
18. ძალს არ უყუფნია? დიახ, მან იყუფა, მე თვითონ მოვიხმინე მისი ყუფა.
19. ლობიოს რომ ხაკმარისად ედუნა, ხადილს დავამზადებდით.
20. მათ ხიმინდი და ბრინჯი ამ წელს არ დაუთესავთ? არა, არც ხიმინდი და არც ბრინჯი არ დაუთესავთ. ამ წელს მხოლოდ ხორბალი დათესეს.
21. ხაქართველოში გიცხოვრიათ? ხამიოდე წელი თბილისში ვიცხოვრე (ვცხოვრობდი); ოთარს ვი იქ არახოდეს არ უცხოვრია.
22. (a) ვინაიდან მეციხმეფად ბევრი ვჭამე ხადილობისას, ვახშმად არაფერს (არ) ვჭამ.
(b) როცა რესტორანში მივდივით, უკვე დახურული იყო და ამიციომ არაფერი (არ) მიჭამია.
23. ჩემთვის რომ უფრო ადრე მოგეწერათ, მე თქვენ ხადგურში დავხვდებოდით.
24. მხახიობებს რომ ვიქნება უფრო ხშირად გაემეორებინათ, წარმოდგენა უფრო ვარგი იქნებოდა.
25. რუხუდანს ჯერ კიდევ არ უპახუხნია შენთვის? დიახ, მან მიპახუხა. შენთვის უნდა ეპახუხნა, როცა შინ არ ვიყავი.
26. (a) როგორც ჩანს, მკვლელს თავისი მხხვერპლი დანით მოუკლავს. (b) მოწმეებმა თქვენს, რომ მკვლელმა თავისი მხხვერპლი დანით მოკლა.
27. მათ ცნობები უკვე მიეღოთ, როცა მათ წერილი გაეგზავნა.

28. ექიმს რომ უფრო ადრე მიველე, დროზე შეგხვდებოდი.
29. გუშინ თეატრში არ მინახავხარ. იქ რომ მენახე, ამ ხაქმეზე გელაპარაკებოდი.
30. მას რომ შენ მოეკალი, მე მას მოვკლავდი!
31. როხცომს მე ქურიაში უკვე შევუჩერებოვარ, როცა დაგინახე.
32. კრებაზე რომ არ მენახე, ხუფრის შეხახებ არ გეწყობდი.
33. მწყემსებს ომის დროს დაუმალავხარ (დაუმალახარ)? კი, დამმალეს.
34. კბილის ექიმმა დღეს მიგიღო? არა, დღეს არ მივუღივარ, რადგანაც ოთხშაბათობით საშოგადოდ ავადმყოფებს არ ღებულობს.
35. პეფრესათვის რომ უფრო კარგად დაგეხახიათებინე, ფულს დროზე მომცემდა.
36. როგორც ვხედავ, ილიკოს გამოუგზავნიხარ, რადგანაც აქ მის ძმასთან ერთად მოხვედი.
37. მფრისაგან რომ არ დაგეხავი, მოვკვდებოდი.
38. პროფესორის ახსნა-განმარცებას ხომ არ დაუბნევიხართ? არა, არ დავუბნევივართ. ყველაფერი გავიგეთ, რადგანაც ხწავლის დაწყების წინ სახელმძღვანელო წავიკითხეთ.
39. თქვენს მეგობარს რომ იხე არ დავებნიე, ადგილს უფრო ადრე ვიპოვნიდი.
40. შენს დას ხომ არ უპოვნიხარ? ვარკში ამას წინათ გეძებდა.
41. თქვენი ხიფყვებიდან ვხედავ, რომ ჩემთვის გილაღაცნიათ; მფრისათვის გაგიცივართ.
42. ექიმს რომ მაშინ არ მიველე, მოვკვდებოდი.
43. დავით მესამე აღმაშენებელი წახცზე ავიდა ათას ოთხმოცდაცხრა წელს, როცა თექვსმეტი წლის იყო. ოცდათექვსმეტი წელი იმეფა. ათას ახ ოცდახუთ წელს მოკვდა. მისი ხიკვდილის შემდეგ წახცზე ავიდა მისი ვაყიშვილი დიმიტრი პირველი და ათას ახ

- ორმოცდათექვსმეუფ წლამდე იმეფა.
44. საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის მოხალეობის ორი მესამედი ქართველები არიან. დაახლოებით ერთი მეცხრედი სომხები არიან. რუსებიც მოხალეობის დაახლოებით ერთ მეცხრედს წარმოადგენენ.
45. ათას ცხრაას სამოცდაათ წელს თბილისის მოხალეობა რვაას ოთხმოცდაცხრა ათასი ხული იყო. იხ სიდიდით საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის მენამეფე ქალაქია.
46. გერმანულ და ბერძნულ ენებში ოთხ-ოთხ ბრუნვას ვპოულობთ; ქართულსა და რუსულში კი — ექვს-ექვსს.
47. სექტემბერში, ნოემბერში, აპრილსა და ივნისში ოცდაათ-ოცდაათი დღეა.
48. წელიწადში სამას სამოცდახუთი დღეა.
49. ბრალდებული სიკვდილით ხომ არ დაუსჯიათ? არა, ბაფონო, ხასამართლოში ვიყავი, როცა მოხამართლემ გაათავისუფლა იგი.
50. ბრალდებული თურმე გაუთავისუფლებიათ. ეს გაზეთში წავიკითხე.
51. მთელი ბოთლი ღვინო დაგვიღევია? არა, მხოლოდ ნახევარი ბოთლი დავლიეთ.
52. თქვენ წერილი ჩემთვის ხომ არ გამოგიგზავნიათ? კი, ბაფონო, მე გამოგიგზავნეთ წერილი.
53. წინათ გინახავვარ (გინახივარ)? დიას, გუშინ გნახე.
54. (ა) შენი ფული რომ დაგემალა, ვერავინ (ვერ) მოგპარავდა. (ბ) ოთარი რაფომ დაგემალა?
55. საბჭოთა კავშირში გიცხოვრია? დიას, ორჯერ, ერთხელ ათას ცხრაას ორმოცდაცხრა წელს და მეორედ ათას ცხრაას სამოცდარვა წელს.
56. ეს კინოფილმი გინახავს? დიას, სამჯერ ვნახე.

Vocabulary

ავადმყოფი	patient; sick person	მოსახლეობა	population
ამიგომ	therefore	მოწმე	witness
არასოდეს	never	მხახიოზი	actor
არც ...	neither...	მხვეერპლი	victim
არც ...	nor...	მწყემსი	shepherd
ახსნა-	explanation	ნახევარი	half (A)
განმარცება		ნოემბერი	November (E)
ბრინჯი	rice	ოქრო	gold
ბრუნვა	case (grammat- ical)	პარკი	park
განვითარება	development;	პოლიტეკონომია	political economy
	education	როგორც	as
განმავლობაში	in the course of; during (pp.)	ხადილი	dinner
დახურული	closed	ხადილობა	dinnertime
ღროზე	on time	ხადილობისას	during, at dinnertime
ვახშამი	supper (A)	ხაზოგაღო	general
თავისუფალი	free (A)	ხახელმძღვანელ	textbook
თუ	interrogative particle that here intensi- fies a ques- tion; somewhat equivalent to Eng. 'by any chance.'	ხაკმარისი	sufficient, satisfac- tory
თურმე	apparently	ხექცემბერი	September (E)
ივნისი	June	ხიდიდე	bigness; size
კბილი	tooth	ხიმიხდი	corn (maize)
მკვლელი	murderer; kill- er (cf. კლავს)	ხოფელი	village (E) ხოფელში: to, in the country
		ხპორცხმენი	sportsman
		ცახცი	throne
		წინათ	before; pre-

	viously; ago	sentence, the answer 'yes' (cf. French <i>n'est-ce pas</i>)
ხმა	interrogative particle that with a negative sentence expects the answer 'no', ხმადღალი wheat (A) with an affirmative რმხეღამი [m.]	

Verbs

დააბნევს	da=a-bnev-s (see sec. 5.3.2.2)	confuse
ჩადის, ჩამოდის	(irr., sec. 4.5., 5.4.3)	arrive; go; come down
წარმოადგენს	čarmo+a-dgen-s (only pres. series)	represents; is (= Russian является)
დათესავს	da=tes-av-s	sow
მოძპარავს	mo=h-ɸar-av-s	steal (sthg. from s.o.)
დაღალაობს: უღალაფებს	(H-)ǰalat-ob-s; fut. u-ǰalat-eb-s	betray (s.o.)
ღებულაობს	ǰebul-ob-s (only present series)	alternate present series form of მი=იღებს; see sec. 15.1.5
ჩანს	čan-s (only pres. series) (pres. ვჩანვარ(თ), ჩანხვარ(თ), ჩანან (impf.reg.))	seem; appear
გახეგებს	gats-ɸem-s (conjugated as ɸem; aorist, sec. 7.3.4.] perf. გაეგია, plup. გაეგა	betray (to s.o.)
ეძებს	e-ǰeb-s: fut. irr. = pres. (III. rel. with e-series id.o. markers) (VN ძებნა)	look for s.o./sthg.
ჭამს	Ø=čam-s	eat
დაახასიათებს	da=a-xasiat-eb-s	characterize
მობდება	mo=xɔ-eb-a	happen; occur
დახვდება	da=H-xvɔ-eb-a	meet (s.o.) (e.g., at a station)

Key to the Exercises

1. Have you seen Peter today? Yes, I saw him.
2. You apparently have studied Georgian in the course of many years, because you speak Georgian without mistake. Yes, I was studying it six years.
3. Has the professor discussed the development of nineteenth century Georgian literature? Yes, he has discussed it. I, however, wasn't in class, but Tamaz told me.
4. Haven't you sent the bill to Givi? No, I still haven't sent it.
5. Haven't you sold your (pl.) gold watch to Peter? No, because he had already bought a watch, I haven't sold it to him.
6. Didn't you play soccer yesterday? No, I didn't play because I am not a sportsman. (I.e., I didn't want to play.)
7. (a) If I were living in Georgia now, I would speak Georgian better. (b) If I had studied in Georgia, now I would speak Georgian better.
8. (a) If it doesn't rain tomorrow, we will go to the village. (b) If it weren't raining now, we would go to the village. (c) If it hadn't rained yesterday, we would have gone to the village.
9. If I had spoken Georgian with (-tan) you better, you would have understood me.
10. Hasn't John told you what happened? Yes, he told me.
11. Otar has built a new house for himself. From where do you know? His brother told me.
12. Haven't you given the money to the doctor? Yes, I gave it [to him].
13. If you had given me the money, I would have bought you the book.
14. (a) If you [will] see John, tell him that I will send him the letter soon. (b) If I had seen John, I would have sent him the letter.
15. (a) You must read this book, it is very interesting. (b) You probably have read this book, because you already know the whole material.
16. When we were students in the university we had to study political economy.
17. Queen Tamara had already reigned thirty years when in 1213 she passed away.
18. Hasn't the dog barked? Yes, it barked. I myself listened to its barking.
19. If the beans had boiled sufficiently, we would have prepared dinner.
20. Haven't they planted [sown] corn and rice this year? No, they have sown neither corn (and) nor

- rice; this year they sowed only wheat.
21. Have you all lived in Georgia? I lived in Tbilisi about three years (nom.); Otar, however, never has lived there.
 22. (a) Because I ate too much at dinner(time) I will eat nothing for supper (adv.). (b) When we went to the restaurant it was already closed, and therefore I didn't eat anything.
 23. If you all had written me earlier, I would have met you all at the station.
 24. If the actors had rehearsed [repeated] the play more often, the performance would have been better.
 25. Hasn't Rusudan answered you yet? Yes, she answered me. She must have answered you when I was not at home.
 26. (a) As it appears, the murderer must have [has] killed his victim with a knife. (b) The witnesses said that the murderer killed his victim with a knife.
 27. They had already received the information when the letter was sent to them.
 28. If the doctor had received me earlier, I would have met you on time.
 29. I didn't see you at the theater yesterday. If I had seen you there I would have talked with you on this matter.
 30. If he had killed you, I would have killed him.
 31. Rostom had already stopped me in the street when I caught sight of you.
 32. If I hadn't seen you at the meeting, I wouldn't have told you about the banquet.
 33. Did the shepherds hide you during the war? Yes, they hid me.
 34. Did the dentist [tooth doctor] receive you today? No, he didn't receive me today because in general on Wednesdays he doesn't receive patients.
 35. If you had described [characterized] me better to Peter, he would have given me the money on time.
 36. As I see, Iliko must have [has] sent you, because you came here with his brother.
 37. If you had not defended me from the enemy, I would have died.
 38. Hasn't the professor's explanation confused you all? No, it hasn't confused us. We understand everything because before the beginning of learning we read the textbook.
 39. If your friend hadn't confused me so, I would have found the place earlier.
 40. Hasn't your sister found you? She was looking for you in the park a little while ago.

41. From your words I see that you all have betrayed me; you all have betrayed me to the enemy.
42. If the doctor had not received me then, I would have died.
43. David III the Builder ascended [went up on] the throne in 1089 when he was 16 years old [was of 16 year]. He reigned thirty-six years. In 1125 he died. After his death his son Dimitri I ascended the throne and reigned until 1156.
44. Two thirds of the population of the Georgian SSR are Georgians. Approximately one ninth are Armenians. Russians too represent approximately one ninth of the population.
45. In 1970 Tbilisi's population was 889,000 [souls]. It is the thirteenth biggest [bigness (instr.)] city of the USSR.
46. In the German and Greek languages we find four cases apiece; in Georgian and Russian, however, six apiece.
47. In September, November, April, and June there are thirty days apiece.
48. In a year there are 365 days.
49. Haven't they condemned the accused to death (instr.)? No, sir, I was in court when the judge freed him.
50. They apparently have freed the accused. I read this in the newspaper.
51. Have we drunk the whole bottle [of] wine? No, we only drank a half bottle.
52. Didn't you all send me the letter? Yes, sir, I sent a letter to you.
53. Have you seen me before? Yes, I saw you yesterday.
54. (a) If you had hidden your money, no one could have stolen it from you. (b) Why did Otar hide from you? (aorist)
55. Have you lived in the Soviet Union? Yes, twice, once in 1949 and secondly in 1968.
56. Have you seen this movie? Yes, I saw it three times.

1 ზაქარია პეტრეს ძე ფალიაშვილი დაიბადა 1871 წლის 4 (16) აგვისტოს ქუთაისში. იგი იზრდებოდა და განვითარებას ღებულობდა მუსიკალურ ოჯახში. მომავალი კომპოზიტორის პირველი აღმზრდელი და დამრიგებელი იყო მისი უფროსი ძმა, შემდეგში გამოჩენილი დირიჟორი ივანე პეტრეს ძე ფალიაშვილი. ნორჩი მუსიკოსის განვითარება სწრაფად მიმდინარეობდა. რვა წლის ასაკში იგი უკვე ეკლესიის გუნდში მღეროდა, პატარაობიდანვე შეისწავლა ორღანზე დაკვრაც. 1887 წელს ფალიაშვილი გადადის თბილისში და შედის ქართულ გუნდში, რომელიც ჩამოაყალიბა ხალხური მუსიკის ენთუზიასტმა ლ. თ. აღნიაშვილმა. რამდენიმე წლის შემდეგ ახალგაზრდა მუსიკოსი შედის თბილისის მუსიკალურ სასწავლებელში — ვალტორნის კლასში. იქვე სწავლობს კომპოზიციის თეორიას. სასწავლებელში ყოფნის დროს ფალიაშვილი წერს სონატას ფორტეპიანოსათვის, მესას, რომანსებს და ამავე დროს აწარმოებს ხალხური სიმღერების გადამუშავებას. 1900—1903 წლებში იგი სწავლობს მოსკოვის კონსერვატორიაში ს. ი. ტანეევთან. ამ პერიოდში ფალიაშვილი მჭიდროდ უკავშირდება რუსულ მუსიკალურ კულტურას, რომლის ტრადიციებმა დიდი გავლენა მოახდინეს ქართველი კომპოზიტორის შემოქმედებაზე.

2 საქართველოში დაბრუნების შემდეგ ფალიაშვილმა მონაწილეობა მიიღო ფართო მოძრაობაში, რომელიც მიზნად ისახავდა ეროვნული ხელოვნების შექმნას და რომელშიც ჩაბმული იყო მრავალი ხელოვნების მოღვაწე. ფალიაშვილი იყო საქართველოს ფილარმონიული საზოგადოების ერთ-ერთი ფუძემდებელთაგანი და მასთან არსებულ გუნდისა და ორკესტრის ხელმძღვანელი. იგი ბევრ დროს უთმობდა აგრეთვე პედაგოგიურ მოღვაწეობასაც.

3 1910 წლის დასაწყისში დაბრუნდა ფალიაშვილის შემოქმედების აღზრდელი პერიოდი. დიდი აზრებით იყო გატაცებული კომპოზიტორი, იგი მრავალი წლის მანძილზე მუშაობდა „აბესალომ და ეთერზე“ (1918), რომელიც მიეკუთვნება ქართული მუსიკის უმაღლეს მიღწევას. საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ ფალიაშვილის საკომპოზიტორო და საზოგადოებრივი მოღვაწეობა უფრო მეტი ნაყოფიერებით ხასიათდება. ფალიაშვილი დიდი ხნის განმავლობაში ხელმძღვანელობს თბილისის კონსერვატორიას. სიცოცხლის უკანასკნელ ათწლეულში შექმნა მან ოპერები: „დაისი“ (1923) და „ლატავრა“ (1927), საზეიმო კანტატა, მიძღვნილი ოქტომბრის რევოლუციის 10 წლისთავისადმი (1927), საორკესტრო სუიტა, გუნდები და რომანსები.

4 ფალიაშვილი გარდაიცვალა 1933 წლის 6 ოქტომბერს თბილისში.

Vocabulary

1.

ძე

son (used in formation of patronymics)

4 (16)

date according to Julian calendar

(4) and corresponding Gregorian

date (16) (such dates are cardinals)

ოჯახი

family

მომავალი

future (A)

აღმზრდელი

tutor; educator

დამრიგებელი

adviser (E)

უფროსი

elder

შემდეგში

later (adv.)

გამორჩენილი

outstanding

დირიჟორი

conductor (orchestral)

ნორჩი

tender; young

მუსიკოსი

musician

სწრაფი

quick; rapid

მი+მდინარეობს

proceed (only present series)

ახაკი

age

პაწარაობიდანვე

from childhood on

ორღანი

organ

და=უკრავს

play (a musical instrument) (only
id.o., no d.o.)

ხასწავლებელი

school; college (E)

ვალფორნა

French horn

იქვე

there in the same place; ibid.

მესა

mass (Catholic)

ამავე [nom.

the same

ეხვევ]

Ø+აწარმოებს (aor. carry out

Ø+აწარმოვა)

გადა+ამუშავებს

revise; rework; adapt

ჭანეევი

Sergei Taneyev (1856-1915) Russian
composer

მჭიდრო	close; compact; tight
დააკავშირებს	connect; link
გავლენა	influence
მოახდენს	make; effect (E + I); მოახდენს გავლენას have influence
შემოქმედება	creation; creative work
2	
მონაწილეობა	participation; მონაწილეობას მიიღებს participate
ფართო	broad; wide
მოძრაობა	movement
მიზანი	aim; goal (A)
დაინახავს მიზნად	to set as one's goal
ეროვნული	national
ჩაბმული	involved
ხელოვნების მოღვაწე	figure in the world of art
ფუძემდებელი	founder (E)
არსებული	existing (მასთან = as a part of it, i.e., the Philharmonic Society; არსებული would be expected.)
დათმობს	give over
აგრეთვე	too, also
მოღვაწეობა	activity
3	
დასაწყისი	beginning
აღრიზდელი	early
აზრი	idea; opinion; thought
გაფაციქებული	inspired (here = predicate nomina- tive; does not modify კომპოზიციონერი) in the course of (pp.)
მანძილზე	
აბესალომ და ეთერი	Abesalom and Ether
მიეკუთვნება	belong to
უმაღლესი	highest; supreme
მიღწევა	achievement

და=ამყარებს

უფრო მეტი

ნაყოფიერება

ხანი

ხიცოცხლე

ათწლეული (<ათი წელი)

დაიხი, ლაჭავრა

შეიმი

მიძღვნილი

წლისთავი

-ღმი

establish

even more

fruitfulness

time (A)

life

decade

(f.pr. names)

festival

dedicated

anniversary

to (pp.)

Z. Paliashvili Theatre of Opera and Ballet
(Tbilisi)

LESSON 11

11.1. The perfect participle. The Georgian perfect participle generally corresponds in meaning to the English past participle and is formed from I. and II. conjugation verbs. The normal markers of the participle are:

- il-* This suffix occurs with:
- root verbs (except those in *ev*);
 - verbs with P/FSF *-i*, which is lost before this suffix;
 - verbs with root vowel *e* or *o* and P/FSF *-av*, which is lost before this suffix;
 - certain verbs with P/FSF in *-ob*.¹
- m-...-ar-* This circumfix occurs with:
- root II. conj. verbs which have no regularly corresponding I. conj. forms;
 - verbs with P/FSF *-ob* which have root II. conj. forms (see sec. 9.1.2).

In verbs whose roots contain an *r* the circumfix is *m-...-al-*. Any P/FSF is lost with this marker.

- ul-* This suffix occurs with all remaining verb classes:
- I. conj. verbs in *-eb*;
 - remaining verbs with P/FSF *-av* which is lost before this suffix;²
 - verbs with P/FSF *-am*, which undergoes syncope before this suffix, losing the *a*;
 - root verbs in *ev*; the *v* of the P/FSF is lost before the *u* of the suffix (sec. 1.11.1).

In the formation of the perfect participles all preradical vowels and person/number markers are dropped from the I. conjugation future. The suffixes are added to the resulting stem. With root II. conjugation verbs the prefix *m-* follows the preverb, coming immediately before the root. The perfect participle, being a nominal form, has regular nominal declension. Examples:

	I. conj.	II. conj.	Perfect participle	
-il-	დაწერს	დაიწერება	დაწერილი	written
	დაიჭერს	დაიჭირება	დაჭერილი	caught
	გაგზავნის	გაიგზავნება	გაგზავნილი	sent
	მოჭრის	მოიჭრება	მოჭრილი	cut off
	დაბეჭდავს	დაიბეჭდება	დაბეჭდილი	printed
	გაზომავს	გაიზომება	გაზომილი ³	measured
	მოსპობს	მოიხსობა	მოსპობილი	destroyed
-ul-	წარმოთქვამს	{ წარმოითქმის წარმოითქმება	წარმოთქმული (1.11.1)	pronounced
	დახაფავს	დაიხაფება	დახაფული	painted
	მოკლავს	მოიკვლება	მოკლული	killed
	მიიღებს	მიიღება	მიღებული	received
	გააგრძელებს	გაგრძელდება	გაგრძელებული	continued
m-...-ar-, m-...-al-	გაათბობს	გათბება	გამთბარი	warmed
	გაამრობს	გამრება	გამმრალი	dried
		შეცდება	შემცდარი	mistaken

Note the following irregular formation of a perfect participle from a root II. conjugation verb. (Other irregular formations of this participle can be found in dictionaries.)

დარჩება	დარჩენილი	remained
---------	-----------	----------

The perfect participles of the irregular verbs are:

Verbal noun	Present	Future	Perfect participle	
დგომა	დგება	დადგება	დამდგარი	stood up
ყოფნა	არის	იქნება	ყოფილი	been; former
მოსვლა	მოდის	მოვა	მოსული	come

(and similarly for all prefixed forms of სვლა.)

ჯდომა	ჯდება	დაჯდება	დამჯდარი	sat down
ხხლომა	ხხლდება	დახხლდება	დამხხლდარი	sat down
წოლა	წვება	დაწვება	დაწოლილი	lain down

The perfect participle is used similarly to the

English past participle, for example:

ახო არის დაწერილი (ან დაბეჭდილი) ნიშანი
ბგერისა.

A letter is a written (or printed) sign of a
sound.

რუხეთის ელჩების მიერ მოწოდებული ცნობებით, იმ
დროს ქუთაისში ათასი კომლი ცხოვრობდა.

According to information communicated by the Rus-
sian ambassadors, at that time in Kutaisi 1000
households lived.

11.2. Perfect series of II. conjugation verbs.
II. conjugation verbs have the subject in the nomina-
tive case *in all series*. Indirect objects, if present,
will be in the dative case in all series. (Note that
unlike I. and III. conjugation verbs, II. conjugation
verbs can mark an indirect object in the perfect se-
ries.) The perfect series forms of II. conjugation
verbs vary widely between *absolute* forms (i.e., with-
out indirect object) and relative forms (with indirect
object).

11.2.1. Perfect series of absolute II. conjugation
verbs. The present perfect is formed by adding the
auxiliary verb 'be' to the stem of the perfect parti-
ciple. In the first person the first person marker *v-*
occurs immediately before the root. The 3sg. ending
is *-a*, the 3pl. is *-an*. (Since most II. conjugation
verbs are passive in meaning, the third person is the
most common.) Examples:

1.		2.
დავჭერილვარ(-თ)	catch	დაჭერილხარ(-თ)
მოვჭრილვარ(-თ)	cut	მოჭრილხარ(-თ)
მოვკლელვარ(-თ)	kill	მოკლელხარ(-თ)
შევმცდარვარ(-თ)	err	შემცდარხარ(-თ)
დავრჩენილვარ(-თ)	remain	დარჩენილხარ(-თ)
ვყოფილვარ(-თ)	be	ყოფილხარ(-თ)
მოვხუელვარ(-თ)	come	მოხუელხარ(-თ)
3sg.		3pl.
დაჭერილა		დაჭერილან
მოჭრილა		მოჭრილან
მოკლელა		მოკლელან

შემცდარა	შემცდარან
ღარჩენილა	ღარჩენილან
ყოფილა	ყოფილან
მოსულა	მოსულან

The pluperfect is formed by adding the aorist of 'be' (sec. 5.4.2) to the perfect participle stem.⁴ In the first person the marker is *-v-....-iqavi(-t)*. Examples:

1., 2.	3sg.	3pl.
ღა(ვ)ჭერილიყავი(-თ)	ღაჭერილიყო	ღაჭერილიყვნენ
მო(ვ)ჭრილიყავი(-თ)	მოჭრილიყო	მოჭრილიყვნენ
მო(ვ)კლულიყავი(-თ)	მოკლულიყო	მოკლულიყვნენ
შე(ვ)მცდარიყავი(-თ)	შემცდარიყო	შემცდარიყვნენ
ღა(ვ)რჩენილიყავი(-თ)	ღარჩენილიყო	ღარჩენილიყვნენ
(ვ)ყოფილიყავი(-თ)	ყოფილიყო	ყოფილიყვნენ
მო(ვ)ხულიყავი(-თ)	მოსულიყო	მოსულიყვნენ

11.2.2. Perfect series of relative II. conjugation verbs. The stem of the perfect series (both present perfect and pluperfect) of relative II. conjugation verbs bears little resemblance to the stem of the corresponding absolute forms; it is the same as the stem of the corresponding *verbal noun* minus the final *-a* of such verbal nouns.⁵ The indirect object is marked both in the present perfect and in the pluperfect by the *h*-series object markers (see sec. 7.2.4 and the rules in 7.1.2).⁶

Remember that the subject of these verbs is in the nominative case and the indirect object is in the dative!

The present perfect is marked by the suffix *-i-* followed by the present tense of the verb 'be' which marks the grammatical subject:

1.	-v-....-i-var(-t)		
2.-i-xar(-t)		
3sg.-i-a	3pl.-i-an

Examples (only singular objects are illustrated):

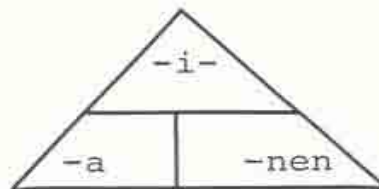
ღაქმალეზა (VN: ღამალეზა)	he will hide from someone
ღავმალვივარ(-თ)	I/we hid from you
ღავმალვივარ(-თ)	I/we hid from him

დამმაღვიხარ(-თ)		you/you all hid from me
დამაღვიხარ(-თ)		you/you all hid from him
დამმაღვია	დამმაღვიან	he/they hid from me
დაგმაღვია	დაგმაღვიან	he/they hid from you
დამაღვია	დამაღვიან	he/they hid from him

Similarly:

Verbal noun		Rel. II. conj. Future	Rel. II. conj. Present perfect
დაწერა	write	დაეწერება	დახწერია
შეკითხვა	ask	შეეკითხება	შეშკითხვია
დახმარება	help	დაეხმარება	დახმარებია
აშენება	build	აუშენდება	აშენებია
შეერთება	unite	შეუერთდება	შეერთებია
შეხება	concern	შეეხება	შეხებია

The relative pluperfect has the II. conjugation imperfect/conditional marker *-od-* followed by the subject markers of the imperfect/conditional:

Example (only singular objects are illustrated):

დაემაღება		he will hide from someone
დაგმალოდი(-თ) ⁷		I/we had hidden from you
დავმალოდი(-თ)		I/we had hidden from him
დამმალოდი(-თ)		you/you all had hidden from me
დამალოდი(-თ)		you/you all had hidden from him
დამმალოდა	დამმალოდნენ	he/they had hidden from me
დაგმალოდა	დაგმალოდნენ	he/they had hidden from you
დამალოდა	დამალოდნენ	he/they had hidden from him

Similarly:

დახწეროდა
 შეჰკითხოდა (sec. 1.11.1)
 დახმარებოდა
 აშენებოდა
 შეერთებოდა
 შეხებოდა

Note: The relative forms of II. conjugation perfects and pluperfects can be easily distinguished from the corresponding II. conjugation futures and conditionals by:

- (a) the absence of the II. conjugation markers *i-* or *-d-*;
- (b) the absence of the P/FSF *-eb-* in verbs derived from I. conj. forms in *-am*, *-av*, *-i* and root verbs;
- (c) in the present perfect by the 3sg. ending *-i-a* instead of *-a* alone.

11.3. The periphrastic passive. The perfect participle (in the nominative singular) is used with the present, aorist, and optative of the verb 'be' to denote a passive of state, i.e., a passive which can correspond to the English simple passive (as opposed to the progressive passive of action, which generally corresponds to the Georgian II. conjugation). Examples are:

Simple passive	Periphrastic passive
იწერება	დაწერილია
it is being written	it is written
იწერებოდა	დაწერილი იყო
it was being written	it was written
უნდა დაიწეროს	უნდა დაწერილი იყოს
it should be written	it should have been written ⁸

Examples:

თბილისი განლაგებულია მდინარე მტკვარის
 ნაპირებზე.

Tbilisi is located on the banks of the river Kura

ეს შრომა ჯაფარიძის მიერ იყო დაწერილი.
This work was written by Japaridze.

A second type of periphrastic passive is formed with the perfect participle and the auxiliary იქნება/იქნა 'become', 'be'. This passive form is used basically with those I. conjugation verbs which cannot form a II. conjugation (passive) paradigm,⁹ but its use is being extended to other verbs which do have their own II. conjugation forms. When the participle precedes the auxiliary, the participle has no case ending; if the auxiliary comes first, the participle is in the nom. sg. The auxiliary იქნება is identical in form to the future tense of არის 'be', while the past tense (aorist) has the following conjugation:

1. ვიქენი(-თ)
2. იქენი(-თ)

3sg. იქნა

3pl. იქნენ

The optative is either the expected (ვ)იქნა(-თ); იქნას, იქნან or the preferred (ვ)იქნე(-თ); იქნეს, იქნენ.
Examples of this construction are:

მიღებულ იქნა ახალი პრძანება.

A new order was received (cf. მიიღებს)

ეს უნდა გარჩეულ იქნეს მარჯივი ვნებითობაგან.

This must be distinguished from the simple passive.

საჭირო ზომები იქნება მიღებული.

Necessary measures will be taken.

ზრალღებულ იქნა დახჯილი.

The accused was sentenced.

The periphrastic passive with the verb 'be' is by far more common in Georgian than the periphrastic passive with იქნება/იქნა, which is literary.

11.4. Causative of I. conjugation verbs. Regular I. conjugation (transitive) verbs and irregular verbs in *-eb*, *-ob* can take on a causative meaning by the addition of a circumfix *a-...in-eb-* which is added to the present or future stem minus any preradical vowels and with loss of P/FSF *-i-* and syncope of the P/FSF *-av-*. These causatives can have a variety of translations into English, including: to cause/have someone do something, to let/permit someone do something, to make/help someone do something, etc. In these con-

structions, the causer (permitter, forcer, etc.) is the grammatical subject and the person caused (permitted, forced, etc.) to perform the given action is the indirect object and marked by the *h*-series of object markers (see sec. 7.2.4 and the rules in 7.1.2).

Causatives of I. conjugation verbs are themselves I. conjugation verbs and are conjugated as any regular I. conjugation verb with P/FSF *-eb*¹⁰, with the same case syntax, i.e., with the subject, direct and indirect objects marked as in sec. 10.2. Examples of formation of the causative are:

მონიშნებს	მონიშნებინებს
listen to	have s.o. listen to
დაწერს	დააწერინებს
write	have s.o. write
გაგზავნის	გააგზავნინებს
send	have s.o. send
ღახავს	დააღხავინებს
paint	have s.o. paint
გაიგებს	გააგებინებს
understand	make s.o. understand
გაიმეორებს	გაამეორებინებს
repeat	have s.o. repeat
გაათბობს	გაათბობინებს
warm	have s.o. warm

Irregular verbs (those with no root vowel) with P/FSF *-i*, *-av*, *-am* take the circumfix *-a-...-evin-eb*. The P/FSF *-i* is lost and the P/FSFs *-av* and *-am* undergo syncope. Examples are:

დასჯის	punish	დაადასჯევენებს
მოკლავს	kill	მოაკვლევინებს
		(see sec. 1.11.2)
გამოთქვამს	pronounce	გამოათქმევენებს
		(see sec. 1.11.1)
დადგამს	stand (sthg.) up	დაადგამევენებს
(da=dg-am-s)		

The verbs \emptyset -ჭამს 'eat' and დალევს (pr. ხვამს) 'drink' have irregular causatives:

Future	Present	Causative future	Causative present
	ჭამს		აჭმევს
დალევს	ხვამს	დააღვევინებს	ახმევს
	Causative aorist	Causative perfect	
	(ვ)აჭამე(-თ) აჭამა; აჭამეს	უჭმევია	
	(ვ)ახვი(-თ) ახვა; ახვეს	უხმევია	

დალევს also forms the aorist and perfect series regularly: aorist: დააღვევინა; perfect: დაუღვევინებია. Note the translations of these causatives, including for აჭმევს 'feed', and for დააღვევინებს 'water' (e.g., animals). Examples of the use of causative forms:

კიჭას ამ წერილს მის ყურნალში გამოვაქვეყნებინებ.
I will have *Ḳiṭa* (dat.) publish this letter (dat.) in his magazine. (Future)

რედაქტორმა კიჭას ეს წერილი თავის ყურნალში გამოაქვეყნებინა.

The editor (erg.) had *Ḳiṭa* (dat.) publish this letter (nom.) in his magazine. (Aorist)

რედაქტორს კიჭასათვის ეს წერილი თურმე თავის ყურნალში გამოუქვეყნებინებია.

The editor (dat.) has apparently had *Ḳiṭa* (postpositional phrase with *-tvis*) publish this letter in his magazine. (Present perfect)

11.5. Wordbuilding: participles. Georgian has four so-called participles: the (present) active, the (future) passive, the negative, and the perfect. The perfect participle has been discussed above in section 11.1.

11.5.1. The (present) active participle. The (present) active participle of I. conjugation verbs was discussed in section 5.7.2. III. conjugation verbs form this participle with the prefix *m-* and no suffix or the suffixes *-are* or *-ar-* (*-ale* or *-al-* respectively if the root contains *r*), or with the circumfix *mo-...-e*.¹¹ Examples: [■ see p. 314.]

ბურავს

swim

მბურავი

ფრინავს	fly	მფრინავი
ლაპარაკობს	speak	მოლაპარაკე
მუშაობს	work	მომუშავე
ღუღბ	boil	მღუღბარე
ღირობ	cry	მღირობი

The active participles of the irregular verbs are:

	Active participle		
არის	მყოფი	cf. verbal noun	ყოფნა
be			
(მ)ღიბ	(მ)მავალი	cf. future (1sg.)	(მ)ვალ
come			
დგახ	მდგომარე	cf. verbal noun	დგომა
stand			
შობ	მჯდომარე		ჯდომა
sit (sg.)			
ხხედან	მხხდომარე		ხხდომა
sit (pl.)			
წევს	მწოლარე		წოლა
lie down			

11.5.2. The future (passive) participle of I. conjugation verbs was discussed above in section 7.6.3.¹² As a rule, III. conjugation verbs do not form this participle.¹³ The future (passive) participles of the irregular verbs are:

also means:

არის	be	ბამყოფი	dwelling; sufficient
(მ)ღიბ	come	(მ)ხავალი	harvest
დგახ	stand	ხადგომი	dwelling, abode
დაჯდება	sit down	დახაჯდომი	
წევს	lie down	ხაწოლი	bed

11.5.3. The negative participle. I. conjugation verbs form this participle with either the prefix *u-* or the circumfix *u-...-el-*. (The latter often, though not always, has syncope.) The prefix *u-* alone is most commonly found with regular verbs with P/FSF *-av*; elsewhere the circumfix is found. The markers of the

negative participle are added to the future stem (minus person/number markers and preradical vowels); the P/FSF *-i* is dropped and the P/FSFs *-am* and *-av* undergo syncope before the suffix *-el*. Examples:

დაწერს	write	დაუწერელი	unwritten
მოჭრის	cut	მოუჭრელი	uncut
წარმოთქვამს	pronounce	წარმოუთქმელი	unpronounced
		(sec. 1.11.1)	
ნახავს	see	უნახავი	unseen
დახატავს	paint	დაუხატავი	unpainted
მოკლავს	kill	მოუკვლელი	not killed
		(sec. 1.11.2)	
		or მოუკლავი	
გაიმეორებს	repeat	გაუმეორებელი	unrepeated
		(E)	
მხსნის	destroy	მოუხსნობელი	undestroyed
		(E)	

Verbs which form the perfect participle with the circumfix *m-...-ar-* (*m-...-al-*) can form the negative participle by prefixing the *m-* of the perfect participle with *u-* or with the circumfix *u-...-el-*. Examples:

გათბობს	heat
გამთბარი	heated
გაუმთბარი	unheated
გაუთბობელი (E)	
შეცდება	be mistaken
შემცდარი	mistaken
შეუმცდარი	unmistaken
შეუცდობელი (E)	

The negative participles of the irregular verbs are (less common forms are given in parentheses):

მოდის	come
მოუხვლელი	having not come
დარდგება	stand
დაუდგობელი	having not stood
(დაუმდგარი)	
დაჯდება	sit down (sg.)

დაუჯდომელი (E) (დაუმჯდარი)	having not sat down (sg.)
დახხდებიან	sit down (pl.)
დაუხხდომელი (E) (დაუმხხდარი)	having not sat down (pl.)
დაწვება	lie down
დაუწოლელი	having not lain down

As can be seen from the above glosses, the negative participle can be translated into English as a negative past (passive) participle. They also often have the meaning 'unable to be', for example, წარმოუთქმელი 'unpronounceable'. The negative participle in the adverbial case corresponds to English 'without having ...'. Example:

მიხი წერილის წაუკითხავად მე შენ ვერ გიპასუხებ.

Without having read his letter I will not be able to answer you.

11.5.4. Perfect participle in *na-*. In addition to the formation described in sec. 11.1 above, the perfect participle can be formed by adding the prefix *na-* to the future stem immediately before the root.¹⁴ The P/FSF *-i* is dropped and the P/FSF *-av* is dropped in regular verbs. Examples (glosses as in sec. 11.1):

დანაწერი	მინალეზი
დანატყერი	განაგრძელები
განაგზავნი	განათბობი
მონატყერი	განამრობი
დანაბეჭდი	etc.
განაშობი	
მონახპობი	
გამონათქვამი	
დანახაფი	
მონაკლავი	

This participle in *na-* is typical of the older Georgian literary language and is less common in the modern language than the suffixed perfect participle. It is not used to form the perfect series of II. conjugation verbs.

11.5.5. Many Georgian participial forms are used

both as nouns and as participles. Examples have been given in sections 5.7.2 and 7.6.3. Here we shall give a few examples of such uses of *na-* perfect participles and the participles derived from III. conjugation verbs.

ყინავს	freeze	ნაყინი	ice cream
აწარმოებს	produce, work	ნაწარმოები	product, work
იცნობს	know s.o.	ნაცნობი	acquaintance
წერს	write	ხელნაწერი	manuscript (ხელი 'hand')
თამაშობს	play	ბათამაშო	toy
		მთამაშე	player
ჩივს	complain	ხაჩივარი	complaint
ლაპარაკობს	speak	მლაპარაკე	speaker
ფრინავს	fly	მფრინავი	pilot

Reference Chart for Participles

	Prefix	Suffix
Present active	m-	-
	m-	-el
	m-	-ar(e) (-al(e))
	mo-	-e
Future passive	sa-	-
	sa-	-el
	sa-	-o
Perfect	-	-il
	-	-ul
	m-	-ar (-al)
	na-	-
Negative	u-	-
	u-	-el
	u-	-ar

LESSON 11: Notes

1. Verbs in *-ob* which form their II. conjugation forms with prefixed *i-* (and not with root II. conjugation forms) also form their perfect participle in *-il-*; e.g.: *მობჰმობ* 'destroy', passive *მობჰმობა*, perfect participle *მობჰმობილი*.

2. More accurately, the P/FSF *-av* undergoes syncope, losing the *a*, and the *v* is then lost before the *u* of the suffix.

3. Some verbs with root vowel *o* syncopate the P/FSF before the suffix, keeping the *v*; e.g., I. conj. *დაღმცავ*, perf. part. *დაღმცვილი*.

4. In older texts one might find examples of the perfect conjunctive, which is formed similarly to the pluperfect, except that the endings are the corresponding optative forms of the verb 'be' (sec. 6.1).

5. It should be remembered that I. and II. conjugation verbs have the same verbal nouns and that there is no difference in verbal nouns between those derived from absolute and those derived from relative verbs. It should also be noted that the perfect series is almost always formed from the perfective, i.e., prefixed, stem.

6. There is a tendency in these forms to use the indirect object marker *h-* before many consonants which according to the norm (see sec. 7.2.4) should have no such marker. This *h-* is found before such consonants as *p*, *š*, *x*, etc. So, alongside such forms as *შეხებია*, *დახმარებია* we can find forms such as *შეჰხებია*, *დაჰხმარებია*. A similar phenomenon is found in IV. conjugation verbs (sec. 12.1) and passives of state (sec. 13.4).

7. In accord with rule 1.11.1, the final *v* of the verbal noun *da-mal-v-a* is lost before the *o* of the suffix *-od-*.

8. There is very little difference in meaning between the II. conjugation aorist series forms and the periphrastic passive forms. So, both *დაიწერა* and *დაწერილი იყო* correspond to English 'it is written'. Similarly, there is little difference in meaning between the optatives *დაიწეროს* and *დაწერილი იყოს*.

9. Many I. conjugation verbs with preradical vowel

i- cannot form derived II. conjugation forms and so use the periphrastic passive with იქნება/იქნა. Examples of such verbs are:

გადახახანებს გადაიხდის.

He will pay the tax.

Passive: გადახახანალი გადახდილ იქნება.

The tax will be paid.

ხაბჭოთა ჯარებმა ბერლინი აიღეს.

The Soviet armies took Berlin.

Passive: ბერლინი აღებულ იქნა.

Berlin was taken.

See also Lesson 12, note 7.

10. As a consequence of this, these verbs have in the pluperfect two occurrences of the suffix *-in-*: first as the marker of the causative and second as a marker of the pluperfect of regular verbs in *-eb*; cf. *še-a-ker-v-in-eb-s* 'she will have him sew something', pluperfect: *še-e-ker-v-in-eb-in-a*. With causatives derived from verbs in *-eb-* both the *-eb-* and *-in-* are repeated; e.g., *da-a-grjel-eb-s* 'he will lengthen something', pluperfect *da-e-grjel-eb-in-a*; causative: *da-a-grjel-eb-in-eb-s* 'he will have someone lengthen it', pluperfect *da-e-grjel-eb-in-eb-in-a*.

11. With the exception of the perfect participle, there is a great deal of variation in the formation of the various participles. Some verbs have more than one possible form accepted for a given participle, whereas from other verbs (particularly III. conjugation verbs) certain participles cannot be formed at all. The examples given here are meant to be illustrative and do not permit the prediction of how other, similar verbs might form their participles.

12. This participle (generally from verbs of motion) can also be used to indicate someone (or something) that is to do something, that should or ought to do something. Examples:

ხახლში იყავი, ბავშვი ხკოლიდან არიხ მოხახვლედი.

Be at home, the child should be coming from school.

ორ ხაათმე ექიმთან ვარ წახახვლედი.

I am [supposed] to go to the doctor's at two

o'clock.

იჩქარე, ურობე ვართ წახახვლელი!

Hurry up, we should leave on time!

13. So, according to A. Šanije, ქართული გრამატიკის საფუძვლები (Tbilisi, 1973), p. 579. Other sources recognize such forms, including Tschenkéli's *Einführung* (pp. 549-52) and the eight volume ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი. For these latter, the future participle of III. conjugation verbs always has the prefix *sa-* with no suffix or with the suffixes *-o* (mainly with verbs in *-ob*, with loss of this PSF), *-ar-* (mainly with verbs in *-i*, which lose this PSF; the suffix is *-al-* if the root contains an *r*), or *-el-* (mainly with verbs in *-eb*). Examples are:

თამაშობს	play	სათამაშო
ვარჯიშობს	exercise	სავარჯიშო

14. In some verbs this participle can also be formed from the present stem; e.g., ნაწერი 'written', ნახატი 'drawn', 'drawing', ნაბეჭდი 'printed'.

(■ to sec. 11.5.1, p. 307.) With the present active participle, the object of the corresponding I. conj. verb is marked by the genitive of nouns and by the possessive adjective of personal pronouns; e.g.:

ის ჩხუბს უყურებს 'He sees the quarrel.' >

ჩხუბის მყურებელი '[the one] seeing the quarrel'

პოეტი გხატავს. 'The poet paints you.' >

შენი მხატვავი პოეტი 'the poet painting you'

LESSON 11: Exercises

1. წერილი რომ უფრო ადრე გამოგზავნილიყო, მაშინ გუშინ მივიღებდით.
2. ივანე თურმე დაგხმარებიათ. ვიცი, რომ ამ ხავარჯიშოს თქვენ თვითონ ვერ გააკეთებდით.
3. ბევრი ქართველი მეცნიერი ამბობს, რომ „ვეფხისტყაოსანი“ უნდა დაწერილიყო თამარ მეფის ქმრის დავით ხოსლანის სიკვდილამდეო. ის თურმე ათას ორას შვიდ წელს მომკვდარა.
4. ვახტანგი გუშინ ხომ არ გინახავს? არა, არ მინახავს. ის თურმე დაგვმალვია.
5. ხუფრასთან რაჯომ არ დამჯდარხარ? იმიჯომ, რომ მოხაჩვევი ბარათი არ მიმიღია.
6. პროფესორმა ამირანაშვილმა წაგვაკითხა ნიკო ფიროსმანიშვილის (1860-1918) შეხახებ. ვინ იყო ფიროსმანიშვილი? ეს იყო ხახელოვანი ქართველი მხატვარი; ღარიბი გლეხის ოჯახიდან იყო გამოსული. მას არავითარი პროფესიული განათლება არ მიუღია.
7. მან არ იცოდა ფერწერის ტექნიკა, არ იცნობდა არც წარხულ, არც მის თანამედროვე ქართულ ხელოვნებას.
8. ცნობილია, რომ მხატვარი იცნობდა მხოლოდ ვახეთსა და თბილისს. ხაქართველოს სხვა კუთხეებში ის არ ყოფილა.
9. ფიროსმანიშვილი ფრანგი მხატვრისათვის რუხოსთვის ხომ არ შეუდარებიათ? კი, შეადარეს!
10. პროფესორმა დაგვაწერინა მოკლე თხზულება ფიროსმანიშვილის მიერ დახატული ხურათების შეხახებ.
11. ეს წერილი ივანესთვის რაჯომ არ გაგიგზავნინებია? მისთვის რომ გამეგზავნინებინა, ღიდა მას დროზე არ მიიღებდა.
12. ამ ახალგაზრდა მხატვარს ჩემს პორტრეტს დავახატვინებ. პეტრეს პორტრეტის თურმე მის მიერ დახატულა.
13. შენ უნდა შემცდარიყავი, როცა თქვი, ღიდა ზეგ მოვამ.

14. ქართული ანბანი ქართველთა მოქცევის შემდეგ უნდა შექმნილიყო.
15. ასოთა რიგიდან ჩანს, რომ ქართული ანბანი ბერძნულს უნდა დაფუძნებოდა.
16. სომხები ამტკიცებენ, რომ ქართველებისათვის ანბანი შეუქმნია სომხური ანბანის შემქმნელს, მესროპ მაშტოცს.
17. სომხეთის ერთ-ერთ ძველ იხტორიაში დაწერილია, მესროპ მაშტოცმა სომხებს, კავკასიის ალბანელებსა და ქართველებს ანბანები შეუქმნაო.
18. სომხეთის ეს იხტორია დაწერილია მეხუთე საუკუნეში სომეხი იხტორიკოსი კორიუნის მიერ. მიხი თავდაპირველი რედაქცია არ შემონახულა.
19. არსებობს მხოლოდ მომდევნო საუკუნეებში გადაწერილი და გადაკეთებული რედაქცია.
20. მაგრამ მეხუთე საუკუნისავე ავა სომეხი იხტორიკოსის თხზულებაში ნა: ვამია, რომ მესროპ მაშტოცმა დამწერლობა მხოლოდ სომხებს შეუქმნაო.
21. როგორც ჩანს, ცნობები ქართული და კავკასიის ალბანური ანბანების გამოგონების შესახებ კორიუნის იხტორიის ტექსტს ხევისი ხელით დამატებია.
22. ცხადია, რომ მესროპ მაშტოცმა ქართული ანბანი არ შეუქმნია. ეს ანბანი უნდა შექმნილიყო საქართველოში მეოთხე ან მეხუთე საუკუნეში. მიხი გამომგონებელი ქართველი უნდა ყოფილიყო.
23. კავკასიის ალბანეთი ქრისტიანული სახელმწიფო იყო აღმოსავლეთ ამიერკავკასიაში, ხადაც ახლანდელი აზერბაიჯანია განლაგებული.
24. ალბანური დამწერლობის ძალიან ცოცხა ნიმუში შემონახულა. არსებობს ერთადერთი მაგალითი ალბანური ანბანისა, რომელიც გადაწერილა შუა საუკუნეების სომხურ ხელნაწერში.
25. ეს ხელნაწერი გამოკვლეულ იქნა პროფესორი აკაკი შანიძის მიერ.

26. ამ ანბანში ახლთა რიცხვიდან ჩანს, რომ ალბანური ენა ჩრდილო-აღმოსავლეთის კავკასიის ენების მონათესავე ყოფილა.
27. ჩანს, რომ ალბანური ენა ახლანდელი უღური ენის წინაპარი ყოფილა.
28. გაამეორებინეთ ვიქტორს პროფესორის ნათქვამი! როცა ლაპარაკობდა, არ ვუხმენდი.
29. ნებსჴორი ძალღებხ ნულარ აჭმევს! მე უკვე ვაჭამე.
30. ეს ცნობა მიღებულ იქნა ვახჭანგის გახვლის შემდეგ.
31. თუმცა ქართული ენის ბრუნვათა რიგი ჭრადიციითაა დადგენილი, ეს ბრუნვები თეორიულად შეიძლება სხვადასხვა რიგით იქნეს დალაგებული.
32. ანღაბა: უთქმელის მოქმელი თქმულმა შეჭამაო.
33. ქართული ენის დამწერლობაში წარმოუთქმელი ასოები არ არსებობს.
34. ბახკური ენის შეუხწავლელად ვერ გეყყვი, ქართული და ბახკური ერთმანეთს ენათესავენა თუ არა.
35. ცხადია კი, რომ ასეთი გენეტიკური ნათესაობა ჯერ კიდევ დაუმტკიცებელია. ესე იგი, ეს გენეტიკური ნათესაობა აქამდის არ დამტკიცებულა.
36. ხამწუხაროდ, თანამედროვე ქართული ლიტერატურული ნაწარმოებების უმრავლესობა ინგლისურ ენაზე ჯერ კიდევ გადათარგმნილია, ე.ი., იხინი ჯერ კიდევ არ გადათარგმნილა.
37. ფული უკვე ხომ არ გაგზავნილა? არ ვიცვი; ვაყახ უნდა გაშგზავნოდა. მას კი თურმე არ მიუღია.
38. მელქისედეკ კათალიკოსმა ოხტაფ კონსტანტინე არხუკი-მეს მცხეთის სვეტიცხოვლის ცაძარი ააშენებინა.
39. ჩანს, რომ ამ ოხტაფისათვის მარჯვენა მოუჭრიათ. ღეგენდის მიხედვით, მეფე გიორგი პირველმა თავის ჯალათს არხუკიძისათვის მარჯვენა მოაჭრევინა.
40. ეს თურმე იმიტომ მომხდარა, რომ მეფე გიორგის შეყვარებულმა, მშვენიერმა შორენამ, მეფეს კონსტანტინე არხუკიძე ამჯობინა.

Vocabulary

ან	or (noninter-rogative; cf. თუ)	მობაწვევი ბარათი მოქცევა	invitation conversion
არავითარი	no (kind of)	მშვენიერი [G. მშვენივრის]	beautiful
ახლ	up to now	მხატვარი	artist;
აქამდის	present (-day)		painter (A)
ახლანდელი	(E)	ნათესაობა	relationship
გამოგონება	invention	ოჯახი	family
გამომგონებელი	inventor (E)	პროფესიული	professional
განათლება	education;	რედაქცია	edition
	instruction	რიცხვი	number
გლეხი	peasant	ხაზელმჯანი	famous (A)
დამწერლობა	writing system; writing	ხვდადახვდა	different
	tem; writing	ხვციხი	someone
ერთადერთი	only one; the only; a single; unique		else's (cf. ხვდა)
	same (partic- le indicat- ing identity)	ფექნიკა	technique
~30		ფრადიგია	tradition
თავდაპირველი	original; in- itial; first	ულური	Udi (NE Cau- casian lan- guage)
თანამედროვე	contemporary	ფერწერა	painting
თეორიული	theoretical	ქმარი	husband (A)
კუთხე	corner; angle;	ღარიბი	poor (= not rich)
	region	შემქმნელი	creator
მარჯვენა	right (as op- posed to left); right	შეყვარებული	beloved (person)
	hand	შუა	Middle Ages
მომდევნო	following	ხატუნები	clear
მონათესავე	related	ცხადი	past
		წარსული	

წინაპარი	ancestor (A)	დავით ხმელანი	(d. 1207)
ჯალათი	executioner	ვაჟა	(m. pr. n.)
ალბანეთი	Albania (both	კორიენი	(V. cent.)
	Caucasus and	მელქიზედეკი	Melchizedek
	Balkan)	მეხროპ მაშფოცი	(361-440)
კახეთი	Kakhetia	ნესტორი	Nestor
	(province in	რუსი	Rousseau
	East Geor-	ფრომბანიშვილი	(1860-1918)
	gia)	ნიკო	
ამირანაშვილი	(surname)	მანიძე ავაკი-	(1887-)
არსუკიძე	(XI. cent.)	შორენა	(f. pr. n.)
კონსტანტინე			

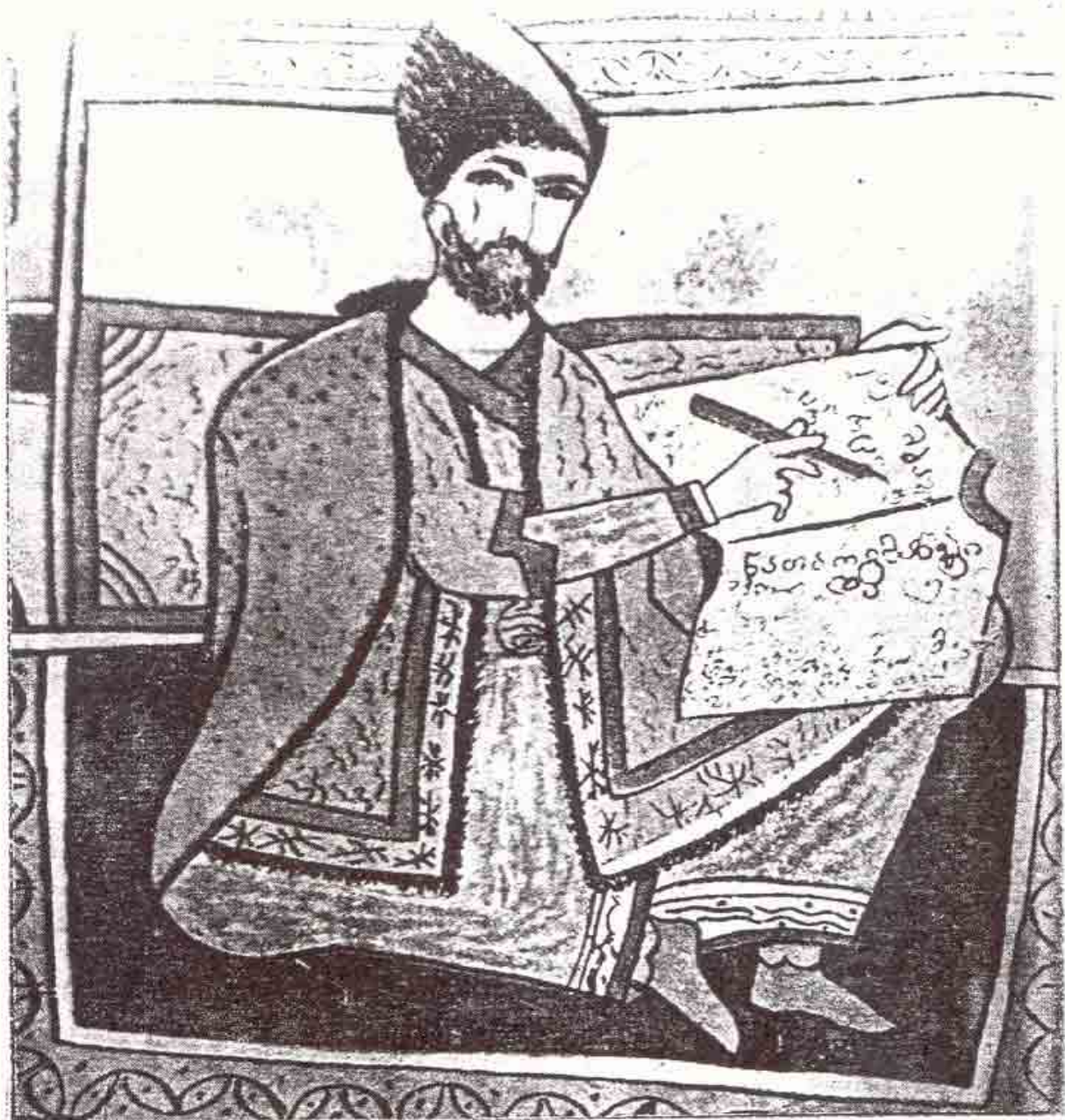
Verbs

დაადგენს	da=a- <i>dgen</i> -s (aor. fix; determine E + I)	
გადააკეთებს	gada+a- <i>ket</i> -eb-s	remake; alter
(წა)ავიკითხებს	(ca=)a- <i>kitx</i> -eb-s	cause to read (causa- tive of (წა)იკითხავს 'read')
გა(ნ)ალაგებს	ga(n)=a- <i>lag</i> -eb-s	locate
დაალაგებს	da=a- <i>lag</i> -eb-s	arrange, order
დაუმატებს	da=u- <i>mat</i> -eb-s II. conj. = დაემატება	add (sthg.) to (sthg.)
ამჯობინებს	∅=H-a- <i>mjobin</i> -eb-s	prefer (sthg./s.o.) to (sthg./s.o.)
დაენათესავება	da=e- <i>natesav</i> -eb-a	be related to
შემოინახავს	šemo=i- <i>nax</i> -av-s	preserve; keep; save (e.g., money)
დაეფუძნება	da=e- <i>pujn</i> -eb-a II. conj.	be based on (sthg.)
შეჭამს	še+ <i>čam</i> -s	eat up; consume
აჭმევს	∅=a- <i>čmev</i> -s aor. = აჭამა	feed (animals; chil- dren)
მოაჭრევინებს	mo=a- <i>črev</i> -in-eb-s	cause to cut off

დახატავს
ახსნის

da=xat'av-s
a=xsn-i-s

draw; paint
solve; explain

Sota Rustaveli
(From an XVII. Century ms. of
Vepxistqaosani)
შოთა რუსთაველი

Key to the Exercises

1. If the letter had been sent earlier, then we would have received it yesterday.
2. John apparently has helped you all. I know that you weren't able to do this exercise (by) yourselves.
3. Many Georgian scientists say that *The Knight in the Tiger's Skin* must have been written before (= up to) the death of King Tamara's husband David Soslani. He apparently died in 1207.
4. Didn't you see Vaxtang yesterday? No, I didn't see him. He apparently was hiding from us.
5. Why didn't you go to (= sit down at) the banquet? Because I didn't receive an invitation.
6. Professor Amiranašvili had us read about Nižo Pirosmanišvili (1860-1918). Who was Pirosmanišvili? This was a famous Georgian painter. He had (= was) come [out] from a poor peasant's family. He received no (kind of) professional education.
7. He did not know the technique of painting, was not acquainted with either past or contemporary to him (= his contemporary) Georgian art.
8. It is known that the artist was acquainted with only Kakhetia and Tbilisi. He was not in other regions of Georgia.
9. Haven't they compared Pirosmanišvili to the French artist Rousseau? Yes, they compared him to him.
10. The professor had us write a short composition about the pictures painted by Pirosmanišvili.
11. Why didn't you have John send this letter? If I had had him send it, Lida wouldn't have received it in time.
12. I shall have this young artist paint my portrait. Peter's portrait too has apparently been painted by him.
13. You must have been mistaken when you said Lida was coming (= will come) the day after tomorrow.
14. The Georgian alphabet must have been created after the conversion of the Georgians.
15. From the order of letters it appears that the Georgian alphabet must have been based upon the Greek.
16. The Armenians maintain that the creator of the Armenian alphabet, Mesrop Maštoc, created the alphabet for the Georgians (id.o.).
17. In one old history of Armenia it is written that Mesrop Maštoc created alphabets for the Armenians, the Albanians of the Caucasus, and the Georgians.

18. This history of Armenia was (= is) written in the fifth century by the Armenian historian (declined adjectivally) Կորիւն. His original redaction has not been preserved.
19. There exist only redactions copied and altered in following centuries.
20. But in the [literary] work of another Armenian historian of the [same] fifth century it is said that Mesrop Maštoc created a writing system only for the Armenians.
21. As it appears, the information about the invention of the Georgian and Caucasus Albanian alphabets was added to the text of Կորիւն's history by someone else's hand.
22. It is clear that Mesrop Maštoc did not create the Georgian alphabet. This alphabet must have been created in Georgia in the fourth or fifth century. Its inventor must have been a Georgian.
23. Caucasus Albania was a Christian state in the Eastern Transcaucasus, where present day Azerbaijan is located.
24. Very few examples of the Albanian writing system have been preserved. There exists only one example of the Albanian alphabet, which has been copied into a medieval (= of the middle centuries) Armenian manuscript.
25. This manuscript was investigated by Professor (declines like ծօցմբոն, see Lesson 6, note 9) Aḳaḳi Šanije.
26. From the number of letters in this alphabet it appears that the Albanian language was related to the languages (gen.) of the northeast Caucasus.
27. It appears that the Albanian language was the ancestor of the contemporary Udi language.
28. Have Victor repeat what the professor said (= the professor's said; use prefixed participle). When he was speaking, I wasn't listening to him.
29. Don't let Nestor feed the dogs any more! I already fed them.
30. This news was received after Vaxtang left (use VN).
31. Although the order of the cases of the Georgian language is fixed by tradition, these cases can theoretically be arranged in (use instr.) a different order.
32. Proverb: [That which was] spoken consumed [ate up] the speaker of the unspoken.
33. In the writing system of the Georgian language, unpronounced letters do not exist.
34. Without learning Basque I will not be able to tell you [whether] Georgian and Basque are relat-

- ed to each other or not.
35. It is clear, however, that such a genetic relationship still is unproven. I.e., this genetic relationship has not been proven up to now.
 36. Unfortunately, most (= the majority of) contemporary Georgian literary works still are untranslated into English, i.e., these works have not yet been translated.
 37. Hasn't the money been sent yet? I don't know; it was supposed to have been sent to Važa. He, however, apparently hasn't received it.
 38. The catholicos Melkizedek [Melkizedek Catholicos] had the master Konstantine Arsukije build Mtskheta's Cathedral of the Living Pillar [SveṭicxovEli] (1010).
 39. It seems that they cut off this master's right hand. According to legend, King George I had his executioner cut off Arsukije's (-*tvis*)* right hand.
 40. This apparently happened for that reason that King (not declined) George's beloved, the beautiful Šorena, preferred Konstantine Arsukije to the king.

*As a rule in Georgian the relationship between a person and a part of that person's body is marked by an indirect object (and not by a possessive construction as in English); e.g.,: *ამ მხედარს მარჯვენა მოუჭრეს* 'They cut off this master's right hand (dat., id.o.)'. In this sentence with the causative verb (*მოაჭრევინა*) there is already an indirect object (*მხედარს*) so, as in the perfect series, what elsewhere would be an indirect object in the dative case is changed to a postpositional phrase with *-tvis*.

Reading Passage "რეპორტაჟი საქართველოდან"

- 1 საქართველოს წარსული ლეგენდების ბურუსშია გახვეული. კავკასიის მთებში იტანჯებოდა მიჯაჭვული ამირანი, კავკასიის კლდეს მიაჯაჭვა ზევსმაც ბერძენთა ტიტანი პრომეთე, რომელმაც ღმერთებს გამოსტაცა ცეცხლი და ადამიანებს ჩამოუტანა. კოლხეთის ნაპირებს მოადგა გმირი იაზონი, არგონავტების წინამძღოლი. კავკასიის შავი ზღვის სანაპიროებზე დაეხეტებოდა ქარიშხლებში გზადაკარგული ოდისეის გემი. ბრინჯაოს საუკუნის საფლავის ძეგლები — ქვის დოლმენები, ზეპირი გადმოცემები, სამარხებში მიგნებული ნივთები, წერილობითი ძეგლები ინახავენ ცნობებს გარდასულ საუკუნეებზე, მსოფლიოს ერთ-ერთი უძველესი სახელმწიფოს — საქართველოს ისტორიულ წარსულზე.
- 2 ჩვენი სამშობლოს ბუნებრივი სიმდიდრეები, საამო ჰავა, სტრატეგიული მდებარეობა თავიდანვე იზიდავდნენ უცხოელ დამპყრობლებს. საქართველოსაკენ ეჭირათ თვალი აღმოსავლეთის მრისხანე მბრძანებლებს. VII—VIII საუკუნეებში საქართველოს არაბები ჯიჯგნიდნენ, XI საუკუნიდან ქვეყნის დაპყრობა თურქ-სელჯუკებმა მოიწადინეს. XIII—XIV საუკუნეებში საქართველოს თათარ-მონღოლები აოხრებენ. XIV—XV საუკუნეების მიჯნაზე საქართველოში რვაჯერ შემოიჭრა თემურ-ლენგი, რომელმაც გაავერანა სოფლები. დააქცია ქალაქები და გაუღიბა უთვალავი ადამიანი. იმ შავზნელ ჟამს გაჩნდა საქართველოში საყოველთაო ნგრევისა და გაპარტახების გამოშატველი სახელწოდებები, ჟამთა სიავემ რომ დაანათლა ჩვენს მიწა-წყალს: ნაქალაქევი, ნასოფლარი, ნასახლარი, პარტახი, ნაბედლარი...
- 3 XVI—XVIII საუკუნეებში საქართველო გააფთრებულ წინააღმდეგობას უწევდა თურქ-ოსმალთა ურდოებს. ეკონომიურად ჩამორჩენილი ქვეყანა, ფეოდალურ სამთავროებად დაქუცმაცებული საქართველო, რომლის მწარმოებელი ძალა მტერთან უთანასწორო ბრძოლაში წყდებოდა, რა წინააღმდეგობას გაუწევდა კბილებამდე შეიარაღებულ ფანატიკოს გადამთიელთა ათჯერ მრავალრიცხოვანი არმიების მოძალეებას?! საქართველოს წინაშე ისტორიამ სასტიკი დილემა დასვა. არჩევანი ასეთი იყო: ან მტრის უღელქვეშ უნდა მოდრეკილიყო ან დახმარება უნდა ეთხოვა ერთმორწმუნე რუსეთისათვის.
- 4 კიევის რუსეთი და საქართველო ჯერ კიდევ XI—XII საუკუნეებში იცნობდნენ ერთმანეთს. ამაზე დამაჯერებლად მეტყველებს ქართული სტილი რუსული ხუროთმოძღვრების ძეგლებში, ქართველთა ხსენება რუსეთის მატიანეებში და რუსეთისა — ქართულ მატიანეში. ქართველთა დედოფლის თამარ მეფის პირველი ქმარი — ოფრი — რუსი მთავრის, ანდრია ბოგოლუბსკის შვილი იყო.

- 5 მაგრამ აღრინდელი კავშირის ძაფი გაწყვიტა საქართველოსა და რუსეთის მიწა-წყალზე მონღოლების შემოჭრამ. მოგვიანებით, XVI საუკუნეში, საქართველოში მონღოლთა უღელი თურქთა და სპარსთა უღლით შეიკვალა.
- 6 ქართველი ხალხის მოწინავე შვილებმა კარგად იცოდნენ, რომ მხოლოდ რუსეთთან კავშირით შეიძლებოდა ქვეყნის დამოუკიდებლობის შენარჩუნება, ხალხის ხსნა. გამოჩენილმა ქართველმა სარდალმა და პოლიტიკოსმა მეფე ერეკლე II, პატარა კახმა XVIII საუკუნის ბოლოს ეკატერინე მეორეს სთხოვა, საქართველო რუსეთის იმპერიის მფარველობაში მიეღო. 1783 წელს გეორგიევსკში (ჩრდილოეთ კავკასიაში) ხელმოწერილ იქნა ტრაქტატი, რომლის ძალითაც საქართველო რუსეთის მფარველობაში შედიოდა, მაგრამ ამ ფორმალურმა აქტმა დიდი შვება ვერ მისცა მრავალტანჯულ ქართველ ხალხს. რუსეთის მეფეები ყოყმანობდნენ, მათი სარდლები კი, მაგალითად, გენერალი ტოტლებენი, უაღრესად ორჭოფულ, თითქმის ვერაგულ როლს თამაშობდა.
- 7 1801 წელს გამოიკა მანიფესტი საქართველოს რუსეთთან შეერთების შესახებ. ამან იხსნა ჩვენი ქვეყანა თურქთა და სპარსთა დაუსრულებელი თარეშისაგან.
- 8 რუსეთის შემწეობით მოხდა ქართველთა მიწების გაერთიანება. 1824 წელს თურქეთთან ომის შემდეგ მშობლიურ წიალს დაუბრუნდა მესხეთ-ჯავახეთი, ქართული კულტურის უძველესი კერა, 1878 წელს კი — აჭარა და მისი მთავარი ქალაქი ბათუმი. ქართველი ხალხი მუდამ გულწრფელი მადლიერების გრძნობით იყო გამსჭვალული რუსი ხალხის მიმართ, რომელმაც მის ცხოვრებაში უდიდესი პროგრესული როლი შეასრულა.

— მიხეილ დავითაშვილი

Vocabulary

1

ბურეხი

fog; mist

გა=ხვევს

wrap up; envelope

ლა=ცანჯავს

torment; torture

მი=აჯაჭვავს •

fetter; chain (sthg.) onto (sthg.)
(dat., *H*-series markers). N.B.

rule 1.11.1 doesn't apply in forming the perfect participle.

კლდე

rock

ზევსი

Zeus

ღმერთებს

(see sec. 3.2.1.1)

გამო=ხ-ცავენს

tear (sthg.) away from (s.o.) (dat.,
H-series markers)

ცეცხლი

fire

ჩამო+იცანს

bring down (pres. series irregular)

ნაპირი

border; edge; bank

ნაპირს მო=ადგება

land (from a boat)

წინამძღოლი

leader

ზღვა

sea

ხანაპირი

coastline; borderland

და+ე-ხეცება

wander around (no id.o.)

ქარიშხალი

gale; storm (A)

გზადაკარგული

having lost one's way

ოდისეუსი

Odysseus; Ulysses

გემი

ship; boat

ბრინჯაო

bronze

საუკუნე

here: age

საფლავი ძეგლი

gravestone, (ძეგლი = monument)

ქვა

stone

დოლმენი

dolmen

ზეპირი

oral

გადმოცემა

tradition; legend

სამარხი

burial place

მი=აგნებს	discover (aor. -(ვ)აგენი(-თ), -აგნთ)
ნივთი	material
გაოდახული	which have passed by
მსოფლიო	world
2	
ბუნებრივი	natural
ხიმღიდრე	here: resource
ხაამო	pleasant
მდებარეობა	situation; position
თავიდანვე	from the very beginning on
მი=/მო=იზიდავს	attract
ლა=იპყრობს	conquer (aor. irr. -(ვ)იპყარი(-თ), -იპყრო)
[ექირათ თვალი]	they (dat.) directed their gaze
მრიხხანე	wrathful
ლა=გიჯგნის	tear to pieces
სელჯუკები	Seljuks (Turkish dynasty, XI-XIIIcc.)
მოთიწადინებს	wish; desire
მიჯნა	border (here: on the border between)
-ჯერ	times
შემოიჭრება	invade (II. conj., + -ში)
თემურ-ლენგი	Tamerlaine
გა=ავერანებს	lay waste; devastate
ლა=აქცევს	destroy
გა=ყლევს	kill; crush (E → I)
უთვალავი	countless (+ sing.)
შავბნელი	dark; evil; unbearable
ყამი	time; ... ყამს at, in ... time
გა=ჩნდება	appear
(ga=ჩნ-d-eb-a)	
ხაყოველთაო	general; common; universal
ნგრევა	destruction
გა=აპარდახებს	lay waste; devastate
გამოხატავს	depict

სახელწოდება	name
ავი	bad; evil
რამ	here: which (= სახელწოდებები)
და=ანათლებს	present; give (lit. s.o. gives s.o. being baptized some gift)
მიწა-წყალი	territory
ნა-...-ევი } ნა-...-არი }	circumfix indicating the ruins or former site of sthg.
პარცახი	forsaken; destitute (here: name of a village)
ბეღელი	granary (E) (These forms in <i>na-</i> are the names of Geo. villages.)
3	
გა=ა-აფორებს	infuriate; enrage
წინააღმდეგობა	opposition
გა=უწევს	offer resistance to (s.o.)
წინააღმდეგობას	
ოსმალთ	Ottoman
ურდო	horde
ჩამორჩენილი	backward
სამთავრო	principality
და=აქუცმაცებს	cut up; splinter (here: Adv. = into)
მწარმოებელი	productive (E)
ძალა	energy; force; power
თანახმარი	equal
გა=წყდება (ga=čqđ-eb-a)	break; destroy (II. conj. form of გა=წყვეტს; VN გაწყდება)
რა წინააღმდეგობას გაუწევდა	here: what opposition could (Georgia) show against (dat.)...? (Subject = the two phrases ending in საქართველო above.)
მე=ა-იარაღებს	arm
ფანატიკობი	fanatic(al)

გადამთიელი	foreigner
მრავალრიცხოვანი	numerous; ათჯერ მრავალრიცხოვანი ten times more numerous
მოძალეზა	attack
წინაშე	before (pp.)
სახცივი	cruel
და=ხვამს	put; place; set (d.o. in sing.)
არჩევანი	choice; election (A)
ან...ან...	either ... or ...
ულელი	yoke (E)
-ქვეშ	under (pp. with Dat. without -s)
მო=ღრეკს	bend down (E → I)
ღ=ხ-თხოვს	ask s.o. (id.o.) for sthg. (d.o.)
ერთმორწმუნე	someone of the same religion
4	
კიევი	Kiev
დამაჯერებელი	convincing (E)
მეწყველებს	speak (III. conj.)
ხელი	style
ხუროთმოძღვრება	architecture
ხხენება	mention
მაფიანე	chronicle
დედოფალი	queen (A) (i.e., თამარ მეფე)
იური	(Russian name: Jurij, Yuri)
მთავარი	prince (of a principality) (A)
ანდრია	Andrej Bogoljubskij (ca. 1111-1174)
ზოგოლუბსკი-	
შვილი	child; son
5	
ძაფი	thread
გა=წყვეტს	break; rupture (E → I)
შემოჭრა	invasion
კავშირი	here: connection; link
მოგვიანებით	later [on]

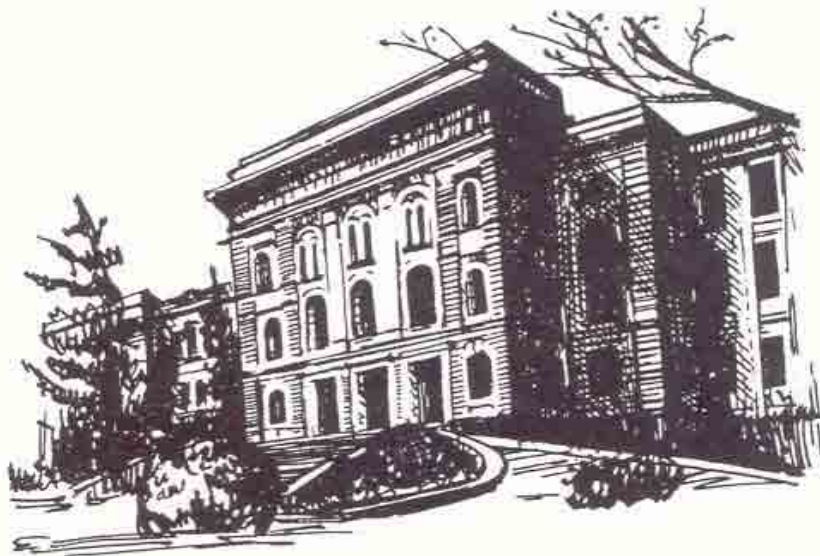
შე=ცვლის	change; replace
6	
მონინავე	progressive
დამოუკიდებლობა	independence
შენარჩუნება	retention; preservation
ხსნა	here: deliverance; salvation
გამორჩენილი	famous; outstanding
ხარდალი	commander (A)
პოლიტიკოსი	political figure
პატარა კახი	"The Little Kakhetian," nickname of Erekle II
ეკატერინე II	Catherine the Great
იმპერია	empire
მფარველობა	protection
გეორგიევსკი	Georgievsk (town)
ხელმოწერილი	signed
ტრაქტატი	treaty
შვება	joy; solace; relief
და=ცანჯავს	torment; torture
ყოყმანობს	hesitate; waver
უაღრესად	extremely
ორჭოფული	ambiguous; unclear
ვერაგული	treacherous; disloyal
7	
გამო+ხვემს	publish (no id.o.; sec. 7.4)
∅=იხსნის	save
დაუსრულებელი	endless (E)
თარეში	raid
8	
შემწეობა	help
მიწა	land; earth; ground
მშობლიური	native
წიალი	womb
კერა	hearth

გულწრფელი	sincere
მადლიერება	gratitude
გრძნობა	feeling; sense
გამსჭვალული	filled
მიმართ	toward; to (pp.)
შეასრულებს	fulfill; accomplish

•ADDENDUM TO VOCABULARY

1

ამირანი	Caucasian folk hero; similar to the Greek Prometheus in many respects
---------	---

Tbilisi University
(Original Building)

თბილისის უნივერსიტეტი

LESSON 12

12.1 The IV. conjugation, indirect verbs. The IV. conjugation consists of the so-called *indirect verbs*, primarily *verba sentiendi*, i.e., verbs denoting emotions or sensations felt or experienced by a person. In many languages such verbs take "dative constructions." Compare:

English:	It seems <i>to me</i> (archaic:) <i>Methinks</i> Something pleases <i>me</i> , is pleasing <i>to me</i>	
French:	Il me plaît Il me faut	I like I need
German:	Mir gefällt Mir ist kalt	I like I am cold
Russian:	Мне нравится Мне холодно Мне нужно Мне кажется	I like I am cold I need It seems to me

The Georgian IV. conjugation verbs pattern somewhat similarly to the above constructions. In the IV. conjugation the grammatical subject is in the *dative* case and denotes the person *affected* by the emotion or sensation, while the source of the emotion or sensation is in the nominative case. Compare the following:

German:	Mir ist Hannah lieb.	} I love Ann
Georgian:	Me Ana mi-qvar-s.	
German:	Mir sind Hannah und Edward lieb.	} I love Ann and Edward
Georgian:	Me Ana da Eduardi mi-qvar-s.	

Note that in German, the source of the emotion (Hannah or Hannah and Edward) is the grammatical subject and the verb agrees in number with that source. ('I love Hannah' can be viewed as meaning something like 'Hannah turns me on'.)

In Georgian the source of the emotion (Anna or Anna and Edward) usually does not have number agreement with the verb; in this respect it patterns somewhat similarly to the objects of I. conjugation verbs, which do not have number agreement in the third person. In the Georgian IV. conjugation the number agree-

ment is for the experiencer of the sensation. Compare:

German:	Ihm ist Hannah lieb.	} He loves Ann
Georgian:	Mas Ana u-qvar-s.	
German:	Ihm sind Hannah und Edward lieb.	} He loves Ann and Edward
Georgian:	Mas Ana da Eduardi u-qvar-s.	
German:	Ihnen ist Hannah lieb.	} They love Ann
Georgian:	Mat Ana u-qvar-t.	
German:	Ihnen sind Hannah und Edward lieb.	} They love A & E
Georgian:	Mat Ana da Eduard-i u-qvar-t.	

As can be seen from the examples, the grammatical subject (the experiencer of the feeling) is in the *dative* case while the source of the emotion is treated as an object in the *nominative* case. The IV. conjugation, like the perfect series of I. and III. conjugation verbs, is characterized by this *inversion*. Unlike the I. and III. conjugation verbs, however, IV. conjugation verbs have the subject in the dative and the object in the nominative *in all three series*. It should be noted that, like III. conjugation verbs, IV. conjugation verbs occur most commonly in the present series.

The majority of IV. conjugation verbs denote *states*. As a general rule, they do not occur in the imperative, either affirmative or negative, since commands generally imply a *change of state*, rather than a state. But a meaning similar to that of the imperative can be conveyed by the use of (აჲ) უბნო + optative. IV. conjugation verbs also generally do not take the negation აჲ; they generally take only აჲ.

To denote changes of state, rather than the states themselves, II. conjugation verbs in *-d-* can be derived from IV. conjugation verbs. For examples, see sec. 12.3.3.

12.1.2. Formation of IV. conjugation verbs. The vocabulary entry form for IV. conjugation verbs will be the *present tense* with *1sg. subject* and *third person object*.

12.1.2.1. Present series. In the present series the *grammatical subject* (in the dative case) is marked in the verb by either:

- a. the *u*-series of (object) markers; or
- b. the *h*-series of object markers with:
 - i. no preradical vowel,
 - ii. preradical vowel *a*-, or
 - iii. preradical vowel *e*-.

In the present tense a third person *grammatical object*¹ (in the nominative case) is normally marked in the verb by the suffix *-s* or *-a*. Grammatical objects of the first and second persons are marked by the corresponding suffixed forms of the verb 'be'.

Subject markers
(Present series)

sing.	pl.
1. <i>m</i> -, <i>mi</i> -, <i>ma</i> -, <i>me</i> -	1. <i>gv</i> -, <i>gvi</i> -, <i>gva</i> -, <i>gve</i> -
2. <i>g</i> -, <i>gi</i> -, <i>ga</i> -, <i>ge</i> -	2. <i>g</i> -, <i>gi</i> -, <i>ga</i> -, <i>ge</i> ...-t
3. <i>h</i> - } , <i>u</i> -, <i>a</i> -, <i>e</i> -	3. <i>h</i> - } , <i>u</i> -, <i>a</i> -, <i>e</i>-t
<i>s</i> -	<i>s</i> -

Object markers
(Present tense)

1. <i>v</i>- <i>var</i>	1. <i>v</i>- <i>vart</i>
2. - <i>xar</i>	2. - <i>xart</i>
3. - <i>s</i> or - <i>a</i>	

In the *imperfect* and *conjunctive present* the subject markers are as above while the object markers are the corresponding subject markers of the imperfect and conjunctive present of I. or II. conjugation verbs. The PSF *-i* is dropped before these endings.

Object markers
Imperfect

1. *v*...-(*o*)*d-i*(-t)
2. -(*o*)*d-i*(-t)
3. -(*o*)*d-a*

Object markers
Conjunctive present

1. *v*...-(*o*)*d-e*(-t)
2. -(*o*)*d-e*(-t)
3. -(*o*)*d-e-s*

IV. conjugation verbs which have the third person object marker *-a* in the present take the object markers *-od-* while those with *-s* in the present take the object markers with *-d-*.

The subject and object markers generally combine according to the rules given in sec. 7.1.2, but see Lesson 11, note 6. When the subject is third person *plural* and the object is first or second person *singular*, the plurality of the subject might not be marked; compare the similar pattern found in the perfect series of I. and III. conjugation verbs. In general,

though, the tendency is to mark the plurality of the subject with the marker *-t*. Examples:

Present:

Ձույզահեան(-տ)
I love you (all)

Ձույզանե
I love her/them

Ձույզահեան(-տ)
You love me (us)

Ձույզանե
You love her/them

Յիւյզահեան(-տ)
He loves me (us)

Յիւյզահեան(-տ)
He loves you (all)

Յիւյզանե
He loves her/them

Imperfect:

Ձույզահըն(-տ)
I loved you (all)

Ձույզահըն
I loved her/them

Ձույզահըն(-տ)
You loved me (us)

Ձույզահըն
You love her/them

Յիւյզահըն(-տ)
He loved me (us)

Ձույզահեան(-տ)
We love you (all)

Ձույզանե
We love her/them

Ձույզահըն
You all love me/us

Ձույզահըն
You all love her/them

Յիւյզահեան
They love me

Յիւյզահըն
They love us

Յիւյզահեան(տ)
They love you

Յիւյզահըն
They love you (all)

Յիւյզահըն
They love her/them

Ձույզահըն(-տ)
We loved you (all)

Ձույզահըն
We loved her/them

Ձույզահըն
You all loved me/us

Ձույզահըն
You all loved her/them

Յիւյզահըն
They loved me

	ვეყვარდით
	They loved us
ვეყვარდი(-თ)	ვეყვარდი
He loved you (all)	They loved you
	ვეყვარდით
	They loved you (all)
ვეყვარდა	ვეყვარდათ
He loved her/them	They loved her/them

The conjunctive present is formed similarly.

12.1.2.2. Future, aorist, and perfect series. In the future series IV. conjugation verbs are conjugated according to the pattern of relative II. conjugation verbs with object marker *e-* (sec. 7.3.1). To form the future, any PSF is dropped and the suffix *-eb* is added to the root. An example of the conjugation of a IV. conjugation verb in the future:

მეყვარებნი(-თ)	I shall love you (all)
მეყვარება	I shall love her/them
მეყვარებნი(-თ)	You will love me (us)
მეყვარება	You will love her/them
მეყვარებნი(-თ)	He will love me (us)
მეყვარებნი(-თ)	He will love you (all)
მეყვარება	He will love her/them
მეყვარებნი(-თ)	We shall love you (all)
მეყვარება	We shall love her/them
მეყვარებნით	You all will love me/us
მეყვარებათ	You all will love her/them
მეყვარებნი	They will love me
მეყვარებნით	They will love us
მეყვარებნი	They will love you
მეყვარებნით	They will love you (all)
მეყვარებათ	They will love her/them

The following are similarly conjugated; future

forms in parentheses are rare.

Present		Future
მნებავს		(მენებება)
(would) like ²		
მღვიძავს		მეღვიძება
be awake		
მძავს		(მეძავება)
be disgusted by		
მძინავს		მეძინება
sleep		
მძუღს		(მეძუღება)
hate		
მწყინს		მეწყინება
find unpleasant		
მგონია		მეგონება
think		
მშია		მეშიება
be hungry		(imperfect: მშიოდა)
მეშინია ³		---
fear; be afraid of		(imperfect: მეშინოდა)
მწაღია		(მეწაღება)
desire		(imperfect: მწაღდა)
შემიძლია		შემეძლება
be able		

With some IV. conjugation verbs a slightly different root is used in the formation of the future:

Present		Future
მხურს	wish	(მეხურვება)
მახსოვს	remember	მეხსომება
მეჯკივა	hurt	მეჯკინება
მინდა ⁴	want	მენღომება

In the following verb the future may take the preverb *mo-*:

მეხმინს⁵ hear მომეხმება, ([*mo*]მეხმინს)

The remaining screeves of the future series, the

aurist and optative (aurist series), and the screeves of the perfect series of IV. conjugation verbs are formed generally as for other relative II. conjugation forms with preradical vowel *e-*. The rules for combination of person markers are as for the present series and future tense of IV. conjugation verbs. (For the missing aurist series of *მიყვარხ*, the aurist series of *მძინავხ* 'sleep' has been substituted.)

Conditional: *მიყვარებოდა*

Conjunctive future: *მიყვარებოდეხ*

Aurist: *მეძინა*

Optative: *მეძინოხ*

Present perfect: *მყვარებია* (cf. sec. 11.2.2)

Pluperfect: *მყვარებოდა* (cf. sec. 11.2.2)

The verbs *მწყინხ* (fut. *მეწყინება*) 'find unpleasant', *მტკივა* (fut. *მეტკინება*) 'hurt', and *მეხმინხ* (fut. *(მმ)მეხმება*) have the vowel *e* in the perfect series: *მწყენია*, *მტკენია*, *(მმ)მხმენია*.

Many IV. conjugation verbs are *defective*, i.e., they lack one or more series of screeves. Of the verbs listed above, the following lack the aurist series of screeves:

მძაგხ, *მძულხ*, *მინდა*

In such verbs, the missing aurist and optative are replaced by the imperfect and conjunctive respectively.

The following verbs lack both the aurist and perfect series of screeves:

მახხოვხ, *მშია*

Some IV. conjugation verbs lack in addition the future series. These verbs have only present series screeves. Examples are *მცივა* 'be cold', *მწყურია* 'be thirsty', *მჭირია* 'need'. (This last verb is synonymous with the present series of *ფლახჭირლება*; see below, sec. 12.1.2.4.)

12.1.2.3. Expression of 'can' in Georgian. One must distinguish between the IV. conjugation verb *შეშობლია* 'can', 'be able', Russian *мочь* and *შეშობლება* 'be permitted', 'possible', Russian *(воз)можно*. Compare the following:

შეშობლება შეშოვიდე?

Can I (= Is it permitted that I) come in?

აქ თამბაქოხ მოწევა შეშობლება.

Here one can (= it is permitted to) smoke.

შეიძლება ეს გავაკეთოთ?

Can we (= are we allowed to) do this?

But:

შემიძლია ინგლისურად ლაპარაკი.

I can speak English.

შემიძლია ამის გაკეთება.

I can (am able to) do this.

არ შემიძლია დაგეხმაროთ.

I cannot help you.

The negative of შემიძლია can often be expressed simply by ვერ; so the last sentence above can also be expressed: ვერ დაგეხმარებოთ.

In impersonal constructions შეიძლება can be used to denote physical ability. Example:

ეს ორ დღეში შეიძლება გაკეთდეს.

This can be done in two days.

12.1.2.4. There is a strong tendency for the subjects of II. conjugation verbs to be inanimate, i.e., third person. Many such verbs occur with indirect objects referring to animate beings. Examples are:

a. II. conj. in *e-*:

შექმნება (sthg.) is created for him

გაეგზავნება (sthg.) is sent to him

მოერგება (sthg.) fits (s.o.) (dat.);

cf. მოარგებს fit (s.o.)

b. II. conj. in *-d-*:

დათავ-ვიწყდება (sthg.) is forgotten by him;
i.e., he forgets (sthg.)

დაუმძიმდება (sthg.) becomes hard(er) for
him

მოუმზადდება (sthg.) is prepared for him

და=ხ-ჭირდება (sthg.) is necessary for him;
i.e., he needs something

Such verbal forms are said to have *objective conjugation* in that the grammatical subject can only be third person while the person of the (indirect) object changes in conjugation. Examples are:

obj. 1. დამჭირდება	I will need (sthg.)
obj. 2. დაგჭირდება	You will need (sthg.)
obj. 3. დასჭირდება	He will need (sthg.)

Note that such forms pattern similarly to indirect verbs, but are distinct from them because they have in the present (and future and aorist) series the II. conjugation markers *e-* or *-d-*. [■ p. 345]

Very often a II. conjugation verb with objective conjugation contrasts in meaning with a corresponding I. conjugation verb. In such contrasts the I. conjugation verb often denotes a *voluntary, deliberate* action while the II. conjugation form denotes an *involuntary, even accidental* action. Compare the following:

a. ფული დავკარგე.

I lost the money.

b. ფული დამეკარგა.

I lost the money.

a. მიხი მიხამართი არ დაივიწყე!

Don't forget his address!

b. მიხი მიხამართი დამავიწყდა.

I forgot his address.

a. ჭიქა გატეხა.

He broke the glass.

b. ჭიქა გაუტყდა.

The glass broke on him; i.e., he broke the glass. (გა(უ)ტყდება is the II. conj. form of გატეხს.)

In each of the pairs above the *b* sentence indicates that the action was not voluntary, while the *a* sentence can indicate a deliberate action or (as in the first sentence above) be neutral in meaning.

12.1.3. Irregular IV. conjugation verbs.

a. მაქვს 'have something' (the thing possessed [in the nominative case] is inanimate, i.e., neither a person nor an animal).

Present	მაქვს	Future	მექნება ⁶
Imperfect	მქონდა		
Conj. pres.	მქონდეს		

Perfect მქონია

Pluperfect მქონოდა

This verb has no aorist or optative; for these the imperfect and conjunctive present are used. The verbal noun is ქონა or ქონება.

b. მყავს 'have someone' (the possessed [in the nominative] is a person or an animal).

Present series: მყავს⁷

Future series: მეყოლება

All remaining series are formed regularly from the future. The verbal noun is ყოლა.

c. Verbs meaning 'to carry something', 'bring, take something'. The thing carried, brought, or taken is inanimate. In the present series of screeves these are IV. conjugation verbs, consisting of a preverb of direction (see sec. 2.2.1) plus the verb მაქვს. Examples:

მამაქვს I am bringing it, carrying it here.

მინაქვს I am taking it, carrying it there.

შემამაქვს I am bringing it, carrying it in (here).

შეინაქვს I am taking it, carrying it in (there), etc.

In the future, aorist, and perfect series, these are regular I. conjugation verbs with the root *-tan* and in the future and aorist series the preradical vowel *i-*. The future forms are:

მოვიყვან I shall bring, carry it here.

3sg. subj. მოიყვანს

{ მოვიყვან I shall take, carry it there

{ (წავიღებ)⁸ მიიყვანს }

3sg. subj. (წაიღებს)}

შემოვიყვან I shall bring, carry it in (here).

3sg. subj. შემოიყვანს

შევიყვან I shall take, carry it in (there).

3sg. subj. შეიყვანს

In the future series the subject is in the nominative and the direct object in the dative; in the aorist series the subject is ergative and the direct object, nominative; and in the perfect series, the subject is dative and the direct object nominative. The verbal nouns of these verbs are formed with the root *-tan-*, for example, მოყვანა, მიყვანა, შემოყვანა, შეყვანა, etc.

d. Verbs meaning 'to lead someone', 'bring, take someone'. The object of these verbs is animate, i.e., human or animal. In the present series these are IV. conjugation verbs, consisting of a preverb of direction (see sec. 2.2.1) plus the verb *მყავს*. In the future, aorist, and perfect series these are regular I. conjugation verbs with the root *-qvan-* and, in the future and aorist series, the preradical vowel *i-*. Examples:

Present (subject 1sg.)		Future (subject 3sg.)
<i>ამმყავს</i>	lead, bring (s.o.)	<i>ამოყვანს</i>
<i>მიმყავს</i>	lead, take (s.o.)	<i>მიოყვანს</i>
<i>შემმყავს</i>	lead, bring (s.o.) in	<i>შემოყვანს</i>
<i>შემყავს</i>	lead, take (s.o.) in	<i>შეოყვანს</i>

The case syntax of these verbs is as in *c* above.⁹ The verbal noun of these verbs is formed with the root *-qvan-*: *მოყვანა*, *მიყვანა*, *შემოყვანა*, *შეყვანა*.

e. Future series of the verb *იცი* 'know'. The future and perfect series of the irregular verb *იცი* (sec. 9.1.4) are formed according to the IV. conjugation:

Future:	<i>მეცოდინება</i>	I shall know
Perfect:	<i>მცოდნია</i>	I have known

12.2. *Have* plus future participle. The verb 'have' plus the future participle (sec. 11.5.2) is used to express obligation, the equivalent of the English *have to* construction. Examples:

წეროლი აქვს დასაწერი.
He has to write a letter.
ეს წიგნი წახაკობხავი გაქვს.
You have to read this book.
ეს წეროლი გახავგზავნი მაქვს.
I have to send this letter.

(Passive versions of this construction can be formed with the verb *არის*:

წეროლი დასაწერია; ეს წიგნი წახაკობხავია; ეს წეროლი გახავგზავნია.

12.3. Wordbuilding.

12.3.1. Nominal forms of IV. conjugation verbs. The verbal nouns of IV. conjugation verbs tend to be irregular in formation and not all such verbs have verbal nouns. The participles, when they can be formed, generally have the usual prefixes: *m-* (or *mo-*) for the present participle and *sa-* for the future participle, although there is great variation in the suffixes. Examples are:

IV. conj.	Verbal noun	Present part.	Future part.
მიყვარხ	სიყვარული	მიყვარული	საყვარელი (E)
მძინავხ	ძილი	მძინარი, მძინარე	საძილე
მხურხ	ხურვილი	მხურველი	სახურველი
მძულხ	სიძულვილი	მძულე	საძულველი
მტკივა	ტკივილი	მტკივანი	სატკივარი (A)

Other examples of verbal nouns are:

IV. conj.	Verbal noun	IV. conj.	Verbal noun
მნებავხ	ნება	მწყურია	წყურვილი
მშია	შიმშილი	მახხოვხ	ხხოვნა
მღვიძავხ	ღვიძილი	მინდა	ნღომა
მწაღია	წაღილი	მესმის	სმენა

The nominal forms of the irregular verbs are:

მაქვხ	ქონ(ებ)ა	მქონე, მქონებელი (E)	საქონელი (E) ¹⁰
მყავხ	ყოლა	----	საყოლი

12.3.2. 'Modal' II. conjugation forms in *e-*. There is a special category of II. conjugation verbs, usually derived from III. and IV. conjugation verbs, which take the preradical vowel *e-* with *h*-series object markers. These verbs (which usually occur only in the present series) have objective conjugation (see above, 12.1.2.4) and are modal in meaning. They denote an urge on the part of a person (marked by the dative) to perform a given action. This urge is often involuntary. The usual English translation is 'feel like doing something'.¹¹ Examples:

Base form	Modal II. conj.	
მძინავხ (IV)	sleep ეძინებო	feel like sleeping, be tired

მღერობს (III)	sing	ეგმღერება	feel like singing
თამაშობს (III)	play	ეთამაშება	feel like playing
იხიანს (III)	laugh	ეხიანება	feel like laughing
ბეჭვავს (III)	dance	ებეჭვავება	feel like dancing

12.3.3. Derivatives of IV. conjugation verbs denoting change of state. To denote *changes of state*, rather than the states themselves, II. conjugation verbs can be derived from IV. conjugation verbs. Examples include:

მწყინს	მომწყინდება
I find unpleasant	Sthg. will become unpleasant to me
მშია	მომშივდება
I am hungry	I will become hungry
მწყურია	მომწყურდება
I am thirsty	I will become thirsty
მცივა	მემცივდება
I am cold	I will become cold
მგვივა	ამგვივდება
Sthg. hurts me	Sthg. will begin to hurt me
მიყვარს	მემიყვარდება
I love	I will fall in love
მეშინია	მემეშინდება
I am afraid of	I will become afraid
მღვიძავს	გამღვიძებება
I am awake	I will wake up
მწაღია	მომმეწაღება
I desire	I will come to desire

12.4. Summary Chart of Subject and Object Cases.

CONJUGATION	I. III.			II.		IV.	
	Subj.	D.O.	Id.O.	Subj.	Obj.	Subj.	Obj.
Present, Future	Nom	Dat	Dat				
Aorist	Erg	Nom	Dat	Nom	Dat	Dat	Nom
Perfect	Dat	Nom	*				

*Postpositional phrase with *-tvis*.

Summary of Vocabulary Entry forms for Verbs:

In this textbook the particular conjugation that a given verb belongs to should be readily recognizable on the basis of the form of that verb given in the vocabulary:

- I. Conj. 3sg. subject, future; relative forms:
3d person id.o.
- II. Conj. 3sg. subject, future; relative forms:
3d person id.o.
- III. Conj. 3sg. subject, present; relative forms:
3d person id.o.
- IV. Conj. 1sg. subject, present; object in 3d
person.

■(to §12.1.2.4, p. 340.) There is a strong tendency for such verbs to have number agreement with a third-person dative indirect object and no number agreement with a nominative third-person subject. This is the same pattern as found with third-person dative *subjects* and nominative *objects* in the perfect series of I. conjugation verbs and in all series of IV. conjugation verbs. Example:

მას ის/ისინი დაჭირდებათ.	He will need it/them.
მათ ის/ისინი დაჭირდებათ.	They will need it/them.

[Under similar circumstances, a similar phenomenon can be found with the *direct* object of some I. conjugation verbs; cf.

ეს თეორია ეს თეორიები მას აინტერესებს.	This theory these theories interest him.
ეს თეორია ეს თეორიები მათ აინტერესებთ.	This theory these theories interest them.]

CHAPTER 12: Notes

1. The 3d person grammatical object marker is also used in impersonal constructions, where it often corresponds to English 'it', as in *მგონია* 'it (-a) seems to me (m-)', as well as constructions which in English have no object, e.g. *მძინავს* 'I (m-) am sleeping', where the final *-s* serves much the same function as the 3d person suffix in the perfect series of III. conj. verbs, cf. *მი-ტირ-ი-ა* 'I have cried'.

2. This "verb of politeness" is generally not used in the first person. It is commonly used in expressions such as *რა გნებავთ?* "What would you like?" i.e., "What can I do for you?", *რამდენიც გნებავთ* "as much as you'd like", etc. There is a I. conj. derivative of this verb, *ინებე(თ)* 'please', which is used when offering someone something. It is similar in usage to the Russian *пожалуйста*.

3. The person or thing feared is in the extended form of the genitive case (see sec. 4.3). If the person or thing feared is represented in the sentence by a personal pronoun, the *possessive* (adjective) form is used in the nominative case. These genitive or possessive "objects" are treated as third person in terms of verb agreement. Examples:

მე <u>ძაღლია</u> მეშინია.	I am afraid of the dog.
შენ <u>ჩემი</u> გეშინია.	You are afraid of me.
მას <u>შენი</u> ეშინოდა.	He was afraid of you.

(The same is true of *მრცხვენია* 'be ashamed'.)

4. The third person of this verb, *უნდა* 'he wants', is homonymous with the modal form *უნდა* 'must'. With the modal however, the subject is always in the case determined by the syntax of the main verb (which is usually in the optative). With the IV. conj. form *უნდა* (from *მინდა*) the subject is in the dative. Compare:

ივანემ ეს წიგნი უნდა წაიკითხოს.	John has to read this book.
ივანე უნდა დარჩეს.	John has to remain.
ივანეს უნდა ეს წიგნი წაიკითხოს.	John wants to read this book.

ივანეს უნდა დარჩეს.

John wants to remain.

5. The verb *მეხმობ* is historically a relative II. conjugation form with objective conjugation (see below, sec. 12.1.2.3). Consequently the imperfect and conjunctive present are formed with the suffix *-od-*: *მეხმობდა*, *მეხმობდებ*. In the aorist series, alongside aorist *მომეხმება*, opt. *მომეხმებე*, additionally forms of the verb *გაიგებ* are used: aorist *გაიგა*, optative *გაიგამ*. The present perfect is *მხმებნია*.

6. Note that the future series screeves of this verb are formally the relative forms of the future series screeves of *არის* 'be'. Compare *იქნება* 'it will be', *მექნება* 'it will be to me', i.e., 'I shall have'.

7. This verb has a special form for the third plural object: *მყვანან* 'I have them'. The imperfect and conjunctive present can also be formed from this root: *მყვანდა*, *მყვანდებ*.

8. The expected *წაიგებ* is usually replaced by *წაიღებ* with root *-g-*.

9. These verbs do not form II. conj. passives. Rather, they form their passives periphrastically with *იქნა*, e.g., *მოგანიღ იქნა* 'was brought'; see sec. 11.3.

10. More commonly this word has the meanings 'cattle', 'goods'.

11. A close correspondence is the Russian dative + reflexive construction: *мне спится* 'I am tired', *мне не пишется* 'I don't feel like writing', *мне не работается* 'I don't feel like working'.

LESSON 12: Exercises

1. ჩემს სტუდენტს არ უნდა მათემატიკა იხწავლოს, მაგრამ მან ის უნდა იხწავლოს!
2. რამდენი და-ძმა გყავს? ერთი უფროსი და და ერთი უმცროსი ძმა მყავს.
3. არ გხმენია, რომ ძველ ქართულ ლიტერატურაში მალე ახალი პროფესორი გვეყოლება?
4. უკვე გავიგე. აი აქა მაქვს მიხი ახალი ნარკვევები „მუშანიკის წამების“ შესახებ.
5. არ მახსოვს, ვინ დაწერა ძველი ქართული ენის ეს ძეგლი.
6. მგონია, მიხი ავტორი იაკობ ნურცაველია.
7. დიახ, მიხი გვარი რომ მეხწავლა, მეხსომებოდა.
8. როცა ხაქართველოში ვიქნები, ყოველდღე მენდომება ქართული ღვინის დაღევა!
9. როცა მოგვშივდება, მწვადს, ხარჩოსა და მაწონს შევჭამთ.
10. როცა მოგვწყურდება, ვარგ ვახურ ღვინოებს დავღევთ.
11. თქვენ ქართული ღვინო გნებავთ? რახაკვირველია, იგი ყველას უყვარს.
12. თუ გწყურია, ვარგი ქართული მინერალური წყალი დალიე! ამ მინერალურ წყალს „ზორჯომი“ ჰქვია.
13. არაყი არ მომწონს. ასე მგონია, რომ იმათ, რომლებსაც არაყი მოხწონთ, პირში გემო არა აქვთ.
14. მათ ღვინის სიყვარული აკლიათ.
15. ზამთარში კი, როცა მცოვა კონიაკი მირჩევნია.
16. უთხარი ექიმს, რა გგვიოდა? დიახ, ვუთხარი, ყელი მტკივა-მეთქი.
17. ჩვენს სუფრაზე არავის არახოდეს არც შია და არც სწყურია.
18. რა გჭირდებათ? — არაფერი არ გვჭირდება! ყველაფერი გვაქვს, რაც საჭიროა.
19. ვარგი ქართულ-ინგლისური ლექსიკონი გაქვს? არა, მქონდა, მაგრამ ჩემს უფროს ძმას მივეცი. — არ

- ვიცოდი, რომ შენ ძმა გყავს! კი, ორი ძმა და ერთი და მყავს.
20. არ დაგავიწყდეს ამ ნარკვევის წაკითხვა! — არ დამავიწყდება, მეხსომება.
21. შეგიძლიათ ქართულად კითხვა? რასაკვირველია, ქართულად შემიძლია კითხვა და ხომხურადაც.
22. იცით თუ არა, რომ კავკასიას „ენათა მთა“ ჰქვია?
23. მგონი, ეს თქვა არაბმა გეოგრაფმა იბნ-ხუკალმა.
24. როცა საქართველოში ვიყავით, გვინდოდა სვანეთში წავხულიყავით, მაგრამ, სამწუხაროდ, დრო არ გვქონდა.
25. არ გახსოვთ, რომ მახწავლებელი სტუდენტებს მუზეუმში წაიყვანს?
26. ეს პაკეტი ხად მიგაქვს? ფოტოში მიმაქვს გახაგზავნად.
27. არ შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოს ბუნებრივი სიმდიდრეები აკლია. მას აქვს ნახშირი და ნავთობი და განსაკუთრებით მდიდარია მარგანეცით.
28. გუშინ არ მეძინა. მთელი ღამე მეღვიძა, და ამიწომ ახლა მეძინება.
29. პიანინოზე უკრავ? — არა, როცა უფრო ახალგაზრდა ვიყავი, შემეძლო, მაგრამ ახლა ვეღარ ვუკრავ.
30. თქვენ ჩემი სახელი თურმე დაგვიწყებიათ. კონსტანტინე მქვია. — არა, თქვენი სახელი არ დამვიწყებია. ყველაფერი მახსოვს. კარგი მეხსიერება მაქვს.
31. ჩვენს ინგლისელ სტუმარს სუფრას ვუმზადებთ. საჭმელს ვინ მოიჭანს? — რა უნდა მოვიჭანო? — რაც გინდა, ის მოიჭანე. — ბევრ ღვინოს მოვიჭან, ვინაიდან ყველას ძალიან სწყურია.
32. მეძინება, აღარ მეთამაშება.
33. შენ თურმე არ გცოდნია, რომ საქართველოში ჩაი იყო შემოჭანილი მეცხრამეფე საუკუნის მეორე მეოთხედში.
34. მოხკოვში და ლენინგრადში ზამთარში ცივა. ზაფხულში

- თბილისში ძალიან ცხელა. როცა გახულ გაზაფხულზე ლენინგრადში ვიყავი, ყოველდღე მციოდა.
35. ამბობენ, ხვალ ეცხელებაო. გუშინაც ცხელოდა. მე კი არ მცხელოდა, რადგანაც ჩვენთან ჰაერი ყოველთვის გრილია.
36. რუსთაველის „ვეფხისტყაოსან“-ში ავთანდილს უყვარს არაბეთის მეფე, თინათინი, ხოლო ინდოეთის ადმირალს (ამირბარს) ღარიელს უყვარს მშვენიერი ნესტან-დარეჯანი.
37. ამბობენ, თვითონ რუსთაველს თამარ მეფე უყვარდა და მეფე თინათინის პროცოფიში თამარ მეფე ყოფილაო.
38. პიანინოზე დაკვრა შეგიძლიათ? — კი, შემიძლია, მაგრამ ახლა არ შეიძლება დაკვრა ვინაიდან გვიანაა და მეზობლებს ეწყინებათ, რომ დავუკრა.
39. ცურვა შეგიძლიათ? დიახ, შემიძლია, მაგრამ აქ ცურვა არ შეიძლება, ავრძალუელია.
40. რაც მეცხ იხწავლი, მით მეცი გეცოდინება!
41. არ იცოდი, რომ თბილისის უნივერსიტეტის პირველი რექტორი პეტრე მელიქიშვილი იყო?! — არ მცოდნია. მრცხვენია, რომ არ ვიცოდი. მე ივანე ჯავახიშვილი მეგონა.
42. მე რომ მცოდნოდა, რაც გინდოდა, ახლავე მოგვემდი.
43. გაიგეთ, რას ამბობს პროფესორი? — დიახ, ის ლაპარაკობს საქართველოს ექსპორტის შესახებ. საქართველოდან გააქვთ ჩაი, მარგანეცი და ღვინო. მთელ მსოფლიოს შეაქვს საქართველოს ნაწარმი.
44. ჩაის გარდა, საქართველოს გააქვს ციფრუსები: ლიმონი და ფორთოხალი.
45. რაც მეცხ ვკითხულობ საქართველოზე, მით უფრო მწაღია იქ წავიდე. საქართველოს გარდა, მინდა ვნახო სომხეთიც და აზერბაიჯანიც.
46. უნდა გრცხვენოდეს, რომ ქართულად უფრო ჩქარა ვერ ლაპარაკობ. — ეს იმიტომ, რომ ბევრი ქართული სიტყვა მავლია, შენ ჩემზე ჩქარა შეგიძლია

ილაპარაკო.

47. მცერს ეშინოდა ქართველების შეერთებული ძალიხა.
 48. შენი არ მეშინია. პეფრეხი და დავითიხა მეშინია.
 49. ჩემი არავის არ ეშინია და არავის არ ვ(ს)ბულვარ; ყველახ ვუყვარვარ.
 50. გეშინოდა ჩემი, როცა პაჭარა იყავი? არა, შენი არ მეშინოდა; მიყვარდი!

Mosaic inscription from Jerusalem

Vocabulary •356

ადმირალი	admiral	მაწონი (G.	yogurt
ამირბარი	(older word for <i>admiral</i>)	მაწვნის)	
არაბი	Arab	-მეთქი	(see sec. 8.5)
აუცილებლად	certainly; without fail	მეხსიერება	memory
ბუნება	nature	მინერალი	mineral
ბუნებრივი	natural	მსოფლიო	world
განსაკუთრებით	particularly; especially	მუზეუმი	museum
გარდა (pp.)	in addition to; except for; besides (also used as a <i>prepo-</i> <i>sition</i> , with the genitive or dative)	მწვადი	shish-kebab; shashlik
გემო	taste	ნავთობი	oil; petroleum
გეოგრაფი •	geographer	ნარკვევი	essay; study (= Russ. очерк)
გრილი	cool	ნაწარმი	product
გრძნობა	feeling; sense	ნახშირი	coal
და-ძმა	brother(s) and sis- ter(s); sib- lings	პიანინო	piano
ექსპორტი	export	რაც მეტი...	the more...
ზაფხული	summer	მით მეტი	the more
თვითონ	[one]self	რექტორი	rector (= head of a univer- sity)
კონიაკი	(grape) bran- dy; cognac	ბიყვარული	love
ლიმონი	lemon	უმცროსი	younger; junior
მარგანეცი	manganese	უფროსი	elder
		ფორთოხალი	orange (A)
		ფოსტა	post-office; mail
		ყელი	throat
		ჩქარი	fast; quick
		ჩქარა •	quickly
		ძეგლი	monument
		წამება	martyrdom; tor- ment; torture

ხარჩო	(Geo. soup made with mutton, rice, and sour plums)	ჯარიელი	m. pr. n.	მუშანიკი	f. pr. n. (V century Geo. saint)
ჰაერი	air	იაკობ			flourished second half of the V century
ავთანდილი	m. pr. n.	ბურჯა-			century
თინათინი	f. pr. n.	ველი			
იზნ-ხაუკალი	(X century)	ბორჯომი			health resort town in Inner Kartli
კონსტანტინე	Constantine				
ნესტან-	f. pr. n.				
დარეჯანი		ინდოეთი			India

Verbs

(Note that IV. conj. verbs will be listed in the present tense with subject in first person singular and object, if any, in the third person.)

მგონია	m-gon-i-a [1.sg. pres. also = მგონი]	think; seem
დაავიწყდება	da=a-viçq-d-eb-a (with H-series id.o. markers; see sec. 12.1.2.4)	forget
●		
მაკლია,	m-a-kl-i-a, fut.	lack
მაკლდება	m-a-kl-d-eb-a, perfect m-kl-eb-i-a	
დაუკრავს	da=u-kr-av-s (always takes u-series id.o. markers but has no id.o.)	play (a musical instrument)
მინდა,	mi-nd-a, fut.	want
მენდომება	eb-a (no aorist series)	
მნებავს	m-neb-av-s (polite, see note 2)	(would) like
მირჩევნია,	mi-rčevn-i-a, fut.	prefer
მერჩივნება	m-e-rčivn-eb-a	
მრცხვენია,	m-rcxven-i-a, fut.	be ashamed
შემრცხვება	še+m-rcxv-eb-a (see	

		note 3; no perfect)	
მეხმობ, ამმეხმობა	m-e-sm-i-s (imperf. m-e-sm-od-a), fut. mo+m-e-sm-eb-a: for aorist გონგმ is also used, see note 6.	hear; understand	
მხურბ, ამმეხურბება	m-sur-s, fut. mo=m-e-surv-eb-a	wish	
მეჭკივია, მეჭკივნ- ება, მეჭკივნია	m- <i>č</i> kiv-a, fut. m-e- <i>č</i> kin-eb-a, perf. m- <i>č</i> ken-i-a	s.o.'s (dat.) sthg. (nom.) hurts	
მეწკია, მეწკამეწკია, მეწკია	m-kv-i-a, fut. m-e-rkmev-a, aor. m-e-rkv-a, perf. m-rkmev-i-a	be named; called; s.o.'s name is	
მაქვბ	m-a-kv-s, irr. see sec. 12.1.3.a.	have sthg.	
გა(ამ)მაქვბ, გა(ამ)იღანბ	ga(mo)+m-a-kv-s fut. ga(mo)+i- <i>č</i> an-s, irr., see sec. 12.1.3.c.	bring; carry sthg. out, ex- port	
მიმაქვბ, ამმაქვბ	mi+/mo+m-a-kv-s, irr. see sec. 12.1.3.c.	take, bring sthg.	
შე(ამ)მაქვბ	še(mo)+m-a-kv-s, irr., see sec. 12.1.3.c.	bring; carry sthg. in; im- port; introduce	
მეღვიძავბ მყავბ	m- <i>ğ</i> vij-av-s m-qav-s, irr., see sec. 12.1.3.b.	be awake have s.o.	
მიმყავბ, მიმყავანბ	mi+m-qav-s, fut. mi+i-qvan-s, irr., see sec. 12.1.3.d.	lead s.o.	
მიყვარბ	mi-qvar-s	love	
მშინა	m-š <i>i</i> -a, imperf.	be hungry	

	m- <i>š</i> i-od-a (no aor. or perf. series)	
მომივლდება	mo+H- <i>šiv</i> -d-eb-a (sec. 12.1.2.4.)	become hungry
მეშინია	m-e- <i>šin</i> -i-a (only present series)*	be afraid of; fear
მეცოდინება, მცოდნია	fut. m-e- <i>codin</i> -eb-a, perf. m- <i>codn</i> -i-a (from i-c-i-s); see sec. 12.1.3.e.	know
ცივა	<i>civ</i> -a, imperf. <i>ci</i> -od-a (only pres. series)	it is cold
მცივა	m- <i>civ</i> -a, imperf. m- <i>ci</i> -od-a (only pres. series)	s.o. is cold
ცხელა	<i>cxel</i> -a (only present series)	it is hot
მცხელა	m- <i>cxel</i> -a (only present series)	s.o. is hot
მძინავს	m- <i>jin</i> -av-s	sleep
შემიძლია, შემეძლმ	še+mi- <i>jl</i> -i-a (aor. še+m-e- <i>jl</i> -o)	can, be (physically) able
მძულს	m- <i>jul</i> -s (no aor. series)	hate
მწაღია	m- <i>čad</i> -i-a, imperf. m- <i>čad</i> -d-a	desire
მომწონს	mo+m- <i>čon</i> -s	like
მწყინს, მწყენია	m- <i>čqin</i> -s, perf. m- <i>čqen</i> -i-a	be annoyed; find unpleasant
მწყურია	m- <i>čqur</i> -i-a (only present series)	be thirsty
მომწყურდება	mo+s- <i>čqur</i> -d-eb-a	become thirsty
დასჭირდება	da=s- <i>čir</i> -d-eb-a (sec. 12.1.4.)	need
მახსოვს, მეხსომა	m-a- <i>xsov</i> -s, fut. m-e- <i>xsom</i> -eb-a (no aor. or perf. series)	remember

*The object of this verb is in the genitive with derived declension nominative ending; see derivative declension, sec. 8.6.

●ADDENDA TO VOCABULARY

გვარი

last name, family name

ძალა

force, strength

ითქმის, ითქმება

i-tkm-i-s, *i-tkm-eb-a* (II. conjugation of see note to p. 211.)

Key to the Exercises

1. My student doesn't want to study mathematics, but he must study it!
2. How many brothers and sisters (lit. sister-brother) do you have? I have one older sister and one younger brother.
3. Haven't you heard that we shall soon have a new professor in Old Georgian literature?
4. I have already heard it. Here, here I have his new essays about the "Martyrdom of Šušaniq."
5. I don't remember who wrote this monument of Old Georgian language.
6. It seems to me, its author is Jacob Curčaveli.
7. Yes, if I had learned his (last) name, I would have remembered it.
8. When I shall be in Georgia I shall want to drink [VN] Georgian wine everyday!
9. When we will become hungry we will eat shashlik, xarčo (soup), and yogurt.
10. When we'll become thirsty we'll drink good Kakhetian wines.
11. Would you (pl.) like (pres. tense) (some) Georgian wine? Of course, everyone likes it.
12. If you are thirsty, drink (some) good Georgian mineral water. This mineral water is called "Borjomi".
13. I don't like vodka. It seems to me so that those who like vodka don't taste in the mouth.
14. They lack the love of wine.
15. In winter, however, when I am cold I prefer brandy.
16. Did you tell the doctor what was hurting you? Yes, I told him that my throat hurts.
17. At our banquet no one is ever hungry or thirsty.
18. What do you need? We don't need anything. We have everything that (= what) is necessary.
19. Do you have a good Georgian-English dictionary? No, I had one, but I gave it to my older brother. --I didn't know that you had (= have) a brother. --Yes, I have two brothers and a sister.
20. Don't forget to read (= the reading of) this essay. I shall not forget, I shall remember.
21. Can you read (VN) Georgian? --Of course, I can read (VN) Georgian and Armenian, too.
22. Do you know or not that the Caucasus is called the "mountain of languages"?
23. It seems to me the Arab geographer Ibn-Ḥawḳal said this.
24. When we were in Georgia we wanted to go to Svane-

- tia, but, unfortunately, we didn't have time.
25. Don't you all remember that the teacher will take (= lead) the students to the museum?
26. Where are you carrying this package? I am carrying it to the post office to mail (=send) it.
27. It is impossible to say (= to be said, opt.) that Georgia lacks natural resources (= richnesses). It has coal and oil and is particularly rich in manganese (instr.).
28. Yesterday I didn't sleep. I was awake all night (nom.) and therefore now I am sleepy (= I feel like sleeping).
29. Do you play on the piano? --No, when I was younger I could, but now I can no longer play it.
30. You apparently have forgotten my name. My name is Constantine. --No, I haven't forgotten your name. I remember everything. I have a good memory.
31. We are preparing a banquet for our English guest. Who will bring the food? --What should I bring? --Bring what (= that, what) you want. --I shall bring a lot of wine because everyone is very thirsty.
32. I am sleepy, I no longer feel like playing.
33. You apparently didn't know that tea was introduced into Georgia in the second quarter of the nineteenth century.
34. In Moscow and Leningrad in winter it is cold. In Tbilisi in the summer it is very hot. When I was in Leningrad last spring (-ze) I was cold every day.
35. They say it will be hot tomorrow. Yesterday, too, it was hot. I, however, wasn't hot because the air is always cool at our place.
36. In Rustaveli's *Knight in the Tiger Skin* Avtandil loves the Queen (= king) of Arabia Tinatin, and the admiral (*amirbari*) of India Tariel loves the beautiful Nestan-Darejan.
37. They say that Rustaveli himself loved Queen Tamara and that Queen Tamara was the model of Queen Tinatin.
38. Can you all play (VN) on the piano? Yes, I can, but now I cannot play (VN) because it is late and the neighbors will be annoyed if I were to play (opt.).
39. Can you swim? --Yes, I can, but here one cannot swim (use VN); it is forbidden.
40. The more you study, the more you will know.
41. Didn't you know that Peter Melikišvili was Tbilisi University's first rector? --I didn't know. I am ashamed that I didn't know. I

- thought that [it was] Ivane Javaxišvili.
42. If I knew what you wanted, I would have given it to you immediately.
43. Did you understand what the professor is saying? Yes, he is talking about Georgia's export[s]. From Georgia they export tea, manganese, and wine. The whole world imports Georgia's product[s].
44. In addition to tea, Georgia exports citrus (products): lemon and orange (use sing.).
45. The more I read about (= on) Georgia, the more I desire to go there. In addition to Georgia, I want to see both Armenia and Azerbaijan.
46. You should be ashamed that you cannot speak Georgian more rapidly. --This [is] for the reason that I lack many Georgian words, you can speak better than [-zə] I.
47. The enemy was afraid of the united force of the Georgians.
48. I am not afraid of you (= ძეგო). I am afraid of Peter and David.
49. No one is afraid of me (= ჩემი) and no one hates me; everyone loves me.
50. Were you afraid of me when you were little? No, I wasn't afraid of you; I loved you.

Reading Passage ძველი ქართული თარიღები*

- 1 ძველ ქართულ ძეგლებში დაშოწმებული თარიღების სწორად გაშიფერისათვის საჭიროა წინასწარი მომზადება. უნდა გვახსოვდეს, რომ ძველ საქართველოში წელთაღრიცხვის რამდენიმე სისტემას იყენებდნენ. მწიგნობრობის ცალკეულ ცენტრებში დროის სხვადასხვა გამოთვლა იყო მიღებული და ერთიანი, საყოველთაოდ აღიარებული, წელთაღრიცხვა, როგორც დღესა გვაქვს, არ ყოფილა. მეცნიერებმა (ნ. მარი, ივ. ჭავჭავაძე, ე. თაყაიშვილი, კ. კეკელიძე, ა. შანიძე და სხვ.) შეისწავლეს ეგ დასახელებული სისტემები და დაადგინეს მათი ტრადიციები კულტურის კერათა მიხედვით, საგულისხმოა იმის აღნიშვნაც, რომ აღწინდელ ხელნაწერებში ხშირად ერთსა და იმავე დროს ორ ან სამნაირი თარიღია აღნიშნული ერთი მნიშვნელობით, რაც იმის მაჩვენებელია, რომ ავტორები ცდილობდნენ ყველასათვის ხელმისაწვდომად გაეხადათ თავიანთ თხზულებებში აღწერილი მოვლენები და ფაქტები, მათი დრო ეჩვენებინათ ყველასათვის გასაგებად. ეს პირველ რიგში ითქმის „ქართლის ცხოვრებაში“ შესულ მემარტიანეთა თხზულებებსა და იმ ძეგლებზე, რომლებშიაც თარიღები ორი ან სამი სისტემითაა წარმოდგენილი.
- 2 იმისათვის, რომ გავშიფროთ ძველი თარიღები, უწინარეს ყოვლისა, უნდა გვახსოვდეს ჩვენი ანბანის (ასოების) რიცხობრივი მნიშვნელობა, შემდეგ კი წელთაღრიცხვის ძველად გავრცელებული სისტემები. ორივე მათგანი ერთმანეთთან მჭიდროდაა დაკავშირებული.
- 3 ქართული ანბანის (ასოების) რიცხობრივი მნიშვნელობა, როგორც ვიცით, ასეთია: ა) ერთეულებია: ა (1), ბ (2), გ (3), დ (4), ე (5), ვ (6), ზ (7), ჟ (8), თ (9); ბ) ათეულებია: ი (10), კ (20), ლ (30), მ (40), ნ (50), შ (60), ო (70), პ (80), ჟ (90); გ) ასეულებია: რ (100), ს (200), ტ (300), უ(ვ) (400), ფ (500), ქ (600), ლ (700), ი (800), შ (900); დ) ათასეულებია: ჩ (1000), ც (2000), ძ (3000), წ (4000), კ (5000), ხ (6000), ჯ (7000), ჟ (8000), ჰ (9000), მ (10.000).
- 4 ძველ საქართველოში ყველაზე მეტად გავრცელებული იყო წელთაღრიცხვა დასაბამიდან, ანუ კვეყნის გაჩენიდან, ქართული ქრონიკონითა და ქრისტიანული წესით (ახალი ერა). ზოგჯერ მაჰმადიანური (თათრული) სისტემაც იხმარებოდა. ყველა სისტემას დროის თავისი სათვალავი ჰქონდა.

1. დასაბამიდან წელთაღრიცხვა გულისხმობს, რომ ქვეყნის გაჩენიდან ახალი ერის დაწევაამდის გასულია 5.604 წელი (ასე ანგარიშობდნენ მხოლოდ ქართველები. ვესევი კესარიელის მიხედვით კი დასაბამიდან ახალი წელთაღრიცხვის დაწყებაამდის გასულია 5.198 წელი, პანოდორე ალექსანდრიელის ანგარიშით — 5.492 წ., ანთანე ალექსანდრიელსა და იულიუს აფრიკელის გამოთვლით — 5.500 წ., ბიზანტიური სისტემით — 5.508 წ.). ამ გამოთვლების ახალ ერაზე გადმოსაყვანად საჭიროა დასაბამიდან გასულ წელთა ჯამს გამოვაკლოთ დასაბამიდან ჩვენი ერის დაწყებაამდის გასული წლების ჯამი (ქართულით 5.604) და მივიღებთ ჩვენთვის საჭირო თარიღს დღევანდელი ანგარიშით.

2. ქართული ქრონიკონი ანუ ქორონიკონი ეყრდნობა 532 წლიანი მოქცევის ციკლებს და, როგორც ცნობილია, საფუძვლად იღებს მზის 28 წლიან და მთავარის 19 წლიან მოქცევას. ამ ორი რიცხვის ნამრავლი (28 X 19) სწორედ 532 წელს გვაძლევს. 532 წელიწადი კი პერიოდულად მეორდება, ე. ი. ყოველი 532 წლის შემდეგ მეორდება დღეთა და თვეთა ანგარიშით.

5

გამოთვლით, დასაბამიდან კიდრე 1844 წლამდის, 532 წლიანი ციკლის შესაბამისად, გასულა 14 მოქცევა, 1845 წელს დაწყებულა მე-15 მოქცევა და, მაშასადამე, ამჟამად მეთხუთმეტე მოქცევის 133-ე წელი დგას. ძველი ქართული ძეგლები, რომელთა დათარიღებას შეცნირება ახერხებს, შექმნილია მეთორმეტე (დაიწყო 248 წ.), მეცამეტე (დაიწყო 780 წ.) და მეოთხმეტე (დაიწყო 1312 წ.) მოქცევათა შუალედებში. X-XII სს. ძეგლების უდიდეს უმეტესობაზე ჩვეულებრივ აღნიშნული არ არის მოქცევა, რადგან თავისთავად იგულისხმება მეცამეტე მოქცევა. ამიტომ თუ გვინდა, ძველი თარიღი გადმოვიტანოთ ახალ ერაზე, მეცამეტე მოქცევის წლებს უნდა მივუმატოთ ამ მოქცევის დასაწყისი (780).

3. ქრისტიანული წელთაღრიცხვა ჩვენში VIII ს. დასტურდება. ევროპის ქვეყნებში კი გავრცელდა 525 წლიდან. მისი შემოღება დიონისეს სახელთანა დაკავშირებულია კ. კეკელიძის ცნობით, იგი „ოფიციალურ დოკუმენტებში პირველად 742 წელს ჩანს, მუდმივს ხასიათს კი მხოლოდ მეთათე საუკუნეში ლეზულობს“. მის დასაწყისად ზოგი ავტორი „ქრისტეს დაბადებას“ თვლის, ზოგი „ენებას, ჭვარცმასა და აღდგომას“, ზოგიც „ამაღლებას“ მიიჩნევს.

6

წელთაღრიცხვის ჩამოთვლილი სისტემები მეტნაკლებად გავრცელებული იყო ჩვენშიაც, ამ სისტემებითაა დათარიღებული ძველ საისტორიო

ძეგლებში აღწერილი ბევრი ღირსშესანიშნავი მოვლენა. ზოგჯერ ერთსა და იმავე დროს გამოყენებულია ორი ან სამი სისტემით მიღებული ანგარიში.

- 7 სუმბატ დავითის ძის ქრონიკაში, მაგალითად, აღნიშნულია: „მოიკლა ესე აშოტ კურაპალატი დასაბამითგან წელთა ზვლ. ქრონიკონსა მეთცამეტედ მოქცეულსა შინა მც“ („ქართლის ცხოვრება“, I, ს. ყაუხჩიშვილის რედ., 1955, გვ. 377). აქ ორი სისტემით დამოწმებულია ერთი და იგივე თარიღი, რაც ასე გაიშიფრება: დასაბამიდან ზვლ წელი = 6430 წ., რასაც უნდა გამოაყლდეს ქვეყნის გაჩენიდან ჩვენი ერის დასაწყისამდის გასული 5.604 წ. (6.430 - 5.604) და მივიღებთ აშოტ კურაპალატის გარდაცვალების თარიღს — 826 წ. ამავე თარიღს ადასტურებს აქვე დამოწმებული მეორე ანგარიშიც. მეცამეტე მოქცევის დასაწყისს — 780 წ. უნდა მივუმატოთ ამ მოქცევის დასაწყისიდან გასული მც (46) წელი. (780 + 46 =) და მივიღებთ იმავე 826 წელს. ე. ი. ორივე სისტემით (დასაბამით და ქრონიკონით) დამოწმებულია ერთი თარიღი.
- 8 იმავე წყაროში ბაგრატ კურაპალატის გარდაცვალების შესახებ ნათქვამია: „გარდაიცვალა ესე ბაგრატ ქრონიკონსა ზლდ“ (იქვე, გვ. 383). აქ დასახელებულია ერთი თარიღი: ქრონიკონი ზლდ = 234, რასაც უნდა მივუმატოთ 780 (მეცამეტე მოქცევის დასაწყისის მაჩვენებელი წელი) და მივიღებთ 1014 წ. (234 + 780 = 1014). ე. ი. ამ წელს გარდაცვლილა ბაგრატ მეფე.
- 9 ძველი ქართულის შესანიშნავი ძეგლის - სინური მრავალთავის ანდერძში ვკითხულობთ: „დაიწერა წმიდაჲ ესე წიგნი დასაბამითგან წელთა ზუაშ, ქრონიკონი იყო ჰდ“ (სინური მრავალთავი 864 წლისა, ა. შანიძის რედ., 1959, გვ. 280). დასაბამით ზუაშ = 6.468 წ., ამას უნდა გამოაყლდეს ჩვენი ერის დაწყებამდის გასული 5.604 წ. (6.468 - 5.604 = 864) და მივიღებთ ძეგლის გადაწერის თარიღს 864 წ. ამავე თარიღს გვაძლევს ქრონიკონი ჰდ: 84 + 780 = 864 წ. ორივე თარიღის ჩვენებით, ძეგლი 864 წელსაა გადაწერილი. . . .
- 10 თამარ მეფის ერთი ლაშქრობის შესახებ აგარიანთა წინააღმდეგ ეახუშტი ამბობს ეს მოხდა: „ქრონიკონსა ჩრუგ, ქართულსა უიგ-საო“ („აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“, ს. ყაუხჩიშვილის რედ., 1973, გვ. 183). ქრონიკონი ჩრუგ = 1193 წ.; ასევე ქართული ანგარიშით უიგ = 413 + 780 = 1193 წ., ე. ი. თამარის ლაშქრობა აგარიანთა წინააღმდეგ 1193 წ. მომხდარა.

- 11 ვახუშტისავე ცნობით, გიორგი სააკაძემ უიზილ-
ბაშნი შემუსრა ქრონიკონსა ჩქკგ. ქართული ან-
გარიშით ტია (იქვე. გვ. 590), რაც ასე გამოითვ-
ლება: ჩქკგ = 1623; ტია = $311 + 1312 = 1623$ წ.
ე. ი. გიორგი სააკაძეს უიზილბაშნი 1623 წ. შეუ-
მუსრავს.
- 12 დავიძოწებებ, ბოლოს, გვიანდელი, XVIII საუკუ-
ნის, ძველის თარიღსაც. სულხან-საბა ორბელიანის
„სიტყვის კონის“ ერთ ნუსხას ახლავს გადაძწერის
ასეთი ანდერძი:
- სჯობს, განვაცხადო, ეს წიგნი
როს დაიწერა, ან სადა,
ქართულსა ქორონიკონსა
უნსა, ონსა და ანსადა,
თელავის სემინარიის
წარჩინებულსა სტილსადა...
- 13 როგორც ვხედავთ, აქ „სიტყვის კონის“ გადა-
ნუსხვის თარიღი ზუსტადაა მითითებული: უოა =
471, ამას უნდა მივუმატოთ მეცამეტე მოქცევის
დასასრულის აღმნიშვნელი 1312 წ. და მივიღებთ
1783 წ. ($471 + 1312 = 1783$).
- 14 წელთაღრიცხვა დასაბამიდან და ქრონიკონი
ამჟამად აღარ იხმარება. ცოვილიზებულ ქვეყნებ-
ში დიდი ხანია დამკვიდრებულია ახალი ერა და-
ზუსტებული ახალი სტილით (ქრისტიანული წელ-
თაღრიცხვა). ზოგიერთ ქვეყანაში მოქმედებს წელ-
თაღრიცხვის სხვა სისტემაც. მაჰმადიანური სამყა-
რო, მაგალითად, წელთაღრიცხვას ითვლის ჰიჯრით,
ე. ი. მუჰამედის მექიდან წასვლის დღით, რაც
622 წლის 16 ივლისს მომხდარა.
- 15 1977 წელი ძველი სისტემებით შეიძლება ასე
აღინიშნოს: ა) დასაბამით 7.581 წ. ($5.604 + 1977$);
ბ) ქრონიკონით 133 წ.: აღგ.

ალ. ლლონბი,
ქრონოგრაფი.

* Note: This reading deals with the methods by which dates were indicated in Old Georgian manuscripts. Reference to the numerical values of the letters of the Georgian alphabets (given in the Appendix to Lesson One) should be helpful.

Vocabulary

1

ძეგლი	monument
ხწორად	(note that adverbs can modify verbal nouns)
გა=შიფრავს	decipher
წინასწარი	preliminary
გვახსოვდეს	(Since this verb has no aorist series, the conjunctive is used to replace the lacking optative)
წელთაღრიცხვა	chronology
გამო=იყენებს	use
მწიგნობრობა	literature; erudition
ხალკეული	individual
გამო=თვლის	calculate
მიღებული	here: accepted
ერთიანი	single; standard
ხაყოველთაო	general
ღა-ღიარებს	recognize (disregard following comma)
ღა ხხვ. = ღა ხხვები etc.	
ეგ (nom.);	this (adj.)
E-D-G-I-Adv = მაგ	
ღა=ახახელებს	name, mention
კერა	hearth; here: place of origin
ხაგულისხმომ	important; noteworthy
იხ..., რომ	that; the fact that (cf. Russ. то, что)
აღნიშვნა	(VN) here: to note, cf. აღ=ნიშნავს note
-ნაირი	of kinds
ღაჩვენებს	show; indicate (sthg.) to (s.o.) (H-series)
მაჩვენებელი (E)	indicative

ცდილობს: fut:	try (+ optative [pluperfect after
ეცდება, aor:	past screeves])
(ვ)ეცაღე(თ), ეცაღა	
ხელმისაწვდომი	accessible; available
გა=ხდის	make (sthg. sthg.) (adv.)
მოვლენა	phenomenon; appearance
პირველ რიგში	first of all
ითქმის (II. conj.)	be said; here: can be said
"ქართლის ცხოვრება"	= Georgian historical chronicles
მემადგიანე	chronicler
2	
უწინარეს ყოვლისა	first of all
რიცხობრივი	numerical
გა=ავრცელებს	spread; გავრცელებული widespread
მჭიდრო	tight; compact, close
და=აკავშირებს	tie up; connect
3	
ერთეული, ათეული	units; tens, etc.
8, 60, 7000, 10,000	(see alphabet table, appendix to Lesson 1.)
4	
დასაბამი	beginning; origin (i.e., creation of the universe)
ქვეყანა	here: world
გაჩენა	creation
ქრონიკონი =	= a cycle of 532 years used in a
ქორონიკონი	perpetual calendar for the deter- mination of the date of Easter
ჩეხი	law; custom; usage (instr. = ac- cording to...)
ზოგჯერ	sometimes
მაჰმადიანი	Mohammedan
თათარი (A)	Tatar; Mongol; Persian; Arab; Muslim
იხმარება	be used (only pres. series)

ხათვალავი	reckoning; counting
გულისხმობს	mean
ანგარიშობს •	reckon; count
გარმო+იყვანს	translate; transfer (sec. 12.1.3)
ჯამი	sum
გამო=აკლებს	subtract (sthg.) (d.o.) from (sthg.) (id.o.)
და=აყრდნობს	base; lean (sthg.) on (sthg.)
მოქცევა	here: <i>mokoeva</i> , cycle (technical term)
ხაფუძველი (E)	base
მოავარის misprint,	from მოვარე moon
= მოვარის	
ნამრავლი	product (multiplication)
ანგარიში	here: the [same sequence of] count- ing
5	
ვიღრე-მღის	up until; up to
შეხაზამიხად (pp.)	corresponding to
მაშახადამე	consequently
ამჟამად	now (= 1977)
ღგახ	here: it is
მო=ახერხებს	contrive; manage
შუალელი	interval; space; timespan
უმეტესობა	majority
რადგან = რადგანაც	
თავითთავად	by itself
იგულისხმება (only	be understood
pres. series)	
მი=უმაჯებს	add (sthg.) to (sthg.)
დასაწყისი	beginning
ჩვენში	among us; in our country
და=ადასტურებს	attest; confirm
შემო+იღებს	introduce

ცნობით	here: according to information
მუდმივს = მუდმივი (from მუდმივი)	permanent
ხასიათი	character
ქრისტე	Christ
ვნება	passion
ჯვარება	crucifixion
აღდგომა	resurrection; Easter
ამაღლება •	Ascension
6	
ჩამოთვლის	enumerate
მეფ-ნაკლებად	more or less
ღირსშესანიშნავი •	notable; remarkable
7	
ძე	son (used to form patronymics)
ქრონიკა	chronicle
Old Georgian: "This Ašoṭ, the Kuropalatēs [Byzantine title used by old Georgian kings and princes] was killed 6430 years from the beginning, the 46th year in the 13th <i>koronikon</i> cycle."	
რედ. = რედაქციით	under the editorship of
გვ. = გვერდი	page
8 •	
და=ადასტურებს	confirm
ეხე (archaic)	= ეხ
იქვე	ibid.
9	
შენიშნავს	note; notice
სინა	Sinai (here: Mt. Sinai)
მრავალთავი	collection of lives of saints and martyrs
ანდერძი	signature, date and location at the end of a will or other document; colophon
Old Georgian: "This holy book was written in the year	

6468 from the beginning; the <i>koronikon</i> was 84."	
გამო=ა-კლდეზა	sthg. is subtracted from sthg.
10	
ღამქროზა	war, (military) campaign
აგარიანი	(archaic) Arab; Moslem
წინააღმდეგ (pp.)	against
ვახუშტი (ზაგრაფიონი)	Georgian historian (1695-1772)
ქრონიკონსა	in the <i>koronikon</i>
ხამეფო •	kingdom
11	
~ვე	the same
ყიზილბაში	Persian (of the XVI-XVIII cen- turies)
შე=მუხრავს	destroy; smash
12	
ღა=იმოწმებს	bring in as evidence
ბოლოს	finally
ხელხან-ხაზა ორბელიანი	Georgian writer and lexicogra- pher (1658-1725)
კონა	bundle
სიყვიის კონა	dictionary (archaic)
ნუსხი	list
[ახლავს]	s.o. (dat.) has sthg. (nom.)
ხუმბს...: It is proper that I declare when this book was written or where; in the Georgian <i>koronikon uni,</i> <i>oni, ani</i> (names of the letters უ, ო, ა) in Telavi Sem- inary's outstanding style.	
13	
გადანუსხვა	compilation
მი=უთითებს	indicate (sthg.) to (s.o.)
დასასრული	end
14	
ინმარება (only pres. series)	be used
ღიღი ხანია	for a long time

და=ამკვიდრებს introduce; install; consolidate
 მოქმედებს be active; work; function; be operative

(III. conj.)

სამყარო world

ითვლის = თვლის

ჰიჯრა Hegira (flight of Mohammed from Mecca
 (მეჯა) in 622)

15

აღ=ნიშნავს note; denote; mark

◉ADDENDA TO VOCABULARY

4 გახულია

have, has passed

5 მი=იჩნევს

consider

6 ერთხანს და იმავე დროს

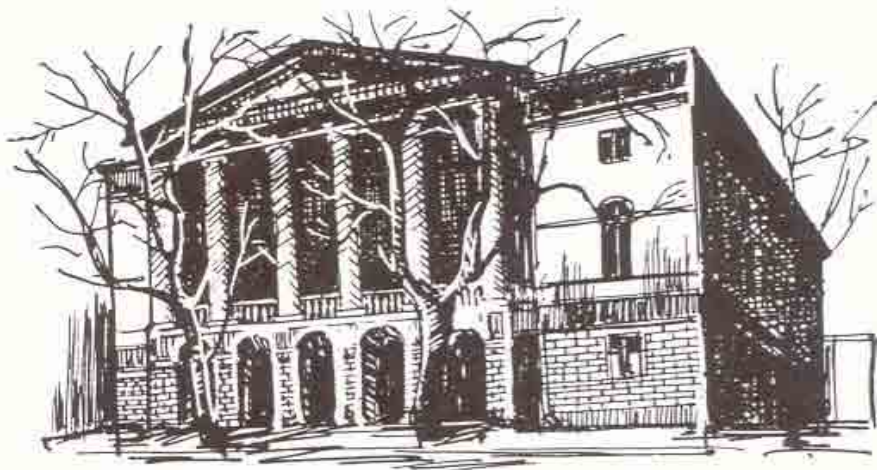
at one and the same time

8 იმავე

the (that) same

10 ამავე

the (this) same

Museum of the Arts of Georgia, Tbilisi

LESSON 13

13.1. Reflexive indirect objects. In sec. 7.1.2, the marking of indirect objects for I. conjugation verbs was discussed. It was pointed out that such indirect objects cannot refer to the subject of the verb. When the indirect object refers to the same person as the subject of a I. conjugation verb, a special marker is used in the present, future, and aorist series. This marker is the preradical vowel *i-*, which is added to the base form immediately before the root, replacing the preradical vowel *a-* if present. The meaning of this form is similar to some of the meanings of the indirect objects marked by the *u-* or *h-* series of object markers and can generally be translated into English 'for one's...' or by a possessive pronoun. We shall call this use of the preradical vowel *i-* the *reflexive indirect object* or simply the *reflexive*; traditionally it is known as the *subjective version*. Examples:

Base form	Reflexive ¹
ღაჭრის slice sthg.	ღაიჭრის slice one's sthg.
გაჭრის cut sthg.	გაიჭრის cut sthg. for o.s.
აარჩევს elect s.o.	აიარჩევს elect s.o. for o.s.; elect one's s.o.
ღაბანს wash s.o.; wash part of body	ღაიბანს wash one's sthg. (e.g., face)
ააშენებს build sthg.	აიშენებს build sthg. for o.s.
აადუღებს bring sthg. to a boil	აიადუღებს bring sthg. to a boil for o.s. ²

Unlike the nonreflexive indirect object markers, the reflexive indirect object cannot be correlated with any pronoun. Compare:

id.o. ქეთევანმა ხაუშმე გაუმზადა.
ქეთევანმა მათ ხაუშმე გაუმზადა.

Ketevan prepared breakfast for

them.

reflexive id.o. ქეთევანმა საუბმე გაიმზადა.

Ketevan prepared breakfast for herself.

Examples of the use of the reflexive indirect object:

ზავშვმა ხელი გაიჭრა.

The child cut *his* (own) hand.

პირი უნდა დაიბანო!

You must wash *your* face.

მან ეს სახლი აიშენა.

He built this house *for himself*.

ახალი ვაბა უნდა შევიკერო.

I must sew *myself* a new dress.

The reflexive indirect object is often used when an action directly affects the subject of the sentence or when the direct object is a reflexive form with

თავი. Compare:

მტერი მოკლა. He killed the enemy.

თავი მოკლა. He killed himself; committed suicide.

მეფე აქო. He praised the king.

თავი იქო. He praised himself.

In this course a form will be judged as reflexive only if it is derived from a nonreflexive form with the same preverb and with the same basic lexical meaning. So დაიჭრის 'cut sthg. for o.s.' will be regarded as the reflexive of დაჭრის 'cut sthg.', but მიიღებს 'receive' will not be regarded as a reflexive of გააღებს 'open', and დაინახავს 'catch sight of' will not be regarded as the reflexive of ნახავს (fut.) 'see'. Rather the forms with preradical vowel *i-* will be regarded as base forms, i.e., vocabulary entry forms.³

13.2. Though rare, at times one might encounter sequences of the type *mi-*, *gi-*, *gvi-* which represent not the *u*-series of indirect object markers, but rather verbs with the preradical vowel *i-*, marking the base form.

Examples of such forms are:

მიიღებს

receive:

ექიმი მალე მიგიღებს.

The doctor will receive you soon.

indirect object generally is replaced by a postpositional phrase with *-ze* for inanimate objects and by a postpositional phrase with *-tvis* for animates, for example,

პროფესორმა ახალი სიტყვები დაფაშე დაუწერია.

The professor has [apparently] written the words
on the blackboard.

In some verbs with the preradical vowel *a-* this vowel can function as both the marker of the base form and the superessive. (The semantics of such verbs is often such that the action denoted by the verb implies some surface for its occurrence.) Examples:

მიაბამბ tie, bind (base form; absolute, no id.o.)

ცხენი იქ მიაბი! Tie the horse there!

მიაბამბ tie, bind sthg. on sthg. (superessive; relative, has id.o.)

ცხენი ხეზე მიაბეს. They tied the horse (on) to the tree (id.o.).

13.4. Passive of state. A limited number of verbs can form a special *passive of state*, a simple form corresponding in meaning to the periphrastic passive (sec. 11.3). The passive of state is formed from only about eighty verbal roots. All passives of state share the following peculiarities:

- a. passives of state *never* have preverbs;
- b. passives of state may have an indirect object marker *even when there is no indirect object*.⁶

In the present series of screeves only the present screeve occurs. It can be:

- a. without indirect object; in this case the verb may take the *h*-series 3d person object marker (*h-*, *s-*, \emptyset -); see also Lesson 11, note 6.
- b. with indirect object; in this case the verb will take the *u*-series object markers (*mi-*, *gi-*, *gvi-*, *u-*).
- c. in the superessive, with the superessive marker, the preradical vowel *a-* (with id.o. markers).

The stem of the present tense is the root of the verb to which is added the third person subject marker *-i-a*.⁷ Examples:

გაფენს, დაფენს spread out; lay out

ფენია	it is spread out
უფენია	his ... is spread out
აფენია	it is spread out on it
დათესავს	sow; plant
თესია	it is planted
უთესია	his ... is planted
დააკერებს	sew (sthg. on sthg.)
აკერია	it is sewn on sthg.
უკერია	it is sewn on his sthg.
დაკიდებს	hang
ჰკიდია	it is hanging
უკიდია	his ... is hanging; it is hanging in his house
დაწერს	write
ხწერია	it is written
უწერია	it is written in his sthg.
აწერია	it is written on it
გადააფარებს	spread (e.g., tablecloth)
აფარია	it is spread on sthg.

The future series screeves are, in form, II. conjugation verbs with *e*-series object markers, i.e., with the preradical vowel *e*- and FSF *-eb-*.⁸ There is never any preverb and there is always an indirect object marker (*e*-), whether or not there is an id.o. in the sentence. This indirect object marker corresponds in function to the *h*-series, *u*-series, and superessive markers of the present tense. Examples:

Present	Future	
ფენია	} ეფინება	it will be spread
უფენია		his ... will be spread
აფენია		it will be spread on it

The aorist series is formed regularly according to the rules for relative II. conjugation verbs. The perfect series, too, is formed according to the rules for II. conjugation verbs; if there is *no indirect object* in the sentence, according to the rules for abso-

lute II. conjugation verbs in sec. 11.2.1; if there is an indirect object (*u*-series or superessive in the present tense), then according to the rules for relative II. conjugation verbs, sec. 11.2.2. Examples are:

Présent	Future	Aorist	Perfect	
ფენია	ეფინება	ეფინა	ფენილა	(abs.)
უფენია, აფენია			ფენია	(rel.)
ხოეხია, უოეხია	ეოეხება	ეოეხა	—	(abs.)
აკერია, უკერია	ეკერება	ეკერა	ჰკერებია	(rel.)
ჰკილია	ეკილება	ეკილა	კილებულა	(abs.)
უკილია			ჰკილებია	(rel.)
ხწერია	ეწერება	ეწერა	წერილა	(abs.)
უწერია, აწერია			ხწერებია	(rel.)

An example of the use of the passive of state would be:

მაგიდაზე ახალი ხუფრა ფენია.

A new tablecloth is spread on the table.

ხუფრა მაგიდაზე გვიფენია.

The table cloth is spread on *our* table.

მაგიდას ახალი ხუფრა აფენია.

A new tablecloth is spread *on the table*.

მაგიდაზე ახალი ხუფრა ეფინა.

A new tablecloth was spread on the table.

ხუფრა მაგიდაზე გვეფინა.

The new tablecloth was spread on *our* table.

მაგიდას ახალი ხუფრა ეფინა.

A new tablecloth was spread *on the table*.

Note: Although most grammars and dictionaries list perfect screeve forms for passives of state, in actual usage such forms do not occur and are generally replaced by the corresponding aorist of the passive of state. (The pluperfect, however, does occur in past counterfactual clauses.)

13.5. The Resultative. The Georgian resultative is formed from transitive verbs with the auxiliary verbs მაქვს (with inanimate objects) and მყავს (with animate objects) plus the perfect participle. Both the perfect participle with suffix (sec. 11.1) and the participle with prefix *na-* (sec. 11.5.4) are used.

The resultative can occur in all the screeve forms of the auxiliary verbs. Since the auxiliary verbs are IV. conjugation, the subject of the auxiliary is always in the dative while the object is in the nominative.

The resultative emphasizes the *result* of an action. For example, წერილი აქვს დაწერილი is somewhat equivalent to English "He got the letter written." Compare this with the present perfect წერილი დაუწერია which does not focus on the result of the action so much as deduce the occurrence of the action from its result, for example, [I see the letter, so] he must have written it.

In general the Georgian resultative screeves can often be translated by the corresponding English *perfect* tenses. The past resultative corresponds to the English past perfect in denoting an event that occurred in the past before another event. The forms are:

Pres. result.	დაწერილი მაქვს	ნანახი მყავს
Past result.	დაწერილი მქონდა	ნანახი მყავდა
Conj. result.	დაწერილი მქონდეს	ნანახი მყავდეს
Fut. result.	დაწერილი მექნება	ნანახი მეყოლება
Cond. result.	დაწერილი მექნებოდა	ნანახი მეყოლებოდა
Conj. result.	დაწერილი მექნებოდეს	ნანახი მეყოლებოდეს
Perf. result.	დაწერილი მქონია	ნანახი მყოლია
Pluperf. result.	დაწერილი მქონოდა	ნანახი მყოლოდა

(The above can be translated 'I got it written', 'I have written it'; 'I had written it'; 'Were I to have written it'; etc.) Examples:

მას წერილი უკვე გაგზავნილი აქვს.

He has already sent the letter.

დედას შვილი მაღაზიაში წყავს გაგზავნილი.

Mother has sent [her] son to the store.

ეს წიგნი წაკითხული რომ მქონდეს, შევძლებდი

თქვენთან ამ საკითხზე საუბარს.

If I had read this book, I could have talked (VN) with you about this question.

A small number of *intransitive* verbs (mainly verbs of motion and some root II. conjugation verbs) can

form a resultative series with the auxiliary *არის*.
(The subject is in the nominative case.) Examples:

ის მოხუცდა.

He has come.

ისინი მოხუცი იქნებიან.

They will have come.

ხახაყელი მომხდარია.

A miracle has occurred

13.6. Review: Functions of the preradical vowels. The preradical vowels in Georgian (*a-*, *i-*, [*u-*], and *e-*) have various functions depending upon the type of verb with which they occur and the particular series (present, future, aorist, perfect) that a given verb is in. These functions will be presented below, beginning with the most common functions of each vowel and proceeding to the least common.

13.6.1.1. The preradical vowel *i-* (without object marker).

- a. absolute forms of II. conj. verbs derived from I. conj. verbs (other than those regular verbs with circumfix *a-.....-eb*). See sec. 3.1.3. Examples:

დაიწერება from *დაწერს* write

დაიხატება from *დახატავს* paint

გაიგზავნება from *გაგზავნის* send

- b. (without preverb) future and aorist series of absolute III. conj. verbs.⁹ See secs. 8.1.4-5. Examples:

Pres. *ღუღხ* Fut. *იღუღეხ* boil

Pres. *ლაპარაკობს* Fut. *ილაპარაკეხ* speak

Pres. *თამაშობს* Fut. *ითამაშეხ* play

- c. the reflexive indirect object form of a I. conj. verb. See above, sec. 13.1.
- d. the base form (i.e., the vocabulary entry form from which the other forms are derived) of a I. conj. verb.¹⁰ Examples:

დაიწყებს begin *იხეავლის* learn (cf.

მიიღებს receive *ახეავლის* teach)

გაიმეორებს repeat

13.6.1.2. The preradical vowel *i-* with object marker.

The preradical vowel *i-* can occur with the first and second person object markers in the *u-* series of markers:

mi-	gvi-
gi-	gi-....-t
u-	[u-....-t]

The function of these markers will be discussed below in the section dealing with the preradical vowel *u-*. See also sec. 13.2 above.

13.6.2. The preradical vowel *u-*.

- a. indirect objects in I., II., III. conjugation verbs. See secs. 7.2.2, 7.3.2, 8.2. Examples:

I. conj.

გაგზავნის	send	გაუგზავნის	send to s.o.
ააშენებს	build	აუშენებს	build for s.o.

II. conj. (in *-d-* or root II. conj.)

აშენდება	be built	აუშენდება	be built for s.o.
მოკვდება	die	მოუკვდება	one's ... die

III. conj.

მღერის	sing	უმღერის	sing to s.o.
ყეფს	bark	უყეფს	bark at s.o.

It can also mark the indirect object in the present tense of passives of state; see above, sec. 13.4.

- b. the grammatical *subject* in the present perfect of I. and III. conj. verbs. See secs. 10.1.1, 10.1.2. Examples:

I. conj.

გაგზავნის	pres. perf.	გაუგზავნია	send
ააშენებს	pres. perf.	აუშენებია	build

III. conj.

იმღერის	pres. perf.	უმღერია	sing
ყეფს	pres. perf.	უყეფია	bark

- c. the grammatical subject in the present series of a few IV. conjugation verbs. See sec. 12.1.2. Examples:

მიყვარს	3sg.	უყვარს	love
მინდა	3sg.	უნდა	want

13.6.3. The preradical vowel *a-*.

- a. The most common function of the preradical

vowel *a-* is to mark (in all series but the perfect) I. conjugation denominal verbs (see sec. 3.5) and causatives, derived both from III. conjugation verbs (sec. 8.3.2) and from other I. conjugation verbs (sec. 11.4). It is also found with many I. conjugation verbs with P/FSF *-ob* and with many I. conjugation root verbs ending in *-ev*.¹¹ Examples:

გაათეთრებს	cf. თეთრი
whiten	white
დააინტერესებს	cf. ინტერესი
interest	interest
ააღუღებს	cf. ღუღბ
boil sthg.	boil (intr.)
ააღვირებს	cf. ღვირიბ
make s.o. cry	cry
დააწერინებს	cf. დაწერბ
have s.o. write	write
ააშენებინებს	cf. ააშენებს
have s.o. build	build
გაათბობინებს	cf. გაათბობბ
have s.o. heat	heat sthg.
დაანგრევინებს	cf. დაანგრევბ
have s.o. destroy	destroy

The preradical vowel with I. conjugation verbs has as its major function the marking of such verbs as transitive, especially as opposed to the preradical vowel *i-*. Compare the following aorist forms:

მან წყალი აღუღა.

He boiled (trans.) the water (for a long time).

წყალმა იღუღა.

The water boiled (intrans.).

ბავშვმა ის აწვირა.

The child made him cry (trans.).

ბავშვმა იწვირა.

The child cried (intrans.).

- b. *a-* is also the marker of the superessive; see above, sec. 13.3.
- c. *a-* occurs in the present series of a few IV. conjugation verbs. Examples:
მაქვს	have
მახსოვს	remember

13.6.4. The preradical vowel *e-*.

- a. marks the grammatical *subject* in the pluperfect of I. and III. conjugation verbs; see sec. 10.1.1.2. Examples:

I. conj.

გაგზავნის	pluperf.	გაეგზავნა	send
ააშენებს	pluperf.	აეშენებინა	build

III. conj.

მღერის	pluperf.	ემღერა	sing
ყეფს	pluperf.	ეყეფა	bark

- b. marks the indirect object in relative II. conjugation verbs derived from II. conjugation verbs in *i-*; see sec. 7.3.1. Examples:

დამალავს: დაემალება

hide from s.o., cf. დაიმალება hide o.s.

დაჭრის: დაეჭრება

s.o.'s sthg. is wounded, cf. დაიჭრება be wounded

გაგზავნის: გაეგზავნება

be sent to s.o., cf. გაიგზავნება be sent

- c. marks the subject of IV. conjugation verbs in the future and aorist series. See sec. 12.1.1.2. Examples:

მგონია	fut.	მეგონება	seem; think
მძინავს	fut.	მეძინება	sleep
მიყვარს	fut.	მეყვარება	love

- d. marks passives of state in the future and aorist series; see above, sec. 13.4.

LESSON 13: Notes

1. Compare these forms with id.o. markers: *დაუჭრიბ* 'cut sthg. for s.o.', *აურჩევს* 'elect s.o. for s.o.', *დაბანს* (with *h*-series markers) 'wash s.o.'s sthg. (e.g., face)', *აუშენებს* 'build sthg. for s.o.', *აუღუღებს* 'boil sthg. for s.o.'.

2. As a rule the marking of reflexive indirect objects with denominal verbs (verbs with preradical vowel *a*- and P/FSF *-eb*) is relatively rare; without preverb such forms would be homonymous with the future and aorist series of III. conjugation verbs.

3. At times a given verb can occur with both preradical vowel *a*- and preradical vowel *i*- with the difference being lexical rather than the difference between the base form and the reflexive derived from it. Examples include:

წარმოადგენს present, represent, perform

წარმოიდგენს imagine

(cf. German *vorstellen* and *sich vorstellen*, Russian *представлять* and *представлять себе*.)

4. From Latin *super* 'on top of' and *esse* 'to be'.

5. The superessive is also found with a few II. conjugation verbs (both in *-d-* and root) and with some irregular verbs of change of position and of position.

II. conj.

ახყება

jump up

(no absolute form)

აახყება

jump up onto sthg.

დააკვირდება

stare at [on] s.o.

Irregular

დაჯდება

sit down (sing.)

დახხდებიან

sit down (pl.)

დადგება

stand up

დააჯდება

sit down on sthg.

დაახხდებიან

sit down on sthg.

დაადგება

stand up on sthg.

ღაწვება	ღააწვება
lie down	lie down on sthg.
ღგაბ	აღგაბ
be standing	be standing on sthg.

In the modern language the superessive now tends to occur more commonly with the postposition *-ze* rather than with the dative.

6. Remember that in the *h*-series of object markers the third person marker has the shape *h-* before *k, k, g, q,* and *p* and the shape *s* before *t, t, d, c, c, j, z, z, j* (sec. 7.2.4) but many writers will omit *h* or *s* in these contexts so that the passive of state may not, in such writers, have any such marker.

7. The subject of a passive of state is in the majority of instances inanimate and hence third person. In those instances when the subject is a human being, first and second person forms can also occur. These are marked by the suffix *-i-* followed by the appropriate form of the verb 'be': 1. *v-...-i-var(-t)*; 2. *-i-xar(-t)*. With a third person plural subject the ending is *-i-an*.

8. The future stem is identical to the stem of the corresponding relative II. conj. verb in the present tense if the relative form is formed with *e-*. If the alternation *e → i* occurs in the formation of the II. conj. from the I. conj., this same alternation will occur in the formation of the future of the passive of state. Examples:

I. conj.	II. conj. absolute	II. conj. relative	Passive of state: present	future
ღაწერს	ღაიწერება	ღაეწერება	ხწერია	ეწერება
ღაფენს	ღაიფინება	ღაეფინება	ფენია	ეფინება

9. A limited number of III. conj. verbs have the preradical vowel *i-* in the present series also. Examples are: *იმღერის* 'sing', *იგინის* 'laugh'.

10. Very often such verbs will contain in their meaning the notion that the action is performed for the benefit of the grammatical subject or otherwise directly affects him. Compare for example the following:

∅=იყიდის	buy
გაყიდის	sell

∅=იხეწავლობ	learn; study
∅=აწავლობ	teach
∅=იხეხებ	borrow
გა=ახეხებ	lend

Verbs with base form in *i-* with such meaning include: ღაიჭერს 'catch', მიიღებს 'receive', იპოვნის 'find', შეინახავს 'keep', etc.

11. *α-* is also found with other I. conj. verbs whose meanings are either (a) causative or (b) strongly imply the presence of a surface upon which the verbal action takes place. Examples of the first type include: მიაფრენს 'have someone fly', მობრუნებს 'cure', 'heal' (i.e., cause to recover). An example of the second type is ღაახხამს 'pour'; see also sec. 13.3 above.

LESSON 13: Exercises

1. მე ხელეში და პირი უკვე დავიბანე; ახლა შენ უნდა დავბანო პირი.
2. ეს ვაფი ველელს რას აწერს? ლომუნგს აწერს.
3. ამ კარს რა აწერია? აწერია "შეხავალი".
4. პირველ ყოვლისა მე წვანთ ჩავიფვამ, შემდეგ კი პაწარა შვილს ჩავაფვამ.
5. ამ ხალამოს რა გეფმევა? --ის მეფმევა, რაც ახლა მავცია.
6. ამდენ მარლს ხორცს ნუ აყრი!
7. მამათქვენს ეს ხახლი თავისთვის ხომ არ აუშენებია? --ღიახ, ეს ხახლი მამაჩემმა აიშენა, როცა ოცდახუთი წლისა იყო.
8. ჩვენი თვითმფრინავებიდან მჯერს ბომბები დავაყარეთ. უფრო ადრე რომ დავკეყარა ბომბები მათთვის, ომიც უფრო ადრე დამთავრდებოდა.
9. ხვალ პერანგები უნდა გავირეცხო.
10. რა მოხდა? რაწომ შეყვირე? თითი გავიჭერი.
11. ის, ვინც თავის შვილებს აქებს, თავს იქებსო.
12. ჩანს, რომ პაწიმარს თავი მოუკლავს. ღიახ, მან თავი მოიკლა.
13. ცეცხლი დაანთე! --ცეცხლი უკვე ანთია, ბაფონო.
14. როცა ოთახში შევედიო, ხინათლე ენთო.
15. წიგნები მაგიდაზე ელაგა.
16. წიგნები იქ არ ელაგა, ხალაც მე დავდევი.
17. ფირფიცა მაგიდაზე რაწომ ხდევის? მე კი ფონოგრავს დავადევი.
18. (a) ზოგი დედალი კვერცხებს დიდხანს აზის.
(b) კაწა გოგონას მუხლზე აჯდება.
19. ექიმი როდის მიგიღებს? --ხვალ მიმიღებს.
20. ეს ახალი ხუფრა მაგიდას გადააფარე! --ხუფრა უკვე აფარია მაგიდაზე.
21. შვილებისათვის რაწომ არ ჩავიფმევია? --მათ წვანთ უკვე აფვიათ. ახლა მე წვანთ ვიფვამ.

22. საქართველოს ყველაზე სახელოვანი მხაწვერების სურათები საქართველოს სხრ ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმში ჰკილია. იქ ნიკო ფიროსმანიშვილის, დავით კაკაბაძისა და ლადო გუდიაშვილის სურათები ჰკილია.
23. 1184 წელს თამარს გვირგვინი დაადგეს.
24. საქართველოს უდიდესი კულტურული მოღვაწეები მთაწმინდის პანთეონში მარხიან.
25. აქვე დიდი რუსი მწერალი ა. ს. გრიბოედოვიც მარხია.
26. მიიხრეს, რომ შენი საბეჭდი მანქანა გაგიყილია. ვის მიჰყიდე? უნივერსიფიციის სტუდენტმა იყიდა.
27. ქართულად ლაპარაკი ხად იხწავლე? --ქალბატონმა შუქიამ მასწავლა, როცა თბილისში ვხწავლობდი.
28. „ლოკომოცივმა“ ფეხბურთის მაწჩი მოიგო? --არა, სამწუხაროდ წააგო; „დინამომ“ მოიგო.
29. ყავას მოვიმზადებ. თუ გინდა, შენც მოგიმზადებ. --არა, არ მწყურია. ყავას ნუ მომიმზადებ.
30. ბავშვს ხძინავს. შენ თუ ახე ხმამაღლა ილაპარაკებ, მას ააწირებ. --ვილაპარაკებ ხმადაბლა, რომ არ იწიროს.
31. ქართულ ორთოგრაფიას ფონეტიკური პრინციპი უღევს ხაფუძვლად.
32. გუშინ მთაწმინდის რესტორანში ავედიო. მთაწმინდიდან დავინახეთ მთელი თბილისი, რომელიც ჩვენ წინ იღო.
33. მიხი ხიფყვები მეღამ მძიმედ მაღევს გულზე.
34. მთავრობამ მძიმე გადახახადები დაგვადო.
35. ძაღლს წინ ხორცი დაუღევს.
36. როცა ჯარისკაცს ეს ხიფყვები მოესმა, მან ხანჯალზე დაიდო ხელი.
37. ვახტანგმა მიიხრა, სოსომ ხელი მოიფეხაო. --არა, ხელი არ მოუფეხია. ფეხბურთის თამაშისას ფეხი მოიფეხა.
38. პაციმარმა მარჯვენა ხელის თითი მოიფეხა, როცა ხაპაციმროდან გარბოდა.

39. ხაწერი მაგიდა გამიყყდა. -ახალს იყიდი? --არა, ახალს გავიკეთებ.
40. ფიროსმანიშვილის ხაუკეთებო ხურათთაგან მრავალი თბილისის სამიკიფნოების კედლებზე ეხაფა.
41. პური მოიჭერთ და ღვინო დაისხით! თქვენს ცოლსაც დაუხსით!
42. ზოღიშს ვიხდი! a. ჩემმა გოგონამ წყალი იაფაკვს დაახსა. b. ჩემს გოგონას იაფაკვზე წყალი დაეხსა. --არაფერია, ღღესვე უნდა გავრეცხო იაფაკვი.
43. როცა შევედი, ღვინო ჯერ კიდევ არ ეხსა. ღვინო რომ ხხმუდიყო, დავლევდი.
44. ღვინო ყველას ეხსა გარდა მასპინძლისა; მას არ ეხსა. მას რომ ხხმოდა, დალევდა.
45. ხელები რაფომ არ დაიზანე, ხანამ მაგიდას მოუჯღებოდი? --დავიზანე!
46. შვილო, ვინ დავზანა? მამამ დამზანა. დას ხომ არ დაუზანისხარ? არა, მას არ დავუზანივარ.
47. მცერმა ბრძოლა მოიგო, ომი კი წააგო. ჩვენ რომ ბრძოლა არ წაგვეგო, მცერი ომს უფრო მალე წააგებდა.
48. ვერ გავიგე, რა აწერია დაფას. --დაფას არაფერი აწერია. --როცა შევედი, დაფაზე რამდენიმე ხიფყვა ეწერა, მაგრამ ვერ გავიგე. ეს ხიფყვები ხუცურად ეწერა.
49. გაიგეთ, რაც ეწერა დაფაზე, როცა ოთახში შეხვედით? დაფაზე არაფერი არ ეწერა. არხად არაფერი ეწერა!
50. არავის გაუგია, რაფომ მოიკლა თავი პაფიმარმა.
51. გუშინ კინოში რომ არ წავხულიყავი, ეს წერილი დამთავრებული მექნებოდა.
52. მომავალი წლისთვის ეს ხახლი დამთავრებული გვექნება.
53. ასეთი კარგი მოლაპარაკე არახოდეს მყოფია ნანახი!
54. ხანამ ფიროსმანიშვილი გარდაიცვლებოდა, მას თბილისის ახამდე ხურათი ჰქონდა დახაფული.
55. ხტუმრები დაპაფიყებული რომ გვყოლოდა, კარგ ხადილს გავაკეთებდით.

56. ხანამ შენ ჩამოხვალ, ექიმი ნანახი მეყოლება.
 57. ლალო არ ჩამოვიდა ჩვენთან ერთად კინოში, მას ეს ფილმი ნანახი ჰქონია.
 58. მასწავლებელმა მითხრა, რომ შენ ღღებს გაკვეთილი არ გქონია მომზადებული. ეს მართალია?
 59. უფრო მეტი ფული რომ მიქონოდა შენახული, უკეთეს საბეჭდ მანქანას ვიყიდდი.
 60. მას პატიმარი რომ აყოლოდა ნანახი, ეს ამბავი არ მოხდებოდა.
-

Vocabulary

ამდენი	this much, many; so much, many	ვანთეონი	spelling Pantheon; ceme- tery where fa- mous people are buried
არავინ	no one (declined like ვინ, Les- son 5, note 3)	პატიმარი	prisoner (A)
არაფერი	nothing (E)	პირველ	first of all
არსად	nowhere	ყოვლინა	
ბომბა	bomb	პრინციპი	principle
გაღისხაბალი	tax	ხაშუქლი	typewriter (lit. machine for printing)
გვირგვინი	crown; wreath; garland	მანქანა	
გოგონა	(little) girl (nontruncating)	ხანამ	until; before (conjunction) (+ conditional for English past)
გული	heart		
ღაფხა	blackboard		
ღელღალი	hen; female (of animals) (A)		
იახვაკი	floor (not story of a building)	ხამიკოცენი	inn; tavern
ქედელი	wall (E)	ხაპაფიშრო	prison
კვერცხი	egg	ხაუკეთეხი	best
ლოშენგი	slogan	ხაფუძველი	basis; base; foundation (E)
მართალი	true (A) (adverb =მართლა)	ხაწერი	for writing; writing-
მარილი	salt	ხახე	face; image; form
მაფჩი	(sporting) match; game	ხინათლე	light
მოდვაჩე	(public) figure (= Russian деятель)	ჯანი	body (see -სუ- below, in verbs)
მუხლი	knee; lap	ფონოგრაფი	phonograph
მძიმე	heavy	ყავა	coffee
ორთგრაფია	orthography,	შეხავალი	entrance (A)
		შვილი	child (= son or

	daughter)	ხორცი	meat
ცეცხლი	fire	ხმადაბალი	soft, low (of voice)
ხანჯალი	dagger (A)		(A); ხმადაბლა softly
ა. ს. გრიბოედოვი	(1795-1829)		
ლადო გუდიაშვილი	(1896-1980)		
დავით კაკაბაძე	(1889-1952)		
ნიკო ფროსმანნიშვილი	(1860-1918; also ფროსმანნიშვილი)		
დინამო	"Dynamo" (name of a sports team)		
ლოკომოტივი	"Locomotive" (name of a sports team)		
შუქია	(f. pr. n.)		
მთაწმინდა	lit. "Holy Mountain," (mountain overlooking Tbilisi)		

Verbs

მოიგებს	mo=i-g-eb-s	win
წააგებს	cafa-g-eb-s	lose
დადებს	da=d-eb-s aor.: და(ვ)დევნი(თ), put (down) 3sg. დადო or დადვა; perf. დაუდვია	
დევს	(irr. passive of state) fut. be lying იღება, aor. იღო or იღვა, perfect დებულა; relative: pres. ადევს, fut. ეღება	
ჩამოკიდებს	čamo=kid-eb-s	hang
ალაგია	Passive of state of განალაგებს	be arranged
დაანთებს	da=a-nt-eb-s	light (a fire)
დაპატიუებს	da=paṭiṣ-eb-s	invite
გარბის	ga+rḅ-i-s; fut. გაიარბენს (see Lesson 8, note 3)	run away
გარეცხავს	ga=recx-av-s	wash sthg. (not s.o.!)
გაფეხს	ga=ṭex-s	break (into pieces)

მოწყებს	mo=ṭex-s	break (off)
გაწყდება	ga=ṭqd-eb-a (II. conj. form of მოწყებს) per- fect (absolute) გამწყდარა (relative: გახყებია)	break (intr.)
გადააფარებს	gada=a-par-eb-s	spread (e.g., tablecloth)
შეყვირებს	še+qvîr-eb-s	shout out
დაყრიბ	da=qr-i-s	scatter, throw down (d.o. is plural or a collective)
ჩაიხვამს, ჩაიხვამს(ხანს)	ča=i-cv-am-s Passive of state: pres. იხვია, fut. იხვევა, aor. იხვა, perf. ხვამია	put sthg. on, dress o.s. s.o. (H-series id.o.) is dressed
ჩაიხმევს, ჩაიხმევს(ხანს, ხანზე)	ča=H-a-cmev-s (aorist irr.: ჩა(ვ)იხვი(თ), ჩაიხვა) Passive of state as for ჩაიხვამს above.	put sthg. on s.o.; dress s.o.
გაიჭრიბ	ga=i-ṭr-i-s	cut one's (e.g., finger)
მიუჯდება (მომ-, see sec. 7.2.4)	(for forms see sec. 9.1.2)	sit near
მიუჯდება მაგიდას		sit down at the table

Key to the Exercises

1. I already washed my (refl.) hands and face (= mouth); now I must wash your face.
2. What is this man writing on the wall? He is writing a slogan on it.
3. What is written on this door? *Entrance* is written on it.
4. First of all I shall dress myself, and then I shall dress the small child.
5. What will you be wearing this evening? I shall be wearing what (= that, what) I'm wearing now.
6. Don't pour (= scatter) so much salt on the meat.
7. Didn't your father build this house for himself? Yes, my father built this house when he was twenty-five years old (= of twenty-five years).
8. From our airplanes we scattered bombs on the enemy. If we had scattered bombs on them earlier, the war, too, would have ended earlier.
9. I must wash the shirts for myself tomorrow.
10. What happened? Why did you shout out? I cut my finger.
11. He who praises his own children praises himself. (proverb)
12. It appears that the prisoner killed himself. Yes, he killed himself.
13. Light the fire! The fire is already lit, sir.
14. When we entered into the room the light was lit.
15. The books were arranged on the table.
16. The books were not arranged where I set them up.
17. Why is the record lying on the table? I (however) put it on the phonograph.
18. (a) Some (= several) hens sit on eggs for a long time. (b) The cat will sit on the girl's lap (= knee).
19. When will the doctor receive you? He will receive me tomorrow.
20. Spread this new tablecloth on the table. The tablecloth is already spread on the table.
21. Why haven't you dressed the children? They are already dressed. Now I am dressing myself.
22. The pictures of Georgia's most famous artists are hanging in the State Museum of Art of the Georgian SSR. There the pictures of Niko Pirosmanišvili, David Kačabaje, and Lado Gudiašvili are hanging.
23. In 1184 they crowned (= set the crown on) Tamara.
24. Georgia's greatest cultural figures are buried in the Mtačminda Pantheon.
25. Here too (= -ve) is buried the great Russian writer A.S. Griboyedov also.

26. They told me that you sold your typewriter. To whom did you sell it? A university student bought it.
27. Where did you learn to speak Georgian (= Georgian [adv.] speaking)? Ms. Šukia taught me when I was studying in Tbilisi.
28. Did "Locomotive" win the football (soccer) match? No, unfortunately it lost; "Dynamo" won.
29. I will prepare coffee for myself. If you want, I will prepare (some) for you too. No, I am not thirsty. Don't prepare coffee for me.
30. The child is sleeping. If you will speak so loudly, you'll make him start to cry. I will speak softly [so] that he will not cry.
31. The phonetic principle lies at the basis (= as the basis [adv.]) of Georgian orthography (id.o.).
32. Yesterday we went up to the Mtačminda restaurant. From Mtačminda we caught sight of all of (= the whole) Tbilisi, which was lying before us.
33. His words always lie heavily on my (id.o.) heart.
34. The government imposed (= set) heavy taxes on us.
35. They put (some) meat in front of the dog (id.o.).
36. When the soldier heard these words he put his hand on his dagger.
37. Vaxtang told me that Soso broke his hand. No, he did not break (his) hand. While playing football (soccer) he broke his foot.
38. The prisoner broke (his) right hand finger when he was running away from the prison.
39. My (id.o.) writing table broke. Will you buy a new one? No, I will make a new one for myself.
40. Of Pirosmanišvili's best pictures many were painted (i.e., were to be found painted) on the walls of Tbilisi taverns.
41. Cut (slice) yourself (some) bread and pour yourself (some) wine. Pour your wife (some), too!
42. Excuse me! My girl poured water on the floor [(a), deliberately; (b), accidentally]. --It is nothing, this very day ('today' + -ve) I have to wash the floor.
43. When we entered, the wine had not yet been poured. If the wine had been poured, I would have drunk it.
44. The wine was poured for everyone except the host; for him it was not poured. If it had been poured for him he would have drunk it.
45. Why didn't you wash your (id.o.) hands before you sat down (cond.) at the table? I did wash.
46. Child, who washed you? Father washed me. Didn't sister wash you? No, she didn't wash me.

47. The enemy won the battle; the war, however, it lost. If we hadn't lost the battle, the enemy would have lost the war sooner.
48. I couldn't understand what is written on the blackboard. Nothing is written on the blackboard. When I entered, several words were written on the blackboard, but I couldn't understand them. These words were written in *xucuri* (adv.).
49. Did you understand what was written on the blackboard when you all entered the room? Nothing was written on the blackboard. Nothing was written anywhere (= nowhere)!
50. No one understood why the prisoner killed himself.
51. If I hadn't gone to the movies yesterday, I would have finished the letter (i.e., got the letter finished).
52. By next year (= for the coming [pres. part.] year) we will have finished this house.
53. I have never seen such a good speaker!
54. Before Pirosmanišvili died, he had painted up to a hundred pictures of Tbilisi.
55. If we had invited guests, we would have made a good dinner.
56. Before you will arrive I will have seen the doctor.
57. Lado did not come with us to the movies; he (probably) has seen this film.
58. The teacher told me that you haven't prepared the lesson today. Is this true?
59. If I had saved more (lit., more more) money, I would have bought a better typewriter.
60. If he had seen the prisoner, this thing wouldn't have happened.

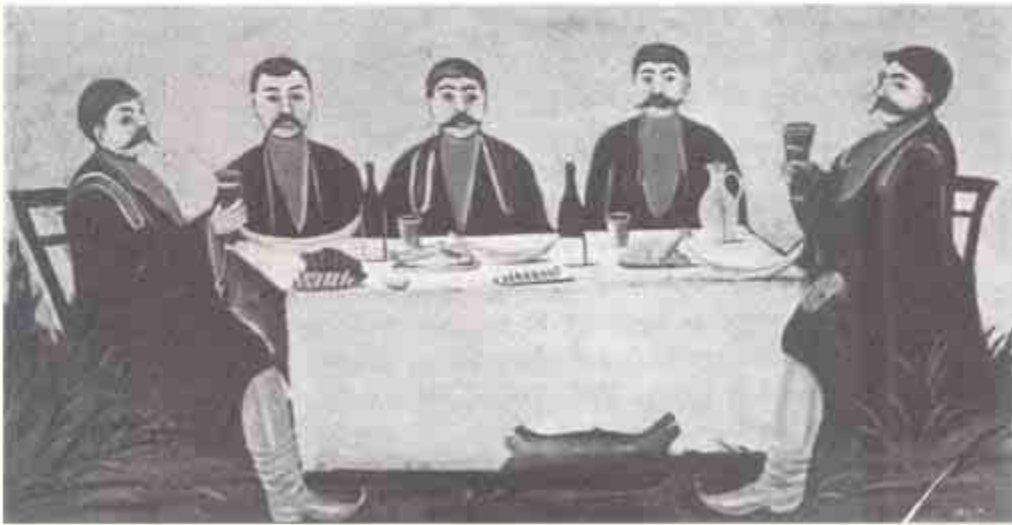
Reading Passage ნიკო ფიროსმანაშვილი

- 1 ნიკო ფიროსმანაშვილი ღარიბი გლეხაბ შვილი იყო. დაიბადა 1860 წელს კახეთში. მშობლები ადრე დაეხოცა; ჭაბუკმა თბილისს მოაშურა და აქ თექვსმეტ წელიწადს ემსახურა ვილატ სირაჯს, სოფდაგარს.
- 2 ნიკოს ჭერ კიდევ ბავშვობაში გამოაჩინდა ხატვის მიღრეკილება, მაგრამ მისი მშობლები იმდენად უსახსრონი იყვნენ, რომ შვილისთვის რაიმე საერთო, მით უფრო პროფესიული განათლება მიეცათ, ამაზე ფიქრი და ოცნებაც ზედმეტი იყო. ნიკით დაჯილდოებულმა ნიკომ სხვების დაუხმარებლად, თავად ისწავლა წერა-კითხვა არა მარტო ქართულ, რუსულ ენაზედაც, და ერთხანს ძალიან გაიტაცა ლიტერატურის კითხვამ, მაგრამ მძიმე ფიზიკურმა შრომამ, ხვალინდელ დღეზე რწმენის უქონლობამ გზა გადაუღობა შემდგომი თვითგანვითარებისა და იდეურ-ინტელექტუალური ზრდისაკენ. ბავშვობიდანვე ფერწერისადმი განწყობილი ნიკო მუდამ თვალყურს ადევნებდა და გულდასმით უკვირდებოდა, თუ როგორ მუშაობდნენ მღებავები, განსაკუთრებით ფერმწერები, რომლებიც აბრებს წერდნენ, რესტორნებისა და სარდაფების კედლების მოხატვას აწარმოებდნენ. ისწავლა რა თვითონ, სხვების დაუხმარებლად აბრების წერა-მოხატვა, ნიკო შეუღდა შეკვეთით მიღებულ სამუშაოებს; მალე თვითონ ნასწავლ ფერმწერ გიგო ზაზიაშვილთან ერთად სამღებრო-საფერმწერლო სახელოსნოც კი დააარსა (1882 წ.).
- 3 მაგრამ ამ წამოწყებამ სრული მარცხი განიცადა და ფიროსმანაშვილი საარსებო სახსრების საშოვრად ერთხანს რკინიგზაზე მუშაობდა. მაგრამ იქ სამსახური და ის საქმე, რომელსაც იგი აკეთებდა, სულიერად ვერ აკმაყოფილებდა ნ. ფიროსმანაშვილს, ამიტომ მიატოვა რკინიგზაზე სამსახური და დაუბრუნდა თავის საყვარელ საქმეს — ფერწერას, რომელსაც სიკვდილამდე არ მოშორებია და თავის სიცოცხლეც კი მსხვერპლად მიუტანა.

- 4 უკიდურესად გულჩათხრობილი, უსაზღვრო ავადმყოფური თავმოყვარეობით შეპყრობილი ნიკო ფიროსმანაშვილი მარტოხელა კაცის კარჩაკეტილ ცხოვრებას ეწეოდა, არავის არ ეკარებოდა დახმარების გამოსათხოვდაც კი, თუმცა მუდამ დღე მწვავე გაჭირვებას ჭანიცდიდა. უოჯახომ, უამხანაგომ, ყველასაგან განდევნილმა და განმარტოებულმა ფიროსმანაშვილმა მოხეტიალე კაცის ცხოვრება დაიწყო. ერთადერთი წრე, სადაც იგი ტრიალებდა, ეს იყო მიკიტნების, სირაჯების და ხელოსან-შინამრეწველების წრე... ისინი იყვნენ მისი შემკვეთენი და მისი ნიჭის დამფასებელნი. ფუნჯებით და საღებავებით დახეტილობს იგი სარდაფიდან სარდაფში, დუქნიდან დუქანში, რესტორნიდან რესტორანში, წერს სურათებს და აბრებს, ხოლო ზოგჯერ კედლებსაც ხატავს. სარდაფ-რესტორნების მეპატრონეები და მათი მუდმივი სტუმრები სასტიკ ექსპლოატაციას უწევდნენ თვითნასწავლ მხატვარს, არ იმეტებდნენ გასამრჯელოს შესრულებული სამუშაოსათვის, ზოგჯერ კი ერთ ჭიქა ღვინოს ან ერთ თეფშ კერძს მისცემდნენ ხოლმე.
- 5 ხმებმა და მითქმა-მოთქმამ ფიროსმანის ნიჭიერების შესახებ ქართველ მხატვართა წრემდეც მიადწია. ეს მოხდა 1912 წელს.
- 6 პირველ ხანებში პროფესიონალი მხატვრები დაინტერესდნენ ნ. ფიროსმანაშვილით. ქართულ პრესაში მის შესახებ წერილი და მისი პორტრეტიც კი დაიბეჭდა, ნაბიჯიც კი გადაიდგა მისთვის ნივთიერი დახმარების აღმოსაჩენად. მაგრამ ამ კეთილი განზრახვის განხორციელების ნაყოფი ნიკო ფიროსმანაშვილს ვეღარ ეღირსა; პირიქით, იმავე გაზეთმა, რომელმაც ცოტა ხნის წინათ მისი ნიჭის საქებარი წერილი მოათავსა, ახლა მისი გამაბიბრუებელი კარიკატურა დაბეჭდა. თავისი სისასტიკით ამ უღმობელმა დაცინვამ ღრმა შეურაცხყოფა, დიდი სულიერი ტრავმა მიაცენა ნ. ფიროსმანაშვილს. ამის შემდეგ იგი ახლო არ გაკარებია და სრულიად ჩამოშორდა ქართველ მხატვართა საზოგადოებას. უკიდურესად გამძაფრებული მისი თავმოყვარეობა გააღიზიანა იმ ფაქტმა, რომ მხატვრე-

ბმა მისდამი ნამდვილი ინტერესი არ გამოიჩინეს, არ ჩათვალეს იგი თავის თანასწორ და თავის ღირს კოლეგად.

7. შემდგომში ნ. ფიროსმანაშვილი ყოველთვის გაურბოდა პროფესიონალ მხატვრებთან შეხვედრას, რაიმე ურთიერთობას რომელიმე მათგანთან, და 1918 წელს ყველასაგან განკერძოებული გარდაიცვალა სრულ მარტოობაში.

Princes at Supra
N. Piroshmanishvili

Vocabulary

1

და=ბოგავბ	kill (d.o. is plural)
და=ეხოგედა	s.o.'s ... are killed, die, perish (subject is always plural)
ჭაბუკი	youth (young person)
მო=აშურედა	hurry; run away (here) (H-series id.o.; no d.o.)
ღ=ემახოგედა	serve s.o., sthg. (id.o.)
ვიღაც(ა)	some (indefinite pronoun, adjective referring to persons); not declined when modifying nouns; when used as a pronoun: Erg. ვიღაცამ, Dat. ვიღაცას, Gen. ვიღაცის or ვიღაცას(ი).
ბირაჯი	wine-merchant
ხოვდაგარი	wholesaler (A)
2	
გამო=აჩნდება	come to light; emerge in s.o., appear (H-series id.o.) (gamo=a-ჩნ-დ-ებ-ა)
მიღრეკილება •	bent; tendency
ხახხარი	resources (A)
ჩაიმე (= ჩამე)	(truncating or nontruncating) some- thing; some, any
ხედაობა	general; common
მით უფრო	all the more; particularly; let alone
ჩამ ... მიეცათ	here: to give (lit. that they give [pluperf.]
ფიქრი	thought
ოცნება	dream; vision
ზედმეტი	superfluous
ნიჭი	talent; gift
და=აჯილდო(ვ)ება	reward; endow
თავად	himself; by himself
-შედაც	= -ზე + -ც

ერობანს	for a time
გაიწვავებს	inspire; inspire enthusiasm in s.o.
შრომა	labor
რწმენა	belief; faith (-სე in)
უქონლობა	lack
გადა=ლობავს გზას	bar the way
შემდგომი	following, continuing
თვითგანვითარება	self-education
იღუერი	(from იღვა)
-ღმი (pp.)	to; toward
განწყობილი	disposed; predisposed
თვალყური	attention
∅=ადევნებს	pay attention to; observe; follow
თვალყურს	
გულდასმით	attentively; assiduously
და=უკვირდება	look at; observe; consider sthg. (id.o.)
თუ	(interrogative pronouns in indirect questions and introducing subordinate clauses are often preceded by თუ.)
შე=ღებავს	paint
ფერმწერი	painter (artist)
აბრა	sign; signboard
და=წერს	here: paint
ხარდაფი	cellar (here: wine-cellar)
მი=ხავავს	paint (e.g., house; walls; etc.)
∅=აწარმოებს	(∅=a- <i>qarmo</i> (v)-eb-s) carry out
იხსავლა რა	having learned himself
თვითონ	
შე=უღვება	begin (see sec. 9.1.2. ff.)
შე=უკვეთს	order; commission
სამუშაო	work
ფერწერ	(here declined adjectivally)
მღებარი	painter (A)
სახელოსნო	workshop (cf. ხელოსანი (A) craftsman)

3

წამო=იწყებს	begin; undertake
სრული	complete
მარცხი	defeat; failure
გან+იღობს	experience; undergo
საარსებო	vital; necessary for existence
საშოვრად	in order to find
რკინიგზა	railroad (cf. რკინა 'iron', გზა 'road')
სამსახური	service; position; work; working
სულიერი	spiritual
და=აკმაყოფილებს	satisfy
მი=აფოვებს •	leave; abandon
მი=შორდება •	distance o.s. from sthg. (id.o.)
მხვერპლად მიმაქვს	sacrifice (lit. bring as a sacrifice)

4

უკიდურესი	extreme
გულჩათხრობილი	reserved; reticent
ავადმყოფური	unhealthy; sickly
თავმოყვარეობა	self-respect; ambition
შე=იპყრობს	seize, capture [aor.: შე(ვ)იპყარი(თ), შეიპყრო]
მარტობელა	single; unmarried; solitary (nontrunc.)
ვარჩაკეტილი	isolated
ექვსა	lead sthg. (id.o.) (II. conj.; only present series)
გა=ეკარება	come into contact with s.o., here: turn to s.o.
გამო=ითხოვს	request sthg. from s.o.
მუდამ დღე	every day
მჭვავე	burning; sharp; acute
გაჭირდება	need; poverty
განდუგილი	hermit; s.o. living in isolation

გა(ნ)=ამარყო(ვ)ებს	isolate; exclude from society
მონეტრიალე	vagabond; vagrant
ფრიალებს	turn; circulate
მიკვიფანი	inkeeper; bartender (A)
ხელმხანი	craftsman; artisan (A)
შინამრეწველი	home worker
მეშვეთელი	customer (E)
ღა=აფასებს	value; evaluate; appreciate
ფუნჯი	brush
ხაღებავი	paint
ღა+ხეველიაღობს	wander around (III. conj.)
ღუქანი	(private) shop (A)
ზოგჯერ	sometimes
მეპაფრონე	owner
მუდმივი	constant; continual; here: regular
ხასტვი	cruel (here translate as "cruelly")
ექსპლოატაციას	exploit s.o. (id.o.)
გა=უნეებს	
თვითნახნავლი	self-taught
გა=იმეფებს	part with; give up
გახამრჯელი	recompense; reward
მე=ახრულებს	fulfill; execute
ერთ ჭიქა ღვინოს	a glass of wine (dat.); note that in this construction ჭიქა 'glass' is treated as an adjective
თეფში	plate (see note above)
კერძი	food; course; portion; part
5	
ხმები	rumour(s) (plural of ხმა 'voice')
მიოქმა-მოოქმა	gossip; talk
ფიროსმანი	= ფიროსმანიშვილი, ფიროსმანაშვილი
ნიჭიერება	talent; creativity
მი=აღწევს	reach (no d.o.)

6

პირველ ხანებში	at the start
ნაბიჯი	step; pace
ნაბიჯხ	stride; ნაბიჯი გადა=იღვმედა (aor. გადაიღვა) (II. conj.) steps are taken
გადა=ღვამხ	
ნივთიერი	material
აღმოაჩენს	here: find
კეთილი	kind; nice
განზრახვა	plan; intention; design
გან+ახორციელებს	realize (= make real)
ნაყოფი	fruit
∅= ელიჩხება	s.o. (dat.) is considered worthy of sthg. (nom.)
პირიქით	on the contrary
იმავე	(oblique form of იგივე) the same
ხანი	time (A)
ხაქებაჩი	of praise; praiseworthy; laudable (A)
მო=აათახებხ	locate; here: publish
გა=აპიაბრუებხ	dishonor; besmirch •[see note]
ულმოზელი	ruthless (A)
ღახინვა	derision; mockery
ღრმა	deep
შეურახეხყოფა	insult; offense
ჭრავმა	trauma
მი=აყენებხ	do; cause sthg. to s.o.
ახლო	near; nearby (adj. and adverb)
გაკარებია (= გაჰკარებია)	perf. of გაეკარება; come into contact with s.o.
ხრულიად	completely
ჩამო=აპორებხ	distance, separate s.o. from s.o.
გამძაფრებული	stubborn; embittered
გა=აღიზიანებხ	irritate; provoke; incite; excite
-ღაპი (pp.)	to, toward (used with personal pronouns instead of -ღმი)

გამო=იჩენს (E + I)	pay attention, show interest (in)
ინტერესს	
თავისი	here: = თავიანთი
თანასწორი	equal
ღირსი	worthy
კოლეგა	colleague
7	
შემდგომში	later
შეხვედრა	meeting; encounter
რაიმე	any (nontrunc.)
რომელიმე	some; any (indefinite pronoun and adj.) gen. = რომელიმეს or რომლისამე.
მათგანთან	see sec. 8.6.1
გან=აკერძოებს	isolate

•ADDENDA TO VOCABULARY

2 იმდენად	to such an extent
3 ხაყვარელი	beloved, favorite (E)
ბიციცხლე	life
~ც კი	even
6 მიხი გამაბიაბრუებელი კაიკაფურა:	'a caricature dis-
	honoring <i>him</i> '; with participles
	(as with masdars) the possessive
	adjective replaces the correspond-
	ing direct object of a transitive
	verb.

LESSON 14

14.0. Peculiarities in the verbal system. A limited number of common Georgian verbs show peculiarities (from the point of view of English and many other Western European languages) either in meaning (semantic) or conjugation (formal). In this and the following lesson a limited number of such "peculiar" verbs will be discussed so that we might gain an idea of how they behave.

14.1. Semantic peculiarities.

14.1.1. Verbs of politeness. In polite speech certain verbs are replaced by others that are felt to be more polite. Such verbs are most common in the second person (including imperative). As a rule they are not used in the first person. In the third person, the subject is often a respected figure.

14.1.1.1. Prefixed II. conjugation verbs with the root *brjan-* 'command' are used as respectful, polite counterparts of the correspondingly prefixed forms of the verb ხვლა 'go':

Normal	Respectful	
შე(მ)ვა	შე(მ)ბრძანდება	go/come in
გა(მ)ვა	გა(მ)ბრძანდება	go/come out
ა(მ)ვა	ა(მ)ბრძანდება	go/come up

and similarly with other prefixed forms of ხვლა.¹ The same verb is used with the preverb ა+ also to mean 'stand up':

აღვება	აბრძანდება	stand up
--------	------------	----------

With the preverbs *da+* and *gada+* (*gadmo+*) it can have the meaning of 'sit':

დაჯდება	დაბრძანდება	sit down
დასხდებიან	დაბრძანდებიან	
გადაჯდება	გადაბრძანდება	sit on that side
გადასხდებიან	გადაბრძანდებიან	
გაღმოჯდება	გაღმობრძანდება	sit on this side
გაღმოსხდებიან	გაღმობრძანდებიან	

Note also the following idiomatic uses of this verb

without preverb:

როგორა ხარ(თ)?	როგორ ზრძანდებით?	How are you?
ვინა ხარ(თ)?	ვინ ზრძანდებით?	With whom do I have the honor of speaking?

As can be seen, in these uses the verb ზრძანდება serves as a replacement of ხარ, არის (see below, sec. 14.1.1.2).

The I. conjugation form of this verb is used with the meaning 'say', 'tell':

იყვირს	(pres. ამბობს)	ზრძანებს	say
ეყვირს	(pres. ეუბნება)	ეზრძანებს	tell s.o.

14.1.1.2. The root *axl-/xel-* occurs with the meaning of 'be'. In these uses the verb always contains a marker of a second person plural indirect object, although there is no indirect object in the sentence. Unlike the forms discussed above, this verb has forms for the first and third persons, but no second person forms. With the meaning of 'be' the conjugation is as follows:

ვარ(თ)	გახლავართ	I am/we are
არის	გახლავთ	He is
არიან	გახლავან	they are
ვოყავი(თ)	გახლდით	I was/we were
იყო	გახლდათ	He was
იყვნენ	გახლდნენ	They were

(The conjunctive forms of the polite verb correspond to the optative of ყოფნა.) The future tense (first person) is გეახლებით (*g-e-axl-eb-i-t*). For the missing second person of this verb (in the meaning 'you [all] are') the second person forms pres. ზრძანდები(თ), past ზრძანდებოდი(თ), etc. are used. The third person of this verb can also be used. As a result there are three possible forms for the third person: არის, გახლავთ, ზრძანდება.²

The polite form corresponding to 'come' has no present series. There are no forms for the second person.

მოვალ(თ)	გეახლები(თ)	<i>g-e-axl-eb-i</i>	I/we will come
მოვა	გეახლება		He will come

მოვლენ გეახლებიან They will come

The aorist is irregular: first person: გეახელი(თ) *g-e-axel-i(-t)*. Third person sg. გეახლა, pl. გეახლნენ. This II. conjugation verb can also be used with the meanings of 'eat' and 'drink', although the preradical vowel *-i-* is found too: გიახლებით.

14.1.1.3. The root *rtmev-/rtv-* is used as a polite replacement in the second (and at times third) persons in the following instances:

Normal	Respectful	
ჭამს	მიირთმევს	eat
მიუყვანს	მიართმევს	bring, give sthg. to s.o.
წაუღებს		
მიხედავს		

This verb is irregular in the aorist series: second person *-რთვი(თ)*, third person sg. *-რთვა*, third person pl. *-რთვეს*.

14.1.2. Personal vs. nonpersonal verbs. A limited number of Georgian verbs occur in pairs, one member of which is used to refer to human beings (personal), the other to nonhuman beings (animals, things; i.e., nonpersonal). As a rule, if the verb is transitive (generally I. conjugation), the *direct object* of the personal verb must be personal, while if the verb is intransitive, the *subject* of the personal verb must be personal (i.e., in the II. and III. conjugation verbs). With IV. conjugation verbs, it is the noun in the nominative case that must be personal if the verb is personal.

An example of a nonpersonal verb would be the IV. conjugation verb *მავს* 'have sthg.', while *მყავს* 'have s.o.' is an example of a personal verb (see sec. 12.1.3.a., b.). Verbs such as *მოიყვანს* 'bring', 'carry sthg.' are nonpersonal and verbs such as *მოიყვანს* 'bring', 'lead s.o.' are personal (sec. 12.1.3.c., d.). Examples: Transitive

ღაბანს	wash s.o.	გარეცხავს	wash sthg.
იგნობს	know s.o., be acquainted with s.o.	იგნობს	know sthg.

Intransitive

წევს	s.o. is lying (down)	ღევს	sthg. is lying
------	----------------------	------	----------------

14.1.3. "Singular" and "plural" verbs. A small number of verbs occur in pairs, one member of which is used with plural referents, the other with singular referents. With I. conjugation verbs, one verb form is used when the *direct object* is either plural or denotes more than one person or object (e.g., a collective noun or a noun modified by a numeral or quantifier) and the other is used with a singular object. With other verbs the "plural" verb is used with a plural *grammatical subject* or when the grammatical subject denotes more than one person or object while the "singular" verb is used with a singular subject denoting only one person or object. We have already seen examples of such verbs in: singular დაჯდება; იჯდება (pres. ზის); plural დახედებიან; იხედნენ (pres. ხედავ) (sec. 9.1.2.2, 9.1.3). Examples of I. conjugation pairs are:

Singular object		Plural object	
გადააგდებს	throw sthg.	გადაყრის	throw, scatter things
დახვამს	set, put down sthg.	დახვამს	set things down
დაკლავს	slaughter (e.g., a chicken)	დახოცავს	slaughter (e.g., chickens)
დადებს	put sthg. down	დააწყობს	put things down
გაყვებს	break sthg. (e.g., dish)	დაამცვრევს	break (e.g., dishes)

Examples of II. conjugation pairs are:

Singular subject		Plural subject	
ჩა(მ)ვარდება	sthg. falls down	ჩა(მ)ვვივ(დებ)ა	things fall down
დაეხება თავს	attack	დაეხებება თავს	attack
მოკვდება	s.o. dies	დაიხოცებიან	they die

The II. conjugation forms of I. conjugation verbs show a similar pattern. Note, for example, the II. conjugation forms of დაკლავს, დახოცავს:

დაიკვლება	დაიხოცება
s.o. is killed	some are killed; some die

Many verbs with preverbs other than *da-* can change the preverb to *da-* when an object, direct or indirect,

depending on the verb, is plural or collective. Some examples from verbs already introduced are:

შეჭამს	eat sthg. up	ლაჭამს	eat things up
გააფრენს	have sthg. fly	ლააფრენს	have things fly
გაუგზავნის	send sthg. to s.o.	ლაუგზავნის	send sthg. to people (id.o.)
გარეცხავს	wash sthg.	ლარეცხავს	wash things
გაათბობს	warm sthg.	ლაათბობს	warm things
გამოაცხობს	bake sthg.	ლააცხობს	bake things

14.1.4. Conjugation and voice. The vast majority of I. conjugation verbs are transitive, that is, they have direct objects. Nonetheless, there is a small number of I. conjugation verbs which are intransitive, i.e., they occur without a direct object. In some instances such verbs may have an indirect object corresponding to a direct object in other languages. Examples of such verbs include:

ლაიგვიანებს	be late
ლაახველებს	cough
ლააფურთხებს	spit
ღ-ხ-ცემს	hit s.o. (id.o.)
ლაურეკავს	telephone s.o. (id.o.)
ღ-ყურებს	look at sthg., s.o. (id.o.)
მიიღწევს	reach s.o., sthg. (id.o., H-series)
მიამურებს	hurry someplace (i.do., H-series)
ლახედავს	look at s.o. (id.o., H-series)

Similarly, there are some verbs which always will have an indirect object marker of the third person (*h-*, *s-*, *u-*, *e-*) but which may have no indirect object.

ლაუკრავს	play (musical instrument)
გაუშვებს	let sthg. out, release s.o., sthg.
გაემგზავრება	travel (intrans.)
გაემართება	move, make one's way
გაეშვება	become entangled (in sthg.)
ლაეცემა	fall (down)
ლაეხეულება	wander around

14.1.5. II. conjugation verbs with two indirect objects. A limited number of II. conjugation verbs can take two indirect objects. One of these indirect objects generally corresponds to a direct object in English. Such verbs often have only present series forms; when they do have other series, both indirect objects remain in the dative case.³ Examples:

ეუბნება	tell s.o. sthg.
დაჰპირდება (also შე-)	promise s.o. sthg.
მთყუვება	tell. s.o. sthg.
დაემუქრება	threaten s.o. with sthg.

Examples:

ლევანი ჩემს დას ხაჩუქარს შეჰპირდა.

Levan promised my sister a gift.

მასწავლებელი ბავშვებს ხაინცერებს მღაპარს

უყვებოდა.

The teacher was telling the children an interesting fairy tale.

In some instances, the present series forms of II. conjugation verbs can be used with a transitive meaning, taking, at times, an object in the dative.

Example: გაზეთები ერთ იმიხთანა ამბავს იწერებინან, რომელსაც აღაშიანი გვერდს ვერ აუქცევს. 'The newspapers are writing such a story that a man can't avoid it' (lit.: turn one's side away from it).

14.1.6. Note. It is important to keep in mind the fact that irregularities of the types described above are relatively rare in Georgian. Further, in many instances such distinctions as outlined above are no longer observed by many speakers and writers of Georgian and are more typical of an older stage of the language.

14.2. Wordbuilding: Suffixed pronouns and adjectives.

14.2.1. The suffix *-ჭაც(a)*. The suffix *-ჭაც(a)* added to pronominal or adverbial forms yields the meaning of a certain specific but unspecified person, place, time, etc., that is usually, though not necessarily, known to the speaker. It often corresponds in meaning to Russian *-то* as in *кто-то*, *что-то*, *где-то*, *как-то*, etc. Examples include:

ვინღაც(ა) (ვინღაც) someone (specific)

რაღაც(ა)	something
რაცმღაც	for some reason
ხაღღაც	somewhere
როგორღაც	somehow, in some way

14.2.2. The suffix *-me*. Contrasting with *-ჭაც(a)* is the suffix *-me*, which, when added to pronominal forms, gives the meaning of an indefinite, nonspecific, unknown person, place, time, etc. It is close in meaning to Russian *-нибудь*, as in *кто-нибудь*, *что-нибудь*, *где-нибудь*, *как-нибудь*, etc. Examples include:

ვინმე	anyone, someone (indefinite)
რამე	anything, something
რომელიმე	any, some
რამდენიმე	some (indefinite quantity)
როდისმე	anytime, at sometime
როგორმე	in some manner (or other)

Compare the following examples, which contrast the suffixes *-ჭაც(a)* and *-me*:

ვიღაც მოვიდა.

Someone (a known person) came.

იქნებ ვინმე მოვიდეს.

Perhaps someone (not known who) will come.

რაღაც გაგიყიდე.

I sold something (known, specific) for you.

რამე იყიდე!

Buy something (anything) for yourself!

ხაღღაც ვნახე.

I saw him somewhere (specific).

ხვალ ხაღმე წავიდე!

Let's go somewhere (not specific) tomorrow.

Note that the suffix *-me* tends to occur most commonly with modal forms of the verb such as imperatives, optatives, conditionals; it is also extremely common in questions and with the future screeve.

Pronouns ending in *-ჭაც(a)* in the nominative have the stem *-ჭაცა-* in all remaining cases and are declined regularly. Pronouns in *-me* are nontruncating, but otherwise are declined regularly.⁴ Examples: N. ვიღაც,

E. ვიღაცამ, D. ვიღაცას, G. ვიღაცის, etc.; N. ვინმე, E. ვინმემ, D. ვინმეს, G. ვინმეს, etc.

14.2.3. The suffix *-ve*. The suffix *-ve* added to pronouns and adverbs generally denotes identity. With the pronoun *იგი* it has the meaning 'the same'. When modifying a noun it has the N. *იგივე* and in all other cases the form *იმავე* (see sec. 5.5.1). Used pronominally the cases other than the nominative have the nontruncating stem *ima-ve-*: E. *იმავემ*, D. *იმავეს*, G. *იმავეს*, etc. Similar to *იგივე* is N. *ეხვე*, adjectival form *ამავე*, pronominal stem *ama-ve-* (nontruncating) 'the same' referring to antecedents closer to the speaker.⁵ Other forms with the nontruncating stem *-ve* include:

ახეთივე	such an (identical, like this)
იხეთივე	such an (identical, like that)
იქვე	at (that) same place; <i>ibid.</i>
ამქვე	at (this) same place
ახლავე	at this moment; right now

With other forms *-ve* can often be translated into English by 'very', that is, *დღევნვე* 'this very day', *მინივე ხიფყვეშით* 'in his very own words', *წყალშივე* 'in the very water', 'in the water itself'. A close equivalent of Georgian *-ve* is the Russian particle *же*. For the use of *-(i)ve* with numerals, see sec. 10.4.4.

14.2.4. The suffix *-ḡa*. The nontruncating suffix *-ḡa* can be added to interrogative pronouns and adverbs, thereby strengthening or intensifying these interrogatives. Examples: *ვი(ნ)ღა?* 'who then?' 'who in the world?' *რაღა?* 'what in the world?' *ხაღა?* 'where the deuce?' *როგორღა?* 'how in the world?' etc.

LESSON 14: Notes

1. The corresponding I. conj. form, e.g., *შეაბრძანებს* functions as a respectful or polite replacement for verbs in *-qvan-s*, e.g., pres. *შემყავს*, fut. *შეიყვანს* 'lead, bring in'.

2. The form *გახლავთ* 'he is' shows respect to the person spoken *to* (2d person) while *ბრძანდება* 'he is' is used to show respect to the person spoken *about* (3d person).

From the same root are the verbs *ახლავს* 'is, there is' (only third person) and the IV. conj. verb (with H-series markers) *მახლავს* (*m-a-xl-av-s*), 3sg. *ახლავს* 'have sthg.'. An example of the latter is: *ამ ახალი გაზეთის პირველ ნომერს ბევრი ბეჭდვითი შეცდომა ახლავს.* 'The first issue of this new newspaper has many typographical (= printing) errors.'

3. This is the normative rule. There is also a tendency to use the nominative case for what corresponds in other languages to the direct object when the verb is in the aorist or perfect series.

4. Older forms of declension are also found in which the case endings are added before these suffixes; e.g., D. *ვინმე*, *რასმე*; G. *ვინიმე*, *რინიმე*, etc. Similar patterns are found with the suffixes *-ve* and *-ḡa* (see below, secs. 14.2.3 and 14.2.4).

5. There is a third form, *ეგეცე*, adjectival form *მაგაცე*; see Lesson 5, note 7.

LESSON 14: Exercises

Note: Due to the length and difficulty of the reading passages in this and the following lesson, the exercises in this lesson are restricted in number and cover chiefly the suffixed pronouns and adjectives and polite replacement for 'be'. (Lesson 15 has no exercises.) The grammatical material in this lesson and the following one are primarily for reference, although examples of some of the material will be found in the reading passages.

1. რაშია ხაქმე? --მკითხა ვილახამ.
2. მე რაღაც ვიცი იმის შესახებ.
3. როდისმე გიცხოვრიათ ხოფელში?
4. ხადმე ქალაქში ვიხადილებთ.
5. ჩემი ქმარი ხადღაც წავიდა, მაგრამ ხწორად არ ვიცი—ხად.
6. შენ რაღაცით უკმაყოფილო ხარ?
7. ვინმე გაგზავნე ექიმთან!
8. დავუძახოთ ვინმე; ვინმე აუცილებლად დაგვეხმარება.
9. ახეთი რამ გაგიგონია?
10. როცა იმ მაღაზიაში იქნები, შენს ცოლს რამე უყიდე!
11. ვილაც კაცმა გიკითხათ და რაღაც წიგნი დაგიტოვათ.
12. აქ რაღაცა აკლია.
13. ძაღლებს რამე აჭამეთ!
14. იხ ეძებს რაიმე სამუშაოს.
15. თქვენ ვილა ხართ? მე, თქვენი ჭირიმე, ლადო პაპაშვილი გახლავართ.
16. ეს დრო გახლავთ ზაფხული.
17. ეს ამბავი ვილამ გითხრა?
18. არ ვიცი, ხადლა წავიდეთ.
19. ჩვენ ერთხა და იმავე ხახლში ვცხოვრობთ. აკაკის იქვე ცხოვრობს.
20. მე იმავე პიესას ვკითხულობ, რახაც ზურაბი გუშინ კითხულობდა.
21. შოთა რუსთაველს იხეთივე მნიშვნელობა აქვს.

- საქართველოსათვის, როგორც შექსპირს ინგლისისათვის.
 22. დღეს იხევე მხურს თბილისში ყოფნა, როგორც გუშინ.
 23. ვინ პრძანდებოთ? --ვერ მიცანით? თქვენი მეზობელი
 გახლავართ.
 24. სად პრძანდებოდით აქამდის? --სოფელში გახლდით
 დედის ავადმყოფობის გამო.
 25. მწყემსი ჯერ კიდევ ერთხა და იმავე ადგილას დგას.

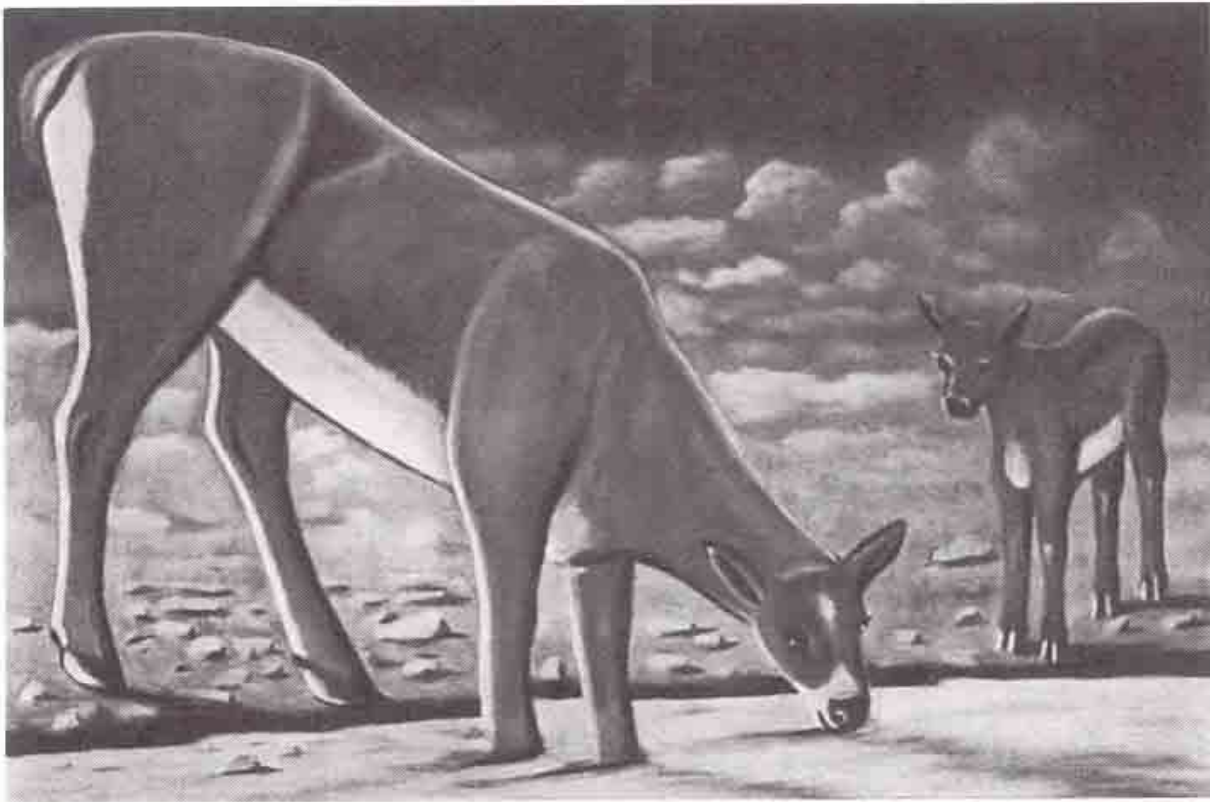

Woman with a Deer
 N. Piroshmanishvili

Vocabulary

აღვილახ = აღვილღე	in a/the place
ავადმყოფობა	illness; disease
ერთი და იგივე	one and the same; as adj. dat. = ერთხა და იმავე, etc.; as pronoun dat. = ერთხა და იმახვე, etc.
ვინმე	someone; anyone
ვინა	who (in the world)?
ვინაჲ(ა)	someone (pronoun); some [person] (adjective)
იგივე	(the) same (for declension, sec. 14.1.2)
ინგლისი	England
იხევე	just as; just so
იხეთი	such (a)
იხეთივე	just the same; just such a
იქვე	there (in the same place); ibid.
მნიშვნელობა	importance; significance
რამე (nontrunc.)	= რამე
რამე, რამ	thing; something; some (kind of)
რაღაჲ(ა)	something (pronoun); some [thing] (adjective)
როდისმე	at some/any time
ხადმე	someplace; somewhere; anyplace; anywhere
ხადლა	where (in the world)?
ხადლაჲ(ა)	somewhere; someplace
ხამუშაო	job; work
შენი (თქვენის) ჭირიმე	my good friend (affectionate form of address; literally: [may] your misfortune [come] to me).
ბრძანდები(თ)	<i>brjan-d-eb-i(-t)</i> see sec. 14.1.1.2
გაიგონებხ	<i>ga=i-gon-eb-s</i> hear
	(perfect = გაუგონია)

იკითხავს, pres.	<i>i-kiṭṭṭ-av-s</i>	ask for s.o.; ask to see s.o.
კითხულობს		
ხადილობს	<i>sadil-ob-s</i>	dine; have dinner
დატოვებს	<i>da=ṭov-eb-s</i>	leave sthg. (behind)
უძახის, fut.	<i>u-jax-i-s, fut.</i>	call s.o. (id.o.)
დაუძახებს	<i>da+u-jax-eb-s</i>	
გახლავს	<i>g-a-xl-av-s</i> or <i>g-axl-av-s</i>	see sec. 14.1.1.2

Two Deer
N. Pirozmanishvili

Key to the Exercises

1. "What is the matter?" (lit.: in what is the matter) someone asked me.
2. I know something about that.
3. Have you ever (= at any time) lived in the country?
4. We shall have dinner (dine) someplace in the city.
5. My husband went somewhere, but I don't precisely know where.
6. Are you dissatisfied with something?
7. Send someone to the doctor's!
8. Let's call someone; someone certainly will help us.
9. Have you heard such a thing?
10. When you will be in that store, buy something for your wife.
11. Some man asked for you and left you some book.
12. Something is lacking here.
13. Feed the dogs something.
14. He is looking for some (kind of) work.
15. Who in the world are you? I, my dear friend, am (polite) Lado Papašvili.
16. This season (= time) is (polite) summer.
17. Who in the world told you this news?
18. I don't know where in the world we are to go.
19. We live in one and the same house. Akaki also lives there (i.e., in the same place).
20. I am reading the same play that [= what] Zurab was reading yesterday.
21. Šota Rustaveli has just the same significance for Georgia as Shakespeare for England.
22. Today I wish to be (use VN) in Tbilisi just as (much) as yesterday.
23. Who are you (polite)? Couldn't you recognize me? I am your neighbor (polite).
24. Where were you (polite) up to now (= up to here)? I was (polite) in the country because of my mother's illness.
25. The shepherd is still standing in one and the same place.

დაბადების დღე

- 1 ასმეშვიდე აუდიტორიაში ქრისტეს ტირილი იდგა. პოლიტეკონომიას თვითონ პატივცემული პროფესორი, კასიანე გოგიაიშვილი იბარებდა. ეს ამბავი მოულოდნელი არ იყო ჩვენთვის და არც ერთ ჩვენთაგანს ამის დარდი არ ჰქონია, მაგრამ როდესაც აუდიტორიიდან ლოყებდახოკილი ლუბა ნოდია გამოვიდა და გვითხრა, ყველაფერი ეყურებო, გავშრით. ვინ იფიქრებდა, რომ ამ სათნოებით სავსე, ყრუ კაცს, რომლისთვისაც გამოცდაზე მერკანტილიზმის ნაცვლად იონჯის ფესვთა სისტემა რომ მოგეყოლა, მაინც ხუთიანს წერდა, სწორედ წელს, საგაზაფხულო სესიებზე, დაუბრუნდებოდა სმენა. ამ ამბის შემდეგ პირადად ჩემთვის გამოცდა დამთავრებული იყო, მაგრამ ცნობისმოყვარეობამ წამძლია და ლუბას მივვარდი, რომელიც გადამწიფებული ნესვივით გაყვითლებულიყო და მატრიკულში ჩაწერილ ორიანს დაშტერებოდა.
- 2 — რაო, გოგო? — ვკითხე ლუბას და სახელო მოვქაჩე.
 — რა ვუყო ახლა ამას? — თქვა ლუბამ და უაზრო თვალეზი მომაშტერა.
 — კი მაგრამ, არ იცოდა მაგ ოჯახდანგრეულმა, მატრიკულში ორი რომ არ იწერება? — ჰკითხა გურამმა.
 — ვუთხარი და ასე მიპასუხა, აბა, რა ვიცი, გოგონი, ჩემს სიცოცხლეში პირველად ვწერ ორიანსო, რა ვქნა ახლა მე? — ისევ იკითხა ლუბამ და თვალეზი ცრემლით აევსო.
 — მაინც რა შეგხვდა? — ჰკითხა გურამმა.
 — პირველი, საქონლის წრებრუნვა. მეორე, ფულას ინფლაცია, მესამე, აღარ მახსოვს...
 — ვერაფერი ვერ უპასუხე?
 — დავიწყე!
 — რა?
- 3 — როგორც შარშან, ამ ზაფხულს სოფელში ვიყავი, ბებიას ვეხმარებოდი ბოსტნის დამუშავებაში-მეთქი, ბებიაჩემი ძალიან კეთილი. ქალია-მეთქი... ჰოდა, ბებიაშენი დაგიწერს ნიშანსო, ასე მითხრა. — დაამთავრა ლუბამ და მატრიკულზე დაემხო.
- 4 აუდიტორიის კარი გაიღო და ჩვენი ჯგუფის მამასახლისვა სია წაიკითხა:
 — ბარამიძე, ჭიჭინაძე, შემოდით!
 — ბ-ს მერე ჭ-ა, დეგენერატო? — ჰკითხა გურამმა.

- 5 — ერთი ქვევიდან, ერთი ზევიდანო! — განმარტა ეფრემმა და გადმოცვენილი თვალებით აუდიტორიისაკენ მიგვიითთა, ვითომდა ჩემი რა ბრალია, პროფესორმა ასე თქვაო. მე არ ვიცი, რა ჰქვია ისეთ ავადმყოფობას, როდესაც გული ყელში ამოვარდება, ენა მუცელში ჩავარდება, შუბლზე ცივი ოფლი დაგასხამს, მუხლები მოგეკვეთება, ხელები აგიკანკალდება და თვალები დაგიბნელდება, მაგრამ როდესაც გადავხედე გურამს, რომელიც ვეებერთელა ცხვირსახოცით შუბლსა და ხელებს იმშრალებდა და გამხმარ ტუჩებს ილოკავდა, მივხვდი, რომ ეს ავადმყოფობა გადამდები იყო.
- 6 აუდიტორიაში ფეხაკრეფით შევედით. პროფესორი მწვანე მაუღგადაფარებულ მაგიდას უჯდა და ილიმებოდა. მას ოქროსვარაყიანი, სქელშუშიანი სათვალე ეკეთა, რომლის ორთავე ყურში შეკვეხებული ბოლოები ჩვენს დამლუპველ ორ პატარა მემბრანას უერთდებოდა.
- 7 — დაბრძანდით! — მიგვიპატიუა მან. ჩვენ აღვილიდან არ დავძრულვართ.
— თქვენ ყურს ხომ არ გაკლიათ?.. მობრძანდით და დაბრძანდით! — ისევ მიგვიწვია პროფესორმა, მაგიდას მივუსხედით, რომელზეც სასიკვდილო განაჩენივით ეყარა ხელისგულის სიფართე თეთრი, ჭერ თითქმის უხმარი საგამოცდო ბილეთები.
— აიღეთ ბილეთები და მოიფიქრეთ! — გვთხოვა პროფესორმა.
- 8 მე ავიღე ბილეთი და ვიდრე გადმოვაბრუნებდი, უკვე ვიცოდდი, რომ ეს იყო ის ბილეთი, რომელზე ფიქრიც სიკვდილამდე არ მომბეზრდებოდა. გურამმაც აიღო ბილეთი, დახედა და შავნაბადაზე შესაწირავად აყვანილი მოზვერივით მომაპყრო სევდიანი თვალები.
- 9 — თქვენი სახელი და გვარი? — მკითხა პროფესორმა.
— ბარამიძე თეიმურაზი. — ვუპასუხე პირველ კითხვაზე. პროფესორმა პასუხი უბის წიგნაკში ჩაიწერა.
— თქვენი? — მიუბრუნდა ახლა გურამს.
- 10 — ჰიჭინაძე გურამი. — ასევე ყოჩაღად უპასუხა გურამმა. პროფესორმა ისიც ჩაიწერა. მე და გურამი, როგორც ეს გამოცდაზეა მიღებული, ერთმანეთისაგან მოშორებით დავჯექით. მე საოცარი გულგრილობით დავიწყე ბილეთის კითხვა. პირველი კითხვა იყო — მიწის რენტა.
— ხომ არ დაიწყებთ? — მკითხა უცებ პროფესორმა.
— რატომაც არა! — ვუპასუხე მე, გურამმა გაკვირვებისაგან პირი დააღო.

- აბა, დაიწყეთ! — გაუხარდა პროფესორს.
- 11 — მიწის რენტა. მიწა კაპიტალისტურ ქვეყნებში იყიდება. საერთოდ, იქ ყველაფერი იყიდება, სინდისიც კი, სინდისი, რა თქმა უნდა, იაფად. რენტა არის მიწის გადასახადი. კაპიტალისტურ ქვეყნებში გადასახადები ძალიან მაღალია, გლეხები გმინავენ სამხედრო გადასახადების გამო, რადგან კაპიტალისტები იარაღს აუღარუნებენ. შეიარაღებას დიდი ხარჯი უნდა... დიდ ხარჯს — ბევრი ფული, ბევრ ფულს შოვნა უნდა, საიდან? გვეკითხება მოვლენათა ლოგიკა, რა თქმა უნდა, გადასახადებისგან.
- 12 — რა გქვიათ თქვენ, ახალგაზრდავ? — შემაწყვეტინა პროფესორმა.
— თემო, ბატონო!
— ჩემს ლექციებს თუ ესწრებოდით?
— როგორ გეკადრებათ, პატივცემულო! — მეწყინა მე.
— რატომღაც არ მახსოვხართ, თქვენ კი, საერთოდ, არ გიცნობთ! — მიუბრუნდა იგი გურამს.
- 13 — ჩვენ გიცნობთ შესანიშნავად, პატივცემულო ლექტორო, თქვენ კასიანე გოგიჩაიშვილი ბრძანდებით, ყველასათვის საყვარელი პროფესორი... თქვენ ჩვენი სიამაყე ხართ, თქვენს ლექციას ვინ გააცდენს, თქვენს ლექციებს კი არ ვიწერთ, ვყლაპავთ! — ჩავარდა ექსტაზში გურამი.
- 14 — აბა, ერთი მომიყევით, რას ყლაპავთ? — შეაჩერა პროფესორმა. გურამი ჯერ გაქვავდა, მერე წყლიდან ამოსული ძალღივით თავი გაიბერტყა და მე შემხედა. მე ენაზე ვიკბინე, რომ არ გამცინებოდა. ახლა პროფესორს შეხედა გურამმა.
— აბა, — შეახსენა პროფესორმა.
— ბარამიძის გამოკითხვა დაამთავრეთ, პატივცემულო? — დაინაზა ხმა გურამმა და სათნოებით სავსე ღიმილი მაჩუქა.
- 15 — ბარამიძე მეორე კითხვას მოიფიქრებს! — უპასუხა პროფესორმა. გურამმა კიდევ ერთხელ დახედა ბილეთს, მერე თვალები ამოატრიალა და სადღაც, შუბლზემოდ, შიგ ტვინში დაიწყო რაღაცის კითხვა. მერე, ეტყობა, ვერაფერი ამოიკითხა და ნორმალურ მდგომარეობას დაუბრუნდა.
- 16 — შეიძლება, ბატონო, ბილეთი გამოვცვალო? — ჰკითხა უცებ პროფესორს.
— შეიძლება! — უპასუხა პროფესორმა და ამოიოხრა. გურამის აკანკალებული ხელი ბილეთებზე დაცურდა, მერე უცებ ერთ-ერთს დააცივდა და ასე დარჩა დიდხანს.
- 17 — ჰიჰინაძე, თქვენს გარდა კიდევ მყავს გამოსაცდელი

ხალხი! — შეახსენა პროფესორმა. ხელი მექანიკურად ამოძრავდა, მას თან აჰყვა ბილეთი და გურამის თვალეზთან გაშეშდა. გურამი ტურებს აცმაცუნებდა, ეტყობოდა, საკითხებს იმეორებდა.

— აბა, რას იტყვით? — თქვა პროფესორმა და თითები ნერვიულად დააკაკუნა მაგიდაზე.

— რამდენი ბილეთის გამოცვლის უფლება მაქვს, პატივცემულო? — შეეკითხა გურამი გაბზარული ხმით.

— მომეცით თქვენი მატრიკული! — გაუშვირა ხელი პროფესორმა. გურამი მოტყდა.

18 — არ დამლუპოთ, ბატონო, სტიპენდია დამეკარგება!

— თქვენი სტიპენდია კი არა, ოცი წლის უნახავი მეგობარი დავკარგე, მაგრამ საფლავში არ ჩავყოლივარ!

— მაგი ისედაც დაკარგული გყოლიათ. რა მოუვიდა უბედურს? — აუჩუყდა გული გურამს.

— ჭიჭინაძე, მომეცით თქვენი მატრიკული! — გაუშვირა თხოვნა პროფესორმა.

მიშველეო, გადმომხედა გურამმა.

19 — პატივცემულო პროფესორო, დიდი უსამართლობა იქნება ახლა თქვენ რომ მაგას ორი დაუწეროთ, მთელი ღამე ერთად ვსწავლობდით! — შევაწიე სიტყვა გურამს.

— ყმაწვილო, მთელი ღამე კი არა, ხუთი წელი ვსწავლობდი ჩემბერლენთან ერთად ოქსფორდის უნივერსიტეტში, მერე ის კაცი ინგლისის პრემიერ-მინისტრი გახდა. მე კი თქვენისთანა იდიოტებს ვასწავლი თბილისში, გასაგებია? — მკითხა პროფესორმა. ყველაფერი მზესავით ნათელი იყო, მაგრამ გურამს არ უნდოდა უკან დახევა.

20 — პატივცემულო პროფესორო, წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ ხართ მილიონერი, — დაიწყო მან. — ხართ მილიონერი და გაქვთ რამდენიმე მილიონი სამიანი, მოვიდა თქვენთან მათხოვარი და გეუბნებათ — პატივცემულო მილიონერო, გაიღეთ მოწყალება, მომეცით ერთი სამიანი თუ შეიძლება, — ახლა წარმოიდგინეთ, რომ ის მათხოვარი მე ვარ და გთხოვთ..

მე ვეღარ გავუძელი მილიონერისა და ღვთის გლახის ამ დიალოგს და პირზე ხელაფარებული გამოვვარდი გარეთ. დერეფანში არავინ არ შემომგებებია და არ უკითხავს, რა მიიღეო.

Note: In the section above, from ნოდარ დუმბაძე's novel მზისნი ტაძე (first appearing in the Tbilisi journal მზისნი 'Star', 'Constellation' in 1966), a group of students at Tbilisi University are taking their (oral) examination in political economy, a course which used to be considered a "snap" since the deaf professor was unable to hear the students' answers. As a consequence the students would answer his questions with any totally irrelevant thought that entered their minds. But, this year, disaster strikes: Professor Kasiane Gogičaišvili has a brand-new hearing aid!

Dumbaje, who is from Guria in West Georgia, often uses West Georgian features in his writing, especially in dialogues. A few of these are pointed out in the vocabularies

N.B. It is extremely important to be aware of instances of indirect speech, usually marked by -o (see sec. 8.5).

VOCABULARY

1 •

ქრისტეს ცირილი
იღვა

პატივცემული

ჩაიბარებს

(გამოცდას) •

ღარღი

ლყა

ღაიხოკავს

ლუბა ნოდია

მოეყურება

გამრება

ფიქრობს

ხათნობა

ხავსე

ყრუ

ნაცვლად

იონჯა

ფესვი

მოაყოლებს

ხუთიანი

ჩელს •

ხმენა

პირადად

ცნობისმოყვარეობა

წა=ხ-ძლევს

მივარდება

გადამწიფებელი

loud wailing (lit., Christ's crying)

here: was

respected; honored • [see note]

administer (an exam); here: political

economy (examination) is the d.o.

care, concern; ამის ღარღი concern

cheek

about this

scratch

(woman's name)

hear; be able to hear (see sec.

12.1.2.4)

dry (up) (intrans.); here: freeze in

terror

think

virtue; charity; kindness

full (+ instr.)

deaf

instead of (pp.)

clover

root

tell s.o. sthg. (about)

5 (= university grade, U.S. "A")

= ამ ჩელს

hearing

personally

curiosity

sthg. overcomes s.o.

run to (H-series id.o. marker) (sub-

ject only singular; sec. 14.1.3);

with plural subject, the form

მი+ხ-ცვიც(ღებ)იან is used)

overripe

ნეხვი	melon
ყვითელი	yellow (E)
მატრიკული	"grade book," booklet in which course grades are written
ჩაწერს	inscribe; enter
ორიანი	2 (= university grade, U.S. "D")
დააშტერდება	stare at sthg. (H-series id.o.) (here: pluperf.)
2	
რამ	i.e., "What [did the profes- sor] say?" See sec. 8.5.
გოგო	girl
ხახელი	sleeve
მოქაჩავს	tug
რა ვუყო ამას?	[what am I to do (opt.) with/ about this]
უაზრო	stunned (აზრო idea, opinion)
თვალი	eye
მი=/მო=აშტერებს თვალებს	stare at s.o. (H-series id.o.)
მაგ (Nom. = ეგ)	this; that (cf. ებ:ამ, იბ:იმ [West Georgian])
ოჯახდანგრეული	good-for-nothing (derogatory)
ორი (= ორიანი)	(grade, = U.S. "D") •[note]
აბა	well (interjection)
გოგონი	irr. vocative of გოგონა
ხიგოცხლე	life
ვქნა •	[opt. of შვრება, fut. იზამს do; make; see sec. 15.1.1]
ვრემლი	tear(s)
აავსებს	fill sthg.
რა შეგხვდა?	what happened to you? what did you encounter? here in sense of: "What question did

საქონელი	you get?"
წრებრუნვა	goods; merchandise; commodities (E)
3	circulation; distribution
ბოსტანი	vegetable garden (A)
დაამუშავებს	cultivate
-მეთქი	see sec. 8.5.
კეთილი	nice; kind
ჰოდა	well (interjection used to continue an interrupted conversation)
ნიშანი	here: (passing) grade (A)
ნიშანს დაუწერს	give s.o. a grade
დაემხოზა	(one's head) falls down (no id.o.)
4	
ჯგუფი	group
მამახახლიხი	monitor; proctor
ბ-ს = ბანს	(name of the letter ბ)
მერე	here: after (pp.)
ჭ-ა = ჭარია	(name of the letter ჭ + -ა)
დეგენერაცი	degenerate; idiot
5	
ქვევიდან •	from the bottom
ეფრემი	(m. pr. n.)
გადმოხვენილი	downcast
მიუთითებს	show s.o. sthg.; point sthg. out to s.o.
ვითომდა	as if (to say)
ბრალი	guilt; fault
ჩემი რა ბრალია?	how is it my fault?
იხეთი	such (a)
ავადმყოფობა	disease; illness
ამოვარდება	spring up (subj. sing.)
ენა	here: tongue
მუცელი	belly; stomach (E)

ჩავარდება	fall down (subject sing.)
მუბლი	forehead
ოფლი •	sweat
მოეკვეთება მუხლი	o's knees buckle
კანკალებს	shake; quiver
გადახედავს	glance at; look over at (no d.o.; H-series id.o. marker)
ვეებერთელა	colossal; immense
ცხვირხახოცი	handkerchief
მშრალი	dry
გაახმოვს	dry sthg. out (see sec. 11.1)
ღუჩი	lip
ღ=ლოკავს	lick
მი=ხვდება	recognize; notice; guess (mi=xvd-eb-a)
გადამდეში	contagious
6	
ფეხაკრეფით	on tiptoe
მაუდი	cloth
გადაათარებს	cover
გაიღიმება	smile

NB.: What follows is a description of a hearing aid built into Prof. Gogičaišvili's eyeglasses.

ვარაყიანი	gilt
ხქელი	here: thick
მუშა	glass; here: lens
ეკეთება •	s.o. (dat.) is wearing (pass. of state)
ორთავე = ორივე	both
ყური	ear
შეაკვეხებს	stick sthg. in
დაღუპავს	destroy
ჩვენს დამღუპველ •	here: which would destroy us
7	
დაბრძანდით	see sec. 14.1.1.1
მიიპატივებს	invite s.o. (d.o.) in

დაძრავს •	move sthg.
მობრძანდით	see sec. 14.1.1.1
იხევ	again
მიიწვევს	invite s.o. (d.o.) in
განაჩენი	verdict; sentence (in court of law)
-ვით •	like (pp. with nom. here)
ხელისგული	palm
სიფართოე = სიფართოვე	(cf. ფართო 'broad', 'wide')
	breadth; width; here, declined
	as an adj. modifying ბილეთები
ჯერ	still
უხმარი	unused
ბილეთი	ticket; here: examination question
აიღებს	take
მოიფიქრებს	consider; think over (o's answer)
Ø=ს-თხოვს	ask s.o. for sthg.
8	
ვიღრე	here: before
გაღმაბრუნებს	turn sthg. over
ფიქრი	thought; thinking
მოზეზრდება	s.o. (H-series id.o.) tires of
	sthg., loses patience with
დახედავს	look at sthg. (id.o., H-series;
	no d.o., see sec. 14.1.4)
შავნაშადა	mountain near Tbilisi with a church
	where people used to bring animals
	for sacrifice
შეხაჩირავი	sacrifice
მოზვერი	young bull
მიაპყრობს თვალებს	direct a glance at/on s.o./sthg.
ხევდიანი	worried
თვალი	eye (here = glance)
9	
გვარი	last name (When the family name

	(with verbal nouns)
ხარჯი	expense; expenditure
დიდი ხარჯი — ბევრი ფული	i.e., great expenditure [requires] much money
ეკითხება	pres. of ჰკითხავს ask so sthg.
შოვნა	finding; effort to find, to be found, acquire, get
მოვლენა	phenomenon; event
12	
შეაწყვეტინებს	interrupt
თემო	diminutive of თეიმურაზი
თუ	here: marks a question
დაეხწრება	(aor. -(ვ)ეხწარი, -ხწრო) be present at, attend sthg. (id.o.)
ეკადრება	(only pres. series; see sec. 12.1.2.4) be proper, suitable; here: how could you think such a thing?
რაცომღაც	for some reason
13	
შესანიშნავად	here: remarkably well
ლექტორი	lecturer, i.e., professor
ბრძანდებიო	see sec. 14.1.1
ამაყი	proud
გააცდენს	cut (class); play hookey (E → I)
გადაყლაპავს	swallow
ჩავარდება	fall (subj. sing.; see sec. 14.1.3)
14	
ერთი •	(with imperative:) just
მოუყვები	(aor. -(ვ)უყვი, -უყვა; perf. მოწყობია) tell s.o.

	sthg.
ჯერ	here: first
ქვა	stone
გააქვავებს	petrify
მერე	then
გაბერყავს	shake
შეხედავს	look at s.o. (H-series, no d.o.)
∅=იკბენს ენაზე	bite o's tongue
გაეცინება	be overcome with laughter (see sec. 12.1.2.4)
შეახსენებს	remind s.o. (H-series) of sthg.
გამოკითხვა	questioning; examination
ღაინაშებს ხმას	lower o's voice, make o's voice soft, tender
ხათნოებით სავსე	full of virtue
ღიმილი	smile
∅=აჩუქებს	give s.o. a gift of; favor s.o. with sthg.
15	
მოიფიქრებს	consider; think over
კიდევ ერთხელ	once more, once again
დახედავს	look at (H-series, no d.o.)
ამოაფრიალებს	turn up
შუბლი	forehead
-ზემოთ	above (pp. with dat.; cf. -ზე)
შიგ	inside
ცვინი	brain
ეცყობა	apparently; it seems
ამოიკითხავს	read; decipher
16	
გამოცვლის	exchange (i.e., Guram wants to try a different question)
ამოიხრებს	begin to sigh, groan (III. conj.)
ავანკალეზული	shaking

დაცურდება	slip down
დააფივდება	freeze on sthg.
17 •	
შეახსენებს	remind s.o. (H-series) of sthg.
ა=ა-მოძრავენს	move sthg.
აჰყვება თან	follow s.o./sthg.; here: stick to (i.e., an exam question became at- tached to his hand)
გააშეშებს	stiffen; freeze
ტუჩი	lip
ტუჩები მბახუნობს •	(o's) lips move slightly
ნერვიულად	nervously
დააკაკუნებს	rap; tap
უფლება	right; power
შეეკითხება	ask s.o. (a question)
გაშშარული	cracked
ხმა	voice
ხელს გაიშვერს	stretch out o's hand (E + I)
მოწყდება	break; here: grow weak (II. conj. form of მოწყებს 'break sthg.')
18	
დაღუპავს	ruin; destroy (note: არ + opt. ex- presses a negative command more as a request)
ხელშეწყობა	fellowship; scholarship
დაეკარგება	see sec. 12.1.2.4 •[note]
ხელშეწყობა კი არა	here: don't talk to me about your fellowship
მეტი წლის უნახავი	a friend I hadn't seen for twenty
მეგობარი	years
ხაფლავი	grave
ჩაჰყვება	(aor. -ჰყევნი, -ჰყვა, perf. -ჰყმლია) follow s.o. down (here in sense: it didn't kill me) (note that the ex-

მაგი	pected <i>h-</i> is absent) that one (i.e., the professor's dead friend)
იხედავ	in any case; anyhow
მობღობ	happen to s.o.; fut. მოყვა, aor. მოყვილა (conjugated as a relative form of მობვლა)
უბედური	unfortunate; ill-fated
აუჩუყებს გულს	touch s.o.'s (dat.) heart
თხოვნა	request
შველის	help s.o. (dat., H-series) (fut. უშველის)
გადმობედავს	look over at s.o. (dat.) (no d.o.)
19	
უხამართლობა	injustice
მაგას	that one (i.e., Guram) (dat. of ეგ)
ერთად	together
შეაწევს ხიფყვას	put in a good word for s.o. (H-series)
ყმაწვილი	young man; child
კი არა	not...but; i.e., not a whole night but...
ჩემბერლენი	Chamberlain (Neville)
თქვენისთანა	such as you
გახაგები	here: clear
ნათელი	clear; bright (E)
უკან დაიხევის	retreat
20	
წარმოიდგენს	imagine (E + I)
სამიანი	"C" (grade) (= "3")
მათხოვარი	beggar (A)
გაიღებს	give (usually money); grant
მოწყალება	charity; mercy
გაუძლებს	here: stand, bear sthg. (aor. -უძელი, -უძლო) (no d.o.)

ღვთის გლახა	awkward person; rogue; rascal; here: indigent person; beggar
პირზე ხელაფარებული	covering (one's) face with (one's) hands
გა(მო)ვარდება	rush out (subj. sing., sec. 14.1.3)
ღერეფანი	corridor (A)
შეეგებება	meet s.o.
არ უკითხავს	(= არავის არ უკითხავს, perfect)
რა	i.e., what grade?

• ADDENDA TO VOCABULARY

TITLE

დაბადება: birth

1.

ასმეშვიდე : (No.) 107

პატივცემული: polite term of
address to a professor,
teacher

მოულოდნელი: unexpected

სესია: exam period (2-3 week
period of examinations
(administered orally)

2.

ორი, ორიანი: [Any grade below
4 results in a student
losing his stipend]

ისევ: again

4.

წვევიდან: from the top

5.

და=ასხამს თფლი: s.o. (id.o.)
becomes drenched in
sweat (no d.o.)

6.

რომლის: the head of this
phrase is ბოლოები

მემბრანა: membrane

შე=უერთდება: sthg. becomes
connected to sthg.

7.

მაკლია ყურს: lit. 'I lack ear,'
i.e., I am deaf:

აყრია: sup. passiv of state from
აყრის.

14.

რას: here: why?

17.

თქვენს გარდა: In the 1st and
2nd person, postpositions
take the possessive
adjective rather than the
personal pronoun. With
pronouns გარდა takes the
dative.

კიდევ: still

ეტყობა: it seems; apparently
(verb)

18.

და=ეკარგება: s.o., sthg. is lost to
s.o. (here: dies); cf.

და=კარგავს lose

LESSON 15

15.1. Formal peculiarities. Unlike the peculiarities discussed in Lesson 14, these peculiarities are not so much connected with the meaning of the verbs as with their forms.

15.1.1. Suppletion. Verbs which form different series with different stems are said to have *suppletion*. In some such verbs, the present stem differs from the stem used in all remaining series, for example, present series ხედავს, fut. ნახავს, aor. ნახა, perfect უნახავს 'see'. With other verbs, the present, future, and aorist series may each have a different stem, for example, pres. ამბობს, fut. იტყვობს, aor. თქვა 'say'. Most of the common verbs with suppletion have already been presented. Two highly suppletive verbs should be noted:

Verbal noun: ქ(მ)ნა¹ 'do, make'

Pres. მკრება (root II. conj.)

Fut. იზამს (I. conj.)

Aor. (ვ)ქენი(თ), ქნა (I. conj.)

Perf. უქნია (I. conj.)

The verb ღადობს meaning 'go' (in no particular direction, to and fro), 'wander around', 'go (regularly)'² is conjugated in the present series like other forms of the verb ხვლა (sec. 4.5). The remaining series, however, are formed from different stems:

Verbal noun: ხიარული

Pres. ღადობს

Fut. ივლიბს

Aor. (ვ)იარე(თ), იარა

Perf. უვლია

Pluperf. ევლიო

In terms of the grammatical case of the subject, this verb behaves as a III. conjugation verb, with the subject in the nominative in the present and future series, in the ergative in the aorist series, and in the dative in the perfect series. Note the contrast between მიღობს and ღადობს:

მონათვე ხვლამი მიღობს.

The pupil is going to the school.

მწიფე სკოლაში დადის.

The pupil goes to school.

15.1.2. Changes in the preradical vowel. The following verbs have no preradical vowel in the present series and have the preradical vowel *a-* in the future and aorist series:

Pres.	Fut.	
ჰნებხ	აჰნებხ	harm s.o.
(H-series id.o.)		
ჩგებხ	აჩგებხ	use sthg./s.o.
(H-series id.o.)		
ბ-წყენხ	აწყენხ (E → I)	sthg. harms s.o.
ბ-ჯობნის	აჯობებხ	surpass

The following verbs have no preradical vowel in the present series and have the preradical vowel *i-* in the future and aorist series:

გრძნობხ	იგრძნობხ ³	feel, sense sthg.
ცნობხ ⁴	იცნობხ	recognize

A few verbs have *H-series id.o.* markers in the present series and *u-series* markers in the future and aorist series:

ჰ-ჰებხ	უჰებხ (E → I)	bite sthg.
ჰ-ჰწკენხ	უჰწკენხ (E → I)	pinch
ჩქენხ	უჩქენხ (E → I)	gore

15.1.3. Verbs conjugated with forms of არის/ყოფნა 'be'. A small number of III. conjugation and irregular verbs form the present tense (screeve) with the present tense of the verb 'be' as auxiliary: 1. *-var(t)*, 2. *-xar(t)*, 3sg. *-s*, 3pl. *-(n)an*. Some of these verbs have already been presented: სვლა 'go', 'come', etc. (sec. 4.5), დგახ 'be standing', ღის, სხედან 'be sitting', წევხ 'be lying' (all sec. 9.1.3); დარბის 'run' (Lesson 8, note 3), ჩანხ 'appear', 'seem' (Lesson 10, vocabulary). Other verbs following this pattern are:

1.	2.	3sg.	3pl.
მომქროვიარ(თ)	მომქროხარ(თ)	მომქროხ	მომქროიან
come fast			
ვჰგავვიარ(თ)	ჰგავხარ(თ)	ჰგავხ	ჰგვანან ⁵
resemble s.o.			

ვლუმვარ(თ)	ლუმხარ(თ)	ლუმხ	ლუმან
be silent			
ვწუხვარ(თ)	წუხხარ(თ)	წუხხ	წუხან
be troubled, bothered			
ვედრივარ(თ)	ედრიხარ(თ)	ედრიხ	ედრიან
be similar to, equal			

ქრახ and წუხხ have other series based on the future screeve forms იქროლუბხ and იწუხუბხ respectively. One verb following this pattern has the 3sg. ending -a and occurs only in negative sentences:

არ ვვარგი-	არ ვარგი-	არ	არ
ვარ(თ)	ხარ(თ)	ვარგა	ვარგან
not be worth			

The future is based on the form ივარგუბხ.

15.1.3.1. A limited number of verbs (traditionally viewed as III. conj.) have the ending -a in the 3sg. present screeve (instead of -s). These are:

თბილა	it is warm
გრილა	it is cool
ხბელა	it is hot
ხივა	it is cold
ბნელა	it is dark ⁶
კმარა	it is enough

The last form is generally replaced by ხაკმარახია. Note also არ ვარგა above, sec. 15.1.3.

15.1.4. II. conjugation forms of root verbs in -ev. Root verbs in -ev (see sec. 3.1.4.2) form the future and present series of the II. conjugation in i- without adding the suffix -eb-. Examples:

I. conj.		II. conj.
შეარჩევხ	choose; select	შეირჩევა
გაახვევხ	wrap	გაეხვევა
გაარკვევხ	clarify	გაერკვევა
აარევხ	mix	აირევა
გააქვევხ	send away, make run away	გაიქვევა run away

There is great variation in the formation of the II.

conjugation aorist series screeves of such verbs. For some II. conjugation forms of verbs in *-ev* the formation of the aorist series is as in sec. 5.1.3.c.

გაეხვევა:	გა(ვ)ეხვიე(თ)	გაეხვია
აიჩევა:	ა(ვ)იჩიე(თ)	აიჩია ^{7a}

For others, the first and second persons are regular, but the third person loses the *-i-* (which comes from *-ev*, sec. 5.3.2.2):

შეიჩევა:	შე(ვ)იჩიე(თ)	შეიჩა
გაერვევა:	გა(ვ)ერვიე(თ)	გაერვა ^{7b}

A third (and much smaller) group loses the *-ev* completely in all persons; the vowel *e* is inserted before the final consonant of the root in the first and second persons; the endings are strong. The most common root following this pattern is *keev-*:

გაიქევა:	გა(ვ)იქევი(თ)	გაიქვა
----------	---------------	--------

15.1.5. Irregular verbs in *-eb*, *-ob* with inserted vowel in the aorist. A very limited number of verbs in *-eb* and *-ob* which have no root vowel insert the vowel *e* or *a* in the first and second persons of the aorist. (In general, *a* is inserted before *r* and *e* elsewhere, but note ივნომბს below.) Such verbs take strong endings in the first and second persons, but tend to take *-o* in the third person singular. Examples:

Future 3sg. Aorist 2sg. Aorist 3sg.

გააგნეზს	გააგენი	გააგნო	find the way
იკლეზს	იკელი	იკლო	diminish
(15.1.7)			
მთახნრეზს	მთახნარი	მთახნრო	precede
შეძლეზს	შეძელი	შეძლო	support
∅=ახლეზს	ახელი	ახლო	touch
იგრძნომბს	იგრძენი	იგრძნო	feel
(15.1.2)			
დაიპყროზს	დაიპყარი	დაიპყრო	conquer
დაახომბს	დაახევი	დაახო	pierce
(root <i>sv-</i>)			
დააყრდნომბს	დააყრდენი	დააყრდნო	lean on
დაუეზს	დაუევი	დაუეო	stop sthg. up

(root *sv-*)

იცნობს (15.1.2)	იცანი	იცნო	know, recog- nize
--------------------	-------	------	----------------------

Note also the following II. conjugation verb:

დათვრება	დათვერი	დათვრა	become drunk
----------	---------	--------	--------------

15.1.6. "Compound" verbs with *-ყოფს*. The verb *ყოფს*⁸ occurs with a limited number of adjectives and participle forms, which behave as if they were preverbs. Such "compound" verbs have no future series screeves, although the screeves of the present, aorist, and perfect series are found. Such verbs include the following (forms are 3sg. present):

უზრუნველყოფს	cf. უზრუნველი
guarantee, secure	unworried, unconcerned
უკვდავყოფს	უკვდავი
immortalize	immortal
ნათელყოფს	ნათელი
clarify	clear; bright
ცხადყოფს	ცხადი
prove	clear
უარყოფს	უარი
negate	refusal
ხრულყოფს	ხრული
complete, perfect	complete
უვნებელყოფს	უვნებელი
render harmless	safe; unharmed
შეურაცხყოფს	შეურაცხი
humiliate	(Old Geo.: worthless; rabble)
უგულეზელყოფს	----
neglect; disregard	

Since the first element of the verb functions as a preverb, the *v-* marking the first person (as well as object markers and preradical vowels) occur after it, for example: *ცხადყოფს*. Present series forms are regular. Note aorist series forms:

Aorist: *ცხად(ვ)ყავი(თ)*, 3sg. *ცხადყო*, 3pl.

ცხადყვეს

Optative: ცხად(ვ)ყო(თ), 3sg. ცხადყობ

The present perfect has the form ცხადყვეს and the pluperfect ცხადყომ.

15.1.7. Present series in *-ulob-*, *-ilob-*. A small number of I. conjugation verbs have present series forms in *-ulob-* or *-ilob-*⁹ but form the future series not by means of a preverb but rather with the preradical vowel *i-* and usually a future stem formant (*-eb*, *-av*, *-i*). Some of these verbs have occurred in previous lessons, for example, fut. იკითხავს, pres. კითხულობს 'read'; იხეხებებს pres. ხეხულობს 'borrow'; იპოვობს, pres. პოულობს 'find'; იყიდობს, pres. ყიდულობს 'buy'. Other verbs of this type are:

Future	Present	
ითხოვს	თხოულობს	borrow
იკისრებს	კისრულობს	take on; shoulder
იკლებს	კლებულობს	lessen; diminish
ილოცებს	ლოცულობს	pray
იმაჯებს	მაჯულობს	increase
ინაჯრებს	ნაჯრულობს	long for s.o.
ინახავს	ნახულობს	find
იღვირთებს	ღვირთულობს	take on o.s. (e.g., responsibility)
იშოვობს	შოულობს	get; obtain

In addition, a few verbs may have forms in *-ulob* in the present series alongside regular formations. These verbs are:

Future	Present	
გაიგებს	იგებს or გებულობს	understand
მიიღებს	იღებს or ღებულობს	get; receive
{ დაიფიცებს	{ იფიცებს or ფიცულობს	swear
{ დაიფიცავს	{ იფიცავს	
∅= იღებს	იღებს თავს or ღებულობს	take on o.s.
თავს	თავს	

For some authorities, the two present forms are equivalent in meaning, whereas for others, the forms in *-ulob* are iterative in meaning, that is, denote regular, repeated events, while the regular formations de-

note one-time actions. Yet others prefer the regular forms. Compare the following:

ეს მოწაფე კარგად ხწავლობს და ხშირად ლეგულობს ხუთიანებს.

This pupil studies well and often receives A's.

გამგე ღარბაზის კარებთან იღებდა ხტუმრებს.

The manager *was receiving* the guests at the door of the hall.

15.1.8. "Truncated" imperatives. In the colloquial language a number of verbs have shortened imperatives alongside the regular formations. In general, in the truncated imperative the final syllable of the regularly formed imperative is dropped. Examples are:

Verb	Regular imperative	Truncated imperative	
აღგება	აღექი!	აღე!	stand up
დაჯდება	დაჯექი!	დაჯე!	sit down
შეხედავს	შეხედე!	შეხე!	look
დახედავს	დახედე!	დახე!	look
მომცემს	მომცეცი!	მომცე!	give me
მიხცემს	მიხცეცი!	მიხცე!	give him
დაიჭერს	დაიჭირე!	დაიჭი!	catch
მოიხდის	მოიხდადე!	მოიხდა!	wait
წამოვა	წამოდი!	წამო!	come

15.1.9. Apparently irregular II. conjugation verbs. Most II. conjugation verbs in *i*- are derived from corresponding I. conjugation verbs. Since the roots of I. conjugation verbs and the corresponding II. conjugation verbs are generally identical in the aorist, if the I. conjugation verb is irregular in any way, the corresponding II. conjugation verb will almost always show the same irregularity. At times, however, the I. conjugation verb from which the II. conjugation form is derived is no longer in use or has acquired a different or more specific meaning so that the II. conjugation form is either the only form or the more common one. Such a II. conjugation verb may then show irregularities that are not predictable from its dictionary entry form. An example is the II. conjugation verb *გარდაიხვდება* 'pass away', which has *a* inserted in all persons of the aorist: *გარდა(ვ)იხვდალ(ე)თ*, *გარდაიხვდალა*.

This verb has the same root as the verb *შეცვლის* 'change', from which the II. conjugation form *შეიცვლება* is derived. A form **გარდაცვლის* no longer exists, however, so that the prediction of the vowel insertion is not possible for *გარდაიხვლება*.

15.2. Wordbuilding: Special functions of preverbs. Preverbs generally have a clear directional meaning when they occur with verbs of motion. In most other circumstances they usually serve to perfectivize and often change the meaning of the nonprefixed verb. In such instances it is difficult, if not impossible, to predict the meaning that a given preverb will give to a verb. There are some instances, however, when the preverb a given verb normally takes is replaced by another preverb, and the resultant meaning is predictable. We have seen an example of this in the use of *და-* to indicate a plural object with I. conjugation verbs and a plural subject with II. conjugation verbs (sec.14.1.3). Other such preverbs which add a specific nuance include:

a. *გადა-*: This preverb can correspond to English *re-* (in the sense of doing something again). Examples:

დაბეჭდავს	გადაბეჭდავს
print	reprint
აირჩევს	გადაირჩევს
elect	reelect
გააკეთებს	გადააკეთებს
make	remake
დაწერს	გადაწერს
write	rewrite

b. *შე-*: This preverb can convey a nuance of 'a little', 'a bit', 'not quite', 'incompletely'. Examples:

გაჩითლდება	შეჩითლდება
blush	blush a bit
დათვრება	შეთვრება
get drunk	become tipsy
გაათბობს	შეათბობს
warm sthg.	warm sthg. a little
დაიგვიანებს	შეიგვიანებს
be late	be somewhat late

Similar meanings can be conveyed by the preverb *mo-*.
Examples:

მეხვამს drink მახვამს drink a bit, some
ლაზერღება grow old მაზერღება age slightly

c. *ga-*: This preverb can have a similar meaning to that of *ze-* above:

ლაეხმარება help s.o. წაეხმარება help s.o. a bit

It can also denote an action that is performed superficially, hurriedly. Examples:

ღაიბანს ხელს

wash o's hands

წაიბანს ხელს

wash o's hands carelessly

ხაუშმობს (fut.) იხაუშმებს

have breakfast

წაიხაუშმებს (fut.)

have a quick breakfast

It can also denote (similarly to the Russian prefix *по-*) an action performed for a short time. With III. conjugation verbs the prefixed forms occur only in the future series and those series derived from it, not in the present series. Examples:

იმღერებს (fut.)

sing

წაიმღერებს

sing a little bit

ილაპარაკებს (fut.)

talk

წაილაპარაკებს

talk for a while

ღაიძინებს

go to sleep

წაიძინებს

sleep for a bit

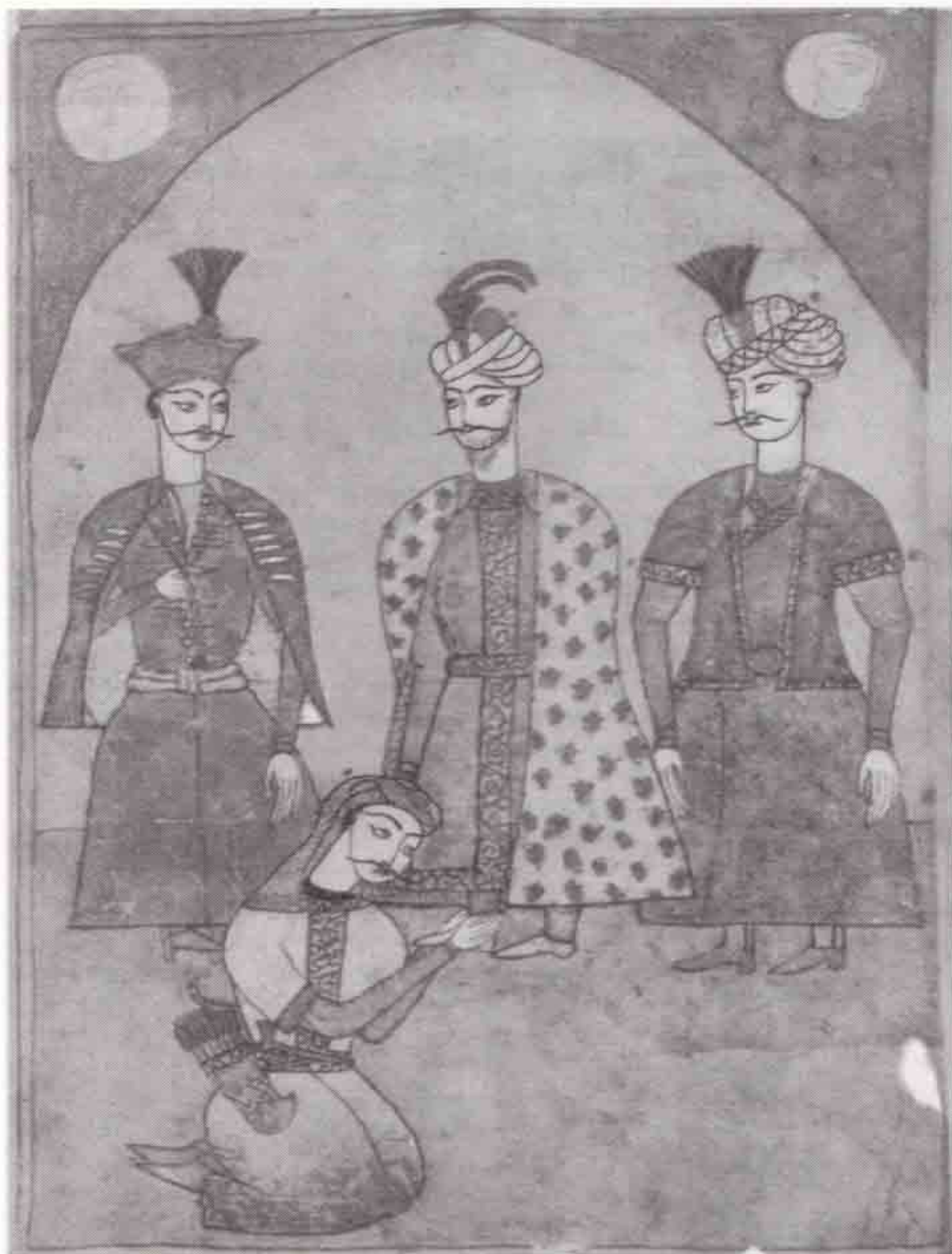
LESSON 15: Notes

1. The nouns შრომა 'labor' and ზმნა 'verb' are historically verbal nouns from შვრეზა and იშამბ respectively.
2. This verb is somewhat similar in its usage to Russian *ходить*; it tends to be translated into English as 'goes' rather than as 'is going'.
3. For the aorist series of this verb, see sec. 15.1.5. The perfect is also irregular: უგრძვნია. Note also the reflexive გრძნობს თავს 'feel', i.e., როგორ გრძნობს თავს? 'How do you feel?'
4. A present იცნობს also exists. For the aorist forms, see Lesson 7, Vocabulary.
5. In addition to ჰგვანან, the following verbs also have *-(a)nan* in the 3pl. of the present screeve:

მყავს:	მყვანან	have s.o. (sec. 12.1.3.b)
დგახ:	დგანან	be standing (sec. 9.1.3)
წევს:	წვანან	be lying down (sec. 9.1.3)
მამჩნის:	მამჩნან	like
6. These forms, which are derived from the corresponding adjectives თბილი, გრილი, ცხელი, ცივი, ზნელი and refer to weather, cannot be replaced by sequences of these adjectives + არის; i.e., 'it is cold' can only be ცივა, never *ცივია. Compare IV. conj. forms such as მცივა 'I am cold', გცხელა 'you are hot', ხთბილა 'he is warm', but წყალი ცივია 'the water is cold'.
- 7a. Note the formation of the 3pl. aorist of these verbs: გაეხვივნენ, აირივნენ.
7b. There is much variation in the 3rd person sing. of the aorists of these verbs: they can be conjugated regularly: გა(ვ)ერკვიე(თ), გაერკვია or the *i* can be lost in the 3rd person: გა(ვ)ერკვიე(თ), გაერკვა.
8. The verb ყოგბ is the only verb in Georgian with a F/PSF *-op*. It occurs most commonly with the preverb *ga-*: გაყოგბ 'divide'. With the preradical vowel *u-* it used to mean 'do', 'make', and this meaning is preserved in a few fixed expressions, such as:

რა უყმ მან მან?

What did he do to him?

17th century illustration
Vepxistqaosani

Reading Passage „მზიანი ღამე“ (Continuation)

- 1 მხოლოდ გულიყო გამოძევა დერეფნის ბოლომდე, ისიც უხმოდ, მერე, რომ აღარ მოვხედე, თანდათან ჩამომრჩა. კიბეს ჩავეყვი. ბოლო საფეხურზე რომ ჩავედი, ვიგრძენი, მიყურებდა. ზევით ავიხედე, გულიყო კიბის თავზე იდგა, ხელები ნიკაპის ქვეშ ამოედო, იდაყვებით მოაჭირს დაყრდნობოდა, თან თვალს არ მაცილებდა.
- 2 — რას მიყურებ? — ვკითხე. გულიყო გაიმართა, უარყოფის ნიშნად თავი გაიქნია და გაბრუნდა. მე უნივერსიტეტის ბაღში გამოვედი და სკამზე დავჯექი. ჩემს წინ ჩაცუცქეული გოგონა ნიჩბით მიწას თხრიდა და ფეხებზე აყრიდა მასზე პატარა ბიჭუნას, რომელიც მორჩილად იდგა ახალდარგული ნერგით და ილიმებოდა. გოგონა ხშირ-ხშირად ამოხედავდა ხოლმე, აბა, თუ გაიზარდაო, და მერე ისევ და ისევ თხრიდა და აყრიდა ფეხებზე მიწას, ბიჭი კი იდგა გაუნძრევლად, მორჩილად, და ალბათ ისიც გაზრდის მოლოდინში ილიმებოდა და ილიმებოდა. ბაღში მაისის მწვანე და თბილი ღარი იდგა.
- 3 სწორედ ამ მაისის ამ თბილ ღღეს ჩემი ორიანის წყალობით სახელმწიფო ბიუჯეტის გასავალი 275 მანეთითა და 40 კაპიკით შემცირდა. სტიპენდია ფულის იმ განსაცვიფრებელ კატეგორიას ეკუთვნის, რომელიც ციდან ჩამოვარდნილს გავეს. მე, როგორც პატიოსან კაცს, მუდამ მიკვირდა სამი რამ — რატომ მაძლევდნენ სტიპენდიას, რატომ მიქვითავდნენ საშემოსავლოს ამ ღვთის ნაჩუქარი ფულიდან და რაში მახდევინებდნენ სწავლის ფულს. მიუხედავად ამისა, მე არ მეგულებოდა ქვეყანაზე სტუდენტი, რომელსაც ჩემზე უფრო სჭირდებოდა სტიპენდია, ან ჩემზე უფრო სცოდნოდა მისი ფასი. ჰოდა, ახლა მე, უსტიპენდიო, ვიჯექი უნივერსიტეტის ბაღში და ვუცქერდი პატარა, ბაფთიან გოგონას, რომელსაც ბიჭუნას რგვა დაემთავრებინა და მის მორწყვაზე გადასულიყო.
- 4 დარგულმა ბიჭმა შემომხედა და გამიცინა.
— რა გქვია, ბიჭი? — ვკითხე.
— მაგას ლაშა ჰქვია, მე ია! — მიპასუხა გოგონამ ორთავის მაგივრად.
— მერე, წყალს რომ ასხამ ფეხებზე, არ გეშინია, რომ გაცივდეს?
— უნდა გაიზარდოს!
— ეგრე კი არ იზრდებიან. აი, მე, თქვენხელა რომ ვიყავი, ბევრს ვჭამდი, და ხომ ხედავთ, როგორ გავიზარდე. — გვიბ-

სენე ჩემი ბავშვობა. გოგონამ ეჭვით ამათვალისწინა ჩემი ბავშვობა.

- 5 — რას ჭამდით? — მკითხა უცებ მან.
 — კარაქიან პურს, რძეს, ფაფას, ნამცხვარს... — დავიწყე თვლა ნეკიდან; ცერზე რომ მივედი, ნერწყვი გადავყლაპე და გავჩერდი.
 — ახლა? — მკითხა გოგონამ.
 — რა, ახლა? — ვკითხე მე.
 — ახლა რას ჭამთ?
 — ახლა კიდევ არა მიშავს და აწი რას შევჭამ, ეს აღარ ვიცი! — გავუცინე გოგონას.
- 6 — რატომ? — მკითხა გოგონამ.
 — რატომ და სტიპენდია დავკარგე!
 — რა?
 — სტიპენდია!
 — სად დაკარგეთ?
 — რა სად დავკარგე?
 — აი, რომ თქვით, რა დაკარგეთ? — ღმერთო, რამდენი შეკითხვები იციან ბავშვებმა.
- 7 — არაფერი არ დამიკარგავს, ვიხუმრე.
 — თქვი რა, ძია, რა დაკარგე?
 — პერპეტუუმ-მობილე.
 — რაა?
 — პერ-პე-ტუ-უმ-მო-ბი-ლე! — დავუმარცვლე მე, თან მიხაროდა, რომ ამ სიტყვას ველარ გაიმეორებდა და თავს დამანებებდა, მაგრამ მოხდა სასწაული.
 — პერპენდულტობილე? — მკითხა უცებ ბიჭმა.
 — აუჰ, როგორ გაზრდილხარ, გეყოფა აწი, ამოდი მაგ ტალახიდან! — ავუგდე სიტყვა ბანზე ლაშას.
- 8 — არ ამოხვიდე, თორემ გახმები! — გააფრთხილა იამ. ბიჭი არ განძრეულა.
 — ძია, შენ ლონიერი ხარ? — მკითხა ლაშამ.
 — ისე, არა უშავს!
 — აბა, ხელი მოღუნე! — მე მოვღუნე ხელი და კუნთი დავბერე. ბიჭი საჩვენებელი თითით დააწვა ჩემს კუნთს, მოწონების ნიშნად დაასლოკინა და მკითხა:
 — მთაზე ლონიერი ხარ?
 — აბა რა!
 — დათვზე?
 — კი! — ავიბზუე ტუჩი.

— ძია სტალინს მოერევი? — მკითხა ბავშვმა უცებ და პასუხის მოლოდინში გაინაბა.

მე აქეთ-იქით გავიხედე. გოგონაც სმენად იყო ქცეული და ელოდა რას ვიტყოდი, მე ხმას არ ვიღებდი.

— ძია სტალინს მოერევი? — მკითხა ახლა გოგონამ.

10 — იმას რა მოერევა, ბიძია! — ვთქვი მე და ავდექი. ბავშვებმა შვეებით ამოისუნთქეს.

— გეყოფა, უკვე დიდი ხარ!—ვუთხარი მე ლაშას, მხრებში ხელი მოვკიდე, ავწიე ოდნავ და მიწიდან ამოვთხარე. ბიჭმა ფეხები შეათამაშა, მერე ერთმანეთზე მიაბაკუნა და მიწა ჩამოიბერტყა.

11 — ნახვამდის, სახლში რომ მიხვალ, ძილის წინ კარაქიანი პური ჭამე და დილას სულ დიდი, დიდი ადგები. — ვაკოცე და მიწაზე დავსვი.

— მიდიხარ, ძია? — მკითხა გულდაწყვეტილმა ლაშამ.

— მივდივარ. აბა, შენი კუნთი მაჩვენე! — ლაშამ წვრილი მკლავი მოღუნა, კისრის ძარღვები დაჭიმა, სუნთქვა შეიკრა და მომაშტერდა.

12 მე თითი დავაჭირე კუნთზე.

— აუჰ, შენ ვინ ყოფილხარ, კაცო! — გამიკვირდა მე, ლაშა გაიბადრა და იას გადახედა.

— ხვალ უფრო ღონიერი ვიქნები, კარაქიან პურს შეეკვამ! — დამაძმედა ლაშამ.

— აბა, შენ იცი, თუ ძმა ხარ, არ დამაღალატო!. — ვთხოვე მე და ბალიდან გამოვედი.

•

13 ჩემი ოთახი, ვარაზის ხევის მარჯვნივ რომ სახლი დგას, იმის მეოთხე სართულის შუაგულშია. აღმოსავლეთით და დასავლეთით კეთილი მეზობლები მესაზღვრებიან, ჩრდილოეთიდან ვარაზის ხევის ამოსავსებად მოთრეული ნაგავი, სამხრეთიდან კი, სამზარეულოზე გავლით, უნივერსიტეტი. ოთახის ფართობი 26 კვადრატული მეტრია, მაგრამ საბინაო სამმართველოში გატარებულია როგორც 20, ბინის ქირის შეღავათიან ფასებში გადახდის კეთილშობილური მიზნით. ოთახის ავეჯი ორი საწოლით, ერთი საწერი მაგიდით, სამი სკამითა და ერთი კარადით განისაზღვრება. კარადაში სამნახევარი თეფში და 4 ჭიქა აწყვია თავისი კოვზებითა და ჩანგლებით. რაც შეეხება ტანსაცმელს, მისი საკიდი მე თვითონ ვარ, რაც გამაჩნია, ზედვე

მაცვია, ამიტომ ოთახიდან გამოსვლის დროს გასაღებს პირველ-სავე შემხვედრ მეზობელს ვუტოვებ, ან კარს საერთოდ ღიად ვტოვებ.

- 14 კიბეზე უხალისოდ ავდიოდი. დერეფნის კარი ღია დამხვდა, ოთახის კარი შევალე და ადგილზე გავქვეავდი. ტანში ქრუანტელმა დამიარა, მუხლები მომეკვეთა. ჩემი ოთახი სავესე იყო მეზობლებით. ისინი გარს შემოხვეოდნენ საწოლს, რომელზეც შუახნის, ჭაღარა, საოცრად დაღლილი, თეთრი სახის, გამხდარი ქალი იჯდა. იგი ოდნავ, ოდნავ იღიმებოდა და სუსტი ხმით ყვებოდა რაღაცას. ჩემთვის ყურადღება არავის მოუქცევია. ჭაღარა ქალმა მშვიდად შემხედა, ცოტა ხანს მიყურა. მერე ისევ განაგრძო ამბავი. მეზობლები სინანულით თავებს იქნევდნენ აქეთ-იქით. ჭაღარა ქალმა უცებ საუბარი შეწყვიტა და ისევ დამაცქერდა, ახლა უფრო ხანგრძლივად და დაყინებით, მერე თვალები მეზობლებისაკენ გაექცა, მეზობლები კარებისკენ შემოტრიალდნენ. ოთახში სამარისებურა სიჩუმე ჩამოვარდა. მე მესმოდა მხოლოდ ჩემი გულისცემა, ვიღაცის სკაპის სულისწამლები ჭრიალი, მეტი არაფერი. ჭაღარა ქალი თვალს არ მაცილებდა, მერე მან შეშინებული თვალებით შეხედა ჩემს კარის მეზობელს, ელიკოს. ელიკომ თავი დაუქნია თანხმობის ნიშნად, მაშინ ჭაღარა ქალი ადგა, მას ხელები და ტუჩები უკანკალებდა, იგი საოცრად ჰგავდა იმ ქალს, რომელმაც ამ ოთახში 12 წლის წინ, ღამის ოთხ საათზე გამაღვიძა, პირჯვარი გადამსახა და მკერდზე მაკოცა. მერე იგი წაიყვანა ორმა მამაკაცმა, რომელთაგან ერთი შეშინებული ჩანდა, მეორე კი იღიმებოდა და პირი ვერცხლის კბილებით ჰქონდა გამოტენილი. ეს იყო ჩემი დედა. ახლა მე და მას სულ სამი ნაბიჯი გვაციოლებდა. იგი მოდოდოდა ჩემკენ, ნელი, ძალიან ნელი ნაბიჯით, უკვე მესმოდა მისი სუნთქვა, მინდოდა შევბრუნებულიყავი და გავქცეულიყავი, მაგრამ არ შემეძლო, მე უბრალოდ დავხუჭე თვალები და ველოდი რა მოხდებოდა. მერე მე ვიგრძენი მისი თავი ჩემს მხარზე და გავიგონე ჩუმი ჩურჩული:

- 15 — გამარჯობა, შვილო...
 — გამარჯობა, შვილო, და ასე განუწყვეტლივ, დიდხანს, ძალიან დიდხანს, — გამარჯობა, შვილო... მე მივხვდი, რომ იგი ელოდა პასუხს, — გამარჯობა, დედა, — მაგრამ მე ვერ შევძელი.
 — გამარჯობათ, ქალბატონო!.. — ვთქვი და ტირილი დავიწყე.

Vocabulary

1

გა(მ)ჰყვება	accompany s.o. (aor. irr.: -(ჰ)ყევნი, -ჰყვა perf. -ჰყმლია)
ღერეფანი	corridor (A); იხივ = იხ + -ვ
უხმოდ	silently (ხმა = voice)
რომ	here: when
მხედავს	look at (no d.o., H-series id.o. markers)
თანდათან	gradually
ჩა(მ)ჩრება	remain behind; here: fall behind
კიბე	stairs; staircase
ჩაჰყვება	go down sthg. (see გაჰყვება above for forms)
ბოლო	here: last
ხაფხურნი	step
რომ	here: when
ვიგრძენი, მიყურებდა	I felt (that) she was looking at me (note that there is no conjunction here).
გრძნობს	feel (see sec. 15.1.5)
შევით	up, upward(s), upstairs
ღუყურებს	look at s.o., sthg. (no d.o.)
ახედავს	look up
ჩიკაპი	chin
ქვეშ	under (pp.)
ამოდებს	put; place sthg. under sthg. (see Lesson 13, vocabulary)
იდაყვი	elbow
მოაჯირი	banister
დააყრდნობს	lean sthg. on sthg. (sup.) (here = relative II. conj., pluperfect)
თან	while, at the same time

მოახილევს	tear sthg. away from s.o.
2	
რახ	here: why
გაიმართება	straighten o.s. up
უარყოფა	negation
თავს გაიქნევს	shake o's head
გააბრუნებს	turn sthg. around, back
ჩახუცქული	crouched; squatting down
ნიჩაბი	shovel (A)
მიწა	earth
ღ=თხრის	dig
მასზე პატარა	smaller than she
პიტუნა	little boy (nontrunc.)
მორჩილი	submissive; humble; obedient
ახალდარგული	newly planted
ნერგი	young plant; sapling
გაიღიმება	smile
ხშირ-ხშირად	very often
ა(მ)ხედავს	look up at s.o., sthg. (H-series)
აბა, თუ გაიზარდა	well, has he grown (yet)? (pre- sented as the thought of the little girl; note the particle -o at the end, = as if to say)
იხევ •	again
გაუნძრეველი	motionless (E)
მოლოდინი	(VN) waiting; expectation
მაისი	May
ღარი	(good) weather
იღვა	here: it, there was
3 •	
ბიუჯეტი	budget
გახავალი	expense
275 მან. და 40 კაპ.	(pre-1961 currency; in post-1961 currency = 27 rubles, 54 copecks)

შეამცირებს	reduce
განსაცვიფრებელი	remarkable; astonishing (E)
ე-კუთვნის	belong to (III. conj., only pres. series)
ცა	sky
ჩამოვარდნილი	(sthg.) fallen down (participle from ჩა(მ)ვარდება)
ჰგავს	be similar to (see sec. 15.1.3) (note deletion of h-)
პაფიოსანი	honest; honorable
მი-კვირს	be astonished (IV. conj.)
რამ (nom.)	= რამე thing
გაქვითავს	fine; tax; exact (a fine, tax, etc.)
ხაშემოსავლო	income (tax)
(გადახახალი) •	
ნაჩუქარი	gift; given as a gift
რამი	why (lit., in what?)
გადაიხდის	pay (see sec. 11.4)
ხწავლის ფული	tuition
მიუხედავად	in spite of (pp.) (here used as a preposition, so long endings)
ე-გულება	imagine; know where to find (only pres. series; sec. 12.1.2.4)
ხეოდნოდა	see sec. 12.1.3
ფახი	price; value
ჰორა •	well
ბაფთა	ribbon
ღარგავს	plant
მორწყავს	water sthg. • [note]
4	
გაუცინებს	laugh at s.o. (i.e., in s.o.'s direction, not mock; III. conj.)
ბიჭი	= ბიჭო!
მაგას	this one; that one (dat.)

ლაშა	(m.pr.n.)
ია	Violet (f.pr.n.)
ორთავე	(oblique of ორნივე = ორივე)
მაგივრად	instead of; here: for (pp.)
გა=ვივლებ	catch (a) cold
ეგრე	so; in that way
რომ	here: when
თქვენსეულა	as big, old as you (nontrunc.)
გახსენებს	remember something (deliberately)
ეჭვი	doubt; suspicion
აათვალიერებს	look at s.o. (from down up)
ჩაათვალიერებს	look at s.o. (from up down) (Note how Georgian can compound two verbs having similar meaning [here differing only in preverb]. The first verb is given up to the P/FSF and the second is conjugated fully.)

5

კარაქი	butter
რძე	milk
ფაფა	porridge; (hot breakfast) cereal
ნამცხვარი	cookie (A)
ნეკი	little finger
რომ •	here: when. This use of რომ should be noted; it will no longer be given in the vocabulary.

ნერწყვი	spittle
გადაყლაპავს •	swallow
არა მიშავს (რა)	I'm OK, not bad (IV. conj.)
აწ(ი)	now; from now on (West Georgian)
გაუხინებს	laugh at s.o. (id.o.)

6

რატომ და •	why? because ...
შეკითხვები	note the unusual use of the plural

after a quantifier

7

ხუმრობს

joke

ძია

uncle (nontrunc.) term of address used by children when talking to an adult

პერპეტუუმ-მოძილე

perpetual motion (machine) (Latin) i.e., sthg. keeping Baramije going, a source of constant energy

მარცვალი

syllable (A)

ღამარცვლავს

pronounce syllable by syllable (the Georgian equivalent of spelling a word)

თან

while; at the same time

მი-ხარია

be happy; rejoice; sthg. (nom.) makes s.o. (dat.) happy (IV. conj.)

ღაანებებს თავს

leave s.o. in peace, alone

პერპეტუუმ-მოძილე

(the child's attempt to say *perpetuum mobile*)

აუჰ

(interjection expressing surprise)

გეყოფა(თ)

enough! basta!

მაგ

(oblique form of demonstrative adjective ეგ) this, that

ცალახი

mud

ააგდებს ხიფყვას

change the subject (of the conversation) (lit. throw the word up on the roof)

განზე

8

თორემ

or else; lest; otherwise

გაახმობს

dry sthg. out

გააფრთხილებს

warn s.o.

გაანძრევს

move (II. conj. = გაინძრევა, aor.

-ინძერი, -ინძრა)

ღონიერი

strong

იხე, არა უშავს	so-so
მოღუნავს	bend
კუნთი	muscle
დაბერავს	flex
ჩაჩვენებს	show
ხაჩვენებელი თითი	index finger
დააწვევა	press sthg. (superessive; sec. 9.1.2)
მოწონება	approval
ნიშანი	sign (A)
ჩაახლოვინებს	s.o. (dat., H-series) has the hiccups; hiccups (impersonal, no d.o.)
9	
აბა რა!	of course!
აიბშუებს ტუჩებს	purse o's lips
მოერევა	overcome; best; defeat; here: can you beat? (rel. II. conj. of რევა; aor. -ერიე, -ერია)
მოლოდინი	waiting (VN)
გაინაბება	stand stock still; not move
აქეთ-იქეთ	here and there; around
ხმენად იქცევა	be all ears
ე-ღიბ	wait for (only pres. series)
ხმას ამოიღებს	say; speak
10	
ბიძია	lit. uncle (also ბიძა); used by children to address an older man and, as here, by an older man to address a child affectionately
შვება	relief
ამოიხუნთქავს	exhale
გეყოფა(თ)	enough! basta!
მხარი	shoulder (A)
ხელს	touch s.o. (with o's hand) (h- de-

მოშკიღებხ	leted here)
ა=ხ-წევხ	lift up (s- deleted here)
ორნავ	slightly; hardly
მიწა	earth; ground
ამოთხრის	dig out
შეთამაშებხ	move; cause to hop, skip, caper
მიბაკუნებხ	stamp
ჩამობერწყავხ	shake off

11

ნახვამდის	good-bye
(= ნახვა + -მდის)	
ძილი	sleep (VN of მძინავხ)
კარაქი	butter
დილას •	in the morning.
შაკოცებხ	kiss (H-series id.o., no d.o.)
დახვამხ	put down
გულღაწყვეტილი	regretful
შაჩვენებხ	show
წვრილი	thin
მკლავი	arm
მოღუნავხ	bend
კიხერი	neck (E)
ძარღვი	vein
დაჭიმავხ	strain tightly
ხუნთქვას შეიკრავხ	hold o's breath
მი/მოაშტერღება	stare at s.o. (H-series id.o.)

12

დაატერხ (E → I)	push; press on sthg. (superessive)
შენ ვინ ყოფილხარ!	you're really something! (Note the use of the perfect here with a present tense meaning used to express surprise, astonishment.)
გაუკვირღება	s.o. (dat.) becomes astonished (sec. 12.1.2.4)

გაიზარება	here: beam
დააიმედებს	encourage (cf. იმედი hope)
თუ ძმა ხარ	please (lit. 'if you're a brother')
დააღალატებს	let s.o. down
∅=ხ-თხოვს	ask s.o. for sthg. (note the omission of s- after v-)
13	
ვარაზის ხევი	Varazi ravine (section of Tbilisi near the University)
მარჯვნივ	to, on the right of (pp.)
რომ ხახლი, ... იმის	= იმ ხახლის(ა), რომელიც ვარაზის ხევის მარჯვნივ ღვას. (Note that რომ can function as a replacement for other relatives such as რომელიც, ვინც, რაც, ხადაც. იმის refers to ხახლი, which has been moved from the main clause into the subordinate clause.)
ხართული	story; floor (in a building)
შუაგული	center; middle
კეთილი	good; nice
ე-ხაზღვრება	border on (only pres. series)
ჩრდილოეთი	north
ამოავსებს	fill up
მი/მოათრევს	drag; bring; carry
ნაგავი	rubbish; garbage (A)
გავლით	by going through; passing (through)
ფართობი	area
კვადრადი	square
ბინა	apartment; housing
ხამმართველი	administration; administrator's office
გააფარებს	here: enter into books; register
ქირა	rent; here = for the rent
შედავათიანი	lowered
ფასი	price; cost; ფასებში at a cost

კეთილშობილი	noble
მიზანი	aim; goal; მიზნით with the aim, goal (A)
ავეჯი	furniture
კარადა	wardrobe; chest (for clothes), <i>armoire</i>
გან+ხამდვრავს	limit to (+ instr.)
სამნახევარი	three and one half
თეფში	plate
ჭიქა	glass (for drinking)
დააწყობს	set up; arrange (root = <i>ყყუ-</i>) (d.o. plural)
აწყვია	(fut. <i>ეწყობა</i>) passive of state in super-essive
ჩანგალი	fork (A)
შეეხება	concern
ცანსაცმელი	clothes
ხაკილი	clothes hanger, clothes hook
გამაჩნია	have (IV. conj.; only pres. series)
ზედ	on (adverb) (here: on me)
პირველხავე	the very first (dat., agrees with <i>შეშობებს</i>)
შემხვედრი	passing (by); passer-by
დატოვებს	leave
ხაერთოდ	in general
ღია	open
14	
კიბე	stairs; staircase
ხალისი	joy, cheer
ღერეფანი	corridor (A)
დახვდება	encounter; bump into (H-series, sec. 12.1.2.4); here: find
შეაღებს	open halfway, a bit (sec. 15.2.b, cf. <i>გააღებს</i>)
ქვა	stone
ყრუანცელი	shiver (E)

ღამიარა	see sec. 15.1.1 (here with <i>u</i> -series id.o.)
მუხლი მოეკვეთება	o's knees buckle (sec. 12.1.2.4)
ხავხე	full (+ instr.)
შემოეხვევა გარს	surround (plup.) (II. conj., see sec. 15.1.4)
შუახნის	middle-aged (gen.)
ჭალარა	white-haired
ღაღღის	tire s.o. out
გახდება	become thin (root II. conj., root <i>-xǎ-</i>)
ორნავ	slightly
გაიღიმებს	smile
ხუხუი	weak
მოჰყვება	tell, say sthg. (<i>-h-</i> omitted here) (aor. <i>-ჰყვი, -ჰყვა</i> ; perf. <i>-ჰყოლია</i>)
ყურადღებას მი-/ მოაქცევს	pay attention to (<i>H</i> -series)
მშვილი	peaceful; quiet
შემხედა: მიყურა	შეხედავს is perfective in meaning, i.e., glance; take a look at; \emptyset = <i>ყურებს</i> is used as an imperfective or durative, note <i>ცოცხა ხანს</i> 'a short time'.
მერე	then
იხევ	again
განაგრძობს	continue
ხინანული	compassion; pity
თავს დაიქნევს	shake o's head (in agreement), nod
შეწყვეტს (E → I)	interrupt; stop for a bit
დააწყურდება	look at (<i>H</i> -series)
ხანგრძლივ(ად)	for a long time
დაყინებით	persistently
გაიქცევა	run away; rapidly turn away (see sec. 15.1.4)
შე(მო)უგრიადდება	turn back

ხამარისებური •	sepulchral
ჩამოვარდება	fall down (subject singular)
გულიხცემა	heartbeat
ხულიხწამღები	nerve-wracking
ჭრიალი	creaking
თვალს მოაცილებს	tear o's eyes away from s.o.
შეშინებული	frightened
კარის მეზობელი	next-door neighbor
ელიკო	(f.pr.n.)
თავს დააქნევს	shake o's head, nod
თანხმობა	agreement
ნიშანი	sign (A)
ტუჩი	lip
უკანკალებს	o's (e.g., hand) shakes (only pres. series)
შგავს	resemble (see sec. 15.1.3)
გააღვიძებს	wake s.o. up
პირჯვარი	sign of the cross (A)
პირჯვარს	make the sign of the cross on s.o.
გადახახავს	(H-series)
მკერდი	chest; bosom
შაკვებებს	kiss (only id.o.)
შეშინებული	frightened (Note: ეროი is subject here)
ვერცხლი	silver
გამოტენილი •	filled
ნაბიჯი	step
დააცილებს	separate
ხუნთქვა	breathing
შებრუნდება	turn around
გაქცევა	run away (see sec. 15.1.4)
უბრალო	simple
დახუჭავს	close (eyes)
ე-ლის	wait for (only pres. series)

გრძნობს	feel (see sec. 15.1.2 and note 3)
მხარი	shoulder (A)
გაიგონებს	hear
ჩურჩული	whisper
15	
გამარჯობა	victory; Georgian equivalent of <i>hello</i> . Note: when used to more than one person or politely to one person takes the verb plural marker - <i>t</i> : გამარჯობათ.
განუწყვეტლივ	repeatedly; over and over; here: she said over and over
მიხვდება	(root = - <i>xvd</i> -) notice; see; guess
შემეღებს	bring s.o. to; be able (aor. - <i>ძელი</i> , - <i>ძლო</i>)
გამარჯობათ	(note the formal, polite plural)

■ ADDENDA TO VOCABULARY

2.		'go and reach.' With the fut. წავა it means 'set out for.'
ბიჭი: boy		
3.		კიდევ: here - 'really'
ორიანი: "D" (grade)		
3.		6.
ღვთის: Gen. of ღმერთი; see sec. 3.2.1.1		დაკარგავს: lose *
Ø-უცქერს: look at s.o./sthg. (dat.) (no d.o.)		11.
მორწყავს: მის მორწყვაზე 'to watering him.' The possessive adjective is used to mark the direct object in a masdar construction		სულ: quite
5. მითვები: The verb მიდის, fut. მივა, aor. მივიდა means		ადგება: get up, stand up (sec.9.1.2.1)
		14.
		სიჩუმე: silence
		სულ: just, only (cf. German <i>gar</i>)
		*რომ თქვით, რა დაკარგეთ?
'what you said you lost'

APPENDIX A

Table A.1. Noun Suffixes

Cases:	Consonant stem:	Truncating vocalic stems:		Nontruncating vocalic stems:	
		-a	-e		
Nominative	-i	-∅			
Ergative	-ma	-m			
Dative		-s			
before -š <i>i</i> , -ze:		-∅			
before -tan:	-s	-∅			
Genitive	-is			-s	
Instrumental	-it			-ti	
Adverbial	-ad			-d	
Vocative form	-o	-o/-v/-∅ (sec. 6.5)			
	Proper names:			-∅	
Plural:	-eb- (+ consonantal stem endings above)				
	Stylistically marked plural:	nom.	-ni		
		erg.	}	-t, -ta	
		gen.			
		dat.			
voc.	-no				
Extended case endings in -a: see sec. 4.3.					
Derivative declension: see sec. 8.6.					

Postpositions written together with the noun:

with nominative:	-vit (only with consonant stems)
with dative:	-ze, -ši, -tan; -vit
with genitive:	-tvis, -gan, -ken; -dan (final s of gen. lost)
with adverbial:	-mdis, -mde (final d of adverbial is lost)
with instrumental:	-urt (e.g., ცოლითურთ 'with [his] wife')

Other particles written together with the noun:

-ve	sec. 14.2.3
-c	(added to extended case ending) see Lesson 4, vocabulary)
-a	(= არიბ) sec. 3.1.7
-o	(indirect speech, 2d and 3d persons and 1st person plural) sec. 8.5

Table A2. Adjective Declension

Adjectives not immediately preceding their heads are declined as nouns.

Adjectives with stems ending in a consonants and immediately preceding their heads are inflected for case, not number. Adjectives with stems ending in a vowel are not inflected at all when occurring immediately before their heads.

Case	Ending	Consonant stem declension
NOM	-i	ახალ-ი შიგნ-(ებ)-ი
ERG	-ma	ახალ-მა შიგნ-(ებ)-მა
DAT	-∅	ახალ- შიგნ-(ებ)-ს
GEN	-i	ახალ-ი შიგნ-(ებ)-ის
INSTR	-i	ახალ-ი შიგნ-(ებ)-ით
ADV	-∅	ახალ- შიგნ-(ებ)-ად
VOC	-o	ძვირფას-ო ბატონ-(ებ)-ო

SUMMARY OF CONJUGATIONS

CONJUGATION	MOST COMMON MEANINGS
I.	transitive verbs
II.	intransitive: passives in <i>i-</i> , change of state in <i>-d-</i> (become sthg.)
III.	intransitive <i>activities</i>
IV.	verbs of feeling, emotion, states of being

(It is important to note that there are many exceptions to the above meanings in each conjugation.)

SUMMARY OF CASE MARKING

I., III. CONJ. ⇒ SERIES ↓	Subject	Direct Object (normally only I. conj.)	Indirect Object
Present/Future*	NOM	DAT	DAT
Aorist	ERG	NOM	DAT
Perfect	DAT	NOM	(postposition <i>-tvis</i>)

*The irregular verb *ogol* 'know' takes the ergative in the present series and the dative in the future series; see secs. 9.1.4, 12.1.3.e.

II. CONJ.	Subject	Indirect Object
	NOM	DAT

IV. CONJ.	Subject	Object
	DAT	NOM

SUMMARY OF SCREEVES

SERIES ⇒	PRESENT	FUTURE	AORIST	PERFECT
NON-PAST	present	future	—	—
PAST	imperfect	conditional	aorist*	present perfect
MODAL	conjunctive present	conjunctive future	optative	pluperfect

*The positive imperative is generally identical to the 2nd person aorist; see sec. 6.3.

Hints for Looking Up Verbs in Dictionaries

1. Remember that most bilingual Georgian dictionaries list verbs only under the verbal noun (*masdar*).

2. Consider the possibility of a change from *e* to *i* in the aorist and pluperfect of root I. conjugation verbs and in II. conjugation verbs in *i*- derived from them. (See sec. 5.3.1.c.)

3. a. Remember that *v* regularly is dropped before *o* (sec. 1.11.1).
Example: გამოაცხობს 'bake,' but aorist გამოვაცხვე, გამოაცხვე, გამოაცხო, perfect გამოუცხვია.

b. Consider the possibility of the metathesis of *v* (sec. 1.11.2);
e.g., მოიკვლება 'be killed' from მოკლავს 'kill.'

4. Remember that a number of irregular verbs insert the vowels *e* or *a* in all persons of the aorist or in the first and second persons of the aorist. For details, see sec. 9.1.

5. Remember that a sequence such as *ga-* can be the preverb *ga-*, the 2nd person object marker *g-* plus the preradical vowel *a-*, or the beginning of the root. Compare the following:

გააღებს	he will open it	გა- = preverb
გახსოვს	you remember it	გ-ა- = person marker plus preradical vowel
გალობს	he is singing	გაღ- = root

6. Remember that some verbal roots (usually denominal) can begin with the vowels *a*, *e*, *i*, *u*, and that, similarly, roots can end in *av*, *eb*, *am*, etc. Examples:

ამაყობს	he is proud	root = ამაყ-
ერთდება	be united	root = ერთ-
განიარაღდება	he will arm himself	root = იარაღ-
უძეობესდება	it will improve	root = უძეობეს-
შეღება	he painted it (aor.)	root = ღებ- (< შეღებავს)

APPENDIX B: Verbal Affixes

The following charts list the affixes that can occur in individual verb forms. It is important to remember that not all the affixes listed can co-occur and that, except for the root, all of the other "slots" can be empty; for instance in a present tense root verb such as $\text{ḥ} \text{ḡ} \text{ḥ}$ 'you are writing' only the root is found. This absence of a marker is very often significant, for example, in determining when the subject of a given verb form is second person (object in IV. conj. and perfect series verbs).

References in the charts indicate where more detailed information can be found.

The marker of indirect speech $-o$ (sec 8.5) is often found added to the end of a verb form.

Table B.1. Verbal Affixes: I., II., and III. Conjugations, Future, Present, and Aorist Series

1A. PREVERBS	1B. <i>-mo</i>	2. SUBJECT	3. OBJECT PERSON PREFIX	4. PV	5.	6. II. CONJ.	7. P/FST	8. CAUS-ATVIVE	9. IMPERF. COND., CONJ.	10. SCREEVE MARKERS	11. 3D PERSON	12. PLURAL MARKER
a(ǰ)- da-*	-mo-	1. v.	1.sg.-m- 2. -g-	-a- -i- -u- -e-	R	-d- 3.1.2	-am -av -eb -ob -i	(-ev) -in (-eb-) 11.4	-d- I conj. III conj. -od- II. conj. III conj. with PSF -i-	-i II. conj. present, future; imperf., cond.	<u>Singular:</u> -s pres., fut. (I, III conj.); conjunctive; optative -a pres., fut. (II. conj.); imperf./cond. aorist	-i
ga(n)- ga(r)/da- mi- mo-*	7.2.4 7.2.5	2.1 2. x-	1 pl. -gv-	-u- -e-	O		-ob -i		III conj. III conj. with PSF	imperf., cond.	conjunctive; optative	2.1; 7.1.2; rules 3-5
še- ča- ša- ča(r)-		3.1.7 4.6.3	id.o.: 3. -s/-h-	13.5	O		2.0 (-op) L.15, n.8		-i- III conj. III conj. with PSF	conj.; aorist (weak); opt. (II. conj. in -d-	-a pres., fut. (II. conj.); imperf./cond. aorist	
2.2.1 da-14.1.3 ča-, gada-, še-15.2			7.1-2		T				2.2.3; 3.1.5; 4.1.1; 8.1.2	opt. (weak) opt. (strong)	<u>Plural:</u> -en pres, fut. -nen imperf/ cond/conj; aorist, opt. (II. conj.) -es aorist -n optative	

Note: Many of the above affixes are mutually exclusive and cannot co-occur in one and the same form. No forms will contain all eleven types of affixes. Only the root is obligatory, i.e., slots 1-4 and 6-12 can be blank. (For irregularities in conjugation not treated above, see sec. 15.1.)

* Doesn't combine with *mo-*.

Table B.2. I. and III. Conjugations, Perfect Series

1.	2.	3-4.	5.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
PRE- VERBS, -mo	OBJ. PERS. PREF.	SUBJECT PERSON PREFIX	P/FST	CAUS- ATIVE MARKER	NASAL INFIXES	SCREEVE MARKERS	OBJECT MARKER	PLURAL MARKER	
	1. v-	Perf Plup.					Perf. Plup.		
as above	1. v-	1.sg. mi- 1 pl. gvi- 2. gi- 3. u-	R O O T	-am/-m -av/-v -eb 10.1.1.1	as above	-n- in some III. conj. verbs in both perf. and plupf. 10.1.1.1-2 -in- in plupf. of reg- ular I. conj. verbs in -eb. 10.1.1.2.	-i- perfect -i- pluperfect (strong) -e- pluperfect (weak)	1. -var 2. -xar 3. -a; -s 3. -a -o	-t 7.1.2, rules 3-5; 10.1.2.1

Table B.3. II. Conjugation Perfect Series: Absolute (see Lesson 11)

1.	2.	3-4.	5.	7.	8-9.	10-11.	12.
Preverb	Subject prefix	Participle prefix	Root	P/FSF	Participle suffix	Subject person/screeve markers	Plural marker
as above	v- 1st	m- (11.1)		-m (< -am) -eb -ob-	-il- -ul- -ar- -al- (11.1)	perfect 1st -var 2d -xar 3sg. -a 3pl. -an	pluperf. -t -iqavi -igo -iqvnen

Table B.4. II. Conjugation Perfect Series: Relative (see Lesson 11)

1.	2.	3.	5.	7.	9.	10.	11.	12.
Preverb	Subject prefix	Id.o. prefix	Root	P/FSF	Pluperfect marker	Screeve markers	Subject markers	Plural marker
as above	v- 1st	-m- 1sg. -g- 2d -s- 3d -h- 3d -gv- 1pl.		-eb- -v- (< -av) -m- (< -am) -ob-	-od-	-i (perf. and plu-perf.)	perfect 1st -var 2d -xar 3sg. -a 3pl. -an pluperf. 3sg. -a 3pl. -nen	-t

Table B.5. IV. Conjugation: Present, Future, and Aorist Series
(See sec. 12.1.2)

1.	2.	3.	4.	5.	7.	9.	10.	11.	12.
PRE- VERBS	OBJ. PERS. PREF.	SUBJECT PREFIX	PV		P/FST	IMPERFECT, COND., CONJ. MARKER	SCREEVE MARKERS	OBJECT MARKER	PLURAL MARKER
(rare)	1. v-	1sg. m- 1pl. gv-	Present series: i-/u- a- s-	R O O T	Present series: -av -i Future series: -eb	Present series: -d- -od- Future series: -od-	-i- imperf., cond., future -e- conjunc, aorist -o- optative	Present: 1. -var 2. -xar 3. -s, -a -a imperf. aor, -s conj. opt.	-t 12.1.2.1

The perfect series is formed according to the pattern of relative II. conj. verbs, except that inversion occurs; i.e., what marks the indirect object in the relative II. conj. verb marks the subject in the IV. conj. verb, and what marks the subject in the relative II. conj. verb marks the object in the IV. conj. verb.

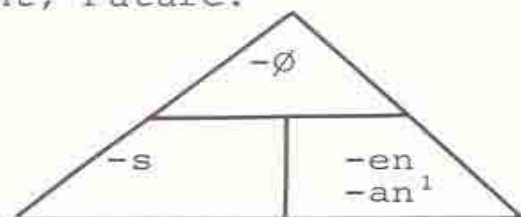
Table B.6. Passives of State: Present Tense; Future and Aorist Series (see sec. 13.4)

2.	3.	4.	5.	7.	9.	10.	11.	12.
Subject prefix	Object prefix	Preradical vowel	Root	P/FSF	Cond., conj. marker	Screeve markers	Subject suffixes	Plural marker
v- 1st	forms as above	as above		present: none	Future series: -od-	-i- pres., future	as above	-t
				Future series: -eb-		-e- conj., aorist		
						-o- opt.		

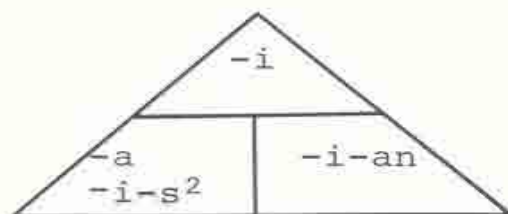
Perfect series forms are conjugated like II. conj. perfect series, absolute or relative.

APPENDIX C: Summary of Screeve Endings

Present, Future:

I. III. conj.

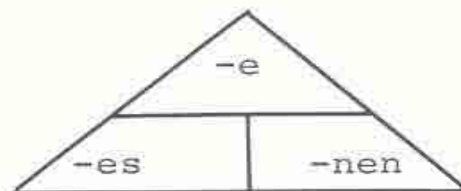
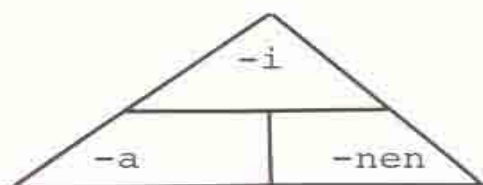

II. conj.

Imperfect, Conditional, Conjunctive:

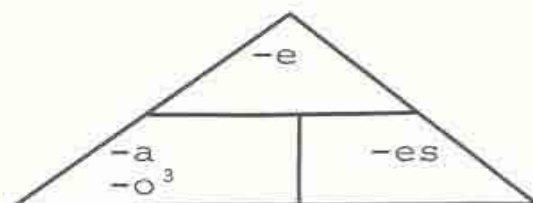
I., III. conj.:	$-d-$	plus:
II., III. conj. (in $-i$):	$-od-$	

a. Imperfect, Conditional b. Conjunctive

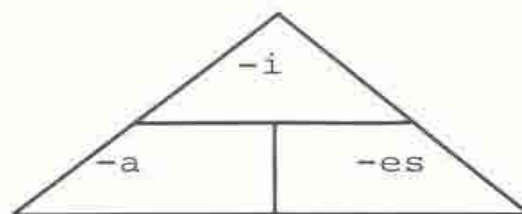

Aorist:

a. I., III. Conj.

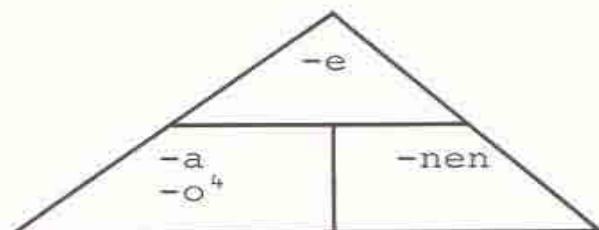
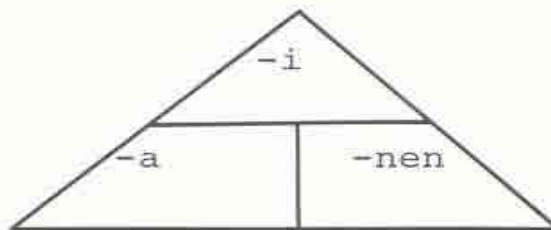

"weak" endings

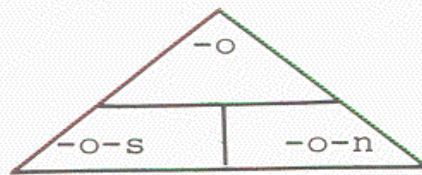
"strong" endings

b. II. Conj.

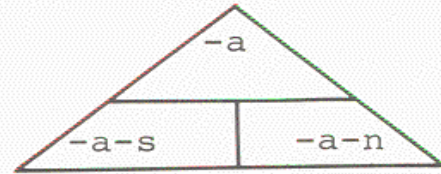
II. conj. in $i-$ II. conj. in $-d-$,
root II. conj.

Optative:

a. I. Conj., III., Conj., II. Conj. in *i-*:

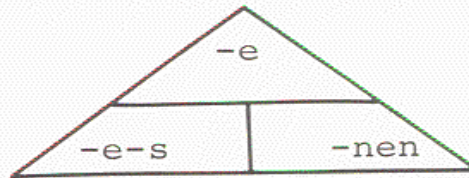

"weak" endings

"strong" endings

b. II. Conj. in *-d-* and Root II. Conj.:

(The verb $\partial\partial\beta\gamma\partial\delta$ ($\partial\partial\beta\gamma\partial\delta$) 'give' also takes these endings, except 3pl. $\partial\partial\beta\gamma\partial\delta$.)

1. With P/FSF *-i*.
2. See secs. 3.1.4.3, 3.1.4.4.
3. With I. conj. verbs with no root vowel and P/FSF *-eb*, *-ob*.
4. In II. conj. verbs derived from verbs described in note 3, above.

APPENDIX D

Summary of the forms of ყმგნა 'be'

Present subseries: (only present tense)

Present:	1. ვარ(თ)	3sg.	არის
	2. ხარ(თ)	3pl.	არიან

Future subseries:

Future:	1-2. (ვ)იქნევი(თ)	3sg.	იქნება
		3pl.	იქნებიან

(Remaining screeves of the future subseries are regular II. conj. verbs in *i*-.)

Aorist series:

Aorist:	1-2. (ვ)იყავი(თ)	3sg.	იყო
		3pl.	იყვნენ
Optative:	1-2. (ვ)იყმ(თ)	3sg.	იყმ
		3pl.	იყვნენ, იყმნ

Perfect series:

Perfect:	1. ვყოფილვარ(თ)	3sg.	ყოფილა
	2. ყოფილხარ(თ)	3pl.	ყოფილან
Pluperfect:	1-2. (ვ)ყოფილიყავი(თ)	3sg.	ყოფილიყო
		3pl.	ყოფილიყვნენ

Summary of the forms of ხვლა 'go', 'come', etc. (ხვლა will be exemplified with the preverb *მო-* = 'come'.)

Present subseries:

Present:	1. მოვდივარ(თ)	3sg.	მოდის
	2. მოდიხარ(თ)	3pl.	მოდინ
Imperfect:	1-2. მო(ვ)დიოდი(თ)	3sg.	მდიოდა
		3pl.	მდიოდნენ
Conjunctive:	1-2. მო(ვ)დიოდე(თ)	3sg.	მდიოდეს
		3pl.	მდიოდნენ

Future subseries:

Future:	1. მოვალ(თ)	3sg.	მოვა
	2. მოხვალ(თ)	3pl.	მოვლენ

Conditional:	1. მოვილოდი(თ)	3sg.	მოვილოდა
	2. მოხვილოდი(თ)	3pl.	მოვილოდნენ
Conjunctive:	1. მოვილოდე(თ)	3sg.	მოვილოდეს
	2. მოხვილოდე(თ)	3pl.	მოვილოდნენ
Aorist series:			
Aorist:	1. მოვედი(თ)	3sg.	მოვიდა
	2. მოხვედი(თ)	3pl.	მოვიდნენ
Optative:	1. მოვიდე(თ)	3sg.	მოვიდეს
	2. მოხვიდე(თ)	3pl.	მოვიდნენ
Imperative:	მოდი(თ)!		
Perfect series:			
Perfect:	1. მოხუღვარ(თ)	3sg.	მოხუდა
	2. მოხუღხარ(თ)	3pl.	მოხუღან
Pluperfect:	1-2. მო(ვ)ხუღიყავი(თ)	3sg.	მოხუდიყო
		3pl.	მოხუდიყვნენ

APPENDIX E: Common Phrases and Expressions

Hello!	გამარჯობა! გამარჯობათ!
Hello: (response)	გაგიმარჯობს! გაგიმარჯობთ!
Good morning!	დილა მშვიდობისა!
Good evening!	ხალამო მშვიდობისა!
Good night!	ღამე ნებისა!
Goodbye!	ნახვამღის!; კარგად იყავი(თ)!
Farewell!	მშვიდობით!
How are you?	როგორ(ა) ხარ(თ)?
I'm well, thank you.	გმადლობთ, კარგად.
How do you feel?	როგორ გრძნობ(თ) თავს?
Pleased to meet you.	ხასიამოვნოა შენი (თქვენი) გაცნობა!
Please	გთხოვ(თ); გეთაყვა
Thank you	გმადლობ(თ)
Excuse me	უკავრავად!; ბოდიში!
Forgive me	მავაფიცი(თ)!
Happy birthday	გილოცავ(თ) დაბადების დღეს!
Happy New Year	გილოცავ(თ) ახალ წელს!
Bon voyage	გიხურვებ(თ) ბედნიერ მგზავრობას!
To your health (toast)	ივოცხლე(თ); იღღეგრძელე(თ)!
Do you speak English?	თქვენ ლაპარაკობთ ინგლისურად?
What time is it?	რომელი საათია?
It is 10:00.	ათი საათია.
It is 10:20.	ათი საათი და ოცი წუთია.
It is 10:15.	თერთმეცის ოხუთმეცი წუთია.*
It is 10:30.	თერთმეცის ნახევარია.*
It is a quarter to 11.	თერთმეცხ აკლია ოხუთმეცი წუთი.
At 6:00 p.m.	ხალამოს ექვს საათზე.

*Note that the *following* hour in the genitive is used in these expressions.

Days of the week:

Sunday	კვირა	On Sunday	კვირას
Monday	ორშაბათი		
Tuesday	ხამშაბათი		
Wednesday	ოთხშაბათი		
Thursday	ხუთშაბათი		
Friday	პარასკევი		
Saturday	შაბათი		

Months of the year:

January	იანვარი (A)	In January	იანვარში
February	თებერვალი (A)		
March	მარტი		
April	აპრილი		
May	მაისი		
June	ივნისი		
July	ივლისი		
August	აგვისტო		
September	სექტემბერი (E)		
October	ოქტომბერი (E)		
November	ნოემბერი (E)		
December	დეკემბერი (E)		

Seasons:

Summer	ზაფხული
In summer	ზაფხულში
Autumn	შემოდგომა
In the autumn	შემოდგომაზე
Winter	ზამთარი (A)
In winter	ზამთარში
Spring	გაზაფხული
In spring	გაზაფხულზე

Money

Copeck	კაპიკი	Ruble	მანეთი
5 copecks	შაური	10 rubles	თუმანი
20 copecks	აბაზი		(A)

APPENDIX F: Bibliography

Grammars.

- Руденко, Б. Т. *Грамматика грузинского языка*. Moscow, Leningrad, 1940. Reprint, 's-Gravenhage, 1972. [A brief survey of Georgian grammar concentrating mainly on inflection rather than on meaning and uses of forms.]
- Tschenkéli, Kita. *Einführung in die georgische Sprache*. 2 vols. Zurich, 1958. [A superlative work, rich in detail, covering almost all aspects of the language. A combination grammar-textbook. Volume 2 consists of graded exercises and a chrestomathy of Georgian literary selections. Indispensable for the serious student.]
- Vogt, Hans. *Grammaire de la langue géorgienne*. Oslo, 1971. [A thorough, solid, linguistically sophisticated analysis of Georgian by an outstanding linguist. Has excellent examples taken from Georgian literature.]

Dictionaries.

- Cherkesi, E. *Georgian-English Dictionary*. Oxford, 1950. [Good selection of vocabulary, though no grammatical information is given. Verbs are listed under verbal noun.]
- Gvarjaladze, Isidore, and Gvarjaladze, Tamar. *English-Georgian and Georgian-English Dictionary*. Tbilisi, 1974. [A pocket-sized two-way dictionary. No grammatical information given; verbs are listed under verbal noun.]
- Gvardjaladzé, Isidore, and Lébanidzé, E. *Dictionnaire géorgien-français*. Tbilisi, 1971. [Large selection of vocabulary but no grammatical information. Verbs are listed under verbal noun.]
- Gvarjaladze, Isidor, and Gvarjaladze, Thamar. *Georgian-English Dictionary*. Tbilisi, 1979. [Large selection of vocabulary but no grammatical information. Verbs are listed under verbal noun.]
- Канкава, М. В. *Краткий грузинско-русский словарь*. Tbilisi, 1965. [No grammatical information. Verbs are listed under verbal noun.]
- Meckelein, Richard. *Georgisch-deutsches Wörterbuch*. Berlin, Leipzig, 1928. [Good, large selection of vocabulary. No grammatical information; verbs listed under verbal noun.]
- Tschenkéli, Kita. *Georgisch-deutsches Wörterbuch*. 3 vols. Zurich, 1965-74. [The indispensable dictionary. It is in essence a translation of the 8-volume

APPENDIX G: Sources of Illustrations

- 73 Gamkrelidze, Al. *The Great Treasury of the Georgian People*. Tbilisi (Khelovneba), 1974, front cover.
- 79,141 Tsitsishvili, Irakli. *Tbilisi: Architectural Landmarks and Art Museums, an Illustrated Guide*. Leningrad (Aurora), 1985, p. 70, 17.
- 98,282,298,331,369 Khutsishvili, G. *Tbilisi cherez veka i gody*. Tbilisi (Sabčota Sakartvelo), 1983, p. 68, 47, 123, 149, 89.
- 100 Beridze, V.V. *Iskusstvo Gruzinskoi SSR*. Leningrad (Avrora), 1972, plate 15.
- 107 Amiranashvili, Sh. *Vklad Gruzii v sokrovishchu khudozhestvennoi kul'tury*. Tbilisi (AN GSSR), 1963, plate 8.
- 141 Loladze, M.V. *On the Highways of Georgia*. Tbilisi (Sabčota Sakartvelo), 1975, p. 2.
- 159 Javakhishvili, A. and G. Gvelesiani, eds. *Soviet Georgia, Its Geography, History and Economy*. Moscow (Progress), n.d., facing p. 41.
- 168,231 Davitaja, F.F., ed. *Georgian Soviet Socialist Republic*. Moscow (Novosti), n.d.
- 188,266 Davitaja, F.F., ed. *Sovetskii soiuz: Gruzii*. Moscow (Mysl'), 1967, facing p. 80, p. 131.
- 249 Davitaja, F.F., ed. *Iraklii Moiseevich Toidze*. Moscow-Leningrad (Sovetskii khudozhnik), 1950.
- 253 Meskhia, Sh.A. *An outline of Georgian History*. Tbilisi (Tbilisi University Press), 1968, facing p. 33.
- 320 Khutsishvili, G. *Science, éducation, culture*. Tbilisi (Edition de la Chambre de commerce et d'industrie de la R.S.S. de Géorgie), 1975.
- 351 Beridze, V.V., ed. *Georgian Manuscripts*. Tbilisi (Khelovneba), 1970, plate 3.
- 396,413,415 Konečný, Dušan. *Niko Pirosmanišvili*. Prague (Státní nakladatelství krásné literatury a umění), 1965, p. 23, 25, 15.
- 443 Rust'haveli, Shot'ha. *The Man in the Panther's Skin*. Tbilisi (Literatur da khelovneba), 1966, p. 321.

APPENDIX G: Sources of Readings

- Lesson 5. „თბილისი.“ შ. თაბუკაშვილი, ვ. რამიშვილი, თ. ჩერქეშიშვილი, ქართული ენა, III კლასის სახელმძღვანელო, თბილისი, 1957, გვ. 90.
- Lesson 6. „კავკასიური ენები.“ ა. ჩიქოვავა, ზოგადი ენათმეცნიერება, I., თბილისი, 1939, გვ. 116-117.
- Lesson 7. „ქუთაისი.“ საქართველოს სსრ, მოკლე იხსორიულ-ეკონომიკური ნარკვევი, თბილისი, 1970, გვ. 264-265.
- Lesson 8. „მოხვევების საოჯახო ყოფა.“ ვალერიან ითონიშვილი, მოხვევების საოჯახო ყოფა, თბილისი, 1970, გვ. 3-4.
- Lesson 9. „საქართველოს სსრ მოსახლეობა.“ ლ. კარბელაშვილი, გ. გეხეგმანი, საქართველოს სსრ ეკონომიური გეოგრაფია, IX კლასის სახელმძღვანელო, თბილისი, 1961, გვ. 3-4.
- Lesson 10. „ზაქარია ფალიაშვილი.“ 50 ოპერა, თბილისი, 1966, გვ. 329-331.
- Lesson 11. „რეპორტაჟი საქართველოდან.“ მიხეილ დავითაშვილი, რეპორტაჟი საქართველოდან, თბილისი, 1971, გვ. 11-13.
- Lesson 12. ალ. ლლონცი, „ძველი ქართული თარიღები,“ დროშა, 1977, № 12, გვ. 10.
- Lesson 13. „ნიკო ფიროსმანიშვილი.“ შალვა ამირანაშვილი, ქართული ხელოვნების იხსორია, თბილისი, 1971, გვ. 494-495.
- Lessons 14-15. „დაბადების დღე.“ ნოდარ დუმბაძე, მზიანი ღამე, თბილისი, 1967, გვ. 5-14.

GEORGIAN-ENGLISH VOCABULARY

This vocabulary contains all the words in the exercises to the lessons except for proper names. Names of countries and of historical provinces of Georgia are included in the main vocabulary; other geographic names are listed separately after the main vocabulary. Words occurring only in the reading selections and personal names are not given here.

Verbs are listed and alphabetized by root. Preverbs, preradical vowels and object markers follow the root, present or future stem formant and person markers except for IV. conjugation verbs, whose entries (although alphabetized according to root) begin with the 1st person subject marker. Examples:

I. conjugation

-ხწორებს, გა=ა	root = <i>sɔr-</i>	გაახწორებს
-ხწავლის, Ø=ა	root = <i>sɔvl-</i> ; present and future are identical	ახწავლის

II. conjugation

-ჩჩება, და=	root = <i>rɔ-</i>	დაჩჩება
-ცვლება, გარდა+ი	root = <i>cvl-</i>	გარდაიცვლება

II. conjugation

მღერის	root = <i>mɔer-</i>	მღერის
-ცინის, ი-	root = <i>cin-</i> , <i>i-</i> = preradical vowel	იცინის

IV. conjugation

მი-ყვარს	root = <i>qvar-</i> , listed under <i>y</i>	მიყვარს
მე-ხმის	root = <i>sm-</i> , listed under <i>b</i>	მეხმის

Grammatical information about irregular forms is not given in this vocabulary but can be found in the vocabularies to the exercises of the individual lessons. Words in this vocabulary marked with an asterisk (*) show such irregularities and should be checked in the lesson. For verbs of motion, see sec. 4.5.

The symbol || represents the entry word, so that under the entry for -მარცავს, გან = the listing || სი-ყვას represents განმარცავს სიყვას.

Other symbols, etc. are as used in the vocabularies to the individual lessons. •Addenda, p. 526.

ა

აგვისტო	6 August
ადამიანი	8 human being, person
ადგილი	6 place
ადგილას	14 in a, the place
ადვილი	3 easy
ადმირალი	12 admiral
ადრე	4 early
აეროპორტი	7 airport
ავად	5 sick
ავადმყოფი	10 patient, sick person
ავადმყოფობა	14 disease, illness
ავტონომიური	6 autonomous
ავტორი	3 author
აზერბაიჯანი	5 Azerbaijan
აი	8 here is, are; there is, are
აივანი(A)	9 balcony
აკადემია	3 academy
აკადემიკოსი	8 academician
აკრძალული	8 forbidden
აღბათ	3 probably
აღბანეთი	11 Albania (both in Caucasus and Balkans)
ამას წინათ	5 recently, a short time ago
ამბავი* (A)	9 story, information, news; thing
ამდენი	13 so much, this much
ამერიკა	4 America
ამიერკავკასია	5 Transcaucasia (lit., Cis-Caucasia)
ამინდი	4 weather
ამირბარი	12 (archaic term for 'admiral')
ამიგომ	10 therefore
ამხანაგი	6 comrade
ან	7 or [non-interrogative]
ანალიზი	4 analysis
ანბანი	2 alphabet

ანგარიში	9 bill, account; calculation
ანდაზა	8 proverb
ანი	8 name of the letter 'ა'
ანუ	6 or, in other words
აპრილი	9 April
არ, არა	2 not
არა	2 no
არაბი	12 an Arab
არამედ	4 but rather
არავითარი	11 no (kind of) (adj.)
არავინ*	13 no one
არახოდეს	10 never
არაფერი (E)	13 nothing
არაყი (A)	5 vodka, brandy
არდადეგები (pl.)	4 vacation
არია	8 aria
-არხებს, და=ა	8 establish
არხად	13 nowhere, not ... anywhere
არხეზობს	9 exist, be
არქიტექტურა	6 architecture
არც.... არც	10 neither ... nor
ახე	6 so
ახეთი •	6 such (a)
ახული	6 daughter
აუცილებლად	12 certainly, without fail
აფხაზი	6 an Abkhaz
აქ	3 here
აქამდის	11 up to now
აქცენტი	4 accent
აღარაფერი (E)	7 nothing any more (see sec. 6.4.2)
აღმამენებელი (E)	6 builder, restorer
აღმოსავლეთი	4 east(ern)
აჭარა	6 Adjara
აჭარელი (E)	6 an Adjarian

ახალგაზრდა	7 young; youth (person)
ახალი (A)	2 new
-ახლ	see -ხლ
ახლა	2 now
ახლანდელი (E)	11 present(-day)
ახლოს	6, 9 adverb, pp. near
ახსნა-განმარტება	10 explanation
ბ	
-ბადებს, და=	5 bear, bring into the world
დაიბადება	5 be born
ბავშვი	3 child, baby
ბაზარი (A)	9 market
ბალეტი	8 ballet
-ბანხ, და=	7 wash
ბანი	8 name of the letter 'ბ'
ბაყი	7 (customs) duty
ბახვი	6 a Basque
ბაგონი	6 Mr. (see lesson 6, note 9)
ბაღი	6 garden
ბაყაყი	9 frog
ბგერა	4 sound
ბებია	7 grandmother
ბევრი	6 much, many
ბერი	5 monk
ბერძენი (E)	4 a Greek
-ბეჭდავს, და=	3 print
ბეჯითი	3 diligent
ბიბლია	4 Bible
ბიბლიოთეკა	6 library
ბიოგრაფია	3 biography
ბიძა	7 uncle
-ბნევს, და=	10 confuse
ბნელი	4 dark
ბოდიში	9 excuse, apology

ბოდიშს ვიხდი	9 excuse me!
ბოთლი	7 bottle
ბოლო	4 end, conclusion
ბოლშევიკი	8 Bolshevik
ბომბა	13 bomb
ბრალდებული	9 accused
ბრინჯი	10 rice
-ბრუნებს, და=ა	6 return
-ბრუნდება, მი=	8 return
ბრუნვა	10 (grammatical) case
-ბრძანებს, ღ=	6 order, command
ბრძანდები(თ)	14 (see sec. 14.1.1.2)
ბრძოლა	8 struggle, battle
ბუნება	12 nature
ბუნებრივი	12 natural
ბ	
ბგებს, გა=ი	4 understand; learn, find out; hear
-გებს, მო=ი	13 win
-გებს, წა=ა	13 lose
გადახახალი	13 tax
გაერთიანება	6 unification
გაზაფხული	9 spring
გაზეთი	2 newspaper
გათენება	8 dawn, dawning
გაკვეთილი	2 lesson
გამო	4 (pp.) because of, on account of
გამოგონება	11 invention
გამომგონებელი (E)	11 inventor
გამომქვეყნებელი (E)	5 publisher
გამომცემლობა	3 publishing house
გამოფენა	6 exhibit
გამოცდა	3 examination
გამყიდველი	7 salesperson

განათლება	11 education, instruction
განვითარება	10 development, education
განმავლობაში	10 (pp.) in the course of, during
განსაკუთრებით	12 particularly, especially
გარდა	12 (pp.) in addition to, except for, besides
გარეთ	3 outside
გარკვეული	4 clear, explicit; (a) certain
გახალები	7 key
გახული	5 last, previous
გემო	12 taste
გენერალი (A)	7 general (military rank)
გენეტიკა	6 genetics
გეოგრაფი	12 geographer
გერმანია •	5 Germany
-გვიანებს, და=ი	5 be late (intrans.)
გვიან	3 late
გვირგვინი	13 crown, wreath, garland
გზა	4 road, way
-გზავნის, გა= •	7 send
გიჟი	8 crazy
გლეხი	11 peasant
გმირი	6 hero
გოგონა*	13 little girl
მ-გონია	12 think, seem
-გონებს, გა=ი	14 hear
გრამატიკა	2 grammar
გრილი	12 cool
-გრძელებს, გა=ა	2 continue
-გრძელებს, და=ა	7 lengthen
გრძელი*	9 long
გრძნობა	12 feeling, sense
გული	13 heart
რ	8 choir, chorus, team

გუშინ	2 yesterday
გუშინდელი (E)	3 yesterday's
გუშინწინ	10 day before yesterday
ღ	
-ღებხ, და=*	13 put down
და	2 and
და	4 sister
დაახლოებით	6 approximately
დათვი	8 bear
დამოწმებული	5 attested
დამწერლობა	11 writing system, writing
დანა	3 knife
-დარებს, შე=ა	6 compare
დახავლეთი	4 west(ern)
დაფა	13 blackboard
და-ძმა	12 brother(s) and sister(s), siblings
დახურული	10 closed
-დგება, ი-*	9 be standing
-დგება, და=*	9 stand up
-დგება, წარ+*	9 appear (before)
-დგამხ, და=	9 put down
დგა-	see -დგება
-დგენხ, და=ა	11 fix, determine
-დგენხ, წარმო=ა	6 present; perform
-დგენხ, წარმო+ა	10 represent, be [only present series]
დედა	2 mother
დედალი(A)	13 hen; female (of animals)
დედაქალაქი	4 capital city
დევხ*	13 be lying
დეკემბერი (E)	9 December
დემოკრატიული	9 democratic
-დექ-	see -დგება
-ღვ-	see დევხ
დიახ	2 yes

დიდი	2 big, large; great
დიღხანხ	8 for a long time
დიღა	6 morning
დინამო	13 dynamo; name of a sports team
დღხერღაღია	9 dissertation
დოქტორი	9 doctor (Ph.D.)
დრო	4 time
დროღე	4 on time
დროხ	4 (pp.) during
დუმხ*	8 be silent
დუღხ	8 boil
დღე	2 day
დღეხ	2 today
დღეხახწაუღი	8 holiday
ე	
ეღრიხი	6 Colchis (West Georgia)
ევროპა	4 Europe
ე.ი.	see ეხე იღი
ეკღეხია	4 church
ეკონომიკა	3 economics
ელავხ*	8 (be) lightning
ელღი	7 ambassador
ენა	2 language; tongue
ეპიხკოპოხი	7 bishop
ერა	6 era
ჩვეღხ ერამღე	6 B.C.
-ერთეღხ, ჰე=ა	7 unite
ერთად	4 together [see Lesson 4, note 5]
ერთადერთი	11 only one, the only, a single, unique
ერთ-ერთი	9 one (of several)
ერთი	4 one
ერთი და იღივე*	14 one and the same
-ერთიანეღხ, გა=ა	6 unite
ერთმანეღი	7 each other

ერობელ	9 once, one time
ერი	5 people, nation
ესე იგი	9 that is, i.e.
ექიმი	4 doctor (of medicine)
ექსპორტი	12 export
3	
ვაყიშვილი	6 son
ვარდი	6 rose
ვახშამი (A)	10 supper
-ვე	11 (particle indicating identity; same)
ვეფხისტყაოსანი (A)	4 <i>The Knight in the Tiger Skin</i> (poem by Šota Rustaveli)
ვიღრე	9 than
ვინ*	4 who?
ვინმე*	14 someone, anyone
ვინაიდან	5 because
ვიღა?*	14 who (in the world)?
ვიღაც(ა)*	14 someone; some (person)
-ვიწყებ, და=ი	6 forget
-ვიწყლება, და=ა	12 forget (see sec. 12.1.2.4)
ვრცელი	7 extensive, long
8	
ში-	see -ჯღ-
შამთარი (A)	8 winter
შანური	6 Zan (= Mingrelian and Laz)
შარი	8 bell
შაფხული	12 summer
შეგ	3 day after tomorrow
შენა	2 verb
შოგი	6 some
შოგიერთი	7 several
-შრიხ, აღ=	9 raise, bring up
-შრიხ, გა=	9 raise, grow
შუხვი	8 exact

თ	
თაგვი	8 mouse
-თავებს, გა=ა	3 finish
თავაზიანი	9 polite
თავგადასხვალი (A)	8 adventure
თავდაპირველი	11 original, initial, first
თავი	3 head; chapter
თავიანთი	8 their own
თავისუფალი (A)	10 free
თამადა	9 toastmaster (at Georgian banquet)
თამაშობს	8 play (games, roles)
თამაში	6 game
თანამედროვე	11 contemporary
თარგმანი	2 translation (i.e., book, article)
-თარგმნის, გადა=	2 translate
თარიღი	6 date
თბილი	9 warm
თეატრი	4 theater
თეთრი	2 white
თეორიული	11 theoretical
-თეხავს, და=	10 sow
თვე	9 month
თვითმფრინავი	8 airplane
თვითონ	12 (one)self
-თვლის, ჩა=	3 consider (as + Adv.)
თითი	8 finger
ფეხის თითი	8 toe
თითქმის	6 almost
თოვს	8 to snow
თუ	3, 4, 10 a. if (sec. 4.1.2), b. or (in questions), c. intensifies a question
თუ შეიძლება	9 if possible

თუმცა	3 although
თურმე	10 apparently
თურქი	6 a Turk
-თქვამს, წარმო+	2 pronounce
-თქვ-	see -ფყვ-
თქვენნი •	2 your, yours (pl.)
თხზულება	3 composition, (literary) work
-თხრ-	see -ფყვ-
ო	
იაფაკი	13 floor (as opposed to ceiling)
იაფი	7 cheap, inexpensive
იბერია	6 Iberia (East Georgia)
იგივე	14 the same (see sec. 14.1.3)
ივლისი	4 July
ივნისი	10 June
იმდენი •	7 that much
იმ დროს, როდესაც;	
იმ დროს, როცა	5 while
იმიტომ	4 for that reason
იმიტომ, რომ	4 because
ინგლისი	14 England
ინგლისური	2 English (adj.)
ინდოეთი	12 India
ინსტიტუტი	4 institute
ირემი (E)	9 deer
იხე	9 so, thus
იხე... , რომ	9 so ... that
იხევე	14 just so, just as
იხეთი	14 such (a)
იხეთივე	14 just the same, just such (a)
იხრაელი	9 Israel
იხტორია	3 history
იხტორიკოსი	5 historian
იტალია	5 Italy

იუმორიხიხტული	8 humorous
იქ	3 there
იქვე	14 there (in the same place), <i>ibid.</i>
იქნებ(ა)	6 perhaps (+ opt.)
კ	
კაბა	7 dress
კავკასია	6 Caucasus (region)
კავშირი	5 union
კათალიკოსი	5 catholicos (patriarch of the church)
კალათბურთი	8 basketball
კალამი (A)	3 pen
კანტორა	9 office
კაპიკი	7 copeck
კარგი	3 good
კარგად	2 well
კარი	5 door; gate
კატა	7 cat
კაცი	5 man
კახეთი	11 Kakhetia (province in East Georgia)
კბილი	10 tooth
კედელი (E)	13 wall
-კეთებს, გა=ა	2 do, make
-კეთებს, გადა+ა	11 remake, alter
კვარტეტი	2 quartet
-კვდება, მო=	8 die
კვერცხი	13 egg
კვირა	6 week; Sunday
კვლავ	6 again
-კვლევს, გამო=ი	3 investigate
კი	2, 8 however, and (see sec. 2.6); yes
-კიდებს, ჩამო=	13 hang
-კითხავს, Ø=ჰ	8 ask s.o. sthg.
-კითხავს, ი-*	14 ask for s.o., ask to see s.o.

-კითხავს, (წა+)ი*	2	read
-კითხეებს, (წა=)ა	11	cause s.o. to read, have s.o. read
კითხვა	3	reading; question
კილო	6	dialect
კინოფილმი	2	movie, film
-კლავს, მკ=	9	kill
მ-ა-კლია*	12	lack
კლასი	3	class
კლასიკური	2	classical
კმაყოფილი	3	satisfied (+ Instr.)
კნავის*	8	meow
კოვში	3	spoon
კოლექტივიზაცია	9	collectivization
კოლმეურნე	10	collective farmer (kolkhoznik)
კოლმეურნეობა	9	collective farm (kolkhoz)
კოლხეთი	6	Colchis (West Georgia)
კომბოსტო	9	cabbage
კომისია	9	commission
კომპოზიტორი	6	composer
კონიაკი	12	(grape) brandy, cognac
კონცერტი	2	concert
-კრავს, და=უ	12	play (musical instrument; no id.o.)
კრება	3	meeting, gathering
კრემლი	4	Kremlin
კუთხე	11	corner; angle; region
კულტურა	5	culture
ლ		
-ლაგებს, გა(ნ)=ა	11	locate
-ლაგებს, და=ა	11	arrange, order
ალაგია	13	be arranged (passive of state)
ლაზი	6	a Laz
ლამაზი	3	pretty, beautiful, good-looking
ლაპარაკობს	8	speak
ლეგენდა	8	legend

ლეგენდარული	8 legendary
-ლევხ, და+*	5 drink
ლექხი	2 poem
ლექხიკონი	4 dictionary
ლექცია	3 lecture
ლიმონი	12 lemon
ლინგვისტი	6 linguist
ლინგვისტიკა	2 linguistics
ლიტერატურა	3 literature
ლობიო	9 beans (collective)
-ლოდება, ღ=ე	7 wait for, expect
ლოზუნგი	13 slogan
ლოკომოტივი	13 locomotive; name of a sports team
ლურჯი	3 blue
მ	
მაგალითი	6 example
მაგიდა •	4 table
გ-მადლობ(თ)	8 thank you
მავზოლეუმი	4 mausoleum
მათემატიკა	3 mathematics
მაინც	9 however, at least, still
-მაღავხ, და=	3 hide
-მაღავხ, და=უ	7 hide from s.o.
მალე	3 soon
მამა	2 father
მამაკაცი	8 man (male human being)
მამალი (A)	8 rooster
მანეთი	7 ruble
მარგანეცი	12 manganese
მართალი (A)	13 true
მართლა	13 truly
მართლმადიდებელი (E)	9 an Orthodox (Christian)
მარილი	13 salt
-მარჯავხ, გან=	7 explain

ხიფყვას	7 define
მარცო	8 only, alone
მარხავს, რა=	9 bury
მარჯვენა	11 right (not left); right hand
მახალა	3 material
მახპინძელი (E)	9 host
მახპინძლობს	8 act as host
მახწავლებელი (E)	2 teacher
მახხარა	8 clown
-მატებს, რა=უ	11 add sthg. to sthg.
-მატება, რა=ე	11 (II. conj. form)
მატჩი	13 (sporting) match, game
მაღაზია	7 store
მაღალი (A)	8 high, tall
მაშინ	3 at that time, then
მაწონი*	12 yogurt
-მბ-	see "ფყვ"
მდგომარეობა	5 situation
მდიდარი (A)	4 rich
მდინარე	8 river
მეგობარი (A)	4 friend
მეგრული	6 Mingrelian
მედუქნე	5 shopkeeper
მეექვსე	5 sixth
მეზობელი (E)	7 neighbor; neighboring
მეთაური	5 head (of an organization)
-მეთქი	8 (see sec. 8.5)
მელანი (A)	3 ink
-მეორებს, გა=ი	2 repeat
მეორე	3 second
მეპურე	5 baker
მეხაზღვრე	7 border guard
მესამე	3 third
მეტი	7 more

მეცისმეცად	7 too, overly
მეფობს	8 reign
მეფე	5 king
მეფის	6 (gen.) tsarist
მეფობა	6 reign
მეცნიერება	8 science
მეცნიერული	3 scientific
მეცხვარე	5 shepherd
მეხუთე	5 fifth
მეხსიერება	12 memory
-მზადებს, და=ა	3 prepare
-მზადებს, მო=ა	6 prepare
მზად	3 ready
მზე	4 sun
მზიანი	3 sunny
მთა	4 mountain
მთავარი (A)	3 main
-მთავრებს, და=ა	3 finish, end
მთავრობა	7 government
მთარგმნელი	5 translator
მთაწმინდა	13 lit., 'holy mountain,' mountain overlooking Tbilisi
მთელი	4 whole, entire
მიერ	4 (pp.) by
მილიონი	6 million
მილიცია	8 police
მინერალი	12 mineral
მიხედვით	6 (pp.) according to
მკვლელი	10 murderer, killer
მმართველი	6 ruler
მნიშვნელობა	14 importance, significance
მნიშვნელოვანი	2 important, significant
მოედანი (A)	4 (public) square
მოკლე	7 short

მოლაპარაკე	6 speaker
მომდევნო	11 following
მონათესავე	11 related
მონასტერი (E)	5 monastery
მონაწილეობს	9 participate (only present series)
მორფოლოგია	3 morphology
მოსავალი	9 harvest, yield
მოსამართლე	9 judge
მოსაწვევი ბარათი	11 invitation
მოსახლეობა	10 population
მოულოდნელი	7 unexpected
მოქცევა	11 conversion
მოღვაწე	13 (public) figure, leader
მოწაფე	2 pupil
მოწმე	10 witness
მოხსენება	6 report
მოხუცი	8 old man
მრავალი (A)	8 many
მსახიობი	10 actor
მსგავსი	9 similar
მსგავსად	9 (pp.) like, similar to
მსგავსება	9 similarity, resemblance
მსოფლიო	12 world
მსხვერპლი	10 victim
მსხვილი	8 thick
მტერი (E)	7 enemy
-მტკიცებს, და=ა	6 maintain, prove
მუდამ	3 always
მუზეუმი	12 museum
მუსიკა	2 music
მუსლიმანი	6 Moslem
მუშაობს	8 work
მუხლი	13 knee, lap
მღერის	8 sing

მღვდელი (E)	7 priest
-მყარებს, და=ა	8 establish, found
მშვენიერი*	11 beautiful
მშობლები	7 (pl.) parents
მძიმე	13 heavy
მწერალი (A)	3 writer
მწვადი	12 shish-kebab, shashlik
მწვანე	3 green
მწვანელი	9 vegetable
მწყემსი	10 shepherd
მხატვარი (A)	11 artist, painter
მხოლოდ	2 only
-მჯობინებს, ღ=ა	11 prefer sthg., s.o. to sthg., s.o.
ნ	
ნადირობს	9 hunt
-ნათესავება, და=ე	11 be related to
ნათესაობა	11 relationship
ნავთობი	12 oil, petroleum
ნაკლებობა	8 lack, shortage
ნამდვილი	9 real, actual
ნარკვევი	12 essay, study
ნაწარმი	12 product
ნაწარმოები	9 derivative, work
ნაწილი	3 part, section
ნახავს*	2 see
-ნახავს, და+ი	8 catch sight of, see
-ნახავს, შეჰრჩენ	11 keep, preserve; save (e.g., money)
ნახევარი (A)	10 half
ნახშირი	12 coal
მინ-ნდა*	12 want
მ-ნებავს*	12 (would) like (polite)
ნელი	3 slow
ნელა	3 slowly
-ნთებს, და=ა	13 light (a fire)

ნიმუში	6 model, specimen
-ნიშნავს, აღ+ or აღ=	2 mean
ნოემბერი (E)	7 November
ნოხი	7 carpet, rug
ო	
ოთახი	4 room
ოთხშაბათი	8 Wednesday
ოთხშაბათს	8 on Wednesday
ოლქი	6 region
ომი	4 war
ოპერა	2 opera
ორთოგრაფია	13 spelling, orthography
ორივე	8 both
ორშაბათი	8 Monday
ორშაბათს	8 on Monday
ოსტატი	7 master; craftsman
ოქრო	10 gold
ოქტომბერი (E)	9 October
-ობრევს, ა=ა	6 overrun, ravage, devastate
ოჯახი	11 family
პ	
პაკეტი	5 package
პანთეონი	13 pantheon; cemetery in Tbilisi where famous people are buried
პაპა	6 grandfather
პაპირი	7 cigarette
-პარავს, მრ=მ	10 steal from s.o.
პარკი	10 park
პარლამენტი	9 parliament
პასუხობს*	8 answer s.o.
პასუხი	4 answer
-პატიუებს, და=	13 invite
პატარა*	7 small, little
პატიმარი (A)	13 prisoner

პერანგი	7 shirt
პერიოდი	5 period
პიანინო	12 piano
პიესა	2 (theater) play
-პირებს, და=ა	6 intend
პირველი	3 first
პირველ ყოვლისა	13 first of all
პირი	7 face; mouth
პირობა	9 condition
პოემა	5 (longer) poem
პოეტი	4 poet
-პოვის, ი-*	9 find
-პოვება, მითი	9 be found (only present series)
პოლიტეკონომია	10 political economy
პოლიტიკა	9 politics
პორტრეტი	6 portrait
პრინციპი	13 principle
პროგრამა	5 program
პროტოტიპი	8 prototype
პროფესიული	11 professional
პროფესორი	3 professor
პური	3 bread
ყ	
ყურნალი	2 magazine
რ	
რა?	2 what?
რადგანაც	8 for, because
რადიო	5 radio
რადიოგადაცემა	2 radio program
რაიმე	14 (= რამე)
რამ, რამე	14 thing; something, some kind of
რამდენი?	6 how much?, how many?
რამდენიმე	6 several
რამდენიც	7 as much

რახაკვირველია	6 of course
რაგომ	3 why?
რალაც(ა)	14 something; some (thing)
რაც	5 what, which, that (rel.)
რაც + comparative ...	12 the more ... the more
მით + comparative	
-რბიხ, გა+*	13 run away
-რბიხ, შე+*	9 run in(to)
-რბენ-	see -რბ-
რედაქტორი	3 editor
რედაქცია	11 redaction, edition
რევოლუცია	9 revolution
-რეკავხ, რა=უ *	7 telephone s.o.
რესპუბლიკა	5 republic
რესტორანი (A)	4 restaurant (also without syncope)
რექტორი	12 rector (head of a university)
რევენზია	7 review, critique
-რეხხავხ, გა=	13 wash something (inanimate)
რვეული	3 notebook
რიგი ●	9 row, order, series
როგორ?	8 how?
როგორი?	8 of what kind?, how?
როგორც	10 as
როდესაც	2 when
როდის?	2 when?
როდისმე	14 at some time, at any time
რომ	4, 6 a. in (in conditionals, sec. 4.1.2), b. that
რომანი	2 novel
რომელი (E)	4 which?
როცა	2 when
რუსი	4 a Russian
რუსული	2 Russian (adj.)
-რქვ-	see -ქვ-

-რქმევ-	see -ქვ-
-რჩება, და=	9 remain
-რჩება, მო=	9 be healed
მი-რჩევნია*	12 prefer
-რჩენს, მო=ა	9 heal
მ-რცხვენია*	12 be ashamed
ს	
საათი	6, 8 hour; watch, clock
საბუჭდი მანქანა	13 typewriter
საბუთი	6 document, proof
ღამამტკიცებელი	6 evidence
საბჭო	3 council
საბჭოთა	5 Soviet (adj.)
საგანი (A)	9 subject, object
სად?	3 where
სადაც	6 where
სადგური	7 station
სადილობს	14 dine, have dinner
სადილი	10 dinner
სადილობა	10 dinnertime
სადილობიხას	10 during, at dinnertime
სადმე	14 someplace, somewhere, anywhere
სადღა?	14 where (in the world)?
სადღაცა	14 someplace, somewhere
სადღეგრძელო	9 toast
საელჩო	7 embassy
საენათმეცნიერო	3 linguistic
საესტრადო	7 pertaining to the stage; popular
სავარჯიშო	2 exercise
საზოგადო	10 general
საზოგადოება	3 society
საზოგადოებრივი	9 social
საზღვარი (A)	7 border, frontier, limit
სათვალი	7 (eye)glasses

ხაიღან	9 whence
ხაინტერესი	2 interesting
ხაკითხი	7 question
ხაკმარინი	10 sufficient, satisfactory
ხალარო	9 cashier's (booth)
ხამზარეულო	7 kitchen
ხამიკიციწი	13 inn, tavern
ხამუშაო	14 job, work
ხამშობლო	8 homeland
ხამწუხარო	4 unfortunate
ხამხრეთი	8 south(ern)
ხამხრეთი მხეთი	6 South Ossetia
ხანამ*	13 (conjunction) until, before
ხაოცარი (A)	7 surprising
ხაჰაგიმრო	13 prison
ხარკე	7 mirror
ხახადილო	7 dining room
ხახამართლო	9 court (judicial)
ხახახლე	7 palace
ხახწაული	9 miracle
ხაუბარი (A)	9 conversation
ხაუკეთესო	13 best
ხაუკუნე	5 century
ხაფუძველი (E)	13 base, basis, foundation
ხაქართველო	2 Georgia
ხაქმე	5 affair, matter, job
ხაღამო	2 evening
ხაღამოს	2 in the evening
ხაყიდელი (E) or ხაყიდი	7 (in order) to buy
ხაშინაო დავალება	3 homework
ხაშიში	8 dangerous
ხაშუალო	4 middle, average
ხაშუალო ხკოლა	4 middle school (roughly, high school)

საჩუქარი (A)	7 gift
საწერი	13 for writing, writing-
საწოლი	7 bed, bedroom
საწყალი (A)	7 pitiable, poor
საჭირთა	6 it is necessary (+ opt.)
საჭმელი (E)	4 food
სახე	13 face; image; form
სახელი	3 name; noun
სახელმძღვანელო	10 textbook
სახელმწიფო	6 (national) state
სახელოვანი (A)	11 famous
სახლი	4 house
სეიმი	9 "seim", i.e., parliament
-სესხეზ, ი-*	6 borrow
სექტემბერი (E)	10 September
სვამს	see -სევ-
სვანი	6 a Svan
სვეტიცხოველი (E)	6 "Church of the Living Pillar" in Mcxeta
სია	3 list
სიამოვნება	7 pleasure
სიდიდე	10 bigness; size
სიკვდილი	9 death
სიმართლე	8 truth
სიმინდი	10 corn (maize)
სიმფონია	2 symphony
სიმღერა	8 song
სინათლე	13 light
სინამდვილე	8 reality
სინტაქსი	3 syntax
სირაქლემა	8 ostrich
სიყვავა	2 word
სიყვარული	12 love
სვამი	7 chair

სკოლა	5 school
მე-სმის*	12 hear
-სმენს, მო=ი	2, 5 listen to
სომეხი (E)	4 an Armenian
სოფელი (E)	10 village
სოფელში	10 to, in the country
სოციალისტური	6 socialist
სპარსი, სპარსელი	6 a Persian
სპორტსმენი	10 sportsman
სტამბა	3 printing house
სტატია	2 article
სტრუქტურა	4 structure
სტუდენტი	3 (university) student
სტუმარი (A) •	4 guest
სულელური	5 silly (of things)
სული	8 soul
მ-სურს*	12 wish
სურათი	5 picture
სურვილი	9 wish
სუფრა	7 banquet; (dining) table; table-cloth
სქელი	9 fat
სცენა	9 stage
-სწავლის, ძა=ა	4 teach
-სწავლის, ი-*	2 study, learn
-სწავლის, მე+ი	6 learn
სწავლა	4 learning
-სწორებს, გა=ა	3 correct
სწორი, სწორე	4 precise, exact
-სხამს, და=ა	9 pour
-სხდებიან, ი-*	9 be sitting
-სხდებიან, და=*	9 sit down
სხდომა	3 session, meeting
-სხედ-	see -სხდ-

სხვა	4 (an)other
სხვადასხვა	11 different
სხვინი	11 someone else's
-სჯის, და=	9 punish
ტ	
-ტან-	see -ქვ-
ტანი	13 body
ტაძარი (A)	9 cathedral
ტახტი	10 throne
-ტევა, შე=უ	7 attack (no d.o.)
ტერიტორია	6 territory
ტექნიკა	11 technique
ტექსტი	4 text
-ტეხს, გა=	13 break into pieces
-ტეხს, მრ=	13 break off
ტიკინა	8 doll, puppet
ტირის	8 cry
-ტკენ-	see -ტკივ-
მ-ტკივა*	12 sthg. hurts s.o.
-ტკინ-	see -ტკივ-
-ტოვებს, და=	14 leave sthg. behind
ტრადიცია	11 tradition
-ტყდება, გა=	13 break (intrans.)
ტყე	9 forest
-ტყვის, ი- *	8 say
-ტყვის, ე- *	8 tell s.o., say to s.o.
ტყუის	8 lie (tell a lie)
უ	
-უბნ-	see -ტყვ-
უდიდესი	6 greatest
უდური	11 Udi (NW Caucasian language)
უთუო	8 doubtless, sure
უკან	4 (pp.) behind
უკანასკნელი	8 last; (the) latter

უკვე	3 already
უკრაინა	4 the Ukraine
უმეტესი	6 most (greatest number)
უმრავლესობა	8 majority
უმცროსი	12 younger, junior
-უმჯობესებს, გაა=ა	4 improve
უნდა*	6 must (+ opt.)
უნივერსიტეტი	3 university
ურთიერთობა	6 relationship
უფრო	4 more
უფროსი	12 elder
უცებ	7 suddenly
უცნაური	8 strange, unknown
უცნობი	9 unknown
უცხო, უცხოური	4 foreign
უჯრა	4 drawer
ფ	
ფანქარი (A)	3 pencil
ფანჯარა (A)	4 window
-ფარებს, გადა=ა	13 spread (e.g., tablecloth)
ფაქტი	6 fact
ფედერაციული	9 federative
ფერწერა	11 painting
ფეხი	7 foot, leg
ფეხბურთი	8 soccer (football)
ფიზიკა	2 physics
ფილმი	2 film
ფირფიცა	4 (phonograph) record
ფოლკლორი	6 folklore
ფონეტიკა	4 phonetics
ფონოგრაფი	13 phonograph
ფორთოხალი (A)	12 orange
ფოსტა	12 post-office; mail
ფრანგი	4 a Frenchman, Frenchwoman

-ფრენ-	see -ფრინ-
ფრთა	8 wing
ფრთხილი	3 careful
ფრინავს*	8 fly
-ფრინდება, გა=	8 fly off
-ფრინდება, ჩა=	8 fly down
ფრინველი	8 bird
ფრონტი	4 front
ფული	7 money
-ფუძნება, და=ე	11 be based on
ქ	
-ქებს, ღ=ა or	7 praise
-ქებს, შე=ა	
ქალაქი	3 city
ქალბატონი	6 Ms., Miss, Mrs.
ქალი	8 woman
ქალიშვილი	6 daughter
ქარავანი (A)	8 caravan
ქართველი	4 a Georgian
ქართველური	4 Kartvelian
ქართლი	6 Kartli
ქართული	2 Georgian
მ-ქვია*	12 be named, be called, s.o.'s name is
მა-ქვს*	12 have sthg.
მა-ქვს, გა(მთ)+*	12 bring, carry out; export
მა-ქვს, მი+ *	12 bring, take sthg.
მა-ქვს, მო+ *	12 bring sthg.
მა-ქვს, შე(მთ)+*	12 bring, carry in; import; introduce
ქვეყანა (A)	5 country, world
-ქვეყნებს, გამო=ა	3 publish
ქიმია	2 chemistry
ქმარი (A)	11 husband
-ქმნის, შე=	9 create
-ქნ-	see -მა-ქვ-ს

-ქონ-	see მა-ქვ-ს
ქრისტიანი	6 a Christian
ქურდი	7 thief
ქუჩა	4 street
ქუხს	8 thunder
ღ	
-ღებს, გა=ა	5 open
-ღებს, მი=ი	4 receive, get
ღალატობს*	10 betray
ღამე	3 night
ღარიბი	11 poor (not rich)
ღებულობს •	10 gets, receives (iterative, only present series)
ღვინო*	4 wine
მ-ღვიძავს	12 be awake
-ღვიძებს, გამო=ა	8 wake s.o. up
ღმერთი* (E)	8 God
ყ	
მ-ყავს*	12 have someone
-მ-ყავს, მი+*	12 lead someone
ყავა	13 coffee
-ყალიბებს, ჩამო=ა	6 form
ყელი	12 throat
ყეფს	8 bark
-ყვ-	see -ყავ-
მი-ყვარს	12 love
-ყვან-	see -ყავ-
ყველა*	6 all; everyone, everybody
ყველაზე	8 most
ყველაფერი (E)	4 everything
ყველი	4 cheese
ყვირის	8 shout
-ყვირებს, შე+	13 shout out
-ყიდის, ი-*	7 buy

-ყიღის, გა=	7 sell
-ყიღის, მი=ჰ	7 sell to s.o.
ყივის*	8 crow
ყიყინებს	9 croak
ყოველთვის	4 always
ყოველი (E)	2 every
ყოველდღე	8 every day
-ყოლ-	see -ყავ-
-ყრის, და=	13 scatter, throw down (plural d.o.)
ყურძენი (E)	9 grapes
ჰ	
შავი	3 black
შარვალი (A)	7 trousers
შარშან	8 last year
შედგენა	3 composition; composing
-შენებს, ა=ა	7 build
შეერთება	6 union
შეერთებული	8 united
შეიძლება	6 be able, can (+ opt.; see sec. 6.2)
შეკითხვა	5 question
შემდეგ	2, 4 then, after that; (pp.) after
შემოდგომა	9 autumn, fall
შემქმნელი	11 creator
შენი	4 your, yours (sg.)
შესავალი (A)	13 entrance
შესაძლებელია	6 it is probable, possible (+ opt.)
შესახებ	4 (pp.) about
შეუძლებელი	6 impossible
შეყვარებული	11 beloved (person)
შეცდომა	8 mistake
შვილი	13 child (son, daughter)
შვილიშვილი	7 grandchild
მ-შია*	12 be hungry
-შივდება, მო+	12 become hungry

მე-შინნია *	12	be afraid of, fear
-შინეებს, მე=ა	7	frighten
შინ	3	(adverb) home, at home
-შლის, და=	9	dissolve, take apart, dissect
შორის	4	(pp. with dat.) among, between
შტატი	8	state (in U.S.A.)
შუა	4	(pp. with dat.) between, among
შუა ხანუკუნეები	11	Middle ages
ჩ		
ჩაი*	8	tea
ჩანს*	10	appear, seem (only present series)
ჩემი	4	my, mine
-ჩენს, აღმო+ა*	5	discover
-ჩერებს, გა=ა	7	stop
-ჩერებს, მე=ა	8	stop for a bit, briefly
ჩვენი	4	our, ours
ჩვენთვის	7	for us
ჩვეულებრივი	6	usual, ordinary
ჩვეულებრივ	6	usually, ordinarily
ჩივის*	8	complain
ჩრდილმ	6	north(ern)
ჩქარი	12	fast, rapid, quick
ჩქარა	12	quickly, rapidly
ც		
-ცის, ი-*	9, 12	know (sthg.) (see secs. 9.1.4, 12.1.3.e)
-ც-		see -ცემ-
-ც (-აზ after consonants)	4	also (written together with the preceding word)
-ც და ...-ც	4	both...and (written together with the preceding words)
-ცავს, და=ი*	9	defend
-ცან-		see -ცნ-
-ცლის, გამო=	9	test, examine
-ცდება, მე=	9	err, make a mistake

-ბლ-	see ცდილობს
ცდილობს*	9 try
ცეკვავე	8 dance
-ცემს, მი+, მო+*	7 give (see sec. 7.3.4)
-ცემს, გადა+ხ*	10 transmit, give over to s.o.
ცენტრი	5 center
ცერი	8 thumb; big toe
ცერული	8 (Georgian folk dance)
ცეხლი	13 fire
-ცვამს, ჩა=ი*	9 get dressed, dress o.s.
ტანთ*	9, 13 dress o.s.
ცვია	13 s.o. (d.) is wearing (pass. of state)
-ცვ-	see also -ცმევ-
-ცვლება, გარდა+ი*	9 pass away (die)
-ცვლის, შე=	9 change
ცივა	12 it is cold (only present series)
მ-ცივა	12 s.o. is cold (only present series)
ცივი	9 (adj.) cold
-ცინის, ი-	8 laugh
ციფრები	9 citrus fruit
-ცმევს, ჩა=ა*	13 put sthg. on s.o.
ტანს, ტანზე	13 dress s.o.
-ცნობს, ღ=ი*	7 know s.o.; recognize s.o.
-ცნობს, გა=ა*	7 introduce s.o. to s.o.
ცნობები	6 (pl.) information
ცნობილი	3 famous, well-known
-ცოდინ-, -ცოდნ-	see ი-ცის
ცოდნა	7 knowledge
ცოლი	4 wife
ცოცხალი	4 (a) little
ცოცხალი (A)	9 living, alive
ცუდი	3 bad
ცურავს	8 swim

ცურაობს	8 swim around
-ცხობს, გამო=ა*	5 bake
-ცხადებს, გამო=ა	9 proclaim
ცხადი	11 clear
ცხელა	12 sthg. is hot
მ-ცხელა	12 s.o. is hot
ცხვირი	8 nose
ცხოვრობს	8 live
ცხოვრება	4 life
ძ •	
ძალიან	3 very
ძაღვი	8 dog
-ძახებს, და=უ*	14 call s.o.
-ძეებს, ე-*	10 look for
ძეგლი	12 monument
ძველი	2 old
ძვირფასი	6 dear
მ-ძინავს	12 sleep
-ძლია, შე+მი*	12 can, be able (see sec. 12.1.2.3)
-ძღვე-	see -ცემ-
ძმა	2 brother
ძნელი	3 difficult
მ-ძულს	12 hate
-ძღვნიხ, მი=უ	9 dedicate to s.o.
მ-წაღია	12 desire
წამება	12 torment, torture; martyrdom
წარმოდგენა	6 performance; representation
წარმომადგენელი (E)	9 representative
წარმოშობა	8 origin
წარსული	11 past
წარწერა	9 inscription
-წევ-	see -წვ-
წევრი	3 member
-წექ-	see -წვ-
წელი (E)	5 year

წელიწადი (A)	8 year
-წერს, აღ+	2 describe
-წერს, ა+უ	7 describe to s.o.
-წერს, გადა+	2 copy
-წერს, და=	2 write
-წერს, მი=ს, მო=(ს)	7 write to s.o.
წერილი	2 letter; article
წერილობითი	4 written (of a language)
-წვება, ი-*	9 be lying down
-წვება, და=*	9 lie down; go to bed
წვიმს	8 rain
წიგნი	2 book
წითელი (E)	2 red
-წითლებს, გა=ა	2 make blush, make red
წინ	4 (pp.) in front of, before; (adverb) before
წინადადება	9 sentence, clause
წინათ	6, 10 (pp.) ago; (adverb) before, previously
წინაპარი (A)	11 ancestor
წინაშე	9 (pp.) in front of, opposite
წკრიალებს	8 tinkle, ring
მ-წონს, მო+	12 like
წრე	3 circle; club
წუთი	8 minute, moment
წუხელ	3 yesterday evening
-წყებს, და=ი	2 begin
წყალი (A)	8 water
წყალმობი	4 (pp.) thanks to
წყარო	6 source, spring
-წყვეტს, გადა=*	9 decide
მ-წყინს *	12 be annoyed, find unpleasant
მ-წყურია	12 be thirsty (only present series)
-წყურდება, მო+ს	12 become thirsty

ჭ

ჭადრაკი	8 chess
-ჭამს, Ø=	10 eat
-ჭამს, შე=	11 eat up, consume
ჭანი	6 a Čan (Laz)
-ჭირდება, და=ს	12 need (see sec. 12.1.2.4)
ჭირიძე, შენი	14 my good friend (affectionate form of address)
-ჭმევს, Ø=ა*	11 feed (animals)
-ჭრის, გა=ი	13 cut one's (e.g., finger)
-ჭრის, და=	9 wound, cut
-ჭრის, მო=	3 cut, cut off
-ჭრევინებს, მო=ა	11 cause to cut off

ხ

ხალხი	7 people, folk
ხალხური	2 (adj.) folk
ხანჯალი (A)	13 dagger
ხარჩო	12 (Geo. soup made with mutton, rice, plums)
-ხასიათებს, და=ა	10 characterize
-ხატავს, და=	11 draw, paint
ხატი	6 icon
-ხდება, გა=	9 become (+ nom.); be transformed into (+ adverbial)
-ხდება, მო=	10 happen, occur
-ხდის, გადა=ი	9 pay
-ხელ-	see -ნახ-
ხელი	3 hand
ხელისუფლება	8 (political) power
ხელმძღვანელი	9 leader
ხელნაწერი	3 manuscript
ხელოვნება	6 art
ხეობა	5 (mountain) valley
ხვალ	2 tomorrow
ხვალინდელი(E)	3 tomorrow's

-ხვედგა, და=	10	meet s.o. (e.g., at railroad station)
-ხვედგა, მე=	9	encounter, meet
-ხილავს, გან=ი	2	discuss, examine, investigate
ხილი	9	fruit
გ-ა-ხლავს	14	(see sec. 14.1.1.2)
ხმადაბალი (A)	13	low, soft (of voice)
ხმადაბლა	13	softly (of voice)
ხმამაღალი (A)	8	loud
ხმამაღლა	8	loudly
-ხმარება, და=ე	7	help
ხოლმე	2	(indicates iterativity; see sec. 2.2.3)
ხოლო	9	and, but, however
ხომ	5, 10	but, however; interrogative particle, in affirmative sentences expects the answer 'yes', in negative sentences, 'no'
ხორბალი (A)	10	wheat
ხორცი	13	meat
-ხხნის, ა=	11	solve, explain
მ-ა-ხხმავს*	12	remember
ხხმავა	9	memory
-ხხამ-		see -ხხმავ-
ხშირად	2	often
ჯ		
ჯალათი	11	executioner
ჯარი	7	army
ჯარისკაცი	4	soldier
-ჯდება, ი-*	9	be sitting (see sec. 9.1.3)
-ჯდება, და=*	9	sit down (see sec. 9.1.2)
-ჯდება, მთ=ე*	13	sit down near, next to
-ჯღამ-		see -ჯღ-
ჯერ კიდევ	5	still, yet
-ჯექ-		see -ჯღ-
ჯვარი (A)	9	cross

ჯილდო	4 prize
ჰ	
ჰაერის	12 air
ჰავა	9 climate
ჰალსტუკი	7 necktie
ჰოლანდიური	4 Dutch

GEOGRAPHIC NAMES

In the following the names of cities, states, provinces, etc. are given. Names of countries are to be found in the general vocabulary. Glosses are not given for locations within Georgia.

ბათუმი	
ბეთლემი	Bethlehem
ბოლნისი	
ბორჯომი	
ბაქო	Baku (Azerbaijan)
გორი	
ერევანი (A)	Yerevan (Armenia)
ვირჯინია	Virginia
თბილისი	
იალბუზი	Mt. Elbrus
იერუსალიმი	Jerusalem
ლენინგრადი	Leningrad
ლონდონი	London
მოსკოვი	Moscow
მცხეთა	
ნიუ-იორკი	New York
პარიზი	Paris
რომი	Rome
სოჭი	Sochi (Russia)
ქუთაისი	
ყაზბეგი	Mt. Kazbek
ჩიკაგო	Chicago

INDEX

The index is divided into three parts: 1. an index of grammatical terms, 2. an index of affixes (listed in English alphabetical order, and an index of Georgian words (in Georgian alphabetical order). References are to lesson and section. *L.* = Lesson, *n.* = note, *App.* = appendix.

1. Index of grammatical terms.

A.	
absolute verbs	7.3
address, forms of	L.6, n.9
adjectives	2.3.2
declension	3.4
negative	6.4.2
suffixed	14.2
adverbial case	3.2.1, 3.3.3
alphabet, Georgian	1.10
order	1.10.2
alternations	1.11
'and', expression of	2.6
aorist	5.3
imperfective	L.5, n.3
irregular, <i>-eb</i> , <i>-ob</i>	5.4.1
aorist series	5.1
approximative	10.4.2
aspect	2.2.2
assimilation	1.9
B.	
'be', expression of	3.1.7, 5.4.2, 6.1, App. D.
C.	
'can', 'be able', expression of	12.1.2.3
'carry', expression of	12.1.3c-d
cases, in aorist series	5.1
causative:	
of I. conj. verbs	11.4
of III. conj. verbs	8.3.2
change of state, verbs	3.1.2, 12.3.3
denoting	
comitative	8.3.4
comparative	9.3.1
comparison of adjectives	9.3
and adverbs	
compound verbs	15.1.6
conditional	2.2.3
conjugation, definition	2.0

- conjunctive (I. conj.) 4.1
 conjunctive perfect L.10, n.1, n.11
 counterfactual conditions:
 present, future 4.1.2
 past 10.1.3.2a
- D.
 dative case 2.3.1
 defective verbs 12.1.2.2
 demonstrative pronouns and
 adjectives 5.5
 denominatives:
 I. conj. 3.5.1
 III. conj. 8.3.1
 derivative declension 8.6
 dative with verbal nouns 8.6
 direct object markers 7.1.1
 third person 2.2
- E.
 embedding 5.1.3.8
 emphatic pronoun 7.4
 ergative case 5.2
 'extended' case forms 4.3
- F.
 first conjugation 2.2
 intransitive verbs 14.1.4
 fourth conjugation 12.1
 nominal forms 12.3.1
 fractions 10.4.1
 future, I. conj. 2.2.1
 future subseries 2.2.1
 future participle 7.6.3, 11.5.2
- G.
 genitive case 3.2.1, 3.3.1
 'give', expression of 7.3.4
 'go', 'come', expression
 of 4.5
- H.
 harmonic clusters 1.1
 'have', expression of 12.1.3a-b
 h-series id.o. markers 7.2.4
- I.
 'if', expression of 4.1.2
 imperative 6.3
 truncated 15.1.8
 imperfect 2.2.3

- indirect object markers 7.2
 in sentence without indirect object 14.1.4
 indirect objects:
 sentences with 2 14.1.5
 reflexive 13.1
 indirect speech 8.5
 indirect verbs 12.1
 instrumental case 3.2.1, 3.3.2
 interrogative pronouns 7.5
 inversion 9.1, 12.1
 irregular verbs
 definition 5.0
 conjugation 9.1
 in *-eb*, *-ob* 5.4.1, 15.1.4
- K.
- 'know', expression of 9.1.4, 12.1.3e
- L.
- 'lead', expression of 12.1.3d
 left-branching 3.3.1, 5.8.1.2
- M.
- masdar* 2.5, 8.1.7, 9.1.2.2, 11.2.2
 metathesis 1.11.2
 'modal' II. conj. forms 12.3.2
 in *e-*
mo-group preverbs 2.2.1
 with indirect object 7.2.4, 7.2.5
mædruli (alphabet) L.1, App.
- N.
- nationality, nouns of 4.6.3
 negation 6.4
 negative adjectives and pronouns 6.4.2
 negative imperative 6.3
 negative participle 11.5.3
 nominative case 2.3.1
 number agreement (with verb) 4.2
 numerals:
 1-29 (cardinal) 6.6
 29+ 10.3
 derivatives 10.4
 ordinal 6.6.1
- O.
- objective conjugation 12.1.2.4
 object markers 7.1

- rules 7.1.2
- optative 6.1, 6.2

- P.
- participial clauses 5.8.1.3
- participles 5.8.1.3, 11.1, 11.5
- passive, expression of 3.1
- passive of state 13.4
- perfect participle 11.1, 11.5.4
- perfect 10.1.1.1, 10.1.2.1
- perfect series 10.1
- meaning 10.1.3
- II. conj. 11.2
- periphrastic passive 11.3
- periphrastic perfect 12.2
- personal pronouns 9.2
- personal and nonpersonal verbs 12.1.3c-d., 14.1.2
- phonology L.1
- pluperfect 10.1.1.2, 10.1.2.2
- plural, nouns 4.2, 5.6
- politeness, verbs of 14.1.1
- possessive pronouns and adjectives 7.4
- postpositions 4.4
- preradical vowels 2.0
- changes in 15.1.2
- functions of, summary 13.5
- present active participle 5.7.2, 11.5.1
- present/future stem formant (P/FSF) 2.0
- present subseries 2.2.1
- present tense, I. conj. 2.2.2
- preverbs 2.0
- list 2.2.1
- special functions 14.1.3, 15.2
- pronouns, suffixed 14.2
- proper names, declension L.3, n.3

- Q.
- quantifiers 6.6

- R.
- reciprocal pronoun 7.4.4
- reflexive (id.o.) 13.1
- reflexive pronouns 7.4
- regular verbs, definition 5.0
- relative pronouns 7.5
- relative verbs 7.3
- root 2.0
- root II. conj. verbs 9.1.2.2

- 'run', expression of L.8, n.3
- S.
- screeve 2.0
- second conjugation 3.1
- in *-d-* 3.1.2
- in *i-* 3.1.3
- future and present subseries 3.1.1, 3.1.5
- irregular 15.1.9
- marks change of state 3.1.2
- verbal noun 3.1.6
- verbs in *-ev* 15.1.4
- series, definition 2.0, 4.0
- singular and plural verbs 9.1.2.2, 9.1.3, 14.1.3
- stress 1.8
- strong endings (aorist) 9.1.1.1
- stylistically marked plural 5.6
- subject markers 2.1
- subject, object case 2.3.1, 5.1, 8.1.5,
10.2, 12.4
- superessive 13.3
- superlative 9.3.2, 9.4.1
- suppletion 15.1.1
- syncope 3.2.1.1
- in wordbuilding 3.5.2
- T.
- third conjugation 8.1
- relative forms 8.2
- transliteration L.1
- truncated stem (noun) 3.2.1
- truncation in wordbuilding 3.5.2
- U.
- u*-series id.o. markers 7.2.2
- V.
- verbal noun 2.5, 5.8.1.5, 6.7.3
- use of the genitive with 3.3.1.2, 5.8.1.5
- verbs of position 9.1.2.2
- change of position 9.1.3
- verbs of motion 4.5, 5.4.3, 6.1, 6.3,
App. D
- v*-loss 1.11.1
- vocabulary entry form 12.4
- vocative form 6.5
- voluntary vs. involuntary 12.1.2.4
- action
- W.
- word order 2.4, 5.8.1.6, 7.1

- X.
xucuri (alphabet) L.1, App.
2. Index of affixes. Note: for most verbal affixes and for case markers, see Appendixes A, B and C.
- A.
 -a (= *ɔʁnb*) 3.1.7
 -a (3sg. present) 15.1.3
- C.
 -c (also, too) L.4, vocabulary; L.5, n.7
 -c (relative pronoun) 7.5
- D.
 da- (plural object in I. conj. verbs) 14.1.3
 -dan (pp.) 4.4.2
 -del- (adjectives) 8.7.1
- E.
 e- (id.o. marker) 7.3.1
 -eb-a (abstract noun) 6.7.1, 6.7.2
 -el- (nationality) 4.6.3
 -eul- (with numerals) 10.4.5
- G, Ğ.
 -gan (pp.) 4.4.2
 -ġa (intensifier) 14.2.4
 -ġa(r) (no longer) 6.4
 -ġac(a) (indefinite) 14.2.1
- I.
 -ian- (with, adj.) 4.4.6
 -ilob- (as PSF) 15.1.7
 -indel- (adjectives) 8.7.1
 -ive (with numerals) 10.4.4
 -iode (with numerals) 10.4.2
- Ĵ.
 -ĵer (with numerals) 10.4.6
- K.
 -ken (pp.) 4.4.2
- M.
 m- (nomen agentis) 5.7.2
 -mdis, -mde (pp.) 4.4.3
 -me (indefinite) 14.2.2
 me-...-e 5.7.1
 -metki (indirect speech) 8.5
 mo- (with 1st and 2d per- 7.2.5

- son objects)
 mo-...-o 9.4.2
- N.
 na- (perf. participle) 11.5.4
- O.
 -o (indirect speech) 8.5
 -ob-a (abstract noun) 6.7.1, 6.7.2
 -obit 8.7.2
 -op (F/PSF) L.15, n.8
- S, Š.
 sa- (adjective) 7.6
 sa-...-o (adj.) 4.6.1
 sa-...-o, sa-...-e (noun) 7.6
 si-...-e (abstract) 6.7.1
 -ši (pp.) 4.4.1
- T.
 -tagan 8.6.1
 -tan (pp.) 4.4.1
 -tan ertad L.4, n.5
 -tvis (pp.) 4.4.2
 marks id.o. in perf. series 10.1, 10.1.4
- U.
 u-...-es- (superlative) 9.4.1
 -ul- (adj.) 4.6.2, 4.6.3
 -ulob (PSF) 15.1.7
 u-...-o (without) 4.4.5
 u-...(-el) (negative participle) 11.5.3
 -ur- (adj.) 4.6.2, 4.6.3
- V.
 -ve (identity) 14.2.3
 -vit (pp.) 4.4.1
- Z.
 -ze (pp.) 4.4.1, 9.3
3. Index of Georgian words. Note: Verbs of motion which take a great variety of preverbs are listed under the preverb *mi-*.
- ⵔ.
 ⵔⵔⵔⵔⵔⵔ 8.4
 ⵔⵔ 6.4

არის	3.1.7, 5.4.2, 6.1, App. D.
აღარ	6.4.1
აძლევა	7.3.4, 10.1.1.1
ბ.	
ბაგონი	L.6, n.8
ბრძანება	14.1.1
ბ.	
გაიმეორებს	L.3, n.5
დ.	
და	2.6
დადგება	9.1.2.2
დაღის	15.1.1
დახსნებთან	9.1.2.2
დაწვება	9.1.2.2
დაჯდება	9.1.2.2
დაბა	9.1.3
დედა	L.3, n.3
დედაჩემი	L.7, exercises
ე.	
ეგ (მაგ)	L.5, n.7
ერთმანეთი	7.4.4
ეს (ამ)	5.5
ეფუვის	8.4
ეუბნება	8.4
ვ.	
ვერ	6.4
ვეღარ	6.4.1
ვიღრე	9.3.1
ვინ	L.4, vocabulary; 5.2
ვინც	7.5
ზ.	
ზის	9.1.3

თ.	
თავი	7.4.3
თავიანთი	7.4
თავიანი	7.4
თუ	4.1.2
თურმე	10.1.3.1b
თქვენ	9.2
თქმა	8.4
რ.	
რგი, რგინი	5.5.2, 9.2
რბ (რმ)	5.5.1, 5.5.2, 9.2
რბინი	9.2
რფყვი	8.4
რქნებ(ა)	6.2
რქნება (aor. რქნა, auxilliary)	11.3
რცნი	9.1.4, 12.1.3e
ვ.	
ვი	2.6
მ.	
მათი	7.4.2
მამა	L.3, n.3
მაქვს	12.1.3a
მე	9.2
მღრი	4.5, 5.4.3, 6.1, App. D.
მიიღებს	12.1.3c
მიიყვანს	12.1.3d
მიმაქვს	12.1.3c
მიმყავს	12.1.3d
მინი	7.4.2
მირზნი	L.8, n.3
მინცემს	7.3.4
მყავს	12.1.3b

ნ.	
ნუ	6.3
ნულარ	6.4.1
რ.	
რბენა	L.8, n.3
რომ	6.2
ს.	
სვლა	4.5, 5.4.3, 6.1, 6.3, App. D.
სირბილი	L.8, n. 3
სხედან	9.1.3
უ.	
უნდა	6.2, L.12, n.3
უფრო	9.3.1
ქ.	
ქალბატონი	L.6, n.8
ქ(მ)ნა	15.1.1
ღ.	
ღმერთი	3.2.1.1
ყ.	
ყველაზე	9.3.2
ყოფნა	3.2.7, 5.4.2, 6.1
შ.	
შეიმღება	6.2
შემიძლია	12.1.2.3
შენ	9.2
შორის	4.4.4
შუა	4.4.4
ჩ.	
ჩვენ	9.2
ც.	
ცემა	7.3.4

წ.

წივბ

9.1.3

ხ.

ხოლმე

2.2.3

●ADDENDA TO VOCABULARY

ახმ	11 letter (of the alphabet)
გვარი	12 last name, family name
გთხოვ(თ)	7 please
-თქმის, ი-*	12 be said
იმ დროს	5 at that time
მაგრამ	3 but
რიცხვი	11 number
-ხუღ-	11 (perfect participle root of ხვდა ; see sec. 11.1.)
ღვთ-	8 (see ღმერთი)
ძალა	12 force, strength

ADDENDA & CORRIGENDA

[P. = 'page,' No. = 'exercise number ...,' l. = 'line'; ↑ = 'from the bottom'; → = 'replace with ...']

P. 51, No. 10., l. 2. Change word order to: ხვალ ინგლისურ ვაკვეთილს
გადავწერ.

P. 112, add to end of §5.3:

In general, a negated aorist conveys the nuance that the action was not performed because one didn't want to perform it; e.g., ოთახში არ შევედით 'we didn't go into the room [because we didn't want to].' To express negation without this nuance of volition, see §10.1.3.1.b.

P. 185, No. 26: Change text in square brackets to read: [When a word occurs before a monosyllabic verb, it often adds -a, as here, გინცა.]

P. 186, No. 40, l. 1: ქუჩაზე → ქუჩაში.

P. 186, No. 45, l. 2: გადავიდეთ, რომ → გადავუდეთ და

P. 194, No. 40, l. 1: on the street → on (lit., 'in') the street.

P. 195., No. 45, l. 2: in order to → and to.

P. 217, Note 5, l. 6: fut. ებრძოლებს → fut. შეებრძოლებს

P. 237, l. 8 ↑: Add to მთავარი entry: უმთავრესი mainly

P. 250, No. 2: ძველი ლეგენდა არსებობს, რომლის მიხედვითაც →
არსებობს ძველი ლეგენდა, რომლის მიხედვითაც

P. 250, No. 3: ვერ მოკლა, არამედ → არ მიკლა, არამედ.

P. 259, No. 3.: He couldn't kill → He didn't kill.

P. 291, to entry ჩადის, ჩამოდის: arrive → arrive (from a distance, by travelling)

P. 297, l. 17, to entry ფუძემდებელი: add to translation: (see §8.6.1)

P. 304, l. 10 ↑: it is written → it is/has been written

P. 304, l. 8 ↑: it was written → it was/had been written

P. 314, bottom line: მხატავი → დამხატავი

P. 315, No. 6, l. 3: ეს ივო → ის ივო.

P. 315, No. 12, l. 2: მის მიერ დახატულა → მის მიერაა დახატული.

P. 316, No. 24, l. 3: გადაწერილა → გადაწერილია

P. 317, No. 38, l. 2: სვეტიცხოველი → სვეტიცხოველი.

P. 318, col. 1, l. 6, to entry ასო: letter → letter (of the alphabet)

P. 319, col. 2, l. 10, to შანიძე entry: (1887-) → (1887-1987)

P. 321, No. 6, l. 3: This was → He was.

P. 323, NOTE, l. 4: მოუჭრეს → მოაჭრეს.

P. 355, to entry მ-წეინს add: be offended

P. 375, l. 15: ახალი სუფრა ფენია → ახალი სუფრა აფენია

P. 390, l. 10 ↑, to entry ჩააცმევს: The first and second columns should read:

ჩააცმევს or ჩააცვამს (ტანს, ტანზე) ča=H-a-cmev-s or ča=H-a-cv-am-s
(aorist ჩა(ვ)აცვით), ჩააცვა; perfect: ჩაუცმევია) Passive of state as from
ჩაიცვამს above.

P. 401, l. 17, to entry საქებარი: of praise; praiseworthy; laudable (A) → of praise;
praising, to praise (A)

P. 451, 5, l. 11 ↑, add entry: თვლა counting, (to) count

P. 452, 7, l. 17 add entry: კვლარ here = never

P. 455, l. 3, add entry: შენ იცი mind you!

ADDITIONS TO VOCABULARY

P. 510: add -ცვამს, ჩა=ა- see ცმევს, ჩა=ა-

P. 512, to: მწყინს add: be offended

OTHER BOOKS FROM SLAVICA

- Ronelle Alexander: *The Structure of Vasko Popa's Poetry*, 196 p., 1986 (ISBN: 0-89357-149-0), (UCLA Slavic Studies, Volume 14).
- American Contributions to the Tenth International Congress of Slavists, Sofia, September, 1988, Linguistics*, edited by Alexander M. Schenker, 439 p., 1988 (ISBN: 0-89357-190-3)
- American Contributions to the Tenth International Congress of Slavists, Sofia, September, 1988, Literature*, edited by Jane Gary Harris, 433 p., 1988 (ISBN: 0-89357-191-1)
- American Contributions to the Ninth International Congress of Slavists (Kiev 1983) Vol. 1: Linguistics*, ed. by Michael S. Flier, 381 p., 1983 (ISBN: 0-89357-112-1).
- American Contributions to the Ninth International Congress of Slavists, (Kiev 1983) Vol. 2: Literature, Poetics, History*, ed. by Paul Debreczeny, 400 p., 1983 (ISBN: 0-89357-113-X).
- American Contributions to the Eighth International Congress of Slavists (Zagreb and Ljubljana, Sept. 3-9, 1978), Vol 1: Linguistics and Poetics*, ed. by Henrik Birnbaum, 818 p., 1978 (ISBN: 0-89357-126-1).
- American Contributions to the Eighth International Congress of Slavists (Zagreb and Ljubljana, Sept. 3-9, 1978) Vol. 2: Literature*, ed. by Victor Terras, 799 p., 1978 (ISBN: 0-89357-047-8).
- Patricia M. Arant: *Russian for Reading*, 214 p., 1981 (ISBN: 0-89357-086-9).
- Howard I. Aronson: *Georgian: A Reading Grammar*, 526 p., 1982 (ISBN: 0-89357-100-8).
- James E. Augerot and Florin D. Popescu: *Modern Romanian*, xiv + 330 p., 1983 (ISBN: 0-89357-124-5).
- Natalya Baranskaya: *Неделя как неделя Just Another Week*, edited by L. Paperno *et al.*, 92 p., 1989 (ISBN: 0-89357-202-0).
- Adele Marie Barker: *The Mother Syndrome in the Russian Folk Imagination*, 180 p., 1986 (ISBN: 0-89357-160-1).
- R. P. Bartlett, A. G. Cross, and Karen Rasmussen, eds.: *Russia and the World of the Eighteenth Century*, viii + 684 p., 1988 (ISBN: 0-89357-186-5).
- John D. Basil: *The Mensheviks in the Revolution of 1917*, 220 p., 1984 (ISBN: 0-89357-109-1).
- Henrik Birnbaum & Thomas Eekman, eds.: *Fiction and Drama in Eastern and Southeastern Europe: Evolution and Experiment in the Postwar Period*, ix + 463 p., 1980 (ISBN: 0-89357-064-8) (UCLA V. 1).
- Henrik Birnbaum and Peter T. Merrill: *Recent Advances in the Reconstruction of Common Slavic (1971-1982)*, vi + 141 p., 1985 (ISBN: 0-89357-116-4).

OTHER BOOKS FROM SLAVICA

- Marianna D. Birnbaum: *Humanists in a Shattered World: Croatian and Hungarian Latinity in the Sixteenth Century*, 456 p., 1986 (ISBN: 0-89357-155-5). (UCLA Slavic Studies, Volume 15).
- Feliks J. Bister and Herbert Kuhner, eds.: *Carinthian Slovenian Poetry*, 216 p., 1984 (ISBN: 3-85013-029-0).
- Karen L. Black, ed.: *A Biobibliographical Handbook of Bulgarian Authors*, 347 p., 1982 (ISBN: 0-89357-091-5).
- Marianna Bogojavlensky: *Russian Review Grammar*, xviii + 450 p., 1982 (ISBN: 0-89357-096-6).
- Rodica C. Boțoman, Donald E. Corbin, E. Garrison Walters: *Îmi Place Limba Română/A Romanian Reader*, 199 p., 1982 (ISBN: 0-89357-087-7).
- Richard D. Brecht and James S. Levine, eds.: *Case in Slavic*, 467 p., 1986 (ISBN: 0-89357-166-0).
- Gary L. Browning: *Workbook to Russian Root List*, 85 p., 1985 (ISBN: 0-89357-114-8).
- Diana L. Burgin: *Richard Burgin A Life in Verse*, 230 p., 1989 (ISBN: 0-89357-196-2).
- R. L. Busch: *Humor in the Major Novels of Dostoevsky*, 168 p., 1987 (ISBN: 0-89357-176-8).
- Catherine V. Chvany and Richard D. Brecht, eds.: *Morphosyntax in Slavic*, v + 316 p., 1980 (ISBN: 0-89357-070-2).
- Jozef Cíger-Hronský: *Jozef Mak* (a novel), translated from Slovak, 232 p., 1985 (ISBN: 0-89357-129-6).
- J. Douglas Clayton, ed.: *Issues in Russian Literature Before 1917 Selected Papers of the Third World Congress for Soviet and East European Studies*, 248 p., 1989 (ISBN: 0-89357-199-7).
- Frederick Columbus: *Introductory Workbook in Historical Phonology*, 39 p., 1974 (ISBN: 0-89357-018-4).
- Julian W. Connolly and Sonia I. Ketchian, eds.: *Studies in Russian Literature in Honor of Vsevolod Setchkarev*, 288 p. 1987 (ISBN: 0-89357-174-1).
- Gary Cox: *Tyrant and Victim in Dostoevsky*, 119 p., 1984 (ISBN: 0-89357-125-3).
- Anna Lisa Crone and Catherine V. Chvany, eds.: *New Studies in Russian Language and Literature*, 302 p., 1987 (ISBN: 0-89357-168-7).
- Carolina De Maegd-Soëp: *Chekhov and Women: Women in the Life and Work of Chekhov*, 373 p., 1987 (ISBN: 0-89357-175-X).
- Bruce L. Derwing and Tom M. S. Priestly: *Reading Rules for Russian: A Systematic Approach to Russian Spelling and Pronunciation, with Notes on Dialectal and Stylistic Variation*, vi + 247 p., 1980 (ISBN: 0-89357-066-4).

OTHER BOOKS FROM SLAVICA

- Dorothy Disterheft: *The Syntactic Development of the Infinitive in Indo-European*, 220 p., 1980 (ISBN: 0-89357-058-3).
- Thomas Eekman and Dean S. Worth, eds.: *Russian Poetics* Proceedings of the International Colloquium at UCLA, September 22-26, 1975, 544 p., 1983 (ISBN: 0-89357-101-6) (UCLA Slavic Studies, Volume 4).
- Mark J. Elson: *Macedonian Verbal Morphology A Structural Analysis*, 147 p., 1989 (ISBN: 0-89357-201-2).
- Michael S. Flier and Richard D. Brecht, eds.: *Issues in Russian Morphosyntax*, 208 p., 1985 (ISBN: 0-89357-139-3) (UCLA V. 10).
- Michael S. Flier and Alan Timberlake, eds.: *The Scope of Slavic Aspect*, 295 p., 1985 (ISBN: 0-89357-150-4). (UCLA Slavic Studies 12).
- John Miles Foley, ed.: *Comparative Research on Oral Traditions: A Memorial for Milman Parry*, 597 p., 1987 (ISBN: 0-89357-173-3).
- John M. Foley, ed.: *Oral Traditional Literature A Festschrift for Albert Bates Lord*, 461 p., 1981 (ISBN: 0-89357-073-7).
- Diana Greene: *Insidious Intent: An Interpretation of Fedor Sologub's The Petty Demon*, 140 p., 1986 (ISBN: 0-89357-158-X).
- Charles E. Gribble, ed.: *Medieval Slavic Texts, Vol. 1, Old and Middle Russian Texts*, 320 p., 1973 (ISBN: 0-89357-011-7).
- Charles E. Gribble: *Reading Bulgarian Through Russian*, 182 p., 1987 (ISBN: 0-89357-106-7).
- Charles E. Gribble: *Russian Root List with a Sketch of Word Formation, Second Edition*, 62 p., 1982 (ISBN: 0-89357-052-4).
- Charles E. Gribble: *A Short Dictionary of 18th-Century Russian/Словарик Русского Языка 18-го Века*, 103 p., 1976 (ISBN: 0-89357-172-5).
- Charles E. Gribble, ed.: *Studies Presented to Professor Roman Jakobson by His Students*, 333 p., 1968, (ISBN: 0-89357-000-1).
- George J. Gutsche and Lauren G. Leighton, eds.: *New Perspectives on Nineteenth-Century Russian Prose*, 146 p., 1982 (ISBN: 0-89357-094-X).
- Morris Halle, ed.: *Roman Jakobson: What He Taught Us*, 94 p., 1983 (ISBN: 0-89357-118-0).
- Morris Halle, Krystyna Pomorska, Elena Semeka-Pankratov, and Boris Uspenskij, eds.: *Semiotics and the History of Culture In Honor of Jurij Lotman Studies in Russian*, 437 p., 1989 (ISBN: 0-89357-195-4), (UCLA Slavic Studies, Volume 17).
- Charles J. Halperin: *The Tatar Yoke*, 231 p., 1986 (ISBN: 0-89357-161-X).
- William S. Hamilton: *Introduction to Russian Phonology and Word Structure*, 187 p., 1980 (ISBN: 0-89357-063-X).
- Pierre R. Hart: *G. R. Derzhavin: A Poet's Progress*, iv + 164 p., 1978 (ISBN: 0-89357-054-0).

OTHER BOOKS FROM SLAVICA

- Michael Heim: *Contemporary Czech*, 271 p., 1982 (ISBN: 0-89357-098-2) (UCLA Slavic Studies, Volume 3).
- Michael Heim, Zlata Meyerstein, and Dean Worth: *Readings in Czech*, 147 p., 1985 (ISBN: 0-89357-154-7). (UCLA V. 13).
- Warren H. Held, Jr., William R. Schmalstieg, and Janet E. Gertz: *Beginning Hittite*, ix + 218 p., 1988 (ISBN: 0-89357-184-9).
- M. Hubenova & others: *A Course in Modern Bulgarian, Part 1*, viii + 303 p., 1983 (ISBN: 0-89357-104-0); *Part 2*, ix + 303 p., 1983 (ISBN: 0-89357-105-9).
- Martin E. Huld: *Basic Albanian Etymologies*, x + 213 p., 1984 (ISBN: 0-89357-135-0).
- Charles Isenberg: *Substantial Proofs of Being: Osip Mandelstam's Literary Prose*, 179 p., 1987 (ISBN: 0-89357-169-5).
- Roman Jakobson, with the assistance of Kathy Santilli: *Brain and Language Cerebral Hemispheres and Linguistic Structure in Mutual Light*, 48 p., 1980 (ISBN: 0-89357-068-0). (New York University Slavic Papers, Interdisciplinary Series, Volume IV)
- Donald K. Jarvis and Elena D. Lifshitz: *Viewpoints: A Listening and Conversation Course in Russian, Third Edition*, iv + 66 p., 1985 (ISBN: 0-89357-152-0); *Instructor's Manual*, v + 37 p., (ISBN: 0-89357-153-9).
- Leslie A. Johnson: *The Experience of Time in Crime and Punishment*, 146 p., 1985 (ISBN: 0-89357-142-3).
- Stanislav J. Kirschbaum, ed.: *East European History: Selected Papers of the Third World Congress for Soviet and East European Studies*, 183 p., 1989 (ISBN: 0-89357-193-8).
- Emily R. Klenin: *Animacy in Russian: A New Interpretation*, 139 p., 1983 (ISBN: 0-89357-115-6). (UCLA Slavic Studies, Volume 6)
- Andrej Kodjak, Krystyna Pomorska, and Kiril Taranovsky, eds.: *Alexander Puškin Symposium II*, 131 p., 1980 (ISBN: 0-89357-067-2) (New York University Slavic Papers, Volume III).
- Andrej Kodjak, Krystyna Pomorska, Stephen Rudy, eds.: *Myth in Literature*, 207 p., 1985 (ISBN: 0-89357-137-7) (New York University Slavic Papers, Volume V).
- Andrej Kodjak: *Pushkin's I. P. Belkin*, 112 p., 1979 (ISBN: 0-89357-057-5).
- Andrej Kodjak, Michael J. Connolly, Krystyna Pomorska, eds.: *Structural Analysis of Narrative Texts (Conference Papers)*, 203 p., 1980 (ISBN: 0-89357-071-0) (New York University Slavic Papers, Volume II).
- Demetrius J. Koubourlis, ed.: *Topics in Slavic Phonology*, vii + 270 p., 1974 (ISBN: 0-89357-017-6).
- Ronald D. LeBlanc: *The Russianization of Gil Blas: A Study in Literary Appropriation*, 292 p. 1986 (ISBN: 0-89357-159-8).

OTHER BOOKS FROM SLAVICA

- Richard L. Leed, Alexander D. Nakhimovsky, and Alice S. Nakhimovsky: *Beginning Russian, Vol. 1*, xiv + 426 p., 1981 (ISBN: 0-89357-077-X); *Vol. 2*, viii + 339 p., 1982 (ISBN: 0-89357-078-8); *Teacher's Manual*, 45 p., 1981 (ISBN: 0-89357-079-6).
- Richard L. Leed and Slava Paperno: *5000 Russian Words With All Their Inflected Forms: A Russian-English Dictionary*, xiv + 322 p., 1987 (ISBN: 0-89357-170-9).
- Edgar H. Lehrman: *A Handbook to Eighty-Six of Chekhov's Stories in Russian*, 327 p., 1985 (ISBN: 0-89357-151-2).
- Lauren Leighton, ed.: *Studies in Honor of Xenia Gqsiorowska*, 191 p., 1983 (ISBN: 0-89357-102-4).
- R. L. Lencek: *The Structure and History of the Slovene Language*, 365 p., 1982 (ISBN: 0-89357-099-0).
- Jules F. Levin and Peter D. Haikalis, with Anatole A. Forostenko: *Reading Modern Russian*, vi + 321 p., 1979 (ISBN: 0-89357-059-1).
- Maurice I. Levin: *Russian Declension and Conjugation: A Structural Description with Exercises*, x + 159 p., 1978 (ISBN: 0-89357-048-6).
- Alexander Lipson: *A Russian Course. Part 1*, ix + 338 p., 1981 (ISBN: 0-89357-080-X); *Part 2*, 343 p., 1981 (ISBN: 0-89357-081-8); *Part 3*, iv + 105 p., 1981 (ISBN: 0-89357-082-6); *Teacher's Manual* by Stephen J. Molinsky (who also assisted in the writing of Parts 1 and 2), 222 p., 1981 (ISBN: 0-89357-083-4).
- Yvonne R. Lockwood: *Text and Context Folksong in a Bosnian Muslim Village*, 220 p., 1983 (ISBN: 0-89357-120-2).
- Sophia Lubensky & Donald K. Jarvis, eds.: *Teaching, Learning, Acquiring Russian*, viii + 415 p., 1984 (ISBN: 0-89357-134-2).
- Horace G. Lunt: *Fundamentals of Russian*, xiv + 402 p., reprint, 1982 (ISBN: 0-89357-097-4).
- Paul Macura: *Russian-English Botanical Dictionary*, 678 p., 1982 (ISBN: 0-89357-092-3).
- Thomas G. Magner, ed.: *Slavic Linguistics and Language Teaching*, x + 309 p., 1976 (ISBN: 0-89357-037-0).
- Amy Mandelker and Roberta Reeder, eds.: *The Supernatural in Slavic and Baltic Literature: Essays in Honor of Victor Terras*, Introduction by J. Thomas Shaw, xxi + 402 p., 1989 (ISBN: 0-89357-192-X).
- Vladimir Markov and Dean S. Worth, eds.: *From Los Angeles to Kiev Papers on the Occasion of the Ninth International Congress of Slavists*, 250 p., 1983 (ISBN: 0-89357-119-9) (UCLA Slavic Studies, Volume 7).
- Mateja Matejić and Dragan Milivojević: *An Anthology of Medieval Serbian Literature in English*, 205 p., 1978 (ISBN: 0-89357-055-9).

OTHER BOOKS FROM SLAVICA

- Peter J. Mayo: *The Morphology of Aspect in Seventeenth-Century Russian (Based on Texts of the Smutnoe Vremja)*, xi + 234 p., 1985 (ISBN: 0-89357-145-8).
- Arnold McMillin, ed.: *Aspects of Modern Russian and Czech Literature Selected Papers of the Third World Congress for Soviet and East European Studies*, 239 p., 1989 (ISBN: 0-89357-194-6).
- Gordon M. Messing: *A Glossary of Greek Romany As Spoken in Agia Varvara (Athens)*, 175 p., 1988 (ISBN: 0-89357-187-3).
- Vasa D. Mihailovich and Mateja Matejic: *A Comprehensive Bibliography of Yugoslav Literature in English, 1593-1980*, xii + 586 p., 1984 (ISBN: 0-89357-136-9).
- Vasa D. Mihailovich: *First Supplement to A Comprehensive Bibliography of Yugoslav Literature in English 1981-1985*, 338 p., 1989 (ISBN: 0-89357-188-1).
- Edward Mozejko, ed.: *Vasiliy Pavlovich Aksenov: A Writer in Quest of Himself*, 272 p., 1986 (ISBN: 0-89357-141-5).
- Edward Mozejko: *Yordan Yovkov*, 117 p., 1984 (ISBN: 0-89357-117-2).
- Alexander D. Nakhimovsky and Richard L. Leed: *Advanced Russian, Second Edition, Revised*, vii + 262 p., 1987 (ISBN: 0-89357-178-4).
- The Comprehensive Russian Grammar of A. A. Barsov/ Обстоятельная грамматика А. А. Барсова*, Critical Edition by Lawrence W. Newman, lxxxvi + 382 p., 1980 (ISBN: 0-89357-072-9).
- Felix J. Oinas: *Essays on Russian Folklore and Mythology*, 183 p., 1985, (ISBN: 0-89357-148-2).
- Hongor Oulanoff: *The Prose Fiction of Veniamin Kaverin*, v + 203 p., 1976 (ISBN: 0-89357-032-X).
- Temira Pachmuss: *Russian Literature in the Baltic between the World Wars*, 448 p., 1988 (ISBN: 0-89357-181-4).
- Lora Paperno: *Getting Around Town in Russian: Situational Dialogs*, English translation and photographs by Richard D. Sylvester, 123 p., 1987 (ISBN: 0-89357-171-7).
- Slava Paperno, Alexander D. Nakhimovsky, Alice S. Nakhimovsky, and Richard L. Leed: *Intermediate Russian: The Twelve Chairs*, 326 p., 1985, (ISBN: 0-89357-144-X).
- Ruth L. Pearce: *Russian For Expository Prose, Vol. 1 Introductory Course*, 413 p., 1983 (ISBN: 0-89357-121-0); *Vol. 2 Advanced Course*, 255 p., 1983 (ISBN: 0-89357-122-9).
- Jan L. Perkowski: *The Darkling A Treatise on Slavic Vampirism*, 169 p., 1989 (ISBN: 0-89357-200-4).
- Gerald Pirog: *Aleksandr Blok's Итальянские Стихи Confrontation and Disillusionment*, 219 p., 1983 (ISBN: 0-89357-095-8).

OTHER BOOKS FROM SLAVICA

- Stanley J. Rabinowitz: *Sologub's Literary Children: Keys to a Symbolist's Prose*, 176 p., 1980 (ISBN: 0-89357-069-9).
- Gilbert C. Rappaport: *Grammatical Function and Syntactic Structure: The Adverbial Participle of Russian*, 218 p., 1984 (ISBN: 0-89357-133-4) (UCLA Slavic Studies, Volume 9).
- David F. Robinson: *Lithuanian Reverse Dictionary*, ix + 209 p., 1976 (ISBN: 0-89357-034-6).
- Don K. Rowney & G. Edward Orchard, eds.: *Russian and Slavic History*, viii + 303 p., 1977 (ISBN: 0-89357-036-2).
- Catherine Rudin: *Aspects of Bulgarian Syntax: Complementizers and WH Constructions*, iv + 232 p., 1986, (ISBN: 0-89357-156-3).
- Gerald J. Sabo, S.J., ed.: *Valaská Škola, by Hugolin Gavlovič, with a linguistic sketch by L. Ďurovič*, 730 p., 1988 (ISBN: 0-89357-179-2).
- Ernest A. Scatton: *Bulgarian Phonology*, xii + 224 p., 1975 (reprint: 1983) (ISBN: 0-89357-103-2).
- Ernest A. Scatton: *A Reference Grammar of Modern Bulgarian*, 448 p., 1984 (ISBN: 0-89357-123-7).
- Barry P. Scherr and Dean S. Worth, eds.: *Russian Verse Theory Proceedings of the 1987 Conference at UCLA*, 514 p., 1989 (ISBN: 0-89357-198-9).
- William R. Schmalstieg: *Introduction to Old Church Slavic, second edition*, 314 p., 1983 (ISBN: 0-89357-107-5).
- William R. Schmalstieg: *A Lithuanian Historical Syntax*, xi + 412 p., 1988 (ISBN: 0-89357-185-7).
- R. D. Schupbach: *Lexical Specialization in Russian*, 102 p., 1984 (ISBN: 0-89357-128-8) (UCLA Slavic Studies, Volume 8).
- Peter Seyffert: *Soviet Literary Structuralism: Background Debate Issues*, 378 p., 1985 (ISBN: 0-89357-140-7).
- Kot K. Shangriladze and Erica W. Townsend, eds.: *Papers for the V. Congress of Southeast European Studies (Belgrade, September 1984)*, 382 p., 1984 (ISBN: 0-89357-138-5).
- Michael Shapiro: *Aspects of Russian Morphology, A Semiotic Investigation*, 62 p. (7 x 10" format), 1969 (ISBN: 0-89357-004-4).
- J. Thomas Shaw: *Pushkin A Concordance to the Poetry*, 2 volumes, 1310 pages total, 1985 (ISBN: 0-89357-130-X for the set).
- Efraim Sicher: *Style and Structure in the Prose of Isaak Babel'*, 169 p., 1986 (ISBN: 0-89357-163-6).
- Mark S. Simpson: *The Russian Gothic Novel and its British Antecedents*, 112 p., 1986 (ISBN: 0-89357-162-8).
- David A. Sloane: *Aleksandr Blok and the Dynamics of the Lyric Cycle*, 384 p., 1988 (ISBN: 0-89357-182-2).

OTHER BOOKS FROM SLAVICA

- Greta N. Slobin, ed.: *Aleksej Remizov: Approaches to a Protean Writer*, 286 p., 1987 (ISBN: 0-89357-167-9).
- Theofanis G. Stavrou and Peter R. Weisensel: *Russian Travelers to the Christian East from the Twelfth to the Twentieth Century*, L + 925 p., 1985, (ISBN: 0-89357-157-1).
- Gerald Stone and Dean S. Worth, eds.: *The Formation of the Slavonic Literary Languages, Proceedings of a Conference Held in Memory of Robert Auty and Anne Pennington at Oxford 6-11 July 1981*, 269 p., 1985 (ISBN: 0-89357-143-1) (UCLA Slavic Studies, Volume 11).
- Roland Sussex and J. C. Eade, eds.: *Culture and Nationalism in Nineteenth-Century Eastern Europe*, 158 p., 1985 (ISBN: 0-89357-146-6).
- Oscar E. Swan: *First Year Polish, second edition, revised and expanded*, 354 p., 1983 (ISBN: 0-89357-108-3).
- Oscar E. Swan: *Intermediate Polish*, 370 p., 1986 (ISBN: 0-89357-165-2).
- Jane A. Taubman: *A Life Through Verse Marina Tsvetaeva's Lyric Diary*, 296 p., 1989 (ISBN: 0-89357-197-0).
- Charles E. Townsend: *Continuing With Russian*, xxi + 426 p., 1981 (ISBN: 0-89357-085-0).
- Charles E. Townsend and Veronica N. Dolenko: *Instructor's Manual to Accompany Continuing With Russian*, 39 p., 1987 (ISBN: 0-89357-177-6).
- Charles E. Townsend: *Czech Through Russian*, viii + 263 p., 1981 (ISBN: 0-89357-089-3).
- Charles E. Townsend: *The Memoirs of Princess Natal'ja Borisovna Dolgorukaja*, viii + 146 p., 1977 (ISBN: 0-89357-044-3).
- Charles E. Townsend: *Russian Word Formation, corrected reprint*, viii + 272 p., 1975 (ISBN: 0-89357-023-0).
- Janet G. Tucker: *Innokentij Annenskij and the Acmeist Doctrine*, 154 p., 1987 (ISBN: 0-89357-164-4).
- Boryana Velcheva: *Proto-Slavic and Old Bulgarian Sound Changes*, Translation of the original by Ernest A. Scatton, 187 p., 1988 (ISBN: 0-89357-189-X).
- Walter N. Vickery, ed.: *Aleksandr Blok Centennial Conference*, 403 p., 1984, (ISBN: 0-89357-111-3).
- Essays in Honor of A. A. Zimin*, ed. D. C. Waugh, xiv + 416 p., 1985 (ISBN: 0-89357-147-4).
- Daniel C. Waugh: *The Great Turkes Defiance On the History of the Apocryphal Correspondence of the Ottoman Sultan in its Muscovite and Russian Variants*, ix + 354 p., 1978 (ISBN: 0-89357-056-7).
- Susan Wobst: *Russian Readings and Grammatical Terminology*, 88 p., 1978 (ISBN: 0-89357-049-4).

OTHER BOOKS FROM SLAVICA

- James B. Woodward: *The Symbolic Art of Gogol: Essays on His Short Fiction*, 131 p., 1982 (ISBN: 0-89357-093-1).
- Dean S. Worth: *Origins of Russian Grammar Notes on the state of Russian philology before the advent of printed grammars*, 176 p., 1983 (ISBN: 0-89357-110-5). (UCLA Slavic Studies, Volume 5)
- Что я видел *What I Saw* by Boris Zhitkov, Annotated and Edited by Richard L. Leed and Lora Paperno, 128 p. (8.5 x 11" format), 1988 (ISBN: 0-89357-183-0).
-